Central Sinama
2008 NT

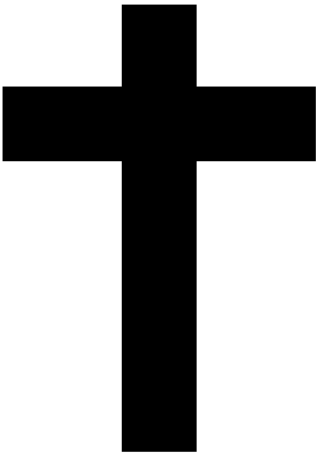

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

Central Sinama 2008 NT

Central Sama: New Testament & Old Testament portions

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Central Sama

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files dated 3 Jul 2025
b089ff01-1037-5fdd-b89e-8fab443a2f8a

Contents

MATIYU 1
MARKUS 71
LUKAS 116
YAHIYA 188
KAHINANGAN 240
ROM 306
1 KURINTU 336
2 KURINTU 365
GALATIYA 384
EPESOS 395
PILIPI 405
KOLOSSA 412
1 TESSALONEKA 419
2 TESSALONEKA 425
1 TIMUTI 429
2 TIMUTI 438
TITUS 444
PILIMUN 448
HIBRANI 450
YAKUB 472
1 PETROS 480
2 PETROS 489
1 YAHIYA 494
2 YAHIYA 501
3 YAHIYA 502
JUDAS 504
PAMABUKISAN 507
KALANGAN 540

MATIYU

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat būk itu si Matiyu, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa a'a ya tapene' e'na bo' tahinang a'a kawakilanna mag-nasihat Lapal Ahāp. Tagna', si Matiyu itu bay magā' sukay ma parinta Roma, sagō' paglingan si Isa ma iya, ni'bbahan e'na hinangna bo' ameya' ma iya. Bangsa Yahudi asal si Matiyu, maka aheya pagka'inagonna ma pagkahina Yahudi.

Tasulat e'na jūd itu pamahati saga a'a bangsa Yahudi pasal si Isa in Al-Masi, ya bay pinagsulat na pa'in e' saga kanabi-nabihan min masa awal lagi'. Angkan aholat saga Yahudi ma waktu kapi'itu Al-Masi angaliyusan sigām min kasigpitan. Sagō' ngga'i ka bangsa Yahudi sadja ya minaksud ma būk itu, sampay saga manusiya' kamemon minsan ai bangsa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MATIYU

Kapangkatan si Isa Al-Masi
(Lukas 3:23-38)

1 Ya itu kapangkatan si Isa Al-Masi, panubu' si Da'ud ya panubu' si Ibrahim.
2-6 Si Ibrahim bay mma' si Isa'ak,
ya Isa'ak bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yuda maka saga danakanna,
si Yuda bay mma' si Peres maka si Sera (si Tamar ya ina' sigām).
Si Peres bay mma' si Hesdon,
ya si Hesdon bay mma' si Aram.
Si Aram bay mma' si Amminadab,
ya Amminadab bay mma' si Nasson.
Si Nasson bay mma' si Salmon,
ya Salmon bay mma' si Bowas (si Rahab ya ina'na).
Si Bowas bay mma' si Obed, ina'na bay si Rūt.
Si Obed bay mma' si Jesse,
ya Jesse bay mma' sultan Da'ud.

Si Da'ud inān bay mma' si Sulayman, ina'na bay h'nda si Uriya.
7-11 Si Sulayman bay mma' si Rehobowam,
ya Rehobowam bay mma' si Abiya,
ya Abiya bay mma' si Asa.
Si Asa bay mma' si Josapat,
ya Josapat bay mma' si Joram,
ya Joram bay mma' si Usiya.
Si Usiya bay mma' si Jotam,
ya Jotam bay mma' si Ahas,
ya Ahas bay mma' si Hijikiya.
Si Hijikiya bay mma' si Manasse,
ya si Manasse bay mma' si Amon,
ya Amon bay mma' si Jusiya.

Si Jusiya bay mma' si Jekoniya maka saga danakanna.

12-16 Min waktu kapamowa bangsa Isra'il ni lahat Babilon sampay ni
waktu kapaganak ma si Isa, buwattitu ya sugsuganna.
Si Jekoniya inān bay mma' si Salati,
ya Salati bay mma' si Sirubbabil.
Si Sirubbabil bay mma' si Abiyud,
ya Abiyud bay mma' si Eliyakim,
ya Eliyakim bay mma' si Asor.
Si Asor bay mma' si Sadok,
ya Sadok bay mma' si Akim,
ya Akim bay mma' si Eliyud.
Si Eliyud bay mma' si Eleyasar,
ya Eleyasar bay mma' si Mattan,
ya Mattan bay mma' si Yakub.
Si Yakub bay mma' si Yusup
ya h'lla si Mariyam ina' si Isa,
ya niōnan Al-Masi.
17 Manjari aniya' sangpū' maka mpat pangkatan min si Ibrahim
sampay ni si Da'ud, sangpū' maka mpat pangkatan min si Da'ud
sampay ni waktu bay pamala'an saga a'a Isra'il ni Babilon, ati sangpū'
maka mpat pangkatan isab minnē' sampay ni waktu kapaganak ma
Al-Masi.

Kapanganak ma si Isa
(Lukas 2:1-7)

18 Buwattitu ya kal'ngnganan kapanganak ma si Isa Al-Masi. Ina'na
si Mariyam bay makapagbintak asal maka si Yusup, sagō' ma halam gi'
sigā takawin tananam e' si Mariyam in iya angiram sabab min kawasa
Rū Sussi.*
19 A'a adil asal si Yusup ya tunang si Mariyam e', angkan iya
agara' pabaibad min iya ma halam aniya' makata'u. Mbal iya bilahi
amuwanan si Mariyam kaiya'an ma mata mairan.
20 Na, sabu pa'in si Yusup amikil-mikil pasal pakaradja'an itu, aniya'
mala'ikat min Tuhan pauppi ni iya. Yuk mala'ikat, “O Yusup panubu' si
Da'ud, da'a ka ahawal-hawal magdakayu' maka si Mariyam ilu, sabab
min kawasa Rū Tuhan ya angkan aniya' kab'ttonganna.
21 Anganak du iya l'lla, ati Isa ya pangōnnu ma iya sabab iya ya
angalappas bangsana Isra'il min paldusahan sigām.”
22 Na, pinat'kka saga pakaradja'an itu kamemon bo' aniya' katu-
manan ma bay pangallam Tuhan ma dakayu' nabi, ya yuk-i,
23 “Aniya' inān budjang angiram, ati anganak iya l'lla, Emmanuwel
ya pangōn sigām ma iya.” Hatina “Tuhan pat'nna' ma kitam.”
24 Pagbati' pa'in si Yusup min uppina, bineya' e'na panoho'an
mala'ikat ati pah'ndana si Mariyam.
25 Sagō' subay na apuwas bay kapanganak si Mariyam bo' yampa
sigā magpūn. Jari anganak si Mariyam l'lla ati Isa ya pangōn si Yusup
ma iya.

---

* **1:18 1:18** ‘Rū Sussi’, hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Tuhan.

2

Saga A'a min Sobangan

1 Si Isa bay nianakan ma kaluma'an Betlehem ma lahat Yahudiya,
ma masa kapagsultan si Herod. Mbal at'ggol, aniya' saga a'a alim bay
min sobangan at'kka pehē' ni Awrusalam. Saga a'a itu pangangadji'
ma saga bitu'un.
2 Pagt'kka sigām ni Awrusalam magtūy sigām atilaw, yuk-i, “Maingga
na onde'-onde' bay nianakan, ya ginanta' magsultan ma bangsa
Yahudi? Ta'nda' kami bitu'un ya pamandogahan iya, paluwa' min
sobangan, jari itiya' kami pi'itu amudji iya.”
3 Pagkale itu e' Sultan Herod, magtūy landu' asasaw pikilanna.
Sampay saga a'a kamemon ma deyom da'ira inān magkasasawan du
isab.
4 Magpanoho'an si Herod subay magtipun saga nakura' kaimaman
maka saga guru sara' agama. Atilaw iya ma sigām, yukna, “Maingga
kono' panganakan Al-Masi?”
5 Anambung saga a'a inān, yuk-i, “Ma kaluma'an Betlehem, ma lahat
Yahudiya, sabab tasulat asal e' nabi ma deyom Kitab, ya yuk-i:
6 ‘In kauman Betlehem, ya ma lahat Yahudiya,
aheya kabantuganna min saga da'ira babantugun ma lahat
Yahudiya,
sabab aniya' palahil minnē' dakayu' a'a magmakōk,
a'a angupiksa' saga a'aku bangsa Isra'il!’ ”
7 Puwas e' pinalinganan e' sultan Herod saga a'a alim e', binowa
magbissala ma halam aniya' makata'u. Tinilaw sigām e'na bang
sumiyan waktu bay kasobang bitu'un.
8 Kahaka'an pa'in sultan, pinapehē' sigām ni Betlehem. Buwattitu
panoho'anna ma sigām, yuk-i, “Pehē' kam, piha'unbi to'ongan onde'-
onde' inān. Bang iya tabākbi, pata'uhunbi aku supaya aku isab pehē'
amudji iya.”
9-10 Aubus pa'in sigām binissalahan e' sultan, palanjal na sigām tudju
ni Betlehem. Ma labayan pa'in, parahū min sigām bitu'un ya bay
ta'nda' sigām ma lahat sobangan lagi'. Pag'nda' itu, landu' aheya
kakōgan sigām. Jari patongod bitu'un inān min diyata' luma' ya
pat'nna'an onde'.
11 Makasōd pa'in saga a'a alim inān ni deyom luma', ta'nda' e' sigām
onde'-onde' maka ina'na si Mariyam. Jari pasujud sigām amudji iya,
maka pinaluwas isab saga huhulmatan bay bowa sigām pamuwan ma
onde' inān. Aniya' bulawan, kamanyan, maka pahamut mira.*
12 Puwas e' binanda'an sigām e' Tuhan ma deyom uppi, sinō' da'a
pabalik ni si Herod. Manjari amole' sigām ni lahat labay min lān saddī.

Kalahi disi Yusup ni Lahat Misil

13 Pagla'an sigām, aniya' mala'ikat min Tuhan magpanyata' ni si
Yusup ma deyom uppi. Yuk mala'ikat, “Punduk ka. Bowahun onde'
maka ina'na ilu ati alahi kam ni lahat Misil. Mahē' gi' kam sat'ggol
kam mbal pala'anku minnē'. Ilu si Herod amiha onde' ilu pinapatay.”
14 Magtūy punduk si Yusup. Niā' e'na onde' maka ina'na bo' sigām
pauntas minnē' tudju ni lahat Misil ma sangom du inān.

---

* **2:11 2:11** ‘Mira:’ ginis bulitik ahāp hamutna.

15 Mahē' sigām sampay amatay si Herod. Jari aniya' kamaksuran ma
bay pangallam Tuhan, ya tasulat ma Kitab e' nabi Hoseya. Yukna, “Bay
soho'ku anakku pi'itu min lahat Misil.”

Pamapatay saga Onde'

16 Pagta'u pa'in e' si Herod in iya bay niakkalan he' saga a'a alim
e', apasu' to'ongan atayna. Magtūy iya magpanoho'an pinapatay
saga onde'-onde' l'lla kamemon ma Betlehem sampay ma sakalibutna,
sasuku angumul duwantahun sampay pareyo' gi' minnē'. Binista e' si
Herod umul saga onde' inān tinagna'an min waktu bay pamata'u iya
e' saga a'a alim pasal waktu katuwa' bitu'un.
17 Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' nabi Irimiya, ya
yukna,
18 “Aniya' lengog takale ma lahat Rama,
lengog a'a magkarukka'an maka maglemong.
Si Rakiya anangisan saga anakna.
Mbal tapahali paglemongna,
sabab wa'i pinapatay anakna kamemon.”

Amole' disi Yusup ni Nasaret

19 Amatay pa'in si Herod, aniya' mala'ikat min Tuhan bay pauppi ni
si Yusup mahē' ma lahat Misil.
20 Yuk mala'ikat, “Punduk ka. Bowahun onde' maka ina'na pabalik
ni lahat Isra'il, sabab magpatayan na saga a'a bilahi amapatay onde'
ilu.”
21 Sakali pabangun si Yusup. Binowa e'na onde' maka ina'na pabalik
ni lahat Isra'il.
22 Pagta'u pa'in e' si Yusup in si Arkilas paganti' na min mma'na
si Herod magsultan ma lahat Yahudiya, atāw iya palahat maina'an.
Binanda'an iya pabalik ma deyom uppi, ya angkan sigām magtai'anak
pehē' ni lahat Jalil
23 bo' pat'nna' ma kaluma'an niōnan Nasaret. Jari aniya' kamaksuran
ma bay pinagkallam e' saga kanabihan pasal Al-Masi, ya yuk-i, “Niōnan
iya a'a Nasaret.”

3

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Manjari ma waktu he'-i at'kka si Yahiya Magpapandi pehē' ni
paslangan Yahudiya magnasihat,
2 Yuk nasihatna ni saga a'a bay patimuk pina'an, “Pataikut kam min
dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma kitam.”
3 Si Yahiya itu bay pinagbissala asal e' nabi Isaya, yuk-i,
“Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
‘Lanu'inbi lān ya palabayan Panghū'.
Pabontolunbi pal'ngngananna.’ ”
4 Ya pas'mmek si Yahiya inān kakana' hinangan bulbul unta', maka
dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya pagkakanna
ampan maka gula' buwani.

5 Na, pehē' ni si Yahiya saga a'a min da'ira Awrusalam, min kaluha'an
lahat Yahudiya, maka min saga kaluma'an ma karuwambila' sapa'
Jordan.
6 Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām, ati pinandi sigām e' si
Yahiya ma sapa' Jordan e'.
7 Sagō' pag'nda' si Yahiya ma ba'anan a'a Parisi maka a'a Saddusi
pina'an ni iya mikipandi, yukna ni sigām, "Ē, ka'am ilu, addatbi
sapantun sowa pangangakkal! Sai bahā' bay amanda'an ka'am subay
papuwas min mulka' Tuhan ya song pat'kka?
8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi
hinang ahāp, palsaksi'an in addatbi apinda na.
9 Da'a kam magpikil in ka'am mbal minulka'an saukat na kam
panubu' si Ibrahim. Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang
du panubu' si Ibrahim e' Tuhan!
10 Ka'am ilu hantang saga kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob
min po'onna. Sabab kayu kamemon mbal ahāp buwa'na pinuwad du,
nilarukan ni deyom api tinunu'.
11 Aku itu," yuk si Yahiya, "hal bohe' ya pamandiku ka'am, tanda'
saksi' in ka'am pataikut min dusabi. Sagō' aniya' pi'itu damuli min
aku aheya gi' kawasana min kawasaku. Minsan hal taumpa'na mbal
aku tinōp amenten. Saddī bowahan pamandina ma ka'am, sabab in
iya amahōp Rū Sussi ni deyom baranbi. Saga a'a kasehe' isab pinandi
e'na maka api.
12 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a
anahapan pai. Ya paina tinau' ma deyom tau'anna, saguwā' hampa'na
tinunu' e'na ma api mbal kap'ddahan."

Pamandi ma si Isa
(Markus 1:9-11; Lukas 3:21-22)

13 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa min lahat Jalil pina'an ni sapa'
Jordan, bo' mikipandi ma si Yahiya.
14 Sagō' mbal bilahi si Yahiya. Yukna ni si Isa, "Angay ka mikipandi
ma aku? Aku itu subay pandinu!"
15 Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Hinangun na ma waktu itu,
sabab patut du bang beya'ta panoho'an Tuhan kamemon." Jari pasulut
si Yahiya ma si Isa.
16 Aubus pa'in si Isa bay pinandi, pariyata' na iya min deyom bohe'.
Sakali paukab langit, ati ta'nda'na Rū Tuhan sali' luwa assang pareyo'
minnē' pat'ppak ma iya.
17 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga' yuk-i, "Iya na itu
Anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku."

4

Kapanulay ma si Isa
(Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13)

1 Manjari si Isa inān binowa e' Rū Tuhan kaleya ni lahat paslangan,
ati sinasat iya e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa.
2 Halam bay makatimtim si Isa ai-ai ma deyom mpatpū' ng'llaw maka
mpatpū' bahangi. Puwas e' landu' iya lingantu,
3 jari pehē' ni iya nakura' saitan, ya mananasat, yukna, "Bang ka
sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."

4 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Tasulat asal ma Kitab Tawrat, ya
yuk-i, ‘Ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya',
saguwā' lapal kamemon ya binissala e' Tuhan.’ ”
5 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam,
ya niōnan Da'ira Mahasussi, ati pinatongod iya ma puttuk langgal
pagkulbanan ya maina'an.
6 Yuk saitan, “Bang ka sab'nnal-b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka
minnilu, sabab tasulat asal ma Kitab Jabul, ya yuk-i,
‘Aniya' mala'ikat sinoho' e' Tuhan angahampanan ka'a.
Tinayak ka e' sigām
bo' mbal makahantak tape'nu ni batu.’ ”
7 Yuk si Isa, “Tasulat isab buwattitu: ‘Da'a sulayinbi kawasa
Panghū'bi Tuhan.’ ”
8 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni diyata' būd alanga
to'ongan, bo' yampa pina'nda'an lahat kamemon ma kaluha'an dunya,
maka kawasa saga a'a ya magnakura'an kalahat-lahatan inān.
9 Yuk nakura' saitan ni si Isa, “Bang ka pasujud ma aku amudji,
pamuwanku ina'an kamemon ma ka'a.”
10 Ya sambung si Isa ni iya, “Ala'an ka, saitan! Sabab tasulat asal ma
Kitab Tawrat, yuk-i, ‘Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal
iya paghinanganbi!’ ”
11 Puwas e' ala'an nakura' saitan min si Isa, ati aniya' saga mala'ikat
pina'an ni si Isa angayura iya.

Anagna' si Isa Amandu'
(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

12 Manjari pagkale e' si Isa in si Yahiya Magpapandi wa'i bay
takalabusu, pehē' iya ni lahat Jalil.
13 Ala'an iya min kauman Nasaret, bo' pat'nna' ma da'ira Kapirnaum
ya ina'an ma bihing danaw Jalil, ma paglahat Sibulun maka Naptali.
14 Jari aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' si Isaya, ya yuk-i,
15 “Lahat Sibulun maka lahat Naptali,
ya ma llot sapa' Jordan maka tahik s'ddopan,
lahat Jalil, ya kalamugayan bangsa ngga'i ka Yahudi.
16 Saga a'a bay hantang pat'nna' ma deyom kalendoman,
maka'nda' kasawahan landu' asahaya.
Saga a'a bay kalokoban e' kamatay,
taluwa' kasawahan.”
17 Tinagna'an minnē' magnasihat na si Isa, yuk-i, “Taikutinbi na
dusabi sabab asekot na waktu kapagparinta Tuhan ma ka'am.”

Mpat A'a Binowa Pamulid ma si Isa
(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Na, hinabu si Isa lum'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya'
ta'nda'na duwangan magdanakan. Dakayu' inān si Simun, ya niōnan
isab si Petros. Dakayu' inān si Andariyas. Ina'an sigā angahūg pokot
ma danaw, sabab magdaraing asal sigā.
19 Jari ah'lling si Isa ni sigā, yukna, “Pi'itu kam ameya' ma aku.
Bay kam asal magā' daing, sagō' pandu'anta kam magā' pagkahibi
manusiya' ameya' ma aku.”
20 Takale pa'in lling si Isa e' duwangan itu, magtūy ni'bbahan pokot
sigā bo' yampa ameya' ma iya.

21 Makalanjal pa'in si Isa minnē', aniya' isab ta'nda'na duwangan
magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi. Ina'an sigā ma
diyata' bayanan magbeya' maka mma' sigā amahāp pokot. Nilinganan
e' si Isa duwangan itu, sinō' ameya' ma iya.
22 Magtūy ni'bbahan mma' sigā maka bayanan, bo' ameya' ma si Isa.

Kauli'an e' si Isa Saki Kaginisan
(Lukas 6:17-19)

23 Na, nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Amandu' na pa'in iya
ma deyom kalanggalan. Magnasihat iya lapal ahāp pasal kapagparinta
Tuhan ma manusiya'. Kauli'an e'na saga a'a kamemon ya taluwa' saki
maka kalammahan indaginis.
24 Jari pasaplag kabantuganna ni kaluha'an lahat Siriya. Angkan saga
a'a maina'an bay amowa pagkahi sigām ni si Isa, sai-sai kap'ddi'an
atawa taluwa' saki indaginis, saga a'a sinōd saitan, a'a binawi-bawi,
maka a'a amatay ugat sigām. Kauli'an sigām kamemon e' si Isa.
25 Jari landu' aheka saga a'a bay paturul ma iya, a'a min lahat Jalil
maka min Sangpū' Da'ira. Aniya' isab saga a'a min da'ira Awrusalam,
min kaluha'an lahat Yahudiya, sampay min dambila' sapa' Jordan.

5

Kahāpan Sab'nnal-b'nnal
(Lukas 6:20-23)

1 Manjari pag'nda' pa'in si Isa ma manusiya' sikatimukan inān,
patukad iya ni bīd bo' aningkō' mahē'. Pina'an ni iya saga mulidna,
2 ati anagna' iya amandu' ma sigām, yuk-i,
3 "Aheya kahāpan ma sasuku kata'uwanna
halam aniya' pasangdolanna saddī min Tuhan,
sabab tantu aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
4 Aheya kahāpan sasuku magkarukka'an,
sabab pinahantap pangatayanna e' Tuhan.
5 Aheya kahāpan sasuku areyo' pangatayanna,
sabab makataima' iya pusaka' min Tuhan.
6 Aheya kahāpan sasuku magmatayan itikad abontol,
sabab karūlan iya e' Tuhan.
7 Aheya kahāpan sasuku ma'ase' ma kasehe'anna,
sabab ya du iya kina'ase'an e' Tuhan.
8 Aheya kahāpan sasuku apote' atayna tudju ni Tuhan,
sabab makapag'nda' du iya maka Tuhan.
9 Aheya isab kahāpan sasuku amapagsulut ma saga pagkahina,
sabab kaōnan iya anak Tuhan.
10 Aheya isab kahāpan sasuku nila'at ma sabab pameya'na ma
kabaya'an Tuhan,
sabab aniya' okomanna ma pagparintahan Tuhan.
11 "Aheya isab kahāpanbi bang kam ganta' niudju' maka pininjala',
maka bang kam nilimut ngga'i ka b'nnal ma sabab pameya'bi ma aku.
12 Subay kam akōd to'ongan bang buwattē', sabab tantu du aheya
tungbasbi ma deyom sulga'. Buwattē' isab bay paminjala' ma saga
nabi ya bay ma dunya itu ma masa awal e'."

Asin maka Sawa
(Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

13 Amandu' lagi' si Isa, yuk-i, “Ka'am bebeya'anku dalil asin ma
bangsa manusiya'. Sagō' bang asin itu magtinu' na, halam aniya'
pamabalik nanamna. Halam aniya' kagunahanna, hal tinimanan bo'
pinaggi'ikan e' a'a.
14 “Ka'am ilu dalil sawa pamasawa bangsa manusiya'. Bang aniya'
kaluma'an pat'nna' ma diyata' būd, ta'nda'an di-na du.
15 Halam aniya' anū'an palita'an bo' turunganna maka undam, sagō'
pinat'nna' ma diyata' pat'nna'anna bo' amuwan sawa ma sasuku ma
deyom luma'.
16 Buwattē' du isab kam, subay kam amuwan sawa ma pagkahibi
manusiya'. Hatina subay ta'nda' kahinanganbi ahāp e' a'a kasehe', bo'
sigām tabowa ananglitan Mma'bi ma sulga'.”

Sara' si Musa maka Kamaksuranna

17 “Da'a kam maghimangkan saga aku pi'itu amapasan sara' ya bay
pang'bba e' si Musa, maka pandu' bay min kanabi-nabihan. Ya gawiku
pi'itu subay pahatiku pasal sara' he' bang ai kamaksuranna to'ongan.
18 Haka'anta kam to'ongan: sat'ggol masi langit maka dunya itu,
halam du aniya' kinulangan min sara' itu minsan la'a hal dambatang
sulatna maka balisna. Subay asampulna' kamemon bo' yampa
pahalam kapūsanna.
19 Angkan sai-sai angalanggal sara' itu minsan la'a hal ma kariki'an,
maka bang bidjakanna sehe'na ameya' ma iya angalanggal, a'a inān
areyo' to'ongan ma deyom pagparintahan Tuhan. Sagō' sai-sai ya
ameya' ma sara' sampay amandu'an sehe'na subay ameya', alanga du
iya ma deyom pagparintahan Tuhan.
20 Sagō' haka'anta kam, mbal kam makasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan bang mbal palabi ka'adilanbi min ka'adilan saga Parisi maka
saga guru sara' agama.”

Pasal Pamapatay Pagkahi Manusiya'

21 “Bay na takalebi panoho'an ma saga a'a ma masa awal e', ya yuk-
i, ‘Wajib kam da'a amapatay pagkahibi manusiya'. Sai-sai amapatay
pagkahina pinat'nna'an hukuman.’
22 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai angastol ma
pagkahina subay nihukum. Maka sai-sai angōn ‘dupang’ ma sehe'na
subay binowa ni Tumpukan Maghuhukum.* Sai-sai isab amah'llingan
pagkahina, yukna, ‘Ē! Babbal ka! Halam aniya' pūsnu!’ Piligdu a'a
inān pinalabay min api nalka'.
23 Angkanna, bang ka ganta' ma deyom langgal song anukbal ai-ai ni
Tuhan, bo' taentomnu aniya' pagkahinu ap'ddi' atayna ma ka'a,
24 mailuhun lagi' panukbalnu ati pasa'ut ka ni pagkahinu inān
maghāp maka iya dahū bo' yampa ka pabīng angungsuran panuk-
balnu ni Tuhan.
25 “Abila ka tinuntutan e' a'a bo' tin'kkahan ni sara', bowahun iya
magsulut ma halam gi' makatampal ni sara'. Sabab bang kam mbal

* **5:22 5:22** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna saga Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

magsulut dahū, tin'kkahan ka ni huwis, ati ni'nde'an ka e' huwis ni
saga pulis bo' ni'isi ni deyom kalabusu.
26 Jari ka'ddasan ka maina'an. Subay puwasannu bay kataksilannu
kamemon bo' yampa ka makaluwas minnē'.”

Pasal Pangaliyu-lakad

27 “Bay na takalebi panoho'an ītu, ya yuk-i, ‘Wajib kam da'a angaliyu-
lakad ni ngga'i ka paghola'bi.’
28 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai ang'nda' ni
d'nda maka e'na anganapsuhan iya, a'a inān katōngan dusa sabab
makalandu' na iya angandusa ni d'nda he' ma deyom pikilanna.
29 Bang matanu kowan ganta' amowa ka'a magdusa, subay paggatun.
Gom lagi' lugitnu matanu ilu bo' tinimanan. Ahāp lagi' abuta matanu
dambila', bang pa'in da'a nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma
ajukup matanu karuwambila'.
30 Damikiyanna isab bang tangannu kowan ganta' amowa ka'a
magdusa, paggatun. Gom lagi' pinukulan dambila' tangannu bo'
tinimanan. Ahāp lagi' apukul dambila' tangannu, bang pa'in da'a
nilarukan katibu'ukannu ni deyom nalka' ma ajukup tangannu
karuwambila'.”

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

31 “Aniya' isab bay panoho'an sara', ya yuk-i, ‘Sai-sai animanan
h'ndana subay iya amuwan pagpasahan.’
32 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: sai-sai animanan
h'ndana ma halam aniya' sababanna, ma halam du bay angaliyu-lakad
min iya, taga-dusa l'lla inān ma h'ndana he'. Sabab bang d'nda he'
aminda h'lla, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'llana tagna'. Maka
dusahan isab l'lla angah'nda d'nda inān.”

Pasal Pagsapa

33 “Bay na takalebi isab panoho'an ma saga a'a masa awal e', ya yuk-
i, ‘Wajib kam da'a magputing bang bay makasapa. Wajib isab sinuhul
bang aniya' najalbi ni Tuhan.’
34 Sagō' buwattitu na pamandu'ku ma ka'am: da'a kam magsapa.
Da'a sibahatunbi sulga' pagsapahanbi sabab paningkō'an Tuhan ko'
inān.
35 Da'a sibahatunbi dunya sabab pat'kkaran tape'na. Sampay da'ira
Awrusalam, da'a sibahatunbi isab sabab suku' Tuhan, ya Sultan
Mahatinggi.
36 Minsan kōkbi, subay mbal sibahatbi pagsapahanbi sabab ngga'i
ka ka'am ya bay amapanjari. Minsan dalamba bu'unbi mbal kapinda-
hanbi walna'na ni ettom atawa ni pote'.
37 Bang kam angaho', subay aho' sadja, bang kam magin'mbal, subay
mbal sadja. Ai-ai pamasugpatbi saddī minnē', min saitan patila'atun
ko' itu.”

Pasal Pamalos
(Lukas 6:29-30)

38 “Bay na takalebi panara', ya yuk-i, ‘Bang aniya' amaka'at
dambila' mata sehe'na subay binalosan pinaka'at dambila' matana.

Damikiyanna bang aniya' angalutu empon sehe'na subay binalosan nilutu emponna.’
39 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: da'a kam amalos bang aniya' makarusa ma ka'am. Abila aniya' a'a anampak baihu'nu dambila', patampalun isab dambila' panampakanna.
40 Abila aniya' ganta' anuntutan ka'a bo' niamu' multa kamisitanu, pamuwanun ma iya sampay badju'nu.
41 Abila aniya' a'a magmandahan ka'a pasehe' ma iya dabatu lawakna, sehe'in gi' iya duwa batu.
42 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka sai-sai bilahi angindam, paindamin.”

Pasal Lasa ma saga Banta
(Lukas 6:27-28, 32-36)
43 “Bay na takalebi isab pamandu' dakayu' itu, ya yuk-i, ‘Kalasahinbi bagaybi, sagō' kab'nsihinbi bantabi.’
44 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am: kalasahinbi bantabi. Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku angala'at ka'am
45 bo' supaya kam an'ppu addat Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'. Sabab Tuhan ya amasilak llaw ma a'a kamemon ahāp ka atawa ala'at. Amap'ttak iya ulan ma saga a'a maghinang kabontolan sampay isab ma a'a maghinang kala'atan.
46 Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, da'a kam aholat tinungbasan pahala' e' Tuhan. Minsan saga a'a magā' sukay parinta, alasa du ma sasuku alasahan sigām.
47 Bang hal bagaybi ya saginabi pahāp, sali' du kam maka saga a'a mbal magta'at ma Tuhan, sabab ya du sigām magsagina dakabagayan. Mbal pabidda' kahāp addatbi min sigām.
48 Ka'am ilu subay ajukup ma kaul maka pi'il tudju ni a'a kamemon, buwat Mma'bi ma sulga'.”

6

Pagtabang ma Miskin
1 “Kamaya'-maya' kam. Bang aniya' kahāpan hinangbi pagta'atbi ni Tuhan, da'a hinangunbi ma mata mairan. Sabab bang buwattē' hinangbi, halam aniya' tungbasbi min Tuhan, ya Mma'bi ma sulga'.
2 “Angkanna, bang aniya' pamuwanbi ma a'a kulang-kabus, da'a pagbantugunbi. Da'a s'ppuhunbi a'a maglaku-laku in sigām ahāp, ya anarakka ma matahan saga a'a kamemon, ma deyom langgal ka atawa ma paglabayan. Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' saga manusiya'. Haka'anta kam to'ongan, sanglit min manusiya' ya panungbas sigām, halam saddī.
3 Sagō' ka'am ilu, bang aniya' tabangbi a'a miskin, subay halam aniya' makata'uwan iya, minsan bagaybi.
4 Subay halam aniya' makata'u. Jari bang buwattē', tinungbasan du kam e' Mma'bi Tuhan, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi minsan halam aniya' makata'u.”

Pasal Panambahayang
(Lukas 11:2-4)

5 “Bang kam anambahayang, da'a sengorinbi saga a'a maglaku-laku
in addat sigām ahāp. Sabab tagian sigām an'ngge anambahayang
ma deyom langgal atawa ma paglalabayan a'a bo' supaya ta'nda' e'
kamemon. Haka'anta kam to'ongan, bang sigām kasanglitan e' a'a, ya
na he' panungbas sigām. Halam aniya' saddī.
6 Sagō' ka'am ilu, bang kam anambahayang, pasōd kam ni deyom
bilik. Tambolunbi lawang bo' yampa kam anambahayang ni Mma'bi
Tuhan, ya mbal ta'nda'. Ati Mma'bi, ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi
minsan halam aniya' makata'u, anungbas du ma ka'am.
7 “Bang kam anambahayang, da'a paggunahunbi ba'anan kabtangan
halam aniya' pūsna, buwat panambahayang saga a'a ya magta'at ma
tuhan-tuhan saddī. Sabab kinabā' e' sigām in panambahayang sigām
kinale e' Tuhan saukat na ataha' sidda.
8 Da'a sigām sengorinbi, sabab kinata'uwan asal e' Mma'bi Tuhan
bang ai kasusahanbi minsan mbal pah'llingbi.
9 Jari itu, bang kam anambahayang subay buwattitu
kal'ngngananna:
‘O Mma' kami Tuhan ma sulga',
bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon,
10 Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma kamemon manusiya',
Bang pa'in bineya' kabaya'annu ma dunya itu
buwat asal bineya' mailu ma sulga'.
11 Jukupin kami balanja' ma llaw itu.
12 Ampunun saga dusa kami,
buwat kapangampun kami ma sai-sai makarusa ma kami.
13 Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat,
sagō' papuwasun kami min nakura' saitan, ya patila'atun.’
14 “Bang kam angampun saga a'a makarusa ni ka'am, ya du ka'am
niampun e' Mma'bi ma sulga'.
15 Ya balikna, bang mbal ampunbi a'a bay makarusa ni ka'am, ya du
ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan.”

Pasal Pagpuwasa

16 “Bang kam amuwasa da'a subay pala'atunbi pamaihu'anbi, buwat
a'a maglaku-laku inān in sigām ahāp. Mbal sigām angupiksa' di-sigām,
pangilahan a'a kasehe' in sigām magpuwasa. Haka'anta kam to'ongan,
bang sigām kasanglitan e' manusiya', ya na he' panungbas sigām.
Halam aniya' saddī.
17 Saguwā' ka'am ilu, bang kam amuwasa, kula'upinbi baihu'bi maka
surayunbi bu'unbi,
18 bo' mbal kinata'uwan e' a'a kasehe'an in ka'am amuwasa. Ya sadja
makata'u Mma'bi Tuhan ya mbal ta'nda' e' manusiya'. Ati Mma'bi ilu,
ya maka'nda' ma ai-ai hinangbi sampay ma kalimbungan, anungbas
du ma ka'am.”

Pasal Karaya ma Deyom Sulga'
(Lukas 12:33-34)

19 “Da'a kam magtimuk alta' maitu ma dunya, sabab hal magka'at,
suma'an pinagkeket e' ulat, suma'an ginaha', suma'an isab nilangpasan.
20 Sagō' maghinang kam ahāp bo' aniya' karayabi tinau'an ka'am
ma deyom sulga', sabab karaya mahē' mbal takeket e' ulat, mbal
magkagaha', maka mbal kalangpasan.

21 Sababna maingga-maingga panau'anbi alta'bi, mahē' ya pataptapan pangatayanbi.”

Pasal Palita'an ma Deyom Baranta
(Lukas 11:34-36)

22 “Matabi itu sapantun palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawabi. Bang ahāp matabi, asawa sampay deyom ginhawabi.
23 Sagō' bang matabi mbal ahāp, angalendom sampay ginhawabi. Bang yukbi aniya' ma ka'am kasawahan bo' pa'in halam, na aheya kalendomanbi.
24 “Ya niōnan sosoho'an mbal makapagduwa nakura', sabab tantu kab'nsihanna nakura'na dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut iya ma dakayu' ati taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari maghinang ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma atay.”

Da'a Magsusa
(Lukas 16:13; 12:22-31)

25 “Angkanna kam soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi, bang ai kakanbi maka bang ai inumbi. Da'a kam magsusa isab pasal ginhawa baranbi bang ai kapan'mmekbi. Sabab kallumta itu labi ahalga' ma kita min kapamanganta. Ya du baranta, labi ahalga' min pan'mmekta.
26 Nda'unbi saga manuk-manuk paleyang. Mbal magtanom, mbal magani. Mbal isab anau' kinakan ma llaw damuli. Sagō' binalanja'an du sigām e' Mma'bi ma sulga'. Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-manukan.
27 Sai bahā' makapataha' umulna minsan la'a hal danjām, ma sabab kasusahanna?
28 “Angay isab kam magmasusa ma pasal pan'mmekbi? Nda'unbi saga sumping ma deyom kaparangan bang buwattingga katomo'na. Mbal magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun.
29 Sagō' haka'anta kam, minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma masa awal e', mbal du maka'atu lingkat pamakayna ma dakayu' sumping itu.
30 Bang Tuhan ya makapayakun kaparangan ya tatasanna dang'llaw du, bo' pagsalung alanos sampay tinunu', tantu Tuhan amas'mmekan ka'am. Akulang pahāp pangandolbi ma iya!
31 “Angkanna kam subay mbal magmasusa. Da'a kam magupama buwattitu: ai pagkakanta, ai paginumta, ai bahā' pas'mmekta?
32 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na pa'in he'-i kinasusahan e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi ma sulga' in ina'an kagunahanbi asal.
33 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan maka kabontolan atay ya kabaya'anna. Manjari pinaniya'an du kam ai-ai kulangkabusbi.
34 Angkan kam subay mbal magkasusahan pasal llaw salung sabab saddī kasusahan ma llaw sinōng. Sarang na pagsusahanbi hal ma llaw itu.”

7

Pasal Panoway Pagkahi
(Lukas 6:37-42)

1 “Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan.
2 Sabab bang kam ganta' amat'nna' hukuman ma sehe'bi, ya du
ka'am pinat'nna'an hukuman e' Tuhan, pinapagtongod maka bay
pangahukumbi sehe'bi he'. Ai-ai pan'ppongbi ma sehe'bi, ya du isab
pan'ppong Tuhan ma ka'am.
3 Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk ma mata
sehe'bi, ati mbal ta'nda'bi batang kayu ya ma deyom matabi?
4 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi, ‘Tabiya', la'ananta bukbuk min
matanu ilu.’ Bo' pa'in aniya' batang kayu ma deyom matabi!
5 In ka'am ilu maglaku-laku halam taga-sā'! La'aninbi gi' dahū ya
bukbuk ma matabi ilu supaya asawa pang'nda'bi, bo' yampa kam
angala'anan bukbuk min mata sehe'bi.
6 “Da'a kam amuwan ai-ai asussi ma saga a'a ala'at, ya sali'
sapantun ero'. Ya aniya' pabibud angal'kkob ka'am. Lapalbi ahalga',
ya pinagbahasa mussa'bi, da'a larukinbi ni saga bawi. Ya aniya'
pinaggi'ik-gi'ikan e' sigām.”

Angamu'-ngamu', Amiha, Mikiukab
(Lukas 11:9-13)

7 “Angamu'-ngamu' kam, ati binuwanan du. Amiha kam, ati
makabāk du kam. Mikiukab kam, ati niukaban du kam.
8 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du. Sai-sai amiha makabāk du.
Sai-sai isab mikiukab niukaban du.
9 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an tinapay e' anakbi,
buwananbi bahā' batu?
10 Atawa bang angamu' daing, buwananbi bahā' sowa?
11 Minsan ka'am dusahan ilu ata'u amuwanan anakbi ai-ai makahāp,
luba'-lagi'na na Mma'bi ma sulga' ata'u du amuwanan ai-ai makahāp
ni sasuku angamu' ni iya.
12 “Manjari bang kabaya'anbi kinahāpan e' a'a, subay isab sigām
kahāpanbi. Ya na he' kamaksuran sara' ya bay tasulat e' si Musa maka
saga kanabi-nabihan.”

Lawang Akiput
(Lukas 13:24)

13 “Pasōd kam min lawang akiput, sabab ya lān tudju ni nalka' aluha
pasōranna maka aluhay nil'ngngan. Aheka isab manusiya' ameya' min
lān inān.
14 Saguwā' ya pasōran tudju ni sulga' akiput maka ahunit nil'ngngan.
Akulang isab a'a makatuli' iya.”

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-44)

15 “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' saga a'a magbau'-
bau' in sigām nabi. Ahāp pangluwahan sigām bang ma pang'nda'ta,
sali' sapantun bili-bili mbal makamula. Sagō' ma deyom atay sigām
sali' sigām ero' talun, sidda ab'ngngis.
16 Takilābi du sigām min kahinangan sigām, buwat kayu takilā min
buwa'na. Mbal kita angā' buwa' anggul min kayu puhung, atawa buwa'
kayu igira* min sampinit.

---

* **7:16 7:16** Kayu igira: kayu ahāp buwa'na. ‘Fig’ ōnna ma bahasa Ingglis.

17 Bang kayu ahāp, ahāp isab buwa'na. Sagō' bang kayu mbal ahāp,
mbal isab ahāp buwa'na.
18 Bang kayu ahāp mbal makabuwan buwa' ala'at. Damikiyanna
bang kayu ala'at suligna, mbal makabuwan buwa' ahāp.
19 Bang aniya' kayu mbal ahāp pagbuwa'na, pinuwad du bo'
tinimanan ni deyom api.
20 Angkan yukku ma ka'am, takilābi du saga nabi ya ngga'i ka b'nnal
sabab min kahinangan sigām."

Saga A'a Mbal Takilā
(Lukas 13:25-27)

21 "Ngga'i ka a'a kamemon ya anabbut aku 'Panghū', O Panghū','
makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Luwal saga a'a ya ameya'
ma kabaya'an Mma'ku ma sulga'.
22 Bang ta'abut na llaw pangahukum ma manusiya', aheka du
amissala ni aku, yuk-i: 'O Panghū', bay kami amatanyag lapal Tuhan
min kawasa ōnnu. Bay kami amala'an ba'anan saitan min deyom
baran a'a, maka aheka isab saga hinang makainu-inu bay tahinang
kami, min kawasa ōnnu.'
23 Sakali bontolanku sigām, yukku, 'Mbal kam takilāku. Ala'an kam
min aku, ka'am kamemon maghinang kala'atan ilu.' "

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Lukas 6:47-49)

24 "Na, sasuku a'a akale ma bissalaku itu sampay ameya', in iya sali'
a'a ahāp akkalna, ya bay makahinang luma'na ma papagan abatu.
25 Manjari aniya' ulan alandos bay patumbuk, maka angandunuk
kasapa'an, maka taluwa' hunus luma' inān. Sagō' halam ah'bba' sabab
ahogot papaganna.
26 Sasuku isab akale ma bissalaku bo' mbal ameya', sali' kahantang
a'a kulang akkalna, ya makahinang luma'na ma kal'bbohan.
27 Jari aniya' ulan alandos patumbuk, bo' angandunuk kasapa'an, bo'
taluwa' hunus luma' inān. Magtūy ah'bba', alubu to'ongan."
28 Aubus pa'in e' si Isa amissala, kinainu-inuhan pandu'na e' ba'anan
a'a bay makakale inān.
29 Ya angkan buwattē' sabab magbidda' to'ongan pandu' si Isa maka
pandu' saga guru sigām. Taga-kawasa asal si Isa bang amandu'.

8

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

1 Makalūd pa'in si Isa min bīd-bīd inān, aheka to'ongan a'a bay
paturul ma iya.
2 Manjari aniya' a'a ni'ipul pina'an ni si Isa bo' angōk-tu'ut min
dahuanna. Yukna, "Tuwan, bang ka bilahi, kauli'annu aku."
3 Magtūy tin'ppak a'a inān e' si Isa. Yuk si Isa, "Bilahi sadja aku.
Kauli'an na ka!" Saru'un-du'un du kauli'an ipul a'a inān.
4 Yuk si Isa ni iya, "Pakale ka. Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay
tahinang ma ka'a ilu. Sagō' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun
barannu ma iya. Puwas e' tukbalin kukulbanan ni Tuhan buwat bay

pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na."

Sosoho'an Kapitan Kauli'an
(Lukas 7:1-10)

5 Manjari itu, pasōd pa'in si Isa ni deyom da'ira Kapirnaum, aniya' dakayu' kapitan bangsa Rōm bay pasampang ni iya angamu' tabang.
6 Yukna ni si Isa, "Tuwan, aniya' sosoho'anku ma luma'. Ina'an iya palege, mbal minsan makaosegan di-na. Kap'ddi'an iya to'ongan."
7 Yuk si Isa, "Pehē' du aku amauli' iya."
8 "Da'a ka pehē', Tuwan," yuk kapitan. "In luma'ku mbal tōp papehe'annu. Angabtang sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku he'.
9 Minsan aku itu, biyaksa du pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku, maka aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang sō'ku dangan pehē', pehē' du iya. Bang sō'ku dangan pi'itu, pi'itu du iya ni aku. Damikiyanna bang aniya' pahinangku ma sosoho'anku, magtūy nihinang e'na."
10 Pagkale pa'in pah'lling kapitan itu e' si Isa, ainu-inu iya. Yukna ni saga a'a paturul ma iya inān, "Haka'anta kam to'ongan. Minsan ma deyom bangsatam Isra'il halam aku bay makabāk a'a buwat kapitan itu, akosog imanna.
11 Pakale kam. Ma waktu sinōng aheka a'a min bangsa kaginisan, a'a bay min sobangan maka min s'ddopan, magtingkō'an magsalu maka disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.
12 Sagō' saga bangsa Isra'il itu, ya suku' ma pagparintahan Tuhan, nilarukan du tudju ni kalendoman, ati maina'an magalud maka magtage'ot empon sigām sabab min kapagsusun sigām."
13 Sakali amissala si Isa ni kapitan inān, yukna, "Amole' na ka. Tahinang ma ka'a buwat bay pagkahagadnu." Manjari saru'un-du'un kauli'an sosoho'anna ma waktu he'-i du.

Aheka A'a Kauli'an
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

14 Sakali palanjal si Isa pehē' ni luma' disi Simun. Pagsōdna ni deyom luma' inān, ta'nda'na mato'a si Simun d'nda palege maina'an, nil'mmun.
15 Ni'ntanan e' si Isa tangan d'nda itu, ati pahali magtūy bay l'mmunna. Puwas e' punduk iya angalabotan disi Isa.
16 Ta'abut pa'in pas'ddop llaw, aheka a'a sinōd saitan bay binowa pina'an ni si Isa. Ati pinala'an e'na saga saitan, min kabtanganna sadja. Maka a'a taga-saki inān kamemon bay kauli'an e'na.
17 Buwattē' hinangna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,

"Bay iya anguli'an saga kalammahantam,
bay iya ananggung saga sakitam."

A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Lukas 9:57-62)

18 Ta'nda' pa'in e' si Isa aheka a'a ma sakalibutna, yukna ni saga mulidna, "Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw."

19 Ma halam gi' sigām makauntas, aniya' dakayu' guru sara' agama
bay pina'an ni si Isa. Yukna, “Tuwan Guru, lilla' aku ameya' ma ka'a
pi'ingga-pi'ingga papehe'annu.”
20 Yuk sambung si Isa, “Gom hayop talun aniya' patapukanna, maka
saga kamanuk-manukan aniya' pugaranna. Sagō' aku Anak Manusiya'
itu, halam aniya' minsan patulihanku luggiya'.”
21 Aniya' isab dakayu' mulid inān ah'lling ni si Isa, yukna, “Tuwan,
paba'irun lagi' aku pabīng ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma
mma'ku bo' yampa aku ameya' ma ka'a.”
22 Sagō' yuk si Isa, “Ameya' na ka ma aku. Patut bang a'a amatay
pinakubul ma saga a'a ya halam kaniya'an kallum taptap.”

Baliyu maka Goyak
(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

23 Puwas e' paruwa' si Isa ni bayanan, maka ameya' isab saga
mulidna.
24 Makauntas pa'in, parugpak hunus ni danaw inān. Agon-agon
sigām abuhaw sabab sinasay e' goyak, sagō' ina'an si Isa atuli.
25 Pasekot ni iya saga mulidna amati' iya. “O Tuwan,” yuk sigām,
“anabang ka sabab abuhaw na kitam!”
26 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam tināw? Kulang pahāp imanbi!”
Manjari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān
pahondong. Saru'un-du'un du magtūy at'ddo' lahat inān.
27 Ainu-inu saga mulid e'. “Ai bahā' a'a itu?” yuk sigām. “Minsan
baliyu maka goyak kapagagihan e'na.”

Duwangan A'a Kapala'anan Saitan
(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

28 Pagubus, makatandan disi Isa pehē' ni dambila' danaw, ni
lahat saga a'a Gadara. Makarunggu' pa'in, aniya' pasampang ni iya
duwangan a'a bay paluwas min kakubulan, a'a sinōd saga saitan.
Landu' ab'ngngis saga a'a itu angkan halam aniya' makatawakkal
palabay minna'an.
29 Magtūy sigā angolang, yuk-i, “O Anak Tuhan! Ai lamudnu ma
kami? Pi'itu ka bahā' aminasa kami ma mbal gi' ta'abut ganta'an?”
30 Na, atā-tā lagi' minnē', aniya' ba'anan bawi magkakanan.
31 Sakali anganjunjung saga saitan e' ma si Isa, yuk-i, “Bang kami
subay pala'annu, pasōrun kami ni deyom baran saga bawi inān.”
32 “Pehē' na kam,” yuk si Isa. Sakali ala'an saga saitan min baran
a'a he' bo' pasalin pehē' ni deyom baran ba'anan bawi. Magtūy
maglumpat paragan ba'anan bawi he' min pampang tudju ni deyom
danaw, ati alembo kamemon.
33 Jari saga magi'ipat bawi inān paragan pehē' ni kaluma'an
angahaka'an saga a'a maina'an pasal bay tahinang e' si Isa ma saga
a'a sinōd saitan e'.
34 Angkan paluwas saga a'a min kaluma'an inān amāk si Isa. Magbāk
pa'in, angamu' sigām junjung ni iya, bang pa'in iya ala'an min lahat
sigām.

9

A'a Amatay Ugatna Kauli'an
(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

1 Paruwa' na si Isa ni bayanan bay pameya'anna bo' yampa pabīng
ni dambila' danaw, ni kauman ya pat'nna'anna.
2 Jari maina'an pa'in, aniya' binowa ni iya a'a amatay ugatna, hal
pabahak la'a ma palegehanna. Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān
angandol ma iya, yukna ni a'a amatay ugatna, "Otō', da'a ka asusa.
Niampun na paldusahannu."
3 Aniya' maina'an saga guru sara' agama magupama dansehe'an. Yuk
sigām, "Oy! A'a itu ah'lling kupul ma Tuhan!"
4 Sagō' asal kinata'uwan e' si Isa bang ai ma pikilan sigām. Yukna,
"Angay ala'at hona'-hona'bi ilu?
5 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay: bang yukku ni a'a, 'niampun
na dusanu', atawa bang yukku, 'pabungkal ka bo' ka lum'ngngan?'
6 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku,
Anak Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma deyom dunya itu."
Jari amissala si Isa ni a'a amatay ugatna inān. "Pabungkal na ka,"
yukna. "Bowahun palegehannu ilu bo' ka amole'."
7 Sakali pabungkal a'a inān sampay amole'.
8 Pag'nda' saga a'a inān ma hinang si Isa, sinōd sigām tāw.
Sinanglitan Tuhan e' sigām ma sabab kawasa bay pamuwanna ma
manusiya' makahinang buwattē'.

Si Matiyu Binowa Ameya' ma si Isa
(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

9 Makal'ngngan pa'in si Isa, aniya' ta'nda'na dakayu' a'a niōnan
Matiyu aningkō' ma deyom upis pagā'anna sukay parinta. Yuk si Isa
ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma aku." An'ngge magtūy si Matiyu bo'
ameya' ma si Isa.
10 Jari amangan si Isa ma luma' si Matiyu. Aheka isab saga maga'ā'
sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe', ina'an pasalu ni si Isa
maka saga mulidna.
11 Hinabu sigām magsalu, aniya' saga Parisi ang'nda' ni sigām. Yuk
saga Parisi itu ni mulid si Isa, "Angay gurubi ilu magsalu maka saga
maga'ā' sukay parinta maka saga a'a dusahan kasehe'?"
12 Takale e' si Isa patilaw sigām ati yukna, "Bang a'a abasag mbal na
magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki.
13 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma Kitab Jabul, ya yuk-i, 'Mbal
ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Ya kabaya'anku to'ongan
subay kam ma'ase' ma pagkahibi.' " Yuk si Isa gi', "Ngga'i ka a'a a'adil
ya maksudku pi'itu, sagō' a'a baldusa supaya sigām ameya' ma aku."

Pasal Pagpuwasa
(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

14 Manjari pehē' saga mulid si Yahiya Magpapandi ni si Isa atilaw
iya, yuk-i, "Tuwan, kami maka saga Parisi magpuwasa na pa'in, sagō'
mulidnu ilu mbal amuwasa. Angay bahā'?"
15 Anambung si Isa magparalilan. "Asusa bahā' saga luruk ni
pagkawinan sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām?

Tantu mbal. Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut na waktu kapamala'an
pangantin l'lla min sigām, minnē' sigām anagna' amuwasa."
16 Puwas e' magparalilan si Isa pasal pamandu'na, yukna, "Halam
aniya' a'a amatupak kakana' baha'u, kakana' halam bay nirakdakan,
ni badju' ndang. Sabab bang buwattē' pakongkong du tupak baha'u,
ati agese' du min kakana' ndang. Jari paheya gom pa'in gese'na."
17 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, "Halam
aniya' angisi binu baha'u ni deyom pangisihan kuwit hayop bang
ndang na. Bang ganta' buwattē' tantu abustak. Abu'us du binu,
ati kaliman bay pangisihan e'. Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni
pangisihan baha'u. Jari ya binu maka pangisihanna anatas sali'-sali'."

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

18 Sabu si Isa masi amandu' ma sigām, aniya' pina'an ni iya dakayu'
nakura' langgal. Pasujud iya ma dahuan si Isa. Yukna, "Tuwan,
yamboho' amatay anakku d'nda. Sagō' bang ka ameya' ma aku
amat'nna' tangannu ma iya, tantu iya allum."
19 Sakali an'ngge si Isa bo' paturul ma nakura' inān. Pabeya' isab ma
iya saga mulidna.
20 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na maka
duwantahun halam bay atitis laha'na. Pasekot iya ni si Isa min buli'an,
bo' ama'abut tanganna ni tōng juba si Isa.
21 Yukna ma deyom pikilanna, "Bang sadja tasagidku minsan la'a hal
tōng s'mmekna, pauli' du sakiku."
22 Jari palingi' si Isa ati ta'nda'na d'nda itu. Yukna, "Arung, da'a ka
asusa. Pauli' na sakinu sabab min pangandolnu." Magtūy saru'un-
du'un kauli'an d'nda itu.
23 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, ta'nda'na maina'an saga a'a
magsuling maka ba'anan a'a magkasensongan.
24 Yuk si Isa ma sigām, "Paluwas kam kamemon. Halam amatay
onde' ilu, hal iya atuli." Minnē' pinagtittowahan si Isa.
25 Aubus pa'in bay pinaluwas saga a'a inān, pasōd si Isa ni deyom
bilik onde' d'nda inān bo' yampa balutanna ma tangan. Magtūy iya
punduk min baina.
26 Jari in suli-suli pasal hinang si Isa itu bay pasaplag ni kaluha'an
lahat e'.

Duwangan A'a Buta Kauli'an

27 Palanjal pa'in si Isa minnē', aniya' duwa a'a buta bay paturul ma
iya. Angalingan sigā pakosog, yuk-i, "Oy! Tubu' si Da'ud! Ma'ase' na
ka ma kami!"
28 Jari pagsōd pa'in si Isa ni deyom luma', pasekot ni iya duwangan
buta inān. Yuk si Isa ma sigā, "Magsab'nnal kam in aku makapauli'
du?"
"Aho', Tuwan," yuk sigā.
29 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata sigā maka e'na ah'lling,
yukna, "Tahinang ma ka'am buwat bay pagsab'nnalbi."
30 Magtūy du sigā maka'nda' pabīng, ati niebot-ebotan e' si Isa,
yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal itu-i."
31 Sagō' ala'an pa'in duwangan itu minnē', amatanyag sigā pasal si
Isa ma sakalingkal lahat inān.

A'a Aumaw Kauli'an

32 Ma sabu pa'in ala'an duwangan inān, aniya' saga a'a pina'an ni si
Isa amowa sehe' sigām ya mbal makabissala ma sabab sinōd saitan.
33 Aubus pa'in e' si Isa bay amala'an saitan min baran a'a itu, magtūy
iya makabissala. Ainu-inu saga a'a maina'an kamemon. Yuk sigām,
"Halam aniya' bay ta'nda'tam buwattitu ma kaluha'an lahat Isra'il itu.
Yampa."
34 Sagō' yuk saga Parisi, "A'a itu taga-barakat min nakura' saitan, ya
angkan tapaluwasna saga saitan."

Kulang A'a Maga'ani

35 Manjari talatag e' si Isa kamemon da'ira maka kaluma'an ma
jadjahan e'-i. Amandu' na pa'in iya ma deyom langgal, anganasihat
na pa'in lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Kauli'an e'na saga saki
maka kalammahan indaginis.
36 Pag'nda'na ma a'a kamemon inān, landu' iya ma'ase', sabab ina'an
sigām ma deyom kasusahan ma halam aniya' anabangan sigām. Sali'
sigām sapantun bili-bili halam aniya' angupiksa' sigām.
37 Sakali yuk si Isa ni saga mulidna, "Saga a'a itu sali' dalil huma
atiguma' na buwa'na. Aluha tana', sagō' kulang a'a magani.
38 Angkan kam subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ya tag-dapu tana',
bo' supaya iya anoho' saga a'a magani pi'itu."

10

Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)

1 Manjari nilinganan e' si Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa
bo' buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a
sampay pamauli' saki maka lamma indaginis.
2 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilan e' si
Isa: kaissa, si Simun ya niōnan isab si Petros, maka danakanna si
Andariyas, bo' si Yakub maka danakanna si Yahiya, saga anak si Sibidi.
3 Pasunu' si Pilip maka si Bartolome maka si Tomas, bo' si Matiyu ya
bay magā' sukay parinta, bo' si Yakub ya anak si Alpa. Pasunu' isab si
Taddiyu,
4 bo' si Simun a'a pangangatu. Katapusan si Judas Iskariyut, ya
anukbalan si Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)

5 In sangpū' maka duwa a'a itu bay pinandu'an e' si Isa bo' yampa
sinō' pal'ngngan. Yukna, "Da'a kam pehē' ni kaluma'an a'a ngga'i ka
bangsa Isra'il, atawa ni kaluma'an a'a Samariya.
6 Sagō' pehē' kam ni bangsa Isra'il sadja, ya sapantun bili-bili
alungay.
7 Pehē' kam magnasihat in waktu kapagparinta Tuhan song na
at'kka.
8 Pauli'unbi sasuku asaki. Pakallumunbi saga a'a bay magpatayan,
palanu'unbi sasuku ni'ipul, maka paluwasunbi saga saitan min deyom
baran a'a. Bay kam anaima' kapatut min aku ma halam aniya'
bayadna, angkan kam subay anabang ma halam aniya' tongodna.

9 Da'a kam amowa bulawan atawa pilak minsan hal pisita ma deyom
sabitanbi.
10 Da'a kam amowa paglutu'anan, atawa badju' pasalinanbi, atawa
taumpa' atawa tungkud. Sabab bang a'a maghinang, wajib iya
binuwanan napakana.*
11 “Bang kam at'kka ni da'ira atawa ni kaluma'an, piha'unbi a'a
maina'an ahāp kasuddahanna, ati pahanti' kam ma iya sampay ta'abut
waktu kala'anbi min lahat ina'an-i.
12 Bang kam pasōd ni luma' a'a, saginahunbi buwattitu, ‘Bang pa'in
kam kaniya'an kasannangan!’
13 Jari bang ahāp kasuddahan sigām ma luma' inān, kat'kkahan
du sigām kasannangan ya bay pangamu'bi. Sagō' bang mbal ahāp
kasuddahan sigām, papellengunbi ni ka'am kasannangan he'.
14 Bang ganta' aniya' saga a'a mbal anagina ka'am, atawa mbal
bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min luma' atawa min kauman
inān. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in ka'am
apuwas min sigām.
15 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya', kalabihan gi' buhatna ma saga a'a ma lahat inān min bay
hukuman ma da'ira Sodom maka da'ira Gomora, lahat abantug ma
sabab dusa a'ana ma masa awal e'.”

Pasal Kabinasahan Sōng Pat'kka
(Markus 13:9-13; Lukas 21:12-17)

16 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Ilu kam song papehē'ku ni deyoman
saga a'a ala'at. Sali' kam sapantun bili-bili pinapehē' ni deyoman
ba'anan ero' talun, ya magpangal'kkob. Angkan subay ataha' akkalbi,
maka subay ahatul kajarihanbi.
17 Pahalli' kam, sabab aniya' a'a an'kkahan kam ni paghukuman
maka angandaplosan kam ma deyom kalanggalan.
18 Pinaharap kam ni saga gubnul maka ni saga sultan bo' pina-
pariksa' e' sigām, ati makasaksi' du kam ma pasalanku ni sigām
sampay ni saga a'a ya ngga'i ka Yahudi.
19 Jari bang kam tinandanan ni sara', da'a kam magsusa bang
ai pamissalabi atawa bang buwattingga e'bi ah'lling. Tantu kam
binuwanan lapal pamissalabi bang ta'abut waktuna.
20 Sabab ngga'i ka baranbi ya ah'lling ma waktu he'-i, sagō' Rū
Mma'bi Tuhan ya anabangan ka'am amissala.
21 “Ma waktu sinosōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan
sigām bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla anukbalan anak
sigām bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a sigām, anoho'
isab subay pinapatay.
22 Maka ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “kinab'nsihan du e' a'a
kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' sasuku ahogot imanna
sampay ni kahinapusan, makasampay ni kasalamatan ma deyom
sulga'.
23 Bang kam ganta' bininasa ma kaluma'an dakayu', alahi kam ni
kaluma'an saddī. Haka'anta kam, ma halam gi' talatagbi kalahatan
Isra'il kamemon, in aku Anak Manusiya' pabalik du pi'itu.

---

* **10:10 10:10** Napakana: hatina gastuna atawa kallumanna.

24 “Halam aniya' mulid palanga min guruna. Halam aniya' ata palanga min nakura'na.
25 In mulid subay magsukul bang makasali' ni guruna, maka sosoho'an subay magsukul bang makasali' ni nakura'na. Na, bang aku nakura'bi pinagōnan e' sigām Be'elsebul, hatina nakura' saitan, luba'-lagi'na na ka'am sosoho'anku niōnan ala'at du e' sigām.”

Pasal Sai Subay Kinatāwan
(Lukas 12:2-7)

26 “Da'a kam tināw ma saga manusiya'. Kamemon bay nilimbungan tantu du pinaluwas. Kamemon bay tinau' ma deyom atay tantu du pinata'u.
27 Ai-ai pangahakaku ka'am ma deyom kalendoman, pah'llingunbi ma kasawahan. Maka ai-ai nihagas-hagas ma taingabi, patanyagunbi ma mairan.
28 Da'a kam tināw ma a'a ya makapatay baranbi, sabab mbal ta'abut palnyawahanbi. Ahāp lagi' bang Tuhan ya katāwanbi, sabab in iya taga-kawasa aniksa' baranbi sampay nyawabi ma deyom nalka'.
29 Pikilunbi manuk-manuk paupit ilu, tab'llita duwa hekana maka pisita, sagō' minsan areyo' halga'na halam aniya' paupit minsan dakayu' ahūg ni tana' bang ngga'i ka min kabaya'an Mma'bi Tuhan.
30 Ya lagi'na ka'am. Minsan lamba bu'unbi ilu, taitung e' Tuhan bang pila hekana.
31 Angkan kam subay mbal tināw, sabab ahalga' gi' kam min ba'anan paupit.”

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Lukas 12:8-9)

32 “Sai-sai angahaka ma alopan kaheka'an a'a in aku pameya'anna, angahaka du aku ma alopan Mma'ku ma deyom sulga', in a'a inān palsuku'anku.
33 Sagō' sai-sai amalilu ma alopan kaheka'an in aku ngga'i ka pameya'anna, paliluhanku du isab a'a inān ma alopan Mma'ku ma deyom sulga'.”

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

34 “Arai' pangannalbi in maksudku pi'itu amowa kasannangan ni dunya, bo' ngga'i ka. Ya maksudku pi'itu ngga'i ka kasannangan sagō' pagsagga'an.
35 Bay aku pi'itu amapagsagga' manusiya' dangan maka dangan. Anak l'lla magbono' maka mma'na, anak d'nda maka ina'na, ayuwan d'nda maka mato'ana d'nda.
36 Binantahan a'a e' sehe'na magdaluma'.
37 “Bang a'a alasahan mma'na maka ina'na palabi min aku, mbal iya wajib tahinang mulidku. Damikiyanna isab bang a'a alasahan anakna l'lla-d'nda palabi min aku, mbal iya manjari tahinang mulidku.
38 Sai-sai bilahi anunuran aku subay tanggungna hāgna pamap-atayan iya. Bang hati mbal paglilla'na, mbal iya manjari tahinang mulidku.
39 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap. Sagō' sai-sai mbal allogan kallum baranna bo' lilla' isab amatay ma sababku, makabāk iya kallum kakkal.”

Tungbas min Tuhan
(Markus 9:41)

40 “Sai-sai anaima' ka'am, aku ya tinaima' e' sigām, sampay Tuhan
ya bay amapi'itu aku ni dunya.
41 Sasuku anaima' nabi ma sabab lapal Tuhan ya pamissalana, a'a
inān katungbasan kahāpan ya panungbas nabi. Damikiyanna, sasuku
anaima' a'a adil ma sabab ka'adilna, katungbasan iya kahāpan ya
panungbas saga a'a adil.
42 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwan minsan la'a hal dasawan
bohe' dingin ma dakayu' a'a areyo' kapaga'ana pagka mulidku iya,
tantu a'a inān tinungbasan kahāpan.”

11

Si Isa maka si Yahiya Magpapandi
(Lukas 7:18-35)

1 Aubus pa'in e' si Isa bay magpanoho'an ma mulidna kasangpū'
maka duwa inān, ala'an iya minnē'. Pehē' iya ni saga kaluma'an ma
lahat Jalil bo' magpandu' maka magnasihat.
2 Na, si Yahiya Magpapandi bay takalabusu asal. Pagkalena pasal
kahinangan Al-Masi, anoho' iya saga mulidna kasehe' pehē' ni si Isa
3 atilaw iya, yuk-i, “Ka'a bahā' ya bay pinagbissala e' si Yahiya pi'itu
ni dunya? Atawa aniya' gi' saddī nilagaran?”
4 Anambung si Isa, yukna, “Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya
pasal ai-ai takalebi maka ai-ai ta'nda'bi itu.
5 Saga a'a bay buta maka'nda' na, a'a bay pengka' makal'ngngan
na, a'a bay ni'ipul tapalanu' na, a'a bay bisu makakale na, maka a'a
bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay saga a'a kulang-kabus
pinagnasihatan na lapal ahāp.
6 Aheya kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma aku.”
7 Pasalta' pa'in saga mulid si Yahiya inān ala'an min si Isa, amissala
iya ni katimukan a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, “Ai bahā' bay pihabi,
ya angkan kam pehē' ni paslangan? Bilahi kam bahā' ang'nda' a'a
sapantun dansolag parang-parang, tabowa pap'llay e' baliyu?
8 Bang ngga'i ka he'-i, na ai bahā' pihabi pehē'? A'a magsin'mmek
ahalga'? Arai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek buwattē', astana'
ya pat'nna'anna.
9 Haka'inbi aku to'ongan bang ai bay pihabi pehē'. Dakayu' nabi
bahā'? Aho', nabi, sagō' alanga lagi' min nabi.
10 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma Kitab Kanabi-nabihan, ya
yuk-i,
‘Soho'ku a'a kawakilanku parahū min ka'a, yuk Tuhan,
bo' supaya sakapna lān palabayannu.’
11 “Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “pasal si Yahiya Magpapandi
itu: halam aniya' abangsa labi gi' min iya. Sagō' sai-sai ma deyoman
pagparintahan Tuhan, minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga lagi' iya
min si Yahiya.
12 Min waktu tagna' kapagnasihat si Yahiya sampay ni llaw itu,
amanuyu' to'ongan saga a'a bo' makasōd pehē' ni deyom pagparin-
tahan Tuhan.

13 In pagparintahan Tuhan itu pinagkallam na pa'in ma Kitab Tawrat
maka ma Kitab Jabul sampay ta'abut waktu kalahil si Yahiya.
14 Jari bang kam ahutu magkahagad, si Yahiya ya na si Elija ya
pinagsambatan e' kanabi-nabihan.
15 Sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.
16 "Manjari," yuk si Isa, "ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman
itu? Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman
tabu' magongka'-ongka'. Angalingan saga onde'-onde' min dambila' ni
kasehe'an sigām, yuk-i,
17 'Oy! Ka'am ilu! Bay kami angandapu'an ka'am
sagō' ka'am ilu mbal angigal.
Bay kami magsindilan
sagō' ka'am ilu mbal ameya' magtangis.'
18 "Buwattē' isab ma si Yahiya. Amuwasa iya maka mbal anginum
inuman makalango, ati yukbi in iya sinōd saitan!
19 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu magkakan maka
maginum. Magtūy aku pinah'llingan e' a'a kamemon, yuk-i, 'He!
Nda'unbi a'a itu, dahaga'! Panginginum! Magbagay iya maka a'a
magā' sukay parinta, sampay baldusa kasehe'an!' Saguwā'," yuk si
Isa, "ta'nda'tam min kahinangan Tuhan in pangita'una asal taluwa'."

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Lukas 10:13-15)

20 Puwas e' anagna' si Isa amabukagan saga a'a ma deyom
kada'irahan bay pangahinanganna kaheka'an saga hinangna makainu-
inu, malaingkan halam bay pataikut min karusahan sigām.
21 Yuk si Isa, "Allā, ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida,
maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-
inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' halam bay b'nnalbi. Bang bay
tahinang saga hinangku makainu-inu inān ma da'ira Tira maka da'ira
Sidun, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām. Tantu
sigām bay mags'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu, tanda'
sin pagsusun sigām.
22 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi'
hukuman ya pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira
Tira maka da'ira Sidun ma masa awal e'.
23 Ka'am isab saga a'a Kapirnaum," yuk si Isa, "ilu kam magbantug-
bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay ni sulga'! Sagō' nalka' sadja ya
pasampayanbi! In hinang makainu-inu bay pina'nda'an ni ka'am, bang
bay kapa'nda'an ni saga a'a Sodom, tantu masi da'ira sigām sampay ni
kabuwattina'anan.
24 Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum, abuhat gi'
hukuman ya pinat'kkahan ka'am min bay pinat'kkahan saga a'a Sodom
ma masa awal e'."

Pahalian saga A'a Kabuhatan
(Lukas 10:21-22)

25 Manjari itu, ma waktu ina'an, amissala si Isa ni Tuhan. Yukna,
"O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma langit maka ma dunya. Aheya
pagsukulanku ni ka'a sabab in bay limbungannu min a'a taga-pangadji'
sampay min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni a'a akulang
pangita'una.

26 Aho', Mma', min kōgnu maka baya'nu angkan buwattē'."
27 Yuk si Isa ni saga a'a inān, "Bay na pangandol ai-ai kamemon
ma aku e' Mma'ku. Halam aniya' makata'uwan aku, luwal Mma'ku.
Damikiyanna, halam aniya' makata'uwan iya, luwal aku anakna lissi,
beya' isab sasuku tapene'ku.
28 "Ameya' kam ma aku, sasuku kam binale' maka kabuhatan, bo'
kam buwananku pahalian.
29 Taima'unbi pandu' ya pamatanggungku ma ka'am, ati anganad
kam min aku sabab ahantap asal aku, maka areyo' pangatayanku.
Minnitu kam makabāk kahayangan ma nyawabi.
30 Sabab aluhay ya pamahinangku ma ka'am, maka alampung isab
ya pandu' pamatanggungku ma ka'am."

12

Pasal Llaw Paghali
(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

1 Dakayu' Sabtu', lum'ngngan disi Isa labay min t'ngnga' huma
pananoman pai-tirigu. Jari itu, pagka lingantu saga mulidna, aniya'
batang pai bay kin'ttu' e' sigām bo' ni'inta' isina.
2 Pag'nda' saga Parisi ma bay tahinang e' saga mulid itu, yuk sigām
ni si Isa, "Nda'un ba saga mulidnu ilu. Langgal sara' ko' hinang sigām
pagka pasabu ma llaw Sabtu'."
3 Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bang ai bay
tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka
saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom langgal Pangarapan ni Tuhan bo'
yampa ngā'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Pinagkakan e'
sigām tinapay inān minsan langgal sara', sabab luwal saga kaimaman
ya wajib amangan tinapay bay tinukbalan inān.
5 Halam bahā' isab bay tabassabi ma Kitab Tawrat pasal saga imam
ya maghinang ma deyom langgal pagkulbanan sabu ma llaw paghali
ni Tuhan? Minsan sigām makalanggal sara' agama halam du sigām
bay magdusa.
6 Haka'anta kam, aniya' maitu aheya kapatutna min langgal pagkul-
banan inān.
7 Aniya' lling Tuhan bay tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-
i, 'Mbal ahalga' ma aku susumbali'an ya pagkulbanbi. Sagō' ya
kabaya'anku to'ongan subay kam ma'ase' ma pagkahibi.' Bang bay
tahatibi to'ongan pandu' itu, mbal du kam bay amat'kka hukuman ni
saga a'a ya halam bay magdusa.
8 Sabab aku, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu',
ya llaw mulliya."

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an
(Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11)

9 Manjari palanjal si Isa minnē' ni lahat dakayu', ati pasōd iya ni
deyom langgal sigām.
10 Aniya' maina'an a'a pakongkong tanganna, maka aniya' isab saga
a'a bilahi amiha dusa ma si Isa panuntut sigām ma iya. Tinilaw iya e'
sigām, yuk-i, "Langgal sara' bahā' ma agamatam bang kita amauli' a'a
ma llaw paghali ni Tuhan?"

11 Anambung si Isa, yukna, “Ai bahā' hinangbi bang aniya' dakayu'
bili-bilibi ahūg ni deyom lowang hinabu ma llaw paghali? Mbal bahā'
ngā'bi hayop inān, pinaluwas min deyom lowang?
12 In kita binangsa manusiya' labi gi' ahalga' min bili-bili. Angkan
wajib bang kita maghinang kahāpan ma llaw paghali ni Tuhan.”
13 Sakali ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna inān, yukna,
“Pah'nnatun tangannu ilu.” Na, pinah'nnat e'na, magtūy kauli'an
tanganna pasali' na ni tanganna dambila'.
14 Sagō' paluwas saga Parisi min deyom langgal inān bo' magisun
bang buwattingga e' sigām amapatay ma si Isa.

Si Isa Sosoho'an Tuhan

15 Pagta'u si Isa ma kaisunan saga Parisi e', ala'an iya min lahat
ina'an. Aheka a'a bay paturul ma iya, ati kauli'an e'na sigām kamemon
sasuku magsakian.
16 Bay sigām banda'anna da'a sinō' anuli-nuli pasal iya.
17 Minnē' aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' Tuhan, ya tasulat
e' nabi Isaya.
18 Yuk-i,
“Itiya' sosoho'anku bay pene'ku.
Kalasahanku iya, landu' aku kasulutan ma iya.
Pahōpku ni iya Rū-ku,
ati iya ya magpasaplag kabontol hukumanku
ni sabarang bangsa.
19 Mbal iya angalugat, mbal isab angamahit.
Mbal iya amatanog suwalana ma paglabayan a'a.
20 Ma'ase' iya ma sasuku alamma pangandolna,
maka tabangna sasuku mbal makakole'an di-na,
sampay ni waktu kapat'nna'na hukuman abontol
maka tara'ug kamemon kala'atan.
21 Jari iya ya pangasahan e' kamemon palbangsahan.”

Si Isa maka si Be'elsebul
(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Sakali aniya' binowa ni si Isa dakayu' a'a umaw maka buta sabab
sinōd saitan. Kauli'an a'a itu e' si Isa, jari makabissala maka maka'nda'
na iya.
23 Ainu-inu saga a'a bay maina'an. Yuk sigām, “Ya itu bahā' tubu' si
Da'ud dakayu'-kayu'?”
24 Pagkale lling inān e' saga Parisi, yuk sigām, “Angkan a'a itu
makapala'an saitan min deyom baran a'a sabab taga-kawasa iya bay
min si Be'elsebul, ya pagnakura'an saitan.”
25 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām,
angkan yukna, “Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa
saga a'ana, bo' magbono' sali'-sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan
e'. Damikiyanna bang aniya' a'a magdalahat atawa magdaokom, bo'
abahagi' duwa magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
26 Angkan ko', bang nakura' saitan amaluwas pagkahina saitan,
hatina magkuntarahan iya di-na. Tantu mbal anatas kapagbaya'na.
27 Yukbi in aku itu makapaluwas saitan ma sabab aniya' kawasaku
pamuwan aku e' si Be'elsebul. Bang he'-i b'nnal, minningga bahā'

pangā'an mulidbi kawasa, ya angkan sigām isab makapaluwas saitan?
Mulidbi luggiya' ya amabukis kasā'anbi.
28 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab taga-
kawasa aku deyo' bay min Rū Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in
Tuhan itiya' na magparinta ma ka'am.
29 "Nakura' saitan inān sali' dalil a'a aga'os. Luma'na mbal
tasōd, pangalta'na mbal kalangpasan. Luwal bang a'a ga'osan inān
niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan deyom luma'na.
30 "Sai-sai mbal amogbogan aku," yuk si Isa, "anagga' aku du. Maka
sai-sai mbal anabangan aku amatipun saga suku'ku, amakaukanat du
iya.
31 Angkan kam haka'anku, sai-sai kam angandusa maka amah'lling
pangkal tudju ni Tuhan, niampun du kam. Sagō' sai-sai amah'lling
pangkal ni Rū Sussi, mbal ka'ampunan.
32 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari ni-
ampun dusana. Sagō' sai-sai amah'lling la'at ma Rū Sussi, mbal
to'ongan niampun dusana, ai-na ka ma masa itu, ai-na ka ma masa
sinōng."

Kayu maka Buwa'na
(Lukas 6:43-45)

33 "Bang saupama kayu ahāp," yuk si Isa, "ahāp isab buwa'na.
Damikiyanna isab bang kayu ala'at, buwa'na mbal ahāp. Sabab takilā
asal kayu min buwa'na.
34 Ka'am saga pangangakkal ilu! Mbal kam makabissala ahāp sabab
ala'at deyom ataybi. Ai-ai bay ma deyom atay manusiya', gana-gana
paluwas min bowa'na.
35 Bang a'a ahāp, ahāp du isab kaul-pi'ilna sabab luwas min kahāpan
ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, ala'at du isab
kaul-pi'ilna sabab luwas min kala'atan bay tau'na ma deyom atayna.
36 "Haka'anta kam, bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya', in a'a kamemon subay angahaka pasal bissala kamemon
bay tapah'llingna ma halam aniya' kapūsanna.
37 Sabab min pamissalana ya sababan angkan a'a nihukum, bang
niampun atawa bininasa."

Guru maka Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

38 Manjari aniya' saga guru sara' agama maka saga Parisi bay
maina'an. Yuk sigām ni si Isa, "Tuwan Guru, bilahi kami ang'nda'
dakayu' paltanda'an luwas min barakatnu."
39 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Dusahan pahāp saga a'a tahun
itu-i, mbal to'ongan bilahi magta'at ma Tuhan. Ka'am ilu mikipa'nda'
paltanda'an panulayanbi aku. Sagō' halam aniya' paltanda'an
pa'nda'anku ka'am, luwal paltanda'an bay min si Yunus ma masa awal
e'.
40 Sabab si Yunus bay t'llung'llaw t'llumbahangi ma deyom b'ttong
sattuwa dilaut. Damikiyanna aku, Anak Manusiya', t'llung'llaw
t'llumbahangi du aku ma deyom gumi ma sinosōng.
41 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya',
magt'nggehan du saga a'a bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', ati
sigām ya anaksi' in ka'am taga-dusa. Sabab sigām ya bay akale ma

nasihat si Yunus, magtūy apinda min dusa sigām. Haka'anta kam, itiya' na dakayu' a'a labi lagi' alanga min si Yunus e', sagō' mbal iya b'nnalbi.
42 Bang ta'abut isab llaw pangahukum Tuhan ma manusiya' aniya' du an'ngge dakayu' sultan d'nda bay ma lahat Seba ma masa awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-dusa. Ya angkan d'nda inān taga-kapatut anaksi', sabab bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya takalena bissala pangita'u min sultan Sulayman. Haka'anta kam, ma buwattina'an aniya' maitu pasōng lagi' pangita'una min bay ta'u si Sulayman, sagō' mbal b'nnalbi."

Kabalik Saitan ni Baina
(Lukas 11:24-26)
43 "Na, bang takdil ni saitan," yuk si Isa, "bang aniya' saitan paluwas min baran a'a, nilunsul e'na lahat halam bay kaulanan amiha pahalian. Jari bang halam aniya' tabākna,
44 ah'lling saitan inān ni baranna, yukna, 'Gom na aku pabīng ni deyom baran a'a bay pat'nna'anku he'.' Pagbīng pa'in, ta'nda'na halam gi' aniya' pat'nna' maina'an, maka wa'i bay sinapuhan maka minomos.
45 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan akalap gi' la'at sigām min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom baran a'a pat'nna' maina'an. Jari in a'a inān pala'at gom pa'in kahālanna damuli min bay dahū. Buwattē' isab ma saga a'a baldusa ya allum ma tahun itu-i."

Ina' si Isa maka Saga Danakanna L'lla
(Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21)
46 Na, hinabu si Isa masi amissala ni saga a'a inān, at'kka pina'an ina'na maka saga danakanna l'lla. Ina'an sigām angagad ma luwasan pagka bilahi magsuli-suli maka iya.
47 Jari aniya' bay anambuku ma si Isa, yukna, "Tuwan, ina'an ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Bilahi magsuli-suli maka ka'a."
48 Anambung si Isa, yukna, "Sai bahā' ina'ku maka saga danakanku?"
49 Jari tinō' e'na saga mulidna. Yukna, "Ya na ko' itu ina'ku maka dauranakanku.
50 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Mma'ku ma sulga', ya na ko' ina'an saga danakanku l'lla-d'nda, maka ina'ku."

13

Paralilan Pasal Panabod Bigi-Tinanom
(Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8)
1 Ma llaw he'-i paluwas si Isa min luma' bo' pehē' ni bihing danaw aningkō' mahē' magpandu'.
2 Aheka makalandu' a'a bay patimuk ni iya, angkan iya paruwa' aningkō' ma bayanan bay parunggu' mahē'. Bo' ba'anan a'a inān magt'nggehan ma bihing tampe.
3 Aheka pamandu' e' si Isa ma sigām, pandu' pamaralilan.
Yukna, "Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān. Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan, ariki' tana'na. Bigi inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na.

6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna sampay alanos, sabab
mbal alalom gamutna.
7 Aniya' isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan.
Patomo' pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, pasōng-sōng
amuwa' du pahāp. Aniya' batang kasehe' amuwan buwa' lumandu'an
to'ongan hekana, aniya' kasehe' amuwan buwa' aheka, maka aniya'
isab kasehe' sarang-sarang hekana.
9 Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan."

Angkan si Isa Magparalilan bang Amandu'
(Markus 4:10-12; Lukas 8:9-10)

10 Manjari pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya. Yuk sigām, "Angay
ka magparalilan bang ka amandu'an saga a'a itu?"
11 Yuk sambung si Isa, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya
tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay
pata'una ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an halam
kabuwanan.
12 Sabab sai-sai aniya' ta'una, ginanapan gi' kata'una sampay
manglabi-labihan. Sagō' sai-sai halam aniya' ta'una kinulangan du min
iya bay ta'una dangkuri'.
13 Ya na itu sababanna angkan aku magparalilan ma saga a'a itu:
sabab ang'nda' sigām sagō' mbal maka'nda'.
Pakale isab sigām sagō' mbal takale to'ongan maka mbal tahati.
14 Na, aniya' katumanan ma bay pinagkallam e' nabi Isaya, ya yuk-i,
'Asal akale kam, sagō' mbal tahatibi.
Asal papatong kam, sagō' mbal tapanhidbi.
15 Sabab halam aniya' pasobsob ni pikilan saga a'a itu.
Tainga sigām bay tinaplokan,
mata sigām bay tinambunan.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay du takale e' tainga sigām,
bay du isab tahati sampay ma deyom pikilan sigām,
Ati pabalik sigām magta'at ni aku, bo' kauli'anku.'
16 "Sagō' ka'am ilu," yuk si Isa ni saga mulidna, "aheya kahāpanbi,
sabab ai-ai ta'nda'bi tapanhidbi du, maka ai-ai takalebi tahatibi du.
17 Haka'anta kam to'ongan, aheka saga nabi maka a'a suku' Tuhan
ma masa awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda' ma kahālan ya ta'nda'bi
ma buwattitu, sagō' halam tasabu e' sigām. Bilahi to'ongan sigām akale
ma takalebi itu, sagō' halam ta'abut e' sigām."

Pamahati si Isa Pasal Bigi-Tinanom
(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)

18 "Na," yuk si Isa, "pakale kam to'ongan bo' tahatibi paralilan pasal
a'a bay magsaboran bigi-tinanom he'.
19 Saga bigi-tinanom bay apakpak ma lān inān paralilan a'a bay
makakale pasal kapagparinta Tuhan, sagō' halam tahati e' sigām. Jari
pina'an ni sigām saitan patila'atun angandagtu' lapal ya bay tinanom
e' Tuhan ma deyom atay sigām.
20 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan, paralilan a'a
bay makakale ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima' lapal
palman e',

21 sagō' palman Tuhan e' halam bay anganggamut palalom ma
deyom atay sigām. Mbal anatas pagiman sigām. Ta'abut pa'in sigām
t'kkahan susa atawa nila'at e' pagkahi sigām ma sabab pameya' sigām
ma palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min pagiman sigām.
22 Saga bigi-tinanom bay apakpak ni deyom sagmot itingan e'
paralilan a'a bang am'nnal ma palman Tuhan. Sagō' bay pa'in am'nnal,
magtūy alimbit pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in
ahalga' ma sigām pangalta' sigām. Angkanna palman Tuhan, ya bay
takale e' sigām, sali' dalil tinanom kasembolan mbal amuwan buwa'.
23 Na, saga bigi-tinanom bay sinaboran ma deyom tana' ahāp e',
paralilan saga a'a bang am'nnal ma palman Tuhan maka makahati
to'ongan. Magtūy palman inān sali' dalil tinanom, amuwan buwa'
ma deyom atay sigām. Kasehe' aheka to'ongan buwa'na, kasehe' isab
aheka-heka, maka kasehe'an sarang-sarang."

Paralilan Pasal Sagmot

24 Manjari magparalilan na isab si Isa pabalik. Yukna, "In kapagpar-
inta Tuhan ma manusiya' sali' dalil a'a anaboran bigi-tinanom ahāp
ma tana'na.
25 Manjari itu ma waktu sangom, sabu pa'in magtulihan a'a
kamemon, aniya' banta tag-huma inān pina'an anaboran bigi-sagmot
ma bay panaboran bigi ahāp. Puwas e' ala'an banta he'.
26 Na, patomo' pa'in tinanom ahāp inān sampay anagna' na mag-
buwa', ta'nda' isab kasagmotan.
27 Manjari pina'an saga tendog ni a'a tag-huma. Yuk sigām, 'Tuwan,
ahāp bigi-tinanom bay saborannu ma tana'nu. Minningga bahā'
kasagmotan itu.'
28 Anambung tag-huma, yukna, 'Aniya' banta bay makahinang e'-
i.' Yuk saga tendog, 'Bilahi ka bahā' bang kami angandarutan saga
sagmot inān?'
29 'Da'a,' yukna, 'sabab bang darutbi sagmot inān, kalu ameya' alarut
saga batang ahāp.
30 Sagarinbi na magbeya' magtomo' sampay ta'abut waktu pagani.
Jari buwattitu du panoho'anku ma saga a'a magani: darutunbi sagmot
dahū. P'kkosunbi bo' yampa tinunu'. Puwas e' anihunbi buwa' min
bay tinanom ilu bo' tau'unbi ni deyom kamaligku.' "

Pasal Bigi-Tinanom Sidda Anahut
(Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

31 Puwas e' magparalilan si Isa pabalik. Yukna, "In kapagparinta
Tuhan ma manusiya' sali' dalil dansolag bigi-tinanom ariki'-diki', ya
tinanom e' a'a ma tana'na.
32 Bigi itu anahut min bigi-tinanom kamemon, sagō' bang anomo' na
palabi heyana min tinanom kamemon. Tahinang kayu du, ati patapu'
pina'an saga manuk-manuk angahinang pugaran ma sangana."

Paralilan Pasal Pasulig
(Markus 4:33-34; Lukas 13:20-21)

33 Magparalilan gi' si Isa, yukna, "Ya kapagparinta Tuhan sali'
dalil pasulig ya ginuna e' d'nda pinalamud ni tirigu aheka, saga
duwampū' maka lima kilu. Puwas e' niaddun e'na, gana-gana anulig
kamemonna."

34 Kahaba' si Isa magpandu' ma kaheka'an a'a, magparalilan sadja
iya. Mbal iya amissala ma sigām bang ngga'i ka min paralilan.
35 Minnē' aniya' mattan ma bay tasulat e' dakayu' nabi, ya yuk-i,
“Bang aku amandu' ma sigām subay bissala pamaralilan.
Haka'anku sigām pasal ai-ai ya halam kinata'uwan sangay min
tagna' kapamapanjari dunya.”

Pinahati e' si Isa Paralilanna Pasal Sagmot

36 Puwas e' ni'bbahan e' si Isa kaheka'an a'a inān bo' pasōd ni deyom
luma'. Pina'an ni iya saga mulidna. Yuk sigām, “Pahatiun kono' kami
paralilan pasal kasagmotan ma huma inān.”
37 Anambung si Isa, yukna, “Aku, Anak Manusiya', dalil a'a anaboran
bigi-tinanom ahāp inān.
38 Huma inān, ya na dunya itu. Bigi ahāp inān, ya na saga a'a ameya'
pinarintahan e' Tuhan. Kasagmotan inān, ya na saga a'a ameya' ma
nakura' saitan, ya patila'atun.
39 Banta bay anaboran bigi-sagmot inān, ya na nakura' saitan. Ya
waktu kapagani, ya na llaw pangiyamat dunya. Ya a'a magani inān,
saga mala'ikat.
40 Bang takdil ni kasagmotan ya tinimuk inān bo' yampa tinunu',
buwattē' du isab pakaradja'anna bang ta'abut na llaw kiyamat.
41 Aku Anak Manusiya', soho'ku du saga mala'ikatku pi'itu ni dunya
animuk saga a'a dusahan, sasuku bay amowa pagkahina angandusa
maka sasuku bay maghinang kala'atan.
42 Tatimuk pa'in, nilarukan sigām ni deyom api nalka'. Mahē' sigām
magolang, saga magtage'ot empon sigām, sabab min kapagsusun
sigām.
43 Sagō' saga a'a suku' Tuhan anahaya du, pinaluwa ni mata llaw,
bang ma deyom pagparintahan Mma' sigām Tuhan. Sasuku kam
makakale, kalehunbi to'ongan.”

Paralilan Pasal Alta' bay Tinapukan

44 Magparalilan isab si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan ma saga
a'ana sali' dalil alta' bay tinapukan ma deyom tana'. Sakali aniya' a'a
bay makabāk iya. Tabākna pa'in itu, magtūy tambunanna pabalik.
Landu' iya kinōgan, angkan iya pehē' amab'llian ai-aina kamemon bo'
yampa b'llina tana' ya bay kabākanna alta' he'.”

Paralilan Pasal Mussa'

45 “Buwattitu isab kapagparinta Tuhan,” yuk si Isa. “Sali' dalil
palilitu amiha saga mussa' ahāp.
46 Bang iya ganta' makapuwa' dakayu' mussa' ahalga' to'ongan,
pinab'llihan e'na ai-aina kamemon bo' tab'llina mussa' dakayu' he'.”

Paralilan Pasal Pokot

47 “Buwattitu isab kapagparinta Tuhan ma manusiya',” yuk si Isa.
“Sali' dalil pokot nihūg ni deyom tahik, sinōd daing ginis-ginisan.
48 Ap'nno' pa'in pokot e', na ginuyud e' saga a'a magdaraing inān
tudju ni daplakan. Aningkō' sigām maina'an bo' pinagsaddī ba'anan
daing inān. Ingga ahāp, ni'isi e' sigām ni deyom ambung, ingga mbal
tapagguna, tinimanan.
49 Buwattē' du isab bang kiyamat na dunya itu. Paluwas saga
mala'ikat ati pinagsaddī e' sigām manusiya' ahāp maka ala'at.

50 Ya ala'at nilarukan du ni deyom api nalka'. Mahē' sigām magolang,
saga magtage'ot empon sigām, sabab min pagsusun sigām."

Pandu' Baha'u maka Pandu' bay Tagna'

51 Tinilaw e' si Isa saga mulidna, yukna, "Tahatibi bahā' kamemon
bay pamissalaku ma ka'am e'?"
"Aho'," yuk sambung sigām.
52 "Na," yuk si Isa, "bang aniya' guru sara' agama kapandu'an pasal
kapagparinta Tuhan, sali' iya dalil a'a dayahan taga-luma'. Aheka asal
alta'na baha'u maka ndang, hatina pangita'una pasal pandu' tagna'
sampay pandu' baha'u."

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)

53 Pagubus pa'in bay magparalilan si Isa, ala'an iya min lahat inān
54 bo' amole' ni kauman ya luggiya' lahatna. Anagna' iya amandu'an
saga a'a maina'an, ma deyom langgal sigām. Ainu-inu sigām ma
pamandu'na, yuk-i, "Oy! Minningga bahā' pangā'anna pangita'una,
maka barakat ya pangahinangna saga kahinanganna makainu-inu he'?
55 Bang kami mbal asā', ya na itu anak karpentero. Ina'na si
Mariyam. Saga danakanna disi Yakub, si Yusup, si Judas maka si
Simun.
56 Maka saga danakanna d'nda, itiya' du isab ma lūnganta itu.
Minningga bahā' pangā'anna ta'una itu?"
57 Jari kinap'ddi'an atay si Isa e' saga a'a inān.
Sakali ah'lling iya ni sigām, yuk-i, "Pinagaddatan asal saga nabi ma
sabarang lahat. Luwal saga a'a ma lahatna luggiya' maka sehe'na
magdaluma' ya mbal magaddatan iya."
58 Jari salat saga hinang makainu-inu tahinang e' si Isa ma kaumanna
inān sabab mbal angandol ma iya saga a'ana.

14

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

1 Ma waktu he'-i sultan Herod ya bay magbaya' ma lahat Jalil.
Manjari itu makakale iya pasal kahinangan si Isa
2 ati ah'lling iya ni saga a'ana pangandolan, yukna, "Si Yahiya
Magpapandi ko' inān, pinakallum na pabīng min kamatayna. Angkan
tahinangna saga hinang makainu-inu inān."
3-4 Angkan buwattē' pah'lling si Herod, sabab iya ya bay mag-
panoho'an amapatay si Yahiya. Buwattitu bay kahālanna, sultan
Herod itu bay magkabaya' maka ipalna si Herodiyas, bo' allum lagi'
siyalina si Pilip, ya h'lla si Herodiyas e'. Pinabukagan na pa'in si Herod
e' si Yahiya, yukna, "Mbal manjari bang ka magtimbul maka h'nda
danakannu! Dusahan ka!" Angkanna si Yahiya bay sinō' sinaggaw e'
sultan, sinō' niekang-ekangan bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu.
5 Bilahi si Herod amapatay si Yahiya sagō' tināw iya ma kaheka'an
a'a, sabab magkahagad sigām in si Yahiya nabi.
6 Jari magpajamu sultan Herod panabuna ma llaw kapaganak ma
iya. Angigal anak si Herodiyas budjang ma pang'nda' saga luruk ati
kasulutan sidda si Herod,

7 angkan janji'anna budjang inān. Yukna, “Janji'anta ka. Ai-ai
amu'nu ni aku pamuwanku to'ongan.”
8 Na, in budjang inān bay kapitnahan asal e' ina'na angkan yukna ni
sultan, “Buwanin aku kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam.”
9 Sidda asusa sultan inān, sagō' mbal kapindahan bay panganjanji'na
ma alopan saga luruk e', angkan soho'na subay nirūlan budjang inān
ma bay amu'na he'.
10 Jari magpanoho'an si Herod subay pinonggolan kōk si Yahiya ma
deyom kalabusu.
11 Puwas e' pinat'nna' kōkna ma talam bo' yampa binowa ni budjang,
ati ni'nde'an e'na ni ina'na.
12 Sakali pina'an saga mulid si Yahiya angā' patayna kinubul. Puwas
e' pehē' sigām ni si Isa angahaka'an iya.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

13 Na, pagkale si Isa ma pasal ina'an-i, ala'an iya minnē' amusay
ni lahat halam maga'a, hal iya dangan-danganna. Kinata'uwan pa'in
kamahē'anna, magla'anan saga a'a min ba'anan kauman sigām bo'
paturul ma iya, amaklay min bihing susulan.
14 Pagdeyo' pa'in si Isa min bayananna, ta'nda'na saga a'a inān landu'
to'ongan aheka. Sakali t'kkahan iya ase' ma sigām, maka kauli'an e'na
sasuku taga-saki.
15 Pagka abay kohap na, pehē' ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām,
“Sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan.
Sō'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an inān bo' makab'llihan di-
sigām kinakan.”
16 Anambung si Isa, yukna, “Minsan sigām mbal ala'an minnitu.
Ka'am na ya amakan sigām.”
17 Yuk saga mulid e', “Lima du tinapay ma kami maka duwa du
daing!”
18 “Na,” yuk si Isa, “bowahunbi pi'itu.”
19 Jari pinatingkō' sigām e'na ma kaparangan. Puwas e' niā' e'na lima
tinapay maka duwa daing bo' pahangad ni langit magsukul ni Tuhan.
Pinagpōng-pōng e'na tinapay bo' yampa sōnganna ni saga mulidna,
ati tinopod-toporan e' sigām saga a'a inān.
20 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan.
Pagubus sigām amangan, tinipun kapin kinakan inān e' saga mulid
e' ati ap'nno' sangpū' maka duwa ambung aheya.
21 Aniya' saga limangibu a'a bay amangan inān, bang hal l'lla ya
ni'itung. Saddī gi' d'nda maka onde'-onde'.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Markus 6:45-52; Yahiya 6:15-21)

22 Puwas e' sinoho' e' si Isa saga mulidna paruwa' ni bayanan.
Pinarahū sigām min iya tudju ni dambila' danaw, sabuna amapole'
kaheka'an a'a inān.
23 Tapapole' pa'in saga a'a he', patukad si Isa dangan-danganna
anambahayang ma bīd-bīd. Sangom pa'in lahat, maina'an iya dangan-
danganna,

24 bo' saga mulidna atā na min bihing. Taluwa' sigām goyak sabab
anagga' baliyu.
25 Pagdai' llaw pa'in, pehē' na si Isa tudju ni sigām, lum'ngngan min
kuwit tahik.
26 Ta'nda' pa'in iya e' saga mulidna lum'ngngan min kuwit tahik,
nileya'-leya' sigām. "Umagad ko' ilu," yuk sigām, maka e' sigām
magsilawak kabowa tāw.
27 Sagō' amissala magtūy si Isa ni sigām. "Paiman kam!" yukna.
"Aku ko' itu. Da'a kam tināw."
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nakura', bang ka'a to'ongan ilu,
sō'un aku pi'ilu ni ka'a lum'ngngan min kuwit tahik."
29 "Na, pi'itu na ka," yuk si Isa.
Jari pareyo' si Petros min bayanan inān anagna' lum'ngngan min
kuwit tahik tudju ni si Isa.
30 Sagō' pagnanamna ma baliyu inān, sinōd iya tāw ati inut-inut iya
pat'nnob. Magtūy iya angalingan, yukna, "Nakura', tabangun aku!"
31 Magtūy iya niabut e' si Isa bo' binalutan. Yuk si Isa, "Kulang pahāp
imannu ilu! Angay aku pagduwa-duwahannu?"
32 Makariyata' pa'in sigā ni bayanan e', pahali na baliyu.
33 Pinudji si Isa e' saga mulid kasehe'an inān, yuk-i, "B'nnal, ka'a ilu
Anak Tuhan!"

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Markus 6:53-56)

34 Jari itu, makat'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām
ni lahat Gennesaret.
35 Takilā si Isa e' saga a'a mahē', ya angkan sigām bay anambukuhan
sasuku taga-saki ma jadjahan ina'an-i, sinō' binowa ni si Isa.
36 Angamu' sigām junjung ni si Isa, bang pa'in dūlanna saga a'a
sakihan ang'ntan minsan la'a hal tōng s'mmekna. Manjari sai-sai bay
maka'ntanan s'mmek si Isa saru'un-du'un kauli'an sakina.

15

Usulan bay Pang'bba e' Ka'mbo'-mbo'an
(Markus 7:1-13)

1 Manjari aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi maka guru sara'
agama bay min da'ira Awrusalam. Atilaw sigām ma iya,
2 yuk-i, "Angay saga mulidnu ilu mbal angisbat usulan bay pang'bba
e' kamatto'ahantam? Amangan sigām minsan halam bay angose'an
tangan sigām pahāp."
3 Anambung si Isa, yukna, "Na, ka'am ilu. Angay langgalbi panoho'an
Tuhan ati beya'bi saga usulan bay min kamatto'ahanbi?
4 Entomunbi panoho'an Tuhan, ya yukna, 'Wajib kam magaddatan
mma'bi maka ina'bi.' Maka itu gi', 'Sai-sai anukna'an mma'na atawa
ina'na, a'a inān subay pinapatay.'
5 Sagō' bang ma pamandu'bi, bang aniya' a'a ganta' amissala ni
matto'ana, yukna: 'Kaniya'ku itu, arak bay panabangku ka'am sagō'
pasuku'ku na ni Tuhan.'
6 Minnē' iya apuwas kono' min sara' pasal pagaddat ma ka-
matto'ahan. Jari tasulakbi dī panoho'an Tuhan pagka pagmatayanbi
saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi.

7 In ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma Tuhan, bo' halam. B'nnal
asal ya kallam Tuhan bay tasulat e' nabi Isaya,
8 yuk-i,
‘Saga a'a itu angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
9 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām saga panoho'an bay pinahinang e'
manusiya'.’ ”

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Markus 7:14-23)

10 Puwas e', nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk
pabīng ni atagna. Yukna ni sigām, “Pakale kam ma bissalaku. Pahati
kam to'ongan.
11 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom bowa' ya makalumu' a'a. Ya
makalumu' saga bissala ala'at paluwas min bowa'na.”
12 Sakali pina'an ni si Isa saga mulidna. Yuk sigām, “Kata'uwannu
bahā' ap'ddi' atay saga Parisi ma bay bissalanu insini'?”
13 Yuk sambung si Isa, “Kamemon tinanom ya halam bay tinanom e'
Mma'ku ma deyom sulga', nilarut du.
14 Da'a kam magsusa pasal sigām. Sigām angamalim, sagō' ibarat
sigām a'a buta. Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigām ahūg
karuwangan ni deyom lowang.”
15 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Pahatiun kami pasal bay
pamaralilnu ilu.”
16 Yuk si Isa, “Oy! Sampay ka'am ilu masi a'awam!
17 Halam bahā' tahatibi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom bowa'
a'a, pasampay du ni deyom b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna.
18 Sagō' ya bissala ala'at paluwas min bowa' a'a, bay pino'onan asal
min deyom atayna. Ya he' makalumu' iya.
19 Sabab deyom atay manusiya' ya paluwasan hona'-hona'na ala'at,
ya angkan iya maghinang kala'atan kaginisan, buwat saga amapatay,
angaliyu-lakad, angahinang kahina'an d'nda-l'lla, anangkaw, magput-
ing, maka angalimut.
20 Kamemon itu makalumu' a'a. Sagō' bang kita amangan ma halam
bay angose'an tanganta buwat pamandu' saga Parisi, ngga'i ka he'-i
makabuwan kalumu'an.”

Pangandol Dakayu' D'nda min Lahat Kana'an
(Markus 7:24-30)

21 Sakali palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira maka
da'ira Sidun.
22 Aniya' d'nda bangsa Kana'an min lahat inān bay pehē' ni si Isa
anganjunjung. “O Tuwan,” yukna, “tubu' si Da'ud, ma'ase' ka ma aku.
Anakku d'nda sinōd saitan, abinsana' sidda.”
23 Sagō' halam makasambung si Isa minsan dakabtang. Jari pasekot
saga mulidna amogos iya pasal d'nda inān, yuk-i, “Soho'un iya ala'an!
Mbal iya pahali angalinganan kitam!”
24 Anambung si Isa, yukna, “bay aku sinō' pi'itu anabang saga a'a
bangsa Isra'il sadja, ya sali' dalil bili-bili alungay min labayan.”
25 Sagō' takale pa'in lling itu e' d'nda, magtūy iya pasujud ni tongod
tape' si Isa. “O Tuwan,” yukna, “tabangun aku.”

26 Sinambungan iya e' si Isa pinaralilan, yukna, “Mbal manjari niā'
kinakan saga anak lissi bo' nilarukan ni saga ero'.”
27 “B'nnal, Tuwan,” yuk d'nda. “Sagō' minsan saga ero' amangan du
momok kinakan ya apakpak min lamisahan tag-ipatan ma sigām.”
28 Sakali anambung si Isa, yukna, “Arung, ahogot imannu. Nirūlan
du bay pangamu'nu ilu.” Manjari ma waktu he'-i saru'un-du'un du
kauli'an anakna d'nda he'.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa

29 Puwas e' ala'an si Isa min lahat ina'an, amaklay min bihing danaw
Jalil. Jari patukad iya ni bīd-bīd aningkō' mahē'.
30 Landu' aheka a'a bay pina'an ni iya amowa saga pengka', saga
a'a aku'il, saga buta, saga umaw, sampay ba'anan a'a sasuku taluwa'
ginisan saki. Pinat'nna' sigām e' sehe' sigām ma tongod tape' si Isa, ati
kauli'an sigām e'na kamemon.
31 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān, pag'nda' sigām ma a'a bay umaw
makapah'lling na, a'a bay aku'il kauli'an na, bay pengka' makal'ngngan
na pabontol, bay buta maka'nda' na. Manjari sinanglitan e' sigām
Tuhan, ya pagta'atan bangsa Isra'il.

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Markus 8:1-10)

32 Sakali nilinganan e' si Isa saga mulidna bo' yukna, “Ma'ase' aku
ma saga a'a itu, sabab kat'lluna llaw itu ya kamaitu sigām ma aku,
maka halam na aniya' kinakan sigām. Mbal aku bilahi amapole'
sigām ma halam bay amangan dahū, arakala' pinunung sigām ma
pal'ngnganan.”
33 Tinilaw iya e' saga mulidna, yuk-i, “Maingga bahā' pangā'anta
kinakan sarang pamakan ba'anan a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam
aniya' kaluma'anna!”
34 Yuk si Isa, “Pila heka tinapaybi ilu?”
“Pitu' tinapay,” yuk sigām, “maka saga daing ariki' mbal aheka.”
35 Manjari sinoho' e' si Isa kaheka'an a'a inān magtingkō'an ma tana'.
36 Niā' e'na kapitu' tinapay maka saga daing e', bo' yampa magsukul
ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na tinapay maka daing-daing
e' bo' sōnganna ni saga mulidna. Ati tinopod-toporan saga a'a inān e'
sigām.
37 Magkakanan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Aubus pa'in
bay amangan, aniya' pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay
tatimuk e' saga mulid e'.
38 Saga a'a bay magkakanan inān aniya' saga mpat ngibu bang l'lla
sadja ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
39 Jari pinapole' saga a'a inān e' si Isa. Pariyata' iya ni bayanan bo'
yampa pauntas ni lahat Magadan.

16

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

1 Manjari aniya' saga Parisi maka saga Saddusi bay pina'an ni si
Isa. Bilahi sigām anulayan iya bo' supaya iya tajallat ma bissalana.

Angkanna sigām mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal
taga-kapatut min Tuhan.
2 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Ka'am ilu, bang pas'ddop llaw,
yukbi, ‘Ā, t'ddo' du salung sabab ilu akeyat bihing langit.’
3 Pagsubu-subu isab, yukbi, ‘Ulan llaw itu sabab akeyat bihing langit
maka angandom.’ Ata'u kam ang'nda' pandoga ma b'ttong langit, sagō'
mbal kapandogahanbi paltanda'an ya ta'nda'bi ma masa itu-i.
4 Saga a'a ma patahunan itu ala'at sidda, maka mbal bilahi magta'at
ma Tuhan. Bilahi kam bahā' ang'nda' paltanda'an barakatan? Halam
aniya' paltanda'an pina'nda'an ka'am, luwal paltanda'an bay min nabi
Yunus ma masa awal e'.” Puwas e' ni'bbahan saga a'a inān e' si Isa, ati
ala'an iya minnē'.

Pagbanda' Pasal Pamandu' Parisi maka Saddusi
(Markus 8:14-21)

5 Pagt'kka saga mulid si Isa ni dambila' danaw, halam sigām bay
makaentom amowa tinapay palutu' sigām.
6 Yuk si Isa ni sigām, “Kamaya'-maya' kam. Halli'inbi pasulig tinapay
min saga Parisi maka min saga Saddusi.”
7 Magsuli-suli saga mulidna pasal pah'llingna he', sabab halam tahati
e' sigām. Yuk pangannal sigām, “Angkan arai' buwattē' pah'lling si Isa
sabab halam kita bay amowa tinapay.”
8 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pinagsuli-suli e' sigām, angkan
yukna, “Angay pagsuli-sulibi pasal halam aniya' tinapaybi? Ariki'
pahāp pangandolbi ma aku!
9 Halam gi' tahatibi bahā'? Halam taentombi bay waktu kapagpōng-
pōngku tinapay lima hekana pamakan saga limangibu a'a he'?
Entomunbi bang pila ambung aheya bay pangisihanbi kapin kinakan
e'?
10 Maka tinapay pitu' hekana bay pamakan mpat ngibu a'a he'. Pila
ambung bay pangisihanbi kapin?
11 Daka angay kam mbal makahati. Ngga'i ka tinapay ya bay
pagbissalaku he'. Yukku, halli'inbi pasulig tinapay saga Parisi maka
Saddusi!”
12 Minnē' yampa tahati e' sigām ngga'i ka pasulig pamasulig tinapay
ya bay pah'llingna, sagō' pandu' min saga Parisi maka min saga
Saddusi. Ya na he' subay nihalli'an pahāp.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21)

13 Na, palintas disi Isa ni jadjahan lahat ma kasekotan da'ira Kesareya
Pilipi. Maina'an pa'in, tinilaw e'na saga mulidna, yukna, “Bang ma
pangupama a'a, sai kono' aku Anak Manusiya' itu?”
14 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si
Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija atawa nabi
Irimiya. Maka bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa
awal e'.”
15 “Na, bang ma ka'am,” yuk si Isa, “ai yukbi? Sai sa aku itu?”
16 Anambung si Simun Petros. “Ka'a Al-Masi,” yukna, “Anak Tuhan
ya kakkal salama-lama.”

17 “Aheya kahāpan ma ka'a, Simun anak si Jona,” yuk si Isa, “sabab
ngga'i min manusiya' ya angkan kata'uwannu ilu-i. Bay pamata'u ka'a
e' Mma'ku ma deyom sulga'.
18 Na, ya na itu pangahakaku ma ka'a: ka'a si Petros, hatina batu.
Ati ma diyata' batu lakit ilu pangahinanganku langgalku, hatina saga
jama'aku kamemon. Mbal sigām tara'ug minsan amatay.
19 Buwananta ka kunsi', hatina kapatut angukab pasōran manusiya'
tudju ni deyom pagparintahan Tuhan. Ai-ai lāngnu ma deyom dunya
itu nilāng du isab ma deyom sulga', maka ai-ai pamarūlnu ma deyom
dunya itu pinarūl du isab ma deyom sulga'.”
20 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, da'a sinō' angahaka ni
sai-sai in iya Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Markus 8:31—9:1; Lukas 9:22-27)

21 Manjari puwas minnē', anagna' si Isa amahatian saga mulidna
pasal ai tum'kka ni iya ma sinosōng. Yukna, “Subay aku pehē' ni
da'ira Awrusalam. Aheka du kabinasahan pinat'kka ni aku e' saga
pagmatto'ahan, e' saga kaimaman alanga, maka e' saga guru sara'
agama. Pinapatay du aku, sagō' bang palabay na t'llumbahangi
pinakallum du aku pabīng.”
22 Sakali si Petros bay amowa si Isa paokat min kasehe'an, bo' yampa
pabukaganna, yuk-i, “S'lle' bale puhu', pinatā e' Tuhan ya yuknu he'
bo' mbal makani-ka'a.”
23 Sagō' nialop si Petros e' si Isa. Yukna, “Ala'an ka min aku, saitan!
Kabimbangan aku e'nu. Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya' ko', ngga'i
ka pikilan Tuhan.”
24 Puwas e' amissala si Isa ni saga mulidna. “Bang aniya' bilahi
ameya' ma aku,” yukna, “subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya
dūlanna. Subay tinanggung e'na hāgna pamapatayan iya, hatina
kabinasahan ma sababku. Minnē' iya makajari ameya' ma aku.
25 Sai-sai allogan kallum baranna, amutawan du kallum-nyawana
min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allogan ma kallum-baranna, lilla' isab
amatay ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal.
26 Sababna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom
dunya kamemon, aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal.
Sabab halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan
na.
27 Aku Anak Manusiya' pabīng du pi'itu, aliput e' sahaya Mma'ku,
maka sinehe'an aku e' saga mala'ikatna. Tungbasanku manusiya'
kamemon, pinapagtongod maka bay hinang sigām dangan maka
dangan.
28 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am, aniya' maitu ma ka'am mbal
amatay sat'ggol halam gi' pi'itu in Anak Manusiya' bo' magparinta ma
deyom dunya. Subay na aku ta'nda' e' sigām bo' yampa sigām amatay.”

17

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36)

1 Palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, binowa e' si Isa si Petros
maka duwangan magdanakan, ya si Yakub maka si Yahiya, patukad ni
diyata' būd alanga, sigām-sigām sadja.
2 Maina'an pa'in sigām, apinda luwa si Isa ma pang'nda' sigām.
Asahaya pamaihu'anna buwat mata llaw. Makasilaw sidda pote'
s'mmekna.
3 Sakali panyata' pina'an si Musa maka si Elija*, ta'nda' e' saga mulid
inān magsuli-suli maka si Isa.
4 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Tuwan Panghū', ahāp to'ongan
itiya' kami maitu. Bilahi ka bahā' bang aku angahinang t'llu panggung-
panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa
itu, maka dakayu' ma si Elija?”
5 Sabu pa'in iya ah'lling, aniya' gabun asahaya bay angalandungan
sigām, maka aniya' suwala ah'lling min deyomna. Yuk suwala he',
“Anakku ko' itu kalasahanku. Landu' aku kasulutan ma iya. Iya ya
kalehunbi.”
6 Pagkale pa'in suwala itu e' saga mulid inān, landu' to'ongan sigām
tināw angkan kum'ppang magtūy sigām ni tana'.
7 Sagō' pina'an si Isa ni sigām amat'ppak tanganna ma sigām. Yukna,
“Pabungkal kam, da'a kam tināw.”
8 Pagtongas sigām, halam aniya' saddī ta'nda' e' sigām, luwal si Isa.
9 Manjari itu, sabu pa'in sigām palūd min būd e', binanda'an e' si Isa
saga mulidna, yukna, “Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi
mahē' ma diyata' būd e'. Subay na aku, Anak Manusiya' itu, tapakallum
pabīng min kamatayku bo' yampa kam angahaka.”
10 Sakali tinilaw si Isa e' sigām, yuk-i, “Angay saga guru sara' agama
magpina'in in si Elija subay dahū palahil pi'itu?”
11 Anambung si Isa, yukna, “B'nnal ko' ilu, si Elija palahil dahū min
Al-Masi anakapan kamemon.
12 Sagō' haka'anta kam, bay na palahil si Elija pi'itu ati halam iya bay
takilā e' saga manusiya'. Bay tahinang e' sigām ma iya ai-ai kabaya'an
sigām. Damikiyanna aku, Anak Manusiya', bininasa du isab e' sigām.”
13 Minnē' tahati e' saga mulidna si Yahiya Magpapandi iya pinag-
bissala e' si Isa.

Onde'-onde' Kapala'anan Saitan
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabīng pa'in disi Isa ni kaheka'an a'a he', aniya' dakayu' a'a
pina'an ni iya angōk-tu'ut.
15 Yukna ni si Isa, “Tuwan, ma'ase' pa'in ka ma anakku l'lla. Binawi-
bawi iya, landu' iya abinasa. Araran iya pahantak ni api atawa ni
bohe'.
16 Bay bowaku iya ni saga mulidnu sagō' mbal iya kauli'an e' sigām.”
17 Anambung si Isa, yukna, “Ka'am saga a'a ma tahun itu-i, asā'
landu' pikilanbi! Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga
gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi bo' yampa kam
magkahagad? Bowahun pi'itu onde' ilu,” yukna.
18 Tabowa pa'in onde' inān ni si Isa, magtūy pabukaganna saitan.
Pinaluwas e'na min baran onde' ati saru'un-du'un du pahali sakina.

---

* **17:3 17:3** Si Elija itu dakayu' nabi bay ma waktu awal.

19 Puwas e' tinilaw si Isa e' saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk
sigām, “Angay kami bay mbal makapaluwas saitan e'?”
20 Yuk si Isa, “Sabab akulang pangandolbi ma Tuhan. Haka'anta
kam to'ongan, abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya
bigi-tinanom anahut, tahinangbi du kamemon minsan buwattingga
hunitna. Bang saupama soho'bi būd itu papinda minnitu pina'an,
papinda du. [
21 Sagō' in ginis saitan ina'an-i mbal tapaluwas, luwal bang kam
angamu'-ngamu' maka amuwasa dahū.]”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43-45)

22 Aniya' dakayu' waktu magtimuk saga mulid ma lahat Jalil. Yuk
si Isa ni sigām, “Aku itu, Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni
pagbaya'an saga a'a,
23 ati pinapatay aku e' sigām. Sagō' t'llumbahangi puwas min
kamatayku allum du aku pabīng.” Minnē' asusa to'ongan saga
mulidna.

Sukay Langgal Binayaran e' si Isa

24 Pagt'kka si Isa maka saga mulidna ni da'ira Kapirnaum, aniya'
pina'an ni si Petros saga a'a angā' sukay langgal. Yuk sigām ni iya,
“Gurubi ilu, amayad sukay langgal bahā'?”
25 “Aho',” yuk sambung si Petros.
Makasōd pa'in si Petros ni deyom luma' arak angahaka, makarahū
si Isa ah'lling ni iya, yukna, “Simun, bang ma ka'a, sai niā'an sukay
e' saga sultan ma babaw dunya itu? Anak-kampungna ka, atawa a'a
saddī?”
26 “A'a saddī,” yuk si Petros.
“Na,” yuk si Isa, “bang buwattilu, hatina in kitam panganak Tuhan
itu mbal wajib magsukay.
27 Sagō' mbal kitam bilahi kinap'ddi'an atay e' saga a'a inān, angkan
ka subay pehē' ni bihing danaw inān amuwang. Pagtinduk daing,
hella'un magtūy. Makabāk du ka sīn ma deyom bowa'na, sarang
pamayadta sukay langgal. Ngā'un sīn inān bo' pamayarun pehē'.”

18

Sai ya Katapusan Alanga?
(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

1 Ma waktu he'-i du, pina'an ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk
sigām, “Sai alanga katapusan ma deyom pagparintahan Tuhan?”
2 Sakali nilinganan e' si Isa dakayu' onde'-onde', sinō' an'ngge ma
dahuwan sigām.
3 Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan, sai-sai mbal apinda palan-
tarana ni buwat palantara onde'-onde' itu, mbal to'ongan pinasōd ni
deyom pagparintahan Tuhan.
4 Sai-sai amareyo' atayna, pinasali' ni buwat atay onde'-onde' itu, ya
na katapusan alanga ma deyom pagparintahan Tuhan.
5 Sai-sai isab anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku
ya pamanyabutanna, sali' aku baranku ya tinaima' e'na.”

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

6 Yuk si Isa lagi', "Bang aniya' a'a makaparusa ma dakayu' onde'-onde' buwattitu ya taga-pangandol ma aku, ahāp lagi' kadal a'a inān bang pa'in iya pinagantungan batu abuhat ma k'llongna bo' nihūg ni timbang.
7 "Maka'ase'-ase' to'ongan saga manusiya' itu, sabab aniya' na pa'in sasat makaparusa ma sigām. Tantu paniya' saga sasat-manasat, sagō' maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma sasuku anasat sehe'na amowa magdusa.
8 Bang tanganbi atawa tape'bi ganta' amowa ka'am magdusa, subay paggatunbi. Gom na pa'in pukulinbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma apukul dambila' tanganbi atawa tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ya mbal kap'ddahan ma ajukup tape'-tanganbi.
9 Damikiyanna isab bang matabi ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi' lugitunbi bo' tinimanan. Ahāp lagi' kam allum ma deyom sulga' ma abuta dambila' matabi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup matabi karuwambila'."

Bili-bili Alungay
(Lukas 15:3-7)

10 "Kamaya'-maya' kam. Da'a palehomunbi saga kamanahutan itu. Sabab haka'anta kam, ina'an anunggu'an sigām saga mala'ikat ya paharap na pa'in ni Mma'ku Tuhan ma deyom sulga'.
11 (In aku, Anak Manusiya', bay pi'itu ni dunya angalappas saga a'a ya alawak min Tuhan.)
12 "Bistahunbi: bang saupama aniya' a'a taga-bili-bili dahatus hekana, bo' wa'i pasiha' dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū' maka siyam mahē' ma kabīd-bīran bo' iya pasa'ut pehē' amiha dakayu' bay pasiha' he'.
13 Jari bang tabākna na, haka'anta kam, kinōgan iya to'ongan. Palabi lagi' kakōganna ma bili-bili dakayu' inān min siyampū' maka siyam ya halam bay alungay.
14 Buwattē' du isab Mma'bi ma deyom sulga', mbal iya bilahi aniya' alungay dakayu' onde'-onde' min okomanna."

Bang A'a Makarusa ma Pagkahina

15 "Na, bang aniya' pagkahinu ganta' makarusa ma ka'a, pehē' ka ni iya ati haka'in iya pasal kasā'anna. Sagō' subay hal ka'am duwangan magbissala. Bang ka kinale e'na, bo' kabaya'anna maghāp maka ka'a, pahogot gom pa'in kapagbagaybi.
16 Sagō' bang hati mbal akuhanna dusana, bowahun dakayu' atawa duwa a'a saddī anaksi'an ai-ai pagbissalahanbi, bo' supaya tabeya' panoho'an bay ma Kitab, ya yuk-i, 'Bang aniya' palkala'bi subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi' bo' supaya pinagsab'nnal.'
17 Sagō' bang a'a inān agagga angasip ma saga a'a saddī ya bowanu inān, na, haka'in saga sehe'bi dajama'ahan kamemon. Jari bang iya mbal bilahi akale ma kagara'an saga jama'a kamemon, a'a inān subay niniyat e'bi sali' a'a halam aniya' tuhanna, atawa a'a maga'ā' sukay parinta."

Pangalāngan maka Pamarūl

18 “Haka'anta kam to'ongan, ai-ai lāngbi ma deyom dunya itu nilāng
du isab ma deyom sulga', maka ai-ai parūlbi ma deyom dunya itu
pinarūl du isab ma deyom sulga'.
19 Aniya' isab pangahakaku ma ka'am, bang duwangan kam ma
dunya itu maguyun angamu'-ngamu' ai-ai, tantu kam nirūlan e'
Mma'ku ma deyom sulga'.
20 Sababna bang aniya' duwangan atawa t'llungan a'a magtimuk
pagka ōnku ya pamanyabutan sigām, ina'an du aku ma deyoman
sigām.”

Pasal A'a Mbal Angampun Sehe'na

21 Puwas ina'an pehē' si Petros ni si Isa atilaw. “Tuwan Panghū',”
yukna, “min pila subay ampunku pagkahiku bang iya makarusa ma
aku? Min pitu' bahā'?”
22 Yuk si Isa, “Ngga'i ka hal min pitu', sagō' min pitumpū' maka pitu'.”
23 Jari magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil
dakayu' sultan ya bilahi amista palutangan saga tendogna.
24 Sakali itu, hinabuna magbista utang, aniya' binowa ni iya dakayu'
tendogna taga-utang laksa'an pilak.
25 Jari in sīn ma tendog inān mbal makabayaran utangna,
angkan magpanoho'an sultan in a'a inān sampay anak-h'ndana subay
pinab'llihan nihinang ata. Subay pinab'llihan isab ai-aina kamemon
pamayad utangna.
26 Na, angōk-tu'ut magtūy tendog itu ma alopan sultan angamu'
junjung ni iya. ‘O tuwan,’ yukna, ‘patangguhun gi' aku. Bayaranku
du utangku kamemon.’
27 Manjari ma'ase' sultan inān ma tendogna. Pinahalam na utangna
ati pinapole' iya.
28 “Na, pagluwas tendog inān min alopan sultan, aniya' talanggalna
pagkahina, tendog sultan isab. In tendog damuli itu taga-utang
dangkuri' ma tendog tagna'. Magtūy iya niragtu' maka pin'kkol e'
tendog tagna'. Yukna, ‘Bayarin na utangnu ma aku.’
29 Magtūy angōk-tu'ut tendog damuli itu anganjunjung, yukna,
‘Patangguhun gi' aku. Bayaranta du ka.’
30 Sagō' mbal pinatanggu, gom pa'in ni'isi ni deyom kalabusu sat'ggol
mbal makapuwasan utangna kamemon.
31 Pag'nda' pa'in e' saga tendog kasehe'an ma kahinangan tendog
tagna' inān, magtūy sigām landu' asukkal, ati pehē' ni sultan angahaka
pasal pakaradja'an inān.
32 “Jari pinalinganan e' sultan tendog bay aheka utangna he'.
‘Jahulaka' pahāp ka ilu!’ yukna, ‘bay pahalamku utangnu kamemon
ma sabab panganjunjungnu ma aku.
33 Arapun ka'ase'annu pagkahinu he', buwat bay ka'ase'ku ma ka'a!’
34 Jari sidda angastol sultan inān ma iya, angkan soho'na tendog
e' ni'isi ni deyom kalabusu sampay tiniksa' sat'ggol halam gi' kaba-
yaranna utangna.”
35 Yuk si Isa, “Buwattē' du isab nihinang e' Mma'ku ma sulga'
ma ka'am dangan maka dangan, bang mbal ampunbi pagkahibi min
deyom ataybi.”

19

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Markus 10:1-12)

1 Aubus pa'in pamissala si Isa buwattē', ala'an iya min lahat Jalil
tudju ni lahat Yahudiya, ni jadjahan ma liyu sapa' Jordan.
2 Aheka to'ongan saga a'a bay ameya' ma iya, ati kauli'an e'na saga
saki sigām maina'an.
3 Sakali aniya' pina'an saga Parisi anulayan iya bo' supaya iya tajallat
ma bissalana. Yuk sigām ma iya, "Bang ma sara'tam, makajari bahā'
bang l'lla animanan h'ndana, minsan ai sababanna?"
4 Anambung si Isa, yukna, "Kilāku halam bay tabassabi ya tasulat
ma Kitab, ya yuk-i, 'Ma tagna' pamapanjari Tuhan ma manusiya', bay
sigām pinapanjari e'na l'lla maka d'nda?'
5 Yuk Tuhan e', 'Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo'
parakayu' ni h'ndana. Manjari in bay duwa baran, dabaran na.'
6 Ngga'i ka na sigā duwa baran," yuk si Isa, "sagō' dabaran na sigā
karuwangan. Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay
pinapagdakayu' e' Tuhan."
7 Atilaw saga Parisi ma si Isa, yuk-i, "Na angay bahā'? Bang ma
pandu' si Musa, makajari l'lla animanan h'ndana bang pa'in aniya'
sulatna pagpasahan."
8 Ya sambung si Isa, "Ya angkan kam pinarūl e' si Musa animanan
h'ndabi, sabab agagga kam pinandu'an. Saguwā' ngga'i ka buwattē'
bay ma waktu tagna'.
9 Haka'anta kam, sai-sai animanan h'ndana ma halam bay angaliyu-
lakad min iya, ati magh'nda iya saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad
min h'ndana po'on."
10 Yuk saga mulid si Isa ma iya, "Bang buwattē' kahālanna ma a'a
maglakibini, ahāp lagi' subay mbal magpūn."
11 Anambung si Isa, yukna, "Pandu' ilu mbal kabogbogan e'
manusiya' kamemon, luwal sigām ya kabuwanan kosog e' Tuhan.
12 Magginis isab pagsababan ya angkan l'lla mbal magh'nda. Aniya'
a'a mbal makapagh'nda sabab aniya' salla' ma baranna. Aniya' mbal
makapagh'nda sabab kinabili e' a'a, maka aniya' isab magniyat subay
mbal magh'nda ma sabab pagparinta Tuhan ya pagmatayanna. Sai-sai
makataima' pandu' itu, subay anaima' to'ongan."

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a bay amowa saga anak sigām ni si Isa bo' supaya
pinat'nna'an tanganna maka niamu'an kahāpan min Tuhan. Sagō' bay
pinabukagan saga a'a amowa inān e' kamuliran si Isa.
14 Ah'lling si Isa, yukna, "Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan
itu. Da'a lāngunbi. Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat
kamanahutan ilu, taga-palsuku'an du ma pagparintahan Tuhan."
15 Jari pinat'nna' e' si Isa tanganna ni saga onde' inān, bo' yampa
ala'an minnē'.

A'a Taga-Karaya
(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

16 Manjari itu aniya' dakayu' a'a pehē' ni si Isa. Yukna, “Tuwan Guru,
kahāpan ai subay hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum taptap
ni kasaumulan?”
17 Yuk si Isa, “Angay aku tilawnu pasal kahāpan? Tunggal du Tuhan
ahāp. Bang ka bilahi pinasuku'an kallum taptap, subay bogbogannu
panoho'an Tuhan.”
18 Atilaw gi' l'lla, yukna, “Panoho'an ingga?”
Ya sambung si Isa, “Da'a ka amapatay a'a. Da'a ka angaliyu-lakad ni
ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw. Da'a ka anaksi' puting.
19 Pagaddatin ina'-mma'nu. Maka kalasahin pagkahinu manusiya'
buwat e'nu alasahan barannu.”
20 Yuk l'lla inān, “Ā, bay na kabogboganku ina'an-i kamemon. Ai gi'
subay hinangku?”
21 Yuk si Isa ma iya, “Bang ka bilahi tubus kahāp addat-tabi'atnu,
pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun b'llihanna ma
saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu ma deyom sulga'. Puwas
e' pi'itu ka ameya' ma aku.”
22 Pagkale a'a inān ma bissala si Isa, magtūy iya ala'an, maka e'na
asusa sabab landu' aheka alta'na.
23 Sakali ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Haka'anta kam
to'ongan, in a'a dayahan kahunitan pasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan.
24 Aho', haka'anta kam, kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum
min a'a dayahan pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.”
25 Ainu-inu to'ongan saga mulid pagkale sigām ma bissala si Isa itu.
“Bang buwattē',” yuk sigām, “sai bahā' makasampay ni kasalamatan
ma deyom sulga'?”
26 Pinandang e' si Isa saga mulidna he' maka e'na anambung. Yukna,
“Bang manusiya' mbal to'ongan makarapat. Sagō' halam aniya' ahunit
ma Tuhan.”
27 Anambung lagi' si Petros, “Nda'un ba kami itu,” yukna. “Bay
bbahan kami ai-ai kami kamemon bo' ameya' ma ka'a. Ai bahā'
panungbas kami?”
28 Yuk si Isa, “Haka'anta kam to'ongan: in aku Anak Manusiya', bang
ta'abut na waktu kapaningkō'ku ma deyom kasahaya'an, magagi du
aku ma dunya baha'u. Ya du ka'am saga bebeya'anku, pinatingkō' du
isab ma tingkō'an sangpū' maka duwa hekana, ati nihukum e'bi saga
bangsa panubu' si Isra'il kasangpū' maka duwa.
29 Sasuku bay ang'bbahan luma'na atawa danakanna, atawa ina'-
mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, ma sabab katuyu'na ma
aku, tinungbasan du iya paheka e' Tuhan, lipat manglipat min bay
bbahanna. Maka kaniya'an du iya kallum taptap ni kasaumulan.
30 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an, pinaramuli ma waktu
sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma waktu
sinōng.”

20

Paralilan Pasal A'a Maghinang ma Kabbun

1 Magparalilan si Isa, yukna, “In kapagparinta Tuhan sali' dalil
a'a tag-dapu kabbun pananoman bahan anggul. Dai' llaw pa'in,
pal'ngngan tag-dapu angā' a'a maghinang ma kabbunna.

2 Tinambahan kono' sigām dakayu' denari, ya panamba dangan
a'a ma dang'llaw. Magsulut pa'in, sinō' sigām pehē' maghinang ma
kabbunna.
3 "Na, ta'abut pa'in lisag siyam subu, pehē' tag-dapu ni pagtabu'an,
ati aniya' ta'nda'na maina'an saga a'a hal an'ngge-n'ngge.
4 Yukna ma sigām, 'Pehē' kam isab maghinang ma kabbunku.
Tambahanku du kam pila-pila ya katongoranbi.'
5 Na, pehē' na sigām. Augtu pa'in llaw, pehē' na isab tag-dapu amiha
a'a kasehe' maghinang ma kabbunna. Buwattē' du isab paglisag t'llu
kohap.
6 Jari itu, song pa'in lisag lima kohap, pabīng iya ni pagtabu'an, ati
aniya' ta'nda'na saga a'a hal an'ngge-n'ngge maina'an. Yukna ma sigām,
'Angay animpus llaw mbal kam maghinang?'
7 "Yuk sambung sigām, 'Tu'ud halam aniya' anoho' kami maghi-
nang'. 'Na,' yuk tag-dapu, 'pehē' kam maghinang ma kabbunku'.
8 "Manjari itu, pagabay kohap na, amissala tag-dapu ni mandul
pangandolanna, yukna, 'Linganin saga maghihinang ilu bo' tambahin.
Tambahin dahū saga a'a bay ta'ā'ku damuli ilu, bo' yampa sigām ya
bay ta'ā'ku dahū.'
9 Jari ya panamba saga a'a ya bay anagna' maghinang lisag lima
kohap, magtongod maka hinang dang'llaw, minsan dai'-dai' du ya
kapangahinang sigām.
10 Na, ta'abut pa'in tinambahan saga a'a ya bay ta'ā' waktu subu lagi',
aholat sigām tinambahan aheya. Sagō' sali' du tambahan ya tasambut
sigām.
11 Pagsambut pa'in, pinagmusmuran e' sigām tag-dapu.
12 Yuk sigām, 'Angay itu? Saga a'a bay ngā'nu damuli, danjām du
bay pangahinang sigām. Bo' kami itu bay animpus min subu-subu
sampay ni kakohapan, maghulas-sangsā' ma kapasu'an llaw! Sagō',
papagsali'nu tambahan sigām maka tambahan kami.'
13 Yuk tag-dapu kabbun ni dangan inān, 'Bagay, halam ka bay
akkalanku. Ya kapagsulutanta tambahan pinapagtongod maka hinang
dang'llaw.
14 Na, ngā'un na tambahannu itu bo' ka amole'. Tu'ud kabaya'anku
pinapagsali' tambahan a'a bay ta'ā'ku damuli maka bay panambaku
ka'a.
15 Angay, halam bahā' aniya' kapatutku magbaya' ma sīnku?
Angimbū ka bahā' pagga pagmuraku sīnku?' "
16 Yuk si Isa isāb, "Sai-sai taramuli ma buwattina'an, pinarahū ma
sinosōng. Maka sai-sai makarahū ma buwattina'an, pinaramuli ma
waktu sinōng."

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34)

17 Na, patukad disi Isa tudju ni da'ira Awrusalam. Jari ma labayan
pa'in, binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a
kasehe'an bo' yampa sigām bissalahanna.
18 Yukna, "Pakale kam. Itiya' kitam patukad ni Awrusalam. Mahē'
pa'in, in aku Anak Manusiya' sinōngan du ni pang'ntanan kaimaman
alanga maka saga guru sara' agama. Pinat'kkahan aku e' sigām
hukuman ni kamatay.

19 Puwas e' ni'nde'an du aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka
Yahudi, ati pinagudju'-udju' aku e' sigām. Pinagdaplosan du aku bo'
yampa nilansang ni hāg pinapatay. Sagō' ta'abut t'llumbahangi min
kamatayku allum du aku pabīng."

Ya Pangamu' e' H'nda si Sibidi
(Markus 10:35-45)

20 Sakali pina'an ni si Isa h'nda si Sibidi beya' maka anakna l'lla
duwangan, mulid si Isa asal. Pasujud d'nda itu ma dahuan si Isa
angamu' junjung.
21 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, "Ai amu'nu?"
Yuk d'nda, "Bang ta'abut waktu kapagparintanu, patingkō'un kono'
duwangan anakku itu min karuwambila'nu."
22 Anambung si Isa, yukna, "Mbal kata'uwanbi bang ai ya amu'bi ilu.
Makasandal kam bahā' pinananaman kabinasahan buwat paminasa
ma aku?"
"Aho', makasandal du kami," yuk sigā.
23 Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kabinasahan buwat
kabinasahan ya song pat'kka ni aku. Sagō' halam aniya' kapatutku
amene' bang sai pinatingkō' ma bihingku kowan atawa ma bihingku
gibang. Suku' ko' inān saga a'a ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i
e' Mma'ku Tuhan."
24 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid kasehe' pasal bay niamu' e'
h'nda si Sibidi, magtūy ap'ddi' atay sigām ma duwangan magdanakan
e'.
25 Angkan sigām kamemon sinoho' e' si Isa patimuk ni atagna.
Yukna, "Kata'uwanbi kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya ang'ntanan
pagparinta ma bangsa inān magmanda asal ma saga a'a ma deyo'an
sigām. Ya du saga puntuk nakura' sigām, angahagda na pa'in.
26 Sagō' ka'am ilu subay mbal magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-
ōn ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni kasehe'an.
27 Sai-sai kam bilahi pinalanga, subay magpa'ata ni pagkahina.
28 Buwat aku, ya Anak Manusiya'. Ya maksudku pi'itu ni dunya
ngga'i ka aku subay pinaghulas-sangsā'an e' a'a kasehe', sagō' aku ya
maghulas-sangsā' panabang sigām. Pi'itu aku bo' paglilla'ku kallumku
pangal'kkatku saga a'a aheka min paldusahan sigām."

Duwa A'a Buta Kauli'an
(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

29 Manjari atulak pa'in disi Isa min da'ira Ariha, aheka a'a bay paturul
ma iya.
30 Sakali aniya' maina'an duwa l'lla buta aningkō' ma bihing lān
palabayan sigām. Makata'u pa'in saga buta itu in si Isa ina'an palabay,
magtūy sigā angalingan pakosog. "O Tuwan, tubu' Sultan Da'ud!" yuk
sigā. "Ma'ase' ka ma kami."
31 Pinabukagan sigā e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a maghibuk. Sagō'
pinakosog gom pa'in pangalingan sigā, yuk-i, "O Tuwan! Tubu' si
Da'ud! Ma'ase' na ka ba!"
32 Pahogga' si Isa bo' angalingan ni duwangan buta inān, yukna, "Ai
kabaya'anbi hinangku ma ka'am?"
33 "Tuwan," yuk sigā, "bilahi kami maka'nda' pabīng."

34 Jari ma'ase' si Isa ma sigā, ati pinat'nna' tanganna ma mata sigā.
Saru'un-du'un du sigā maka'nda' pabīng ati ameya' sigā paturul ma si
Isa.

21

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ma tongod
būd Kayu Jaitun na, ta'abut e' sigām kaluma'an Betpage. Mahē' pa'in,
sinoho' e' si Isa duwangan mulidna parahū.
2 Yukna, "Pehē' na kam ni kaluma'an ya ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi
pina'an, makabāk du kam kura'* maka anakna paengkot maina'an.
Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi
buwattitu, yukbi, 'Tu'ud pagguna e' nakura'.' Jari pinasagaran du kam
magtūy e'na."
4 Pinaniya' buwattē' bo' magtanda' ya bay pinagkallam e' dakayu'
nabi, ya yuk-i,
5 "Haka'inbi saga a'a Awrusalam,
Ilu na sultanbi at'kka ni ka'am.
Areyo' pangatayanna,
angura' iya ma anak kura'."
6 Na, pehē' duwangan mulid e', nihinang e' sigā ya bay panoho'an si
Isa.
7 Binowa e' sigā kura' maka anakna, nilampikan maka badju' sigā
bo' yampa pangura'an e' si Isa.
8 Angura' pa'in iya, landu' aheka a'a bay am'llat s'mmek sigām ma
lān palabayanna. Saga a'a kasehe' bay anabulakan pina'an saga engas-
engas dahunan bay labasan sigām.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya magl'ngnganan min dahuan si Isa,
sampay sigām paturul min buli'anna, magpangolang sama-sama yuk-i,
"Mahaldika' ni tubu' sultan Da'ud!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Sanglitantam Tuhan Mahatinggi!"
10 Manjari pagt'kka si Isa ni Awrusalam, ahiluhala' deyom da'ira inān
kamemon. Yuk saga a'a maina'an, "Sai bahā' a'a ilu?"
11 Anambung kaheka'an, yuk sigām, "Si Isa ko' itu, nabi min Nasaret
ma lahat Jalil."

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

12 Sakali itu pasōd si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' yampa
pinala'an e'na sasuku maglilitu maka magdagang maina'an. Binaliskat
e'na lamisahan saga a'a magsambi'an sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya
du binaliskat e'na paningkō'an saga a'a magdagang assang pagkulban.
13 Yuk si Isa ni saga a'a inān, "Tasulat asal ma Kitab Kanabi-nabihan
bay pagkallam Tuhan, ya yuk-i, 'Luma'ku itu niōnan luma' pagsam-
bahayangan saga a'a.' Sagō' tahinangbi na sali' luma' patapukan
mundu."

---

* **21:2 21:2** In kura' itu saddī ginisna min dī kura'. 'Donkey' atawa 'ass' ōnna ma bahasa Ingglis.

14 Maina'an lagi' si Isa ma deyom langgal, pina'an ni iya saga a'a buta
maka a'a pengka' ati kauli'an sigām e'na.
15 Sagō' angastol saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama,
pag'nda' sigām ma hinang si Isa makainu-inu inān, maka pagkale
sigām ma saga onde' magpangolang ma deyom langgal, ya yuk-i,
"Mahaldika' ni tubu' Sultan Da'ud!"
16 Jari ah'lling saga nakura' inān ni si Isa, yuk sigām, "Takalenu bahā'
ya pinah'lling e' saga onde'-onde' itu?"
"Aho'," yuk si Isa. "Angay? Kilāku halam tabassabi ya tasulat ma
Kitab Jabul, ya yuk-i,
'Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.' "
17 Puwas e' ala'an si Isa min sigām bo' paluwas min da'ira tudju ni
kaluma'an Betani. Pahanti' iya mahē' dambahangi.

Kayu Igira Halam Aniya' Buwa'na
(Markus 11:12-14; 11:20-24)

18 Pagk'llat llaw, ma labayan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam pabīng,
lingantu iya.
19 Ta'nda'na dampo'on kayu igira ma bihing lān, sagō' pagpehē'na,
halam aniya' buwa' tabākna maina'an, luwal dahun. Jari sinapdahan
e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnitu, kayu itu mbal to'ongan
magbuwa' pabīng." Magtūy alanos kayu inān.
20 Pag'nda' saga mulidna, ainu-inu sigām. "Allā," yuk sigām, "angay
kayu igira itu alanos saru'un-du'un?"
21 "Na, haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "bang kam angandol
to'ongan ma halam aniya' hawal-hawal deyom ataybi, makahinang du
kam buwat bay hinangku ma kayu igira itu. Maka ngga'i ka hal e'-i.
Minsan būd inān, bang soho'bi ala'an min baina bo' pat'nna' ni deyom
s'llang, tantu du ameya'.
22 Bang kam angandol, tasambutbi du ai-ai pangamu'-ngamu'bi ni
Tuhan."

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

23 Jari pabīng na si Isa ni deyom langgal pagkulbanan bo' amandu'.
Sabuna pa'in amandu', pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka
saga pagmatto'ahan Yahudi. Yuk sigām, "Ai kapatutnu maghinang ka
buwattilu? Sai bay amuwanan ka'a kapatut?"
24 Anambung si Isa, yukna, "Aniya' dakayu' patilawku ma ka'am
dahū. Bang itu sambunganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku
maghinang buwattitu.
25 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan
bahā' atawa min manusiya' sadja?"
Na, magisun-isun sigām, yuk-i, "Bang saupama yukta in kapatut si
Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang angay kitam
halam bay magkahagad ma si Yahiya.
26 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja, na
piligdu kitam. Sabab saga a'a itu magkahagad kamemon in si Yahiya
nabi min Tuhan."
27 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' ma panilaw si Isa,
yuk-i, "Mbal kata'uwan kami."

"Na," yuk si Isa, "ya du aku mbal angahaka'an ka'am bang minningga ya kapatutku maghinang saga hinang itu."

Pasal Duwangan Magdanakan

28 Amissala si Isa, yukna, "Pikilunbi paralilanku itu. Aniya' a'a duwa anakna l'lla. Na pehē' a'a itu ni anakna siyaka, yukna, 'Otō', pehē' ka llaw ilu maghinang ma kabbun.'
29 Yuk sambung siyaka he', 'Mbal aku.' Saguwā' apinda pikilanna ati pehē' iya ni kabbun maghinang.
30 Jari pehē' a'a itu ni anakna siyali, anoho' iya maghinang buwat bay panoho'anna ma siyaka. 'Aho', Mma',' yuk sambung siyali. Sagō' halam iya bay pehē'.
31 Na," yuk si Isa ni saga a'a inān, "bang ma ka'am, sai ya bay ameya' ma kabaya'an mma'na?"

"Ya anak siyaka," yuk sambung sigām.

"Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "saga a'a dusahan, ya buwat maga'ā' sukay parinta maka d'nda ala'at, parahū sigām min ka'am ameya' ma pagparinta Tuhan.
32 Sabab si Yahiya Magpapandi bay pi'ilu ni ka'am amata'uwan ka'am bang ingga ya lān abontol, sagō' halam iya bay kahagadbi. Malaingkan saga a'a magā' sukay parinta maka saga d'nda ala'at, bay magkahagad. Maka minsan ta'nda'bi ina'an-i, halam bay apinda pikilanbi bo' kam magkahagad ma si Yahiya."

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

33 "Pakale kam ma paralilan dakayu' itu," yuk si Isa. "Aniya' dakayu' a'a tag-dapu tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Nilikus e'na maka ād, kinali e'na lowang pagp'gga'an buwa' anggul, maka nihinang e'na pamantawan alanga. Puwas e' patunggu'anna kabbun inān ma saga magtutunggu', bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.
34 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul, sinoho' e' tag-dapu kabbun saga sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' angā' palsuku'anna.
35 "Sagō' pagt'kka pehē' saga sosoho'an itu, sinaggaw sigām e' magtutunggu'. Dakayu' sosoho'an inān bay niraplosan, dakayu' bay pinapatay, dakayu' isab bay pinagbantung.
36 Puwas e' in tag-dapu bay amapehē' saga sosoho'an saddī, aheka lagi' min bay dahū. Ya du sigām bay nila'at e' saga tunggu', buwat bay pangala'at sigām ma sosoho'an tagna'.
37 Na, ma katapusan, bay pinapehē' anak tag-dapu, sabab pangan-nalna, 'Tantu pinagaddatan anakku e' saga tunggu' he'.'
38 "Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu itu, magtūy sigām magisun, yuk-i, 'Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam, papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.'
39 Manjari sinaggaw e' sigām anak tag-dapu. Nijudjalan iya paluwas min likusan, bo' pinapatay.
40 "Na," yuk si Isa, "bang at'kka tag-dapu kabbun pehē', ai bahā' hinangna ma saga a'a magtutunggu'?"

41 Anambung sigām, yuk-i, “Tantu papatayna saga pilliyu inān.
Patunggu'anna kabbunna ma a'a saddī, ya bilahi ang'nde'an pal-
suku'anna bang ta'abut musimna.”
42 Yuk si Isa ni sigām, “Halam bahā' tabassabi ayat Kitab ya yuk-i,
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma',
ya na batu manjari pamapagon luma'.
Hinang Tuhan ko' inān,
landu' ahāp ma pang'nda' kami.’
43 “Angkan kam haka'anku,” yuk si Isa, “nila'anan du min ka'am
bay palsuku'anbi ma deyom pagparintahan Tuhan bo' pinapinda ni
a'a saddī bangsa. Jari sigām ya amaluwas kahāpan ya tōp ma
pagparintahan Tuhan. [
44 Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna. Maka sasuku
kahūgan batu itu apipis du kamemonna.]”
45 Pagkale e' saga kaimaman alanga maka e' saga Parisi ya pamaralil
e' si Isa itu, magtūy tasayu in sigām ya pina'andigan e'na.
46 Angkan sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam kalandu'an.
Tināw sigām ma kaheka'an a'a inān sabab dī nabi si Isa bang ma
bistahan sigām.

22

Pasal Jamuhan Pagkawin
(Lukas 14:15-24)

1 Manjari magparalilan si Isa pabīng ma saga a'a, yukna,
2 “In kapagparinta Tuhan sali' dalil sultan bay magsakap pagjamu
ma waktu kapagkawin anakna l'lla.
3 Sinoho' e' sultan saga ipatanna amata'u saga a'a ya bay sinō'
paluruk. Sagō' mbal ameya'.
4 “Angkan aniya' ipatan saddī pinapehē' e' sultan. Yukna ni sigām,
‘Pata'uhunbi saga a'a ya soho'ku paluruk in pagjamuku sakap na. Bay
na sinumbali' saga sapi'ku l'lla maka saga anak sapi' al'mmok. Sakap
na kamemon. Sō'un sigām paluruk na ni pagkawinan.’
5 Sagō' agagga saga a'a inān, sabab aniya' gawi sigām saddī. Dangan
inān wa'i ni humana maghinang, dangan ni tindana,
6 kasehe'an bay anaggaw saga sosoho'an sultan inān. Niraplosan e'
sigām maka pinapatay.
7 Pagta'u pa'in sultan, landu' akagit atayna angkan soho'na tumpukan
sundaluna pehē' amapatay saga pamomono' he'. Sinō' isab tinunu'
kaluma'an sigām.
8 Puwas e' nilinganan e' sultan saga ipatanna, yukna, ‘Sakap na jamu
pagkawin sagō' mbal na tōp saga a'a bay ta'abbitku.
9 Jari pehē' kam ni lān aheka a'ana, ati sō'unbi paluruk sasuku
tabākbi mahē'.’
10 Angkan pehē' saga ipatan inān ni kalān-lānan amatimuk sasuku
a'a tabāk e' sigām, a'a ahāp ka atawa ala'at. Jari in luma' pagkawinan
e' ap'nno' e' luruk.
11 “Sakali itu, makasōd pa'in sultan pehē' ang'nda' ma saga luruk,
aniya' ta'nda'na maina'an dakayu' a'a amakay s'mmek mbal tōp ma
pagkawinan.

12 Yuk sultan ni a'a itu, ‘Bagay, buwattingga kasōdnu pi'itu ma halam
aniya' s'mmeknu tōp ma pagkawinan?’ Sagō' halam anambung a'a
inān.
13 Angkan ah'lling sultan ni saga sosoho'anna, yukna, ‘Engkotinbi
tape'-tangan a'a itu, bo' larukinbi iya pehē' ni deyom kalendoman.
Magtangis saga a'a maina'an maka magtage'ot empon kabowa susun
sigām.’
14 “Sababna,” yuk si Isa, “aheka a'a tina'abbit ameya' ma pamarinta
Tuhan, sagō' salat du tapene'.”

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)

15 Na, paluwas saga Parisi minnē' bo' magisun bang buwattingga e'
sigām anganjallat si Isa ma bissalana.
16 Jari aniya' saga mulid sigām maka saga bebeya'an si Herod
pinapehē' ni si Isa. “Tuwan Guru,” yuk sigām ma iya, “kata'uwan
kami in ka'a apote' asal ataynu. B'nnal sadja pamandu'nu pasal kaul-
pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Mbal ka tināw sinoway e' sai-sai, sabab
sali' du bowahannu ma a'a kamemon.
17 Na, haka'in kami kono' bang ai pikilannu pasal itu-i: bang kita
ganta' amayad sukay ni parinta Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi
he', langgalta bahā' sara' agamatam?”
18 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa aniya' kala'atan minaksud e' sigām,
angkan yukna ni sigām, “Ka'am ilu hal magbau'-bau' atilaw buwattilu.
Tu'ud kam bilahi anganjallat aku ma panambungku.
19 Panda'in aku sīn, ya pamayad sukay parinta.” Jari binowahan iya
sīn atibu'uk.
20 Yuk si Isa ma sigām, “Patta' sai maka ōn sai ma sīn itu?”
21 “Patta' Sultan Mahatinggi maka ōnna,” yuk sambung sigām.
“Na,” yuk si Isa, “pagka suku' sultan, pamayarunbi ni sultan.
Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan.”
22 Pagkale saga a'a inān ma panambung si Isa itu, magtūy sigām
ainu-inu ati ang'bba sigām min iya bo' ala'an minnē'.

Pasal Kallum Balik ma A'a Magpatayan
(Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40)

23 Na ma llaw du ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a min umpigan
Saddusi.* Atilaw sigām ma iya,
24 “Tuwan guru, aniya' sara' bay min si Musa pasal l'lla amatay ma
halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo' supaya
aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.
25 Na,” yuk sigām, “aniya' bay ma lahat kami pitu' l'lla magdanakan.
Taga-h'nda kasiyakahan he', sagō' amatay ma halam aniya' tubu'na.
Jari baluna bay ta'ā' h'nda e' siyali pasunu'.
26 Sagō' ya du siyali itu, bay amatay ma halam taga-tubu'.
Damikiyanna isab siyali pasunu'. Papu'utta na, in pitu' magdanakan
bay makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma
halam taga-anak.
27 Ma katapusanna amatay isab d'nda.

---

* **22:23 22:23** Saddusi: daginis agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli.

28 Na, Tuwan,” yuk sigām, “bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik
saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā'
h'nda e' sigām kapitu' magdanakan.”
29 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Asā' kam, sabab halam
kata'uwanbi bang ai tasulat ma Kitab, maka mbal kata'uwanbi kosog
kawasa Tuhan.
30 Sabab bang ta'abut waktu kallum pabīng min kamatay, in
manusiya' makasali' du ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga'. Mbal
na sigām magh'nda-magh'lla.
31 Ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku
halam tabassabi bay pangallam Tuhan ma ka'am, ya yuk-i,
32 ‘Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.’ In Tuhan
itu,” yuk si Isa, “pagtuhanan asal ma saga a'a allum, ngga'i ka ma a'a
magpatayan.”
33 Makakale pa'in kaheka'an a'a inān ma bissala si Isa inān, sidda
sigām ainu-inu.

Panoho'an Ahalga' Min Kamemon
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)

34 Sakali itu, pagkale saga Parisi in si Isa bay makatambol bowa' saga
Saddusi he', pina'an sigām patimuk ni iya.
35 Aniya' ma sigām dakayu' guru sara' agama bay atilaw si Isa, kalu
tajallat ma panambungna.
36 Yukna, “Tuwan Guru, ma sara' agama, ingga ya panoho'an ahalga'
min kamemon?”
37 Yuk sambung si Isa, “Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi
Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom ataybi maka min deyom
tawhidbi maka min panahu'anbi.
38 Ya na ko' he' panoho'an umbul dakayu', ahalga' min kamemon.
39 Maka ya na itu panoho'an karuwana, ahalga' isab: wajib kam
alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.
40 Ya panoho'an kamemon bay pang'bba e' si Musa, sampay
pamandu' saga nabi, luwas du min duwa panoho'an tasabbutku itu.”

Panilaw Pasal Al-Masi
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

41 Hinabu magtimuk maina'an saga Parisi, aniya' tinilaw e' si Isa ma
sigām,
42 yuk-i, “Ai pikilanbi pasal Al-Masi? Tubu' sai iya?”
Ya sambung sigām, “Tubu' sultan Da'ud.”
43 “Na bang buwattē',” yuk si Isa, “angay angkan si Da'ud bay
angōn ‘Panghū'’ ma Al-Masi, ma waktu kapagbaya' Rū Tuhan ma iya?
Buwattitu bay pagkallam si Da'ud e',
44 ‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu
tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
45 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi itu niōnan Panghū' e' sultan Da'ud,
tantu iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”
46 Jari halam aniya' a'a makapanambung ma si Isa minsan dakabtang.
Puwas minna'an halam aniya' makatawakkal anilaw iya.

23

Katiksa'an Pitu' Hekana
(Lukas 11:37-53)

1 Manjari ah'lling si Isa ni katimukan a'a maka ni saga mulidna.
2 Yukna, “Aniya' kapatut saga guru sara' agama maka saga Parisi amandu'an a'a pasal saga sara' si Musa.
3 Angkan subay beya'bi ai-ai pamandu' sigām. Subay ikutbi pahāp pamissala sigām. Sagō' da'a panunurinbi kahinangan sigām, sabab halam tabeya' e' sigām ya bay pamandu' sigām ma a'a kasehe'an.
4 Pinabuhat e' sigām saga panoho'an ya pamatanggung sigām ma saga a'a kasehe'an, sagō' mbal sigām bilahi anabang ma saga a'a inān, minsan la'a hal tabang ariki'.
5 Ai-ai nihinang e' saga Parisi maka saga guru he' subay ma matahan kaheka'an a'a. Nda'unbi kaheya puyu'-puyu' pangisihan ayat Kitab ya pin'kkos ma tuktuk maka ma l'ngngon sigām. Nda'unbi isab juba sigām, kataha' jambayna.
6 Bang sigām ganta' ma pagjamuhan, kabilahian sigām subay pinatingkō' ma paningkō'an bangsahan. Ya du bang sigām ma deyom langgal, subay paningkō'an ya tinau'an a'a alanga.
7 Bilahi sigām nihulmat bang ma mairan, bilahi isab pinagsabbut ‘Tuwan Guru.’
8 “Sagō' ka'am ilu subay mbal angangut niōnan ‘Tuwan Guru’ e' pagkahibi, sabab in ka'am magdauranakan kamemon, maka dakayu' du gurubi luggiya'.
9 Da'a panabbutinbi ‘Mma’’ sai-sai ma deyom dunya itu, sabab dakayu' du pag'mma'anbi, ya Tuhan ma deyom sulga'.
10 Da'a kam mikiōn nakura', sabab tunggal Al-Masi ya pag-nakura'anbi.
11 Sai-sai bilahi alanga ma deyomanbi, subay iya magpa'ata ma kasehe'anna.
12 Sai-sai magpalanga ma baranna, pinareyo' du iya, maka sai-sai amareyo' di-na pinalanga du isab.”

Saga A'a Magbau'-bau' in Sigām Ahāp
(Markus 12:38; Lukas 11:39-44; 20:47)

13 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka saga Parisi!” yuk si Isa. “Magbau'-bau' sadja kam in ka'am ahāp addatbi, sagō' tambolanbi saga a'a bo' supaya sigām mbal makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan. Ka'am baranbi ilu mbal bilahi pasōd pina'an, maka lāngbi isab sasuku bilahi pasōd. [
14 Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' agama maka saga Parisi, ya magbau'-bau' in ka'am ahāp! Ni'inyaya e'bi saga d'nda balu bo' ta'ā'bi luma' sigām, ati pataha'bi panambahayangbi paglaku-lakubi in ka'am bal-iman, bo' pa'in katapukan kahinanganbi ala'at. Angkan pinakalap kabinasahanbi ma ahirat.]
15 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi! Atuyu' kam amasaplag pandu'bi, ya angkan lintasbi deya-dilaut bang pa'in aniya' tabowabi ameya' ma pandu'bi minsan la'a hal dakayu' a'a. Ati bang aniya' ganta' makabeya', akalap gi' iya min ka'am pinaganta'an nalka', ma sabab pamandu'bi ya pameya'anna.

16 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Sali' kam sapantun a'a
buta angambit pagkahina. Yuk pamandu'bi, bang aniya' anganjanji'
bo' sabbutna langgal pagkulbanan palsaksi'an janji'na, halam du aniya'
dusana minsan mbal suhulna bay janji'na he'. Sagō' bang kapanyapan
bulawan ma deyom langgal ya panabbutanna, wajib kono' subay
suhulna to'ongan.
17 Asā' landu' pikilanbi, bā'nu kam abuta! Langgal inān asal
pangarapan ni Tuhan, angkan yukta asussi kapanyapanna.
18 Aniya' isab pamandu'bi dakayu', yuk-i, sai-sai anabbut tongod
pagkulbanan palsaksi'an janji'na, makajari minsan mbal sinuhul
janji'na. Sagō' bang panabbutanna ai-ai tinukbalan ni Tuhan ma
diyata' pagkulbanan e', in janji'na kono' wajib subay sinuhul to'ongan.
19 Asā' landu' pikilanbi! Ingga aheya gunana, ya ai-ai tinukbalan
ma diyata' pagkulbanan, atawa pagkulbanan sussi, ya makabuwan
kasussihan isab ma tutukbalan e'?
20 Angkanna, bang aniya' a'a ganta' anabbut pagkulbanan, panabbu-
tanna isab kamemon ya tinukbalan ni Tuhan maina'an.
21 Damikiyanna, bang aniya' anabbut langgal pagkulbanan,
panabbutanna isab Tuhan ya pat'nna' asal maina'an.
22 Bang aniya' anabbut sulga', panabbutanna isab paningkō'an
Tuhan maka panabbutanna isab Tuhan.
23 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara' maka
saga Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Atukid sidda kam
anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon, minsan la'a
hal ginisan sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Ahāp isab kapanukbalbi
buwattē', da'a subay ni'bbahan, sagō' ya panoho'an ahalga' min
kamemon halam kabogboganbi. Mbal kam a'adil, mbal kam ma'ase'
ma pagkahibi, mbal kam kapangandolan. Arapun ilu-i panuyu'anbi
to'ongan dahū min kamemon.
24 Sali' kam a'a buta ya angambit sehe'na. Sapantun kam a'a angayak
inumanna bo' mbal makainum kammut, bo' pa'in tat'llonna unta' ma
katibu'ukanna.
25 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga
Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun sawan
maka lai. Kose'anbi luwasanna sagō' haram deyomna sabab ap'nno' e'
pangalangpasbi maka pagnapsubi dumasiyaw.
26 Ka'am saga Parisi, asā' sidda pikilanbi! Lanu'inbi dahū deyomna
ati alanu' sampay luwasanna.
27 “Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga
Parisi! Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Sali' kam sapantun kubul bay
pininta pote' luwasanna bo' ahāp ninda', sagō' deyomna akansang e'
to'olang mayat maka ginis kahalu'an.
28 Buwattē' isab hantangbi. Bang pangluwahanbi ta'nda' e' a'a,
ahāp sadja, sagō' deyom ataybi ilu ap'nno' e' pagbau'-bau'bi maka
kala'atanbi.”

Kadal saga Guru Agama maka saga Parisi
(Lukas 11:47-51)

29 “Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am, saga guru maka saga Parisi!
Magbau'-bau' kam ahāp addatbi. Tahinangbi tampat ma kanabi-
nabihan, tapa'altibi saga kubul bay pangubulan a'a ka'adilan.

30 Yukbi isab, ‘Bang bay kami allum ma waktu ka'mbo'an kami
he', mbal du kami bay palamud ma hinang saga a'a kasehe'an, ya
kapamapatay sigām ma saga nabi he'.’
31 Na,” yuk si Isa, “pagka buwattilu pah'llingbi, magpasab'nnal kam
in ka'am panubu' min saga a'a bay amono' kanabihan e'.
32 Pehē'unbi na, talusunbi saga dusa ya bay tinagna'an e'
ka'mbo'anbi.
33 “Mbal tasipat la'atbi! Halam aniya' kaholatanbi papuwas min
hukuman nalka'.
34 Haka'anta kam, papi'iluku du ni ka'am saga nabi, saga a'a bal-
akkal, maka saga guru. Bono'bi du sigām kasehe', kasehe' isab
lansangbi du ni hāg pinapatay, kasehe' daplosanbi ma deyom langgal,
maka kasehe'an turulbi du min kaluma'an dakayu' ni dakayu'.
35 Angkan kam pinat'kkahan hukuman, ma sabab kapamapataybi
ma saga a'a halam taga-dusa, tinagna'an min si Habil anak si Adam,
sampay ni si Jakariya anak si Baraki. Si Jakariya he' bay pinapatay e'
bangsabi ma llotan langgal maka tongod pagkulbanan.
36 Haka'anta kam to'ongan, ka'am ma ahil jaman itu pamatanggun-
gan du karusahan saga a'a inān kamemon.”

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Lukas 13:31-35)

37 Magkarukka'an si Isa yukna, “Arōy! Ka'am saga a'a Awrusalam,
makasusa ko' ka'am ilu! Saga nabi min Tuhan hal papataybi. Saga
sosoho'an Tuhan hal bantungbi bang pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku
bay bilahi animuk ka'am ma sabakanku, sali' sapantun manuk d'nda
bang magsabak anak-anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam.
38 Nda'unbi na, asiya-siya lahatbi e' Tuhan.
39 Haka'anta kam, mbal na aku ta'nda'bi pabalik sampay ni waktu
kapananglitbi ma aku, ya yukbi, ‘Bang pa'in binarakatan ya pinapi'itu
kawakilan e' Tuhan.’ ”

24

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Markus 13:1-13; Lukas 21:5-19)

1 Manjari itu, makaluwas pa'in si Isa min langgal pagkulbanan,
pasekot ni iya saga mulidna anudlu' hinangan langgal e'.
2 Yuk si Isa, “Ta'nda'bi kahāpna. Sagō' haka'anta kam, ma sinosōng
in langgal itu alubu du. Halam aniya' batuna angapin magbangkat,
kinanat du kamemon.”
3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa mahē' ma būd Jaitun, pehē' ni iya
saga mulidna, sigām-sigām sadja. Yuk sigām, “Pahatiun kono' kami
bang sumiyan paniya' ya bay yuknu insini', maka bang paltanda'an
ai pinatuwa' bo' kinata'uwan in kapi'itunu asekot na, maka dunya itu
song kiyamat na?”
4 Anambung si Isa, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal
ka'akkalan.
5 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in
sigām Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām.
6 Makakale du kam pasal pagbono' ma kasekotan. Makakale kam
isab hunub-hunub pasal pagbono' ma lahat saddī. Sagō' da'a kam
tināw. Tantu paniya' pagbono' sagō' ngga'i ka ina'an-i llaw kiyamat.

7 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab
maka parinta dakayu'. Paniya' isab gotom ma sabarang lahat, maka
linug ma kaluha'an dunya.
8 Sagō' in bala' kamemon itu hal tagna'anna sadja, sali' dalil d'nda
ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.
9 "Bang at'kka saga pakaradja'an ina'an-i, sinaggaw du kam, tinuk-
balan ni saga a'a bo' kam bininasa sampay pinapatay. Kinab'nsihan
du kam e' a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku.
10 Ma waktu ina'an aheka a'a bay bebeya'anku ang'bba min pagiman
sigām. Aheka isab magla'at-liya'ati maka anukbal pagkahi sigām ni
saga a'a ab'nsi ma si Isa.
11 Aheka maglaku-laku in sigām nabi min Tuhan, maka aheka
tabowa niakkalan e' sigām.
12 Pasōng na pa'in kala'atan indaginis ma waktu sinōng inān, angkan
kaheka'an manusiya' mbal na maglasa-liyasahi.
13 Sagō' lappasan du sai-sai ahogot imanna sampay ni kahinapusan.
14 Maka lapal ahāp pasal kapagparinta Tuhan, pinagnasihat na pa'in
ma kaluha'an dunya supaya pasaplag saksi' pasal si Isa ni sabarang
bangsa. Puwas e' kiyamat na dunya."

Katiksa'an Landu' Abisa
(Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24)

15 "Takallam asal e' nabi Daniyel ma pasal waktu sinōng inān,
yukna, aniya' 'kasammalan makaharam' pat'nna' ma deyom langgal
mahasussi. Sasuku kam amassa, sinō' pahati. Bang ta'nda'bi ina'an-i,
16 sasuku a'a pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-
būran.
17 Bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na subay mbal sōdna
luma'na angā' ai-aina.
18 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal batukna badju'na
paghaggut.
19 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i, maka
saga d'nda taga-anak duru'an lagi'.
20 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in ya llaw kalahibi inān mbal
magsabu maka musim haggut atawa llaw Sabtu', ya paghalibi ni
Tuhan.
21 Sababna saga kabinasahan ya patumbuk ma masa sinōng inān,"
yuk si Isa, "akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kal-
abayan manusiya' sangay min tagna' kapaniya' dunya, sampay ni
kabuwattina'anan. Maka mbal isab kabalikan.
22 Daipara kinulangan du e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang
bay mbal, halam aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma
sabab saga a'ana, ya asal tapene'na.
23 "Na, bang ta'abut waktu ina'an-i, bo' aniya' ganta' anuhuma ni
ka'am, yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa 'Ina'an na iya
maina'an', da'a to'ongan kahagarunbi.
24 Sabab ma waktu ina'an aniya' du patuwa' saga a'a magnahu'-
nahu' in sigām Al-Masi, atawa in sigām nabi min Tuhan. Magpa'nda'
sigām saga hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-inuhan
a'a, bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan, bang hati' tabowa
niakkalan.

25 Pakale kam,” yuk si Isa, “bay na kam pata'uku ma pasal ina'an-i
ma halam gi' ta'abut waktuna.
26 “Angkan ko', bang aniya' angupama ni ka'am, yuk-i, ‘Ina'an Al-
Masi ma lahat halam maga'a’, da'a kam pehē'. Atawa bang yukna,
‘Ina'an iya patapuk maina'an’, da'a beya'unbi.
27 Sabab aku Anak Manusiya' itu, bang aku pabalik na, ta'nda' du
kapi'ituku, buwat lāt aninagan b'ttong langit min sobangan sampay ni
s'ddopan.”
28 Magparalilan si Isa, yukna, “Maingga-maingga lahat kaniya'an
patay, ina'an du patipun saga owak.”

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28)

29 “Na,” yuk si Isa, “apuwas pa'in saga kabinasahan bay sabbutku
he',
‘Angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
Saga bitu'un magkapakpak na min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.’
30 “Ma waktu ina'an, patuwa' du paltanda'an ma b'ttong langit,
paltanda'an sin Anak Manusiya'. Jari magdukka kabangsa-bangsahan
kamemon ma deyom dunya. Ta'nda' e' sigām in Anak Manusiya' pi'itu
labay min gabun, aheya barakatna maka sanglit sahayana.
31 Puwas e' pinah'lling tiyup-tiyup bo' yampa soho'na saga
mala'ikatna pehē' ni mpat pidju alam animuk saga a'a bay tapene'na,
min bihing langit dambila' maka dambila'.”

Pamintāngan min Kayu Igira
(Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33)

32 “Pamintānginbi po'on kayu igira,” yuk si Isa. “Bang ta'nda'bi
kayu igira itu angugbus tōng engas-engasna, sampay angandahun na
to'ongan, minnē' kata'uwanbi song musim pang'llaw na.
33 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am
e', minnē' isab kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
34 Haka'anta kam to'ongan,” yuk si Isa, “ma halam gi' magpatayan
kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an
kamemon bay pamissalaku he'.
35 Papinda du langit maka dunya, sagō' kabtanganku itu mbal
to'ongan magkapinda.”

Waktu Kabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Markus 13:32-37; Lukas 17:26-36)

36 “Halam aniya' makata'u bang sumiyan llaw maka waktu kaba-
likku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom sulga', mbal
kinata'uwan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal kata'uwanku.
Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u.
37 Bang ta'abut waktu kabalikku pi'itu, sali' du kahālanna maka
kahālan bay ma masa si Nū he'.
38 Saga a'a ma masa dahū lagi' min latap aheya, hal magkakanan
maka maginuman. Bay sigām magh'nda-h'lla, sampay ta'abut waktu
kasakat disi Nū ni diyata' adjung.

39 Halam tata'u e' saga a'a inān bang ai song tum'kka ni sigām. Yampa
kinata'uwan bang sigām katumbukan latap na, maka tabowa alaglag
kamemon. Buwattē' isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang aku,
Anak Manusiya', pabalik na pi'itu.
40 Ma waktu inān aniya' duwangan a'a maghinang ma huma, jari
niā' dakayu' ati tabba dakayu'.
41 Aniya' duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu, niā'
dakayu' ati tabba dakayu'.
42 "Angkan kam subay pajaga, sabab mbal kata'uwanbi bang
sumiyan waktu pabalik Panghū'bi pi'itu.
43 Sagō' pahati kam, bang a'a tag-dapu luma' bay ata'u bang lisag
pila ya kasakat panangkaw ni luma'na, tantu du iya magjaga bo' mbal
tasōd luma'na.
44 Angkan kam soho'ku subay patanam sakahaba' waktu, sabab
pabalik du Anak Manusiya' ma waktu mbal kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Lukas 12:41-48)

45 "Bang aniya' sosoho'an ahāp akkalna, a'a kapangandolan, ya na
ina'an pinene' e' nakura'na magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an.
Iya na isab magatas-pikil ma balanja' sigām.
46 Na, bang bay alikut nakura' inān bo' at'kka na pabīng, aheya
kahāpan sosoho'an inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay
pamahinang iya.
47 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon
ma sosoho'an kapangandolan e'.
48 Sagō' bang sosoho'an inān bay ala'at addatna, bo' yukna ma deyom
atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka,
49 anagna' iya angala'ugan saga pagkahina sosoho'an e'. Maglami-
lami iya maka saga a'a paglalango. Magkakan iya sampay maginum
maka sigām.
50 Sakali patagha' sadja ya t'kka nakura' inān, ma waktu halam
kinata'uwan e' sosoho'an.
51 Tantu iya nilagut e' nakura'na, sampay abugtang. Pinakadalan iya
nalka' sali'-sali' maka saga a'a ya magbau'-bau' in addat sigām ahāp.
Maina'an sigām magtangis maka magtage'ot empon sigām."

25

Sangpū' Budjang

1 Magparalilan si Isa pabalik, yukna, "Buwattitu ya kapagparinta
Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu: sali' dalil sangpū' budjang bay
amowa palita'an sigām pakaniya-kaniya, patanam pehē' anampang
pangantin l'lla.
2 Lima budjang inān sali' arupang, bo' lima inān ataha' asal akkal
sigām.
3 Na, in lima budjang arupang itu bay amowa palita'an sagō' halam
bay amowa ns'llan maglabi pangisi ni palita'an sigām bang song
ap'dda.
4 Ya lima budjang taga-akkal bay amowa pangisihan ap'nno' e'
ns'llan, saddī isab ya ma deyom palita'an.

5 Na, pagka at'ggol t'kka pangantin l'lla, kinaru' na sigām kamemon
angkan tatuli.
6 “Ta'abut pa'in tonga' bahangi, aniya' angalingan yukna, ‘Ilu na
pangantin l'lla. Dai' na kam anampang iya.’
7 Abati' na kasangpū' budjang inān ati pinahāp e' sigām keyat
palita'an sigām.
8 Yuk saga budjang arupang ni budjang taga-akkal, ‘Amuwan kam
kono' ns'llanbi ilu, sabab song na ap'dda palita'an kami.’
9 ‘Ē, mbal,’ yuk budjang taga-akkal e'. ‘Mbal maka'abut ns'llan itu
ma kitam kamemon. Pehē' kam ni tinda am'llihan di-bi.’
10 Na, pehē' na ni tinda saga budjang arupang inān am'lli ns'llan.
Alikut pa'in sigām, magtūy at'kka pangantin l'lla. Ya lima budjang
asal asakap bay ameya' ma iya pasōd ni deyom luma' pagkawinan bo'
yampa tinambol lawang.
11 “Mbal at'ggol at'kka budjang kasehe'an min tinda, ati angalingan
ni pangantin l'lla. ‘O Tuwan,’ yuk sigām, ‘ukabin kami.’
12 Sagō' anambung pangantin l'lla yuk-i, ‘Mbal ukabku, mbal kam
takilāku.’
13 “Na,” yuk si Isa, “subay kam pajaga to'ongan, sabab mbal
kata'uwanbi bang sumiyan llaw atawa waktu kabalikku pi'itu.”

T'llungan Sosoho'an
(Lukas 19:11-27)

14 “Buwattitu ya kapagparinta Tuhan ma waktu kabīngku pi'itu, sali'
dalil dakayu' a'a magbantu atulak ni lahat saddī. Ma halam lagi' iya
palanjal, pinatimuk e'na saga sosoho'anna bo' pajagahanna alta'na ma
sigām.
15 Ya pang'bbana ma sigām dangan maka dangan inān pinapagton-
god maka akkal-kapandayanna. Dangan bay pang'bbahan limangibu
pilak, dangan duwangibu pilak, maka dangan dangibu. Puwas e'
atulak na a'a tag-alta' he'.
16 Na, ya tendog bay pang'bbahan limangibu pilak inān, magtūy
magusaha'an sīn ma iya ati makauntung iya limangibu pilak.
17 Damikiyanna sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan duwangibu
pilak, makauntung iya duwangibu pilak isab.
18 Sagō' ya sosoho'an bay pang'bbahan dangibu pilak e', pehē' angali'
lowang panapukan sīn nakura'na ma deyom tana'.
19 “At'ggol-t'ggol pa'in minnē' amole' na nakura' sigām. Pagt'kkana,
magbista iya maka sosoho'anna.
20 Ya sosoho'an bay pang'bbahan limangibu pilak e' ang'nde'an
limangibu pilak bay tauntungna. Yukna ni nakura', ‘Tuwan, bay aku
pang'bbahannu limangibu pilak pagpo'on. Itiya' isab limangibu pilak
bay tauntungku.’
21 Yuk nakura', ‘Ahāp hinangnu. Ahantap ka maka kapangandolan.
Pagka ka'a ilu kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku du isab ma
ka'a alta' aheka to'ongan. Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.’
22 “Puwas e' pina'an isab sosoho'an pasunu', ya bay pang'bbahan
duwangibu pilak e'. Yukna ni nakura', ‘Tuwan, bay pang'bbahannu
aku duwangibu pilak pagpo'on. Itiya' isab untungna duwangibu pilak.’

23 Yuk nakura'na, ‘Ahāp ko' hinangnu ilu. Ahantap ka maka
kapangandolan. Pagka ka kapangandolan ma alta' ariki', pangandolku
isab ma ka'a alta' aheka. Dai' ka, palamud ka ma kakoyaganku.’
24 “Puwas e' pina'an isab sosoho'an dakayu', ya bay pang'bbahan
dangibu pilak. Yukna ni nakura', ‘Tuwan, kata'uwanku asal in ka'a
akuriput. Angani ka minsan ngga'i ka ka'a ya bay magsangsā' ananom.
Amatimuk ka, minsan ngga'i ka ka'a ya bay maghampa'.
25 Tināw aku ma ka'a, angkan bay tapukanku sīnnu ma deyom tana'.
Ā! Itiya' na.’
26 “Anambung nakura' inān, yukna, ‘Ala'at ka! Lisu'an sidda!
Kata'uwannu bahā' in aku anguntung min ngga'i ka paglu'uganku,
angā' aku buwa' isab min halam bay tanomku?
27 Na, bang buwattē', arapun bay patau'nu sīnku ma deyom bangko.
Jari pagt'kkaku ta'ā'ku du sīnku sampay anakna.’
28 Puwas e' ah'lling nakura' ni sosoho'an saddī, yukna, ‘Ngā'unbi sīn
min iya itu ati pamuwanun ni a'a dakayu', ya aniya' sīnna sangpū'
ngibu pilak inān.
29 Sabab sasuku kapangandolan ma aheka, kin'nnopan du ma iya
sampay ni manglabi-labihan. Sagō' sasuku mbal kapangandolan
minsan ma ariki', kinulangan du ai-ai bay ma iya.
30 Na, ya sosoho'an halam aniya' kapūsanna itu, larukinbi iya pehē'
ni deyom kalendoman. Magaluran saga a'a mahē', magtage'ot isab
empon sigām.’ ”

Pasal Hukuman ma Llaw Kahinapusan

31 Masi amandu' si Isa, yukna, “Bang aku Anak Manusiya' pabalik
pi'itu maka sanglit-sahayaku, sinehe'an du aku e' kamemon saga
mala'ikat. Aningkō' isab aku ma tingkō'an sultan.
32 Jari makatimuk pa'in palbangsa-bangsahan ma alopanku, pa-
pagsaddīku sigām, buwat a'a magipat hayop amapagsaddī bili-bilina
maka kambingna.
33 Saga a'a adil, ya sali' hantang bili-bili, pasaddīku tampal ni kowan.
A'a kasehe'an, ya hantang kambing, pasaddīku tampal ni gibang.
34 Jari angallam aku, ya pagsultanan sigām. Yukku ma saga a'a ma
atagku tampal ni kowan, ‘Ka'am kabuwanan kahāpan e' Mma'ku, pi'itu
na kam bo' kaniya'an palsuku'an ma deyom pagparintahanku, ya bay
tinagamahan ka'am asal e' Tuhan sangay min waktu kapaniya' dunya
itu.
35 Ya na ilu panungbas ka'am. Sabab bay aku lingantu ati pakanbi
aku. Bay aku patay bohe' ati painumbi aku. Bay aku a'a liyu ati
pa'iddabi aku ma deyom luma'bi.
36 Bay halam aniya' s'mmekku ati pas'mmekanbi aku. Bay aku asaki
ati ussapbi aku. Bay aku ma deyom kalabusu ati tibawbi.’
37 “Anambung du saga a'a adil inān, yuk-i, ‘Sumiyan ka bay ta'nda'
kami lingantu, ati pakan kami ka, atawa patay bohe' ati painum kami
ka?
38 Sumiyan ka bay ta'nda' kami sali' a'a liyu, ati pa'idda kami ka ma
deyom luma' kami? Sumiyan ka bay ta'nda' halam aniya' s'mmeknu,
ati pas'mmekan kami ka?
39 Sumiyan ka bay ta'nda' kami asaki atawa ma deyom kalabusu, ati
tibaw kami ka?’

40 Sambunganku du saga a'a inān, yukku, ‘Haka'anta kam to'ongan,
sumiyan-sumiyan aniya' bay kahinanganbi buwattē' ma dakayu'
bebeya'anku areyo' kapaga'ana ilu, aku ya kahinanganbi.’
41 “Puwas e', ah'lling aku ni saga a'a kasehe'an inān, ya ma atagku
tampal ni gibang. Yukku, ‘Ala'an kam min aku, saga pagmulka'an
Tuhan. Pehē' kam ni api nalka', ya tinagamahan nakura' saitan maka
saga tendogna.
42 Ya na ina'an panungbas ka'am, sabab bay aku lingantu sagō' halam
aku bay pakanbi. Bay aku patay bohe' sagō' halam aku bay painumbi.
43 Bay aku a'a liyu sagō' halam aku bay pa'iddabi ma deyom luma'bi.
Bay halam aniya' s'mmekku sagō' halam aku bay pas'mmekanbi. Bay
aku asaki, bay aku ma deyom kalabusu, sagō' halam aku bay tibawbi.’
44 “Jari anambung du saga a'a inān, yuk sigām, ‘Sumiyan ka bay
ta'nda' kami lingantu, atawa patay bohe', atawa pina'an ni lahat kami
sali' a'a liyu? Sumiyan ka bay ta'nda' kami halam aniya' s'mmeknu,
atawa asaki, atawa ma deyom kalabusu, ati halam bay tinabang e'
kami?’
45 Sambunganku sigām, yukku, ‘Haka'anta kam to'ongan, sumiyan-
sumiyan kam halam bay anabang ma dakayu' bebeya'anku areyo'
kapaga'ana itu, sali' aku ya halam bay tabangbi.’
46 Manjari saga a'a inān pinehē' du ni kabinasahan ya anatas ni
kasaumulan. Sagō' in saga a'a adil pinaniya'an kalluman kakkal ni
kasaumulan.”

26

Pinagisunan si Isa
(Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Aubus na e' si Isa pamandu'na kamemon, ati ah'lling iya ni saga
mulidna.
2 Yukna, “Asal kata'uwanbi, Hinang Paglakad na simuddai. Ya na ko'
ina'an llaw pamatukbal Anak Manusiya' ni saga a'a bo' nilansang ni
hāg pinapatay.”
3 Manjari saga imam alanga maka saga pagmatto'ahan magtimuk
pehē' ni astana' si Kayapas ya Imam Muwallam.
4 Magisun sigām bang buwattingga e' sigām anaggaw si Isa ma halam
aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay.
5 “Sagō',” yuk sigām, “da'a pasalta'ta ma pagjamu, bo' mbal
ahiluhala' saga a'a kamemon.”

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Markus 14:3-9; Yahiya 12:1-8)

6 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma deyom luma' si Simun, a'a bay
ni'ipul.
7 Ma pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda
amowa bingki'-bingki' hinangan batu pote', isihan ns'llan pahamut
landu' ahalga'. Jari binusugan e'na kōk si Isa.
8 Pag'nda' saga mulid, magtūy ap'ddi' atay sigām. “Ahalga' ns'llan
itu, angay pinaka'at?” yuk sigām.
9 “Arapun du pa'in bay pinab'llihan ma hatusan pilak ati b'llihanna
pamuwan ni saga a'a miskin.”

10 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagbissala e' saga mulid inān,
angkan yukna, “Angay sasawbi d'nda itu? Ahāp sidda hinangna ma
aku.
11 Paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am, sagō' aku itu dai'-dai'
du.
12 Ya angkan d'nda itu bay amu'usan ns'llan pahamut ni baranku,
pangawal llaw pagkubul ma aku.
13 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “pi'ingga-pi'ingga lahat pagnasihatan
lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal bay hinang d'nda itu,
pangentoman ma iya.”

Kapanipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

14 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min
kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga amowa sigām
magbissala.
15 Yukna, “Ai pamuwanbi aku bang si Isa sōnganku ni ka'am?”
Ni'itungan iya t'llumpū' solag sīn dī pilak panamba iya.
16 Pagubus, amiha na si Judas waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

*Pagsakap ma Hinang Paglakad**
(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Yahiya 13:21-30)

17 Na, ta'abut pa'in tagna'an llaw pangisbat Hinang Tinapay Halam
Pasuligna, pehē' ni si Isa saga mulidna atilaw iya, yuk-i, “Maingga
kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang Paglakad?”
18 Yuk si Isa, “Aniya' dakayu' a'a ma deyom da'ira ilu, pehē' kam ni
iya ati haka'inbi. Yukbi, ‘Sinō' ka nihaka'an e' guru, asekot na kono'
waktu ya pangangganta' iya. Bilahi iya magjamu maka saga mulidna
ma luma'nu bo' maghinang Hinang Paglakad.’ ”
19 Na bineya' e' saga mulid inān bay panoho'an si Isa, ati sinakap e'
sigām pagjamu Paglakad.
20 Pagabay kohap pa'in, magtingkō'an na si Isa maka saga mulidna
kasangpū' maka duwa ma pagkakanan.
21 Amangan pa'in, amissala si Isa ni sigām, yukna, “B'nnal ya
pah'llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am magbantu
anōngan aku ni bantaku.”
22 Magtūy landu' asusa saga mulid he', ati atilaw sigām ma si Isa
magsunu'-sunu', yuk-i, “Ngga'i ka bahā' aku, tuwan?”
23 Yuk sambung si Isa, “Ya sehe'ku magt'nno'an tinapayna ni deyom
pinggan itu, ya na iya anōngan aku.
24 Aku itu, Anak Manusiya',” yuk si Isa, “amatay du buwat bay tasulat
ma pasalanku. Sagō' asiya-siya du a'a anōngan Anak Manusiya' ni
bantana. Ahāp lagi' a'a inān halam bay nianakan.”
25 Jari ah'lling si Judas, ya song anukbalan si Isa ni bantana. “Tuwan
Guru,” yukna, “aku na bahā' ya pagbissalanu ilu?”
Yuk si Isa, “Aho', buwat na yuknu ilu.”

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

---

* **26:16 26:17** Hinang Paglakad: hinang pangentoman waktu bay kapaglakad ma bangsa Isra'il e' Mala'ikat Pangmumulka'.

26 Hinabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na
pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na, ati pamuwanna ma saga
mulidna. “Sambutunbi bo' kakanunbi,” yukna, “sabab in tinapay itu
baranku ko'.”
27 Niā' isab e'na dakayu' sawan isihan binu-anggul, ati niamu'an isab
pagsukulan bo' yampa sōnganna ni sigām. “Ka'am kamemon,” yukna,
“inumunbi isi sawan itu.
28 Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka manusiya'.
Song pinabu'us laha'ku ma sabab a'a aheka, pangampunan dusa sigām.
29 Haka'anta kam, puwas itu mbal na aku anginum binu-anggul itu
pabīng. Subay na kitam magbeya' anginum binu-anggul baha'u ma
deyom pagparintahan Mma'ku bo' yampa aku makainum pabīng.”
30 Aubus pa'in e' sigām angalang dakayu' kalangan pamudji Tuhan,
paluwas na sigām tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari amūng si Isa ni sigām, yukna, “Sangom itu alahi du kam
kamemon ang'bba min aku, buwat tasulat ma Kitab Kanabi-nabihan,
ya yuk-i,
‘Bono'ku,’ yuk Tuhan, ‘a'a angupiksa' bili-bili,
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.’
32 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū aku
min ka'am tudju ni lahat Jalil.”
33 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, “Mbal ka bbahanku minsan ka
ni'bbahan e' kasehe'an.”
34 Yuk si Isa ni iya, “Haka'anta ka to'ongan. Ma sangom itu, ma halam
gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal takilānu.”
35 Yuk sambung si Petros, “Minsan aku paunung amatay ma ka'a,
mbal du ka paliluhanku.” Buwattē' du isab pah'lling saga mulid
kasehe'an.

Ma Kabbun Getsemane
(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

36 Manjari palanjal na disi Isa ni kabbun niōnan Getsemane. Yuk si
Isa ni saga mulidna, “Maitu kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut
Tuhan.”
37 Ya binowa e' si Isa panehe', si Petros maka duwangan anak si
Sibidi. Sakali magkasusahan si Isa, magk'bba-k'bba deyom atayna.
38 Yukna ni t'llungan mulidna he', “Aku itu agon-agon magkama-
matay ma sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu, sehe'inbi aku
magjaga.”
39 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, kum'ppang iya ni tana'
maka e'na anabbut ni Tuhan. Yukna, “Arōy, Mma'! Bang makajari,
la'anin lagi' min aku sawan kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka
kabaya'anku subay nirūlan, bang pa'in min kabaya'annu du.”
40 Puwas e' pabīng si Isa ni sehe'na kat'llungan, bo' tabākna sigām
magtulihan. Yukna ni si Petros, “Angay kam mbal makatatas magjaga
maka aku minsan la'a hal danjām?
41 Pajaga kam, angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-
bowa e' sasat. Lilla' asal deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi.”

42 Sakali pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng.
Yukna, “O Mma', bang mbal kala'anan kabinasahan itu, luwal bang
kalabayanku, na, ka'a du iya abeya'.”
43 Makabalik pa'in iya ni disi Petros, tabākna na isab sigām
magtulihan pabīng sabab kinaru' sidda.
44 Manjari pehē' si Isa ni baina angamu'-ngamu' ni Tuhan pabīng
buwat bay dahū, kamint'lluna na.
45 Puwas e' pabalik iya ni mulidna kat'llungan. Yukna, “Oy, atuli gi'
kam? Pahali-hali gi' kam? Nda'unbi ba, ta'abut na waktuku. Aku, Anak
Manusiya' itu, arai' na tinukbalan ni pang'ntanan saga a'a ala'at.
46 Pabungkal kam. Sūng kitam, sabab ilu na a'a ya anōngan aku ni
sigām.”

Pagsaggaw ma Si Isa
(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, magtūy at'kka
pina'an si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa
he'. Aheka a'a magbeya' maka iya magpamowa takos maka saga
kakakal. Bay sigām sinō' pina'an e' saga kaimaman alanga maka e'
saga pagmatto'ahan.
48 Bay sigām asal kabuwanan pandoga e' si Judas bo' aniya'
pangilāhan sigām ma si Isa. Ya pamissalana ma sigām, “In a'a
siyumku, ya na he' saggawunbi.”
49 Pagt'kka si Judas pina'an magtūy iya pa'abut ni si Isa magaddat
ma iya, yukna, “Salam, Tuwan Guru,” ati siyumna si Isa.
50 “Bagay,” yuk si Isa ni iya, “lanjalin hinangnu.”

Sakali pasekot ni si Isa saga a'a inān anaggaw iya, amalutan iya
pahogot.
51 Sagō' aniya' sehe' si Isa dakayu' bay angahurusan pakokosna.
Nilagut e' a'a itu dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, autas magtūy
dambila' taingana.
52 Yuk si Isa, “Pabalikun takosnu ni tagubanna ilu, sabab sasuku
amowa kalis pamapatay a'a, amatay du isab iya e' kalis.
53 Halam bahā' kata'uwanbi, bang aku angamu' tabang ni Mma'ku
nirūlan sadja aku? Pinabeya'an du aku mala'ikatna ma ibuhan.
54 Sagō' bang aku ganta' angamu' tabang, mbal magmaksud ya bay
tasulat ma deyom Kitab, ya yukna in saga pakaradja'an itu subay
pat'kka buwattitu.”
55 Manjari ah'lling si Isa ni ba'anan a'a inān, yukna, “Pangannalbi
bahā' in aku itu mundu, ya po'on kam subay amowa takos maka
kakakal panaggawbi aku? Llaw-llaw na pa'in aku bay mahē' aningkō'
amandu' ma deyom langgal pagkulbanan, sagō' halam aku saggawbi.
56 Patut bang saga pakaradja'an itu kamemon pinat'kkahan aku
bo' supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat e' kanabi-nabihan ma
deyom Kitab.” Magtūy maglahian saga mulid si Isa kamemon. Jari
pinasagaran na iya.

Si Isa Paharap ni Tumpukun Maghuhukum
(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-24)

57 Manjari binowa si Isa e' a'a bay anaggaw iya pina'an ni luma' si
Kayapas ya Imam Muwallam. Ina'an magtimuk saga guru sara' agama
maka pagmatto'ahan.
58 Si Petros bay paturul ma si Isa sagō' min katahan. Paturul
iya sampay pasōd na ni deyom halaman luma' Imam Muwallam.
Ma deyom pa'in, magtingkō'an iya maka saga jaga imam bang pa'in
ta'nda'na bang ai kamattihan si Isa.
59 Saga kaimaman alanga maka saga a'a ma Tumpukan
Maghuhukum inān amiha sababan panuntut sigām ma si Isa, minsan
ngga'i ka b'nnal, bang pa'in aniya' pagsababan pamapatay sigām ma
iya.
60 Saguwā' minsan aheka a'a bay anaksi' puting pasal si Isa, halam
aniya' pagsababan b'nnal tabāk sigām. Ma katapusanna, aniya'
duwangan a'a pa'alop ma palhimpunan ah'lling,
61 yuk sigā, "Bay takale kami a'a itu ah'lling in iya angalubu langgal
pagkulbanan, ati ma deyom t'llung'llaw kono' tapat'nggena pabalik."
62 Manjari an'ngge Imam Muwallam amissala ma si Isa, yukna, "Ka'a
ilu, halam bahā' aniya' da'awanu ma panuntut ka'a itu?"
63 Sagō' halam anambung si Isa. Amissala pabīng Imam Muwallam,
yukna, "Pasapata ka ma ōn Tuhan ya kakkal salama-lama. Haka'in
kami to'ongan bang ka'a Al-Masi, Anak Tuhan."
64 "Aho'," yuk si Isa, "ya na yuknu. Sagō' haka'anta kam, mbal du
at'ggol ta'nda'bi du Anak Manusiya' aningkō' ma bihing Tuhan Sangat
Kawasa, tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du iya pi'itu ameya' ma
gabun min deyom sulga'."
65 Manjari ginese' e' Imam Muwallam pakayanna, kabowa astolna.
Yukna, "A'a itu amah'lling pangkal ni Tuhan! Da'a na kitam amiha
saksi' saddī! Takalebi na llingna pangkal!
66 Ai pangahukumbi?"
Yuk sambung sigām, "Subay iya pinat'nna'an hukuman ni kamatay."
67 Puwas e' niludja'an si Isa e' sigām ma baihu'na, maka pinagtibu'.
Aniya' isab sigām bay anampak iya,
68 maka e' sigām ah'lling, yuk-i, "Bang ka'a Al-Masi, tokorun bang sai
ya bay anampak ka'a!"

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-18, 25-27)

69 Manjari ina'an si Petros aningkō' ma halaman luma' he'. Aniya'
pehē' ni iya dakayu' d'nda, ipatan Imam Muwallam. Yuk d'nda itu ni
iya, "Ka'a ilu, bay sa ka ameya' ma si Isa, ya a'a Jalil inān."
70 Sagō' amalilu si Petros ma alopan a'a inān kamemon. "Mbal
kata'uwanku," yukna, "bang ai ya pah'llingnu ilu."
71 Puwas e' pehē' iya tudju ni bowa' lawang, ati aniya' ipatan d'nda
saddī bay maka'nda' iya. Pag'nda' d'nda itu ma si Petros, yukna ni saga
a'a maina'an, "A'a itu bay ameya' ma si Isa, a'a Nasaret inān."
72 Magtūy amalilu si Petros pabīng maka anapahan iya di-na. "Mbal
kata'uwanku a'a inān!" yukna.
73 Mbal at'ggol, pina'an ni si Petros saga a'a ya asal magt'nggehan
maina'an. Yuk sigām, "Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi
Isa sabab tapangli'ta ka ma bissalanu."

74 Minnē' magbalik-balik si Petros anapahan di-na. Ya pah'llingna,
“Mbal takilāku a'a inān!”
Saru'un-du'un du angukku'uk manuk,
75 ati taentom e' si Petros bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, “Ma
mbal gi' angukku'uk manuk sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku
mbal kata'uwannu.” Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya
maka he'na magdukka to'ongan.

27

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Yahiya 18:28-32)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, maggara' kaimaman alanga kamemon
maka saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi bang buwattingga pamap-
atay sigām ma si Isa.
2 Manjari kinarenahan si Isa bo' yampa tin'kkahan ni si Pilatu,
gubnul bangsa Rōm.

Kamatay si Judas
(Kahinangan 1:18-19)

3 Pagta'u si Judas, in si Isa pinat'nna'an hukuman na ni kamatay,
magtūy iya magsusun ma bay hinangna anukbalan iya ni bantana. Jari
pehē' iya ni kaimaman alanga maka ni pagmatto'ahan, arak ang'nde'
sīn bay panamba iya, t'llumpū' solag sīn Yahudi, dī pilak.
4 Yukna ma sigām, “Aheya dusaku sabab katukbalanku a'a halam
taga-dusa, maka itiya' iya arai' na pinapatay.”
“Min ka'a ko' ilu,” yuk sigām. “Ngga'i ka min kami.”
5 Sakali nihantakan sīn inān e' si Judas ni lantay langgal bo' yampa
paluwas minnē' maggantung di-na bo' amatay.
6 Manjari kaimaman inān amuwa' sīn bay nihantakan e' si Judas
e'. Yuk sigām, “Sīn itu haram bang ma agamata sabab bay tambahan
pamapatay a'a. Mbal manjari pinatimbul ni sīn langgal.”
7 Arakayu' pa'in paggara' sigām pasal sīn inān, bo' wa'i tapam'lli tana'
min a'a magtatampa, ati ginuna pangubulan saga a'a liyu.
8 Angkan tana' inān niōnan, “Tana' tambahan laha'” sampay ni
kabuwattituhan.
9 Na, ma sabab hinang inān, aniya' kamaksuranna ma bay tasulat e'
nabi Irimiya, ya yukna, “Niā' e' sigām t'llumpū' solag sīn dī pilak ya
halga' baran a'a bang ma bangsa Isra'il,
10 ati ginuna pam'lli tana' min a'a magtatampa. Ya na he' bay
panoho'an aku e' Tuhan.”

Si Isa Sinumariya e' si Pilatu
(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Yahiya 18:33-38)

11 Manjari ina'an si Isa an'ngge ma dahuan gubnul Pilatu, sinumariya
e'na. “Na,” yuk gubnul, “sultan ka bahā' ma bangsa Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
12 Sagō' halam bay sambunganna saga tuntut bay panuntut iya e'
kaimaman alanga maka pagmatto'ahan.
13 Ah'lling si Pilatu ni iya, yukna, “Halam bahā' takalenu panuntut
saga a'a itu ma ka'a?”

14 Sagō' halam anambung si Isa minsan dakabtang, angkan ainu-inu
to'ongan gubnul e'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

15 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma
Hinang Paglakad, ya kabiyaksahan gubnul subay aniya' dakayu' pilisu
pinaluwas, sai-sai pinene' e' saga Yahudi.
16 Ma waktu ina'an aniya' dakayu' pilisu babantugun, ōnna si
Barabbas.
17 Manjari, makapagtimuk pa'in pina'an kaheka'an a'a, tinilaw sigām
e' si Pilatu. "Sai kabaya'anbi," yukna, "subay paluwasku? Si Barabbas
atawa si Isa, ya niōnan Al-Masi itu?"
18 Malaingkan kinata'uwan e' gubnul bang ai sababanna angkan si
Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud sigām angihid ma si Isa.
19 Aningkō' pa'in si Pilatu ma lugal paghukuman, aniya' lapal
pinabeya' ni iya e' h'ndana. Yuk lapal, "Da'a ka palamud ni hukuman
a'a a'adil ilu. Sabab aniya' tauppiku dibuhi' pasalanna, sidda aku bay
maglimpa-limpa."
20 Manjari ba'anan a'a inān bay tapogos e' kaimaman alanga maka
e' pagmatto'ahan subay angamu' pinaluwas si Barabbas, bo' si Isa ya
sinō' pinapatay.
21 Sagō' tinilaw sigām pabīng e' gubnul e'. "Sai ma deyom duwangan
pilisu itu," yukna, "subay paluwasku?"
"Si Barabbas," yuk sigām.
22 Atilaw si Pilatu ma sigām, yukna, "Inayku bahā' si Isa itu, ya
niōnan Al-Masi?"
"Lansangun iya ni hāg," yuk sigām kamemon.
23 Sagō' atilaw gi' si Pilatu. Yukna, "Ai bay hinangna ala'at?"
Luhūy pakosog pangolang saga a'a he', yuk-i, "Lansangun iya ni
hāg!"
24 Pagta'u si Pilatu in katimukan a'a inān mbal pahawid maka arai'
na aheya kahiluhala'an, magtūy iya angā' bohe' bo' yampa kose'anna
tanganna ma dahuan sigām, paltanda'an in iya papuwas min palkala'
he'. Yukna ni sigām, "Bang pa'in ngga'i ka min aku bang a'a itu
pinapatay. Min kahinanganbi na."
25 Anambung saga a'a inān kamemon, yuk-i, "Akuhan kami
kamatayna, minsan kami kapellengan sampay ni magsuring-
magsaingsing."
26 Sakali si Barabbas ya pinaluwas e' si Pilatu tudju ni ba'anan a'a he'.
Sagō' si Isa pinaraplosan e'na ma saga sundalu. Pagubus, sinōngan iya
ni saga a'a ya angalansang iya ni hāg.

Si Isa Pinagtunggīng e' Saga Sundalu
(Markus 15:16-20; Yahiya 19:2-3)

27 Manjari binowa si Isa e' saga sundalu gubnul pehē' ni deyom
astana', ati tinimuk iya he' damba'an sundalu.
28 Nila'anan e' sigām s'mmekna bo' pamajuba ma iya manta keyat
sali' hantang sultan.
29 Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping
sultan pinat'nna' ni kōkna. Puwas e' pina'ntanan iya tungkud

ma tanganna kowan, bo' yampa sigām angōk-tu'ut ni dahuanna
magtunggīng iya, yuk-i, “Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!”
30 Pinagludja'an iya e' sigām, niā' e' sigām tungkud bay ma tanganna
bo' pam'ppok kōkna.
31 Na, aubus pa'in kapagtunggīng sigām ma iya, magtūy niurusan
manta bay pajubana inān ati pinas'mmekan iya maka bay s'mmekna
tagna'. Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang ni hāg
pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

32 Salta' pa'in sigām paluwas min da'ira inān, aniya' talanggal sigām
l'lla min lahat Kirini, ōnna si Simun. Minandahan iya e' saga sundalu,
sinō' ananggung hāg si Isa.
33 Pagt'kka pa'in sigām ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat
“Peya'-peya' Kōk”,
34 arak pamainum sigām ma si Isa binu-anggul kalamuran tambal
apa'it. Sagō' pag'ssana, mbal iya anginum.
35 Aubus pa'in e' saga sundalu bay angalansang si Isa ni hāg
sampay amat'ngge hāgna, maglegot na sigām bo' pinagtokoran e'
sigām s'mmekna bang sai kat'nna'anna.
36 Puwas e' aningkō' sigām maina'an anganjaga.
37 Aniya' sulat panuntut bay pinat'nna' e' sigām ma hāg min diyata'
kōk si Isa. Yuk sulat e',
“SI ISA, SULTAN BANGSA YAHUDI.”
38 Aniya' isab duwangan mundu pinasambeya' ma si Isa. Nilansang
sigām ma hāg, dakayu' ma bihing si Isa tampal ni kowan, dakayu'
tampal ni gibang.
39 Na, pinagudju' na pa'in si Isa e' a'a maglaulabay, pinaghanduk-
handukan.
40 “Allā,” yuk sigām, “ka'a iya angalangkat langgal pagkulbanan
inān, ati pabangunnu kono' pabīng ma deyom t'llung'llaw! Angalap-
pasan ka di-nu bang ka b'nnal Anak Tuhan. Pareyo' ka min hāg ilu!”
41 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara'
agama maka saga pagmatto'ahan.
42 “A'a itu,” yuk sigām, “ata'u angalappas ma a'a saddī sagō' mbal
makalappas di-na. Sultan bangsa Isra'il kono' iya! Bang iya ganta'
makapareyo'an di-na min hāg, am'nnal kitam ma iya!
43 Angandol iya ma Tuhan, maka in iya kono' Anak Tuhan. Nda'ta
kono' bang Tuhan bilahi angalappas iya!”
44 Ya du duwangan mundu bay nilansang pinasambeya' ma si Isa,
ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

45 Na, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay ni
lisag t'llu kohap.
46 Paglisag t'llu saga, akosog e' si Isa angalingan, yukna, “Eli, Eli, lama
sabaktani?” Hatina, “Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?”
47 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe',
“Angalinganan iya nabi Elija.”

48 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom
binu al'ssom bo' yampa pasagnatna ni tōng kayu-kayu. Arak pa-
mainumna ma si Isa.
49 Sagō' magin'mbal saga a'a kasehe', yuk-i, “Sagarinbi iya. Nda'ta
lagi' bang patuwa' nabi Elija angalappas iya.”
50 Sakali angolang si Isa pabalik, magtūy ab'kkat napasna.
51 Saru'un-du'un du ya kultina bay pangagpang ma deyom langgal
pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'. Ajogjog
deyom dunya, maka magkabila' saga batu lakit.
52 Aniya' isab kakubulan aukab maka aheka saga a'a suku' Tuhan
bay pabungkal, allum pabīng min kamatay sigām.
53 Magluwasan sigām min deyom kubul, jari allum pa'in si Isa
pabīng, pasōd sigām ni Awrusalam, ya da'ira Mahasussi. Aheka a'a
isab bay maka'nda' sigām.
54 Tananam pa'in linug maka pakaradja'an inān kamemon e' kapitan
maka saga sundaluna ya bay anganjaga ma kamatay si Isa, magtūy
sigām sidda sinōd tāw. Yuk sigām, “B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
55 Aheka isab saga d'nda bay maina'an ang'nda' min katahan. Sigām
ya bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya, tinagna'an ma lahat
Jalil lagi'.
56 Ina'an si Mariyam min Magdala, si Mariyam ina' si Yakub maka si
Yusup, maka h'nda si Sibidi.

Pagkubul ma si Isa
(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

57 Pagabay kohap na, aniya' at'kka pina'an dakayu' a'a dayahan, a'a
min lahat Arimati. Ōnna si Yusup.
58 Na pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa. Jari
magpanoho'an si Pilatu inān ni saga sundaluna, sinō' ni'nde'an patay
si Isa ni si Yusup.
59 Ta'ā' pa'in patay, sinaput e' si Yusup maka kakana' baha'u
60 bo' yampa palegena ma kubul bay tagamahanna di-na, kubul
baha'u bay kinehe'an ma deyom batu lakit. Puwas e' ginulungan e'na
batu aheya panaplok bowa' lowang e' bo' yampa iya ala'an minna'an.
61 Maina'an asal si Mariyam a'a Magdala, maka Mariyam isayna,
aningkō' ma dahuan kubul inān.

Nijagahan Kubul e' Umpigan Sundalu

62 Pagk'llat llaw dakayu', hatina llaw Sabtu', patimuk ni si Pilatu saga
kaimaman alanga maka saga Parisi.
63 Yuk sigām ni iya, “Tuwan, taentom kami ya bay lling a'a putingan
inān ma waktu kallumna lagi'. Yukna bang ta'abut t'llung'llaw min
kamatayna in iya allum du pabīng.
64 Angkan kubulna inān subay soho'nu nijagahan sakuli-kuli sampay
ta'abut kat'llung'llawna. Kalu pehē' saga mulidna anangkaw mayatna
bo' angahaka ni kasehe'an in iya allum pabīng min kamatayna. Bang
ganta' buwattē' akalap lagi' puting sigām damuli min bay dahū.”
65 “Na,” yuk si Pilatu. “Bowahunbi sundalu pehē' ni kubul bo'
pajagahunbi sakuli-kuli.”

66 Manjari magla'anan na sigām minnē'. Aniya' gindan pinikit e'
sigām ni taplok batu bo' kinata'uwan bang aniya' bay angukab iya.
Sinō' isab saga sundalu anganjaga maina'an.

28

Kallum si Isa Pabīng min Kamatay
(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Pagka palabay na llaw Sabtu', bo' pagk'llat llaw Ahad, ina'an si
Mariyam a'a Magdala maka dakayu' isayna pehē' ang'nda' kubul si Isa.
2 Saru'un-du'un ajogjog lahat e' linug akosog. Aniya' dakayu'
mala'ikat min Tuhan bay pareyo' min sulga' anganggulungan taplok
batu min lowang kubul bo' yampa aningkō' ma diyata' batu he'.
3 Asahaya pangluwahan mala'ikat inān buwat sawa lāt, maka
s'mmekna apote' to'ongan.
4 Saga sundalu anganjaga inān bay sinōd tāw angkan magpamidpid.
Sali' sigām a'a amatay, halam makasayu.
5 Manjari amissala mala'ikat ni duwangan d'nda he'. "Da'a kam
tināw," yukna. "Kata'uwanku in ka'am amiha si Isa, ya bay pinapatay
ma hāg.
6 Halam na iya maitu sabab allum na pabīng, buwat bay llingna.
Pi'itu kam ang'nda' ni bay palegehanna.
7 Puwas e', pasa'ut kam pehē' ni saga mulidna amowahan sigām haka
in iya pinakallum min kamatayna. Parahū du iya min sigām ni lahat
Jalil, ati maina'an sigām ang'nda' iya. Entomunbi bay pangahakaku itu
ma ka'am."
8 Magtūy sakadjap sadja sigām ala'an min kubul. Tināw sigām
dambila', kinōgan isab dambila'. Paragan sigām pehē' angahaka ni
saga mulid si Isa.
9 Ma labayan pa'in, saru'un-du'un du patuwa' si Isa amāk sigām.
"Ka'am sa ilu," yukna. Pa'abut sigām ni iya amalutan tape'na maka e'
sigām amudji iya.
10 Yuk si Isa, "Da'a kam tināw. Pehē' na kam angahaka'an saga
danakanku inān in sigām subay pehē' ni lahat Jalil. Mahē' sigām
ang'nda' aku."

Pangahaka saga Jaga ma Kaimaman

11 Sabu pa'in duwangan d'nda inān palanjal ni pal'ngnganan sigām,
aniya' pabalik ni deyom da'ira saga sundalu kasehe' bay anganjagahan
kubul. Kahaka'an e' sigām kaimaman alanga pasal bay pakaradja'an
ma pagkubulan e'.
12 Manjari magtimuk kaimaman maka saga pagmatto'ahan maggara'.
Ya paggara' sigām in saga sundalu inān subay binuwanan sīn aheka.
13 Yuk saga imam e', "Haka'inbi saga a'a in kamuliran si Isa bay pehē'
waktu sangom anangkaw mayatna hinabubi bay atuli.
14 Sagō' da'a kam asusa bang itu ganta' tata'u e' gubnul. Binissalahan
iya pahāp bo' supaya kam mbal pinagamahan."
15 Manjari niā' sīn inān e' saga sundalu ati pangahaka e' sigām buwat
bay panoho'an kaimaman e'. Sampay ni kabuwattituhan ya na he'
hunub-hunub pinasaplag ma deyom bangsa Yahudi, hatina in mayat
si Isa bay tinangkaw e' saga mulidna.

Panoho'an Mbal Kaliyuhan

(Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

16 Manjari in kasangpū' maka dda mulid si Isa wa'i ni lahat Jalil,
patukad ni būd ya bay pangahaka si Isa ma sigām.
17 Pag'nda' sigām ma si Isa, magtūy sigām amudji iya, sagō' aniya'
sigām kasehe'an magduwa-ruwa ma deyom atay sigām bang ina'an-i
b'nnal si Isa.
18 Pasekot si Isa ni sigām, yukna, "Bay na aku kabuwanan kawasa
magbaya' ma dunya sampay ma sulga'.
19 Angkan kam soho'ku pehē' ni sabarang bangsa bo' sigām
bowahunbi pamulid ma aku. Pandihunbi sigām min ōn Tuhan Mma',
maka min ōn Anak, maka min ōn Rū* Sussi.
20 Pandu'inbi sigām subay ameya' ma kamemon bay panoho'anku
ka'am. Maka itu entomunbi pahāp, pagapi' du aku ma ka'am sampay
niabutan masa." *Tammat*

* **28:19 28:19** 'Rū Sussi', hatina Rū Tuhan, ya pinagōnan isab Nyawa Sussi.

MARKUS

Pahati Pasal Jūd Itu

Si Markus itu abata' lagi' ma waktu kamaitu si Isa Al-Masi ma dunya. Lahatna bay mahē' ma da'ira Awrusalam, ati luma' di-sigām ya maumu pagtipunan saga mulid si Isa bang sigām anambahayang.

Tagna' kapagnasihat si Paul maka si Barnabas pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi, si Markus itu bay ameya' ma sigā sabab si'itna asal si Barnabas e'. Sagō' halam iya bay makatatas pasehe' ma sigā angkan iya amole' ni lahatna. Palabay pa'in duwantahun minna'an, ma song pa'in disi Paul palanjal pabīng pehē' ni saga lahat bay pagnasihatan sigā tagna', bilahi si Barnabas amowa si Markus, sagō' mbal bilahi si Paul. Jari aniya' pagsagga'an sigā duwangan. Si Barnabas ya bay amowa si Markus pehē' ni lahat saddī bo' magnasihat pasal si Isa mahē'.

At'ggol-t'ggol minnē' ameya' na si Markus ma si Petros pehē' ni lahat atala. Bang ma a'a kasehe'an si Petros ya sababanna angkan si Markus bay tabowa angandol to'ongan ma Panghū' Isa, maka si Petros ya bay amandu'an si Markus angkan iya makata'u pasal saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa.

Ya jūd tasulat e' si Markus itu bay sinulatan saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, ya mahē' ma da'ira Rōm. Bay sinulat e'na supaya sigām makata'u pasal si Isa maka kawasana. Jari tasalsila e' si Markus saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa Al-Masi supaya am'nnal saga a'a in iya b'nnal taga-kawasa maka taga-kapatut angampun dusa.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si MARKUS

Pagnasihat si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 3:1-12; Lukas 3:1-18; Yahiya 1:19-28)

1 Ya na itu tagna'an lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi Anak Tuhan.
2 Tasulat asal e' nabi Isaya ma deyom Kitab, yuk-i,
“Itiya' sosoho'anku,” yuk Tuhan.
“Soho'ku iya parahū min ka'a
bo' supaya sakapna lān palabayannu.”
3 Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yukna,
“Lanu'inbi lān palabayan Panghū',
pabontolunbi pal'ngngananna.”
4 Manjari itu patuwa' si Yahiya pina'an ni lahat paslangan maka e'na amandi saga a'a tanda' saksi' in sigām ang'bba na min dusa sigām. Magnasihat iya ma saga a'a maina'an, yukna, “Pataikut kam min dusabi bo' kam pinandi, ati niampun dusabi e' Tuhan.”
5 Jari aheka a'a pehē' ni si Yahiya min kaluha'an lahat Yahudiya maka min da'ira Awrusalam. Magpasab'nnal sigām pasal bay dusa sigām ati pinandi sigām e' si Yahiya ma sapa' Jordan.
6 Ya pas'mmek si Yahiya inān bulbul hayop unta' bay tin'nnun,* maka dakayu' sabitan kuwit sapi' pakambot ma hawakanna. Ya kinakanna ampan dulu maka gula' buwani.

---

* **1:6 1:6** ‘Tin'nnun’, hatina nihinang kakana'. ‘Nianyam’ bang ma kasehe'an.

7 Anganasihat isab iya, yukna, “Aniya' pi'itu damuli min aku a'a
akawasa lagi' min aku. Minsan engkot taumpa'na, mbal aku tinōp
angahubaran iya.
8 Aku itu, hal bohe' ya pamandiku ka'am. Sagō' iya inān, saddī
bowahan pamandina ma ka'am, hatina in iya amasangon Rū Sussi ni
deyom baranbi.”

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Lukas 3:21-22)

9 Jari itu, ma waktu he'-i, at'kka si Isa bay min Nasaret, dakayu'
kauman mahē' ma lahat Jalil. Pinandi iya e' si Yahiya ma sapa' Jordan.
10 Na, makariyata' pa'in iya min deyom bohe' magtūy ta'nda'na
paukab langit maka Rū Tuhan pareyo' tudju ni iya magpabaran
magpasalupa assang.
11 Aniya' isab suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i, “Ka'a ya
anakku kalasahanku, landu' makasulut atayku.”

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Lukas 4:1-13)

12 Jari pinapehē' magtūy si Isa e' Rū Tuhan ni lahat paslangan.
13 Mpatpū' llaw mpatpū' bahangi ya kamahe'na, sinasat na pa'in e'
nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Ya sehe'na maina'an saga hayop
talun, maka aniya' saga mala'ikat angayura iya.

Si Isa Amene' Mpat A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:12-22; Lukas 4:14-15; 5:1-11)

14 Na, takalabusu pa'in si Yahiya, pehē' si Isa ni lahat Jalil magnasihat
pasal lapal ahāp min Tuhan.
15 “Ta'abut na waktu bay pinagkallam,” yukna. “Asekot na waktu
pagparinta Tuhan maitu ma manusiya'. Taikutinbi na dusabi maka
kahagarunbi na lapal ahāp itu.”
16 Manjari itu, hinabu si Isa pal'ngngan ma bihing danaw Jalil, aniya'
ta'nda'na duwangan l'lla magdanakan, si Simun maka si Andariyas.
Ina'an sigā angahūg pokot ma danaw, sabab magdaraing asal.
17 Yuk si Isa ma sigā, “Pi'itu kam ameya' ma aku. Asal kam bay
magā' daing sagō' bang aku ya pameya'anbi pandu'anta kam magā'
pagkahibi manusiya' ameya' ma aku.”
18 Na, takale pa'in lling si Isa e' duwangan inān, magtūy ni'bbahan
e' sigā pokot sigā ati ameya' na ma si Isa.
19 Jari makalawak-lawak pa'in si Isa minnē' aniya' isab ta'nda'na
duwangan l'lla magdanakan, si Yakub maka si Yahiya, anak si Sibidi.
Ina'an sigā ma diyata' bayanan amahāp pokot.
20 Nilinganan magtūy sigā e' si Isa, jari ni'bbahan mma' sigā maina'an
ma diyata' bayanan beya' maka saga tendogna ginagadjihan. Ati
ameya' sigā ma si Isa.

A'a Kapala'anan Saitan e' si Isa
(Lukas 4:31-37)

21 At'kka disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Jari ta'abut pa'in llaw
Sabtu', llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd si Isa ni deyom langgal
maina'an amandu'an saga a'a.

22 Ainu-inu saga a'a makakale ma pamandu'na sabab atā pag-
bidda'anna maka pamandu' saga guru sara' agama. Taga-kawasa asal
si Isa bang amandu'.
23 Manjari ma waktu ina'an du aniya' l'lla sinōd saitan ma deyom
langgal e'. Angolang iya pakosog, yukna,
24 “O Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka bahā' amaka'at
kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu' Asussi ya pi'itu
min Tuhan!”
25 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, “Pahali ka! Paluwas
ka min a'a ilu!”
26 Jari pinapaspad a'a inān e' saitan ati angolang iya pakosog bo'
yampa paluwas min baranna.
27 Takuddat saga a'a kamemon bay maina'an, ya po'on sigām
magtilaw-tilawan di-sigām, yuk-i, “Ai bahā' itu? Pandu' baha'u marai'.
A'a itu taga-kawasa magpanoho'an minsan ma saga saitan ati bineya'
iya e' sigām!”
28 Manjari pasaplag magtūy kabantugan si Isa ni kaluha'an lahat Jalil
e'.

Aheka A'a Kauli'an
(Matiyu 8:14-17; Lukas 4:38-41)

29 Puwas e', paluwas disi Isa min langgal bo' pehē' ni luma' disi Simun
maka si Andariyas. Parongan isab ma iya si Yakub maka si Yahiya.
30 Na, mato'a d'nda si Simun wa'i palege sabab ni'mmunan. Ka-
haka'an magtūy si Isa pasal sakina,
31 ati pina'an iya ni atag palegehanna. Binalutan e'na tangan d'nda
he', tinabang papunduk. Manjari kauli'an mmunna ati pabuhat iya
angalabot disi Isa.
32 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku magsakihan atawa
sinōd saitan.
33 Sikatimukan lawang luma' inān he' saga a'a kamemon min da'ira
inān.
34 Aheka a'a bay kauli'an e' si Isa saki sigām kaginisan, maka aheka
isab saitan bay pinaluwas e'na. Halam bay pasagaranna ah'lling saga
saitan inān sabab kinata'uwan e' sigām bang sai si Isa.

Anambahayang si Isa ma Lahat Halam Maga'a
(Lukas 4:42-44)

35 Pagsalung pa'in, ma halam gi' minsan apote' sobangan, punduk
si Isa bo' ala'an min luma'. Pehē' iya ni jadjahan halam maga'a bo'
anambahayang.
36 Na, pagka iya halam ma luma', piniha iya e' disi Simun.
37 Jari tabāk pa'in, ah'lling sigām ni iya, yuk-i, “Ina'an saga a'a
kamemon amiha ka'a.”
38 Anambung si Isa, yukna, “Sūng kitam palintas ni kaluma'an
kasehe'. Subay aku magnasihat isab mahē' sabab ya na he' po'onna
angkan aku pi'itu ni dunya.”
39 Jari nilatag e' si Isa kaluha'an lahat Jalil inān. Magnasihat iya ma
deyom kalanggalan sigām maka pinaluwas e'na saga saitan bay ma
deyom baran a'a.

A'a Ni'ipul Kauli'an
(Matiyu 8:1-4; Lukas 5:12-16)

40 Manjari aniya' a'a ni'ipul pehē' ni si Isa. Pasujud iya ma atag si Isa,
maka e'na anganjunjung, yukna, “Bang ka bilahi, kauli'annu du aku.”
41 T'kkahan ase' si Isa ma a'a inān ati pa'abutna tanganna ni iya.
“Bilahi sadja aku,” yukna. “Palanu' ka.”
42 Saru'un-du'un du ala'an ipul a'a inān, ati kauli'an na iya.
43 Magtūy iya pinaba'id amole' e' si Isa maka niamay-amayan isab
e'na.
44 Yuk si Isa ma iya, “Da'a ka angahaka ni sai-sai ya bay tahinang
itu ma ka'a. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu
ma iya. Puwas e' tukbalin pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' si
Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu.”
45 Sagō' a'a inān paluwas minnē' maka e'na anuli-nuli to'ongan
pasal ipulna bay kauli'an. Pasaplag suli-sulina, angkan si Isa mbal na
makatampal ma deyoman kauman. Maina'an sadja iya ma jadjahan
kulang a'ana. Sagō' pehē' na pa'in ni iya saga a'a min kalahat-lahatan.

2

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Lukas 5:17-26)

1 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pabīng si Isa pehē' ni da'ira
Kapirna'um ati tata'u in iya ina'an na ma luma'.
2 Jari landu' aheka a'a patimuk pina'an ni luma' pat'nna'an si Isa ya
angkan halam aniya' palabayan minsan ma luwasan bowa' lawang.
Ati ninasihatan sigām e' si Isa lapal Tuhan.
3 Pasalta', aniya' pina'an ni iya mpat a'a magtanggung a'a dangan
amatay ugatna.
4 Sagō' mbal sigām makasekot ni si Isa sabab kaheka a'a inān, ya
angkan sigām bay angalangkat atop min diyata' kōk si Isa. Tahinang
pa'in pasōran e' sigām, pinatonton a'a amatay ugatna inān palege ma
diyata' palegehanna.
5 Makata'u pa'in si Isa in a'a ananggung inān angandol ma iya, yukna
ni a'a amatay ugatna, “Oto', niampun na dusanu.”
6 Na, aniya' magtingkō'an maina'an saga guru sara' agama. Amikil-
mikil sigām pasal bay pah'lling si Isa.
7 “Oy!” yuk sigām. “Angay a'a itu! Bissala kupul ko' ya pah'llingna
ma Tuhan. Halam aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan dakayu'-
kayu'!”
8 Kinata'uwan magtūy e' si Isa bang ai ya pinikil e' sigām angkan
yukna ma sigām, “Angay kam magtilaw-tilaw buwattilu ma deyom
pikilanbi!
9 Kumpasunbi bang ingga ya aluhay, bang yukku ma a'a, ‘Niampun
na dusanu’, atawa bang yukku, ‘Pabungkal ka, bowahun palegehannu
bo' ka lum'ngngan na’?
10 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku,
Anak Manusiya', taga-kapatut du angampun dusa ma deyom dunya
itu.” Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay ugatna he', yukna,
11 “Ya na itu llingku ma ka'a, pabungkal na ka. Bowahun
palegehannu ilu amole'.”

12 Jari pabungkal a'a inān, maka e'na amowa palegehanna. Paluwas
iya minnē' min pang'nda' saga a'a inān kamemon. Landu' sigām ainu-
inu kamemon, ati sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-i, "Yamboho' kitam
maka'nda' buwattitu."

Si Libi Binowa Pamulid ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Lukas 5:27-32)

13 Jari itu pabīng na si Isa pehē' ni bihing danaw Jalil. Patimuk ni
iya saga a'a landu' aheka ati pandu'anna sigām.
14 Pasalta' pa'in iya lum'ngngan, ta'nda'na si Libi anak si Alpa
aningkō' ma deyom upisna, ya pagbabayaran sukay parinta. Yuk si
Isa ma iya, "Pi'itu na ka ameya' ma aku." An'ngge magtūy si Libi bo'
ameya' ma si Isa.
15 Puwas minna'an, hinabu si Isa amangan ma luma' si Libi, aheka
saga magā' sukay parinta maka saga a'a baldusa kasehe', pina'an
pasalu ni iya maka saga mulidna. Aheka asal bay pamulid ma iya.
16 Jari aniya' maina'an guru sara' agama Yahudi min umpigan Parisi.
Pag'nda' sigām ma si Isa dangkakanan maka saga a'a baldusa maka
saga maga'ā' sukay parinta, ah'lling sigām ni saga mulid si Isa, yuk-i,
"Angay si Isa palamud magsalu maka a'a baldusa ilu?"
17 Takale e' si Isa patilaw saga guru inān ati yukna ma sigām, "Bang
a'a abasag mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki.
Ngga'i ka a'a ahāp ya bay mohotku pi'itu ni dunya, sagō' a'a taga-dusa,
bo' supaya sigām ameya' ma aku."

Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Lukas 5:33-39)

18 Ma dakayu' llaw, pasalta' pa'in magpamuwasa saga mulid si
Yahiya maka saga a'a Parisi, aniya' a'a pehē' ni si Isa atilaw iya.
Yuk sigām, "Magpuwasa saga mulid si Yahiya Magpapandi maka saga
mulid Parisi, sagō' mulidnu mbal amuwasa. Angay bahā'?"
19 Anambung si Isa magparalilan, yukna, "Amuwasa bahā' saga
luruk sat'ggol maina'an lagi' pangantin l'lla ma atag sigām? Tantu
mbal. Mbal sigām amuwasa sat'ggol ina'an ma sigām pangantin l'lla.
20 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut llaw pamala'an pangantin l'lla
min sigām, ya na he' waktu pagpuwasa."
21 Amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pamandu'na,
yukna, "Halam aniya' a'a amatupak kakana' baha'u ni badju' ndang.
Bang ganta' buwattē' hinangna, pakongkong tupak baha'u, ati agese'
min badju' ndang e'. Jari paheya gom pa'in gese'na."
22 Pinaralil isab pamandu'na ni binu-anggul baha'u, yukna, "Halam
aniya' angisi binu baha'u, ya masi gi' amukal, ni deyom pangisihan
ndang. Bang ganta' buwattē' hinangna tantu abustak pangisihan e'
binu-anggul. Abu'us binu ati kaugun bay pangisihan e'. Sagō' in binu
baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u."

Pandu' Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Lukas 6:1-5)

23 Ma dakayu' llaw Sabtu', llaw mulliya ma saga Yahudi, ina'an disi
Isa lum'ngngan labay min t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Jari
itu, salta' ma pal'ngnganan, aniya' pai kin'ttu' e' saga mulid e'.

24 Ah'lling saga Parisi ni si Isa, yuk sigām, “Nda'un ba saga mulidnu
ilu! Talanggal e' sigām sara' agamatam maghinang buwattilu ma llaw
Sabtu'!”
25-26 Anambung si Isa, yukna, “Angay, halam bahā' bay tabassabi
pasal bay tahinang e' si Da'ud ma waktu si Abiyatar bay Imam
Muwallam? Bay aotas si Da'ud maka saga a'ana pagka halam aniya' ai-
ai takakan sigām. Jari bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan
ni Tuhan ati takakanna saga tinapay ya pinat'nna' maina'an panukbal
ni Tuhan. Na bang ma agamatam, luwal du saga kaimaman wajib
amangan tinapay bay tinukbalan inān, malaingkan kinakan e' si Da'ud
maka bay pamuwanna isab ma saga sehe'na. Saguwā' halam iya bay
makarusa maghinang buwattē'.
27 Llaw paghali itu,” yuk si Isa ma saga Parisi inān, “bay pinaniya'
e' Tuhan panabang ma manusiya'. Ngga'i ka manusiya' ya pinapanjari
ma sabab aniya' llaw Sabtu'.
28 Aku itu, anak Manusiya', taga-kapatut magbaya' ma llaw Sabtu',
ya llaw paghali ni Tuhan.”

3

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Lukas 6:6-11)

1 Manjari pasōd pabalik si Isa ni deyom langgal. Aniya' maina'an a'a
pakongkong tanganna.
2 Aniya' isab saga Parisi maina'an amiha palsababan panuntut sigām
ma si Isa, angkan iya nijagahan e' sigām kalu iya amauli' saki a'a he'
ma llaw Sabtu'.
3 Jari ah'lling si Isa ni a'a pakongkong tanganna, yukna, “Pi'itu ka
an'ngge ma t'ngnga' itu.”
4 Puwas e' tinilaw e' si Isa saga a'a he', yukna, “Ai ya apatut nihinang
ma llaw paghali? Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at?
Amakallum ka atawa amapatay?”
Saguwā' halam aniya' panambung sigām.
5 Pinatongan sigām dangan maka dangan e' si Isa. Angastol iya
maka asusa sabab agagga sigām alasahan pagkahi sigām. Jari yukna
ma a'a pakongkong tanganna inān, “Pah'nnatun tangannu ilu.” Na,
pinah'nnat e'na ati kauli'an iya.
6 Paluwas magtūy saga Parisi min langgal e' ati parai'-dai' sigām
magisun maka saga bebeya'an sultan Herod bang buwattingga e' sigām
amapatay si Isa.

Landu' Aheka A'a Paurul ma si Isa

7 Manjari itu magla'anan disi Isa maka saga mulidna tudju ni bihing
danaw. Sidda aheka a'a bay paturul, ngga'i ka hal min lahat Jalil
8 sagō' min lahat Yahudiya isab maka min da'ira Awrusalam. Aniya'
isab a'a min lahat Idumiya maka min dambila' sapa' Jordan, maka
min lahat isab ya ma jadjahan da'ira Tira maka Sidun. Saga a'a
aheka itu pina'an ni si Isa sabab takale e' sigām pasal saga hinang
bay tahinangna.
9 Jari sinoho' e' si Isa saga mulidna angal'bbos bayanan paruwa'anna
bo' supaya iya mbal tagipit e' katimukan a'a inān.

10 Pagka aheka a'a bay kauli'an e'na, sasuku taga-saki pajudjal na
pa'in bo' supaya pa'abut tangan sigām ni iya.
11 Pag'nda' isab saga a'a sinōd saitan ma iya, magpatihantak sigām
ma dahuanna maka e' sigām angolang, yuk-i, "Ka'a ilu Anak Tuhan!"
12 Sagō' nilāng saga saitan e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni a'a bang
sai iya.

Pangwakil saga Mulid si Isa Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Lukas 6:12-16)

13 Manjari itu patukad si Isa pehē' ni lorosan būd. Nilinganan e'na
pina'an saga a'a kabaya'anna nihinang mulid, ati patukad sigām pehē'
ni iya.
14 Jari pinene' e'na sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'a
kawakilanna. Yukna ma sigām, "Ka'am ilu bay pene'ku anehe'an aku.
Soho'ta kam lum'ngngan isab magnasihat lapal Tuhan.
15 Pinaniya'an du kam kawasa pamala'an saga saitan min deyom
baran a'a."
16 Ya na itu ōn a'a kasangpū' maka duwa ya bay tapene' e' si Isa: si
Simun, ya bay ōnanna isab Petros,
17 bo' si Yakub maka si Yahiya, saga anak si Sibidi. Niranglay
duwangan itu e' si Isa "Bowanerges", hatina a'a sali' dalil l'ggon.
18 Pasunu' si Andariyas maka si Pilip, si Bartolome maka si Matiyu,
si Tomas maka si Yakub anak si Alpa. Pasunu' isab si Taddiyu, bo' si
Simun a'a pangangatu.
19 Katapusan si Judas Iskariyut ya anukbalan si Isa ni saga bantana
ma waktu damuli minnē'.

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10)

20 Pagubus, pasōd disi Isa ni luma' ati aheka a'a patimuk pabīng
pina'an, ya po'on si Isa maka mulidna mbal makaluhaya minsan
amangan.
21 Jari itu, pagka takale e' saga matto'a-danakan si Isa pasal itu-i,
pehē' sigām angā' iya. Sabab na maghimumungan saga a'a in si Isa
kono' inān kulang pikilanna.
22 Aniya' isab saga guru sara' agama bay palūd pina'an min
Awrusalam. Angupama sigām, yuk-i, "Si Isa itu sinōd Be'elsebul ya
pagnakura'an saga saitan, angkan iya makapala'an saga saitan min
deyom baran a'a."
23 Jari nilinganan saga a'a inān e' si Isa, ati magparalilan iya ma
sigām, yuk-i, "Na, buwattingga e' saitan amala'an saitan? Mbal
makajari!
24 Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa saga a'ana bo'
magbono'-biyono'i, mbal anatas pagsultanan e'.
25 Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa ati
magsagga'an di-sigām, magkaukanat sadja sigām.
26 Angkanna, bang nakura' saitan magsagga' maka pagkahina saitan
ati abahagi' duwa, mbal du anatas pagnakura'na. Al'kkas du pahalam.
27 Nakura' saitan itu sali' dalil a'a aga'os taga-luma'. Luma'na
mbal tasōd, ai-aina mbal kalangpasan, luwal bang a'a ga'osan inān
niengkotan dahū bo' yampa kalangpasan deyom luma'na.

28 “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am,” yuk si Isa. “Niampun
du e' Tuhan kamemon dusa manusiya' sampay lling sigām pangkal ni
Tuhan.
29 Sagō' bang Rū Sussi ya pinah'llingan pangkal e' a'a, halam to'ongan
aniya' ka'ampunan a'a inān sabab angakkot dusana ma iya saumul-
umul.”
30 Angkan buwattē' pah'lling si Isa sabab aniya' amūng-mūng in iya
sinōd saitan.

Ina' si Isa maka Dauranakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Lukas 8:19-21)

31 Jari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla.
Angagad sigām ma luwasan luma' he' ati amabeya' sigām haka ni si
Isa sinō' paluwas.
32 Aheka a'a bay magtingkō'an ma sakalibut si Isa, yuk sigām ma
iya, “Tuwan, ilu ina'nu maka saga danakannu ma luwasan. Amiha
ka'a kono'.”
33 Anambung si Isa, yukna, “Sai bahā' ina'ku maka sai saga
danakanku?”
34 Ang'nda' iya ma saga a'a magtingkō'an ma sakalibutna ati yukna,
“Ya na ko' itu ina'ku maka dauranakanku.
35 Sabab sai-sai angahinang kabaya'an Tuhan, ya na ko' ina'an saga
danakanku l'lla-d'nda maka ina'ku.”

4

Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Lukas 8:4-8)

1 Pabalik na isab si Isa amandu' ma bihing danaw Jalil. Landu' aheka
a'a bay patimuk pina'an ni atagna, angkan iya paruwa' aningkō' ma
bayanan bay palayo asal maina'an. Ina'an isab sikatimukan saga a'a
ma bihing tampe, ma gintana'an.
2 Jari aheka pamandu' e' si Isa ma saga a'a inān, pandu' pamaralilan.
Buwattitu pamandu'na, yukna,
3 “Pakale kam. Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran
bigi-tinanom.
4 Pagsabodna itu, aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān.
Sakali pina'an saga manuk-manuk anittuk iya.
5 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni kabatuhan ariki'
tana'na. Bigi-tinanom inān al'kkas patomo' sabab mbal alalom tana'na.
6 Sagō' pasilak pa'in llaw, magtūy alūs ugbusna inān sampay alanos,
sabab halam alalom gamutna.
7 Aniya' du isab bigi-tinanom apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan.
Makasubud pa'in sagmot inān, magtūy kasembolan tinanom ati mbal
magbuwa'.
8 Na, ya bigi kasehe' wa'i apakpak ni tana' ahāp. Manjari saga bigi-
tinanom itu patomo' maka pasulig ati magbuwa' ahāp. Aniya' batang
kasehe' amuwan buwa' sarang-sarang, aniya' kasehe' amuwan buwa'
aheka, maka aniya' isab kasehe' amuwan buwa' lumandu'an to'ongan
hekana.
9 Na,” yuk si Isa, “sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan.”

Angkan si Isa Magparalilan Bang Amandu'
(Matiyu 13:10-17; Lukas 8:9-10)

10 Manjari itu, magla'anan pa'in katimukan a'a he', pasekot ni si
Isa saga mulidna kasangpū' maka duwa maka saga a'a kasehe'an bay
maina'an. Tinilaw iya e' sigām pasal kissa bay pamaralilna ma sigām
bang ai hatina.
11 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan pangita'u bo'
supaya tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'a suku'na, ya
halam pata'una ni manusiya' kasehe'. Saguwā' saga a'a kasehe'an, ya
ma luwasan, subay kinissahan saga kissa pamaralilan,
12 supaya sigām makasali' ni bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Ang'nda' du sigām sagō' mbal maka'nda'.
Akale du sigām sagō' mbal makahati.
Bang ngga'i ka buwattē', bay du sigām pabalik
magta'at ni Tuhan bo' niampun dusa sigām.' "

Pamahati Pasal A'a Anaboran Bigi-tinanom
(Matiyu 13:18-23; Lukas 8:11-15)

13 "Na," yuk si Isa ma sigām, "halam bahā' tahatibi bay pamaralilku
ma ka'am he'? Bang he'-i mbal tahatibi daka buwattingga e'bi angahati
ma pamaralilan kamemon ya pamandu'ku.
14 Ya a'a magsabod bigi-tinanom he', ya na a'a magnasihat palman
Tuhan.
15 Maka saga a'a kasehe'an sali' dalil lān bay kapakpakan bigi-
tinanom inān. Pagkale pa'in sigām ma palman Tuhan, magtūy pina'an
nakura' saitan angandagtu' palman Tuhan ya patanom ma deyom atay
sigām.
16 Saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' kabatuhan bay kapakpakan bigi-
tinanom inān. Pagkale sigām ma palman Tuhan, magtūy tinaima' e'
sigām maka kinōgan sigām.
17 Sagō' palman Tuhan itu halam bay anganggamut palalom ma
deyom atay sigām, angkan pagiman sigām mbal anatas pat'ggol.
Ta'abut pa'in sigām t'kkahan susa atawa nila'at e' pagkahi sigām ma
sabab pameya' sigām ma palman Tuhan, magtūy sigām ang'bba min
pagiman sigām.
18 Saga a'a kasehe'an isab sali' dalil tana' bay katomo'an sagmot
itingan. Takale e' sigām palman Tuhan,
19 saguwā' abimbang pikilan sigām e' kahālan deyom dunya itu. Ya
na pa'in ahalga' ma sigām pangalta' maka ai-ai kinanapsuhan. Jari
palman Tuhan mbal amuwa' ma deyom atay sigām, sali' dalil tinanom
bang kasembolan e' sagmot.
20 Saguwā' saga a'a kasehe'an sali' dalil tana' ahāp. Takale e' sigām
palman Tuhan ati tinaima' e' sigām. Jari magbuwa' du palman Tuhan
ma deyom atay sigām, sali' dalil tinanom. Kasehe'an amuwan buwa'
sarang-sarang hekana, kasehe'an buwa' aheka, maka kasehe'an isab
amuwan buwa' lumandu'an to'ongan hekana."

Palita'an Tinambunan
(Lukas 8:16-18)

21 Ah'lling isab si Isa ma sigām, yukna, "Aniya' bahā' magpalita'an
bo' turunganna maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil? Tantu
mbal. Subay pat'nna'na ma diyata' papaganna.

22 Bang itu niralil," yukna, "ai-ai kamemon tinapukan ma buwat-
tina'an pinaluwas du ma sinosōng, maka ai-ai mbal tahati ma
buwattina'an tahati du ma sinosōng.
23 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
24 Yuk si Isa isab ma sigām, "Isbatunbi pahāp ai-ai takalebi sabab
bang ahāp pangisbatbi ahāp isab palsuku'an ya pinaniya'an ka'am,
maka kin'nnopan lagi' ma ka'am.
25 Hatina itu bang a'a aniya' kata'una kin'nnopan gi' ta'una. Saguwā'
sai-sai mbal makahati, kinulangan lagi' bay panghatina."

Paralilan Pasal Kapasulig Bigi-tinanom

26 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Buwattitu isab pagparinta Tuhan ma
manusiya', ya dalilna sali' bigi-tinanom sinaboran e' a'a ma tana'na.
27 Aubus pa'in e'na anabod, atuli iya ma waktu sangom ati abati'
waktu llaw bo' maghinang hinangna kasehe'. Jari bigi-tinanom bay
saboranna patomo' maka pasuligan di-na, sagō' mbal kinata'uwan e'
a'a inān bang buwattingga kasuligna.
28 Patomo' asal bigi-tinanom pagka ma deyom tana' na, ati pasōng
amuwan buwa'. Tagna' pasaha', bo' anungkalling, bo' buwa' atiguma'
na.
29 Pagtahak pa'in buwa' itu, magtūy pinak'ttu' e' tag-dapu tana' sabab
ta'abut na waktuna."

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-34; Lukas 13:18-19)

30 Amandu' gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan?
Ai pamaralilantam?
31 Ya pagparinta Tuhan ma manusiya'," yukna, "sali' dalil dansolag
bigi-tinanom ariki'-diki'. Tagna' tinanom bigi itu ma deyom tana'
anahut asal min bigi-tinanom kamemon ma deyom dunya.
32 Sagō' pagtanom pa'in, anomo' du ati palabi heyana min tinanom
kamemon. Pa'aslag saga sangana, angkan pina'an saga manuk-manuk
angahinang pugaran ma sindunganna."
33 Aheka saga paralilan buwattē' bay pagguna e' si Isa pagnasihatna
ma saga a'a, ingga-ingga ya takannal e' sigām.
34 Mbal iya amissala ma saga a'a kasehe' bang ngga'i ka paralilan
ya pamissalana. Sagō' bang hal iya maka saga mulidna, pinahati e'na
bissalana kamemon ma sigām.

Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Lukas 8:22-25)

35 Manjari itu ma llaw ina'an-i, bo' abay kohap na, ah'lling si Isa ma
saga mulidna. "Sūng kitam," yukna, "pauntas ni dambila' danaw e'."
36 Ni'bbahan kaheka'an a'a inān ati paruwa' saga mulid inān ni
bayanan ya asal paningkō'an si Isa, ati binowa iya e' sigām. Aniya'
isab saga bayanan kasehe' pa'abay ma sigām.
37 Sakali itu aniya' hunus parugpak ni danaw inān. Sōng-sōng na
sigām abuhaw sabab sinasa' e' goyak.
38 Bo' si Isa iya ina'an ma buli', atuli pasandig ma ū'an. Na, binati'
iya e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan Guru, mbal ka bahā' asusa? Itiya'
kitam song abuhaw!"

39 Jari punduk si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān
pahali. “Sarang na,” yukna ma danaw. “Pat'ddo' ka!” Magtūy pahali
baliyu maka t'ddo' to'ongan danaw inān.
40 Yukna isab ma saga mulidna, “Angay kam tināw? Mbal gi' bahā'
kam angandol ma aku?”
41 Sagō' sidda sigām sinōd tāw, angkan sigām magtilaw-tilawan di-
sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu? Minsan baliyu maka goyak ameya' du
ma panoho'anna!”

5

A'a Sinōd Saitan Kapala'anan e' si Isa
(Matiyu 8:28-34; Lukas 8:26-39)

1 Manjari itu patandan disi Isa ni dambila' danaw Jalil, ni lahat saga
a'a Gerasa.
2 Pagdeyo' pa'in si Isa ni gintana'an aniya' pasampang ni iya dangan
a'a bay paluwas min deyom kakubulan maina'an, a'a sinōd saitan.
3 Pat'nna' asal iya ma deyom kakubulan. Mbal iya kaengkotan e' a'a
minsan kilikili basi' ya pangengkot iya.
4 Min heka iya bay niengkotan ma tape'-tanganna sagō' ab'kkat sadja
e'na saga kilikili. Tab'kkat isab e'na engkot tape'na ati halam aniya'
makahawiran iya sabab kosogna.
5 Ya sadja hinangna llaw-sangom hal magpehē'-pi'itu ma deyom
kakubulan maka ma kabūd-būran. Angolang na pa'in iya pakosog
sampay magkanaman di-na maka batu.
6 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa min katāhan lagi', paragan iya bo'
pasujud ma dahuanna.
7 Akosog pangalinganna ma si Isa, yukna, “O Isa, Anak Tuhan
Mahatinggi! Ai kagunahannu ma aku? Anapa ka ma ōn Tuhan, da'a
aku binasahun.”
8 Angkan buwattē' junjungna sabab aniya' bay panoho'an si Isa ma
saitan e', ya yukna, “Ala'an ka min deyom baran a'a ilu, saitan!”
9 Tinilaw iya e' si Isa, yukna, “Sai ōnnu?”
Yuk sambung l'lla inān, “Ōnku Laksa'an sabab kami itu asal aheka.”
10 Ati angamu'-ngamu' na pa'in saga saitan inān ma si Isa bang pa'in
sigām mbal pinala'an min lahat inān.
11 Jari aniya' ba'anan bawi magkakanan maina'an ma lorosan būd,
landu' aheka.
12 Sakali angamu'-ngamu' saga saitan ma si Isa, yuk-i, “Soho'un kami
pehē' ni saga bawi inān, pasōrun kami ni deyom baran sigām.”
13 Na, pinaba'id e' si Isa saga saitan inān ati paluwas sigām min
baran a'a bo' yampa pasōd ni baran saga bawi. Magtūy maglumpat
magdaganan ba'anan bawi inān min pampang tudju ni deyom danaw
bo' yampa alembo kamemon. Ya heka bawi maglembohan inān aniya'
kulang-labi duwangibu.
14 Pag'nda' itu e' saga magi'ipat inān, paragan sigām ni da'ira maka
ni saga a'a maghuma angahaka pasal pakaradja'an itu. Jari sasuku
makakale bay pehē' ang'nda'.
15 Pagt'kka sigām ni atag si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan laksa'an e'.
Ina'an iya aningkō', magsin'mmek na maka ahāp na akkal-pikilanna.
Jari tināw sigām.

16 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' pasal bay tajari
ma a'a sinōd saitan maka ma pasal saga bawi.
17 Jari angamu' junjung saga a'a inān ma si Isa bang pa'in iya ala'an
min lahat sigām.
18 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paruwa' ni bayanan, angamu' a'a
bay sinōd saitan inān ameya' ma iya.
19 Sagō' mbal si Isa. Yukna ma iya, "Amole' na ka ni lahatnu, ni saga
lūng-kampungnu. Haka'in sigām pasal hinang aheya ya bay tahinang
e' Tuhan ma ka'a maka pasal ka'ase'na ma ka'a."
20 Manjari ala'an a'a inān minnē' bo' angalatag lahat niōnan Sangpū'
Da'ira angahaka'an saga a'a mahē' pasal hinang aheya bay tahinang
ma iya e' si Isa. Ati ainu-inu ma iya saga a'a kamemon.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Lukas 8:40-56)

21 Na, amayan si Isa pehē' ni dambila' danaw Jalil bo' pabīng ni bay
baina. Jari itu, pagt'kkana ni bihing, aheka to'ongan saga a'a patimuk
ni iya.
22 Aniya' isab pina'an dakayu' nakura' langgal, ōnna si Jayrus.
Pag'nda'na ma si Isa, pasujud iya ni atag tape'na
23 maka e'na angamu'-ngamu'. "Tuwan," yukna, "arai' na amatay
anakku d'nda-d'nda. Dai' lagi' ka amat'nna' tangannu ma iya bo' pauli'
sakina ati allum."
24 Sakali ameya' si Isa ma iya. Aheka to'ongan saga a'a parongan isab
ma iya, angkan sidda asembol.
25 Na, aniya' maina'an dakayu' d'nda sakihan, sangpū' na maka
duwantahun halam atitis laha'na.
26 Minsan aheka doktol bay kalabayanna sampay aubus na
kamemon sīnna panamba, halam aniya' kagām-gāmanna. Gom pa'in
anambahina sakina.
27 Manjari takale e' d'nda itu suli-suli pasal si Isa, angkan iya
palamud ma ba'anan a'a inān ati pasekot iya ni si Isa min buli'an.
28 Ah'lling iya ni baranna, yukna, "Bang sadja tasagidku minsan la'a
hal tōng s'mmekna, kauli'an du aku."
29 Pagsagidna pa'in, saru'un-du'un pahondong laha'na ati tananamna
ma deyom baranna in iya kauli'an na.
30 Magtūy tananam isab e' si Isa aniya' barakat bay paluwas min
baranna, angkan iya pahondong bo' palingi' ni saga a'a ma buli'anna.
Yukna, "Sai bay ang'ntanan aku?"
31 Ya sambung saga mulidna, "Tuwan, ta'nda'nu heka a'a pagipit itu
ni ka'a! Ati tilawnu bang sai ang'ntanan ka'a!"
32 Sagō' amiha-miha lagi' si Isa bang sai bay ang'ntanan iya.
33 Jari d'nda inān, pagka kata'uwanna in iya kauli'an na, pehē' ni si
Isa maka e'na amidpid sabab tināw sidda. Pasujud iya ma atag tape'
si Isa bo' magsab'nnal.
34 Yuk si Isa ma iya, "Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu
ma aku. Pehē' na ka, da'a ka asusa. Kauli'an na ka to'ongan."
35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amissala ni d'nda inān, aniya'
saga a'a at'kka pina'an min luma' si Jayrus amowahan iya lling, yuk-i,
"Amatay na anaknu. Da'a pamale'un guru ilu!"

36 Sagō' halam niasip e' si Isa lling sigām. Yukna ni si Jayrus, “Da'a
ka tināw, angandol sadja ka.”
37 Jari halam aniya' nirūlan e' si Isa pabeya' ma iya, luwal si Petros
maka duwangan magdanakan e', si Yakub maka si Yahiya.
38 Makat'kka pa'in sigām pehē' ni luma' si Jayrus, anā, ta'nda'na
aheka a'a maghiluhala'. Magtangisan sigām maka maglemong
pakosog.
39 Pasōd si Isa ni deyom luma' bo' yukna ma saga a'a maina'an,
“Magay kam maghiluhala' maka magtangis ilu? Halam du amatay
onde' ilu. Hal iya atuli.”
40 Pinagtittowahan iya e' sigām, angkan sigām sinō' paluwas
kamemon. Binowa e'na ina'-mma' onde' maka mulidna t'llungan pasōd
ni deyom bilik ya kamaina'anan d'nda-d'nda.
41 Binalutan e' si Isa tanganna ati yukna ni iya ma buwat bahasa
sigām, “Talita kum.” (Hatina ma bahasatam, “Arung, soho'ta ka
papunduk.”)
42 Saru'un-du'un du papunduk onde' inān bo' pal'ngngan ma deyom
luma'. Umulna sangpū' maka duwantahun. Jari ainu-inu to'ongan saga
a'a inān kamemon.
43 Binanda'an sigām e' si Isa sinō' da'a angahaka ni sai-sai pasal
ina'an-i. Soho'na isab pinakan onde' inān.

6

Si Isa Sinulak e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Lukas 4:16-30)

1 Ala'an si Isa minnē' bo' pabīng ni da'ira Nasaret ya kauman luggiya'.
Ameya' isab saga mulidna.
2 Manjari itu, pag'llaw Sabtu' pa'in, anagna' iya amandu' ma deyom
langgal, ati ainu-inu kaheka'an saga a'a ya akale ma iya. Yuk sigām,
“Oy! Minningga bahā' pangā'anna pangadji'na itu? Pangita'u ai
bahā' bay pamuwan ma iya, angkan iya makahinang saga hinangna
kawasahan itu?
3 Bang kami mbal asā', ya na ko' itu karpentero, anak si Mariyam,
danakan disi Yakub maka si Joses maka si Judas maka si Simun. Maka
saga danakanna d'nda itiya' isab ma lūngantam itu.” Ati ala'at atay
sigām ma si Isa.
4 Angkan yukna ma sigām, “In nabi pinagaddatan asal ma sabarang
lahat. Ya sadja mbal magaddat ma iya bang a'a min lahatna luggiya'
maka saga lahasiya'na maka saga sehe'na magdaluma'.”
5 Jari halam aniya' hinang makainu-inu tahinang e' si Isa mahē'.
Luwal saga a'a sakihan salat bay pat'nna'anna tanganna bo' kauli'an.
6 Ainu-inu to'ongan iya bang angay saga a'a maina'an mbal angandol
ma iya.

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Lukas 9:1-6)

Na, talatag e' si Isa saga kaluma'an ma jadjahan inān amandu'an
saga a'a.
7 Nilinganan e'na saga mulidna kasangpū' maka duwa pehē' ni iya,
ati soho'na sigām pal'ngngan duwangan-duwangan magnasihat lapal

Tuhan. Bay sigām buwananna kawasa pamala'an saga saitan min
deyom baran a'a,
8 ati soho'na sigām subay mbal amowa lutu', atawa puyu' pamowa-
han ai-ai, atawa sīn ma deyom sabitan sigām. Luwal tungkud ya
makajari binowa e' sigām.
9 Makajari sigām magtaumpa', sagō' mbal sigām tinugutan amowa
badju' pagsalinan.
10 Yuk si Isa ma sigām, "Bang kam ganta' sinagina e' a'a sinō' pasōd ni
luma'na, subay maina'an pahanti'anbi sampay ta'abut waktu katulakbi
min lahat inān.
11 Maka bang aniya' lahat pat'kkahanbi bo' mbal anagina ka'am saga
a'ana, atawa mbal bilahi akale ma ka'am, ala'an kam min kaluma'an
ina'an. Paspasinbi dahū bagunbunna min tape'bi, tanda' saksi' in
ka'am apuwas min sigām."
12 Jari magl'ngnganan na saga mulid magnasihat. Yuk pagnasihat
sigām in manusiya' subay ang'bba to'ongan min dusa sigām sampay
papinda ni Tuhan.
13 Aheka saga saitan bay tapala'an e' saga mulid e' min deyom baran
a'a, maka aheka a'a sakihan bay sinapuhan maka ns'llan, manjari
kauli'an.

Kamatay si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 14:1-12; Lukas 9:7-9)

14 Manjari itu takale e' Sultan Herod pasal kahinangan si Isa, sabab
abantug ōnna ma kalahat-lahatan. Magupama isab saga a'a ma
pasalna. Aniya' a'a kasehe'an magpa'in, yuk-i, "Si Yahiya Magpapandi
bay pinakallum pabīng min kamatayna ya angkan tahinangna saga
hinang kawasahan inān."
15 Yuk a'a kasehe', "Nabi Elija ko' inān!"
Aniya' isab a'a kasehe' ah'lling, yuk-i, "Nabi ko' inān buwat saga
kanabi-nabihan bay ma masa awal e'."
16 Sagō' pagkale itu e' si Herod, yukna, "Si Yahiya ko' inān, ya bay
soho'ku pinonggolan kōkna. Allum na iya pabīng."
17-18 Angkan buwattē' pah'lling si Herod sabab iya ya bay mag-
panoho'an anaggaw si Yahiya. Sinō' iya nihengkotan maka kilikili
bo' yampa ni'isi ni deyom kalabusu. Buwattitu ya kahālanna: sultan
Herod itu bay angah'nda si Herodiyas h'nda siyalina si Pilip, bo'
pa'in allum lagi' si Pilip e'. Manjari itu, pagka magtimbul na sigām,
pinabukagan sultan Herod e' si Yahiya, yuk-i, "Mbal manjari bang ka
magtimbul maka h'nda danakannu! Dusahan ka!"
19 Na, ya ina'an sababanna angkan ala'at atay si Herodiyas ma si
Yahiya. Ya kabilahianna subay pinapatay. Sagō' halam iya karūlan
sabab
20 aloman si Herod ma si Yahiya. Kinata'uwan asal e'na in si
Yahiya a'a abontol maka a'adil. Angkan iya bay nihampanan e' si
Herod. Bilahi sidda akale si Herod ma pagnasihat si Yahiya, minsan
makasasaw pikilanna.
21 Sakali aniya' waktu pamarūl kabaya'an si Herodiyas. Ta'abut pa'in
llaw panabu kapaganak ma sultan Herod, magpajamu iya ma saga
bag'llal ma pagsultananna, maka ma saga nakura' kasundaluhanna,
maka ma saga a'a taga-ōn ma lahat Jalil.

22 Na, atimuk pa'in saga a'a, pasōd pina'an anak si Herodiyas budjang angigal, ati kasulutan sidda si Herod maka saga a'a maglurukan e'. Jari amissala sultan ni budjang inān, yukna, “Angamu' sadja ka. Ai-ai kabaya'annu, pamuwanku du ma ka'a.”
23 Anapa lagi' iya, yukna, “Sapahanta ka, ai-ai amu'nu ni aku, pamuwanku to'ongan ma ka'a minsan santonga' alta'ku kamemon.”
24 Paluwas budjang minnē' bo' tilawna ina'na. “Ina',” yukna, “ai subay amu'ku?”
Anambung ina'na, yukna, “Amu'un kōk si Yahiya Magpapandi.”
25 Magtūy parai'-dai' budjang angamu' ni sultan, yukna, “Tuwan sultan, ya itu amu'ku ni ka'a, pamuwanun ma aku saru'un-du'un kōk si Yahiya Magpapandi, pinat'nna' ma talam!”
26 Anā, aheya kasusahan sultan sagō' mbal iya bilahi amindahan janji'na sabab bay iya makasapa ma alopan saga luruk e'.
27 Magtūy iya magpanoho'an ma dakayu' sundaluna, sinō' pehē' angā' kōk si Yahiya. Jari pehē' na sundalu inān bo' amonggolan kōk si Yahiya ma deyom kalabusu lagi'.
28 Puwas e' pinat'nna' e'na ma talam bo' yampa bowana pehē' ni budjang e'. Jari sinōngan e' budjang ni ina'na.
29 Makakale pa'in saga mulid si Yahiya pasal ina'an-i, pehē' sigām angā' patayna kinubul.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Lukas 9:10-17; Yahiya 6:1-14)

30 Na, pabīng ni si Isa saga a'a kawakilanna ati nihaka'an iya pasal kamemon bay tahinang sigām maka bay tapamandu' sigām ma saga a'a.
31 Na, aheka a'a magpehē'-pi'itu ma atag ina'an, ya po'on sigām mbal makaluhaya minsan magkakan. Angkan yuk si Isa ni saga mulidna, “Sūng kitam ni lahat halam maga'a, kitam-kitam sadja, bo' supaya kam makahali-hali minsan mbal at'ggol.”
32 Jari amusay sigām minnē' tudju ni lahat l'ngngaw-l'ngngawan, hal sigām sadja.
33 Saguwā' aheka a'a bay maka'nda' katulak sigām, ati takilā sigām. Manjari aheka saga a'a min kaluma'an inān kamemon, magdai'-dai' amaklay min bihing susulan tudju ni patandanan disi Isa ati makarahū at'kka pehē'.
34 Pagdeyo' pa'in si Isa, ta'nda'na ba'anan a'a itu, landu' to'ongan aheka. T'kkahan iya ase' ma sigām sabab sapantun sigām bili-bili halam aniya' angupiksa'. Jari aheka pamandu' ma sigām.
35 Pagka abay kohap na, pehē' saga mulidna ni iya. Yuk sigām, “Tuwan, sōng sangom na, maka itiya' kitam ma lahat l'ngngaw-l'ngngawan.
36 Soho'un lagi' saga a'a itu pehē' ni kaluma'an maka ni saga maghuhuma ma kareya-reyahan itu bo' makab'llihan di-sigām ki-nakan.”
37 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Ka'am na ya amakan sigām,” yukna.
Yuk sigām ma iya, “Ē! Ba'anan a'a itu, subay tamba a'a walumbulan t'ggolna bo' aniya' makab'llihan sigām tinapay! Ati soho'nu kami am'lli?”

38 Atilaw si Isa, yukna, “Pila heka tinapaybi ilu? Nda'unbi pehē'.”
Pagta'u pa'in, yuk sigām, “Lima du tinapay maka duwa daing.”
39 Manjari magpanoho'an si Isa ma saga mulidna. Sinō' pinatingkō'
saga a'a inān kamemon magtumpuk-tumpuk ma kaparangan.
40 Makatingkō' pa'in sigām, aniya' limampū', atawa dahatus a'a ma
datumpuk.
41 Jari niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing he' bo' pahangad
tudju ni langit magsukul ni Tuhan. Pinagpōng-pōng e'na tinapay ati
sōnganna ni saga mulidna bo' pinagtopod-toporan saga a'a. Ya du
duwa daing, bay pinagbahagi'-bahagi' e'na isab ma sigām kamemon.
42 Magkakanan na saga a'a inān kamemon sampay mag'ssohan na.
43 Pagubus pa'in sigām amangan, tinipun e' saga mulid kapin tinapay
maka daing, ati ap'nno' sangpū' maka duwa ambung aheya.
44 Ya a'a bay amangan inān aniya' saga limangibu bang hal l'lla
ni'itung.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-33; Yahiya 6:15-21)

45 Puwas inān magtūy anoho' si Isa ma saga mulidna subay paruwa'
ni bayanan. Pinarahū sigām e'na pauntas ni dambila' danaw ni da'ira
Betsaida, sabuna amapole' kaheka'an a'a inān.
46 Tapapole' pa'in, patukad si Isa anambahayang ma bīd-bīd.
47 Sangom pa'in lahat, ina'an saga mulidna ma t'ngnga' danaw bo' si
Isa ina'an ma deya dangan-danganna.
48 Ta'nda'na saga mulidna kahunitan magdayung sabab anagga'
sigām baliyu. Jari itu, pagdai' llaw pa'in, pehē' iya tudju ni sigām
pal'ngngan min kuwit tahik. Arāk kalabayan e'na saga mulidna,
49 saguwā' ta'nda' iya e' sigām pal'ngngan ma kuwit tahik, ati
pangannal sigām umagad. Magsilahak to'ongan sigām,
50 sabab niumagad sigām kamemon pag'nda' sigām ma iya.
Sagō' amissala magtūy si Isa ma sigām. “Paiman kam,” yukna. “Aku
ko' itu. Da'a kam tināw.”
51 Jari paruwa' si Isa ni bayanan bo' pabihing ni saga mulid e'.
Pagduwa' pa'in, pahali baliyu. Tak'bbal isab atay sigām.
52 Sabab halam tahati e' sigām pasal kahinang si Isa ma tinapay.
Tu'ud sigām atuwas pinandu'an.

Saga A'a Gennesaret Kauli'an
(Matiyu 14:34-36)

53 Jari itu, at'kka pa'in sigām ni dambila' danaw, parunggu' sigām ni
bihing ma Gennesaret.
54 Pagdeyo' pa'in sigām min bayanan, takilā magtūy si Isa e' saga a'a
55 ati magdauragan sigām angalatag kalahatan ma jadjahan ina'an-
i. Binowa e' sigām a'a taga-saki maka palegehan sigām, maingga-
maingga lahat ya kakalehan sigām kamahe'an si Isa.
56 Maingga-maingga kat'kkahanna, ai-na ka ma kaluma'an, ai-na
ka ma da'ira, ai-na ka ma lahat deya, pinalege magtūy saga a'a
asaki ma halaman tabu'. Ati angamu' sigām junjung ni si Isa, bang
pa'in pina'abut ni iya tangan saga a'a sakihan minsan la'a hal tōng
s'mmekna. Manjari sai-sai bay maka'ntan ma s'mmek si Isa kauli'an
du magtūy.

7

Usulan Manusiya' maka Panoho'an Tuhan
(Matiyu 15:1-9)

1 Na, aniya' patimuk ni si Isa saga Parisi maka saga guru sara' agama
bay palūd pina'an min Awrusalam.
2 Ta'nda' e' sigām saga mulid si Isa amangan bo' halam bay angose'
tangan sigām. Haram kono' bang ma saga Parisi.
3 Ya addat saga Parisi maka kamemon bangsa sigām Yahudi, mbal
amangan bang halam bay makakose' tangan dahū, sabab amogbog
usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'an sigām.
4 Bang sigām tapole' min tabu' mbal amangan bang halam bay
angose' dahū. Aheka gi' isab saga usulan binogbogan e' sigām, buwat
pangose' saga sawan maka sili' maka saga pamanganan tumbaga.
5 Angkan tinilaw si Isa e' saga Parisi maka saga guru sara' agama
inān, yuk-i, "Angay saga mulidnu mbal amogbog usulan bay pang'bba
e' ka'mbo'-mbo'antam ati amangan minsan halam bay sinussi tangan
sigām dahū?"
6 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am ilu hal magbau'-bau' ameya' ma
Tuhan, bo' halam. B'nnal to'ongan ya bay tasulat e' si Isaya ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
'Saga a'a itu, yuk Tuhan, angahulmat aku maka lapal kabtangan sigām,
sagō' alawak deyom atay sigām min aku.
7 Ya pagpudji sigām ma aku halam aniya' pūsna,
sabab ya pamandu' e' sigām hal panoho'an
bay pinahinang e' manusiya', ngga'i ka deyo' bay min aku.'
8 "Ya du ka'am," yuk si Isa, "anaikutan panoho'an Tuhan ati usulan
manusiya' ya bogboganbi.
9 Apanday kam pahāp!" yukna. "Taikutanbi panoho'an Tuhan
supaya bogboganbi saga usulan bay pang'bba e' kamatto'ahanbi!
10 Kira-kirahunbi sara'-panoho'an ya bay tasulat e' si Musa, ya yuk-
i, 'Wajib kam magaddatan mma'bi maka ina'bi.' Maka itu gi', 'Sai-sai
ah'lling ala'at ma mma'na atawa ina'na, a'a inān subay pinapatay.'
11 Sagō' ka'am," yuk si Isa, "magsaddī-saddī ya pamandu'bi ma
saga a'a. Ma pamandu'bi, bang aniya' ganta' amissala ni ina'-mma'na,
yukna, 'Mma', atawa Ina', arak bay panabangku ka'a kaniya'ku itu,
sagō' mbal na sabab pagkulban.*'
12 Na, bang buwattē' pamissala a'a ina'an," yuk si Isa, "mbal na iya
pahinangbi ai-ai panabangna ma mma'na atawa ina'na.
13 Manjari minnē' pahalambi dī panoho'an Tuhan ati pandu'anbi
saga usulan bay pang'bba e' ka'mbo'-mbo'anbi. Maka aheka gi' isab
saga kahinanganbi buwattē'."

Ya Makatamak Pangatayan Manusiya'
(Matiyu 15:10-20)

14 Puwas e' nilinganan ba'anan a'a inān e' si Isa, sinō' patimuk pabīng
ni atagna. Yukna ma sigām, "Pakale kam kamemon ma bissalaku itu.
Hatiunbi to'ongan.
15 Ngga'i ka kinakan pasōd ni deyom baran a'a ya makalumu' iya. Ya
makalumu' iya saga ai-ai ya paluwas min deyom atayna.

* **7:11 7:11** Kulban, hatina 'pamasuku' ni Tuhan'.

16 Sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan.”
17 Jari makala'an pa'in si Isa min saga a'a inān, pasōd iya ni deyom
luma' ati tinilaw e' saga mulidna pasal bay pamandu'na he'.
18 Yukna ma sigām, “Ka'am isab, halam aniya' panghatibi? Angay
mbal kata'uwanbi? Bang aniya' kinakan pasōd ni deyom baran a'a
bay min luwasan, mbal makalumu' iya.
19 Sabab mbal makasampay ni pangatayanna sagō' pasōd ni deyom
b'ttongna bo' yampa paluwas min baranna.” Minnē' tapahati e' si Isa
in kinakan kamemon halal asal.
20 Yuk si Isa lagi', “Ya paluwas min deyom pangatayan manusiya', ya
na he' makalumu' iya.
21 Sabab deyom atayna to'ongan ya paluwasan hona'-hona'na ala'at.
Ya he' po'onna angkan iya maghinang kala'atan, buwat saga angahi-
nang kahina'an ma d'nda, anangkaw, amapatay, angaliyu-lakad,
22 anganapsuhan kaniya' a'a kasehe'an, angakkal, magba'is,
angimbū, angalimut, magmalangkahi, maka magkarupangan.
23 Saga kala'atan itu kamemon,” yuk si Isa, “paluwas min deyom
pangatayan a'a, angkan iya alumu'.”

Pangandol D'nda Bangsa Girīk
(Matiyu 15:21-28)

24 Jari palanjal si Isa minnē' tudju ni jadjahan da'ira Tira. Mahē'
pa'in, pasōd iya ni dakayu' luma' bo' pahanti' mahē'. Kabaya'anna
subay halam aniya' makata'u pasal kamahē'na, sagō' mbal kalimbun-
gan.
25 Aniya' d'nda maina'an bay makakale pasal si Isa. D'nda itu taga-
anak d'nda-d'nda sinōd saitan. Jari pagkalena pasal kamahē' si Isa
magtūy iya pehē' pasujud ni atag tape'na.
26 In d'nda itu ngga'i ka Yahudi sagō' bangsa Piniki min lahat Siriya.
Jari angamu' iya junjung ni si Isa bang pa'in pinala'an saitan min baran
anakna.
27 Sagō' anambung si Isa magparalilan, yukna, “Subay pina'sso dahū
saga anak lissi sabab mbal manjari niā' kinakanna bo' nilarukan ni
saga ero'.”
28 “B'nnal, Tuwan,” yuk d'nda. “Sagō' minsan saga ero' ma deyo'
lamisahan amangan du momok kinakan ya apakpak e' onde'.”
29 Manjari ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Amole' na ka. Nirūlan du ka
ma sabab bissalanu ilu. Ala'an na saitan min deyom baran anaknu.”
30 Amole' na d'nda ati tabākna anakna palege ma pabahakanna.
Halam na saitan.

A'a Bisu maka Umaw Kauli'an

31 Ala'an si Isa min jadjahan Tira inān pabalik ni atag danaw Jalil.
Niuntas e'na lahat Sidun, labay isab min lahat niōnan Sangpū' Da'ira.
32 Na, aniya' a'a bisu mbal agon makabissala pabontol, binowa ni si
Isa e' saga a'a. Angamu' sigām junjung ni si Isa bang pa'in pinat'nna'
tanganna ma sehe' sigām.
33 Jari binowa iya e' si Isa pasaddī min deyom kaheka'an, ati
tinampongan e' si Isa tainga a'a he'. Angaludja' isab si Isa, bo' yampa
ntananna d'lla' a'a he'.
34 Puwas e' pahangad si Isa ni langit bo' anganapas paheya. Yukna
ni a'a bisu maka aumaw inān, “Eppata!” Hatina “Paukab na kam!”

35 Makakale magtūy tainga a'a inān. Pinausay magtūy d'lla'na ati
abontol na e'na amissala.
36 Jari niamay-amayan saga a'a inān e' si Isa, sinō' da'a angahaka ni
sai-sai ma pasal ina'an-i. Sagō' mangkinna sigām sinō' da'a angahaka,
mangkinna sigām angahaka.
37 Jari ainu-inu to'ongan sasuku makakale. "A'a itu," yuk sigām,
"ahāp sidda kahinanganna kamemon. Minsan a'a bisu tapakale e'na,
a'a umaw tapabissala e'na."

8

Mpat Ngibu A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 15:32-39)

1 Mbal at'ggol minnē' aheka isab saga a'a patimuk pina'an. Pagka
halam aniya' kinakan sigām, nilinganan e' si Isa saga mulidna pehē'
ni iya. Yukna ma sigām,
2 "Ma'ase' aku ma ba'anan a'a itu sabab kat'llu na llaw itu ya kamaitu
sigām ma aku, maka halam aniya' kinakan sigām.
3 Bang sigām papole'ku ma halam bay makakakan, arakala' pin-
unung sigām ma pal'ngnganan, sabab aniya' kasehe' atā pamole'an
sigām."
4 Yuk saga mulidna ma iya, "Na, maingga bahā' pangā'anta kinakan
sarang pamakan kaheka a'a itu? Itiya' kitam ma lahat halam aniya'
kaluma'anna itu!"
5 Atilaw si Isa ma sigām, yukna, "Pila solag tinapaybi ilu?"
"Pitu'," yuk sambung sigām.
6 Manjari sinoho' e' si Isa katimukan a'a inān magtingkō'an ma tana'.
Niā' e'na pitu' tinapay inān bo' magsarang-sukul ni Tuhan. Puwas
e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa sōnganna ni saga mulidna, ati
tinopod-toporan ba'anan a'a inān e' sigām.
7 Aniya' isab ma sigām saga daing anahut, salat hekana. Pinagsuku-
lan e' si Isa bo' tinopod-topod isab e' mulidna ma saga a'a he'.
8 Jari magkakanan sigām kamemon sampay asso. Puwas e' aniya'
pitu' ambung aheya ap'nno' e' kapin kinakan bay tatimuk e' saga mulid.
9 Saga a'a bay magkakanan inān, aniya' kulang-labi mpat ngibu.
Manjari pinapole' na sigām e' si Isa,
10 ati paruwa' iya maka saga mulidna ni bayanan bo' pauntas pehē'
ni lahat Dalmanuta.

Saga Parisi Mikipa'nda' Paltanda'an
(Matiyu 16:1-4)

11 Pagt'kka disi Isa ni Dalmanuta, aniya' pehē' ni iya saga a'a Parisi
amowa iya magsu'al. Bilahi sigām anulayan iya, ya po'on sigām
mikipa'nda' paltanda'an, palsaksi'an in iya b'nnal taga-kapatut min
Tuhan.
12 Manjari anganapas si Isa paheya sabab kasusa deyom atayna,
ati yukna ma sigām, "Angay bahā' saga a'a ma patahunan itu, hal
angamu' paltanda'an. B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, halam aniya'
paltanda'an pina'nda'an ka'am."
13 Jari ala'an iya min sigām. Pariyata' iya pabīng ni bay pameya'anna
bo' pauntas iya pehē' ni dambila' danaw.

Pagbanda' Pasal Pandu' saga Parisi maka si Herod
(Matiyu 16:5-12)

14 Na, halam aniya' lutu' tabowa e' saga mulid si Isa, halam taentom.
Luwal dansolag tinapay bay ma deyom bayanan asal.
15 Jari pinandu'an sigām e' si Isa, yukna, “Kamaya'-maya' kam.
Halli'inbi pasulig tinapay min saga Parisi maka pasulig sultan Herod!”
16 Magsuli-suli saga mulid pasal pah'llingna itu sabab halam tahati
e' sigām. Yuk sigām, “Angkan marai' buwattē' pah'lling si Isa sabab
halam kitam bay amowa tinapay.”
17 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ya pagsuli-suli sigām, angkan
yukna, “Angay kam magsuli-suli pasal halam aniya' tinapaybi? Halam
gi' tahatibi bahā'? Akulang bahā' akkalbi?
18 Aniya' matabi sagō' mbal kam maka'nda'. Aniya' taingabi sagō'
mbal makakale. Arai' halam taentombi bay hinangku llaw ina'an-i,
19 waktu bay kapagpōng-pōngku tinapay lima hekana pamakan
saga limangibu a'a. Pila heka ambung aheya bay pangisihanbi kapin
kinakan?”
Yuk sigām, “Sangpū' maka duwa.”
20 “Maka tinapay pitu' hekana-i,” yuk si Isa, “ya bay pagpōng-pōngku
ma saga a'a mpat ngibu. Pila ambung bay pangisihanbi?”
“Pitu',” yuk sigām.
21 “Na,” yukna, “mbal na pa'in kam makahati.”

A'a Buta Kauli'an e' si Isa

22 Jari at'kka na disi Isa ni kaluma'an Betsaida, maka aniya' saga a'a
amowa a'a buta. Angamu' sigām junjung bang pa'in iya pinat'nna'an
tangan si Isa.
23 Sakali binalutan e' si Isa tangan a'a buta he' ati niambit e'na
paluwas min kaluma'an inān. Ma luwasan pa'in, niludja'an e'na
matana bo' yampa pat'nna'na tanganna ni iya. Puwas e' tinilaw iya
e' si Isa, “Aniya' bahā' ta'nda'nu?”
24 Patongas a'a he' ang'nda' ni dahuanna. “Aho',” yukna, “aniya'
ta'nda'ku saga a'a, sagō' luwana sali' po'on kayu sikal'ngnganan.”
25 Pinat'nna' e' si Isa tanganna ni mata a'a itu, kaminduwana na, jari
pagpatongna ma buwattina'an kauli'an na matana maka asawa na e'na
ang'nda' ma kamemon.
26 Puwas e' pinapole' iya e' si Isa maka e'na ah'lling, yuk-i, “Da'a ka
pasōd pabīng ni deyom kaluma'an.”

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-20; Lukas 9:18-21)

27 Manjari itu palanjal si Isa maka mulidna ni saga kaluma'an ma
sakalibut da'ira Kesareya Pilipi. Na, ma labayan pa'in, atilaw si Isa ma
saga mulidna, yukna, “Sai kono' aku bang ma pah'lling saga a'a?”
28 Yuk sambung saga mulid e', “Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono' si
Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija. Maka bang
ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal e'.”
29 “Na, bang ma ka'am,” yuk tilaw si Isa, “sai sa aku itu?”
Anambung si Petros. “Ka'a Al-Masi,” yukna, “ya tapene' e' Tuhan.”
30 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna, sinō' da'a angahaka ni
sai-sai in iya Al-Masi.

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:21-28; Lukas 9:22-27)

31 Na, minnē' anagna' si Isa amandu'an saga mulidna pasal ai song
tum'kka ni iya. "Aku," yukna, "Anak Manusiya', aheka du kabinasahan
song pat'kka ni aku. Maka sinulak du aku e' saga pagmatto'ahan maka
saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du aku
sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng."
32 Pinapasti' to'ongan e' si Isa pah'llingna itu ma sigām, jari binowa
iya e' si Petros paokat min kasehe'an bo' supaya pinabukagan.
33 Sagō' palingi' si Isa ang'nda' ma saga mulidna ati pabukaganna si
Petros. "Ala'an ka min aku, saitan! Ya pamikilnu ilu pikilan manusiya'
ko', ngga'i ka pikilan Tuhan."
34 Jari pinatimuk e' si Isa kaheka'an a'a inān maka saga mulidna.
Yukna, "Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka
kabaya'an baranna ya dūlanna. Subay tanggungna hāgna pamap-
atayan iya, hatina subay paglilla'na kabinasahan. Minnē' iya makajari
ameya' ma aku.
35 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana
min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, lilla' isab
amatay ma sababku maka ma sabab lapal ahāp itu, tantu iya makabāk
kallum kakkal.
36 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an kamemon
alta' deyom dunya itu, bo' halam aniya' kallumna kakkal, aheya lugi'na.
37 Halam aniya' tapangal'kkatna kallum-nyawana bang amutawan
na min iya.
38 Saga a'a ma tahun itu, dusahan asal kaheka'an sigām maka mbal
angisbat Tuhan. Sasuku aiya' angahaka'an saga a'a pasal kapameya'na
ma aku maka ma pandu'ku, kinaiya'an isab e'ku. In aku Anak
Manusiya' mbal angakuhan a'a inān ma waktu kapi'ituku pabalik.
Pabalik du aku aliput e' sahaya Mma'ku, sinehe'an isab aku e' saga
mala'ikat asussi."

9

1 Amissala gi' si Isa, yukna, "B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am,
aniya' maitu ma ka'am mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagpar-
inta Tuhan pinat'nna' beya' maka kawasa aheya."

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-13; Lukas 9:28-36)

2 Na, palabay pa'in nnom llaw min waktu he'-i, si Petros maka si
Yakub maka si Yahiya wa'i binowa e' si Isa patukad ni būd alanga, hal
sigām sadja. Maina'an pa'in, apinda pangluwahan si Isa ma pang'nda'
sigām.
3 Apote' to'ongan s'mmekna, makasilaw sidda. Halam aniya' mag-
darakdak ma deyom dunya itu makapapote' s'mmek buwat kapote'
s'mmekna inān.
4 Panyata' isab pina'an nabi Elija maka nabi Musa, ta'nda' e' saga
mulid e' magsuli-suli maka si Isa.
5 Ah'lling si Petros ni si Isa, yukna, "Tuwan Guru, ahāp to'ongan
isab itiya' kami maitu. Angahinang kami t'llu panggung-panggung

pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a, dakayu' ma si Musa, maka dakayu' ma si Elija."
6 Buwattē' tapamūngna sabab mbal kata'uwanna bang ai subay pah'llingna. Aheya sidda tāw saga mulid e'.
7 Sakali aniya' gabun bay angalandungan sigām, maka aniya' suwala ah'lling minnē'. Yuk suwala he', "Anakku ko' itu, ya kalasahanku. Iya ya kalehunbi."
8 Pag'nda' sigām paruruwambila' ma sigām, halam aniya' a'a ta'nda' sigām, luwal si Isa.
9 Manjari itu, paglūd pa'in sigām min būd e', binanda'an sigām e' si Isa, yukna, "Da'a kam angahaka ni sai-sai pasal bay ta'nda'bi ma diyata' būd. Subay na aku, Anak Manusiya', tapakallum pabīng min kamatayku bo' yampa kam angahaka."
10 Niasip e' sigām kabtangan si Isa itu sagō' magtilaw-tilaw sigām kat'llungan bang ai hatina ya bay yukna pasal kapakallum min kamatay.
11 Sakali tinilaw iya e' sigām, yuk-i, "Angay magpa'in saga guru sara' agama in si Elija subay palahil dahū pi'itu?"
12 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "B'nnal ko' ilu, palahil dahū si Elija min Al-Masi bo' anakapan kamemon. Saguwā' tasulat asal ma deyom Kitab pasal Anak Manusiya' in iya subay makalabay kabinasahan aheya maka subay nihalipulu. Angay bahā'?
13 Sagō' haka'anta kam pasal si Elija. Bay na iya palahil ati tahinang ma iya e' saga manusiya' ai-ai kabaya'an sigām, buwat bay tasulat asal ma deyom Kitab ma pasalna."

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-21; Lukas 9:37-43)

14 Na, makabalik pa'in disi Isa ni saga mulid kasehe'an, lumandu'an aheka a'a ta'nda' e' sigām magtimuk. Aniya' isab saga guru sara' agama ta'nda' e' sigām magjawab maka saga mulid si Isa kasehe'.
15 Pag'nda' kaheka'an a'a itu ma si Isa, aheya kainu-inuhan sigām ati paragan sigām anampang iya.
16 Atilaw si Isa, yukna, "Ai pagjawabanbi ilu?"
17 Jari aniya' anambung min deyom katimukan a'a inān, yukna, "Tuwan Guru, bay bowaku ni ka'a anakku l'lla sabab sinōd iya saitan umaw.
18 Kahaba' waktu, bang iya kasangonan e' saitan itu, pinahantak iya ni tana'. Anuput-nuput bowa'na, magtage'ot emponna, maka anuwas isab baranna. Bay amu'ku pinala'an e' saga mulidnu itu sagō' mbal takole' e' sigām."
19 Anambung si Isa, yukna, "Ka'am saga a'a ma tahun itu, halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma ka'am anandalan kabuwattilubi? Bowahun pi'itu onde' ilu," yukna.
20 Jari binowa iya ni si Isa.
Ta'nda' pa'in si Isa e' saitan, magtūy sinawan e'na onde' inān ati pinahantak ni tana' amaspad. Anuput-nuput isab bowa'na.
21 Atilaw si Isa ma mma' onde' inān, yukna. "Sumiyan gi' bay kabuwattituna itu?"
"Sangay min kariki'-diki'na," yuk mma'na.

22 “Araran iya pinahantak e' saitan ni deyom api atawa ni deyom
bohe' bo' pinapatay. Ndū' tuwan, bang takole'nu, ma'ase' ka ba.
Tabangun kami!”
23 Yuk si Isa ma iya, “Angay tilawnu bang takole'ku? Bang a'a taga-
iman,” yukna, “takole'na kamemon.”
24 Atanog magtūy pah'lling mma' onde' he', yukna, “Aniya' imanku
sagō' kulang lagi'. Tabangin aku bo' supaya pasōng kosogna.”
25 Pag'nda' si Isa ma kaheka'an a'a inān song na pagipit ni iya, magtūy
lāngna saitan e'. “Ka'a saitan umaw maka bisu,” yukna, “soho'ta ka
ala'an min deyom baran onde' ilu. Da'a ka pasōd pi'ilu pabīng!”
26 Jari itu, aubus pa'in e' saitan angolang pakosog maka e'na amaspad
onde' inān, paluwas iya min baranna. Sakali angaluwa patay onde'
inān, angkan yuk kaheka'an a'a inān, “Na! Amatay na!”
27 Sagō' binalutan tangan onde' ina'an e' si Isa bo' tabanganna
papunduk. An'ngge iya magtūy.
28 Na, makasōd pa'in si Isa ni deyom luma', tinilaw iya e' saga
mulidna pagka sigām-sigām la'a. Yuk-i, “Angay kami bay mbal
makapaluwas saitan e'?”
29 Yuk si Isa, “Ya ginis saitan ina'an mbal tapaluwas, luwal bang
niamu'an tabang min Tuhan.”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Lukas 9:43-45)

30 Manjari palanjal na disi Isa minna'an bo' palabay min t'ngnga'
lahat Jalil. Ya kabaya'an si Isa subay halam aniya' makata'u bang
pi'ingga pal'ngngananna,
31 sabab ina'an iya amandu'an saga mulidna. Yukna ni sigām,
“Aku, Anak Manusiya' itu, arai' na sinōngan ni pang'ntanan saga
a'a ati pinapatay du aku e' sigām. Sagō' puwas t'llumbahangi min
kapamapatay ma aku, allum du aku pabīng.”
32 Saguwā' halam tahati bissala si Isa inān e' saga mulidna, maka
mbal isab sigām makatawakkal anilaw iya.

Sai Ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Lukas 9:46-48)

33 Manjari itu at'kka na sigām ni da'ira Kapirnaum. Makasōd pa'in
si Isa ni deyom luma', tinilaw e'na saga mulidna, yukna, “Ai bay
paglugatanbi ma labayan e'?”
34 Sagō' mbal sigām bilahi anambung sabab ya paglugatan sigām
bang sai ya katapusan alanga.
35 Jari aningkō' si Isa bo' lingananna saga mulidna kasangpū'
maka duwa ina'an pabihing ni iya. Yukna ma sigām, “Sai-sai bilahi
pinalanga to'ongan subay magpatireyo' di-na min kamemon. Subay
iya magsosoho'an ni pagkahina kamemon.”
36 Sakali niā' e' si Isa dakayu' onde'-onde' pinat'ngge e'na ma
dahuwan sigām. Ginapus pa'in e'na onde' itu, yukna ni sigām,
37 “Sai-sai anaima' dakayu' onde'-onde' buwattitu ma sabab ōnku ya
pamanyabutanna, sali' du baranku ya tinaima' e'na. Maka sai-sai isab
anaima' aku, ngga'i ka hal aku ya taima'na. Taima'na isab Tuhan ya
bay amapi'itu aku ni dunya.”

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Lukas 9:49-50)

38 Jari itu aniya' pah'lling si Yahiya ni si Isa, yukna, “Tuwan Guru,
aniya' dakayu' a'a ta'nda' kami anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min
deyom baran a'a. Bay iya lāng kami sabab ngga'i ka sehe'tam.”
39 Saguwā' ah'lling si Isa, yukna, “Da'a iya lāngunbi sabab bang a'a
makahinang hinang kawasahan ma sabab aku ya panabbutanna, mbal
magtūy tapah'llingna la'at ma pasalan aku.
40 Sabab sai-sai mbal anagga' kitam amogbog du ma kitam.
41 Haka'anta kam to'ongan, sai-sai amuwanan ka'am minsan la'a
hal dasawan bohe' ma sabab suku' kam Al-Masi, tantu a'a inān
tinungbasan kahāpan.”

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-9; Lukas 17:1-2)

42 Yuk si Isa lagi', “Bang aniya' ganta' makaparusa ma dakayu' a'a
areyo' buwat hantang onde' itu, a'a taga-pangandol ma aku, ahāp lagi'
bang a'a makaparusa inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna
bo' yampa nihūg ni timbang, bang pa'in mbal kalandu'an hinangna
buwattē'.
43 Bang tanganbi ganta' amowa ka'am magdusa gom lagi' pōnganbi
bo' mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga'
ma apukul dambila' tanganbi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom
api nalka' ya mbal kap'ddahan ma ajukup tanganbi karuwambila'. [
44 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna,
ya p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.]
45 Bang tape'bi isab ganta' amowa ka'am magdusa, gom lagi'
pōnganbi. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom sulga' ma apukul dambila'
tape'bi, bang pa'in kam da'a nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup
tape'bi karuwambila'. [
46 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna,
ya p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.]
47 Bang matabi isab amowa ka'am magdusa, gom na pa'in lugitunbi
bo' mbal kalandu'an dusa he'. Ahāp lagi' kam pasōd ni deyom
pagparintahan Tuhan ma abuta dambila' matabi, bang pa'in kam da'a
nilarukan ni deyom api nalka' ma ajukup matabi karuwambila'.
48 Ya kabinasahan a'a ma deyom nalka' he' halam aniya' hāranna,
ya p'ddi'na halam aniya' tobtobanna.”
49 Magparalilan gi' si Isa. “Niasinan saga a'a kamemon, pinalabay
min katiksa'an ya sapantun api.
50 Ahāp asal asin itu sagō' halam aniya' pamabalik nanamna bang
magtinu' na. Angkan ka'am isab,” yukna, “subay aniya' asin ma ka'am,
hatina subay kam pahatul-hatul bo' aniya' kasulutanbi.”

10

Pasal Pagtiman A'a Maglakibini
(Matiyu 19:1-12; Lukas 16:18)

1 Manjari ala'an si Isa min lahat ina'an bo' pehē' ni lahat Yahudiya
maka ni jadjahan lahat ma liyu sapa' Jordan. Aheka isab saga a'a
patimuk ni iya, ati pandu'anna sigām buwat asal kabiyaksahanna.

2 Na, aniya' pina'an ni iya saga a'a Parisi ya magniyat anulayan iya
bo' supaya tajallat ma bissalana. Yuk sigām ma iya, “Bang ma sara'tam,
makajari bahā' bang l'lla animanan h'ndana?”
3 Anambung si Isa yukna, “Ai bay panoho'an ka'am ma sara' si
Musa?”
4 Yuk sambung sigām, “Bang ma sara' si Musa, makajari l'lla
animanan h'ndana bang pa'in aniya' sulatna pagpasahan.”
5 Yuk si Isa, “Ya angkan kam sinulatan sara' buwattilu e' si Musa
sabab agagga kam.
6 Ma awal tagna', ma waktu kapamapanjari Tuhan ma manusiya',
bay sigā pinapanjari e'na l'lla maka d'nda, buwat bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
7 ‘Angkanna l'lla ang'bba min ina'-mma'na bo' parakayu' ni h'ndana.
8 Manjari in bay duwa baran, dabaran na.’ Ngga'i ka na sigā duwa
baran,” yuk si Isa, “sagō' dabaran na sigā karuwangan.
9 Angkan subay mbal pinapagbutas e' manusiya' ya bay pinagdakayu'
e' Tuhan.”
10 Maka-mareyom luma' pa'in disi Isa pabīng, tinilaw iya e' saga
mulidna pasal pagtiman itu.
11 Yukna ni sigām, “Sai-sai animanan h'ndana bo' magh'nda iya
saddī, taga-dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on.
12 Damikiyanna bang d'nda ya animanan h'llana bo' magh'lla saddī,
taga-dusa isab iya angaliyu-lakad.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Lukas 18:15-17)

13 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya
pinat'nna'an tanganna. Sagō' a'a amowa inān bay pinabukagan e'
kamuliran si Isa.
14 Jari pag'nda' itu e' si Isa, angastol iya ma saga mulid e' ati
yukna, “Parūlunbi pi'itu ni aku saga kamanahutan ilu. Da'a lāngunbi.
Sabab sai-sai makasali' kaul-pi'ilna ni buwat kamanahutan ilu, taga-
palsuku'an du ma deyoman pagparinta Tuhan.
15 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma
pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', a'a inān mbal pasōd
ni pagparintahan Tuhan.”
16 Jari ginapus e'na saga onde'-onde' inān, pinat'nna' e'na tanganna
ni sigām bo' yampa amu'anna kahāpan.

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Lukas 18:18-30)

17 Manjari itu, song pa'in pauntas si Isa ni pal'ngngananna pabīng,
aniya' dakayu' l'lla paragan tudju ni iya. Angōk-tu'ut a'a itu ma dahuan
si Isa maka e'na atilaw, yukna, “Tuwan Guru, asal ka ahāp. Ai subay
hinangku bo' supaya aku kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?”
18 Yuk si Isa ni iya, “Angay yuknu in aku ahāp? Halam aniya' ahāp,
luwal Tuhan dakayu'-kayu'.
19 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan: Da'a ka amono'. Da'a
ka angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka anangkaw, da'a
ka anaksi' puting. Da'a ka angulli'an pagkahinu bo' ta'ā' alta'na.
Pagaddatin ina'-mma'nu.”

20 Yuk l'lla ni iya, “Tuwan Guru, bay na kabogboganku ina'an-i
kamemon sangay min kaonde'-onde'ku.”
21 Pag'nda' si Isa ma a'a itu, t'kkahan iya lasa ati yukna, “Aniya'
gi' dakayu' halam tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon
bo' pamuwanun b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du
karayanu ma deyom sulga'. Puwas e' pi'itu ka ameya' ma aku.”
22 Pagkale a'a itu ma bissala si Isa, ala'at magtūy s'mmuna. Ala'an
iya minnē' maka e'na asusa sabab landu' aheka pangalta'na.
23 Ang'nda' si Isa ni saga mulidna bo' yukna ma sigām, “Saga a'a
dayahan kahunitan pinasōd ni deyoman pagparinta Tuhan!”
24 Takuddat saga mulidna ma bissalana itu, sagō' aniya' gi' sin-
ugpatan, yuk-i, “Saga bagay, ahunit sidda kasōd a'a ni deyoman
pagparinta Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd
ni pagparintahan Tuhan.”
26 Pasōng gom pa'in kainu-inu saga mulid, ati yuk sigām ni iya,
“Oy! Bang buwattē', sai bahā' makasampay ni kasalamatan ni deyom
sulga'?”
27 Pinandang e' si Isa saga mulidna maka e'na ah'lling, yukna, “Bang
manusiya' mbal to'ongan makarapat sagō' tarapat du e' Tuhan sabab
halam aniya' ahunit ma iya.”
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, “Nda'un ba kami itu. Bay na
bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a.”
29 “Aho',” yuk si Isa ma sigām, “maka haka'anta kam to'ongan,
sasuku bay ang'bbahan luma'na, atawa danakanna, atawa ina'-
mma'na, atawa panganakna, atawa tana'na, tinungbasan du iya. Bang
he'-i bay bbahanna ma sabab katuyu'na ma aku maka ma sabab lapal
ahāp,
30 tinungbasan du iya paheka e' Tuhan ma dunya itu-i. Tinungbasan
iya luma', danakan, ina', panganak, maka tana', lipat manglipat min
bay bbahanna. Sagō' pinat'kkahan iya kala'atan isab ma dunya itu ma
sabab pameya'na ma aku. Ma dunya ahirat pinasuku'an du iya kallum
taptap ni kasaumulan.
31 Sagō' aheka a'a makarahū buwattina'an pinaramuli du ma waktu
sinōng. Aheka isab taramuli ma buwattina'an pinarahū du ma waktu
sinōng.”

Si Isa Amissala Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Lukas 18:31-34)

32 Na, ma labayan pa'in disi Isa patukad tudju ni da'ira Awrusalam,
parahū si Isa min saga mulidna. Jari' tak'bbal deyom atay sigām, tināw
isab saga a'a kasehe'an ya paturul min buli'an. Manjari binowa e' si
Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī min a'a kasehe'an inān bo'
pahatina sigām pasal pakaradja'an ya song pat'kka ni iya.
33 “Pakale kam,” yukna. “Itiya' kitam patukad ni Awrusalam, ati
maina'an pa'in, in aku, ya pinagōnan Anak Manusiya', sinōngan du
ni pang'ntanan saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama.
Pinataluwa'an aku hukuman ni kamatay. Puwas e' ni'nde'an aku ni
pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi,

34 ati pinagudju'-udju' aku e' bangsa inān sampay pinagludja'an.
Pinagdaplosan du aku bo' yampa nilansang pinapatay. Sagō' apuwas
pa'in t'llumbahangi min kamatayku allum du aku pabīng."

Kapangamu' si Yakub maka si Yahiya
(Matiyu 20:20-28)

35 Sakali pina'an ni si Isa si Yakub maka si Yahiya ya anak si Sibidi
karuwangan. "Tuwan Guru," yuk sigā, "aniya' amu' kami bang pa'in
hinangannu kami."
36 Yuk si Isa, "Ai amu'bi?"
37 Anambung sigā, yuk-i, "Bang ta'abut waktu kapaningkō'nu
ma kasahaya'annu, ya kabaya'an kami subay pinatingkō' e'nu ma
bihingnu, dakayu' ma kowan, dakayu' ma gibang."
38 Yuk si Isa, "Mbal kata'uwanbi bang ai amu'bi ilu. Makasandal kam
bahā' pinananaman kasukkalan buwat pamasukkal aku ma sinosōng
ilu? Atawa makasandal kam pinalabay min kabinasahan ya song
labayanku?"
39 "Aho', makasandal du kami," yuk duwangan e'.
Yuk si Isa, "Asal makananam du kam kasukkalan buwat song pat'kka
ni aku. Makalabay du kam min kabinasahan ya song labayanku.
40 Sagō' halam aniya' kapatutku amene' bang sai pinatingkō' ma
bihingku kowan atawa ma bihingku gibang. Suku' ko' inān saga a'a
ya tinagamahan paningkō'an ina'an-i e' Tuhan."
41 Takale pa'in e' saga sangpū' mulid si Isa pasal bay niamu' e' si
Yakub maka si Yahiya, magtūy in sigā karuwangan itu kinap'ddi'an
atay.
42 Angkan sigām sinō' e' si Isa patimuk ni atagna. Yukna,
"Kata'uwanbi kajarihan saga a'a ma dunya itu. Ya binista taga-kapatut
ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi, ya na a'a magparintahan sigām maka
magmandahan sasuku ma deyo'an sigām. Ya du saga puntuk nakura'
sigām, angahagda asal ma sigām.
43 Sagō' ka'am ilu mbal subay magbuwattē'. Sai-sai kam bilahi taga-
ōn ma deyomanbi, subay magsosoho'an ni kasehe'an.
44 Sai-sai kam bilahi pinalanga subay magpa'ata ni a'a kamemon bo'
anabangan sigām.
45 Subay iya pa'anggil ni aku ya Anak Manusiya' itu," yuk si Isa. "Ya
pi'ituku ni dunya ngga'i ka aku subay pinaghinangan e' saga manusiya',
sagō' sigām ya subay tabangku. Pi'itu isab aku bo' paglilla'ku kallumku
pangal'kkatku saga a'a aheka min paldusahan sigām."

Si Bartimiyus Kauli'an e' si Si Isa
(Matiyu 20:29-34; Lukas 18:35-43)

46 Na, at'kka na disi Isa ni da'ira Ariha. Jari itu, atulak pa'in iya maka
saga mulidna minnē', maka aheka isab a'a parongan ma sigām, aniya'
a'a buta aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Si Bartimiyus ōnna,
ya anak si Timiyu. Hinangna anantili'.*
47 Makata'u pa'in iya in si Isa min Nasaret ina'an palabay, magtūy
iya angalingan pakosog. "O Isa," yukna, "tubu' sultan Da'ud, ma'ase'
ka ba ma aku!"

---

* **10:46 10:46** Santili': hatina a'a pangangamu' ni a'a maglaulabay.

48 Pinabukagan iya e' kaheka'an a'a inān, sinō' da'a ahidjul. Sagō'
pinakosog gom pa'in pangalinganna, yukna, “O Isa, tubu' Sultan Da'ud,
ma'ase' na ka!”
49 Pahogga' si Isa bo' ah'lling ni saga sehe'na. “Linganinbi iya pi'itu,”
yukna.
Jari nilinganan na iya, yuk-i, “Palasig ka. An'ngge ka sabab ina'an si
Isa angalinganan ka'a.”
50 Magtūy palaksu buta itu min baina maka e'na angala'anan manta
bay pak'mmosna bo' pasekot ni si Isa.
51 Yuk si Isa ma iya, “Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?”
“Tuwan Guru,” yukna, “bilahi aku maka'nda' pabīng.”
52 Yuk si Isa ma iya, “Amole' na ka. Pauli' na matanu ma sabab
pangandolnu ma aku.” Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati
ameya' iya paturul ma si Isa ma pal'ngngananna.

11

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Lukas 19:28-40; Yahiya 12:12-19)

1 Jari itu, asekot-sekot pa'in disi Isa ni da'ira Awrusalam bo' ma atag
kaluma'an Betpage maka Betani na, ta'abut e' sigām būd Kayu Jaitun.
Mahē' pa'in, sinoho' e' si Isa duwangan mulidna parahū.
2 “Pehē' na kam,” yukna, “ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Pagt'kkabi
pina'an makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot, kura' halam
bay tapangura'an a'a. Hubarinbi bo' bowahunbi pi'itu.
3 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay ngā'bi, haka'inbi
buwattitu. Yukbi, ‘Tu'ud pagguna e' nakura'. Mbal du at'ggol tinūran
du e'na.’ ”
4 Na, pehē' duwangan mulid e' ati tabāk e' sigā anak kura' ma lān,
pahengkot ma tambol luma' maina'an. Sabu pa'in sigā angahubad,
5 tinilaw sigā e' saga a'a bay magt'nggehan asal ma atag ina'an-i, yuk-
i, “Angay hubaranbi ilu?”
6 Anambung duwangan mulid inān buwat bay pangidda si Isa ma
sigā ati pinasagaran palanjal.
7 Binowa kura' e' sigā ni si Isa ati nilampikan bukutna maka badju'
sigā bo' yampa pangura'an e' si Isa.
8 Sakali itu aheka a'a am'llat s'mmek sigām ma lān palabayanna.
Kasehe'an isab bay anagpe' saga engas-engas dahunan min huma bo'
sinabulakan e' sigām ma lān.
9 Manjari ba'anan saga a'a ya pal'ngngan min dahuan si Isa sampay
sigām paturul min buli'anna, maglinganan sama-sama, yuk-i,
“Mahaldika'! Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
10 Bang pa'in binarakatan pamarintana ya song pat'nna'na,
buwat pamarinta pangkatantam si Da'ud.
Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi!”
11 Manjari pat'ngnga'-t'ngnga' si Isa ni da'ira Awrusalam bo' yampa
pasōd ni deyom langgal pagkulbanan. Nililing e'na ai-ai kamemon
ma deyomna inān, sagō', pagka song sangom na, paluwas iya minnē'.
Pabīng iya maka saga mulidna kasangpū' maka duwa ni kauman
Betani.

Kayu Igira Taluwa' Sapda
(Matiyu 21:18-19)

12 Pag'llaw dakayu' pa'in, hinabu sigām pauntas min Betani he',
lingantu na si Isa.
13 Jari aniya' ta'nda'na min katāhan dakayu' kayu igira alapat
e' dahun, angkan iya pina'an ang'nda' bang taga-buwa'. Sagō'
pagpina'anna, luwal du dahun ya ta'nda' maina'an sabab ngga'i ka gi'
musimna pagbuwa'.
14 Sinapdahan e' si Isa kayu inān, yukna, "Puwas minnitu halam
du aniya' amangan buwa' min kayu itu sampay ni kasaumulan." Na,
takale sapda itu e' saga mulidna.

Pasōd si Isa ni Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Lukas 19:45-48; Yahiya 2:13-22)

15 Na, at'kka pa'in sigām ni Awrusalam, pasōd si Isa ni deyom langgal
pagkulbanan bo' yampa anagna' amala'an saga magdaragang maka
maglilitu maina'an. Binulangkayat e'na lamisahan saga magsasambi'
sīn bangsa liyu ni sīn Yahudi. Ya du paningkō'an saga a'a magdagang
assang pagkulban, binulangkayat isab e'na.
16 Halam aniya' bay pasagaranna angahangkut ai-ai labay min
deyom langgal e'.
17 Jari amandu' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Tasulat asal
pangallam Tuhan ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan
ma saga a'a kabangsa-bangsahan.'
Sagō' hinangbi na sali' luma' patapukan mundu!"
18 Kahaka'an saga imam alanga maka saga guru sara' agama pasal
hinang si Isa itu, ya po'on sigām anagna' maggara' bang buwattingga e'
sigām amapatay iya. Tināw asal sigām ma iya sabab kinainu-inuhan
pandu'na e' a'a kamemon.
19 Pagabay kohap pa'in, magla'anan disi Isa min Awrusalam e'.

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 21:20-22)

20 Subu-subu pa'in, hinabu pa'in disi Isa pabalik ni Awrusalam,
ta'nda' e' sigām in kayu igira bay sapdahanna he', alanos na min gamut
sampay pariyata'.
21 Taentom e' si Petros bay lling si Isa ati yukna, "Nda'un ba, Tuwan!
Alanos na kayu igira bay sapdahannu he'!"
22 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Angandol kam ma Tuhan.
23 Haka'anta kam to'ongan, bang saupama soho'bi būd itu ala'an min
pa'ataganna bo' pat'nna' ni deyom s'llang, tahinang du ma ka'am bang
pa'in halam aniya' hawal-hawal ma deyom ataybi, bang pa'in kam
am'nnal isab in bay amu'bi tahinang du.
24 Angkan yukku ma ka'am, bang aniya' ai-ai amu'bi ni Tuhan, tantu
kam pinaniya'an bang pa'in kam am'nnal in ka'am makasambut na.
25 Maka bang kam an'ngge angarap ni Tuhan, bo' aniya' akon-akon
ma deyom ataybi ni a'a, ampununbi iya bo' supaya kam niampun isab
e' Tuhan ma kala'atan bay tahinangbi. [
26 Ya balikna na, bang mbal ampunbi a'a bay amakay dusa ni ka'am,
ya du ka'am mbal niampun e' Mma'bi Tuhan ma deyom sulga'.]"

Panilaw Pasal Kapatut si Isa
(Matiyu 21:23-27; Lukas 20:1-8)

27 Na, at'kka sigām pabīng ni Awrusalam. Manjari itu, pasalta'
pa'in si Isa palunsul ma deyom langgal pagkulbanan, pehē' ni iya
saga kaimaman alanga, maka saga guru sara' agama, maka saga
pagmatto'ahan Yahudi.
28 Yuk sigām ni iya, "Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay
amuwanan ka'a kapatut?"
29 Yuk si Isa, "Aniya' panilawku ma ka'am dahū. Bang itu sambun-
ganbi, haka'anta du kam bang ai kapatutku maghinang buwattitu.
30 Ya bay kapatut si Yahiya magpandi saga a'a, kapatut min Tuhan
bahā' atawa min manusiya' sadja? Sambunginbi aku."
31 Sakali magisun saga pagnakura'an inān, yuk-i, "Bang saupama
yukta in kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tinilaw du kitam e'na
itu bang angay kitam halam bay magkahagad ma iya.
32 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja,
allā, piligdu." Tināw asal sigām sabab magkahagad saga a'a kamemon
in si Yahiya dī nabi min Tuhan.
33 Angkan buwattitu ya panambung saga nakura' inān ma panilaw
si Isa, yuk-i, "Mbal kata'uwan kami bang minningga kapatutna."
"Na," yuk si Isa, "ya du isab aku mbal aku angahaka'an ka'am bang
minningga kapatutku maghinang saga hinangku itu."

12

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Lukas 20:9-19)

1 Manjari anagna' si Isa amissala kissa paralilan. "Aniya'," yukna,
"dakayu' a'a tag-tana' bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay
nilikus e'na maka ād, bay kinali'an lowang pagp'gga'an buwa' anggul
panaluran bohe'na. Nihinang isab e'na dakayu' balung-balung alanga
pamantawan. Puwas e' bay patunggu'anna kabbun inān ma saga a'a
magtutunggu' bo' yampa iya atulak ni lahat saddī.
2 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul e', sinoho' e' tag-dapu
kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga a'a magtutunggu' angā'
bahagi'na.
3 Sagō' pagt'kka sosoho'an itu, sinaggaw iya magtūy e' a'a magtu-
tunggu'. Niraplosan iya e' sigām bo' yampa pinapole' ma halam aniya'
tabowana.
4 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun inān.
Jari in sosoho'an dakayu' itu kinakal ma kōkna e' saga magtutunggu'.
Nihalipulu isab iya.
5 Puwas e' anoho' na isab tag-dapu inān dakayu' sosoho'an saddī
pehē', ati pinapatay e' sigām. Aheka gi' isab sosoho'an bay pinabeya',
sagō' ya du sigām nila'at e' saga a'a magtutunggu' inān. Kasehe' bay
niraplosan, kasehe' bay pinapatay.
6 Luwal du anak tag-dapu ya takapin, ya anakna l'lla kalasahanna.
Jari itu, ma damuli katapusan, bay soho'na pehē' anakna lahasiya' itu.
Yukna ma deyom pikilanna, 'Tantu pinagaddatan anakku itu e' saga
tunggu' he'.'

7 Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-kabbun itu, magtūy sigām
magisun. Yuk sigām, 'Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng kitam,
papataytam iya bo' ta'ā'tam tana'na.'
8 Manjari sinaggaw iya e' sigām, bo' binono' maka tinimanan
patayna paluwas min likusan.
9 "Na," yuk si Isa, "ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun? Tantu
du iya pina'an amapatay saga a'a magtutunggu' he' ati patunggu'anna
tana'na ma a'a saddī."
10 Atilaw iya ni saga a'a inān, "Halam bahā' tabassabi deyom Kitab,
ya yuk-i,
'In batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
ya kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna.
11 Hinang Tuhan ko' inān, landu' ahāp ma pang'nda' kami.' "
12 Tahati e' saga nakura' Yahudi inān in sigām ya pina'andigan e'
si Isa, angkan iya arak sinaggaw e' sigām. Sagō' halam kalandu'an
sabab tināw sigām ma kaheka'an saga a'a, ya po'on ang'bba min iya
saga pagnakura'an inān bo' ala'an minnē'.

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Lukas 20:20-26)

13 Na, aniya' pinapehē' ni si Isa saga Parisi maka saga bebeya'an
si Herod. Sinō' sigām atilaw iya pahāp bo' supaya tajallat ma
panambungna.
14 Jari itu pehē' sigām ah'lling ni si Isa, yuk-i "Tuwan Guru,
kata'uwan kami in ka'a apote' asal ataynu. Mbal ka tināw sinoway
e' sai-sai sabab sali' du bowahannu ma a'a kamemon. B'nnal sadja
pamandu'nu pasal kaul-pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan. Na, bang ma
ka'a, bang kita ganta' amayad sukay ni parinta Rōm ya ma deyo'an
Sultan Mahatinggi, langgalta bahā' sara' agamatam? Wajib kita
amayad atawa mbal?"
15 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa kapagnahu'-nahu' sigām, angkan
yukna, "Angay kam bilahi anganjallat aku ma bissalaku? Bowahinbi
aku dakayu' sīn tibu'uk bo' talilingku."
16 Binowahan iya dakayu' pisita ati tilawna sigām, yukna, "Patta' sai
maka ōn sai ma sīn itu?"
"Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna," yuk sambung sigām.
17 "Na!" yuk si Isa. "Suku' sultan ko' itu, angkan pamayarunbi ni iya.
Damikiyanna ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan." Ainu-inu
magtūy saga a'a inān ma si Isa.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Lukas 20:27-40)

18 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama
Yahudi ya magpina'in halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli.
Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i,
19 "Tuwan Guru, aniya' sara' bay pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a
amatay ma halam taga-tubu'. In baluna subay niā' h'nda e' siyalina bo'
supaya aniya' anak binista tubu' min a'a bay amatay he'.
20 Na," yuk sigām, "aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda
siyaka he' sagō' amatay ma halam taga-anak.

21 Jari baluna he' niā' h'nda e' siyali pasunu' ati amatay isab iya ma
halam taga-anak. Damikiyanna isab siyali kat'lluna.
22 Papu'utta na, in pitu' magdanakan bay makah'nda ni dakayu'
du d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam taga-anak. Ma
katapusanna amatay isab d'nda.
23 Na, Tuwan," yuk sigām, "bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik
saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā'
h'nda e' sigām kapitu' magdanakan."
24 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Ya angkan kam asā' sabab
mbal kata'uwanbi bang ai ma deyom Kitab, maka mbal kata'uwanbi
kosog kawasa Tuhan.
25 Sabab bang manusiya' itu pinakallum na min kamatay, makasali'
du kitam ni bangsa mala'ikat ma deyom sulga' sabab mbal na
magh'nda-h'lla.
26 Na, ya pasal isab saga a'a pinakallum pabīng min kamatay, kilāku
halam tabassabi ma deyom Kitab si Musa, ya pasal po'on puhung
arokot. Yuk Tuhan ma iya, 'Aku ya Tuhan disi Ibrahim, si Isa'ak maka
si Yakub.'
27 Tuhan itu," yuk si Isa, "pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i
ka e' a'a magpatayan*. Aheya pahāp kasā'anbi ilu!"

Panoho'an ya Katapusan Aheya
(Matiyu 22:34-40; Lukas 10:25-28)

28 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama, ati takalena
pagbissala si Isa maka saga Saddusi he'. Tapikilna pa'in, ahāp
panambung si Isa ma sigām, pasekot iya ni si Isa atilaw, yukna, "Ya
ingga panoho'an Tuhan ahalga' min kamemon?"
29 Yuk si Isa, "Muna-muna panoho'an ītu: 'Pakale kam bangsa Isra'il!
Ya Panghū' pagtuhanantam dakayu' du.
30 Wajib kam alasa to'ongan ma Tuhan. Ya lasabi ma iya subay
min deyom ataybi, min panahu'anbi, min deyom tawhidbi, maka min
kosogbi.'
31 Ya na itu panoho'an karuwana, ya yuk-i, 'Wajib kam alasahan
pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi'. Halam aniya'
panoho'an makaliyu min duwa panoho'an itu."
32 "Taluwa', Tuwan Guru," yuk guru inān ni si Isa. "B'nnal ya yuknu
ilu. In Tuhantam dakayu' du, halam aniya' saddī min iya.
33 Maka manusiya' itu wajib alasa ma Tuhan min deyom atayna
maka min deyom tawhidna maka min kosogna. Wajib isab iya
alasahan pagkahina manusiya' buwat e'na alasahan baranna. Ahalga'
panoho'an karuwa itu, wajib binogbogan labi gi' min hinang panukbal
susumbali'an atawa lalabotan indaginis ni Tuhan."
34 Ta'nda' pa'in e' si Isa kalalom pangita'u a'a inān anambung
buwattē', angkan yukna ma iya, "Ka'a ilu asekot ni pagparintahan
Tuhan." Puwas e' halam aniya' makatawakkal atilaw ma si Isa minsan
ai-na.

Panilaw Pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Lukas 20:41-44)

---

* **12:27 12:27** Hatina masi allum disi Ibrahim inān ma deyom ahirat minsan at'ggol na kamatay ginhawa-baran sigām.

35 Manjari itu, hinabu pa'in si Isa amandu' ma deyom langgal
pagkulbanan, aniya' panilawna, yukna, “Angay saga guru sara' agama
magpina'in pasal Al-Masi in iya tubu' sultan Da'ud?
36 Sabab si Da'ud baranna bay magkallam, waktu kapagbaya' Rū
Sussi ma iya. Buwattitu bay pagkallamna he':
‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
ati bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
37 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' si Da'ud, tantu iya
ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”

Pagbanda' si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Lukas 20:45-47)

Manjari landu' aheka a'a kinōgan akale ma si Isa.
38 Yukna ma pamandu'na, “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya
tagihan maglunsul magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām
nihulmat bang ma mairan.
39 Bang sigām ma deyom langgal bilahi pinatingkō' ma tingkō'an
bangsahan. Ya du bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an ya
tinau'an a'a alanga.
40 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda supaya ta'ā' luma' sigām, maka
pinataha' e' sigām sambahayang sigām paglaku-laku in sigām bal-
iman. Angkan pinalabi kabinasahan sigām ma ahirat.”

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Lukas 21:1-4)

41 Na, aningkō' pa'in si Isa ma deyom langgal, ma anggopan
tu'ung pangahūgan sīn pagjakat, ang'nda'-ng'nda' iya ma saga a'a
magpangahūg sīn pagjakat sigām. Aheka a'a dayahan wa'i angahūg
pilak aheka.
42 Manjari aniya' pina'an dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan,
angahūg duwa unud sīn, halga'na dakayu' unud sīn tumbaga.
43 Sakali sinoho' e' si Isa saga mulidna patimuk ni iya bo' yukna ma
sigām, “B'nnal ya pamissalaku ni ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e'
d'nda miskin itu ahalga' gi' min pilak kamemon ya nihūg e' kasehe'an.
44 Sabab kasehe'an inān bay amuwan min alta' sigām manglabi-
labihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin, bay pamuwanna sīn
kamemon ya arak pam'llina napakana.”

13

Pamandogahan ma Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Lukas 21:5-6)

1 Manjari itu, pasalta' pa'in si Isa paluwas min langgal pagkulbanan,
aniya' dakayu' mulidna ah'lling ni iya, “Nda'un ba, tuwan!” yukna.
“Alingkat landu' langgal itu maka saga batu bay pangahinang iya!”
2 Anambung si Isa, yukna, “Ta'nda'nu kaheya langgal itu kamemon,
ā? Sagō' haka'anta ka, ma sinosōng in langgal itu alubu du. Halam du
aniya' batuna angapin magbangkat, kinanat du kamemon.”

Kasigpitan maka Kabinasahan
(Matiyu 24:3-14; Lukas 21:7-19)

3 Puwas e', aningkō' pa'in si Isa ma būd Kayu Jaitun, ma anggopan
langgal pagkulbanan, pina'an ni iya si Petros, si Yakub, si Yahiya maka
si Andariyas, hal sigām-sigām sadja.
4 Yuk sigām ni si Isa, “Pahatiun kono' kami bang sumiyan paniya' ya
bay yuknu insini', maka bang paltanda'an ai pinatuwa' bo' kinata'uwan
in pakaradja'an inān kamemon song pat'kka na?”
5 Anambung si Isa yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' mbal niakkalan.
6 Sabab ma sinosōng aheka pi'itu anabbut ōnku, maglaku-laku in
sigām Al-Masi, ati aheka tabowa-bowa niakkalan e' sigām.
7 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pagbono' ma kasekotan atawa
habal pasal pagbono' ma lahat saddī, da'a kam agawa. Tantu paniya'
pagbono', sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat.
8 Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab
maka parinta dakayu'. Paniya' du isab linug ma sabarang lahat, maka
paniya' isab gotom. Saguwā' in bala' itu kamemon hal tagna'anna
sadja, sali' dalil d'nda ab'ttong bang yampa tananamna amuka' puhu'.
9 “Sagō' ka'am ilu,” yuk si Isa, “subay painsap to'ongan sabab
sinaggaw du kam bo' tinandanan ni paghukuman. Pinagdaplosan du
kam ma deyom kalanggalan Yahudi. Pinatampal kam ni saga gubnul
maka ni saga sultan ma sabab aku ya pameya'anbi, ati makasaksi' du
kam ni sigām ma pasalanku.
10 “Lapal ahāp itu subay pinagnasihat dahū ni sabarang bangsa bo'
yampa ta'abut llaw kiyamat dunya.
11 Bang kam ganta' sinaggaw bo' tinandanan ni sara', da'a kam
magsusa bang ai subay pamissalabi. Pamissalahunbi lapal ai-ai ya
pamatulun ka'am bang ta'abut waktuna. Sababna ngga'i ka baranbi
ya ah'lling ma waktu e'-i, sagō' Rū Sussi.
12 Ma waktu sinōng inān aniya' du saga a'a anukbalan danakan
sigām ni sai-na bo' pinapatay. Aniya' du isab saga matto'a l'lla
anukbalan anakna bo' pinapatay. Saga anak isab amantahan matto'a
sigām, anoho' isab subay pinapatay.
13 Maka ka'am saga mulidku,” yuk si Isa, “kinab'nsihan du e' a'a
kamemon ma sabab aku ya pameya'anbi. Sagō' lappasan du sasuku
ahogot imanna ma deyom kabinasahan sampay ni kahinapusan.”

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-28; Lukas 21:20-24)

14 “Ma sinosōng aniya' ta'nda'bi ‘kasammalan makaharam’ pat'nna'
ma ngga'i ka pat'nna'anna (sai-sai amassa itu sinō' pahati). Bang he'-
i paniya' na, sasuku pat'nna' ma tana' Yahudiya subay alahi pehē' ni
kabūd-būran.
15 Bang aniya' a'a ma luwasan luma'na subay mbal sōdna luma'na
angā' ai-aina.
16 Bang aniya' a'a ma humana subay mbal pabīng ni luma' angā'
badju'na paghaggut.
17 Ndū', maka'ase'-ase' saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i maka
saga d'nda taga-anak duru'an lagi'.
18 Amu'inbi ase' ni Tuhan bang pa'in pakaradja'an inān mbal
magsabu maka musim paghaggut.
19 Sabab ya kabinasahan patumbuk ma masa sinōng ilu,” yuk si
Isa, “akalap gi' bisana min kabinasahan kamemon bay kalabayan

manusiya' sangay min waktu kapamapanjari dunya e' Tuhan, sampay
ni waktu itu. Maka mbal isab kabalikan.
20 Daipara kinulangan e' Tuhan t'ggol kabinasahan inān. Bang bay
mbal, halam du aniya' angapin allum. Kinulangan du e' Tuhan ma
sabab saga a'ana ya asal tapene'na.
21 "Na, bang ta'abut waktu ina'an-i bo' aniya' ganta' anuhuma ni
ka'am, yuk-i, 'Nda'unbi! Itiya' na Al-Masi,' atawa, 'Ina'an na iya
maina'an,' da'a to'ongan kahagarunbi.
22 Sababna ma waktu sinōng inān aniya' du patuwa' saga a'a
magnahu'-nahu' in sigām Al-Masi atawa in sigām nabi min Tuhan.
Magpa'nda' sigām hinang barakatan maka saga paltanda'an kainu-
inuhan a'a bo' supaya ka'akkalan sampay a'a suku' Tuhan ya asal
tapene'na, bang tabowa niakkalan.
23 Sagō' painsap kam," yuk si Isa ni saga mulidna he'. "Bay na
kam pata'uku pasal pakaradja'an ilu kamemon ma halam gi' ta'abut
waktuna."

Pasal Kapabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Lukas 21:25-28)

24 "Ma llaw sinōng ilu," yuk si Isa, "apuwas pa'in saga kabinasahan
bay sabbutku he',
'angalendom mata llaw,
mbal amuwan sawa mata bulan.
25 Saga bitu'un magkapakpak min diyata' langit,
saga pandoga ma tonga'an ayan tabowa maglensa.'
26 "Puwas e' maka'nda' du saga manusiya' ma aku, in Anak
Manusiya', ameya' min gabun tudju pi'itu. Ta'nda' du e' sigām kosog
barakatku maka sahayaku.
27 Papehē'ku saga mala'ikatku ni mpat pidju alam animuk saga a'a
bay tapene'ku, min bihing langit dambila' maka dambila'."

Pamandogahan ma Pagbalik Al-Masi
(Matiyu 24:32-35; Lukas 21:29-33)

28 "Pamintānginbi po'on kayu igira," yuk si Isa. "Bang ta'nda'bi an-
gugbus tōng engas-engasna sampay angandahun na to'ongan, minnē'
kata'uwanbi song musim pang'llaw na.
29 Damikiyanna bang ta'nda'bi paniya' na bay pamissalaku ma ka'am
e', minnē' isab kata'uwanbi in kabalikku ni dunya asekot na.
30 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma mbal gi' magpatayan
saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du pakaradja'an kamemon
ya pamissalaku itu.
31 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal
to'ongan magkapinda."

Waktu Kapabalik si Isa Mbal Kinata'uwan
(Matiyu 24:36-44)

32 "Halam aniya' makata'u," yuk si Isa, "bang sumiyan llaw maka
waktu kabalikku pi'itu ni dunya. Minsan bangsa mala'ikat ma deyom
sulga', mbal kinata'uwan e' sigām. Minsan aku, Anak Tuhan, mbal
kata'uwanku. Luwal Mma'ku Tuhan ya makata'u.
33 Painsap kam! Pajaga kam, sabab mbal kata'uwanbi ina'an-i bang
sumiyan waktu kapamaniya' iya.

34 Ya dalilna sali' a'a magbamba ala'an min luma'na atulak ni lahat
saddī. Pajagahanna ai-aina ma saga sosoho'anna. Pat'nna'anna sigām
hinang pakaniya-pakaniya, ati amay-amayanna tunggu' lawang, sinō'
pajaga to'ongan.
35 "Na," yuk si Isa, "ya du ka'am subay pajaga sabab mbal
kata'uwanbi bang sumiyan waktu kat'kka tag-dapu luma', bang abay-
kohap ka, tonga' bahangi ka, waktu pangukku'uk manuk ka, atawa
waktu pagk'llat llaw.
36 Minsan patagha' t'kkana subay kam mbal tabāk e'na magtulihan.
37 Ya pangamay-ngamayku ma ka'am sali' du maka llingku ma
kamemon: 'Pajaga kam!' "

14

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Lukas 22:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, duwang'llaw gi' bo' Hinang Paglakad maka Hinang Tinapay
Halam Pasuligna. Manjari saga kaimaman alanga maka saga guru
sara' agama magisun na pa'in bang buwattingga e' sigām anaggaw si
Isa ma halam aniya' makata'u, bo' supaya iya pinapatay.
2 "Da'a pasalta'ta ma pagjamu," yuk sigām, "bo' mbal ahiluhala' saga
a'a kamemon."

Si Isa Binusugan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Yahiya 12:1-8)

3 Na, ina'an si Isa ma Betani, ma luma' si Simun a'a bay ni'ipul. Ma
pagkakanan pa'in si Isa, aniya' pina'an ni iya dakayu' d'nda amowa
bingki'-bingki' nihinang min batu pote', isihan ns'llan pahamut. Ns'llan
itu ns'llan narda halam aniya' lamudna, landu' ahalga'. Jari pinate' e'
d'nda k'llong bingki'-bingki' ati binusugan kōk si Isa maka ns'llanna.
4 Aniya' maina'an saga a'a magdugal kabowa kagit atay sigām.
Magbissala sigām dangan-parangan, yuk-i, "Angay ns'llan ahalga' itu
pinaka'at?
5 Arapun pinab'llihan labi t'llu hatus pilak ati b'llihanna inān
pamuwan ni kamiskinan." Jari sinoway sidda e' sigām d'nda bay
amusug ns'llan e'.
6 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Pasagarinbi na iya. Angay iya sasawbi?
Ahāp sidda hinangna ma aku itu.
7 Sabab paddas na pa'in aniya' a'a miskin ma ka'am. Makatabang du
kam ma sigām bang sumiyan-sumiyan kabaya'anbi. Saguwā' aku itu
mbal du paddas ma ka'am.
8 D'nda itu bay makahinang ya takole'na, hatina bu'usanna ns'llan
pahamut ni baranku pangawal llaw pagkubul ma aku.
9 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am," yuk si Isa, "pi'ingga-pi'ingga
lahat pagnasihatan lapal ahāp ma kaluha'an dunya, kinissa du pasal
bay hinang d'nda itu pangentoman ma iya."

Panipu si Judas Iskariyut ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Lukas 22:3-6)

10 Puwas pa'in ina'an, si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa
min kasangpū' maka duwa, bay pehē' ni kaimaman alanga magisun
anōngan si Isa ni sigām.

11 Pagkale sigām bang ai gawi si Judas itu, magtūy sigām kinōgan
ati anganjanji' sigām anambahan iya maka sīn. Pagubus, amiha iya
waktu ahāp panōngna si Isa ni sigām.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Lukas 22:7-23; Yahiya 13:21-30)

12 Na, ta'abut tagna'an llaw paghinang saga Yahudi ma Hinang
Tinapay Halam Pasuligna. Ya na ina'an llaw panumbali' saga anak
bili-bili ya kinakan e' sigām pangentoman waktu bay kapangalappas
Tuhan ma ka'mbo'-mbo'an sigām. Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-
i, "Maingga kabaya'annu panakapan kami pagjamuhannu ma Hinang
Paglakad?"
13 Jari sinoho' e' si Isa duwangan mulidna, yukna, "Pehē' kam ni
deyom da'ira inān. Sinampang du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut
isihan bohe'. Turulunbi iya
14 sampay iya pasōd na ni deyom luma'. Amissala kam isab
ni tag-dapu luma' ya pasōranna, yukbi, 'Sinō' ka tinilaw e' Guru
bang maingga bilik pagjamuhanna maka saga mulidna ma Hinang
Paglakad?'
15 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap," yuk si Isa.
"Panyap asal bilik inān ati maina'an kam magsakap kinakantam."
16 Na, pehē' duwangan mulid e' ni deyom da'ira. Ta'nda' e' sigā mahē'
buwat bay pamissala ma sigā e' si Isa, ati sinakap e' sigā kinakan ma
Hinang Paglakad.
17 Ta'abut pa'in abay kohap magbeya' si Isa maka mulidna kasangpū'
maka duwa pina'an ni luma' pagsakapan kinakan e'.
18 Jari itu, hinabu sigām amangan, amissala si Isa ni sigām, yukna,
"B'nnal ya pamissalaku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am
magbantu anōngan aku ni bantaku. Itiya' iya maitu magsalu maka
aku."
19 Magtūy kat'kkahan susa saga mulid e' ati atilaw sigām ma si Isa
magsunu'-sunu'. Yuk-i, "Ngga'i ka bahā' aku?"
20 Yuk sambung si Isa, "A'a du min ka'am kasangpū' maka duwa,
sehe'ku magsalu an'nno'an tinapayna ni deyom pinggan itu.
21 Aku itu, Anak Manusiya'," yuk si Isa, "amatay du buwat bay tasulat
ma pasalanku ma deyom Kitab. Saguwā' siya-siya du a'a ya anōngan
Anak Manusiya' ni bantana. Ahāp lagi' a'a inān halam bay nianakan."

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Kurintu 11:23-25)

22 Sabu sigām masi amangan, niā' tinapay e' si Isa. Niamu'an e'na
pagsukulan bo' yampa pinagpōng-pōng e'na ati pamuwanna ma saga
mulidna. "Sambutunbi," yukna, "sabab tinapay itu baranku ko'."
23 Niā' isab e'na dakayu' sawan ati niamu'an e'na isab pagsukulan
bo' yampa sōnganna ni sigām panginuman sigām kamemon.
24 Yukna, "Laha'ku ko' itu, tanda' sin kapagsulutan Tuhan maka
manusiya'. Laha'ku song pinabu'us ma sababan a'a aheka, supaya
sigām kalappasan.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, puwas itu mbal na aku
anginum binu-anggul itu pabīng. Subay aku ma deyom pagparintahan
Tuhan na bo' yampa aku anginum binu-anggul pabalik."

26 Puwas e', aubus pa'in e' sigām bay angalang dakayu' kalangan
pamudji Tuhan, paluwas na sigām minnē' tudju ni būd Kayu Jaitun.

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Lukas 22:31-34; Yahiya 13:36-38)

27 Manjari ah'lling si Isa ni sigām, yukna, "Alahi du kam kamemon
ang'bba min aku sabab tasulat ko' inān ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Bono'ku,' yuk Tuhan, 'a'a bay angupiksa' bili-bili
ati akaukanat saga bili-bili bay daumpigan.'
28 Sagō' bang aku tapakallum na pabīng min kamatayku, parahū du
aku min ka'am tudju ni lahat Jalil."
29 Ah'lling si Petros ni iya, yukna, "Mbal to'ongan ka bbahanku
minsan ka ni'bbahan e' kasehe'an itu."
30 Yuk si Isa, "Haka'anta ka to'ongan, ma sangom itu, ma halam gi'
kaminduwa pangukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal
kata'uwannu."
31 Gom pa'in akosog e' si Petros ah'lling, yukna, "Minsan aku
paunung amatay ma ka'a mbal du ka paliluhanku." Ya du saga mulid
kasehe'an, buwattē' isab pah'lling sigām.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Lukas 22:39-46)

32 Manjari palanjal gi' sigām ni kabbun niōnan Getsemane ati yuk si
Isa ni saga mulidna, "Maitu gi' kam aningkō'. Pina'an lagi' aku anabbut
ni Tuhan."
33 Ya binowa e' si Isa sehe'na pina'an si Petros, si Yakub maka si
Yahiya. Sakali magkasusahan iya, magk'bba-k'bba atayna.
34 Yukna ni t'llungan mulidna he', "Aku itu agon magkamamatay ma
sabab kasusahan itu. Angagad kam maitu magjaga."
35 Makalawak-lawak pa'in iya min sigām, pahantak iya ni tana' maka
e'na anabbut ni Tuhan. Ya niamu' e'na bang makajari, mbal na iya
pinat'kkahan kabinasahan ya song ta'abutna.
36 "Arōy, Mma'!" yukna. "Bang makajari la'anin lagi' min aku sawan
kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang
pa'in min kabaya'annu."
37 Puwas e' pabīng si Isa ni saga mulidna t'llungan ati tabākna sigām
magtulihan. Yukna ni si Petros, "O Simun, atuli ka? Mbal ka bahā'
makatatas anganjaga minsan la'a hal danjām?
38 Pajaga kam. Angamu' kam tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa-
bowa e' sasat. Lilla' deyom ataybi sagō' abuhat pamarananbi."
39 Sakali pehē' si Isa ni baina anabbut ni Tuhan pabīng buwat bay
panabbutna dahū.
40 Makabalik pa'in iya ni disi Petros tabākna isab sigām magtulihan
pabīng sabab kinaru' sidda. Mbal kinata'uwan e' sigām bang ai
panambung sigām ma si Isa.
41 Pagbalik si Isa kamint'lluna, yukna ni sigām, "Oy, atuli gi' kam?
Pahali-hali gi' kam? Sarang na ko' ilu. Ta'abut na waktu. Aku, Anak
Manusiya' itu, song na tinukbalan ni pang'ntanan saga a'a ala'at.
42 Pabungkal na kam! Sūng na kitam sabab ilu na a'a ya anōngan
aku ni sigām."

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Lukas 22:47-53; Yahiya 18:3-12)

43 Na, hinabu si Isa ah'lling gi' ni saga mulidna, magtūy at'kka pina'an
si Judas, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa. Aheka a'a
magbeya' maka iya magpamowa takos maka saga kakakal. Saga a'a
inān bay sinō' pina'an e' saga kaimaman alanga sampay e' saga guru
sara' agama maka saga pagmatto'ahan.
44 Aniya' asal pandoga bay pamuwan si Judas ma saga a'a he'. Bay
yukna ma sigām, "Ya a'a siyumku, ya na he' saggawbi. Bowahunbi iya
pehē' maka jagahinbi iya pahāp."
45 Pagt'kka si Judas pina'an, magtūy iya pa'abut ni si Isa. "Tuwan
Guru," yukna. Jari siyumna.
46 Sinaggaw si Isa e' saga a'a inān, binalutan pahogot.
47 Sagō' aniya' dakayu' min saga a'a magt'nggehan maina'an angahu-
rusan patakosna. Nilagut e'na dakayu' sosoho'an Imam Muwallam ati
autas dambila' taingana.
48 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay anaggaw iya, yukna, "Kabā'bi bahā'
in aku itu mundu, ya po'on kam subay amowa takos maka kakakal
panaggawbi aku?
49 Llaw-llaw aku bay amandu' ma deyom langgal pagkulbanan e'.
Mahē' aku ma ka'am bo' halam aku bay saggawbi. Sagō' ai-ai bay
tasulat ma deyom Kitab subay aniya' kamaksuranna."
50 Manjari maglahian saga mulid si Isa kamemon ati pinasagaran iya
maina'an.
51 Aniya' isab maina'an dakayu' subul paturul ma si Isa. Luwal hōs
ya pas'mmekna. Na, arak iya sinaggaw e' sigām,
52 sagō' ni'bbahan e'na hōsna ati alahi iya magpanantang.

Si Isa Pinaharap ni Tumpukan Maghuhukum
(Matiyu 26:57-68; Lukas 22:54-55, 63-71; Yahiya 18:13-14, 19-24)

53 Manjari itu binowa si Isa e' sigām ni luma' Imam Muwallam.
Ina'an magsakaum saga kaimaman alanga kamemon maka saga
pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama.
54 Bay paturul isab si Petros ma si Isa sagō' min katahan. Paturul
iya sampay pasōd na ni deyom halaman luma' Imam Muwallam ati
maina'an iya magtingkō'an maka saga jaga imam e', parangka ma
bihing api.
55 Ya kaimaman alanga maka kamemon saga a'a ma Tumpukan
Maghuhukum* amiha sababan panuntut sigām ma si Isa bo' supaya iya
pinat'nna'an hukuman ni kamatay. Saguwā' halam aniya' panuntutan
tabāk e' sigām.
56 Aheka magsaksi' puting bahasa iya katuntutan sagō' mbal
maguyun saksi' sigām.
57 Aniya' a'a kasehe' bay an'ngge amuwan saksi' itu panuntut sigām
ma si Isa bo' pa'in putingan.
58 Yuk-i, "Bay takale kami a'a itu angupama in iya angalubu
langgal pagkulbanan ya hinangan tangan manusiya' inān. Ma

* **14:55 14:55** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' ka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Ya kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

deyom t'llung'llaw kono' amat'ngge iya langgal saddī, sagō' ngga'i ka manusiya' ya angahinang iya."
59 Malaingkan minsan buwattē' panaksi' sigām mbal du maguyun bissala sigām.
60 Manjari an'ngge Imam Muwallam ma t'ngnga' sigām atilaw ma si Isa. Yukna, "Ka'a ilu, halam bahā' aniya' panganda'awanu ma panuntutan ka'a itu?"
61 Saguwā' halam ah'lling si Isa, halam iya anambung. Amissala pabīng Imam Muwallam, yukna, "Ka'a bahā' Al-Masi, Anak Tuhan?"
62 "Aho', aku na," yuk si Isa. "Ati ta'nda'bi du aku, Anak Manusiya' itu, aningkō' ma bihing Sangat Kawasa, tampal ni kowan. Maka ta'nda'bi du aku pi'itu ameya' ma gabun min deyom sulga'."
63 Manjari ginese' e' Imam Muwallam jubana kabowa astolna. Yukna, "Mbal na kitam amiha saksi' saddī!
64 Takalebi na llingna pangkal ni Tuhan! Ai pangahukumbi?" Sakali dauyunan na pangahukum sigām kamemon, in si Isa patut subay pinapatay.
65 Jari aniya' sigām kasehe'an anagna' angaludja'an si Isa. Tinambunan isab matana e' sigām bo' yampa pinagtibu'. Yuk sigām ma iya, "Tokorun kono' bang sai anibu' ka'a!" Jari binowa si Isa e' saga jaga inān bo' binutug.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-75; Lukas 22:56-62; Yahiya 18:15-27)

66 Na, ma halaman luma' pa'in si Petros, aniya' palabay minna'an dakayu' d'nda sosoho'an Imam Muwallam.
67 Pag'nda'na ma si Petros parangka ma api, magtūy nda'na pahāp ati yukna, "Ka'a ilu, bay ameya' ma si Isa, ya a'a Nasaret inān!"
68 Sagō' amalilu magtūy si Petros. "Mbal kata'uwanku," yukna. "Mbal tahatiku bang ai pah'llingnu ilu." Ati ala'an iya minnē' tudju ni bowa' lawang ya paluwasan min halaman e'. Jari angukku'uk manuk.
69 Ta'nda' na iya pabīng e' sosoho'an d'nda he' ati ah'lling iya ni saga a'a magt'nggehan maina'an. Ni'isaban e'na bay pah'llingna tagna'. "A'a ilu," yukna, "bay sehe' sigām."
70 Sagō' amalilu na isab si Petros.
Mbal at'ggol, ah'lling ni si Petros saga a'a magt'nggehan maina'an. Yuk sigām, "Kata'uwan kami in ka'a b'nnal bay sehe' disi Isa sabab a'a Jalil du ka isab!"
71 Sakali anukna'an di-na si Petros ati yukna, "Mbal kata'uwanku a'a pagbissalabi ilu!"
72 Saru'un-du'un du angukku'uk manuk, kaminduwana na, ati taentom e' si Petros ya bay lling si Isa ma iya, ya bay yukna, "Ma mbal gi' angukku'uk manuk min duwa, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu." Pagentom itu e' si Petros, magtūy iya anangis, magdukka to'ongan.

15

Si Isa Pinaharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Lukas 23:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Ta'abut pa'in pagk'llat llaw, magtūy pasa'ut saga kaimaman alanga
magsakaum maka pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama. Jari
magisun sigām maka Tumpukan Maghuhukum kamemon bang inay
sigām si Isa. Pagisun pa'in, niengkotan iya e' sigām bo' binowa pehē',
tinukbalan ni si Pilatu.
2 Mahē' pa'in, atilaw si Pilatu ma si Isa, yukna, "Ka'a ilu, sultan ka
bahā' ma bangsa Yahudi?"
Anambung si Isa, yukna, "Ya na yuknu ilu."
3 Na, aheka panuntut saga kaimaman alanga inān ma iya,
4 angkan iya tinilaw pabīng e' si Pilatu, yukna, "Halam aniya'
panambungnu? Nda'un kaheka panuntut sigām itu ma ka'a."
5 Sagō' halam aniya' sambung si Isa, angkan ainu-inu to'ongan si
Pilatu he'.

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Lukas 23:13-25; Yahiya 18:39—19:16)

6 Na, kahaba' tahun, ma waktu paghinang bangsa Yahudi ma
Hinang Paglakad, ya kabiyaksahan si Pilatu subay aniya' dakayu' pilisu
pal'ppana, sai-sai pinene' e' saga a'a Yahudi.
7 Jari ma waktu ina'an aniya' a'a bay takalabusu, ōnna si Barabbas.
In iya inān maka saga sehe'na bay amapatay a'a ma waktu panagga'
sigām ma parinta.
8 Sakali itu aheka saga a'a pa'alop ni si Pilatu angamu' pinal'ppa e'na
dakayu' pilisu buwat kabiyaksahan kahaba'-kahaba' tahun.
9 Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, "Bilahi kam bahā' bang
pal'ppahanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?"
10 Angkan sigām tilawna buwattē' sabab kata'uwanna asal bang ai
sababanna angkan si Isa bay tin'kkahan ni iya. Tu'ud angihid saga
kaimaman ma si Isa.
11 Sagō' ba'anan a'a inān bay pinitnahan asal e' kaimaman e', sinō'
angamu' si Barabbas pinal'ppa e' si Pilatu, ngga'i ka si Isa.
12 Amissala si Pilatu ni sigām pabīng, yukna, "Inayku bahā' a'a itu,
ya ōnanbi sultan bangsa Yahudi?"
13 Angolang sigām pakosog, yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"
14 "Angay?" yuk si Pilatu. "Ai bay hinangna ala'at?"
Luhūy pakosog pangolang sigām e', yuk-i, "Lansangun iya ni hāg!"
15 Na, bilahi si Pilatu amarūl saga a'a magtimukan e', angkan
pal'ppana si Barabbas ni sigām. Bo' arapun in si Isa tinukbalan ni
saga sundalu, sinō' niraplosan bo' pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa Pinagtunggīngan e' saga Sundalu
(Matiyu 27:27-31; Yahiya 19:2-3)

16 Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu pehē' ni halaman astana'
ati nilinganan patimuk pehē' damba'an sundalu inān kamemon.
17 Pinajubahan si Isa s'mmek taluk pinaka luwa pakayan sultan.
Nilangbid isab bahan itingan e' sigām, nihinang sali' panumping sultan
pinat'nna' ni kōkna.
18 Jari anagna' sigām magbau'-bau' magaddat ma iya. Yuk sigām,
"Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!"
19 Pinagp'ppok kōkna e' sigām maka tungkud, maka niludja'an iya.
Angōk-tu'ut sigām pagmahaltabat sigām ma iya.

20 Na, aubus pa'in e' sigām magtunggīng inān, niurusan e' sigām
s'mmek taluk bay pajubana bo' yampa iya pinas'mmekan bay
s'mmekna tagna'. Puwas e' binowa iya paluwas minnē' bo' nilansang
ni hāg pamapatayan iya.

Si Isa Nilansang ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Lukas 23:26-43; Yahiya 19:17-27)

21 Manjari aniya' a'a palabay minna'an, ōnna si Simun, bay min deya.
Si Simun itu mma' si Iskandar maka si Rupus, a'a iya min lahat Kirini.
Jari minandahan iya e' saga sundalu, sinō' ananggung hāg ya song
pangalansangan si Isa.
22 Binowa iya patukad ni jadjahan lahat niōnan Golgota, hatina lahat
Peya'-peya' Kōk.
23 Mahē' pa'in, aniya' arak pamainum saga sundalu ma si Isa binu-
anggul kalamuran tambal niōnan mira, sagō' halam taima'na.
24 Puwas e' nilansang iya ni hāg e' saga sundalu, bo' yampa
pinat'ngge hāgna. Pinagbahagi'an e' sigām saga s'mmekna, pinagko'ot-
ko'otan bo' kinata'uwan bang s'mmek ingga ma sigām dangan maka
dangan.
25 Ya waktu kapangalansang sigām ma si Isa saga lisag siyam subu.
26 Buwattitu in sulat bay pinat'nna' panuntut iya, yuk-i: "SULTAN
BANGSA YAHUDI."
27 Aniya' isab duwangan mundu bay pinasambeya' ma si Isa
nilansang ma hāg sigā. Dakayu' hāg inān bay pinat'ngge ma bihing
si Isa kowan, dakayu' ma bihingna gibang.
28 (Minnē' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab, ya
yuk-i, "Talapay iya ma saga a'a langgal sara'.")
29 Na, pinaggunyak-gunyak si Isa e' a'a maglaulabay. Pinaghanduk-
handukan iya e' sigām pangudju'. "Nē!" yuk sigām. "Ka'a na ya arak
angalangkat langgal pagkulbanan inān ati pabangunnu kono' pabīng
ma deyom t'llung'llaw!
30 Pareyo' ka min hāg ilu bo' ka angalappasan di-nu!"
31 Ya du magpangudju' saga imam alanga maka saga guru sara'
agama. Yuk suli-suli sigām ma pasalna, "A'a itu ata'u angalappas ma
a'a saddī sagō' mbal makalappasan di-na!
32 Al-Masi kono' iya, sultan bangsa Isra'il. Subay iya pareyo'an di-na
min hāg inān. Bang iya ta'nda'tam pareyo', am'nnal kitam ma iya!"
Ya du duwangan a'a bay nilansang ni hāg pinasambeya' ma si Isa,
ameya'-meya' isab angudju' iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Lukas 23:44-49; Yahiya 19:28-30)

33 Jari itu, augtu pa'in llaw, taluwa' lendom kaluha'an lahat e' sampay
ni lisag t'llu kohap.
34 Paglisag t'llu, akosog e' si Isa angalingan, yukna, "Eloi, Eloi, lama
sabaktani?" Hatina, "Tuhanku, O Tuhanku, angay aku pasagarannu?"
35 Pagkale itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an, yuk sigām kasehe',
"Pakale kam. Angalinganan iya nabi Elija."
36 Magtūy aniya' dakayu' a'a parai'-dai' ang'ggoman l'ppus ni deyom
binu al'ssom. Puwas e' pinasagnat e'na ni tōng kayu-kayu bo' yampa

sōnganna ni si Isa pamas'ssopna ma iya. Yuk a'a-i, “Angagad gi' kam.
Nda'ta lagi' bang patuwa' si Elija amareyo' iya min hāg.”
37 Sakali angolang si Isa min t'dda, magtūy ab'kkat napasna.
38 Saru'un-du'un du in kultina bay pangagpang ma deyom langgal
pagkulbanan inān agese' duwa min diyata'na tudju pareyo'.
39 Ta'nda' pa'in e' kapitan ya paharap ma hāg inān bang buwattingga
kab'kkat napas si Isa, anibahat iya, yukna, “B'nnal a'a itu Anak Tuhan!”
40 Aniya' isab maina'an saga d'nda magpang'nda' min katāhan.
Ina'an ma sigām disi Mariyam min Magdala maka si Salome, ina'an
isab si Mariyam ina' si Joses maka Yakub dakayu', ya abata' gi'.
41 Saga d'nda itu bay ameya' paumpig ma si Isa angussap iya waktu
kamahē'na lagi' ma lahat Jalil. Aheka isab saga d'nda saddī maina'an,
a'a bay ameya' ma iya tudju ni Awrusalam.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Lukas 23:50-56; Yahiya 19:38-42)

42 Llaw Pagsakap ko' inān, hatina dang'llaw dahū min llaw Sabtu'.
Jari itu, pagkohap pa'in ma llaw inān,
43 at'kka pina'an si Yusup a'a min kauman Arimati. Dakayu' iya
pagmatto'ahan ma Tumpukan Maghuhukum, a'a abantug. Atuyu'
asal iya angalagaran waktu pamat'nna' kapagparinta Tuhan. Sakali
anawakkal iya pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa.
44 Ainu-inu si Pilatu pagka takalena amatay na si Isa. Nilinganan
e'na kapitan, ya bay mahē', ati tilawna bang b'nnal amatay na.
45 Pagkale si Pilatu ma lapal kapitan in si Isa amatay na, patugutanna
si Yusup angā' patayna.
46 Am'lli si Yusup kakana' panaput ati pinareyo' e'na patay si Isa
min diyata' hāg bo' yampa sinaput e'na. Puwas e' pinat'nna' e'na ma
deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit ati ginulungan
e'na batu ya panaplok bowa' lowang e'.
47 Ina'an ang'nda'-ng'nda' si Mariyam min Magdala maka si Mariyam
ina' si Joses, ati tapandoga e' sigā bang maingga pangubulan si Isa.

16

Si Isa Allum Pabalik
(Matiyu 28:1-8; Lukas 24:1-12; Yahiya 20:1-10)

1 Palabay pa'in llaw Sabtu', ina'an si Mariyam a'a Magdala, maka
si Salome, maka si Mariyam ina' si Joses, am'lli laksi' maka ns'llan
pahamut pamahilala' sigām ma mayat si Isa.
2 Manjari pagk'llat llaw Ahad, bo' subu-subu to'ongan, pehē' sigām
ni pagkubulan.
3 Magsuli-suli na pa'in sigām ma labayan, yuk-i, “Sai bahā' angang-
gulungan batu panaplok lowang e' bo' kitam makasōd?” Sabab aheya
asal batu inān.
4 Pagt'kka sigām pina'an ta'nda' e' sigām batu wa'i na bay ginulungan.
5 Jari pasōd sigām ni deyom lowang kubul ati aniya' ta'nda' e' sigām
dakayu' l'lla abata' lagi' magnijuba pote', aningkō' tampal ni kowan.
Magtūy sigām takuddat sidda.
6 Yuk l'lla itu ma sigām, “Da'a kam tināw. Kata'uwanku asal, ya
pihabi si Isa a'a Nasaret ya bay nilansang ni hāg pinapatay. Halam na
iya maitu. Allum na iya pabīng! Nda'unbi lugal bay pamalegehan iya.

7 Na, pehē' na kam,” yukna, “amowa haka itu ni saga mulidna maka
ni si Petros. Yukbi ni sigām, ‘Parahū du iya min ka'am ni lahat Jalil.
Mahē' du kam ang'nda' ma iya buwat bay llingna ma ka'am.’ ”
8 Manjari paluwas saga d'nda he' ati paragan min kubul. Angenog-
ngenog sigām maka halam aniya' pah'lling sigām ni sai-sai sabab tināw
sigām.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Yahiya 20:11-18)

9 Na, allum pa'in si Isa pabīng min kamatayna ma dai'-llaw Ahad
inān, magtūy iya patuwa' dahū ni si Mariyam d'nda min Magdala, ya
bay kapaluwasan e'na pitu' saitan.
10 Maka si Mariyam itu bay pehē' angahaka'an saga mulid si Isa.
Ina'an sigām magdukka maka magtangis.
11 Sagō' kahaka'an pa'in sigām e' si Mariyam in si Isa allum maka
bay kono' ta'nda'na, mbal sigām am'nnal.

Magpanyata' si Isa ni Duwa Mulidna
(Lukas 24:13-35)

12 Puwas e' magpanyata' isab si Isa ni duwangan mulidna hinabu
sigā lum'ngngan tudju kaleya, bo' saddī pangluwahanna.
13 Manjari pabalik duwangan mulid e' ni Awrusalam angahaka'an
saga sehe' sigā. Sagō' ya du sigā halam bin'nnal e' kasehe'an inān.

Magpanyata' si Isa ni Mulidna Kasangpū' ka Ssa
(Matiyu 28:16-20; Lukas 24:36-49; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

14 Puwas e' magpanyata' na si Isa ni mulidna kasangpū' maka ssa
hinabu sigām amangan. Pinabukagan sigām e'na sabab mbal am'nnal
maka atuwas kōk sigām. Mbal sigām bilahi magkahagad minsan sigām
nihaka'an e' saga a'a bay maka'nda' si Isa maka kallumna pabīng min
kamatayna.
15 Manjari amissala iya ni sigām, yukna, “Pehē' kam ni sabarang
lahat ma kaluha'an dunya bo' nasihatunbi lapal ahāp itu ni manusiya'
kamemon.
16 Sai-sai am'nnal sampay pinandi tanda' in sigām angandol ma aku,”
yuk si Isa, “lappasan du saumul-umul. Saguwā' sai-sai mbal am'nnal,
pinat'nna'an du iya hukuman.
17 Saga a'a angandol ma aku kabuwanan du kawasa maghinang saga
hinang makainu-inu. Makapala'an du sigām saga saitan sabab min
kawasa ōnku. Makabissala isab sigām ma saga bahasa saddī halam
bay kinata'uwan e' sigām.
18 Bang sigām ganta' maka'ntanan sowa, atawa makainum ai-ai
makamula, mbal du makainay ma sigām. Maka bang pina'abut tangan
sigām ni a'a taga-saki, kauli'an du saga a'a inān.”

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Lukas 24:50-53; Kahinangan 1:9-11)

19 Manjari itu, aubus pa'in Panghū' Isa bay magbissala maka saga
mulidna, tabowa iya pa'angkat tudju ni sulga' ati aningkō' iya ma
bihing Tuhan tampal ni kowan.
20 Jari lum'ngngan na saga mulidna magnasihat lapal ahāp ma
sabarang lahat. Ginapi' sigām e' Panghū' Isa, binuwanan sigām

barakat maghinang saga hinang kawasahan bo' supaya kinata'uwan in pandu' sigām asal b'nnal. *Tammat*

LUKAS

Pahati Pasal Jūd itu

Ya makasulat ba'anan jūd maka sulat ma deyom Kitab itu bay bangsa Yahudi. Luwal si Lukas ya ngga'i ka, sabab bangsa Girīk iya.

Doktol asal si Lukas maka alanga pangadji'na. Bagay to'ongan iya maka si Paul, angkanna pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa, maumu parongan ma iya si Lukas. Minsan si Paul ma deyom kalabusu, minsan iya binowa ni da'ira Rōm bo' nihukum, halam si Lukas bay ang'bba min iya.

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas pamata'una bagayna si Teyopilus, dakayu' a'a bangsahan ngga'i ka isab Yahudi. Nihaka e' si Lukas ma deyom jūd itu pasal kapi'itu si Isa ni dunya itu magbaran manusiya'. Ya kabaya'an si Lukas in a'a kamemon, Yahudi maka bangsa kasehe', subay makata'u pasal si Isa in iya asal Anak Tuhan pinapi'itu e' Tuhan angalappas ma manusiya' min hukuman dusa sigām. Pinapasti' e' si Lukas itu ngga'i ka hal bangsa Yahudi ya tinabangan e' si Isa sagō' bangsa kamemon ma deyom dunya. Nihaka e'na bang buwattingga panabang si Isa ma saga a'a sakihan maka ma saga a'a katiksa'an, luba-lagi'na ma saga a'a dusahan. Nihaka isab e' si Lukas pasal kamemon bay kalabayan e' si Isa min llaw kapanganak ma iya sampay ni llaw kamatayna, sampay isab ni kallumna pabalik.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si LUKAS

Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

1 Aheka a'a bay makatawakkal anulat pasal kamemon bay tahinang
ma deyoman kami.
2 Ya tasulat e' sigām ai-ai bay pang'bba ma kami e' saga a'a bay
maka'nda' kahinangan si Isa sangay min katagna'. Sigām isab ya
magnasihat palman Tuhan.
3 Na, tuwan Teyopilus, pagka tapariksa'ku pahāp kamemon bay
tahinang itu sangay min katagna'na, tapikilku in aku taga-kapatut
anulatan ka'a. Usulku saga pakaradja'an itu kamemon min katagna'
sampay ni katapusan
4 bo' supaya ka manantuhi pasal ai-ai bay pamandu' ka'a.

Pasal Kapaganak ma si Yahiya Magpapandi

5 Buwattitu ya tagna'anna: ma timpu lagi' bay pagsultan sultan
Herod ma lahat Yahudiya aniya' imam niōnan si Jakariya. Dakayu'
imam iya ma tumpukan pagimam si Abiya. Ya du h'ndana si Elesabet,
min panubu' kaimaman isab sabab tubu' min si Harun.
6 Abontol sadja sigā duwangan ma pang'nda' Tuhan. Binogbogan e'
sigā usulanna maka panoho'anna kamemon ma halam aniya' sā'na.
7 Sagō' halam sigā taga-anak sabab mbal maka'anak si Elesabet,
maka ato'a na sigā.
8 Jari itu aniya' dakayu' llaw paghinang si Jakariya maka umpiganna
ma langgal pagkulbanan, bo' ta'abut na waktu kapagimamna.

9 Ya addat kaimaman subay magko'ot-ko'ot bo' tata'u bang sai
pinene' pasōd ni deyom langgal pangarapan ni Panghū' bo' anugtug
kamanyan. Jari si Jakariya ya tapene'.
10 Ta'abut pa'in waktu pagtugtug kamanyan, anambahayang na saga
a'a ya magtimuk ma halaman langgal e'.
11 Jari aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni si Jakariya, ina'an
an'ngge ma bihing panugtugan kamanyan, tampal ni kowan.
12 Pag'nda' si Jakariya ma mala'ikat itu, magtūy iya takuddat maka
sinōd tāw.
13 Saguwā' ah'lling mala'ikat ni iya, yukna, “Da'a ka tināw, Jakariya,
sabab takale e' Tuhan ya bay amu'nu ilu. H'ndanu si Elesabet anganak
du l'lla, ati Yahiya ya pangōnbi iya.
14 Aheya kalasiganbi ma sababna, magkōg-koyag kam maka aheka
isab a'a kasehe'an palamud ma kalasiganbi bang iya nianakan na.
15 Bangsahan iya ma pang'nda' Tuhan. Mbal iya anginum binu
atawa ai-ai makalango. Kahōpan iya e' Rū Sussi tinagna'an min llaw
kapanganak ma iya.
16 Aheka isab a'a Isra'il tabowana magta'at pabīng ni Tuhan ya
pagpanghū'an sigām.
17 Parahū iya min Panghū' pagka kapagagihan e' Rū Sussi maka
pinasuku'an kawasa buwat bay kahālan nabi Elija masa awal e'.
Pinapaghāp e'na matto'a maka anak bay magsagga'. Pinapinda e'na
pikilan saga a'a ya bay amabiyal ma panoho'an Tuhan, tabowa sigām
amikilan pangita'u ya suku' ma a'a a'adil. Tinagamahan e'na saga a'a
bo' aniya' bangsa sakap anambut Panghū' sigām.”
18 Atilaw si Jakariya ma mala'ikat, yukna, “Buwattingga kata'uku in
bissalanu ilu b'nnal? Ato'a na aku maka ato'a isab h'ndaku.”
19 Ya sambung mala'ikat, “Aku itu si Jibra'il, ya pat'nna' na pa'in ma
haddarat Tuhan. Bay aku soho'na pi'itu amissalahan ka'a bo' takalenu
lapal ahāp itu.
20 Sagō' aumaw du ka pagka halam tab'nnalnu bissalaku, bo' pa'in
tatuman kamemon bang ta'abut waktuna. Jari mbal ka makapah'lling
min llaw itu sampay pat'kka ya bay pangahakaku ma ka'a. Angkan
buwattē', sabab halam b'nnalnu lapalku ma ka'a, ya lapal tantu
atuman bang ta'abut waktuna.”
21 Pasalta', nilagaran si Jakariya e' saga a'a ma halaman langgal e'.
Ainu-inu sigām bang ai kat'ggolanna ma deyom langgal.
22 Ta'abut pa'in iya paluwas, mbal na makapah'lling ma sigām,
angkan kinata'uwan e' sigām aniya' bay panyata' ni iya hinabuna ma
deyom langgal. Aninyal sadja iya ma sigām sabab mbal makapaluwas
bissala.
23 Manjari, aubus pa'in waktu paghinangna ma deyom langgal e',
magtūy iya amole' ni lahatna.
24 Palabay pa'in daka pilang'llaw, ab'ttong na h'ndana si Elesabet ati
limambulan ya t'ggolna mbal makapagluwas-luwas min luma'.
25 Yukna, “Ahāp tabang Tuhan ma aku. Karūlan aku e'na maka
kala'anan kaiya'anku ma deyoman lūng-kampungku.”

Pata'u Pasal Paganak ma si Isa

26 Ta'abut pa'in nnom bulan kab'ttong si Elesabet, pinabeya' e' Tuhan
mala'ikatna si Jibra'il pehē' ni kauman Nasaret ya ma lahat Jalil.

27 Sinō' iya panyata' ni dakayu' budjang ōnna si Mariyam, ya
magtunang asal maka si Yusup, dakayu' panubu' sultan Da'ud.
28 Yuk mala'ikat itu ni si Mariyam, “Bang pa'in ka asalamat. Aheya
kahāpan Tuhan ma ka'a, Mariyam. Ilu Tuhan pataptap ma ka'a.”
29 Sagō' pagkale pa'in itu e' si Mariyam asasaw pikilanna. Kinira-kira
e'na bang ai hatina angkan iya binissalahan buwattē'.
30 Manjari ah'lling gi' mala'ikat ni iya, yukna, “Da'a ka agawa,
Mariyam, sabab kasulutan Tuhan ma ka'a.
31 Pakale ka. Sōng ka ab'ttong. Anganak ka l'lla ati Isa ya pangōnnu
iya.
32 Bangsahan to'ongan iya, pinagōnan iya Anak Tuhan Mahatinggi.
Pinat'nna' iya magsultan e' Panghū' Tuhan, buwat bay kapagsultan
mbo'na si Da'ud ma masa awal e'.
33 Ati magsultan iya ma bangsa Isra'il, ya panubu' si Yakub, sampay
ni kasaumulan. Halam aniya' katobtoban pagsultanna.”
34 Yuk si Mariyam ni mala'ikat, “Buwattingga kapaniya' ya yuknu ilu,
pagka aku itu budjang masi?”
35 Ya sambung mala'ikat, “Pahōp du ni ka'a Rū Sussi maka kalandun-
gan ka e' barakat Tuhan Mahatinggi. Angkan asussi ya nianakan e'nu
ati gin'llal iya Anak Tuhan.
36 Sampay kampungnu isab si Elesabet, song anganak minsan ato'a
na. Nnom bulan ya kab'ttongna minsan iya bay pinagbahasa d'nda
mbal maka'anak.
37 Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan,” yuk mala'ikat e'.
38 Jari ah'lling si Mariyam, yukna, “Aku itu sosoho'an Tuhan.
Maglilla' aku ma pah'llingnu ilu.” Magtūy alanyap mala'ikat.

Tinibaw si Elesabet e' si Mariyam

39 Na, mbal at'ggol minnē', magsakap si Mariyam bo' parai'-dai' pehē'
ni dakayu' kauman ma kabūd-būran ma lahat Yahudiya.
40 At'kka pa'in iya pehē', pasōd iya ni luma' disi Jakariya bo'
magaddatan kampungna si Elesabet.
41 Takale pa'in e' si Elesabet bissala si Mariyam, magtūy maghibal
onde' ma deyom b'ttongna. Kahōpan iya e' Rū Sussi,
42 ati amissala iya patanog ma si Mariyam, yukna, “Ka'a ilu
kabuwanan kahāpan e' Tuhan labi min d'nda kamemon. Damikiyanna
isab onde' ya song nianakan e'nu, ballabihan kahāpan ya pamuwan
Tuhan ma iya.
43 Angay aku subay pinaheya e' ina' Panghū'ku, ya po'on ka anibaw
aku?
44 Pagkaleku ma bissalanu insini' magtūy maghibal onde' ya ma
deyom b'ttongku itu, kabowa kakōranna.
45 Aheya kalasigan ma d'nda ya makapam'nnal in lapal Tuhan ma
iya tatuman du!”

Kalangan si Mariyam

46 Manjari ah'lling si Mariyam, yukna,
“Sanglitanku Tuhan sampay min deyom atayku.
47 Magkōg-koyag aku ma Tuhan ya angalappas ma aku.
48 Atana aku, ati pinagka'inagonan aku e'na
minsan areyo' kapaga'aku.

Puwas minnitu, sinuli-suli aku e' a'a kamemon magsuring-magsaingsing,
in aku d'nda pinasuku'an kahāpan,
49 sabab makainu-inu kahinangan Tuhan Patikawasa
ya panabangna ma aku.
Mahasussi asal iya.
50 Ma'ase' iya ma a'a kamemon magtubu'-manubu',
sasuku magmahaltabatan iya.
51 Pina'nda'an e'na kawasana labay min kahinanganna,
pinagkaukanat e'na saga a'a ya magabbu-abbu ma deyom pangatayan.
52 Nila'anan e'na saga sultan min pagsultanan sigām,
pinabangsa e'na saga a'a areyo'-deyo'.
53 Saga a'a atiksa' binuwanan e'na lidjiki' aheka,
maka a'a dayahan pinala'an e'na ma halam aniya' tabowa sigām.
54 Tinabang e' Tuhan sosoho'anna bangsa Isra'il,
ka'ase'anna sigām buwat bay panganjanji'na
55 ma si Ibrahim maka saga panubu'na sampay ni kasaumulan,
tatuman isab bay pangallam Tuhan ma kamatto'ahan."
56 Na, kulang-labi t'llumbulan ya kat'nna' si Mariyam ma si Elesabet bo' yampa amole'.

Kapaganak ma si Yahiya

57 Ta'abut pa'in llaw panganak si Elesabet, l'lla ya anakna.
58 Makakale pa'in saga lūng-kampungna maka lahasiya'na pasal kaheya kahāpan Tuhan ma iya, magbeya' sigām maka iya magkōg-koyag.
59 Na, pagka walung'llaw na onde' ma luwasan, waktu pangislam ma iya, patimuk pehē' ba'anan kaukampung. Arak iya niōnan Jakariya buwat ōn mma'na,
60 sagō' mbal si Elesabet. Yukna, "Da'a. Subay iya niōnan Yahiya."
61 "Angay?" yuk sigām. "Halam aniya' min kahekanu niōnan Yahiya."
62 Manjari aninyal sigām ni mma' onde' bo' kinata'uwan bang ai kabaya'anna.
63 Aninyal isab si Jakariya angamu' panulatan ati anulat buwattitu: "Ōnna Yahiya!" Ainu-inu makalandu' saga a'a inān kamemon.
64 Saru'un-du'un du makabissala si Jakariya pabīng maka sinanglitan e'na Tuhan.
65 Sinōd tāw saga lūng-kampung disi Jakariya, maka habal pasal bay tahinang inān pasaplag na pa'in ni kareya-reyahan ma lahat Yahudiya.
66 Amikil-mikil na pa'in sasuku makakale pasal pakaradja'an itu, yuk-i, "Ai bahā' pangangganta' Tuhan ma onde' inān?" Sabab atampal in onde' inān kaniya'an barakat min Tuhan.

Kalangan si Jakariya

67 Manjari si Jakariya, mma' si Yahiya, bay kahōpan Rū Sussi ati pinaluwas e'na lapal deyo' bay min Tuhan, yukna,
68 "Sanglitantam Panghū', ya pagtuhanan bangsatam Isra'il,
sabab pi'itu na iya anabangan kitam suku'na,
maka angaliyusan kitam min kasigpitan.

69 Pinaniya'an kitam a'a ga'osan angalappas kitam,
panubu' sultan Da'ud, ya bay sosoho'an Tuhan e'.
70 Paljanji'an Tuhan ko' itu,
ya bay pangallam e' kanabi-nabihan sussi ma masa awal.
71 Yuk janji' he', in kitam pinuwasan e'na min ga'osan palbantahantam,
maka min pang'ntanan saga a'a ab'nsihan kitam.
72 Jari ta'nda' minnē' kaheya ase' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam.
Tinuman isab janji' ya bay pagsulutanna maka sigām.
73 Ya na janji' bay panganjanji'na ma si Ibrahim,
pinapagtapil maka sibahatna.
74 Bay iya anibahat in kitam panubu' si Ibrahim
pinuwasan du min pang'ntanan saga bantatam,
jari makaisbat kitam ma Tuhan ma halam aniya' amakitāw,
75 ma asussi pangatayantam maka abontol kahinangantam
sat'ggol kitam ma dunya itu."
76 Amissala lagi' si Jakariya ma anakna, yukna,
"Ka'a, Oto', niōnan du ka nabi min Tuhan Mahatinggi.
Ka'a ya parahū min Panghū'nu amahāp lān palabayanna.
77 Pata'unu saga a'ana in sigām lappasan min mulka',
pagka niampun dusa sigām.
78 Sabab patiase'un Tuhantam, alunuk pangatayanna.
Angkan kitam pinabeya'an sawa min deyom sulga',
sali' hantang llaw pasobang.
79 Sasuku bay ka'ddasan ma deyom kalendoman
ma sabab katāw sigām ma kamatay, taluwa' sahaya na,
ati pinandu'an kitam lān ahāp ya amowa kita ni kasannangan."
80 Manjari anak si Jakariya inān pasulig na pa'in maka pasōng akkal-pikilanna. Pat'nna' na pa'in iya ma lahat paslangan sampay ta'abut llaw katuwa'na ni saga a'a Isra'il.

2

Kapaganak ma si Isa
(Matiyu 1:18-25)

1 Ma waktu ina'an si Agustus ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm. Manjari anguldin iya subay sinulat ōn a'a kamemon ma sabarang lahat ma kaluha'an pagsultananna.
2 (Yampa aniya' uldin buwattē' pamasulat ōn a'a kamemon, ma waktu kapaggubnul si Kirinu ma katilingkal lahat Siriya).
3 Jari magpole'an saga a'a kamemon ni lahat ka'mbo'-mbo'an sigām bo' magpasulat ōn sigām.
4 Jari si Yusup bay pauntas min Nasaret ma lahat Jalil tudju ni lahat Yahudiya, ni kauman Betlehem ya lahat panganakan sultan Da'ud ma masa awal e'. Pina'an iya magpasulat ōnna sabab tubu' iya min si Da'ud.
5 Magbeya' iya maka si Mariyam, ya bay pinah'nda'an iya, supaya tasulat ōn sigā. Ab'ttong asal si Mariyam.
6 Jari mahē' pa'in sigā ma Betlehem, ta'abut llawna,
7 ati nianakan e'na anakna siyaka, l'lla. Pinalampinan e'na maka s'mmek bo' yampa pinalege ma deyom tu'ung pamanganan hayop ni'ipat, sabab halam aniya' lugal ma luma' paghahanti'an e'.

Tunggu' Bili-bili maka Mala'ikat

8 Na, aniya' ma jadjahan ina'an-i saga a'a anunggu' bili-bili sigām ma
deya, waktu sangom pa'in.
9 Sakali aniya' mala'ikat min Tuhan panyata' ni sigām, maka aninag
sahaya Tuhan ma sakalibut sigām. Jari tināw sidda sigām.
10 Sagō' yuk mala'ikat ni sigām, "Da'a kam tināw sabab aniya' lapal
ahāp pamowahanku ka'am, lapal makakōd atay saga a'a kamemon.
11 Aniya' Manglalappas nianakan ma ka'am, in iya Al-Masi ya
Panghū'bi. Llaw itu du ya kapaganak ma iya, ma Betlehem, kauman
sultan Da'ud.
12 Ya na itu paltanda'an pamab'nnal ka'am: makabāk du kam
onde' pinalampinan maka s'mmek, ina'an palege ma deyom tu'ung
pamanganan hayop."
13 Patagha' aniya' bangsa sulga' laksa'an ta'nda' e' saga tunggu' bili-
bili inān pabeya' ma mala'ikat dakayu'. Amudji sigām Tuhan, yuk-i,
14 "Mahaldika' ni Tuhan Mahatinggi.
Bang pa'in aniya' kasannangan isab ma dunya itu,
ma sasuku makasulut iya!"
15 Makala'an pa'in saga mala'ikat inān pabalik ni sulga', magtūy
magsuli-suli saga tutunggu' bili-bili inān, yuk-i, "Sūng na kitam ni
Betlehem. Nda'tam bang ai paniya' inān, ya bay pamata'u kitam e'
Panghū'."
16 Jari magdai'-dai' sigām pehē' ati tabāk e' sigām si Mariyam
maka si Yusup. Ta'nda' isab e' sigām onde' palege ma deyom tu'ung
pamanganan hayop.
17 Maka'nda' pa'in sigām ma onde', magtūy pangahaka e' sigām bay
pamissala mala'ikat pasal onde' inān.
18 Ainu-inu to'ongan sasuku makakale ma haka saga tunggu' he'.
19 Sagō' tinau' kamemon saga pakaradja'an itu e' si Mariyam ma
deyom atayna bo' tali'-tali'na pahāp.
20 Jari pabīng na saga tunggu' inān ni kahayopan sigām, maka e'
sigām ananglitan maka amudji Tuhan ma sabab kamemon bay takale
maka bay ta'nda' e' sigām. Sabab b'nnal to'ongan bay pamissala
mala'ikat ma sigām.

Pangislam ma si Isa

21 Walung'llaw pa'in onde' inān ma luwasan, ni'islam iya ati niōnan
Isa, ōn bay pangōn iya e' mala'ikat ma halam gi' pinangiraman.
22 Ajukup pa'in waktu pagsussi ya pangahād ma si Mariyam ma
sabab sara' si Musa, binowa si Isa pehē' ni Awrusalam e' si Yusup
maka si Mariyam bo' tinukbalan ni Tuhan.
23 (Tasulat asal ma Sara' min Panghū': "Kamemon saga anak l'lla
siyaka subay pamasuku' ma Tuhan.")
24 Tinukbalan isab e' sigām pagkulban buwat bay tasulat ma Sara'
Panghū' he', ya yuk-i, "duwa assang atawa duwa anak malapati'* ya
subay pagkulbanbi."
25 Na, ma waktu ina'an aniya' dakayu' matto'a l'lla ōnna si Simiyun
maglahat ma Awrusalam. Ahāp addatna, magtata'at asal ma Tuhan.

* **2:24 2:24** Malapati: ginis manuk-manuk pa'anggil-anggil ni luwa assang.

Nilagaran e'na waktu pangalappas ma bangsa Isra'il, maka kapag-
baya'an iya e' Rū Sussi.
26 Bay iya pinata'u asal e' Rū Sussi in iya mbal amatay sat'ggol halam
gi' ta'nda'na Al-Masi, ya panganjanji' e' Panghū'.
27 Manjari si Simiyun itu pinapina'an ni langgal pagkulbanan e' Rū
Tuhan. Salta' pa'in si Isa binowa pina'an e' matto'ana bo' bineya' e' sigā
usulan Sara' si Musa,
28 nihambin onde' e' si Simiyun. Magpudji iya, yukna,
29 "O Tuhan Sangat Kawasa, atanu du aku.
Ahantap pangatayanku minsan aku papole'nu na,
sabab tatuman na janji'nu.
30 Ta'nda' na e' mataku a'anu Manglalappas,
31 ya bay sakapnu ma matahan manusiya' kamemon.
32 Onde' itu sapantun sawa pamabukis kahandaknu
ma saga bangsa ya ngga'i ka bangsa Isra'il,
pamaheya kabantugan saga a'anu bangsa Isra'il."
33 Na, ainu-inu to'ongan ina'-mma' si Isa ma sabab kabtangan si
Simiyun itu ma pasalan anak sigā.
34 Pagubus, niamu'an sigām kahāpan e' si Simiyun. Yukna isab ni si
Mariyam ya ina' inān, "Ya pangangganta' Tuhan ma anaknu itu, in iya
sababan angkan aheka a'a bangsa Isra'il makabāk kalappasan, maka
aheka isab magni-kala'atan. Paltanda'an iya min Tuhan sagō' sinulak
iya e' kaheka'an a'a,
35 bo' kasakupan bang ai to'ongan pinikil e' sigām. Maka ka'a
ilu, Mariyam," yuk si Simiyun, "makananam du ka kasusahan sali'
hantang kalis parugsu' ni deyom ataynu."
36-37 Aniya' isab maina'an dakayu' nabi d'nda niōnan si Anna, anak
si Panu'al, min panubu' si Aser. Ato'a na iya to'ongan, walumpū' maka
mpat tahun umulna. Pituntahun du bay kapagpūnna maka h'llana
ati abalu iya sangay minnē'. Atukid iya magni-langgal pagkulbanan,
ati maina'an iya llaw-sangom amudji Tuhan. Amuwasa iya sampay
anambahayang.
38 Manjari pasabu si Anna itu ma waktu ina'an-i ati magsukul
to'ongan iya ni Tuhan maka anuli-nuli pasal onde' inān ni a'a
kamemon, sasuku angalagaran waktu panglappas saga a'a Awrusalam.
39 Manjari itu, aubus pa'in si Yusup maka si Mariyam maghinang
kamemon bay panoho'an ma deyom Sara' Panghū', pabīng na sigām
ni lahat Jalil, ni kauman Nasaret ya pat'nna'an sigām luggiya'.
40 Pasulig onde' inān sampay pakosog baranna. Alalom pangita'una
maka pinaniya'an iya barakat min Tuhan.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan

41 Na, magtukad saga matto'a si Isa ni Awrusalam kahaba'-kahaba'
tahun bo' maghinang Hinang Paglakad.
42 Jari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka duwantahun umul si Isa,
magbeya' sigām pehē' ni paghinangan buwat kabiyaksahan bangsa
Yahudi.
43 Atammat pa'in paghinang e', amole' na sigā ni lahat sagō' ta'bba si
Isa ma Awrusalam ma halam kinata'uwan e' matto'ana.

44 Pangannal sigā ina'an du iya magbeya' pa'abay ma sigā. Jari
dang'llaw ya kal'ngngan sigā bo' yampa sigā amiha iya ma deyom
kabagayan maka kaheka'an sigā, sagō' halam iya tabāk maina'an.
45 Pagka buwattē', pabīng sigā tudju ni Awrusalam amiha iya mahē'.
46 Apuwas pa'in t'llumbahangi, yamboho' iya tabāk ma deyom
langgal pagkulbanan magsamatingkō' maka saga guru. Ina'an iya
akale maka atilaw na pa'in ma sigām.
47 Sasuku makakale ma iya ainu-inu to'ongan sabab alalom pan-
gita'una, maka taluwa' panambungna.
48 Pag'nda' matto'ana ma iya landu' sigā ainu-inu. Yuk ina'na,
"Otō', angay buwattilu hinangnu ma kami? Asusa to'ongan aku maka
mma'nu amiha ka'a."
49 Yuk si Isa ni sigā, "Angay aku pihabi? Halam bahā' kata'uwanbi
in aku subay maitu ma luma' Mma'ku?"
50 Saguwā' halam tahati e' sigā bang ai pamissalana.
51 Jari magbeya' si Isa maka matto'ana pabīng ni Nasaret ati bineya'
e'na panoho'an sigā. Malaingkan si Mariyam bay anau' pakaradja'an
itu kamemon ma deyom pangatayanna.
52 Pasōng na pa'in paheya si Isa maka pasōng ta'una. Pasōng isab
iya makasulut atay Tuhan sampay manusiya'.

3

Si Yahiya Magpapandi Anagna' Amandu'
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Yahiya 1:19-28)

1-2 Na, ta'abut pa'in kasangpū' maka limantahun kapagsultan si
Tibirus, ya Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, aniya' palman Tuhan
at'kka ni si Yahiya anak si Jakariya, waktu kamahe'na ma lahat
paslangan. Ma waktu ina'an Puntus Pilatu ya maggubnul ma lahat
Yahudiya, si Herod ya magparinta ma lahat Jalil, danakanna si Pilip ya
magparinta ma lahat Ituriya maka ma lahat Tarakunit, maka si Lisani
ya ma lahat Abilene. Si Annas maka si Kayapas bay Imam Muwallam.
3 Manjari pal'ngngan na si Yahiya angalatag kalahat-lahatan ma
jadjahan sapa' Jordan magnasihat palman Tuhan. Yukna, "Pataikut
kam min dusabi bo' kam pinandi taubat ati niampun du dusabi e'
Tuhan."
4 Tasulat asal ma deyom Kitab nabi Isaya ma awal lagi'. Yuk-i,
"Aniya' a'a angalingan ma lahat paslangan, yuk-i,
'Sōng na at'kka Panghū'. Lanu'inbi lān palabayanna,
pabontolunbi pal'ngngananna.
5 Saga l'bbak kamemon subay pinapantay,
kabūd-būran kamemon subay pinaratag.
Saga lān abengkok subay pinabontol,
maka palabayan magtinggil-l'bbak subay pinalanu'.
6 Manjari ta'nda' e' manusiya' kamemon
kapanglappas Tuhan ma sigām.' "
7 Na, landu' aheka a'a pina'an ni si Yahiya mikipandi, angkan
yukna ma sigām, "Ka'am ilu, addatbi sali' sapantun addat sowa
pangangakkal. Sai bahā' bay angahaka'an ka'am in ka'am subay
papuwas min mulka' ya song pat'kka?

8 Bang kam sab'nnal-b'nnal pataikut na min dusabi, hinangunbi
hinang ahāp, tanda' saksi' in addatbi apinda na. Da'a kam magpina'in
in ka'am mbal minulka'an saukat na kam panubu' si Ibrahim.
Haka'anta kam, minsan saga batu itu tahinang du panubu' si Ibrahim
e' Tuhan!
9 Ka'am ilu sali' hantang kayu arai' na pinuwad maka kapa, tobtob
min po'onna. Sabab kayu kamemon sasuku mbal ahāp buwa'na,
pinuwad du bo' nilarukan ni deyom api tinunu'."
10 Manjari tinilaw si Yahiya e' ba'anan a'a inān. Yuk sigām, "Ai subay
hinang kami?"
11 Yuk si Yahiya, "Sasuku kam magduwa badju' pamuwanunbi
dakayu' ma a'a halam taga-badju'. Sasuku isab kam taga-kinakan
pamahagi'unbi ma a'a atiksa'."
12 Aniya' isab pehē' mikipandi ma si Yahiya Magpapandi saga a'a
magā' sukay parinta. Yuk sigām, "Tuwan Guru, kami itu? Ai subay
hinang kami?"
13 Yuk si Yahiya, "Bang kam angā' sukay da'a palabihunbi min bay
panoho'an ka'am e' parinta."
14 Ya du saga sundalu, bay atilaw ma si Yahiya. Yuk sigām, "Kami
sundalu itu, ai subay hinang kami?"
Ya sambung si Yahiya, "Da'a kam angalangpas, da'a kam anumbung
ni sara' ma ngga'i ka b'nnal. Maka da'a kam anawad ma gadjibi."
15 Na, makakale pa'in saga a'a inān ma si Yahiya, magtūy sigām
aholat-holat bang kalu si Yahiya in Al-Masi, ya nilagaran e' sigām.
16 Angkan ah'lling si Yahiya ma saga a'a inān, yukna, "Aku itu,
hal bohe' ya pamandiku ka'am. Saguwā' aniya' a'a song pi'itu labi
bangsahan sidda min aku. Minsan engkot taumpa'na mbal aku tinōp
angahubaran iya. Saddī bowahan pamandina ma ka'am. Hatina in iya
amasangon Rū Sussi ni deyom baranbi. Kasehe'an isab pinandi e'na
maka api.
17 Sinilang du e'na a'a ahāp maka a'a ala'at, buwat sapantun a'a
anahapan pai. Ya paina tinau' e'na ma deyom tatau'anna, sagō'
hampa'na tinunu' ma api mbal kap'ddahan."
18 Aheka isab bissala si Yahiya saddī bay pagnasihatna lapal ahāp
ma saga a'a. Bay soho'na isab sigām amindahan kaul-pi'il sigām.
19 Na, aniya' waktu pamabukag si Yahiya ma gubnul Herod. Sabab
dusahan si Herod magpūn maka si Herodiyas ya bay h'nda siyalina,
maka ma sabab kahinanganna ala'at kasehe'.
20 Manjari karuhunan si Herod maghinang ala'at sabab pinakal-
abusu e'na si Yahiya.

Pamandi ma si Isa
(Matiyu 3:13-17; Markus 1:9-11)

21 Ma waktu kapamandi lagi' si Yahiya ma a'a kamemon, pinandi isab
e'na si Isa. Pagubus, hinabu si Isa anabbut ni Tuhan, magtūy paukab
deyom sulga',
22 ati pareyo' Rū Sussi pinaka luwa assang, patapu' ma iya. Aniya'
isab suwala ah'lling min deyom sulga', yuk-i, "Ka'a ya Anakku
kalasahanku, landu' makasulut atayku."

Kapangkatan si Isa
(Matiyu 1:1-17)

23 Na, ma waktu kapanagna' si Isa magnasihat pandu'na ma
manusiya', aniya' saga t'llumpū' tahun umulna. Anak si Yusup iya
bang ma pangannal saga a'a,
si Yusup ya bay anak si Hili.
24 Si Hili ya bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi, ya Libi bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Janni, ya Janni bay anak si Yusup.
25 Si Yusup bay anak si Mattati, ya Mattati bay anak si Amos,
ya Amos bay anak si Nahum, ya Nahum bay anak si Esli,
ya Esli bay anak si Naggay.
26 Si Naggay ya bay anak si Ma'at,
ya Ma'at bay anak si Mattati dakayu', ya Mattati itu bay anak si Simain,
ya Simain bay anak si Yosek, ya Yosek bay anak si Joda.
27 Si Joda ya bay anak si Jo'anan, ya Jo'anan bay anak si Resa,
ya Resa bay anak si Sirubbabil, si Sirubbabil bay anak si Salati,
ya Salati bay anak si Niri.
28 Si Niri ya bay anak si Malki,
ya Malki bay anak si Addi, si Addi bay anak si Kosam,
ya Kosam bay anak si Elmadam, si Elmadam bay anak si Ēr.
29 Si Ēr ya bay anak si Yussa', si Yussa' bay anak si Ele'eser,
ya Ele'eser bay anak si Jurim, si Jurim bay anak si Mattat,
ya Mattat bay anak si Libi,
30 si Libi bay anak si Simiyun,
si Simiyun bay anak si Yuda, ya Yuda bay anak si Yusup,
ya Yusup bay anak si Jonam, ya Jonam bay anak si Eliyakim.
31 Si Eliyakim ya bay anak si Meleya, ya Meleya bay anak si Menna,
ya Menna bay anak si Mattata, ya Mattata bay anak si Natan,
ya Natan bay anak si Da'ud.
32 Si Da'ud e' bay anak si Jesse,
ya Jesse bay anak si Obed, ya Obed bay anak si Bowas,
ya Bowas bay anak si Sala, ya Sala bay anak si Nasson.
33 Si Nasson ya bay anak si Amminadab, ya Amminadab bay anak si Admin,
ya Admin bay anak si Arni, ya Arni bay anak si Hesdon,
ya Hesdon bay anak si Peres, ya Peres bay anak si Yuda.
34 Si Yuda ya bay anak si Yakub, si Yakub e' bay anak si Isa'ak,
ya Isa'ak bay anak si Ibrahim, ya Ibrahim bay anak si Tera,
ya Tera bay anak si Nahor.
35 Si Nahor ya bay anak si Sirug,
ya Sirug bay anak si Reyo, ya Reyo bay anak si Peleg,
ya Peleg bay anak si Eber, ya Eber bay anak si Sela.
36 Si Sela ya bay anak si Kainan, ya Kainan bay anak si Arpaksad,
ya Arpaksad bay anak si Sēm anak si Nū, ya Nū bay anak si Lamek.
37 Si Lamek bay anak si Metosela, ya Metosela bay anak si Idris,
ya Idris bay anak si Jared, ya Jared bay anak si Mahalalel,
ya Mahalalel bay anak si Kenan.
38 Si Kenan ya bay anak si Enos,
ya Enos bay anak si Sēt, ya Sēt bay anak si mbo' Adam,
maka si Adam bay anak Tuhan.

4

Kapanulay ma si Isa
(Matiyu 4:1-11; Markus 1:12-13)

1 Manjari itu pabīng si Isa min sapa' Jordan. Kahōpan iya e' Rū Sussi
ati binowa iya kaleya ni lahat paslangan.
2 Mpatpū' ng'llaw, mpatpū' bahangi ya kamahe'na sinasat na pa'in
e' nakura' saitan, kalu tabowa magdusa. Halam iya bay makatimtim
ai-ai t'ggolna mahē'. Pagpuwas ina'an-i aheya lingantuna.
3 Ah'lling nakura' saitan ma iya, yukna, "Bang ka'a sab'nnal-b'nnal
Anak Tuhan soho'un saga batu itu papinda ni tinapay."
4 Saguwā' anambung si Isa, yukna, "Tasulat asal ma deyom Kitab, ya
yuk-i, 'ngga'i ka hal kinakan baran ya makakallum ma manusiya'.' "
5 Puwas e' binowa iya e' nakura' saitan ni kalangkawan bo' yampa
pina'nda'an kalahatan kamemon ma deyom dunya, pinalaman sadja
min matana.
6 Yuk nakura' saitan ni iya, "Buwananta ka kapatut bo' ka maka-
pagbaya' ma saga kalahatan itu maka karayana kamemon. Sabab
bay pamasuku' ma aku kamemonna itu, ya angkan aku taga-kapatut
amuwan ma sai-sai kabaya'anku.
7 Na, bang ka amudji aku pamuwanku itu kamemon ma ka'a."
8 Ya sambung si Isa ma saitan e', "Tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i,
'Panghū'bi Tuhan sadja ya subay pudjibi. Tunggal iya paghinanganbi!'
"
9 Puwas e' binowa si Isa e' nakura' saitan ni da'ira Awrusalam ati
pina'atag iya ma puttuk langgal pagkulbanan. Yuk saitan e' ni iya,
"Bang ka b'nnal Anak Tuhan, pakuppa ka minnilu
10 sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, 'Sinoho' e' Tuhan
saga mala'ikatna anganjagahan ka'a.'
11 Aniya' isab dakayu' sulat, ya yuk-i, 'Tinayak ka e' sigām bo' mbal
makahantak tape'nu ni batu.' "
12 Anambung si Isa, yukna, "Yuk Kitab, 'Da'a sulayinbi kawasa
Panghū'bi Tuhan.' "
13 Na, aubus pa'in kaginisan sasat ya panasat e' nakura' saitan,
ang'bba iya min si Isa, bo' amiha llaw saddī.

Sinulak si Isa e' saga A'a Nasaret
(Matiyu 13:53-58; Markus 6:1-6)

14 Manjari itu pabīng si Isa ni lahat Jalil, abarakat asal e' Rū Sussi.
Jari pasaplag habal ma pasalanna ni saga a'a ma kaluha'an lahat inān.
15 Amandu' na pa'in iya ma kalanggal-langgalan sigām ati sinanglitan
iya e' a'a kamemon.
16 Pina'an iya ni Nasaret, ya lahat pasuliganna. Ta'abut pa'in llaw
Sabtu', pehē' iya ni langgal buwat kabiyaksahanna. Ma langgal pa'in,
an'ngge iya amassa Kitab.
17 Sinōngan ni iya lūnan jūd nabi Isaya. Pagb'llatna, tabassana saga
ayat itu, ya yuk-i,
18 "Itiya' aku kapagbaya'an e' Rū Panghū',
sabab tapene' aku e'na
amasampay lapal ahāp ni saga a'a kamiskinan.
Sinoho' aku pi'itu angahaka'an saga pilisu in sigām pinaluwas du,
saga a'a buta in sigām maka'nda' du pabīng.

Sinoho' aku e'na amuwasan sasuku ni'inyaya,
19 amasaplag isab in waktu pangalappas Panghū'
ma saga a'ana, ta'abut na."
20 Puwas e' nilūn e' si Isa jūd bay pamassahanna he'. Ni'nde'an e'na
ni bilal bo' yampa aningkō'. Sakali pinatongan iya e' a'a kamemon ma
deyom langgal inān,
21 ati anagna' iya amissala ni sigām, yukna, "Ma llaw itu taga-
kamaksuran na saga ayat bay tabassaku ma pangalehanbi."
22 Ka'amuhan saga a'a inān kamemon ma si Isa. Ainu-inu sigām ma
sabab kapanday bissalana. Sagō' aniya' pah'lling sigām, yuk-i, "Bang
kami mbal asā', anak si Yusup ko' itu!"
23 Yuk si Isa ma sigām, "Tantu du kam amah'llingan aku buwat bay
papata kamatto'ahan, ya yuk-i, 'Pagka ka ata'u anambal, anambalan
ka di-nu.' Tantu isab kam anoho' aku subay angahinang maitu
ma lahatku luggiya' saga hinang ya takalebi bay hinangku ma lahat
Kapirnaum e'.
24 Haka'anta kam to'ongan," yuk si Isa, "in nabi mbal du pinagad-
datan ma lahatna luggiya'.
25 Halam aniya' duwa-ruwana, ma masa lagi' nabi Elija halam bay
angulan ma deyom t'lluntahun maka tonga', maka landu' ginotom
kaluha'an lahat inān. B'nnal aheka balu d'nda bay maitu ma lahat
Isra'il ma waktu gotom inān,
26 sagō' ngga'i ka d'nda Isra'il ya bay pamapehē'an si Elija. D'nda
bangsa saddī ko' inān, a'a min Sarepta, ma jadjahan Sidun.
27 Damikiyanna isab ma bay waktu nabi Elisa," yuk si Isa. "Aheka
a'a ni'ipul ma bangsa Isra'il sagō' halam aniya' minsan dakayu' bay
kauli'an ipulna. Luwal a'a min bangsa Siriya niōnan si Na'aman."
28 Takale pa'in bissala si Isa itu e' saga a'a ma deyom langgal inān,
magtūy ap'ddi' to'ongan atay sigām.
29 Magpan'ngge sigām kamemon bo' angahella' si Isa paluwas min
kauman inān. Binowa iya ni diyata' būd ya pa'atagan da'ira he', bo'
nihūg min diyata' pampang e'.
30 Daipara pas'llot iya min t'ngnga'-t'ngnga' sigām ati ala'an na
minnē'.

Si Isa Amauli' A'a Pasōran Saitan
(Markus 1:21-28)

31 Palūd na si Isa min Nasaret inān tudju ni Kapirnaum, dakayu'
kauman ma lahat Jalil. Pagka llaw Sabtu' na, amandu' iya ma saga a'a.
32 Ainu-inu ma pamandu'na saga a'a makakale inān sabab taga-
kawasa iya bang amissala.
33 Na, aniya' ma deyom langgal inān a'a sinōd saitan. Angolang iya
pakosog,
34 yuk-i, "Allō! Isa min Nasaret! Ai maksudnu pi'itu? Pi'itu ka
bahā' amaka'at kami? Kata'uwanku bang sai ka. Ka'a ya Dakayu'-kayu'
Asussi ya pi'itu min Tuhan."
35 Saguwā' nilāng saitan inān e' si Isa, yukna, "Pahali ka! Paluwas
ka min a'a ilu!" Magtūy a'a bay sinōd inān pinahantak e' saitan ma
t'ngnga'-t'ngnga' saga a'a. Puwas e' paluwas na saitan, bo' halam du
ainay baran a'a he'.

36 Landu' ainu-inu saga a'a inān kamemon. Magsuli-suli sigām
dangan maka dangan, yuk-i, “Minningga bahā' pamandu'na itu? Taga-
kawasa iya maka taga-kapatut magpanoho'an saga saitan paluwas min
a'a ati bineya' iya.”
37 Manjari pasaplag na pa'in habal pasal si Isa ni kaluha'an lahat ma
jadjahan ina'an-i.

Aheka A'a Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:14-17; Markus 1:29-34)

38 Puwas e' paluwas si Isa min langgal Kapirnaum bo' pina'an ni
luma' si Simun. Na, mato'a si Simun d'nda ni'mmunan sidda, ati sinabi
si Isa e' sigām amauli' iya.
39 Pina'an si Isa an'ngge ma atag palegehan d'nda he' ati soho'na
ala'an mmunna. Jari pahali bay mmunna he' ati punduk iya magtūy
bo' angalabot disi Isa.
40 Pas'ddop pa'in llaw, binowa ni si Isa sasuku taga-saki indaginis.
Pina'abut e'na tanganna ma sigām dangan maka dangan ati kauli'an.
41 Aheka isab saga a'a bay kapaluwasan saitan. Angolang pakosog
saga saitan inān, yuk-i, “Ka'a ya Anak Tuhan!” Sagō' nilāng sigām e'
si Isa, sinō' da'a angahaka buwattē' sabab kinilā iya e' sigām in iya
Al-Masi.
42 Dai' llaw pa'in, ala'an si Isa minnē' ni jadjahan halam maga'a.
Piniha iya e' saga a'a ati tabāk iya maina'an. Arak iya tinaggahan e'
sigām bo' mbal makala'an minnē',
43 sagō' ah'lling si Isa ma sigām, yukna, “Subay aku pehē' isab ni
saga kauman saddī bo' magnasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan,
sabab ya na itu po'onanna angkan aku pinapi'itu e' Tuhan.”
44 Jari magnasihat na pa'in si Isa ma deyom kalanggal-langgalan
mahē' ma lahat Yahudiya.

5

Si Isa Anagna' Amene' A'a Pamulid ma Iya
(Matiyu 4:18-22; Markus 1:16-20)

1 Manjari aniya' llaw dakayu' an'ngge si Isa ma bihing danaw
Gennesaret. Magtimuk na pa'in saga a'a ni bihingna supaya sigām
makakale palman Tuhan.
2 Na, aniya' ta'nda' e' si Isa duwa bayanan pasanglad ma bihing
danaw. Bay ni'bbahan e' saga a'a magdaraing hinabu sigām angose'an
pokot.
3 Paruwa' si Isa ni bayanan dakayu' ya suku' si Simun, ati angamu'
iya ma si Simun pinatā-tā dangkuri' min bihing tampe. Jari aningkō'
si Isa ma bayanan bo' amandu' ma saga a'a.
4 Na, aubus pa'in e' si Isa amandu', ah'lling iya ni si Simun, yukna,
“Pasōngun gi' ni kalaloman, ati hūgunbi pokot bo' kam maka'ā'.”
5 Anambung si Simun, yukna, “Tuwan Guru, lu'ugan na kami amokot
dibuhi' sampay ni ka'llawan bo' halam kami bay maka'ā'. Sagō' pagka
ka'a ya anoho', hūg kami na.”
6 Tahūg pa'in pokot inān, aheka to'ongan daing ta'ā'. Agon na agese'
saga pokot e',
7 angkan sininyalan e' disi Petros saga abay sigām, sinō' anabang
angahella'. Makapina'an pa'in saga abay, magtūy niruwa' daing inān

ni diyata' bayanan. A'llop karuwa bayanan inān e' daing, sa'agon-agon pat'nde.
8 Pag'nda' si Simun Petros ma ba'anan daing inān, magtūy iya pasujud ma si Isa. Yukna, "O Tuwan, palawak ka min aku sabab dusahan aku."
9 Angkan buwattē' llingna, sabab ainu-inu iya maka saga abayna ma pasal heka daing bay ta'ā' sigām.
10 Ya du ainu-inu saga sehe' si Simun magdaraing e', ya si Yakub maka si Yahiya duwangan anak si Sibidi. Manjari ah'lling si Isa ma si Simun, yukna, "Da'a ka tināw. Puwas min llaw ītu, ya hinangnu subay magā' manusiya' ameya' ma aku."
11 Manjari nihella' bayanan sigām ni gintana'an ati ni'bbahan kaniya' sigām kamemon bo' yampa ameya' ma si Isa.

A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 8:1-4; Markus 1:40-45)

12 Ma llaw dakayu', waktu pa'in si Isa ma dakayu' kauman, aniya' maina'an a'a ni'ipul. Alapat baranna e' sakina. Maka'nda' pa'in a'a itu ma si Isa, magtūy iya pasujud ma dahuanna anganjunjung. "Tuwan," yukna, "bang ka bilahi kauli'annu du aku."
13 Sakali pina'abut e' si Isa tanganna ma a'a inān. Yuk si Isa, "Bilahi sadja aku. Kauli'an na ka." Saru'un-du'un du ala'an ipulna.
14 Niamay-amayan iya e' si Isa, yukna, "Da'a ka angahaka ni sai ni sai pasal itu-i. Saguwā' pehē' ka patūy ni imam bo' palilingun barannu ma iya. Pagubus tukbalin pagkulban ni Tuhan buwat bay pamandu' e' si Musa, tanda' saksi' ni kaheka'an a'a in ka'a ilu alanu' na min sakinu."
15 Sagō' minsan buwattē' pangalāng si Isa, pasaplag gom pa'in sulisuli pasalna, angkan aheka saga a'a patimuk ni iya bo' akale ma pandu'na sampay angamu' pinauli' saga saki sigām.
16 Saguwā' bang pasān, ala'an si Isa min kaheka'an a'a inān ni lahat kulang a'ana bo' anambahayang mahē'.

A'a Amatay Ugatna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 9:1-8; Markus 2:1-12)

17 Dakayu' llaw, hinabu si Isa amandu', aniya' saga Parisi maka saga guru sara' agama Yahudi aningkō' ma atagna. Saga a'a itu bay pina'an min da'ira Awrusalam maka min kamemon lūngan ma lahat Jalil maka lahat Yahudiya. Taga-kawasa asal si Isa min Panghū' angkan iya makauli' saga a'a sakihan.
18 Manjari aniya' at'kka pina'an saga a'a ananggung a'a amatay ugatna. Pasulay sigām pasekot ni atag si Isa,
19 sagō' mbal makalabay sabab sikatimukan saga a'a maina'an. Angkan sigām parāg ni diyata' luma' angalangkat atop bo' amatonton a'a amatay ugatna maka palegehanna. Jari pinat'nna' iya ma dahuwan si Isa ma t'ngnga'-t'ngnga' katimukan a'a.
20 Makata'u pa'in si Isa in a'a amowa inān angandol ma iya, ah'lling iya ni a'a amatay ugatna, yukna, "Bagay, niampun na dusanu."
21 Na, takale pa'in lling si Isa itu e' saga guru sara' agama maka saga Parisi, magtūy sigām magtilaw-tilawan di-sigām dangan maka dangan, "Sai sa a'a itu?" yuk-i. "Amah'lling iya kupul ni Tuhan magbissala buwattē' sabab halam aniya' maka'ampun dusa, luwal Tuhan."

22 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati yukna ma
sigām, “Angay kam magpikil-pikil buwattilu?
23 Kumpasunbi bang ingga aluhay: bang yukku ma a'a, ‘niampun na
dusanu’, atawa bang yukku, ‘pabungkal ka bo' ka pal'ngngan?’
24 Na, buwananta kam tanda' palsaksi'an bo' kata'uwanbi in aku,
Anak Manusiya', taga-kapatut angampun dusa ma deyom dunya itu.”
Jari ah'lling si Isa ni a'a amatay ugatna he', yukna, “Soho'ta ka
pabungkal. Bowahun pabahakannu ilu amole'.”
25 Saru'un-du'un du pabungkal iya ma matahan sigām kamemon.
Binuhat e'na bay pabahakanna bo' yampa amole' ni luma'na, maka
e'na ananglitan Tuhan.
26 Ainu-inu to'ongan saga a'a inān kamemon maka sinōd sigām tāw.
Ananglit sigām ma Tuhan, yuk-i, “Hinang makainu-inu ya ta'nda'ta
llaw itu!”

Si Libi Binowa Ameya' ma si Isa
(Matiyu 9:9-13; Markus 2:13-17)

27 Pagubus, paluwas si Isa minna'an ati aniya' ta'nda'na maga'ā'
sukay parinta, ōnna si Libi. Ina'an iya aningkō' ma deyom upisna
pangā'anna sukay. Yuk si Isa ma iya, “Pi'itu na ka ameya' ma aku.”
28 Pabuhat magtūy si Libi. Ni'bbahan e'na kamemonna bo' ameya'
ma si Isa.
29 Manjari aniya' jamu pinat'nna' e' si Libi ma luma'na pamaheyana
ma si Isa. Aheka isab maga'ā' sukay parinta maka saga a'a kasehe'an
bay magbeya' amangan maka sigām.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru sara' ya daumpigan maka
sigām bay anoway si Isa. Yuk sigām ni mulidna, “Angay kam palamud
magsalu maka saga maga'ā' sukay parinta maka ba'anan a'a dusahan?”
31 Anambung si Isa ma saga a'a atilaw inān, yukna, “Bang a'a abasag
mbal magpadoktol. Ya magpadoktol bang a'a taga-saki.
32 Ngga'i ka a'a ahāp ya mohotku pi'itu ni dunya, sagō' ya pi'ituku
a'a taga-dusa bo' supaya ang'bba min dusa sigām.”

Panilaw Pasal Pagpuwasa
(Matiyu 9:14-17; Markus 2:18-22)

33 Manjari aniya' saga a'a ah'lling ni si Isa, yuk-i, “Saga mulid si
Yahiya araran magpuwasa maka anambahayang. Ya du saga mulid
Parisi, sagō' mulidnu mbal. Amangan sadja sigām maka anginum.”
34 Anambung si Isa ma saga a'a he', labay min paralilan. Yukna,
“Amuwasa bahā' saga luruk bang masi gi' ma sigām pangantin l'lla?
Tantu mbal.
35 Sagō' ma llaw sinōng, bang ta'abut waktu kapamala'an pangantin
l'lla, ya na he' waktu pagpuwasa sigām.”
36 Manjari amaralil gi' si Isa pasal pamandu' tagna' maka pa-
mandu'na, yukna, “Halam aniya' anganggeret badju' baha'u panu-
pakna ni badju' ndang. Bang buwattē', ageret badju' baha'u. Sabab
s'mmek baha'u mbal tōp panupak s'mmek ndang.”
37 Pinaralil isab e' si Isa pamandu'na ni binu-anggul baha'u nihinang
bang ni'isi ni deyom pangisihan kuwit kambing. Yukna, “Halam aniya'
angisi binu baha'u, bang masi gi' amukal, ni deyom pangisihan ndang.
Bang buwattē' hinangna, tantu abustak pangisihan ndang e' binu
baha'u. Jari abu'us binu ati kaugun bay pangisihanna.

38 Sagō' in binu baha'u subay ni'isi ni pangisihan baha'u."
39 Amaralil gi' si Isa, yukna, "Bang a'a biyaksa anginum binu-anggul
at'ggol bay ma tau'an, mbal iya bilahi anginum binu baha'u. Sabab
bang ma iya, ahāp lagi' nanam binu-anggul at'ggol bay ma tau'an."

6

Pandu' si Isa Pasal Llaw Paghali
(Matiyu 12:1-8; Markus 2:23-28)

1 Ma dakayu' llaw Sabtu',* ina'an disi Isa lum'ngngan labay min
t'ngnga' huma pananoman pai-tirigu. Aniya' batang pai kin'ttu' e' saga
mulidna e', pinisi-pisi e' sigām bo' yampa ni'inta'.
2 Na, aniya' saga Parisi atilaw ma si Isa, yuk-i, "Angay langgalbi sara'
agamatam?"
3 Anambung si Isa, yukna, "Angay, halam tabassabi bahā' pasal bay
tahinang e' si Da'ud ma masa awal e', waktu bay kaotas sigām maka
saga a'ana?
4 Bay pasōd si Da'ud ni deyom luma' pangarapan ni Tuhan bo' ningā'
e'na saga tinapay ya panukbal ni Tuhan. Jari kinakan e'na minsan
mbal wajib kinakan e' saddī min saga kaimaman. Bay pamuwanna
isab ni saga sehe'na pagkakan sigām. Sagō' halam aniya' dusana
maghinang buwattē'."
5 Yuk si Isa isab, "Aku itu, Anak Manusiya', taga-kapatut magbaya'
ma llaw Sabtu'."

A'a Pakongkong Tanganna Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 12:9-14; Markus 3:1-6)

6 Ma llaw Sabtu' dakayu', pasōd si Isa ni deyom langgal bo' amandu'.
Pasalta', aniya' ma deyom langgal inān a'a pakongkong tanganna
kowan.
7 Aniya' isab maina'an saga guru sara' agama maka saga Parisi amiha
pagsababan panuntut sigām ma si Isa. Angkan iya pineyanan e' sigām
bang kalu amauli' saki ma llaw paghali.
8 Sagō' kinata'uwan e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, ati ah'lling iya
ni a'a pakongkong tanganna inān. "Pi'itu ka," yukna. "An'ngge ka ma
t'ngnga' itu." Sakali pabuhat a'a inān an'ngge.
9 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga a'a inān, yukna, "Aniya' tilawku
ni ka'am. Bang ma sara'tam, ai ya apatut nihinang ma llaw paghali?
Hinang makahāp ka atawa hinang makala'at? Amakallum a'a ka,
atawa amapatay?"
10 Pinatongan e' si Isa saga a'a inān kamemon bo' yampa ah'lling
ni a'a pakongkong tanganna. "Pah'nnatun tangannu ilu," yukna. Na,
pinah'nnat e'na, manjari kauli'an na to'ongan.
11 Sagō' akagit to'ongan atay saga Parisi maka saga guru inān, angkan
sigām magisun-isun bang inay sigām si Isa.

Si Isa Amene' saga Mulidna Kasangpū' maka Duwa
(Matiyu 10:1-4; Markus 3:13-19)

12 Na, ma waktu ina'an patukad si Isa ni būd angarap ni Tuhan.
Maina'an iya angamu'-ngamu' ni Tuhan animpus sangom.

---

* **6:1 6:1** Sabtu': Llaw paghali ni Tuhan bang ma agama Yahudi.

13 Pagk'llat llaw, nilinganan e'na saga mulidna pina'an ni iya. Pinene'
e'na min sigām sangpū' maka duwa a'a ati ōnanna sigām a'ana
kawakilan.
14 Ya na itu ōn saga a'a bay kawakilan inān: si Simun ya ōnanna
isab Petros, maka si Andariyas danakan si Simun, bo' si Yakub maka
si Yahiya, si Pilip maka si Bartolome.
15 Pasunu' si Matiyu maka si Tomas, bo' si Yakub anak si Alpa, maka
si Simun ya niōnan e' sigām Pangangatu,
16 bo' si Judas anak si Yakub, maka si Judas Iskariyut ya anōngan si
Isa ni saga bantana ma waktu damuli minnē'.

Pasal Kahāpan maka Katiksa'an
(Matiyu 4:23-25)

17 Manjari puwas ina'an, palūd si Isa maka saga a'a kawakilanna,
ati an'ngge iya ma lugal apantay. Aheka saga mulid bay maina'an
maka landu' aheka a'a kasehe'an, a'a min lahat Yahudiya, min da'ira
Awrusalam, maka min Tira maka Sidun ya ma bihing tahik.
18 Bay sigām pina'an bo' akale ma pandu' si Isa. Bilahi isab kauli'an
saga saki sigām. Sasuku isab sigām sinasat e' saitan bay kauli'an.
19 Ati ba'anan a'a inān kamemon bay pasulay ama'abut tangan sigām
ni iya sabab aniya' barakat paluwas min baranna, ya angkan sigām
kauli'an kamemon.

Kakōgan maka Kasusahan
(Matiyu 5:1-12)

20 Manjari pinatongan e' si Isa saga mulidna bo' yampa ah'lling,
yukna,
"Aheya kahāpan sasuku kam halam aniya' kaniya'bi ma dunya itu,
sabab tantu du aniya' palsuku'anbi ma deyom pagparintahan
Tuhan.
21 Aheya kahāpan sasuku kam kasigpitan ma buwattina'an,
sabab mag'ssohan du kam ma sinosōng.
Aheya kahāpan sasuku kam magtangis ma buwattina'an,
sabab magtittowa du kam ma sinosōng.
22 Aheya kahāpan ma ka'am abila kam kinab'nsihan e' a'a,
bang kam mbal tinaima' e' sigām,
bang kam nihalipulu maka pinamūng-mūngan ala'at
ma sabab pameya'bi ma aku, Anak Manusiya'.
23 "Buwattē' isab bay hinang kamatto'ahan sigām ma saga kanabi-
nabihan. Angkan kam subay magkalasigan maka magkōg-koyag bang
kam nila'at buwattē' sabab tantu aheya tungbasbi ma deyom sulga'.
24 Sagō' maka'ase'-ase' ka'am saga dayahan ma buwattina'an,
sabab tasambutbi kahāpanbi ma dunya itu sadja.
25 Maka'ase'-ase' isab ka'am ya mag'ssohan ma buwattina'an,
sabab aniya' waktu ma sinosōng lingantu du kam.
Maka'ase'-ase' isab ka'am magtittowa ilu,
sabab aniya' waktu ma sinosōng magkasusahan kam maka
magkarukka'an.
26 Maka'ase'-ase' ka'am bang kam sinanglitan e' a'a kamemon,
sabab ya du saga a'a maglaku-laku in sigām nabi.
Bay du isab sigām sinanglitan e' ka'mbo'-mbo'anbi."

Lasa ma Palbantahan
(Matiyu 5:38-48; 7:12)

27 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Ya na itu pah'llingku ma ka'am sasuku
kam akale ma aku, kalasahinbi bantabi. Hinangunbi ahāp ma saga a'a
ab'nsihan ka'am.
28 Amu'-amu'inbi kahāpan min Tuhan sasuku anukna'an ka'am.
Sambahayanginbi sasuku angala'at ka'am.
29 Abila aniya' anampak ka'a ma baihu'nu dambila', patampalun isab
dambila' panampakanna. Abila aniya' angagaw badju'nu, pangahila-
sun sampay kamisitanu.
30 Sai-sai angamu' ni ka'a, buwanin. Maka bang aniya' ganta' angā'
palsuku'annu da'a na pa'nde'in pabalik.
31 Ai-ai kabaya'anbi nihinang ma ka'am e' a'a kasehe'an, ya na he'
subay hinangunbi ma sigām.
32 “Bang hal a'a alasahan ka'am ya kalasahanbi, angay kam subay
tinungbasan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at, alasa du ma sasuku
alasahan sigām.
33 Damikiyanna, bang hal a'a bay makatabangan ka'am ya taban-
ganbi, angay kam subay binuwanan pahala'? Sabab minsan a'a ala'at,
buwattē' du isab addat sigām.
34 Bang ya sadja pautanganbi a'a tantu amayad, angay kam subay
aholat pinahala'an? Sabab minsan a'a ala'at amaindam du ma sehe'
sigām ala'at, bang pa'in tantu binayaran.
35 Sagō' ya na itu pamandu'ku ma ka'am,” yuk si Isa. “Kalasahinbi
bantabi maka tabanginbi sigām. Bang aniya' angutang ni ka'am,
pautanginbi minsan halam aniya' bayad niholat. Jari aheya pahala'
panungbas ka'am ati manjari na kam anak Tuhan Mahatinggi. Sabab
ahāp kajarihan Tuhan minsan ma saga a'a ala'at, minsan ma a'a mbal
magsukul.
36 Subay kam ma'ase', buwat ka'ase' Mma'bi Tuhan.”

Pasal Panoway ma Pagkahi
(Matiyu 7:1-5)

37 “Da'a sā'unbi pagkahibi bo' kam mbal sinā' e' Tuhan. Da'a
pat'kkahunbi dusa ni a'a kasehe'an bo' kam mbal pinat'kkahan dusa e'
Tuhan. Ampununbi pagkahibi bo' kam niampun isab e' Tuhan.
38 Amuwan kam ma kasehe'anbi ati aniya' pamuwan ka'am e'
Tuhan. Ya sapantun t'ppongan aheya bang tinumpahan ni deyom
pangisihanbi. Minsan nirasok, minsan pinaponod, mbal paisi sabab
hekana. Hatina ai-ai pan'ppongbi ma sehe'bi ya du isab pan'ppong
Tuhan ma ka'am.”
39 Binissala e' si Isa dakayu' kissa pamaralil. Yukna ma saga a'a,
“Bang buta angambit sehe'na buta, tantu sigā karuwangan ahūg ni
deyom lowang.
40 Halam aniya' mulid palanga min guruna. Sagō' in mulid
kamemon, bang atammat na pangadji'na, magsali' du maka guruna.
41 “Ka'am magsoway sehe'bi ilu, angay ta'nda'bi bukbuk kayu ma
deyom mata sehe'bi ati mbal tananambi batang kayu ya ma matabi?
42 Mamarahi pahāp ka'am ilu! Yukbi ma sehe'bi, ‘Tabiya', la'ananta
bukbuk min matanu ilu,’ bo' pa'in halam tananambi batang kayu ya
ma matabi! Maglaku-laku kam in ka'am ilu halam taga-sā'! La'aninbi

gi' dahū ya batang kayu ma matabi, manjari asawa pang'nda'bi ati makala'anan kam bukbuk kayu min mata sehe'bi."

Pasal Kayu maka Buwa'na
(Matiyu 7:16-20; 12:33-35)

43 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang saupama kayu ahāp, mbal amuwan buwa' ala'at. Damikiyanna isab bang kayu ala'at suligna, mbal amuwan buwa' ahāp.
44 Kinata'uwan asal kayu min buwa'na. Mbal kita angā' buwa' igira min puhung atawa buwa' anggul min sampinit.
45 Buwattē' du isab ma manusiya', sali' dalil kayu. Bang a'a ahāp addatna makapaluwas iya bissala ahāp ma sabab kahāpan ya bay tau'na ma deyom atayna. Sagō' bang a'a ala'at, luwal kala'atan ya pinaluwas e'na sabab ala'at ya tatau'na ma deyom atayna. Ai-ai ma deyom atay manusiya', ya na he' paluwas min bowa'na."

Duwa Ginis A'a Magpat'ngge Luma'
(Matiyu 7:24-27)

46 "Angay yukbi in aku Panghū'bi, bo' pa'in mbal hinangbi panoho'anku ma ka'am?
47 Sasuku pi'itu ni aku bo' akale ma pandu'ku sampay ameya', pahatita kam bang buwattingga kahālanna.
48 A'a inān sali' hantang a'a maghinang luma'. Niosolan hāgna ma diyata' batu. Aubus pa'in nihinang, angandunuk kasapa'an ati sinampoyakan luma' inān sagō' mbal tajogjog sabab ahogot asal osolanna.
49 Bang a'a isab akale ma pandu'ku bo' mbal ameya', ya dalilna a'a maghinang luma' ma halam ahogot paosolanna. Bang luma' ina'an-i taluwa' dunuk ah'bba' magtūy, abulangkayat to'ongan."

7

Pangandol Kapitan ya Bangsa Rōm
(Matiyu 8:5-13)

1 Aubus pa'in kamemon bissala si Isa itu ma saga a'a, pasōd iya ni deyom da'ira Kapirnaum.
2 Na, aniya' maina'an dakayu' kapitan bangsa Rōm taga-sosoho'an kalasahanna. Asaki na sosoho'an itu, song na magkamamatay.
3 Makakale pa'in kapitan pasal si Isa, magtūy aniya' pagmatto'ahan bangsa Yahudi pinapina'an e'na ni si Isa angamu' pinauli' sosoho'anna e'.
4 Manjari pasampay saga pagmatto'ahan inān ni si Isa bo' anganjunjung to'ongan, yuk-i, "Patut subay tabangannu kapitan itu,
5 sabab amagay to'ongan iya ma bangsatam Yahudi, maka iya ya bay magbaran anganggastuhan langgaltam."
6 Jari ameya' si Isa ma sigām. Asekot pa'in iya ni luma', sinoho' e' kapitan saga bagayna amowahan si Isa lapal, yuk-i, "Tuwan, da'a ka amalu'ug di-nu pasampay pi'itu sabab mbal aku tōp amapi'itu ka'a ni luma'ku.
7 Bangsahan to'ongan ka angkan pikilku in aku mbal tōp anampang ka'a magbaran. Sagō' angalapal sadja ka minnilu ati kauli'an du sosoho'anku itu.

8 Minsan aku, biyaksa aku pinagbaya'an e' a'a min diyata'anku maka
aniya' isab sundalu pagbaya'anku. Bang soho'ku dangan pehē', pehē'
du iya. Bang soho'ku dangan pi'itu, pi'itu du iya. Damikiyanna
bang aniya' pahinangku ma saga sosoho'anku, magtūy du nihinang
e' sigām."
9 Pagkale pa'in pah'lling kapitan inān e' si Isa, ainu-inu iya. Jari
palingi' iya ni saga kaheka'an a'a ya paurul min buli'anna. Yukna ma
sigām, "Haka'anta kam, minsan ma deyom bangsatam Isra'il, halam
aku bay makabāk a'a buwattitu kosog imanna."
10 Jari amole' na saga a'a bay sinō' e' kapitan. Pagt'kka sigām ni
luma', ta'nda' e' sigām sosoho'an inān kauli'an na.

Anak Balu D'nda Pinakallum e' si Isa

11 Mbal at'ggol minna'an pehē' si Isa ni dakayu' kaluma'an niōnan
Nain. Sinehe'an iya e' saga mulidna maka ba'anan saga a'a kasehe'an.
12 Makasekot pa'in iya ni lawang ya pasōran kauman inān, aniya'
maina'an saga a'a ananggung patay a'a, binowa paluwas ni pagkubu-
lan. L'lla ya amatay he', anak tunggal dakayu' balu d'nda. Jari aheka
a'a min kaluma'an inān bay pabunyug angubul.
13 Na, pag'nda' pa'in Panghū' Isa ma d'nda itu, magtūy iya t'kkahan
ase'. Yukna ma d'nda inān, "Da'a ka anangis."
14 Puwas e' pasōng si Isa ni tanggungan bo' ntananna, angkan
pahogga' saga a'a ananggung e'. Ah'lling si Isa, yukna, "Oto', punduk
ka!"
15 Magtūy allum pabalik a'a amatay he'. Punduk iya maka e'na
amissala, ati sinōngan iya e' si Isa ni ina'na.
16 Sinōd tāw saga a'a maina'an kamemon maka sinanglitan Tuhan
e' sigām, yuk-i, "Aniya' na nabi abarakat palahil pi'itu. Makapi'itu na
Tuhan anabangan kitam saga a'a suku'na."
17 Manjari ya habal pasal bay hinang si Isa itu pasaplag na pa'in ma
kaluha'an lahat Yahudiya, sampay ma sakalibutna.

Panilaw e' si Yahiya Magpapandi
(Matiyu 11:2-19)

18 Na, kahaka'an si Yahiya e' saga mulidna pasal pakaradja'an itu.
Jari nilinganan e'na duwangan mulidna,
19 sinoho' pehē' ni Panghū' Isa. Sinō' sigā atilaw iya bang iya bahā'
bay pinagbissala pi'itu ni dunya, atawa bang aniya' gi' saddī nilagaran.
20 Jari pagt'kka duwangan itu ni si Isa, yuk sigā, "Sinō' kami pi'itu
e' si Yahiya Magpapandi sabab aniya' tilawna ni ka'a. Ka'a bahā' ya
pinagbissala pi'itu ni dunya? Atawa aniya' gi' saddī min ka'a subay
lagaran kami?"
21 Na, ma waktu ina'an-i aheka a'a kauli'an e' si Isa ya lamma maka
saki sigām indaginis, maka aheka bay kapaluwasan saitan. Aheka isab
saga a'a buta bay tapa'nda'na pabīng.
22 Manjari sinambungan e' si Isa duwangan mulid si Yahiya he'.
Yukna, "Pabīng kam pehē'. Haka'inbi si Yahiya pasal ai-ai ta'nda'bi
maka takalebi maitu. Saga a'a bay buta maka'nda' na. A'a bay pengka'
makal'ngngan na to'ongan. A'a bay ni'ipul tapalanu' na. A'a bay bisu
makakale na, maka a'a bay amatay tapakallum na pabīng. Sampay a'a
kulang-kabus kanasihatan na lapal ahāp.

23 Aheya du kahāpan sasuku mbal magduwa-ruwa pikilanna ma
aku.”
24 Makala'an pa'in minnē' saga sosoho'an si Yahiya he', amissala
si Isa ni kaheka'an a'a inān pasal si Yahiya. Yukna, “Ai bahā' bay
pihabi, ya angkan kam bay pehē' ni lahat paslangan? Kabaya'anbi
bahā' ang'nda' dakayu' a'a sapantun dansolag parang-parang, tabowa
pap'llay e' baliyu?
25 Bang ngga'i ka he'-i, ai bahā' bay nda'bi pehē'? A'a bahā'
magsin'mmek ahalga'? Marai' ngga'i ka, sabab bang a'a magsin'mmek
buwattē' maka magpalasahan to'ongan, ina'an sigām ma deyom
astana'.
26 Haka'in aku to'ongan bang ai bay nda'bi pehē'? Dakayu' nabi
bahā'? Aho', b'nnal nabi, sagō' labi gi' min saga nabi kamemon.
27 Sabab si Yahiya itu bay pinagbissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Itiya' sosoho'anku, yuk Tuhan.
Soho'ku iya parahū min ka'a,
bo' supaya sakapanna lān palabayannu.’
28 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “si Yahiya Magpapandi itu halam aniya'
abangsa saddī min iya ma deyom binangsa manusiya'. Sagō' sai-sai
ma deyoman pagparinta Tuhan, minsan a'a areyo' kapaga'ana, alanga
lagi' min si Yahiya.”
29 Saga a'a kamemon bay akale to'ongan ma si Isa, ya lagi'na saga
maga'ā' sukay parinta. Angaho' sigām in kahandak Tuhan asal abontol,
ya angkan sigām bay pinandi taubat e' si Yahiya.
30 Sagō' saga a'a Parisi maka saga guru apanday ma sara' agama,
mbal bilahi pinandi taubat e' si Yahiya sabab sinulak e' sigām ya
pamat'nna' Tuhan ma sigām.
31 Amissala gi' si Isa, yukna, “Ai pamaralilanku saga a'a ahil jaman
itu? Ai pamasali'an sigām?
32 Sali' sigām hantang onde'-onde' magtingkō'an ma halaman tabu'
magpangongka'. Angalingan saga onde' min dambila' ni kasehe'an
sigām, yuk-i,
‘Oy! Ka'am ilu! Bay kami angalisagan ka'am
sagō' halam kam magpangigal!
Bay kami magsindilan sagō' halam kam ameya' magtangis.’
33 Ka'am ilu sali' sapantun onde' mbal tasulut. Bay pi'itu si Yahiya Mag-
papandi, a'a magpupuwasa maka mbal anginum inuman makalango.
Jari pah'llinganbi iya in iya kono' sinōd saitan.
34 Puwas e' aku, Anak Manusiya', bay pi'itu amangan maka anginum.
Magtūy aku pah'llinganbi. Yukbi, ‘He! Nda'unbi a'a itu, dahaga'!
Panginginum! Magbagay iya maka saga a'a maga'ā' sukay parinta
maka a'a baldusa kasehe'an.’
35 Sagō',” yuk si Isa, “kata'uwanbi na min sasuku ameya' ma Tuhan in
pangita'una taluwa' sadja.”

Si Isa Nihulmat e' D'nda Dusahan

36 Aniya' dakayu' a'a Parisi bay amowa si Isa amangan ma luma'na.
Jari pehē' si Isa ati aningkō' ma pagkakanan.
37 Na, aniya' dakayu' d'nda ma lahat inān ala'at asal hinangna.
Makata'u pa'in iya in si Isa ina'an amangan ma luma' Parisi, pina'an
iya amowa bingki'-bingki' bay nihinang min batu pote', isihan ns'llan
pahamut.

38 Pina'an iya an'ngge min bukutan si Isa, ma tongod tape'na.
Anangis na pa'in iya sampay abase' na tape' si Isa e' bohe' matana.
Sinapuhan e'na maka bu'unna, siniyum isab e'na tape' si Isa bo' yampa
binu'usan e'na maka ns'llan pahamut e'.
39 Ta'nda' pa'in itu e' Parisi ya bay amowa si Isa amangan, yukna ma
deyom atayna, “Bang si Isa itu nabi to'ongan bay du kata'uwanna bang
sai d'nda ya ang'ntanan tape'na itu. Bay kata'uwanna in d'nda itu asal
dusahan.”
40 Sinambungan iya e' si Isa. “Simun,” yukna, “aniya' pah'llingku ni
ka'a.”
“Aho', Tuwan Guru, pah'llingun kono',” yuk si Simun.
41 Amissala si Isa, yukna, “Aniya' duwangan a'a taga-utang sali'-sali'
ma a'a pangutangan. Dangan inān taga-utang lima hatus pilak, dangan
taga-utang limampū'.
42 Sali'-sali' sigām mbal makabayad angkan pinapasan utang sigām e'
a'a bay pangutangan he'. Na,” yuk si Isa ma si Simun, “bang ma ka'a,
ingga ma a'a duwangan e' ya aheya lasana ma a'a bay pangutangan
sigām?”
43 Anambung si Simun, yukna, “Bang ma aku, ya a'a bay pinapasan
utang aheya.”
“Tauwa' sambungnu ilu,” yuk si Isa.
44 Jari niharap d'nda e' si Isa ati ah'lling iya ni si Simun, yukna,
“Ta'nda'nu d'nda itu? Makasōd pa'in aku ni luma'nu insini', halam aku
bay sakapannu bohe' pangose' tape'ku. Sagō' d'nda itu bay angose'an
tape'ku maka bohe' matana, ati sapuhanna maka bu'unna.
45 Halam aku bay siyumnu, sagō' d'nda itu, sangay min kapi'ituku,
halam bay pahali aniyum tape'ku.
46 Halam bay ns'llanannu kōkku pagaddatnu ma aku, sagō' d'nda itu
bay amu'usan ns'llan ahalga' ma tape'ku.
47 Angkan buwattitu pangahakaku ma ka'a, aheya lasa d'nda itu ma
aku sabab ta'ampun dusana aheka. Bang a'a akulang dusana niampun,
kulang du isab lasana.”
48 Jari ah'lling si Isa ni d'nda, yukna, “Niampun na paldusahannu.”
49 Minnē' saga sehe' si Isa magsalu inān anagna' magtilaw-tilawan
di-sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu angampun saga dusa?”
50 Sagō' ah'lling si Isa ni d'nda inān, yukna, “Apuwas du ka min
mulka' Tuhan ma sabab pangandolnu ma aku. Palanjal na ka ma
halam aniya' kasusahannu.”

8

Saga D'nda ya Parongan ma si Isa

1 Mbal at'ggol minnē', nilatag e' si Isa saga da'ira maka kaluma'an
anganasihat lapal ahāp pasal pagparinta Tuhan. Ameya' ma iya
mulidna kasangpū' maka duwa,
2 maka aniya' isab saga d'nda parongan. Kasehe'an saga d'nda itu
bay kapaluwasan saitan e' si Isa, kasehe'an bay kauli'an saki sigām.
Ina'an si Mariyam, d'nda min Magdala ya bay kapaluwasan saitan pitu'
hekana.

3 Ina'an isab si Joanna h'nda si Kusa, ya alanga kapatutna ma deyom
astana' sultan Herod, maka ina'an si Susanna, maka aheka gi' saga
d'nda saddī. Saga d'nda he' bay angatasan disi Isa.

Paralilan Pasal Panabod Bigi-tinanom
(Matiyu 13:1-9; Markus 4:1-9)

4 Na, aheka saga a'a min ba'anan kauman patimuk na pa'in pehē' ni
si Isa. Pasalta, binissalahan sigām kissa paralilan. Yukna,
5 "Aniya' inān dakayu' a'a pehē' ni humana anaboran bigi-tinanom.
Pagsabodna itu aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni bihing lān,
sagō' gini'ik e' a'a maglaulabay maka tinittuk e' saga manuk-manuk
sampay halam na aniya' takapin.
6 Aniya' bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' kabatuhan.
Makatomo' pa'in, al'kkas alanos sabab tana' he' halam aniya' bohe'na.
7 Aniya' isab bigi-tinanom kasehe' apakpak ni t'ngnga' sagmot itingan
ati katalungan* tinanom sabab magbeya' patomo' maka sagmot e'.
8 Na, ya bigi-tinanom kasehe' apakpak ni tana' ahāp, ati ahāp
tomo'na. Pasōng amuwan buwa' lumandu'an hekana.
"Na," yuk si Isa, "sasuku kam makakale, ikutunbi to'ongan."
9 Tinilaw si Isa e' saga mulidna bang ai hati kissa ya bay pamaralilna
inān.
10 Anambung iya, yukna, "Ka'am ilu kabuwanan kata'u bo' supaya
tahatibi pasal kapagparinta Tuhan ma saga a'ana, ya halam bay
pinata'u e'na ni manusiya' kasehe'. Sagō' saga a'a kasehe'an inān subay
kinissahan saga kissa pamaralilan,
ati ninda' sadja e' sigām sagō' mbal pasobsob ni deyom pikilan sigām.
Kinale e' sigām sagō' mbal tahati.
11 "Na," yuk si Isa, "ya na itu hati kissa bay pamaralilku he'. Ya
bigi-tinanom inān, ya na palman Tuhan.
12 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni lān inān, ya dalilna saga a'a
makakale palman Tuhan. Manjari pina'an nakura' saitan angagaw
palman min deyom pikilan sigām bo' supaya sigām mbal am'nnal ati
mbal alappas.
13 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni tana' kabatuhan inān, ya dalilna
saga a'a makakale ma palman Tuhan. Magtūy sigām kinōgan anaima'
lapal palman e' sagō' mbal anganggamut palalom ma deyom atay
sigām. Dai'-dai' du pagkahagad sigām. Ta'abut pa'in sigām sinasat
e' nakura' saitan, magtūy sigām ang'bba min bay pagkahagad sigām.
14 Ya bigi-tinanom bay apakpak ni sagmot itingan inān, ya dalilna
saga a'a makakale ma palman Tuhan. Sagō' alimbit pikilan sigām
e' kahālan deyom dunya itu. Ya na pa'in ahalga' ma sigām saga
pangalta' maka napsu sigām. Sali' sigām dalil tinanom katalungan,
mbal magkato'a buwa'na.
15 Manjari ya bay sinaboran ni tana' ahāp inān, ya dalilna saga a'a
akale ma palman Tuhan magatay pote'. Tinau' e' sigām ma deyom
itikad maka atuyu' sigām ameya'an iya. Jari palman inān sali' dalil
tinanom amuwan buwa' ma deyom atay, hatina ahāp kamaujuranna."

Palita'an Tinambunan
(Markus 4:21-25)

---

* **8:7 8:7** Katalungan: atawa 'kasembolan'.

16 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Halam aniya' a'a amakeyat palita'an
bo' yampa sa'obanna maka undam atawa pat'nna'na ma deyo' kantil.
Tantu subay pinat'nna' e'na ma diyata' papaganna bo' ta'nda' sawana
e' sasuku pasōd ni deyom luma'.
17 Sabab ai-ai tinapukan ma buwattina'an pinaluwas du ma
sinosōng, maka ai-ai nilimbungan ma buwattina'an tahati du ma
waktu sinōng.
18 Angkan subay kalehunbi pahāp sabab sai-sai aniya' kata'una,
kin'nnopan gi' ma iya. Saguwā' sai-sai mbal makahati, kinulangan
lagi' bay panghatina.”

Ina' si Isa maka Danakanna L'lla
(Matiyu 12:46-50; Markus 3:31-35)

19 Manjari itu at'kka pina'an ina' si Isa maka saga danakanna l'lla
sagō' mbal sigām makasekot ni iya ma sabab kaheka a'a.
20 Aniya' anambukuhan si Isa, yukna, “Tuwan, ina'an ina'nu maka
saga danakannu an'ngge ma luwasan, bilahi mag'nda' maka ka'a.”
21 Ah'lling si Isa ni saga a'a maina'an, yukna, “Sai-sai akale ma
palman Tuhan maka ameya', sigām ya ina'ku maka dauranakanku.”

Kapagagi si Isa ma Baliyu maka Goyak
(Matiyu 8:23-27; Markus 4:35-41)

22 Pagabut llaw dakayu', paruwa' si Isa maka saga mulidna ni
bayanan. Yukna ni sigām, “Sūng kitam pauntas ni dambila' danaw
e'.”
23 Aleha pa'in sigām, tatuli si Isa. Sakali itu aniya' hunus parugpak
ni danaw inān. Sōng-sōng na sigām abuhaw sabab sinampoyakan e'
goyak, maka aheya kapiligduhan sigām.
24 Pasekot ni si Isa saga mulidna amati' iya. “O Tuwan! Tuwan!”
yuk sigām, “Abuhaw na kitam!”
Jari pabungkal si Isa bo' yampa soho'na baliyu maka goyak inān
pahondong. Saru'un-du'un du pahali, ati t'ddo' na to'ongan.
25 Puwas e' ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Angay? Mbal kam
bahā' angandol ma aku?”
Sagō' tināw sigām maka ainu-inu angkan sigām magtilaw-tilawan
di-sigām, yuk-i, “Sai bahā' a'a itu? Tasoho'na baliyu maka goyak ati
bineya' iya.”

Kauli'an A'a Sinōd Saitan
(Matiyu 8:28-34; Markus 5:1-20)

26 Manjari palanjal sigām sampay makatandan ni lahat bangsa
Gerasa, ya ma anggopan lahat Jalil.
27 Pagdeyo' pa'in si Isa, sinampang iya e' a'a min da'ira inān, a'a sinōd
saitan. At'ggol na iya halam magsin'mmek atawa pat'nna' ma deyom
luma' sagō' lowang kubul ya pat'nna'anna na pa'in.
28 Na, pag'nda' a'a itu ma si Isa, angolang iya pakosog maka pasujud
ma dahuanna. Akosog pangalinganna, yukna, “O Isa, Anak Tuhan
Mahatinggi! Ai kabaya'annu min aku? Angamu' aku junjung ni ka'a,
da'a aku binasahun.”
29 Angkan buwattē' junjungna sabab in saitan ma deyom baranna
inān bay sinō' e' si Isa paluwas. Araran asal a'a inān pagkasangonan
saitan. Minsan nihengkotan tape'-tanganna maka kilikili, nijagahan

isab e' saga a'a, ab'kkat sadja e'na ati binowa iya e' saitan maglunsul
ni lahat halam maga'a.
30 Jari tinilaw iya e' si Isa, yukna, “Sai ōnnu?”
Yuk sambung saitan inān, “Ōnku Laksa'an.” Sabab aheka saitan bay
pasōd ni deyom baran a'a inān.
31 Anganjunjung saga saitan e' ni si Isa bang pa'in sigām mbal
papehē'na ni deyom nalka'.
32 Ma jadjahan ina'an aniya' ba'anan bawi, aheka to'ongan,
magkakan ma lorosan būd. Na, angamu'-ngamu' saga saitan inān ma
si Isa bang makajari pinasōd ni deyom saga bawi he' ati pinaba'id
sigām e'na.
33 Jari paluwas saitan min baran a'a inān bo' pasōd ni bawi. Magtūy
maglumpat paragan saga bawi he' min pampang tudju ni deyom
danaw bo' yampa alembo kamemon.
34 Pag'nda' itu e' saga a'a bay angipat bawi he', paragan sigām pehē'
ni da'ira maka ni kaluma'an deya, angahaka'an saga a'a maina'an.
35 Jari pina'an sigām ang'nda' bang ai bay paniya' inān. Pagt'kka
sigām ni tongod si Isa, ta'nda' a'a bay sinōd saitan aningkō' maina'an
ma bihing tape' si Isa. Magsin'mmek na iya maka ahāp na akkal-
pikilanna. Manjari tināw sigām.
36 Sinuli-sulihan isab sigām e' saga a'a bay maka'nda' bang buwat-
tingga iya bay kauli'an.
37 Manjari saga a'a min kalahat-lahatan Gerasa inān kamemon
angamu' ma si Isa bang pa'in iya ala'an minna'an sabab mbal
kasandalan tāw sigām. Angkan paruwa' si Isa ni bayanan bo' pauntas
parambila'.
38 A'a bay kapaluwasan saitan e' angamu' ameya' ma si Isa sagō'
pinapole' iya. Yuk si Isa ma iya,
39 “Amole' na ka ni luma'nu. Haka'in saga a'a maina'an pasal hinang
aheya bay tahinang e' Tuhan ma ka'a.” Manjari ala'an minnē' bo'
angalatag deyom da'ira he' angahaka pasal bay tahinang ma iya e' si
Isa.

Onde'-onde' Amatay maka D'nda Asaki
(Matiyu 9:18-26; Markus 5:21-43)

40 Na, makatandan pa'in si Isa ni dambila' danaw, kinōgan saga a'a
maina'an anampang iya sabab nilagaran iya.
41 Sakali itu, aniya' pina'an ni iya dakayu' nakura' langgal ma lahat
inān, ōnna si Jayrus. Pasujud iya ni si Isa angamu' iya pehē' ni luma'na,
42 sabab aniya' anakna d'nda dakayu'-kayu', sangpū' maka duwan-
tahun umulna, song magkamamatay. Jari ameya' si Isa ma iya.
Na, ma labayan pa'in si Isa tudju ni luma' nakura' inān, kasigpitan
iya e' ba'anan a'a.
43 Aniya' ma kaheka'an a'a inān dakayu' d'nda sakihan. Sangpū' na
maka duwantahun halam atitis paglaha'na. Aubus na sīnna kamemon
panamba doktol sagō' halam aniya' makapauli'.
44 Pasekot iya min buli'an bo' ama'abut tanganna ni tōng s'mmek si
Isa. Saru'un-du'un magtūy pahondong paglaha'na.
45 Ah'lling si Isa, yukna. “Sai bay ang'ntanan aku?”
Amalilu saga a'a inān kamemon. Yuk si Petros, “Tuwan, kaheka a'a
ma sakalibutnu maggipit ni ka'a, atilaw gi' ka?”

46 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Aniya' bay ang'ntanan aku sabab
tananamku aniya' barakat paluwas min baranku.”
47 Sakali itu, pagka kinata'uwan e' d'nda in hinangna kasakupan
na, pehē' iya pasujud ni atag tape' si Isa maka e'na amidpid. Minsan
aheka a'a makakale, nihaka'an e'na si Isa bang angay iya bay ama'abut
tanganna ni iya, maka pasal sakina kauli'an magtūy.
48 Yuk si Isa ni iya, “Arung, kauli'an na ka ma sabab pangandolnu
ma aku. Palanjal ka ma halam aniya' kasusahan.”
49 Manjari itu, hinabu si Isa amissala ni d'nda, aniya' a'a at'kka
pina'an min luma' si Jayrus. Yukna ni si Jayrus, “Amatay na anaknu.
Da'a pamale'un guru ilu!”
50 Sagō' takale llingna itu e' si Isa ati yukna ni si Jayrus, “Da'a ka
tināw. Magparassaya sadja ka. Allum du anaknu.”
51 Pagt'kka si Isa ni luma' nakura' inān, halam aniya' bay tugutanna
magbeya' maka iya pasōd, luwal si Petros, si Yahiya, si Yakub, maka
matto'a onde'.
52 Magtangisan maka magolang asal saga a'a maina'an kamemon.
Sagō' nilāng sigām e' si Isa, yukna, “Da'a kam magtangis. Halam
amatay onde' itu. Hal iya atuli!”
53 Pinagtittowahan iya e' sigām sabab kasakupan e' sigām amatay na
onde'.
54 Jari binalutan e' si Isa tangan onde' bo' yampa pinatanog suwalana,
yukna, “Arung, punduk ka.”
55 Sakali pabalik nyawana ati pabuhat magtūy. Sinoho' iya e' si Isa
subay pinakan.
56 Ainu-inu to'ongan matto'ana sagō' sinō' sigām e' si Isa da'a
angahaka ni sai ni sai pasal ina'an-i.

9

Kasangpū' maka Duwa Mulid Sinō' Magnasihat
(Matiyu 10:5-15; Markus 6:7-13)

1 Na, tapatimuk pa'in e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa
buwananna sigām kawasa pamala'an saitan min deyom baran a'a
sampay amauli' saki indaginis.
2 Puwas e' sinō' sigām pal'ngngan magnasihat pasal pagparinta
Tuhan ma manusiya'. Sinō' sigām amauli' isab sasuku taluwa' saki.
3 Yukna ni sigām, “Da'a kam amowa ai-ai ma pal'ngngananbi. Da'a
kam amowa tungkud atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa lutu'
atawa sīn. Da'a isab kam amowa badju' pasalinanbi.
4 Maingga-maingga lahat kat'kkahanbi, bang kam sinagina e' a'a
sinō' pariyata' ni luma'na, subay kam pahanti' maina'an sat'ggolbi ma
kaluma'an ina'an-i.
5 Bang ganta' aniya' kaluma'an papehē'anbi, bo' a'ana inān mbal ma-
gaddatan ka'am, ala'an kam minna'an. Paspasinbi dahū bagunbunna
min tape'bi tanda' saksi' in ka'am apuwas min sigām.”
6 Manjari magl'ngnganan na saga mulid si Isa angalatag kalahat-
lahatan. Pi'ingga-pi'ingga pat'kkahan sigām, pinagnasihat e' sigām
lapal ahāp maka pinauli' e' sigām saga a'a asaki.

Asasaw Pikilan si Herod
(Matiyu 14:1-12; Markus 6:14-29)

7 Manjari itu takale e' si Herod, ya ang'ntan pagparinta ma lahat Jalil,
pasal pakaradja'an itu kamemon. Asasaw pikilanna sabab magsaddī-
saddī pangupama saga a'a. Bang ma a'a kasehe' si Yahiya Magpapandi
ko' inān, allum na pabīng min kamatayna.
8 Bang ma kasehe' nabi Elija ko' inān panyata' pi'itu ni dunya. Bang
ma kasehe' isab, dakayu' nabi ko' inān bay ma masa awal, bo' allum
na pabalik.
9 Yuk si Herod, "Si Yahiya bay sō'ku pinonggolan kōkna. Daka sai a'a
ya takaleku pinagbissala itu." Sakali pasulay na pa'in si Herod amowa
mag'nda' maka si Isa.

Limangibu Heka A'a Pinakan e' si Isa
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Yahiya 6:1-14)

10 Na, saga a'a bay kawakilan e' si Isa pabīng na ni iya min
kal'ngnganan sigām. Nihaka'an iya pasal kamemon bay tahinang
sigām. Manjari binowa sigām e' si Isa pina'an ni da'ira Betsaida, sigām-
sigām sadja.
11 Makata'u pa'in ba'anan a'a inān bang pi'ingga si Isa, magtūy sigām
paturul ma iya. Sinagina sigām e' si Isa ati pandu'anna sigām pasal
pagparinta Tuhan. Pinauli' isab sasuku taga-saki.
12 Sōng pa'in pas'ddop llaw, pehē' ni iya mulidna kasangpū' maka
duwa. Yuk sigām, "Sō'un lagi' ba'anan a'a itu pehē' ni saga kaluma'an
ma katilibutta itu, maka ni luma' saga a'a maghuhuma, bo' supaya
sigām amiha balanja' maka pahanti'an. Sabab halam aniya' luma' ma
lahat itu."
13 Sagō' anambung si Isa ma saga mulidna, yukna, "Ka'am na
amakan sigām."
Yuk sigām, "Lima du tinapay ma kami maka duwa du daing. Luwal
bang kami pehē' am'lli tinapay pamakan ba'anan a'a itu!"
14 (Aniya' saga limangibu bang hal l'lla ni'itung.)
Yuk si Isa ni saga mulidna, "Sō'unbi sigām magtingkō'an limampū'-
limampū' ma datumpuk."
15 Aubus pa'in sigām pinatingkō' kamemon,
16 niā' e' si Isa lima tinapay maka duwa daing e'. Pahangad iya ni
langit bo' yampa magsukul ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na
kinakan inān bo' sōnganna ni saga mulidna pinagtopod-topod ma saga
a'a inān.
17 Magkakan sigām kamemon sampay mag'ssohan na. Pagubus
sigām amangan, tinipun e' saga mulid si Isa kapinna, aniya' sangpū'
maka duwa ambung aheya ap'nno'.

Si Petros Magpasab'nnal Pasal Al-Masi
(Matiyu 16:13-19; Markus 8:27-29)

18 Aniya' dakayu' llaw, sabu pa'in si Isa dangan-danganna angarap
ni Tuhan, pehē' ni iya saga mulidna. Tinilaw sigām e'na, yukna, "Sai
kono' aku, bang ma pangupama saga a'a?"
19 Yuk sambung saga mulid e', "Bang ma a'a kasehe'an ka'a kono'
si Yahiya Magpapandi. Bang ma a'a kasehe' in ka'a nabi Elija, maka
bang ma a'a kasehe' isab dakayu' nabi ka bay ma masa awal, allum na
pabīng."
20 "Na, bang ma ka'am," yuk si Isa. "Ai yukbi? Sai sa aku itu?"
Anambung si Petros, yukna, "Ka'a ya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan."

Pamissala si Isa Pasal Kamatayna
(Matiyu 16:20-28; Markus 8:30—9:1)

21 Puwas e' binanda'an e' si Isa saga mulidna sinō' da'a angahaka ni
sai bang sai iya.
22 Yukna isab ni sigām, "Aku itu, Anak Manusiya', pinat'kkahan kabi-
nasahan aheka. Pinagin'mbal du isab aku e' saga pagmatto'ahan maka
e' saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Pinapatay du
aku sagō' ta'abut pa'in kat'llu llawna, allum du aku pabīng."

23 Jari ah'lling si Isa ni sigām kamemon, yukna, "Bang aniya' a'a
bilahi ameya' ma aku, subay ngga'i ka kabaya'an baranna ya dūlanna.
Kahaba' llaw subay tanggungna hāgna pamapatayan iya. Minnē' iya
makajari ameya' ma aku.
24 Sai-sai allogan kallum-baranna amutawan du kallum-nyawana
min Tuhan. Sagō' sai-sai mbal allog ma kallum-baranna, bo' lilla' isab
amatay ma sababku, makabāk du iya kallum kakkal.
25 Sababna," yuk si Isa, "bang aniya' a'a ganta' kaniya'an alta' deyom
dunya kamemon, aheya lugi'na bang halam aniya' kallumna kakkal,
maka bang iya amutawan min Tuhan.
26 Sai-sai aiya' angahaka patampal in iya suku'ku maka pandu'ku ya
pameya'anna, jari aku itu, Anak Manusiya', aiya' isab angakuhan a'a
inān ma waktu kapi'ituku pabalik. Pabalik du aku aliput e' sahayaku,
maka sahaya Mma'ku Tuhan, sampay sahaya ba'anan mala'ikatna
asussi.
27 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am," yuk si Isa, "aniya' ma ka'am
mbal amatay sat'ggol halam ta'nda'na pagparinta Tuhan pinat'nna'."

Kapinda Pangluwahan si Isa
(Matiyu 17:1-8; Markus 9:2-8)

28 Na, palabay pa'in saga dapitu' min bay pamissala si Isa inān,
binowa e'na si Petros maka si Yahiya maka si Yakub patukad ni diyata'
būd bo' angamu'-ngamu' ni Tuhan mahē'.
29 Hinabuna angamu'-ngamu', apinda pangluwahanna maka apote'
sidda s'mmekna, landu' makasilaw.
30 Sakali aniya' duwangan l'lla, ya na nabi Musa maka nabi Elija,
31 magpanyata' pina'an aliput e' sahaya, ati magsuli-suli sigām maka
si Isa pasal kamatay ya pamakadal Tuhan ma iya, ya song kalabayanna
ma da'ira Awrusalam.
32 Na, si Petros maka saga sehe'na bay atuli sagō' pagbati' sigām,
ta'nda' e' sigām sahaya si Isa maka a'a duwangan ya an'ngge ma
bihingna.
33 Jari itu, song pa'in ala'an duwangan inān min si Isa, ah'lling si Pet-
ros ma iya, yuk-i, "Tuwan guru, ahāp kami makamaitu. Angahinang
kami t'llu panggung-panggung pasindunganbi maitu, dakayu' ma ka'a,
dakayu' ma si Musa itu, maka dakayu' ma si Elija." (Amūng-mūng
sadja iya, sagō' halam kata'uwanna bang ai kat'nna'an llingna.)

34 Ma sabu pa'in ah'lling si Petros, aniya' gabun patuwa' angalandun-
gan sigām ati tināw saga mulid inān pagka kalandungan e' gabun.
35 Aniya' suwala ah'lling min deyom gabun e', yuk-i, "Anakku ko' itu
bay pene'ku. Kalehunbi iya."

36 Paghondong pa'in suwala inān, luwal si Isa la'a ya ta'nda' e' saga
mulid inān. Halam sigām bay ah'lling-h'lling pasal bay ta'nda' e' sigām
inān.

Onde'-onde' Sinōd Saitan Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 17:14-18; Markus 9:14-27)

37 Pag'llaw dakayu', makalūd pa'in disi Isa min būd inān, aheka
to'ongan a'a pasampang ni iya.
38 Aniya' l'lla angalingan min deyom katimukan inān, yuk-i, "O
Tuwan! Angamu' aku junjung ni ka'a, ka'ase'in kono' anakku
tunggalan itu!
39 Bang pasān sinōd iya saitan. Patagha' sadja iya angolang, amaspad
saga baranna maka anuput-nuput bowa'na. Landu' iya minula e'
saitan, sali' halam aniya' kahondonganna.
40 Bay amu'ku saga mulidnu itu amaluwas sagō' mbal tapaluwas e'
sigām."
41 Yuk si Isa, "Ka'am saga a'a ma patahunan itu, asā' pahāp pikilanbi!
Halam to'ongan aniya' imanbi! Subay buwattingga gi' t'ggolku ma
ka'am anandalan kabuwattilubi bo' yampa kam magkahagad?" Jari
ah'lling iya ni mma' onde', "Bowahun pi'itu anaknu," yukna.
42 Na, sabu pa'in onde' inān binowa ni si Isa, nihantakan iya ni
tana' e' saitan maka pinapaspad. Sagō' pinabukagan saitan e' si Isa
ati pinauli' onde' inān bo' ni'nde'an ni mma'na.
43 Jari ainu-inu saga a'a maina'an kamemon, pag'nda' sigām ma
kaheya kawasa Tuhan.

Amissala si Isa Pabalik ma Pasal Kamatayna
(Matiyu 17:22-23; Markus 9:30-32)

Hinabu masi magkainu-inuhan saga a'a inān ma saga hinang si Isa
kamemon, ah'lling iya ni saga mulidna, yukna,
44 "Pandogahinbi to'ongan ya pamissalaku itu ma ka'am. Aku itu,
Anak Manusiya', arai' na sinōngan ni pagbaya'an saga a'a."
45 Saguwā' in bissala si Isa inān halam tahati e' saga mulidna. Tu'ud
nilimbungan hatina min sigām. Mbal isab sigām makatawakkal atilaw
iya bang ai hatina bay yukna he'.

Sai ya Katapusan Alanga?
(Matiyu 18:1-5; Markus 9:33-37)

46 Ma llaw dakayu' magjawab saga mulid si Isa bang sai ma sigām
ya katapusan alanga.
47 Kinata'uwan asal e' si Isa bang ai ma deyom pikilan sigām, angkan
niā' e'na dakayu' onde'-onde' ariki', pinat'ngge e'na ma bihingna.
48 Yukna ni sigām, "Sasuku anaima' dakayu' onde'-onde' ariki'
buwattitu ma sabab ōnku ya pamanyabutanna, baranku ya tinaima'
e'na. Maka sasuku anaima' aku, taima'na isab Tuhan ya bay amapi'itu
aku ni dunya. Sai-sai areyo' pagatayna min kasehe'anna, ya ina'an
katapusan alanga."

Sasuku Mbal Anagga' Kitam Amogbog du
(Markus 9:38-40)

49 Jari ah'lling si Yahiya, yukna, "Tuwan, aniya' ta'nda' kami dakayu'
a'a anabbut ōnnu pamaluwasna saitan min deyom baran a'a. Bay iya
lāng kami sabab in iya ngga'i ka sehe'tam."

50 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, “Da'a iya lāngunbi sabab sasuku mbal
anagga' ka'am amogbog du.”

Si Isa Mbal Tinaima' e' saga A'a Samariya

51 Manjari itu, pagka song ta'abut na waktu pama'angkat si Isa ni
sulga', amanuyu' to'ongan iya pehē' ni Awrusalam.
52 Aniya' saga a'a soho'na parahū min iya, ati pehē' sigām pal'ngngan
tudju ni dakayu' kauman ma lahat Samariya anakapan pahanti'anna
mahē'.
53 Saguwā' saga a'a ma kauman inān mbal bilahi anaima' si Isa sabab
Awrusalam ya patudjuhanna.
54 Kinata'uwan pa'in itu e' duwa mulidna, si Yakub maka si Yahiya,
yuk sigām ni si Isa, “Tuwan Panghū', bilahi ka bahā' bang kami anoho'
api pahūg min sulga' pangamula saga a'a inān?”
55 Sagō' niharap duwangan itu e' si Isa bo' pah'llinganna.
56 Manjari palanjal sigām minnē' bo' ni kaluma'an saddī.

Saga A'a Maghawal-hawal Ameya' ma si Isa
(Matiyu 8:19-22)

57 Ma pal'ngnganan pa'in sigām, aniya' dakayu' a'a amissala ni
si Isa, yukna, “Tuwan, bilahi aku ameya' ma ka'a pi'ingga-pi'ingga
papehe'annu.”
58 Yuk si Isa ma iya, “Gōm hayop talun aniya' pat'nna'anna,
maka kamanuk-manukan aniya' pugaranna. Saguwā' aku itu, Anak
Manusiya', halam taga-pahanti'an luggiya'.”
59 Ah'lling si Isa ni a'a dakayu', yukna, “Pi'itu ka ameya' ma aku.”
Sagō' magtumagal a'a he', yukna, “Tuwan, paba'irun gi' aku pabīng
ni luma'. Subay na apuwas pangubulku ma mma'ku bo' yampa aku
ameya' ma ka'a.”
60 Anambung si Isa, yukna, “Patut bang a'a amatay pinakubul ma
saga a'a kasehe'an ya halam kaniya'an kallum taptap. Sagō' ka'a, pehē'
ka pal'ngngan magnasihat pasal pagparinta Tuhan.”
61 Aniya' isab a'a dangan ah'lling ma si Isa, yukna, “Ameya' aku ma
ka'a, Tuwan, sagō' dūlin aku ama'id min matto'a-danakanku dahū.”
62 Yuk si Isa ma iya, “Bang aniya' a'a magararu ma humana bo' hal
palingi' ang'nda' ni buli'anna, mbal taluwa'. Damikiyanna bang a'a
bilahi ameya' ma aku bo' abimbang ma ai-ai bay bbahanna he', mbal
iya tōp maghinang ma pagparintahan Tuhan.”

10

Pinal'ngngan e' si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

1 Puwas e' aniya' pitumpū' maka duwa a'a saddī kawakilan e' si Isa.
Sinō' sigām parahū min iya ni kamemon da'ira maka kaluma'an ya
song papehē'anna. Pinal'ngngan sigām e'na duwa-duwa magbeya'.
2 Yukna ma sigām, “Saga a'a inān sali' dalil huma atiguma' na
buwa'na. Aluha tana' sagō' kulang a'a magani, angkan yukku ma
ka'am: angamu'-ngamu' kam tabang ni tag-dapu tana' bo' supaya iya
anoho' saga a'a pehē' magani.
3 Na, lum'ngngan na kam. Sali' kam sapantun anak bili-bili pinapehē'
ni t'ngnga' saga ero' talun magpangal'kkob.

4 Da'a kam amowa pitaka atawa puyu' pamowahan ai-aibi atawa
taumpa'. Bang aniya' a'a tasampangbi ma labayan da'a kam pahogga'
magsagina.
5 “Bang aniya' luma' pariyata'anbi pah'llinginbi dahū, yuk-i, ‘Bang
pa'in kam kaniya'an kasannangan!’
6 Manjari bang aniya' pat'nna' ma luma' inān a'a patut binuwanan
kasannangan, kat'kkahan du iya kasannangan bay pangamu'bi he'.
Sagō' bang halam, papelleng ni ka'am kasannangan e'.
7 Pat'nna' kam ma dakayu' luma' sadja. Da'a kam magpinda-pinda
pat'nna'an. Amangan kam maka anginum ai-ai pangalabot ka'am e'
saga a'a ma deyom luma' he' sabab bang a'a maghinang, wajib iya
binuwanan napakana.
8 “Maingga-maingga kaluma'an kat'kkahanbi, bang kam sinagina e'
saga a'ana, kakanunbi ai-ai pinat'nna'an ka'am e' sigām.
9 Pauli'unbi saga a'a sakihan mahē' maka haka'anbi sigām, ta'abut
na waktu pagparinta Tuhan.
10 Saguwā' bang aniya' kaluma'an kat'kkahanbi bo' kam mbal ganta'
sinagina e' a'ana, paluwas kam ni lān bo' pah'llinginbi.
11 Yukbi, ‘Itiya' paspasan kami min tape' kami bagunbun lahatbi itu,
tanda' saksi' in kami apuwas na min ka'am. Sagō' subay kata'uwanbi
in pagparinta Tuhan asekot na.’
12 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan
ma manusiya' abuhat lagi' hukumanna ma saga a'a ma lahat ina'an-i
min bay hukuman ma lahat Sodom ma masa awal.”

Maka'ase'-ase' saga A'a Mbal Magkahagad
(Matiyu 11:20-24)

13 “Allā!” yuk si Isa. “Ka'am saga a'a Korasin maka a'a Betsaida,
maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am! Aheka hinang makainu-
inu bay pina'nda'an ni ka'am sagō' halam ikutbi. Bang da'ira Tira
maka da'ira Sidun ma masa awal e' bay pangahinangan saga hinangku
makainu-inu itu, tantu saga a'a maina'an bay pataikut min dusa sigām.
Tantu sigām bay magsin'mmek karut, maka magbusugan di-sigām abu,
tanda' sin pagsusun sigām.
14 Bang ta'abut llaw pangahukum Tuhan, abuhat lagi' hukuman ya
pinat'kka ni ka'am min bay hukuman ma saga a'a da'ira Tira maka
da'ira Sidun.
15 Ka'am isab a'a Kapirnaum,” yuk si Isa, “ilu kam magbantug-
bantug di-bi in ka'am pinalanga sampay ni sulga'! Luwal nalka' ya
pasampayanbi!”
16 Ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna, “Sasuku anaima' pandu'bi,
sali' aku ya tataima'na. Sai-sai isab anulak ka'am, sali' aku ya
tasulakna. Maka sai-sai anulak aku, tasulakna Tuhan ya bay amapi'itu
aku ni dunya.”

Pagbalik ni si Isa Mulidna Pitumpū' maka Duwa

17 Mbal at'ggol, makabalik na ni si Isa saga mulidna pitumpū' maka
duwa ya bay soho'na pal'ngngan. Landu' sigām akōd. Yuk sigām
ni iya, “Tuwan, minsan saga saitan, bay ameya' ma panoho'an kami
pagsabbut kami ōnnu!”

18 Anambung si Isa, yukna, “Bay ta'nda'ku nakura' saitan sali' luwa
lāt apakpak min b'ttong langit, halam na aniya' ga'osna.
19 Kabuwanan kam e'ku kawasa bo' kam mbal ainay minsan tagi'ikbi
sowa atawa jalalangking. Taga'osbi isab kawasa nakura' saitan ya
magbabanta, ati halam aniya' makamula ka'am minsan ai.
20 Sagō' da'a kam magkalasigan ma sabab kapagbaya'anbi saga
saitan. Gom gi' kam magkōg-koyag ma sabab ōnbi wa'i tasulat e'
Tuhan ma deyom sulga'.”

Magkōg-koyag si Isa
(Matiyu 11:25-27; 13:16-17)

21 Manjari ma waktu ina'an sinōd kōg si Isa sabab min Rū Sussi.
Yukna ni Tuhan, “O Mma', ka'a ya makapagbaya' ma sulga' maka ma
dunya. Aheya pagsukulanku ni ka'a sabab in bay limbungannu min
a'a taga-pangadji' sampay min a'a alalom pangita'una, pata'unu na ni
saga a'a akulang ta'una. Aho', Mma', min kōg maka baya'nu angkan
buwattē'.
22 “Bay na pangandol ai-ai kamemon ma aku e' Mma'ku. Ha-
lam aniya' makata'uwan Anak Tuhan bang sai iya, luwal Mma'ku'.
Damikiyanna isab, halam aniya' makata'uwan Mma'ku bang sai iya,
luwal aku anakna lissi, sampay isab sasuku tapene'ku pinata'u.”
23 Jari paharap si Isa ni saga mulidna bo' ah'lling ni sigām sadja.
“Aheya kahāpanbi,” yukna, “ma sabab paka'nda'bi pakaradja'an itu.
24 Haka'anta kam, aheka saga nabi maka saga sultan ma masa
awal e' bay bilahi to'ongan ang'nda' pakaradja'an ya ta'nda'bi ma
buwattina'an, sagō' halam ta'nda' e' sigām. Bilahi isab sigām akale
ma ai-ai takalebi itu, sagō' halam bay makakale.”

Kissa Pasal A'a Samariya ya Ahāp Addatna

25 Manjari aniya' dakayu' guru sara' agama pehē' ni si Isa. Aniya'
panilawna ma si Isa panulayan iya, yukna, “Tuwan Guru, ai subay
hinangku bo' supaya aku pinasuku'an kallum kakkal ni kasaumulan?”
26 Anambung si Isa, yukna, “Ai bahā' tasulat ma deyom sara' Tuhan,
ya bay pang'bba ma si Musa? Ai hatina ya tabassanu mahē'?”
27 Yuk sambung a'a inān, “Wajib kam alasa to'ongan ma Panghū'bi
Tuhan. Ya lasabi ma iya subay min deyom atay bi maka min deyom
tawhidbi maka min panahu'anbi maka min kosogbi. Maka wajib isab
kam alasahan pagkahibi manusiya' buwat e'bi alasahan baranbi.”
28 “Taluwa' sambungnu,” yuk si Isa. “Hinangun ilu ati pinasuku'an
du ka kallum kakkal ni kasaumulan.”
29 Sagō' guru inān mbal bilahi tara'ug angkan yukna ma si Isa,
“Manjari sai bahā' pagkahiku ya subay kalasahanku?”
30 Anambung si Isa, yukna, “Aniya' dakayu' a'a bangsa Yahudi palūd
min Awrusalam tudju ni da'ira Ariha. Ma labayan pa'in, nirugpakan
iya e' saga mundu. Nila'ugan iya maka nilangpasan kamemon alta'na
sampay s'mmek bay ma baranna. Ahalol pa'in iya, pinasagaran iya
maina'an.
31 Pasalta', aniya' palabay min lān inān dakayu' imam Yahudi sagō'
pag'nda'na ma a'a ahalol e', palikuwad iya min dambila'.
32 Damikiyanna, aniya' a'a saddī makapina'an, Yahudi isab min
tubu' si Libi, a'a anabangan imam. Sagō' pag'nda'na ma a'a ahalol
e', palikuwad isab iya min dambila'.

33 Puwas e' aniya' dakayu' a'a bangsa Samariya pal'ngngan min lān
ina'an ati ta'abutna a'a ahalol e'. Pag'nda'na, magtūy iya t'kkahan ase'.
34 Pasekot iya pina'an ati tambalanna pali'na maka ns'llan maka
binu, bo' yampa p'kkosna. Puwas e' pinasakat a'a inān ma kura'na
ati binowa ni luma' paghahanti'an bo' niayura e'na maina'an.
35 Pagsalung amuwan iya sīn ma tag-dapu luma' he' ati yukna ma
iya, 'Ayurahin aku a'a itu. Bang ka makagastu palabi min sīn itu,
bayaranku pa'in ma kabalikku pi'itu.' "
36 Jari atilaw si Isa ni guru inān, yukna, "Na, ma a'a t'llungan
inān, ingga bang ma pikilannu maghinang sangkahāpan ma a'a bay
kalangpasan e' mundu he'?"
37 Anambung guru, yukna, "Ya a'a dangan ma'ase' ma iya sampay
anabang."
"Na," yuk si Isa, "pehē' na ka. Hinangun buwat hinang a'a inān."

Si Isa ma Luma' disi Marta maka si Mariyam

38 Manjari itu, makalanjal pa'in disi Isa maka saga mulidna minnē',
at'kka sigām ni dakayu' kaluma'an ati sinagina iya e' d'nda niōnan si
Marta, sinō' pariyata' ni luma'na.
39 Aniya' danakan si Marta d'nda niōnan si Mariyam. Si Mariyam
iya aningkō' na pa'in ma atag tape' si Isa akale ma pamandu'na.
40 Si Marta alengog pikilanna sabab kaheka hinangna magadjal
lalabotan, angkan iya pehē' ni si Isa magmahi. "Tuwan," yukna, "mbal
bahā' ahalga' ma ka'a itiya' aku pinasagaran e' danakanku magadjal
dangan-danganku. Sō'un iya anabang."
41 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Ka'a Marta, asasaw ka maka aheka
hinang kasusahannu,
42 sagō' dakayu' du hinang aheya kagunahanna. Ahāp ya pinene' e'
si Mariyam, mbal du kala'anan min iya."

11

Pamandu' si Isa Pasal Sambahayang
(Matiyu 6:9-13; 7:7-11)

1 Aniya' dakayu' llaw anambahayang si Isa. Aubus pa'in, ah'lling ni
iya dakayu' mulidna, yukna, "Tuwan, pandu'in kono' kami magsam-
bahayang buwat bay pamandu' si Yahiya ma mulidna."
2 Anambung si Isa, yukna, "Bang kam anambahayang subay buwat-
titu kal'ngngananna. Yukbi,
'O Mma' kami Tuhan, bang pa'in pinagaddatan ōnnu e' kamemon.
Bang pa'in mbal at'ggol bo' ka magparinta ma manusiya' kamemon ma
dunya itu.
3 Jukupin kami balanja' llaw-llaw.
4 Ampunun saga dusa kami,
sabab ampun kami isab sai-sai makarusa ni kami.
Da'a kami tugutin binowa ni deyom sasat.' "
5 Ah'lling gi' si Isa ni sigām, yukna, "Saupama aniya' min ka'am taga-
bagay. Jari pehē' kam tonga' bahangi ni luma'na bo' yukbi, 'O bagay,
pasambi'un kono' aku tinapay t'llu solagna,
6 sabab aniya' bagayku dakayu' at'kka baha'u min l'ngngananna.
Ina'an iya ma luma' kami, bo' halam ai-ai tapamakanku iya.'

7 Sakali anambung bagaybi min deyom luma', yukna, ‘Oy! Da'a aku
sasawun. Ahogot na tambol lawang maka itiya' na kami magtai'anak
maglegehan. Mbal aku makabungkal amuwanan ka'a ai-ai.’
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “minsan buwattē' panambung bagaybi
he', tantu iya pabungkal bo' kam buwananna ai-ai kagunahanbi. Ngga'i
ka ma sabab kapagbagaybi, sagō' ma sabab katuyu'bi angamu'.
9 “Angkan haka'anta kam, angamu'-ngamu' kam ati binuwanan du
kam. Amiha kam ati makabāk du kam. Mikiukab kam ati niukaban
du kam.
10 Sabab sai-sai angamu' kabuwanan du, sai-sai amiha makabāk du,
sai-sai mikiukab niukaban du.
11 Ka'am taga-anak ilu, abila kam pangamu'an daing e' anakbi,
buwananbi bahā' sowa?
12 Atawa bang amu'na nt'llo, buwananbi bahā' jalalangking?
13 Ka'am ilu, minsan taga-dusa, ata'u du amuwanan anakbi ai-
ai makahāp. Luba'-lagi'na na Mma'bi ma deyom sulga' ata'u du
amuwanan ka'am Rū Sussi ni sasuku angamu' ni iya.”

Si Isa maka Be'elsebul
(Matiyu 12:22-30; Markus 3:20-27)

14 Aniya' saitan makaumaw pinala'an e' si Isa. Makala'an pa'in
saitan-i, makabissala na a'a bay umaw. Ainu-inu ba'anan a'a bay
maina'an,
15 sagō' aniya' ah'lling, yuk-i, “Kabuwanan iya kawasa e' Be'elsebul
ya pagnakura'an saga saitan, angkan iya makapala'an saga saitan.”
16 Aniya' isab saga a'a kasehe' bay mikipa'nda' ma si Isa hinang
makainu-inu, panulayan sigām bang b'nnal min Tuhan kawasana.
17 Sagō' kasakupan asal e' si Isa bang ai pinikil e' sigām, angkan
yukna ma sigām, “Bang saupama aniya' pagsultanan abahagi' duwa
saga a'ana ati magbono' sali'-sali', mbal at'ggol magka'at pagsultanan
e'. Damikiyanna bang aniya' a'a magdaokom abahagi' duwa bo'
magsagga'an di-sigām, al'kkas sigām magkaukanat.
18 Damikiyanna isab bang nakura' saitan amaluwas saitan, hatina
magsagga' iya maka panendogna, mbal at'ggol, kamulahan sigām. Na,
yukbi in aku itu kabuwanan kawasa e' nakura' saitan ya angkan aku
makapaluwas saitan.
19 Bang he'-i b'nnal, minningga bahā' pangā'an mulidbi kawasa
ya angkan sigām isab makapaluwas saitan? Mulidbi luggiya' ya
amatampal kasā'anbi.
20 Sagō' ya b'nnalna, ya angkan aku makapala'an saitan sabab
kawasaku deyo' bay min Tuhan. Ya na ko' ilu paltanda'an in Tuhan
itiya' na magparinta ma deyomanbi.
21 “Saupama a'a aga'os sakap asal maka pakokosna, bang iya ganta'
anganjagahan luma'na mbal ainay pangalta'na.
22 Sagō' bang aniya' a'a akalap gi' kosogna parugpak pina'an bo'
anganda'ug, kalangpasan du saga pakokos bay pangandolan e' a'a tag-
luma' he'. Pinagbahagi'-bahagi'an isab pangalta'na ati pamuwan ma
saga kasehe'an.”
23 Ah'lling isab si Isa, yukna, “Sai-sai mbal amogbogan aku anagga'
aku du. Maka sai-sai mbal anabangan aku magpatipun saga suku'ku,
amakaukanat du iya.”

Kabalik Saitan ni Baina
(Matiyu 12:43-45)

24 “Na, bang takdil ni saitan,” yuk si Isa, “bang aniya' saitan paluwas
min baran a'a, nilunsul e'na lahat halam bay kaulanan pamiha'anna
pahalian. Sagō' halam aniya' tabākna. Jari ah'lling saitan inān ni
baranna, yukna, ‘Gom aku pabīng ni baran a'a bay pat'nna'anku he'.’
25 Pagbīng pa'in, ta'nda'na wa'i bay sinapuhan maka minomos.
26 Puwas e' pehē' iya angā' pitu' saitan saddī, akalap gi' la'at sigām
min iya, ati pasōd sigām kamemon ni deyom baran a'a he', bo' pat'nna'
maina'an. Jari in kahālan a'a he' ala'at gi' min bay dahū.”

Pasal Kakōgan B'nnal

27 Manjari aubus pa'in pamissala si Isa, aniya' d'nda min katimukan
a'a inān ah'lling patanog. Yukna ma si Isa, “Kinōgan sidda d'nda bay
anganakan ka'a maka bay amaruru'!”
28 Sagō' anambung si Isa, yukna, “Aheya gi' kakōgan sasuku akale
ma palman Tuhan sampay ameya' ma panoho'anna.”

Paltanda'an min Nabi Yunus
(Matiyu 12:38-42)

29 Paheka na pa'in saga a'a maghuru-huru pina'an ni si Isa ati yukna
ma sigām, “Ala'at kahinangan saga a'a patahunan itu. Mikipa'nda'
kam paltanda'an panulayanbi aku bang sab'nnal-b'nnal aku min
Tuhan. Sagō' halam aniya' paltanda'an pina'nda'an ni ka'am, luwal
paltanda'an nabi Yunus bay ma masa awal e'.
30 Si Yunus bay tahinang paltanda'an e' Tuhan pagbanda' ma saga a'a
ma da'ira Niniba. Damikiyanna isab aku, Anak Manusiya', tahinang
paltanda'an ma ka'am saga a'a patahunan itu.
31 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya', aniya' du
an'ngge maina'an dakayu' sultan d'nda bay min lahat Seba ma masa
awal e'. Anaksi' du iya in ka'am taga-dusa. Ya angkan iya taga-kapatut
anaksi' sabab in iya bay pi'itu min lahatna ma bihing dunya supaya
takalena bissala sultan Sulayman, ya bay alalom to'ongan pangita'una
he'. Sagō' haka'anta kam, ma buwattina'an aniya' maitu ma ka'am
pasōng lagi' pangita'una min sultan Sulayman, sagō' mbal ikutbi.
32 Bang ta'abut na llaw pangahukum Tuhan ma manusiya',
magt'nggehan saga a'a bay ma da'ira Niniba ma masa awal e', bo'
anaksi'an ka'am in ka'am taga-dusa. Sabab sigām ya bay apinda min
dusa sigām pagkale sigām ma pandu' si Yunus. Haka'anta kam, aniya'
maitu ma ka'am alanga lagi' min nabi Yunus, sagō' mbal iya ikutbi.”

Pasal Kasawahan
(Matiyu 5:15; 6:22-23)

33 Amandu' gi' si Isa, yukna, “Halam aniya' anū'an palita'an bo'
yampa tapukanna atawa turunganna maka undam, sagō' pat'nna'na
du ma diyata' papagan supaya ta'nda' sawana e' sasuku pasōd ni
deyom luma' he'.
34 Matata itu sali' dalil palita'an amuwan sawa ma deyom ginhawata.
Bang ahāp pang'nda'ta, asawa sampay deyom ginhawata. Sagō' bang
matata mbal ahāp, sali' angalendom sampay deyom ginhawata itu.
35 Tantuhunbi in kasawahan ma deyom ginhawabi b'nnal sadja,
ngga'i ka kalendoman.

36 Sagō' bang asawa lullun deyom ginhawabi, maka bang halam
aniya' lendomna minsan dangkuri', asawa to'ongan kamemonna. Ya
dalilna aniya' palita'an amasawahan iya."

Saga Katiksa'an Nnom Hekana
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

37 Aubus pa'in e' si Isa amissala, aniya' dakayu' a'a Parisi amowa iya
ni luma'na amangan. Jari pasōd iya pina'an amangan.
38 Ainu-inu Parisi he' ma si Isa sabab halam iya bay angose'an
tanganna dahū bo' yampa amangan.
39 Yuk si Isa ma iya, "Ka'am saga Parisi, kose'anbi sawanbi maka
laibi sampay luwasanna, sagō' ap'nno' deyom ataybi e' pangalangpasbi
maka kala'atanbi.
40 Dupang pahāp kam! Kabā'bi bahā' hal luwasan baranbi ya
pinapanjari e' Tuhan, bo' deyomna halam?
41 Sagō' isi sawanbi maka laibi subay panarakkabi ma saga miskin,
jari halal du kamemonbi.
42 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Atukid
sidda kam anukbal ni Tuhan bahagi' sangpū' min ai-aibi kamemon,
minsan la'a hal ginisan sayul-sayul ya pamapābi kinakan. Sagō'
halam kabogboganbi saga hinang ahalga', hatina hinang abontol ma
pagkahibi maka lasa tudju ni Tuhan. Ahāp isab hinangbi anukbal
bahagi' min ai-aibi, sagō' da'a taikutinbi saga hinang labi ahalga' he'.
43 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga Parisi! Bang kam
ma deyom langgal, ya kabaya'anbi subay aningkō' ma paningkō'an
bangsahan. Bang kam ma mairan, ya kabaya'anbi subay nihulmat e'
saga a'a.
44 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am. Sali' kam sapantun
kakakubulan hal pinasagaran, manjari tagi'ik e' a'a bo' halam ki-
nata'uwan e' sigām in ina'an makabatal."
45 Na, aniya' maina'an dakayu' guru sara' agama ah'lling ni si Isa, yuk-
i, "Tuwan Guru, pagka buwattē' pah'llingnu ma saga Parisi, sampay
kami isab talapaynu pinakaiya'."
46 "Aho'," yuk si Isa, "maka'ase'-ase' isab ya pamakadal ka'am, saga
guru sara' agama! Sabab pabuhatanbi saga a'a maka sara'-panara' ya
mbal takole' binogbogan e' sigām. Sagō' mbal kam anabang amowa,
minsan la'a hal tabang ariki'.
47 "Maka'ase'-ase' ya pamakadal ka'am! Sabab pa'altibi tampat ma
saga nabi, bo' nabi inān bay tabono' e' ka'mbo'-mbo'anbi ma masa awal
e'.
48 Jari ka'am ilu anaksi'an di-bi in ka'am pauyun du ma kahinangan
ka'mbo'-mbo'anbi he'. Sigām bay amapatay saga nabi he', ati ka'am ya
ama'alti kubul sigām.
49 Angkanna Tuhan, ya alalom asal ta'una, bay angallam, yuk-i,
'Pabeya'ku pehē' ni bangsa Isra'il saga nabi maka saga a'a kawak-
ilanku. Saguwā' kasehe'an a'a pabeya'ku pinapatay du e' sigām,
kasehe'an nila'at.'
50 Angkanna," yuk si Isa, "ka'am saga a'a patahunan itu tin'kkahan
du kabinasahan ma sabab bay dusa ka'mbo'-mbo'anbi amono' kanabi-
nabihan sangay min waktu pamapanjari dunya.

51 Bininasa du kam ma sabab kamatay saga nabi kamemon,
tinagna'an min si Habil anak si Adam, sampay ni si Jakariya ya
pinapatay e' sigām ma llotan tongod pagkulbanan maka baran langgal
e'. Aho', haka'anta kam saga a'a ma ahil jaman itu, tantu kam
pamatanggungan karusahan sigām kamemon.
52 "Maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ka'am, saga guru sara'
agama, sabab tambolanbi saga a'a bo' mbal kaniya'an pangita'u. Ya
sapantunna pangalta' tinau' sakuli-kuli, in ka'am mbal bilahi angukay
iya, maka lāngbi isab sasuku bilahi."
53 Pagla'an si Isa minna'an, magtūy saga Parisi maka saga guru sara'
anagna' anoway iya. Ala'at sidda panoway sigām, maka aheka isab
panilaw sigām ma iya,
54 bang kalu tasaggaw amah'lling kasā'an, manjari katuntutan iya ni
sara'.

12

Pagbanda' Pasal Pandu' Parisi maka Saddusi
(Matiyu 10:26-27)

1 Pasalta' ina'an-i, ibu-ibuhan saga a'a magtimukan, sikaselot-selotan.
Manjari amanda' si Isa dahū ma saga mulidna, yuk-i, "Halli'inbi pasulig
tinapay min saga Parisi, hatina hinang sigām maglaku-laku in sigām
ahāp.
2 Kamemon bay nilimbungan," yukna, "tantu pinaluwas. Maka
kamemon bay tatau' ma deyom atay tantu pinabukis du.
3 Ai-ai pagsuli-sulibi ma deyom kalendoman kinale du ma kasawa-
han. Ai-ai paghigung-higungbi ma deyom bilik pinatanyag du ma
mairan."

Pasal Sai Subay Pinagmatāwan
(Matiyu 10:28-31)

4 "Haka'anta kam, saga bagay," yuk si Isa, "da'a katāwinbi saga a'a
ya makapatay baranbi sabab mbal ta'abut palnyawahanbi.
5 Sagō' pandu'anta kam bang sai iya subay pagmatāwanbi:
katāwinbi Tuhan sabab taga-kapatut iya angalarukan nyawabi ni
deyom nalka' bang tapapatay na baranbi."
6 Yuk si Isa lagi', "Pikilunbi saga manuk-manuk paupit ilu, tab'llita
lima hekana maka duwa unud sīn. Saguwā' minsan manuk-manuk
ariki' halga'na, mbal takalipat e' Tuhan minsan dakayu'.
7 Na, luba'-lagi'na ka'am isab mbal takalipat e' Tuhan. Minsan lamba
bu'unbi ilu taitung asal e'na. Angkan kam subay mbal tināw sabab
ahalga' gi' kam min ba'anan paupit ilu."

Pagsab'nnal Pasal si Isa ya Pameya'an
(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Haka'anta kam," yuk si Isa, "sai-sai angahaka ma matahan
kaheka'an a'a in iya ameya' ma aku, Anak Manusiya', angahaka du
aku ma matahan saga mala'ikat Tuhan in a'a inān palsuku'anku du.
9 Sagō' sai-sai amalilu ma matahan kaheka'an a'a in aku ngga'i ka
pameya'anna, paliluhanku isab a'a inān ma matahan saga mala'ikat
Tuhan.

10 Sai-sai amah'lling la'at ma aku, Anak Manusiya', makajari
niampun dusana, sagō' sai-sai amah'llingan Rū Sussi ala'at, mbal
to'ongan niampun.
11 "Ma sinosōng, bang kam sinaggaw e' a'a bo' binowa ni langgal
sigām nihukum atawa ni alopan saga gubnul maka saga parinta, da'a
kam magsusa bang buwattingga e'bi anganda'awahan di-bi atawa bang
ai pamissalabi.
12 Sabab pinandu'an du kam e' Rū Sussi ma waktu ina'an-i bang ai
subay pamissalabi."

Paralilan Pasal A'a Dayahan

13 Manjari aniya' dangan min katimukan a'a inān ah'lling. Yukna ni
si Isa, "Tuwan, soho'un lagi' danakanku amahagi'an aku pusaka' bay
pang'bba e' mma' kami."
14 Sagō' yuk si Isa ma iya, "Sehe', halam aku kabuwanan kapatut
anara' ka'am, maka halam aniya' kapatutku amahagi' alta'bi."
15 Sinugpatan isab lling si Isa ma saga a'a inān, yuk-i, "Kamaya'-maya'
kam. Halli'inbi napsu indaginis sabab minsan kam dayahan maka-
landu', ngga'i ka karayabi aheka ya makabuwanan ka'am kallum."
16 Puwas e' aniya' pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Aniya'
a'a dayahan taga-huma aheka sidda buwa'na.
17 Manjari a'a itu amikilan di-na, yukna, 'Ai bahā' subay hinangku
pagka halam aniya' kamalig sarang panau'anku buwa' tinanom itu?
18 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku. Langkatku saga
kamaligku bo' hinangku kamalig baha'u, aheya lagi' min bay tagna'.
Jari tau'ku mahē' buwa' tinanomku kamemon maka alta'ku kamemon.
19 Puwas e' ah'llingan aku di-ku, yukku, ahāp asal sukudku. Aheka
na tatau'ku panganggastuku sampay ma tahunan. Pahali-hali na aku.
Amangan aku maka anginum, maka pahāpku palasahanku.'
20 Sagō' amissala Tuhan ma iya, yukna, 'Dupang pahāp ka! Ma
sangom ilu amatay du ka. Ma sai na bahā' alta' bay tau'annu barannu
ilu?'
21 Na," yuk si Isa, "buwattē' du ya kamaujuran a'a bang amabūd alta'
pamahāp palasahanna, bo' pa'in miskin iya ma pang'nda' Tuhan."

Pasal Pangandol ma Tuhan
(Matiyu 6:25-34)

22 Jari amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Angkan kam
soho'ku da'a sakit magsusa pasal kallumanbi bang ai kakanbi, atawa
pasal ginhawa-baranbi bang ai kapan'mmekbi.
23 Sabab labi ahalga' kallumta min pagkakanta, maka ahalga' gi'
baranta min pan'mmekta.
24 Nda'unbi saga owak. Mbal magtanom, mbal magani, maka halam
aniya' pagtatau'an sigām kinakan, sagō' binalanja'an asal sigām e'
Tuhan. Bo' ka'am ilu, ahalga' gi' to'ongan min kamanuk-manukan.
25 Sai bahā' makapataha' umulna saga danjām sadja, minsan
buwattingga e'na magmasusa?
26 Manjari bang mbal tapataha'bi umulbi minsan dangkuri', angay
pagsusahanbi ai-ai kasehe'?
27 Nda'unbi saga sumping bang buwattingga katomo'na. Mbal
magsangsā' maghinang, mbal magt'nnun. Sagō' haka'anta kam,

minsan sultan Sulayman maka kahaldayana ma masa awal e', mbal
maka'atu kahāp s'mmekna ma dakayu' sumping itu.
28 Bang Tuhan ya makapayakun sumping kasagmotan itu, ya
tatasanna dang'llaw du, pagsalung tinunu', ya lagi'na ka'am
pas'mmekanna du. Akulang pahāp pangandolbi ma iya!
29 "Angkan kam soho'ku da'a magsusa, da'a kam magpikil na pa'in
bang ai kakanbi atawa inumbi.
30 Saga a'a mbal ata'u magta'at ma Tuhan, ya na he' kinasusahan na
pa'in e' sigām. Sagō' ka'am ilu, kinata'uwan e' Mma'bi Tuhan in ina'an
kagunahanbi asal.
31 Sagō' muna-muna kannalunbi pagparinta Tuhan, manjari
pinaniya'an du kam ai-ai kulang-kabusbi."

Pasal Karaya ma Sulga'
(Matiyu 6:19-21)

32 "Ka'am saga mulidku," yuk si Isa, "da'a kam tināw minsan kam
mbal aheka. Sabab ka'amuhan Mma'bi Tuhan amuwanan ka'am
palsuku'an ma deyom pagparintahanna.
33 Pab'llihinbi alta'bi ati panarakkahunbi b'llihanna ma saga a'a
miskin. Bang hinangbi itu-i sali' kam dalil ang'nna' alta'bi ma deyom
pitaka mbal magka'ndang. Hatina aniya' karayabi ma deyom sulga',
karaya mbal pakulang. Bang ganta' maina'an karayabi, mbal ta'abut
e' a'a panangkaw maka halam aniya' ulat amaka'at iya.
34 Sabab hatina, maingga-maingga ya panau'anbi alta'bi, ya na ina'an
pataptapan pangatayanbi."

Pinajaga e' si Isa saga Mulidna

35-36 Amissala gi' si Isa, yukna, "Subay kam patanam ma ai-ai
pat'kka, buwat saga sosoho'an angalagaran kapole' nakura' sigām
min pagkawinan. As'mmek na pa'in sigām maka mbal am'ddahan
palita'an. Pagt'kka nakura' sigām bo' pagkuku'na ma lawang, magtūy
iya niukaban.
37 Aheya kahāpan saga sosoho'an inān pagka masi sigām magjaga
maka asakap asal ma pagt'kka nakura' sigām. Haka'anta kam
to'ongan," yuk si Isa, "nakura' inān angamomosan di-na du ati
patingkō'na saga sosoho'anna he' bo' yampa sigām buhatanna.
38 Minsan tonga' bahangi atawa dai' llaw ya kat'kkana, bang
ta'abutna saga sosoho'anna asal ajaga, tantu aheya kahāpan sigām.
39 Saupama a'a tag-dapu luma', bang kata'uwanna waktu kat'kka
panangkaw, tantu mbal pasagaranna luma'na nilangkat maka sinōd.
40 Damikiyanna isab ka'am, subay kam sakap sadja sabab aku, Anak
Manusiya', at'kka du pi'itu pabīng ma waktu mbal kata'uwanbi."

Pasal Sosoho'an Kapangandolan
(Matiyu 24:45-51)

41 Manjari atilaw si Petros, yukna, "Tuwan, sai bissalahannu
paralilan ilu? Kami sadja atawa a'a kamemon?"
42 Anambung si Isa magparalilan pabīng. "Bang aniya' sosoho'an
ahāp akkalna, a'a kapangandolan," yukna, "iya na ina'an pinene' e'
nakura'na magmandul ma saga sosoho'an kasehe'an. Iya na isab
magatas-pikil ma balanja' sigām.

43 Na, bang bay alikut nakura'na inān bo' amole' na, aheya kahāpan
ma magmandul inān bang iya ta'abut e' nakura'na anogol ma bay
pamahinang iya.
44 Haka'anta kam, tantu pangandol e' nakura' inān alta'na kamemon
ma sosoho'an kapangandolan e'.
45 Sagō' in mandul itu, bang saupama pangannalna ma deyom
atayna in nakura'na at'ggol gi' at'kka, anagna' iya angala'ugan saga
sosoho'an kasehe'an l'lla maka d'nda. Ya na pa'in hinangna magkakan
maka maginum maka maglango.
46 Sakali patagha' sadja t'kka nakura' inān, ma llaw halam nilagaran
e' magmandul, ma waktu halam kata'uwanna. Manjari nilagut iya e'
nakura'na sampay abugtang. Pinakadalan iya nalka' sali'-sali' maka
saga a'a mbal magkahagad ma Tuhan.
47 "Bang sosoho'an ata'u bang ai kabaya'an nakura'na subay hi-
nangna, bo' mbal sakap maghinang, tantu iya niraplosan to'ongan.
48 Sagō' bang sosoho'an a'awam asal pasal kabaya'an nakura'na, bo'
aniya' tahinangna patut paminasahan iya, niraplosan du isab iya sagō'
mbal sakit abuhat. Sai-sai kabuwanan aheka, aheka isab niholat min
iya. Damikiyanna bang a'a pangandolan ma aheka, pasōng isab aheka
niholat min iya."

Si Isa Pagsagga'an A'a
(Matiyu 10:34-36)

49 Yuk si Isa lagi', "Bay aku pi'itu amowa api ni dunya itu ati
kabaya'anku bangsi' wa'i na arokot.
50 Aniya' kabinasahan subay kalabayanku ati kabuhatan aku sat'ggol
mbal gi' aubus.
51 Arai' pangannalbi in aku pi'itu amowa kasannangan ni dunya.
Sagō' haka'anta kam, ngga'i ka kasannangan. Palsagga'an ya bowaku
pi'itu.
52 Sabab puwas minnitu, bang aniya' lima puhu' magdakayu' luma',
magkalukassa sigām. T'llungan sigām anagga' duwangan, maka
duwangan inān angatu ma t'llungan.
53 Mma' anagga' anakna l'lla, maka l'lla anagga' mma'na. Ina' anagga'
anakna d'nda, maka d'nda anagga' ina'na. Mato'a d'nda anagga'
ayuwanna d'nda, maka ayuwan d'nda anagga' mato'ana."

Pamandogahan Pasal Pakaradja'an ma Sinosōng
(Matiyu 16:2-3)

54 Ah'lling isab si Isa ni kaheka'an a'a inān. "Bang takdil ni luwa
lahat," yukna, "bang ta'nda'bi angandom langit tampal ni s'ddopan,
magtūy yukbi, 'Sōng ulan'. Maka angulan du isab.
55 Bang patumbuk satan, yukbi, 'Ā, song apasu' lahat,' ati apasu' du.
56 Mamarahi pahāp ka'am ilu magbau'-bau'. Ata'u kam ang'nda'
pamandogahan ma b'ttong langit maka ma dunya, jari angay mbal
tapandogabi pakaradja'an ya pat'kka ma masa ītu?
57 "Angay kam mbal ata'u magpikilan di-bi bang ingga ya apatut
subay hinangbi?
58 Abila kam tinuntutan e' a'a ma sabab utangbi ati binowa e'na
ni sara', pasulay kam to'ongan maghāp maka iya ma halam gi'

makatandan ni sara'. Sabab bang mbal, ya aniya' tinandanan ka ni
huwis ati ni'nde'an ni pulis bo' kinalabusu.
59 Haka'anta kam, ka'ddasan du kam ma deyom kalabusu inān.
Subay puwasanbi bay kataksilanbi kamemon bo' yampa kam
makaluwas minnē'."

13

Pang'bba min Dusa maka Kapamutawan min Tuhan

1 Na, ma waktu ina'an-i aniya' saga a'a anuli-nuli ni si Isa pasal
saga a'a Jalil, ya bay sinō' binono' e' gubnul Pilatu pasalta' ma waktu
kapanumbali' sigām hayop pagkulban ni Tuhan.
2 Anambung si Isa ma sigām, yukna, "Pangannalbi bahā' in dusa
saga a'a inān labi gi' min a'a kamemon maitu ma lahat Jalil, ya angkan
sigām t'kkahan bala' buwattē'?
3 Ngga'i ka! Sagō' haka'anta kam, bang ka'am ilu mbal ang'bba min
dusabi, ya du ka'am amatay buwat saga a'a Jalil e'.
4 Saga a'a isab sangpū' maka walu' hekana, ya bay amatay mahē' ma
Silowam pagka kah'bba'an e' luma' pamantawan, pangannalbi bahā'
in sigām dusahan lagi' min a'a Awrusalam kasehe'.
5 Tantu ngga'i ka! Sagō' bang ka'am ilu mbal ang'bba to'ongan min
dusabi, amatay du kam buwat sigām."
6 Manjari aniya' paralilan pangissa si Isa ma sigām. Yukna, "Aniya'
a'a taga-kayu igira patomo' ma deyom kabbunna, ya panomo'an bahan
anggul. Pina'an iya amiha buwa' igira sagō' halam aniya' tapihana,
7 angkan yukna ni tunggu' kabbun inān, 'Nda'un, t'lluntahun na
kapagpi'itu-pi'ituku ni kayu igira itu amiha buwa' sagō' halam aniya'
tapihaku. Puwarun na, sabab kaliman tana' itu.'
8 Saguwā' anambung tunggu' kabbun e', yukna, 'Da'a, tuwan.
Pasagaranta gi' dantahun. Kalutku pahāp tana'na, tambalanku maka
tai' hayop.
9 Bang hati' amuwan buwa' ma musim sinōng itu, ahāp isab. Bang
mbal, na minsan puwadnu na.' "

D'nda Buggul Kauli'an ma Llaw Paghali

10 Ma dakayu' llaw Sabtu', ina'an si Isa amandu' ma deyom langgal.
11 Aniya' maina'an dakayu' d'nda asaki sabab min saitan, sangpū' na
maka waluntahun t'ggolna. Parukkug sidda bukutna, mbal tapah'nnat.
12 Pag'nda' si Isa ma d'nda itu, sinō' iya pasekot. Yuk si Isa ma iya,
"Arung, apuwas na ka min sakinu ilu."
13 Jari pina'abut e' si Isa tanganna ma iya. Magtūy iya pah'nnat ati
ananglit ma Tuhan.
14 Sagō' nakura' langgal inān, apasu' atayna pagka si Isa amauli' a'a
ma llaw Sabtu'. Yukna ma saga a'a maina'an, "Nnom llaw ma deyom
dapitu' wajib paghinangtam ai-ai. Pi'itu kam ma deyom nnom llaw
inān bang kam bilahi kauli'an sakibi, da'a bang llaw Sabtu'."
15 Sinambungan nakura' inān e' si Isa, yukna, "Magbau'-bau' pahāp
ka'am ilu. Aniya' bahā' ma ka'am mbal angahubaran sapi'na atawa
kura'na bo' yampa guyudbi ni bohe' supaya painumbi, minsan pasabu
ma llaw Sabtu'?

16 D'nda itu panubu' si Ibrahim du buwat ka'am. Aniya' na sangpū'
maka waluntahun t'ggolna bay katahanan e' nakura' saitan. Mbal
bahā' iya wajib pinuwasan min susana ma llaw Sabtu'?"
17 Magtūy kaiya'an saga a'a ya anagga' si Isa ma sabab panambungna
he'. Sagō' saga a'a kamemon inān akōd kamemon ma sabab hinang
makainu-inu kamemon ya tahinang e'na.

Paralilan Pasal Bigi-tinanom Landu' Anahut
(Matiyu 13:31-32; Markus 4:30-32)

18 Amissala gi' si Isa, yukna, "Ai pamasali'antam pagparinta Tuhan
ma bangsa manusiya'? Ai pamaralilanku iya?
19 Ya pagparinta Tuhan," yuk si Isa, "sali' dalil dansolag bigi-
tinanom ariki'-diki', tinanom e' a'a ma tana'na. Patomo' pa'in itu,
manjari tahinang kayu na, ati pina'an saga manuk-manuk patapu' ma
sangana."

Paralilan Pasal Pasulig ya Pangalamud Tirigu
(Matiyu 13:33)

20 Ah'lling si Isa pabīng, yukna, "Ai pamaralilanku pagparinta Tuhan
ma manusiya'?
21 Ya pagparinta Tuhan," yukna, "sali' dalil pasulig ginuna e' d'nda
pinalamud ni tirigu aheka, saga duwampū' maka lima kilu. Pagaddun
pa'in, abuskag kamemon addunan."

Lawang Akiput
(Matiyu 7:13-14, 21-23)

22 Jari palanjal si Isa tudju ni da'ira Awrusalam hinabuna angalatag
saga kaluma'an aheya-ariki' amandu' ma saga a'a.
23 Aniya' inān dakayu' a'a atilaw iya, yuk-i, "Tuwan, akulang bahā'
saga a'a lappasan e' Tuhan min mulka'?"
Yuk sambung si Isa ma saga a'a inān,
24 "Bang kam bilahi pasōd ni deyoman Tuhan subay kam amuspus
bo' kam makasōd min lawangna akiput. Sabab haka'anta kam, aheka
a'a anulay pasōd sagō' mbal makasōd.
25 Makabungkal pa'in tag-dapu luma' anambol lawang, mbal na kam
makasōd. Ma luwasan lawang sadja kam anguku' maka angalingan.
Yukbi, 'O tuwan, ukabin kami.' Sinambungan du kam e'na, yukna,
'Mbal kata'uwanku kam bang minningga!'
26 Jari yukbi, 'Takalipatnu bahā' kami? Bay kami dakakanan maka
ka'a. Bay ka amandu' ma lahat kami.'
27 Sagō' balikanna du bay llingna ma ka'am, yukna, 'Haka'anta kam,
mbal kata'uwanku bang kam minningga. Ala'an kam min aku, ka'am
kamemon maghinang kala'atan ilu!'
28 Manjari magalud du kam, magtage'ot isab emponbi ma waktu
ina'an bang ta'nda'bi ka'mbo'-mbo'anbi disi Ibrahim, si Isa'ak maka
si Yakub, sampay saga kanabi-nabihan kamemon wa'i bay pinasōd
ni deyom pagparintahan Tuhan. Malaingkan ka'am ya nilarukan
paluwas.
29 Patimuk du isab pina'an saga a'a min mpat pidjū alam ati
magtingkō'an sigām maina'an bo' magjamu ma deyom pagparintahan
Tuhan.

30 Pata'u kam, aniya' saga a'a taramuli ma buwattina'an, pinarahū
du ma sinosōng. Maka aniya' saga a'a makarahū ma buwattina'an,
pinaramuli isab ma waktu sinōng."

Lasa si Isa ma saga A'a Awrusalam
(Matiyu 23:37-39)

31 Manjari ma waktu ina'an, aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Parisi.
Yuk sigām, "Tuwan, subay ka ala'an minnitu sabab sultan Herod inān
bilahi amapatay ka'a."
32 Anambung si Isa, yukna, "Pehē' kam angahaka'an si Herod pan-
gangakkal inān bang ai hinangku. Llaw itu maka salung landu'anku
hinangku amala'an saitan min baran a'a, sampay amauli' saga a'a
asaki. Ati ma llaw kat'lluna atangbus e'ku hinangku.
33 Sagō' subay aku palanjal ni pal'ngngananku llaw itu maka salung
sampay isab ni kasimuddayan. Halam du aniya' la'at makani-aku
maitu sabab Awrusalam ya lahat pamapatayan kaheka'an saga nabi."
34 Sakali magkarukka'an si Isa ma pasal da'ira Awrusalam. "Arōy!"
yukna. "Ka'am saga a'a Awrusalam, makasusa ko' kam ilu! Saga nabi
min Tuhan hal papataybi. Saga sosoho'an Tuhan isab hal bantungbi
bang sigām pinapi'ilu ni ka'am. Min pila aku bay bilahi animuk ka'am
ma sabakanku? Sali' sapantun manuk d'nda bang pasabakna anak-
anakna ma deyo' pikpikna. Sagō' mbal kam bilahi.
35 Nda'unbi na, asiya-siya du langgalbi e' Tuhan. Maka haka'anta
kam, song na aku mbal ta'nda'bi sat'ggol halam ta'abut waktu
pananglitbi aku. Subay yukbi, 'Bang pa'in binarakatan iya pinapi'itu
kawakilan e' Tuhan,' bo' yampa aku ta'nda'bi."

14

Si Isa ma Luma' A'a Parisi

1 Ma dakayu' Sabtu', pina'an si Isa amangan ma luma' dakayu'
nakura' Parisi abantug. Jari maina'an pa'in, pinatongan iya e' saga
a'a maina'an.
2 Aniya' isab ma tongod si Isa a'a taga-saki, am'ngkong tape'-
tanganna.
3 Atilaw si Isa ni saga guru sara' agama inān maka ni saga Parisi,
yukna, "Bang kita saupama amauli' saki a'a ma llaw Sabtu', langgal
sara' agamatam bahā', atawa mbal?"
4 Sagō' halam sigām anambung. Jari ni'ntanan e' si Isa a'a asaki inān
ati pinauli' e'na bo' yampa papole'na.
5 Puwas e' atilaw si Isa ma saga a'a inān, yukna, "Bang saupama
aniya' anakbi atawa sapi'bi ahūg ni deyom lowang ma llaw paghali,
ai hinangbi? Tantu ngā'bi pinaluwas min deyom lowang e' minsan
pasabu ma llaw paghali."
6 Jari halam aniya' panganjawab sigām.
7 Tapandoga e' si Isa bowahan saga a'a maglurukan pina'an. Amene'
sigām magtūy paningkō'an ahāp ya tōp ma a'a bangsahan, angkan
buwattitu pamaralilanna ma sigām, yuk-i,
8 "Bang kam ganta' niabbit paluruk ni pagkawinan, da'a kam magtūy
aningkō' ma kōkan, ma paningkō'an ahāp. Kalu aniya' a'a bangsahan
gi' min ka'am bay sinō' paluruk.

9 Jari pi'ilu ni ka'am a'a tag-hinangan, ya bay angabbit ka'am
karuwangan paluruk pehē', ati yukna, 'Papinda ka minnilu bo'
patingkō'un lagi' a'a itu.' Jari kaiya'-iya'an kam ati papinda kam
aningkō' ni tape'an.
10 Sagō' bang kam sinō' paluruk, aningkō' kam magtūy ma tape'an.
Jari pi'ilu du ni ka'am tag-hinangan ati yukna ni ka'am, 'Bagay, papinda
ka ni kōkan, ni paningkō'an labi ahāp.' Manjari ta'nda' kam e' saga
luruk inān kamemon in ka'am patut pinagaddatan.
11 Sabab hatina sasuku maglanga-langa di-na pinareyo' du. Maka
sasuku magpatireyo' di-na pinalanga du."
12 Manjari ah'lling si Isa ni a'a bay angabbit iya amangan ma
luma'na, yukna, "Na, ka'a isab, bagay, bang ka angahinang pagja-
muhan, da'a soho'un paluruk saga bagaynu, atawa saga danakannu,
atawa kahekanu, atawa lūng-kampungnu dayahan. Sabab bang sigām
ya sō'nu paluruk, ya du ka'a sinō' paluruk e' sigām ma waktu dakayu'.
Jari katungbasan ka magtūy.
13 Saguwā' bang ka ganta' angahinang pagjamuhan, ya soho'nu
paluruk subay saga a'a miskin maka a'a pengka', a'a aku'il maka a'a
abuta.
14 Bang itu hinangnu, aheya du kahāpannu sabab halam aniya' ai-ai
sigām panungbas ma ka'a. Tuhan ya anungbasan ka'a ma llaw damuli,
ma waktu pamakallum pabalik saga a'a abontol."

Jamuhan Aheya
(Matiyu 22:1-10)

15 Takale pa'in bissala si Isa itu e' a'a dangan ya amangan maina'an,
magtūy iya ah'lling, yukna, "Saga a'a palamud magjamu ma deyom
pagparintahan Tuhan, aheya asal kahāpan sigām."
16 Anambung si Isa, kissa pamaralilan lagi', yukna, "Aniya' a'a bay
magsakap jamuhan aheya, ati aheka a'a bay abbitna paluruk.
17 Ta'abut pa'in llaw pagjamu, sinoho' ipatanna pehē' amata'uwan
saga a'a bay ta'abbitna. 'Dai' na kam,' yuk ipatan e'. 'Sakap na
kamemon.'
18 Saguwā' sali'-sali' sigām kamemon magpanumagal. Yuk a'a ya
papehē'anna tagna', 'Mbal aku makaluruk sabab aniya' tana' bay
b'lliku subay nda'ku dahū. Pehē'ku lagi'.'
19 Yuk a'a dangan, 'Bay na aku makab'lli saga sapi' paga'araru,
sangpū' hekana. Subay sulayanku gi' kosog sigām. Pehē'ku gi'.'
20 Yuk isab a'a dangan, 'Baha'u aku bay kinawin, angkan aku mbal
makaluruk.'
21 Manjari amole' ipatan inān angahaka'an nakura'na. Ap'ddi'
to'ongan atay nakura' he', ati yukna ma ipatanna, 'Pasa'ut ka pehē'
ni saga lān aluha maka lān akiput ya paglalabayan a'a ma da'ira itu.
Bowahun pi'itu saga miskin, saga a'a aku'il, saga a'a buta maka saga
a'a pengka'.'
22 Jari pehē' iya. Makapole' pa'in, ah'lling iya ni nakura'na, yuk-i,
'Tahinangku na bay panoho'annu-i sagō' masi gi' aniya' paningkō'an
ma pagjamuhan.'
23 Yuk nakura', 'Pehē' ka ni paglalabayan a'a ma deya, ati logosun
saga a'a pi'itu bo' supaya ap'nno' luma'ku.

24 Sabab haka'anta kam,’ yukna, ‘in a'a bay ta'abbitku dahū, halam
aniya' min sigām makananam saga kinakan bay sakapku.’ ”

Pasal Pameya' ma si Isa
(Matiyu 10:37-38)

25 Palanjal isab si Isa ni pal'ngngananna maka landu' aheka a'a
ameya' parongan ma iya. Manjari harapna sigām ati yukna,
26 “Bang aniya' a'a bilahi ameya' ma aku nihinang mulidku, ya
lasana ma aku subay palabi min lasana ma ina'-mma'na maka ma
anak-h'ndana, sampay ma saga danakanna l'lla-d'nda. Minsan lasana
ma baranna subay mbal palabi min lasana ma aku. Bang ngga'i ka
buwattē' lasana mbal iya manjari mulidku.
27 Subay paglilla'na kabinasahan sampay ni kamatay ma sabab
pameya'na ma aku. Ya sapantunna a'a ananggung hāgna pamap-
atayan iya. Bang mbal akuhanna, mbal iya manjari mulidku.
28 “Bang saupama aniya' ma ka'am bilahi angahinang luma' pa-
mantawan, subay iya amikil-mikil dahū bo' tabista bang pila gastuna,
ati kata'uwanna bang maka'abut sīnna pangahinang luma' inān atawa
mbal.
29 Sabab bang taosol na hāg, bo' mbal maka'abut sīnna pangubusna
luma', pinagtunggīngan iya e' a'a kamemon ang'nda' pina'an.
30 Yuk sigām, ‘A'a itu bay makalandu' angahinang luma' sagō' mbal
taubusna.’
31 “Atawa bang saupama aniya' sultan sangpū' ngibu sundaluna,
song palanjal magbono' maka sultan saddī, aningkō' gi' iya dahū
amikil-mikil bang tara'ugna sultan dakayu' inān, ya taga-sundalu
duwampū' ngibu hekana.
32 Bang hati mbal tara'ugna, magtūy iya amabeya' suluhan pasam-
pang ni sultan dakayu' ma masi gi' atala, bo' mikipagkahāp.
33 Damikiyanna isab ka'am,” yuk si Isa, “subay kam amikil-mikil
dahū sabab mbal kam manjari mulidku bang kam mbal maglilla'
anaikutan kaniya'bi kamemon.”

Pasal Asin Halam Aniya' Nanamna
(Matiyu 5:13; Markus 9:50)

34 Magparalilan na isab si Isa, yukna, “Kata'uwanbi, ahāp asal asin
sagō' halam aniya' pamabalik nanamna bang magtinu' na.
35 Halam na aniya' kagunahanna. Mbal minsan taguna panambal
tana' atawa pangalamud ni tai' hayop, hal tinimanan sadja. Na,” yuk
si Isa, “sasuku kam makakale, kalehunbi to'ongan.”

15

Bili-bili Alungay
(Matiyu 18:12-14)

1 Ma dakayu' llaw aheka saga a'a maga'ā' sukay parinta maka saga
a'a baldusa kasehe' patimuk pina'an ni si Isa sabab bilahi akale ma
pandu'na.
2 Manjari saga Parisi maka saga guru sara' agama magdugal na, yuk-
i, “A'a itu anaima' saga a'a baldusa, magsalu isab maka sigām!”
3 Angkan binissala e' si Isa kissa pamaralilan itu, yukna.

4 “Bang saupama aniya' ma ka'am taga-bili-bili dahatus hekana, bo'
wa'i alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu pasagaranna siyampū'
maka siyam maina'an ma deya bo' yampa pehē' amiha dakayu' ya
alungay sat'ggol mbal tabākna.
5 Tabākna pa'in, tinanggung e'na tudju amole' maka e'na kinōgan
sidda.
6 Pagt'kkana ni luma', magtūy lingananna saga bagayna maka
kakampunganna. Soho'na sigām magtimuk ati yukna ma sigām,
‘Maglami-lami kitam sabab tabākku na bili-biliku bay alungay.’
7 Damikiyanna,” yuk si Isa, “bang aniya' a'a dangan magsusun
sampay ang'bba min dusana, aheya kalasigan ma deyom sulga'. In
kalasigan ina'an palabi lagi' min kalasigan ma siyampū' maka siyam
a'a abontol ya halam aniya' dusa sigām pinagsusunan.”

Dublun Alungay

8 “Saupama isab,” yuk si Isa, “bang aniya' d'nda taga-dublun sangpū'
hekana, bo' alungay dakayu', ai bahā' hinangna? Tantu iya anū'
palita'an magtūy bo' sapuhanna deyom luma' ati pihana pahāp-hāp
sampay tabākna.
9 Jari bang tabākna na, nilinganan e'na bagayna maka kakampun-
ganna. Sinō' sigām magtimuk ati yukna ma sigām, ‘Maglami-lami
kitam sabab tabākku na dublunku bay alungay.’
10 Damikiyanna isab,” yuk si Isa, “aheya kakōgan ma saga mala'ikat
Tuhan bang a'a dakayu' a'a magsusun sampay ang'bba min dusana.”

Anak L'lla Alungay

11 Anuli-nuli gi' si Isa, yukna, “Aniya' inān dakayu' a'a taga-anak
duwa l'lla.
12 Dakayu' llaw ah'lling anak siyali ni mma'na, yukna, ‘Mma',
bahagi'un na alta'nu ati pamuwanun ma aku bahagi'ku.’ Jari binahagi'
e' matto'a inān kaniya'na ma anakna karuwangan.
13 Mbal at'ggol, pinab'llihan e' siyali itu bahagi'na ati binowa e'na
b'llihanna ni lahat atala. Mahē' pa'in iya, pinaka'at e'na sīnna
kamemon ma ai-ai kanapsuhanna.
14 Sakali itu, pagubus na sīnna kamemon, ginotom sidda lahat inān.
Manjari aheya na kasukkalanna,
15 angkan iya pehē' ni dakayu' a'a ma lahat inān bo' magpatiata ma
iya. Jari sinoho' iya e' a'a inān pehē' ni humana angipat saga bawi.
16 Na, pagka mbal kasandalan lingantuna, bilahi iya amangan
minsan kinakan bawi sagō' halam aniya' bay amuwanan iya minsan
ai.
17 “Daipara tasayuna karupanganna angkan yukna ma deyom
atayna, ‘Saga ipatan mma'ku he' maglabi-labi kinakan sigām, sagō'
aku itu itiya' na song amatay e' otas.
18 Gom na aku amole' pehē' ni si Mma'. Yukku ma iya, “Mma', taga-
dusa aku ni Tuhan sampay ni ka'a.
19 Mbal na aku manjari ōnannu anak. Bistahun aku sali' hal dakayu'
tendognu.” ’
20 Jari pabuhat iya min baina bo' pal'ngngan tudju ni mma'na
pabīng.
“Sagō' atā-tā lagi' iya min luma', ta'nda' iya e' mma'na. Ma'ase'
to'ongan mma'na ati paragan pehē' bo' gapusna maka siyumna.

21 Yuk anakna inān ma iya, ‘Mma', taga-dusa aku ni Tuhan sampay
ni ka'a. Mbal na aku manjari ōnannu anak.’
22 Sagō' nilinganan e' mma' inān saga ipatanna. Yukna ma
sigām, ‘Pal'kkas kam. Bowahunbi pi'itu badju' kapuspusan ahāp ati
pabadju'inbi iya itu. Pasingsinginbi isab, maka pataumpa'inbi.
23 Puwas e' pehē' kam angā' anak sapi' ya bay pal'mmokta he', bo'
sumbali'unbi. Magjamu kitam, maka maglami-lami.
24 Sabab anakku itu bay niyatku amatay, sagō' itiya' na allum pabīng.
Pangannalku bay na alungay sagō' itu na tapole'.’ Manjari anagna'
sigām maglami-lami.
25 “Na, pasalta' pa'in itu-i, in anak siyaka wa'i magusaha ma huma.
Ma labayan pa'in iya tudju amole' bo' asekot-sekot na ni luma', aniya'
takalena magkulintangan maka magpangigal ma deyom luma'.
26 Nilinganan e'na dakayu' ipatan bo' tilawna bang magay ma luma'
he'.
27 Yuk ipatan, ‘Tapole' na siyalinu, maka bay sinō' e' mma'nu
sinumbali' anak sapi' ya pinal'mmok inān, sabab at'kka na anakna
ma halam aniya' baya-bayana.’
28 Sagō' akagit atay magtūy anak siyaka he', ya angkan mbal bilahi
pasōd ni deyom luma'. Paluwas mma'na angamu' iya pasōd sagō' mbal
iya.
29 Yukna ni mma'na, ‘Nda'un, Mma', ma tahunan na aku maghinang
ma ka'a sali' banyaga'nu. Halam aniya' panoho'annu minsan dakayu'
bay sagga'ku, sagō' halam aku bay buwanannu minsan la'a dakayu'
anak kambing supaya aku makapagjamu maka saga bagayku.
30 Talkala' makapole' pa'in pi'itu anaknu ilu, magtūy sumbali'annu
anak sapi' pinal'mmok e', minsan bay paka'atna alta'nu panambana
saga d'nda maghinang ala'at.’
31 Anambung mma'na, yukna, ‘Otō', kakkal du ka ma aku, maka
suku'nu asal kaniya'ku itu kamemon.
32 Patut du bang kita maglami-lami maka magkalasigan sabab allum
du siyalinu ya bay niyatta amatay-i. Pangannalta alungay sagō' tapole'
na iya.’ ”

16

Pasal Magmandul Ataha' Akkalna

1 Manjari itu amissala gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Aniya' a'a
dayahan maka aniya' isab magmandul ma alta'na. Manjari tinuntutan
magmandul itu in iya kono' hal amaka'at alta' nakura'na.
2 Angkan tinambukuhan magmandul inān e' nakura', sinō' patampal
ni iya. Yuk nakura', ‘Ai bahā' takaleku pasal ka'a itu? Bistahun
kamemon bay pangandolku ma ka'a, sabab mbal na ka magmandulan
alta'ku.’
3 Amikil-mikilan di-na magmandul itu, yukna, ‘Ai tahinangku
buwattina'an sabab itiya' na aku pinala'an min bay hinangku. Mbal
na aku makakole' magkalga, maka aiya' aku angamu' sin.
4 Ā, kata'uwanku na bang ai subay hinangku supaya aniya' bagay
angokoman aku bang aku pinala'an na min hinangku.’

5 “Jari nilinganan e'na saga a'a taga-utang ma nakura'na, dangan
maka dangan. Yukna ni a'a dahū pina'an ni iya, ‘Pila utangnu ma
nakura'ku?’
6 “Ya sambungna, ‘Dahatus mital ns'llan pagb'lla.’
“Yuk mandul ma iya, ‘Ā, itiya' katasnu. Pasa'ut ka aningkō', sulatun
limampū' mital sadja.’
7 Yukna isab ni a'a taga-utang pasunu', ‘Ka'a, pila utangnu?’
“Yuk a'a he', ‘Dahatus karut pai-tirigu.’
“Yuk mandul ma iya, ‘Itiya' katasnu. Sulatun mailu walumpū' karut
sadja.’
8 “Na, makakale pa'in nakura' pasal hinang sosoho'anna angakkal
itu, magtūy sanglitanna ma sabab kataha' akkalna.” Yuk si Isa isab,
“Saga a'a mbal ameya' ma Tuhan, ataha' gi' akkal sigām min saga a'a
ya ameya' ma Tuhan, sabab ata'u sigām anguntungan pagkahi sigām.
9 “Angkan pituwahanta kam,” yuk si Isa, “paggunahunbi alta'bi
maitu ma dunya bo' supaya kam makabāk bagay. Manjari bang
ta'abut waktu kahalam alta'bi, tinaima' du kam mahē' ma paglahatanbi
kakkal.
10 Bang a'a kapangandolan ma alta' ariki', kapangandolan du isab
ma alta' aheya. Damikiyanna isab bang a'a mbal pangandolan ma alta'
ariki', mbal isab kapangandolan ma alta' aheya.
11 Na, abila kam pinasuku'an alta' maitu ma dunya itu, bo' mbal
kapangandolan, mbal du pinangandol ma ka'am alta' b'nnal.
12 Maka bang kam mbal kapangandolan ang'ntan alta' ngga'i ka
suku'bi, mbal du pangandol ma ka'am alta' ya dī palsuku'anbi.
13 “Halam aniya' ipatan makapagduwa nakura' sabab tantu
kab'nsihanna nakura' dakayu' maka kalasahanna dakayu'. Amalut
iya ma dakayu' ati taikutanna dakayu'. Hatina mbal kam manjari
maghinang ma Tuhan bang pilak ya paheyabi ma atay.”

Pamandu' si Isa Kasehe'
(Matiyu 11:12-13; 5:31-32; Markus 10:11-12)

14 Takale pa'in pandu' si Isa itu e' saga Parisi, magtūy iya tinittowa-
han e' sigām sabab napsuhan sigām ma pilak.
15 Sagō' ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Ka'am ilu hal magbontol-
bontol di-bi ma pang'nda' a'a, sagō' kinata'uwan asal deyom ataybi
e' Tuhan. Ya pinahalga' ma atay e' manusiya' halam du aniya'
kagunahanna bang ma Tuhan.”
16 Yukna isab, “Ma waktu halam gi' pi'itu si Yahiya Magpapandi, ya
na pa'in pinagnasihat usulan sara' bay pang'bba e' si Musa maka sulat
bay tasulat e' kanabi-nabihan. Sagō' buwattina'an, sangay min waktu
kapi'itu si Yahiya sampay ni llaw itu, ya pinagnasihat lapal ahāp pasal
pagparinta Tuhan. Ati amanuyu' to'ongan saga a'a kamemon pasōd ni
deyom pagparintahanna.
17 Sagō' in sara' bay pang'bba e' si Musa mbal du apinda kapatutna.
Aluhay gi' nilanyapan dunya itu maka langit, min dakayu' balis ma
sara' pinindahan.”
18 Yukna isab, “Sai-sai animanan h'ndana bo' angah'nda saddī, taga-
dusa iya angaliyu-lakad min h'ndana po'on. Maka sai-sai angah'nda
bitu'anun taga-dusa isab buwattē'.”

A'a Dayahan maka si Lasarus

19 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Aniya' a'a dayahan asal mags'mmek
ahalga', maka ahāp sadja kinakanna sakahaba' llaw.
20 Aniya' isab a'a miskin ōnna si Lasarus, aliput baranna e' dugsul. Ya
kabiyaksahanna binowa iya palege ma atag lawang luma' a'a dayahan
inān.
21 Sabab aholat iya kabuwanan l'bbi kinakan bang aniya' apakpak
min pagkakanan a'a dayahan. Pehē' isab saga ero' angandelatan
ba'anan dugsulna.
22 “Manjari amatay miskin itu ati binowa iya e' saga mala'ikat ni
deyom sulga', ni pangayurahan si Ibrahim. Puwas e' amatay isab a'a
dayahan ati kinubul.
23 Mahē' pa'in ma ahirat, kap'ddi'an to'ongan a'a dayahan e'. Jari
pahangad iya ati ta'nda'na si Ibrahim mahē' ma kalawakan, maka si
Lasarus isab mahē' ma bihingna.
24 Angkan iya angalingan magtūy ni si Ibrahim. ‘O mbo' Ibrahim,’
yukna, ‘ma'ase' ka ma aku! Soho'un si Lasarus pi'itu. Bang pa'in
t'nno'anna hal tōng tudlu'na ni deyom bohe' bo' p'ttakanna ni d'lla'ku,
sabab kap'ddi'an aku to'ongan ma deyom api itu.’
25 “Sagō' anambung si Ibrahim. ‘Oto',’ yukna, ‘entomun jaman bay
kallumnu lagi'. Bay ka pinaniya'an kahāpan indaginis, bo' si Lasarus
ya bay pinaniya'an kala'atan. Sagō' ma buwattina'an itiya' iya taga-
palasahan ahāp, bo' ka'a ya kabinasahan.
26 Maka ngga'i ka hal ilu-i, sabab aniya' butasan alalom pinat'nna'
ma llotantam angkan sai-sai bilahi pi'ilu minnitu, mbal makalintas.
Damikiyanna, halam aniya' minnilu makalintas pi'itu.’
27 “Yuk a'a dayahan e', ‘Na, bang buwattilu, mbo', ya amu'ku junjung
ni ka'a: sō'un sadja si Lasarus ilu pehē' ni luma' mma'ku,
28 sabab aniya' lima danakanku l'lla mahē'. Soho'un sigām pinituwa-
han ma si Lasarus bo' mbal pi'itu ni lahat pangananaman p'ddi' itu.’
29 “Yuk si Ibrahim, ‘Ina'an ma sigām kasulatan si Musa maka kanabi-
nabihan pamituwa sigām. Ya na ina'an subay ni'ikut e' sigām.’
30 “Yuk a'a dayahan, ‘Mbal sigām angikut, mbo'. Saguwā' bang aniya'
pina'an ni sigām a'a bay amatay pabungkal na min kamatay, tantu du
sigām ang'bba min dusa sigām.’
31 “Yuk sambung si Ibrahim, ‘Bang mbal tabeya' e' sigām bay tasulat
e' si Musa maka kanabi-nabihan, mbal sigām tabowa am'nnal minsan
aniya' a'a pabungkal min kamatayna.’ ”

17

Pasal A'a Amowa Pagkahina Magdusa
(Matiyu 18:6-7, 21-22; Markus 9:42)

1 Amandu' lagi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Tantu aniya' sasat-
manasat paniya' na pa'in ma manusiya' makaparusa sigām. Saguwā'
maka'ase'-ase' sidda ya pamakadal ma sasuku anasat sehe'na amowa
magdusa, sabab bininasa du iya e' Tuhan.
2 Ahāp lagi' a'a inān pinagantungan batu abuhat ma k'llongna
bo' yampa nihūg ni timbang, bang pa'in da'a kalandu'an hinangna
magparusa ma dakayu' a'a areyo' itu, ya taga-pangandol ma aku.
3 Angkan kam soho'ku subay kamaya'-maya',” yukna.

“Bang aniya' pagkahinu ganta' makabuwan dusa ma ka'a, subay
iya tō'annu bang ai dusana. Jari bang pagsusunanna dusana sampay
bbahanna, subay iya ampunnu.
4 Bang min pitu' iya makabuwan dusa ma ka'a ma deyom dang'llaw,
ati min pitu' iya magni-ka'a angamu' ampun, subay iya ampunnu.”

Pasal Pangandol

5 Manjari ah'lling ni Panghū' Isa saga mulidna bay kawakilanna. Yuk
sigām, “Tuwan, pakosogun kono' pangandol kami tudju ni Tuhan.”
6 Yuk Panghū', “Abila bay makasali' heya pangandolbi ni buwat heya
bigi-tinanom landu' anahut, makajari kam magpanoho'an ma kayu
aheya itu, yukbi, ‘Pabubut ka minnilu bo' ka pat'nna' ni deyom s'llang.’
Jari bineya' du buwat yukbi he'.”
7 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Bang saupama aniya' sosoho'anbi, ya
hinangna magararu ma tana'bi atawa magipat saga hayopbi bili-bili.
Bang iya tapole' min paghinanganna, ah'lling bahā' kam ma iya, ‘Dai'
na ka amangan’?
8 Tantu mbal. Gom pa'in yukbi, ‘Adjalun kinakanku bo' yampa ka
asalin amuhatan aku. Subay na aku aubus amangan bo' yampa ka'a!’
9 Magsukul kam bahā' ma sosoho'anbi pagga hinangna panoho'anbi?
Tantu mbal.
10 Damikiyanna isab ka'am ilu bang hinangbi kamemon bay
panoho'an ka'am, subay yukbi, ‘Kami itu hal sosoho'an. Patut kami
maghinang ai-ai ya panoho'an ma kami.’ ”

Sangpū' A'a Ni'ipul Kauli'an e' si Isa

11 Manjari itu, ma pal'ngnganan pa'in si Isa tudju ni Awrusalam,
palabay iya min llot lahat Samariya maka lahat Jalil.
12 Pagt'kkana pa'in ni dakayu' kauman, aniya' pasampang ni iya
sangpū' a'a ni'ipul. An'ngge sigām ma kalawakan lagi'
13 angalingan minnē'. Yuk sigām, “O Isa! Tuwan! Ma'ase' na ka ma
kami.”
14 Pag'nda' si Isa ma sigām, yukna, “Pehē' kam patūy ni saga imam
bo' palilingunbi baranbi ma sigām, ta'nda' in ka'am kauli'an na.” Sakali
itu, pasalta' sigām pal'ngngan pehē' ni imam, na, kauli'an na.
15 Jari aniya' dangan min kasangpū' inān, tananamna pa'in in iya
kauli'an na, pabīng iya magtūy maka atanog e'na ananglitan Tuhan.
16 Pasujud iya ni si Isa magsukul ni iya. A'a itu bangsa Samariya asal.
17 Yuk si Isa, “Sangpū' puhu' kam bay kauli'an. Ma'ai na siyam-i?
18 Angay hal a'a liyu itu ya pabalik pi'itu magsukul ni Tuhan?”
19 Manjari ah'lling si Isa ni a'a Samariya he', yukna, “An'ngge na ka
bo' ka palanjal na. Kauli'an ka ma sabab pangandolnu.”

Pasal Kapagparinta Tuhan
(Matiyu 24:23-28, 37-41)

20 Ma dakayu' llaw aniya' saga Parisi atilaw si Isa bang sumiyan
waktu pamat'nna' e' Tuhan pagparintana ma manusiya'. Yuk sambung
si Isa, “Bang pat'nna' pi'itu pagparinta Tuhan mbal ta'nda' kapi'ituna.
21 Halam du aniya' ah'lling, ‘Nda'unbi, itiya' maitu pagparintahan
Tuhan!’ atawa ‘Ina'an na maina'an!’ Sababna ilu na parinta Tuhan
ma deyomanbi.”

22 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, “Aniya' du llaw ma
sinosōng in ka'am ilu bilahi to'ongan ang'nda' aku, Anak Manusiya'.
Bilahi kam ang'nda' minsan ma dang'llaw sadja. Sagō' mbal gi'
ta'nda'bi.
23 Aniya' a'a angahaka'an ka'am, yukna, ‘Ina'an iya maina'an!’ atawa
‘Itiya' iya maitu!’ Sagō' da'a kam pehē' amiha aku.
24 Sabab bang ta'abut llaw kapi'itu Anak Manusiya' pabalik, ta'nda'
du e' kamemon. Buwat du paka'nda' sigām ma lāt bang aninagan
b'ttong langit min bihing paruwambila'.
25 Sagō' subay aku makananam kabinasahan aheya dahū gi' minnē'.
Subay aku sinulak e' saga a'a ahil jaman itu bo' yampa ta'abut llaw
kapi'ituku pabalik.
26-27 Jari bang ta'abut waktu ina'an-i, sali' du kahālanna maka
kahālan bay ma masa si Nū. Bay sigām magkakanan na pa'in maka
maginuman. Bay sigām magh'nda-magh'lla sampay ni llaw karuwa'
disi Nū ni diyata' adjung. Manjari nilatapan dunya e' Tuhan ati
magmula manusiya' kamemon. Na, buwattē' du isab ya kahālan
manusiya' bang aku Anak Manusiya' pabīng ni dunya.
28 “Damikiyanna isab saga a'a bay ma jaman lagi' si Lōt.
Magkakanan na pa'in sigām maka maginuman, magb'lli maka magda-
gang, magtanom maka maghinang luma'.
29 Sagō' ta'abut pa'in waktu kapala'an si Lōt min da'ira Sodom e',
magtūy aniya' api maka mailang pinatumbuk sali' ulan min deyom
langit. Jari magmula saga a'a inān kamemon.
30 “Na, buwattē' du isab kahālan saga a'a ma dunya itu bang ta'abut
llaw pama'nda' aku, in Anak Manusiya' itu.
31 Pagt'kka llaw ina'an, bang aniya' a'a ganta' ma luwasan luma'na
bo' aniya' palsuku'anna tabba ma deyom luma', subay mbal sōdna
luma' inān. Damikiyanna isab bang aniya' a'a ma humana, subay mbal
balikna luma'na.
32 Pamintānginbi ya bay pat'kka ni h'nda si Lōt bay ma masa awal
e'.
33 Sai-sai allogan kallum baranna, halam du aniya' kallumna taptap.
Sagō' sai-sai mbal allogan baranna ma sababku, minsan iya amatay,
makabāk du kallum kakkal.
34 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “ma waktu pabalikku pi'itu, aniya' a'a
duwangan atuli ma dakayu' du palegehan, jari niā' dakayu' inān ati
tabba dakayu'.
35 Aniya' du inān duwangan d'nda magtabang anganggiling tirigu.
Niā' dakayu' ati ta'bba dakayu'.
36 Aniya' isab duwangan maghinang ma huma. Niā' dakayu' ati tabba
dakayu'.”
37 Manjari tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, “Tuwan, maingga
pat'kkahan ya yuknu ilu?”
Anambung si Isa magparalilan, yukna, “Ma'ingga-ma'ingga lahat
aniya' patay, maina'an du pagtipunan saga owak.”

18

Paralilan Pasal Balu D'nda maka Huwis

1 Manjari aniya' paralilan pangissa e' si Isa ma saga mulidna supaya
sigām mbal sinumu angamu'-ngamu' ni Tuhan sakahaba' waktu.

2 Yukna, “Ma dakayu' lahat aniya' huwis mbal magmatāw ma Tuhan,
mbal isab magaddat ma pagkahina manusiya'.
3 Aniya' isab ma lahat inān dakayu' d'nda balu. Na, d'nda itu taga-
palkala' ati pehē' na pa'in ni huwis inān angamu' tabang. Angalogos
iya mikipatuntul, yukna, ‘Tuwan, tabangin aku bo' mbal tara'ug e'
kuntaraku.’
4 Tagna' mbal anabang huwis inān, sagō' pagt'ggol-t'ggol, ah'llingan
iya di-na, yukna, ‘Aku itu mbal magmatāw ma Tuhan, mbal isab
magaddat ma manusiya'.
5 Sagō' d'nda itu hal makasasaw pikilanku angkan subay taban-
ganku. Bang iya mbal dūlanku, sinumu du aku ma pagpi'ituna.’
6 “Na,” yuk si Isa, “hatiunbi bay pah'lling huwis ya mbal abontol
inān.
7 Mbal bahā' anabang Tuhan ma saga a'a tapene'na, ya angamu'
tabang ni iya llaw-sangom? Magtanggu-tanggu gi' iya bahā' amatuntul
ma sigām?
8 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “al'kkas du e' Tuhan amatuntul sigām.
Sagō' ma sinosōng, bang aku Anak Manusiya' pabalik pi'itu ni dunya,
aniya' bahā' tabākku atotog angandol ma aku?”

Pasal Parisi maka A'a Maga'ā' Sukay Parinta

9 Na, aniya' isab paralilan pinah'lling e' si Isa ma saga a'a ya amista
di-sigām abontol ati amareyo'-deyo' ma saga a'a kasehe'an.
10 Yuk si Isa, “Aniya' duwangan a'a bay patukad pehē' ni langgal
pagkulbanan bo' anambahayang. Dangan inān a'a Parisi, dangan a'a
maga'ā' sukay parinta.
11 Maina'an pa'in sigām ma deyom langgal, an'ngge a'a Parisi
dangan-danganna ati anambahayang iya ni Tuhan. Yukna, ‘O
Tuhanku, aheya pagsukulanku ni ka'a. Sabab in aku itu mbal buwat
a'a kasehe'an, ya napsuhan maka angulli' maka angaliyu-lakad min
h'nda sigām. Magsukul isab aku in aku ngga'i ka buwat a'a maga'ā'
sukay parinta itu.
12 Aku itu, min duwa magpuwasa ma deyom dapitu', maka jakatanku
isab kamemon tausahaku.’
13 “Sagō' in a'a maga'ā' sukay parinta inān wa'i an'ngge ma tōng
langgal, mbal minsan paharap ni sulga'. Tin'ppak e'na daggahana
kabowa susana. ‘O Tuhan,’ yukna, ‘ma'ase' pa'in ka ma aku sabab
dusahan aku.’
14 “Haka'anta kam,” yuk si Isa, “amole' pa'in a'a duwangan min
langgal, a'a magā' sukay ya abontol ma bistahan Tuhan, ngga'i ka a'a
Parisi. Sababna sai-sai magpalanga ma baranna pinareyo' du, maka
sai-sai magpareyo' di-na pinalanga du isab.”

Kalasa si Isa ma Kamanahutan
(Matiyu 19:13-15; Markus 10:13-16)

15 Na, aniya' saga a'a amowa anak sigām ni si Isa bo' supaya
pinat'nna'an tanganna. Pag'nda' itu e' saga mulidna, magtūy
pinah'llingan e' sigām saga a'a amowa inān.
16 Manda' nilinganan onde'-onde' inān e' si Isa. Yukna ni saga
mulidna, “Parūlunbi saga kamanahutan ilu pi'itu ni aku. Da'a sigām
lāngunbi sabab sai-sai makasali' ni onde' itu taga-palsuku'an du ma
pagparinta Tuhan.

17 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am, bang a'a mbal pasulut ma
pagparinta Tuhan buwat kapasulut onde'-onde', na, a'a inān mbal
makasōd ni deyom pagparintahan Tuhan."

Pasal A'a Taga-Karaya
(Matiyu 19:16-30; Markus 10:17-31)

18 Ma dakayu' llaw aniya' Yahudi alanga pehē' ni si Isa atilaw iya.
"Tuwan Guru," yukna, "ka'a ilu asal ahāp. Ai subay hinangku bo'
kaniya'an kallum ya taptap ni kasaumulan?"
19 Anambung si Isa, yukna, "Angay yuknu in aku itu ahāp? Halam
aniya' ahāp, luwal Tuhan dakayu'-kayu'.
20 Kata'uwannu asal bay panoho'an Tuhan, da'a ka angaliyu-lakad
ni ngga'i ka paghola'nu. Da'a ka amono'. Da'a ka anangkaw. Da'a ka
anaksi' puting. Pagaddatin ina'-mma'nu."
21 Yuk l'lla inān ni iya, "Tuwan, sangay min kaonde'-onde'ku bay
kabogboganku ina'an-i kamemon."
22 Takale pa'in itu e' si Isa, yukna, "Aniya' gi' dakayu' halam
tahinangnu. Pehē' ka, pab'llihin alta'nu kamemon bo' pamuwanun
b'llihanna ma saga a'a miskin. Manjari aniya' du karayanu maina'an
ma deyom sulga'. Puwas e', pi'itu ka ameya' ma aku."
23 Sagō' pagkale a'a itu ma bissala si Isa magtūy iya asusa sidda sabab
landu' aheka alta'na.
24 Ta'nda' e' si Isa kasusana ati yukna ni iya, "Saga a'a dayahan
kahunitan asal pasōd ni deyom pagparintahan Tuhan!
25 Kaluhayan gi' unta' palabay min buli' jalum min a'a dayahan pasōd
ni deyoman pagparinta Tuhan."
26 Takale pa'in lling si Isa itu e' saga a'a, yuk sigām, "Bang buwattē',
sai bahā' makasampay ni kasalamatan ma deyom sulga'?"
27 Yuk sambung si Isa, "Ya mbal takole' e' manusiya' takole' du e'
Tuhan."
28 Sakali ah'lling si Petros, yukna, "Nda'un ba kami itu. Bay na
bbahan kami ai-ai kamemon bo' ameya' ma ka'a."
29 "Aho'," yuk si Isa, "maka haka'anta kam to'ongan, sasuku bay
ang'bbahan luma'na, atawa h'ndana, atawa danakanna, atawa ina'-
mma'na, atawa panganakna, ma sabab katuyu'na ma pagparinta
Tuhan,
30 tinungbasan du iya e' Tuhan ma dunya dakayu' itu, lipat manglipat
min bay bbahanna. Ati ma ahirat pinasuku'an iya kallum taptap ni
kasaumulan."

Amissala si Isa Pabīng Pasal Kamatayna
(Matiyu 20:17-19; Markus 10:32-34)

31 Manjari binowa e' si Isa mulidna kasangpū' maka duwa pasaddī
min a'a kasehe'an bo' yampa sigām haka'anna. "Pakale kam," yukna.
"Itiya' na kitam patukad ni Awrusalam. Maina'an pa'in kitam,
pinamattan du kamemon bay tasulat e' kanabi-nabihan ma pasalku,
Anak Manusiya'.
32 Sinōngan aku ni pang'ntanan saga a'a ngga'i ka Yahudi, ati
pinagudju'-udju' aku e' sigām. Nihalipulu isab aku, pinagludja'an,
pinagdaplosan maka pinapatay.
33 Sagō' ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayku allum du aku
pabīng."

34 Saguwā' halam tahati e' saga mulidna bang ai bissala si Isa inān.
Halam makasobsob ni deyom pikilan sigām, maka halam tahati e'
sigām bang ai pinah'lling e'na.

A'a Buta Kauli'an e' si Isa
(Matiyu 20:29-34; Markus 10:46-52)

35 Manjari, asekot pa'in disi Isa ni da'ira Ariha, aniya' a'a buta
aningkō' ma bihing lān palabayan sigām. Hinangna angamu' sīn.
36 Makakale pa'in buta itu ma ba'anan a'a maglaulabay minna'an,
tinilaw e'na bang ai sababanna.
37 Nihaka'an iya e' saga a'a, yuk-i, "Ilu palabay si Isa, a'a min
Nasaret."
38 Pagkalena itu, magtūy iya angalingan pakosog. "O Isa," yukna,
"tubu' Sultan Da'ud, ma'ase' ka ba ma aku!"
39 Pinah'llingan iya e' saga a'a ma munda'an inān, sinō' iya da'a
maghibuk. Sagō' pinakosog gom pa'in pangalinganna. "O Isa, tubu'
Sultan Da'ud," yukna, "ma'ase' na ka!"
40 Jari pahondong si Isa ati soho'na a'a buta inān binowa ni iya.
Makasekot pa'in, atilaw si Isa, yukna,
41 "Ai kabaya'annu hinangku ma ka'a?"
"Tuwan," yukna, "kabaya'anku maka'nda' pabīng."
42 Yuk si Isa ni iya, "Maka'nda' na ka. Pauli' na matanu ma sabab
pangandolnu ma aku."
43 Saru'un-du'un du iya maka'nda' pabīng ati ameya' paturul ma si
Isa maka e'na ananglitan Tuhan. Pag'nda' itu e' ba'anan a'a inān, ya
du sigām kamemon ameya' ananglitan Tuhan.

19

Si Isa maka si Sakkiyas

1 Pasōd na si Isa ni da'ira Ariha bo' palabay min t'ngnga'
kaluma'anna.
2 Na, aniya' a'a maglahat mahē', ōnna si Sakkiyas. Nakura' asal iya
ma saga a'a maga'ā' sukay parinta, maka dayahan iya.
3 Bilahi to'ongan a'a itu ang'nda' bang sai si Isa, sagō' mbal ta'nda'na
sabab apandak iya maka aheka a'a magtimukan.
4 Angkan iya paragan parahū min kaheka'an a'a inān bo' parāg ni
diyata' kayu sikamor supaya ta'nda'na si Isa bang palabay na minnē'.
5 Pagt'kka si Isa ni tongod kayu inān, pahogga' iya bo' pahangad,
maka yukna ma si Sakkiyas, "O Sakkiyas, pal'kkas ka pareyo' sabab
pahanti' aku ma luma'nu llaw itu."
6 Jari parai'-dai' si Sakkiyas pareyo', maka kinōgan iya amowa si Isa
ni luma'na.
7 Sakali magpanoway saga a'a kamemon, yuk-i, "Allā! Wa'i iya pehē'
amangan ma luma' a'a baldusa!"
8 Ma luma' pa'in, an'ngge si Sakkiyas ati yukna ni si Isa, "Tuwan,
pakale ka. Santonga' alta'ku panarakkaku na ma saga miskin. Maka
bang aniya' a'a bay akkalanku, papole'ku na ni iya sīnna nilipat mpat."
9 Yuk si Isa ni iya, "Llaw itu lappasan ka sampay anak-h'ndanu sabab
tubu' ka isab si Ibrahim.
10 Aku Anak Manusiya', ya maksudku pi'itu ni dunya subay amiha
saga a'a atala min Tuhan bo' sigām lappasan."

Paralilan Pasal T'llungan Sosoho'an
(Matiyu 25:14-30)

11 Hinabu pa'in akale saga a'a ma si Isa, aniya' kissa pamaralilan
pah'llingna ma sigām, sabab asekot na iya ni da'ira Awrusalam.
Ya pangannal sigām in pagparinta Tuhan ma manusiya' arai' na
tinagna'an to'ongan.
12 Buwattitu pamaralilna: "Aniya'," yukna, "a'a bangsahan mag-
bamba palintas ni lahat atala bo' gin'llal sultan mahē'. Puwas e',
pabalik kono' iya ni lahatna magsultan.
13 Manjari itu, ma song pa'in atulak, nilinganan e'na sangpū'
sosoho'anna. Binuwanan sigām e'na dublun bulawan pakaniya-
pakaniya. Yukna ma sigām, 'Pangalituhunbi alta' itu t'ggolku alikut.'
14 "Sagō' kinab'nsihan a'a bangsahan itu e' saga a'a ma lahatna,
angkan sigām amabeya' a'a amowahan iya lapal, yuk-i, 'Mbal kami
bilahi bang ka'a ya pagsultanan kami.'
15 "Sagō' gin'llal iya magsultan ati pabīng ni lahatna. Pagt'kkana na,
magtūy soho'na pa'alop ni iya saga sosoho'an bay buwananna dublun
bo' kata'uwanna bang pila tauntung e' sigām dangan maka dangan.
16 "Jari pa'alop ni iya sosoho'an dahū, yukna, 'Tuwan, ya dublun
dakayu' bay pamuwannu aku taga-untung na sangpū' dublun.'
17 " 'Ahāp hinangnu,' yuk sultan. 'Sosoho'an ahantap ka. Pagka ka
kapangandolan ma alta' ariki'-diki', buwananta ka kapatut magagi ma
sangpū' da'ira.'
18 "Puwas e' pa'alop ni iya sosoho'an karuwana. 'Tuwan,' yukna, 'ya
dublun bay pamuwannu aku taga-untung na lima.'
19 "Yuk sultan ni iya, 'Ahāp. Ka'a isab buwananku kapatut magagi
ma lima da'ira.'
20 "Jari pa'alop isab pina'an sosoho'an dakayu' ati yukna, 'Tuwan, o'o,
itiya' du dublunnu. Bay putusku maka panyu' bo' tau'ku sakuli-kuli.
21 Tu'ud aku tināw sabab ka'a ilu mbal ma'ase' ma a'a. Ngā'nu
ya halam bay paghulas-sangsā'annu, maka aninu ya halam bay
paglu'ugannu.'
22 "Yuk sultan ni iya, 'Oy! Pilliyu! Sosoho'an ala'at ka. Papellengku
ni ka'a bay llingnu sī' bo' ka taluwa' hukuman. Kata'uwannu bahā' in
aku mbal ma'ase'? Ngā'ku bahā' ya halam bay paghulas-sangsā'anku?
Aniku bahā' ya halam bay paglu'uganku?
23 Bang hati' buwattē', angay halam bay patau'nu sīnku ni deyom
bangko bo' aniya' anakna? Manjari bang aku makapole', ta'ā'ku du
sīnku sampay anakna.'
24 "Puwas e' ah'lling sultan ni saga a'a magpan'ngge maina'an.
'Ngā'unbi dublun min iya ati pamuwanunbi ni sosoho'an dakayu', ya
taga-dublun sangpū' inān.'
25 "Yuk saga a'a inān, 'Tuwan! Aniya' na sangpū' dublunna!'
26 " 'Haka'anta kam,' yuk sultan, 'sasuku kapangandolan ma aheka,
kin'nnopan du ma iya, sagō' sasuku mbal kapangandolan minsan ma
ariki', kinulangan du ai-ai bay ma iya.
27 Na, saga bantaku inān,' yuk sultan, 'a'a mbal bilahi bang aku
pagsultanan sigām, bowahunbi pi'itu. Papatayunbi sigām maitu ma
matahanku.' "

Kapagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Yahiya 12:12-19)

28 Aubus pa'in bissala si Isa itu, lum'ngngan iya parahū min sigām
tudju ni Awrusalam.
29 Makasekot pa'in iya ni kauman Betpage maka Betani, ya ma
kasekotan būd Jaitun inān, anoho' iya duwangan mulidna parahū min
kasehe'an.
30 Yukna ma sigā, "Pehē' na kam ni kaluma'an ma dahuanbi ilu. Jari
pagt'kkabi pina'an, makabāk du kam dakayu' anak kura' pahengkot,
kura' halam bay tapangura'an a'a. Hubaranbi bo' bowahunbi pi'itu.
31 Bang aniya' ganta' atilaw ka'am bang angay hubaranbi, haka'inbi,
'Tu'ud pagguna e' nakura'.' "
32 Sakali pehē' na duwangan mulid e', ati tabāk e' sigā buwat bay
panoho'an si Isa.
33 Sabu pa'in sigā angahubad anak kura', ah'lling saga tag-dapuna
ma sigā, yuk-i, "Oy! Angay hubaranbi ilu?"
34 Ya sambung sigām, "Tu'ud pagguna e' nakura'."
35 Jari binowa e' sigā anak kura' inān ni si Isa. Nilampikan bukutna
maka saga badju' sigā bo' yampa si Isa pinatingkō' ma diyata'.
36 Na, makakura' pa'in iya, bin'llat e' saga a'a s'mmek sigām ma lān
palabayanna.
37 Pagka asekot na si Isa ni Awrusalam, bo' ina'an na ma lān ma
lūran būd Jaitun, ya ba'anan anak-mulidna inān kamemon anagna'
magpananglit ma Tuhan. Pinatanog suwala sigām ananglitan iya ma
sabab saga hinang barakatan bay ta'nda' sigām.
38 Yuk sanglit sigām,
"Bang pa'in binarakatan sultan itu,
ya kawakilan e' Tuhan pi'itu.
Kasannangan asal ma deyom sulga',
maka sanglit ma Tuhan Mahatinggi!"
39 Jari ah'lling ni si Isa saga Parisi bay ma deyom kaheka'an a'a, yuk-i,
"Tuwan Guru, sō'un saga mulidnu itu pahali!"
40 Anambung iya, yukna, "Haka'anta kam, bang sigām mbal ah'lling,
paganti' saga batu ma lān itu angolang magmahaldika'an aku."

Pinagtangisan Da'ira Awrusalam e' si Isa

41 Asekot-sekot pa'in si Isa ni da'ira Awrusalam, bo' ta'nda'na saga
kaluma'anna, tatangis iya.
42 Yukna, "Allā, minsan ma llaw itu na, bang bay kata'uwanbi bang
ai ya makabowahan kam kasannangan. Malaingkan kalimbungan na
min ka'am.
43 Ma waktu sinōng aniya' bala' at'kka ni ka'am. Niagpangan da'irabi
e' saga bantabi, kinuta'an sakalibutna e' sigām bo' kam mbal makalahi.
44 Nilubu e' sigām kaluma'anbi ilu kamemon sampay halam na
aniya' batu pagdayaw luma' takapin magbangkat-bangkat. Maka
ka'am kamemon magtai'anak ya maglahat mailu, pinapatay isab e'
sigām. Paniya' du bala' itu ma ka'am sabab halam takannalbi waktu
kapangalappas Tuhan ma ka'am."

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-17; Markus 11:15-19; Yahiya 2:13-22)

45 Manjari pagt'kka si Isa pehē', pasōd iya ni deyom langgal
pagkulbanan ati anagna' amala'an saga a'a magdagang maina'an.
46 Yukna ma sigām, “Tasulat asal bay pagkallam Tuhan ya yuk-
i, ‘Luma'ku itu niōnan luma' pagsambahayangan saga a'a.’ Sagō'
hinangbi na sali' luma' patapukan mundu.”
47 Amandu' na pa'in si Isa llaw-llaw ma deyom langgal inān. Bilahi
amapatay iya saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama
maka saga a'a pagbebeya'an.
48 Sagō' halam aniya' lān tapiha sigām, sabab in a'a kamemon inān
atuyu' to'ongan akale ma pamissalana.

20

Tinilaw si Isa Pasal Kapatutna
(Matiyu 21:23-27; Markus 11:27-33)

1 Ma dakayu' llaw, ina'an isab si Isa ma langgal pagkulbanan
amandu'an saga a'a maka magnasihatan sigām lapal ahāp. Jari pehē'
ni iya saga kaimaman alanga, maka saga guru sara' agama, maka saga
pagmatto'ahan.
2 Yuk sigām ni iya, “Ai kapatutnu maghinang buwattilu? Sai bay
amuwanan ka'a kapatut ilu?”
3 Yuk sambungna, “Aniya' dakayu' panilawku ma ka'am dahū.
Haka'inbi aku:
4 ya kapatut si Yahiya magpandi a'a he', kapatut min Tuhan bahā'
atawa min manusiya' sadja?”
5 Sakali magisun-isun saga a'a, yuk-i, “Bang saupama yukta in
kapatut si Yahiya inān bay min Tuhan, tantu kitam tinilaw e'na bang
angay kitam halam bay am'nnal ma si Yahiya.
6 Sagō' bang yukta in kapatut si Yahiya inān min manusiya' sadja,
na, piligdu kitam. Pinagbantung kitam e' saga a'a itu kamemon sabab
magkahagad asal sigām in si Yahiya nabi bay min Tuhan.”
7 Angkan buwattitu panambung saga nakura' inān ma panilaw si Isa,
yuk-i, “Sitta'a. Mbal kata'uwan kami bang minningga kapatutna.”
8 “Na,” yuk si Isa, “ya du isab aku, mbal kam haka'anku bang
minningga ya kapatutku maghinang saga hinangku itu.”

Pasal saga Magtutunggu' ma Kabbun Anggul
(Matiyu 21:33-46; Markus 12:1-12)

9 Manjari amaralilan lagi' si Isa ma saga a'a. “Aniya',” yukna,
“dakayu' a'a tag-kabbun bay ananom bahan anggul ma kabbunna. Bay
patunggu'anna ma saga magtutunggu'. Puwas e' atulak iya ni lahat
saddī ati at'ggol mahē'.
10 Ta'abut pa'in musim pagpusu' buwa' anggul-i, sinoho' e' tag-dapu
kabbun inān dakayu' sosoho'anna pehē' ni saga magtutunggu' bo'
angā' bahagi'na. Sagō' niraplosan sosoho'an itu e' sigām ati pinapole'
ma halam aniya' tabowana.
11 Puwas e' aniya' sosoho'an saddī pinapehē' e' tag-kabbun. Ya du
iya niraplosan e' sigām, nihalipulu maka pinapole' ma halam aniya'
tabowana.
12 Puwas e' soho'na isab sosoho'an saddī pehē', kamint'lluna na. Jari
sosoho'an damuli itu binakatan e' sigām bo' yampa nijudjalan paluwas
min likusan anggul e'.

13 Manjari yuk tag-kabbun, ‘Ai bahā' subay hinangku? Papehē'ku gi'
anakku luggiya', ya kalasahanku. Tantu iya pinagaddatan e' sigām.’
14 “Sagō' pag'nda' saga tunggu' ma anak tag-dapu, magtūy sigām
magisun, yuk-i, ‘Ya na ko' ilu anak tag-dapu. Sūng na kitam,
papataytam na bo' ta'ā'tam tana' itu.’
15 Jari nijudjalan iya e' sigām paluwas min likusan, pinapatay.
“Na,” yuk si Isa, “ai bahā' nihinang e' tag-dapu kabbun e'?
16 Tantu iya pehē' amapatay saga tunggu' inān, ati patunggu'anna
kabbunna ma a'a saddī.”
Pagkale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām, “Ē! S'lle' bale
puhu', bang pa'in mbal kinabbul bowa'nu!”
17 Sagō' pinatongan sigām e' si Isa, yukna, “Bang ma ka'am, ai hatina,
ya tasulat ma Kitab, ya yuk-i:
‘Ya batu bay sinulak e' a'a maghinang luma', kinabā' halam aniya'
gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kagunahanna.’ ”
18 Yuk si Isa gi', “Sasuku ahūg ni batu itu atumu-tumu du baranna.
Maka sasuku kahūgan batu itu apodjak du kamemonna.”

Pasal Pagbayad Sukay ni Parinta
(Matiyu 22:15-22; Markus 12:13-17)

19 Angkan saga guru sara' agama maka saga kaimaman alanga bilahi
anaggaw si Isa saru'un-du'un, sabab tahati e' sigām in sigām ya bay
pa'andiganna ma paralilan pasal tunggu' kabbun inān. Sagō' halam
iya tasaggaw e' sigām sabab tināw ma saga a'a mahadjana'.*
20 Amiha gi' sigām waktu ahāp bo' supaya iya tinandanan e' sigām
pehē' ni pang'ntanan gubnul. Jari aniya' saga a'a tinambahan e' sigām,
a'a magbau'-bau' in sigām asaltun. Pinapehē' sigām ni si Isa, kalu iya
tajallat ma bissalana.
21 Yuk saga a'a tinambahan itu ni si Isa, “Tuwan guru, kata'uwan
kami in bissalanu maka pamandu'nu abontol to'ongan. Mbal ka
amapagbidda' ma a'a minsan sai, maka b'nnal sadja pamandu'nu pasal
kaul maka pi'il ya kinabaya'an e' Tuhan.
22 Haka'in kami kono'. Bang kita ganta' amayad sukay ni parinta
Rōm, ya deyo' min Sultan Mahatinggi he', langgalta bahā' sara'
agamatam?”
23 Sagō' kinata'uwan asal e' si Isa pangangakkal sigām, angkan yukna
ma sigām,
24 “Pa'nda'in aku sīn.” Pag'nda' si Isa ma sīn, yukna, “Patta' sai maka
ōn sai ma sīn itu?”
“Patta' Sultan Mahatinggi maka sulatna,” yuk sambung sigām.
25 “Na,” yuk si Isa, “pagka suku' sultan ko' itu, pamayarunbi ni iya.
Damikiyanna, bang aniya' ai-ai suku' Tuhan, tukbalinbi isab ni Tuhan.”
26 Manjari mbal iya takole' nijallat e' sigām ma pasal pah'llingna ma
mairan. Landu' sigām ainu-inu ma panambungna, angkan sigām mbal
makapamissala.

Pasal Kallum Balik ma saga A'a Magpatayan
(Matiyu 22:23-33; Markus 12:18-27)

---

* **20:19 20:19** Mahadjana': hatina saga a'a kamemon ma deyo'an dakayu' pagparintahan.

27 Puwas e' aniya' pina'an ni si Isa saga a'a Saddusi, daginis agama
Yahudi ya amandu' halam aniya' a'a magpatayan allum pabīng ma llaw
damuli.
28 Atilaw sigām ma si Isa, yuk-i, “Tuwan Guru, aniya' sara' bay
pang'bba kitam e' si Musa pasal a'a amatay ma halam taga-tubu'. In
baluna subay niā' h'nda e' siyalina, bo' supaya aniya' anak binista tubu'
min a'a bay amatay he'.
29 Na,” yuk sigām, “aniya' bay pitu' l'lla magdanakan. Magh'nda
siyaka sagō' amatay iya ma halam taga-anak.
30 Jari nih'nda balu e' danakan pasunu' ati amatay isāb ma halam
taga-anak.
31 Damikiyanna isab siyali kat'lluna. Jari in pitu' magdanakan bay
makah'nda ni dakayu' d'nda he', bo' amatay sigām kamemon ma halam
taga-anak.
32 Ma katapusanna amatay isab d'nda.
33 Na, Tuwan,” yuk sigām, “bang ta'abut llaw pagpakallum pabalik
saga a'a magpatayan, h'nda sai bahā' d'nda he'? Sabab bay iya ta'ā'
h'nda e' sigām kapitu' magdanakan.”
34 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Saga a'a ma dunya itu
magh'nda asal maka magh'lla.
35 Sagō' saga a'a ya binista e' Tuhan makajari pinakallum pabalik
min kamatay, ya tōp isab maglahat mahē' ma sulga', mbal na sigām
magh'nda-h'lla.
36 Sabab mbal na sigām magkamatay sagō' parasali' na sigām ni saga
mala'ikat. Anak Tuhan na sigām sabab pinakallum na pabīng min
kamatay sigām.
37 Pinatampal isab e' si Musa pasal kapakallum a'a min kamatay.
Sabab ma waktu ka'nda'na po'on puhung bay sabbutna Panghū' Tuhan,
yuk-i, ‘Tuhan pagtuhanan disi Ibrahim maka si Isa'ak maka si Yakub.’
38 Hatina Tuhan itu pagtuhanan asal e' saga a'a allum, ngga'i ka e'
a'a magpatayan. Allum asal a'a kamemon ma pang'nda' Tuhan.”
39 Ah'lling saga guru sara' agama kasehe', yuk-i, “Tuwan Guru, ahāp
sambungnu ilu.”
40 Jari halam aniya' makatawakkal anilaw iya pabalik.

Panilaw pasal Al-Masi
(Matiyu 22:41-46; Markus 12:35-37)

41 Jari atilaw si Isa ma sigām, yukna, “Angay saga a'a magpina'in in
Al-Masi tubu' sultan Da'ud?
42 Sabab si Da'ud magbaran bay angallam ma deyom Kitab Jabul,
yukna,
‘Bay angabtang Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
“Dai' ka, aningkō' ka ma bihingku kowan,
43 ati bowaku palbantahannu ni deyo' pād-tape'nu.” ’
44 Na,” yuk si Isa, “pagka Al-Masi niōnan Panghū' e' sultan Da'ud, tantu
iya ngga'i ka hal panubu' si Da'ud.”

Pamituwa si Isa Pasal saga Guru Sara' Agama
(Matiyu 23:1-36; Markus 12:38-40)

45 Pasalta' pa'in pakale saga a'a inān kamemon, ah'lling si Isa ni saga
mulidna, yukna,

46 “Halli'inbi saga guru sara' agama, ya tagihan maglunsul magpamakay juba ataha'. Tagihan isab sigām nihulmat bang ma mairan. Bang ma deyom langgal, bilahi sigām pinatingkō' ma tingkō'an bangsahan. Damikiyanna bang sigām ma pagjamuhan, subay paningkō'an a'a alanga ya paningkō'an sigām.
47 Ni'inyaya e' sigām saga balu d'nda bo' ta'ā' luma' sigām, ati pinataha' sambahayang sigām, paglaku-laku in sigām bal-iman. Angkan pinakalap kabinasahan sigām.”

21

Pasal Sīn ya Panukbal e' Balu D'nda
(Markus 12:41-44)

1 Manjari patongas si Isa ati ta'nda'na saga a'a dayahan magpangahūg sīn pagjakat sigām ni tu'ung ma deyom langgal inān.
2 Aniya' isab ta'nda'na dakayu' d'nda balu, miskin to'ongan, angahūg duwa unud sīn.
3 Yuk si Isa, “B'nnal ya pangahakaku ma ka'am itu, ya duwa unud sīn tahūg e' d'nda miskin itu labi gi' halga'an min pilak bay tahūg e' kamemon saga a'a kasehe'an.
4 Sabab,” yuk si Isa, “bay sigām amuwan min alta' sigām manglabilabihan. Saguwā' d'nda itu, minsan iya miskin sidda, bay amuwan sīnna kamemon ya arak pam'llina napakana.”

Pamandogahan Pasal Llaw Kiyamat
(Matiyu 24:1-2; Markus 13:1-2)

5 Aniya' saga mulidna kasehe' magsuli-suli pasal langgal pagkulbanan. Ahāp kono' ninda' saga batu bay ginuna pangahinang langgal e', maka aheka alti-altina bay panukbal ni Tuhan. Takale pa'in suli-suli sigām itu e' si Isa, yukna,
6 “Ma sinōng nilubu du kamemon ya ta'nda'bi ilu. Halam du aniya' batuna angapin magbangkat, sabab pinagkaukanat kamemon.”

Kasigpitan maka Katiksa'an
(Matiyu 24:3-14; Markus 13:3-13)

7 Tinilaw iya e' sigām. “Tuwan Guru,” yuk sigām, “sumiyan paniya' ya bay yuknu insini'? Maka ai pandogana bo' kinata'uwan in pakaradja'an inān at'kka na?”
8 Anambung iya, yukna, “Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan. Sabab ma sinosōng ilu aheka pi'itu anabbut ma ōnku, maglaku-laku in sigām Al-Masi. Ya pah'lling sigām, ‘Kiyamat na!’ Sagō' da'a kam magkahagad ma sigām.
9 Bang aniya' takalebi hunub-hunub pasal pagbono' atawa pasal lengog, da'a kam agawa. Tantu paniya' saga pagbono' sagō' ngga'i ka gi' ina'an-i llaw kiyamat.”
10 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Magbono' du bangsa dakayu' maka dakayu', parinta dakayu' isab maka dakayu'.
11 Paniya' du saga linug aheya maka gotom maka saki bonglay ma kaluha'an dunya. Aniya' isab saga paltanda'an ta'nda' ma b'ttong langit, paltanda'an makainu-inu maka makatāw-tāw.
12 Sagō' dahū min ina'an-i sinaggaw kam e' saga a'a maka nila'at. Binowa du kam ni langgal sigām bo' kam nihukum maka ni'isi ni

deyom kalabusu. Tinukbalan du isab kam ni saga sultan maka ni
gubnul bo' kam nihukum ma sabab pameya'bi ma aku.
13 Bang kam ma alopan sigām, ya na ina'an waktu kapangahakabi
ma sigām lapal ahāp pasal aku.
14 Sagō' da'a kasusahinbi bang ai panganda'awabi waktu kapanu-
mariya ka'am,
15 sabab aku ya amuwanan ka'am ta'u bo' kam makasambungan
sigām. Jari halam aniya' kuntarabi makasagga' ka'am, maka mbal
katangkisan bissalabi.
16 Minsan saga matto'abi maka dauranakanbi, minsan saga lūng-
kampungbi maka saga kabagayanbi, sinōngan du kam e' sigām ni
kuntarabi. Maka aniya' min ka'am pinapatay du e' sigām.
17 Kinab'nsihan du kam e' a'a kamemon ma sabab pameya'bi ma aku.
18 Sagō' mbal kam kalungayan ai-ai minsan dalamba bu'unbi.
19 Lappasan du kam bang pa'in pahogotbi pangandolbi."

Katiksa'an Sangat Abisa
(Matiyu 24:15-21; Markus 13:14-19)

20 "Bang ta'nda'bi da'ira Awrusalam itu alibut e' sundalu, na,
kata'uwanbi song na waktu pamaka'at iya.
21 Jari sasuku pat'nna' ma lahat Yahudiya subay alahi pehē' ni kabūd-
būran. Sasuku ma deyom da'ira Awrusalam subay paluwas magdai'-
dai', maka sasuku ma deya da'a subay pabīng pehē' ni deyom da'ira.
22 Sabab ya ina'an waktu pangamulka' Tuhan ma manusiya'. Minnē'
aniya' kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma deyom Kitab.
23 Ndū', maka'ase'-ase' sidda saga d'nda ab'ttong ma masa ina'an-i,
maka saga d'nda taga-anak duru'an lagi'. Sabab aniya' kabinasahan
aheya pinat'kka ni kaluha'an lahat itu. Pinat'kkahan du mulka' Tuhan
saga a'ana.
24 Aniya' sigām kasehe'an nilagut e' sundalu, pinapatay. Aniya' a'a
kasehe'an sinaggaw, nihinang pilisu bo' binowa ni sabarang lahat.
Da'ira Awrusalam itu pinaka'at du e' saga kabangsahan ngga'i ka
Yahudi. Subay na ajukup ganta'an pagparinta bangsa inān bo' yampa
sigām ala'an."

Pasal Kabalik Al-Masi Pi'itu ni Dunya
(Matiyu 24:29-31; Markus 13:24-27)

25 "Ma waktu sinōng ilu aniya' paltanda'an paniya' ma mata llaw
maka ma bulan maka ma saga bitu'un. Saga kabangsa-bangsahan
maitu ma dunya isab ag'mma du sumangat sigām. Alengog pikilan
sigām sabab mbal manjari pang'llub tahik maka landos goyak.
26 Agon amatay saga a'a sabab min tāw maka susa sigām, pagka
aniya' bala' niagaran e' sigām song pat'kka ni dunya. Sabab saga
pandoga ma tonga'an ayan pinala'an du min pat'nna'an sigām.
27 Puwas ina'an-i," yuk si Isa, "maka'nda' du saga a'a ma aku, Anak
Manusiya', pi'itu labay min gabun. Ta'nda' e' sigām barakatku maka
kosog sahayaku.
28 Jari bang anagna' saga pakaradja'an ya yukku itu, pabuhat kam
maka patongas sabab mbal na at'ggol, lappasan du kam."

Pamintāngan min Kayu Igira
(Matiyu 24:32-35; Markus 13:28-31)

29 Jari aniya' paralilan pinah'lling e' si Isa ma sigām, yukna,
"Pandogahinbi kayu igira maka saga kayu kasehe'an.
30 Bang ta'nda'bi angugbus dahunna, minnē' kata'uwanbi song
musim pang'llaw na.
31 Damikiyanna itu bang ta'nda'bi paniya' bay pamissalaku ma ka'am
insini' he', minnē' isab kata'uwanbi asekot na waktu pagparinta Tuhan
ma dunya.
32 B'nnal ya pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa. "Ma mbal gi'
magpatayan kamemon saga a'a ya allum ma buwattina'an, paniya' du
pakaradja'an kamemon bay yukku-i.
33 Papinda du langit maka dunya sagō' kabtanganku itu mbal
to'ongan magkapinda."

Saga Bebeya'an si Isa Sinō' Pahalli'

34 "Subay kam pahalli'," yuk si Isa, "bo' kam mbal ta'abutku magdūl-
baya'an di-bi, maka maglango-lango, maka kabuhatan e' legot dunya
itu. Sabab tagha' sadja t'kka llaw ina'an-i, sapantun litag bang pinassik,
35 ati taluwa' saga a'a kamemon ma babaw dunya itu.
36 Pajaga kam to'ongan. Da'a kam pahali angamu' tabang ni Tuhan
bang pa'in aniya' kosogbi, bo' kasandalanbi kamemon pakaradja'an
inān. Angamu' kam tabang isab bang pa'in kam makatampal ni aku,
Anak Manusiya'."
37 Na, kahaba'-kahaba' llaw amandu' na pa'in si Isa ma deyom langgal
pagkulbanan, sagō' pagsangom paluwas iya min da'ira tudju ni būd
Jaitun bo' pahanti' mahē'.
38 Dai'-llaw lagi' pina'an na pa'in saga a'a kamemon ni langgal
pagkulbanan bo' akale ma pandu'na.

22

Pinagisunan si Isa
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Yahiya 11:45-53)

1 Na, marai' na Hinang Tinapay Halam Pasuligna, ya pinagōnan isab
Hinang Paglakad.
2 Saga imam alanga maka saga guru sara' agama amikil-mikil bang
buwattingga e' sigām amapatay si Isa ma halam aniya' makata'u. Tu'ud
sigām tināw ma saga a'a katimukan.

Kapanipu si Judas ma si Isa
(Matiyu 26:14-16; Markus 14:10-11)

3 Manjari pasōd nakura' saitan ni deyom pikilan si Judas, ya niōnan
Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa.
4 Pehē' si Judas itu ni saga imam alanga maka ni saga nakura' ma jaga
langgal pagkulbanan, bo' sigām bowana magisun bang buwattingga
e'na anōngan si Isa ni sigām.
5 Kinōgan sigām to'ongan ati anganjanji' sigām anambahan iya maka
sīn.
6 Angaho' magtūy si Judas ati anagna' iya amiha waktu ahāp
panōngna ma si Isa ni saga bantana ma halam aniya' a'a saddī
maina'an.

Pagsakap ma Hinang Paglakad
(Matiyu 26:17-25; Markus 14:12-21; Yahiya 13:21-30)

7 Manjari ta'abut na Hinang Tinapay Halam Pasuligna. Ya na ina'an
llaw panumbali' anak bili-bili ma Hinang Paglakad.
8 Sinō' e' si Isa si Petros maka si Yahiya, yukna, “Pehē' kam magsakap
ai-ai pagkakantam ma Hinang Paglakad.”
9 Yuk sigā ma iya, “Tuwan, maingga kabaya'annu panakapan kami?”
10 Yukna ni sigā, “Makasōd pa'in kam ni deyom da'ira ilu, sinampang
du kam e' dakayu' l'lla amowa kibut isihan bohe'. Turulunbi iya ni
luma' pasōranna,
11 ati yukbi ma tag-dapu luma', ‘Sinō' ka tinilaw e' guru bang ma'ai
kono' bilik pagtimukanna maka saga mulidna?’
12 Jari pina'nda'an du kam bilik aluha ma diyata' angkap,” yuk si Isa.
“Panyap asal bilik inān. Maina'an kam magsakap pagkakantam.”
13 Jari pehē' na sigā. Ta'nda' e' sigā mahē' buwat bay pangahaka si
Isa, ati sinakap e' sigā pagkakan ma Hinang Paglakad.

Jamuhan Pangentoman ma Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-30; Markus 14:22-26; 1 Kurintu 11:23-25)

14 Ta'abut pa'in waktu pagjamu, aningkō' na si Isa maka saga a'a bay
kawakilanna bo' sigām magkakan.
15 Ah'lling iya ni sigām, yukna, “Ya itu kabaya'anku to'ongan, subay
magsalu maka ka'am amangan ma Hinang Paglakad itu, ma mbal lagi'
aku makalabay kabinasahan.
16 Sabab haka'anta kam, puwas itu mbal na aku amangan jamu itu
pabīng, subay na asampulna' pagparinta Tuhan.”
17 Manjari niā' e' si Isa dakayu' sawan. Niamu'an e'na pagsukulan
bo' yampa ah'lling ni sigām, yukna, “Sambutunbi inuman itu bo'
inumunbi dangan maka dangan.
18 Sabab haka'anta kam, puwas minnitu mbal na aku anginum binu-
anggul itu sat'ggol halam gi' pat'nna' pagparinta Tuhan ma manusiya'.”
19 Puwas e' niā' e'na tinapay. Niamu'an e'na pagsukulan bo' yampa
pagpōng-pōngna ati pamuwanna ma saga mulidna. “Tinapay itu
baranku ko', ya pamalilla'ku ma pasalbi. Hinangunbi itu pangen-
tomanbi aku.”
20 Damikiyanna isab, pagubus sigām amangan, pamuwan e'na
inuman ma sigām. “Inuman itu,” yukna, “ta'nda' sin kapagsulutan
Tuhan maka manusiya', ya hinangna baha'u itu. Ati tatuman du pagka
pinabu'us laha'ku ma sababbi.
21 “Sagō' nda'unbi,” yuk si Isa, “ya a'a song anōngan aku ni bantaku,
itiya' maitu magsalu maka aku.
22 Sabab aku Anak Manusiya' itu, amatay du buwat asal pangang-
ganta' Tuhan ma aku. Saguwā' asiya-siya du a'a ya anōngan aku ni
bantaku.”
23 Jari magtilaw-tilawan di-sigām saga mulid inān bang sai min sigām
ya anganiyat anōngan si Isa ni bantana.

Paglugat saga Mulid bang Sai Sigām Alanga

24 Na, maglugat saga mulid inān bang sai ma sigām subay pinalanga.
25 Sagō' yuk si Isa ma sigām, “Maitu ma dunya, saga sultan
ma kabangsa-bangsahan magmanda asal ni saga a'a ma deyo'an
sigām. Maka saga nakura' sigām pagmakōkan bilahi nihulmat e' a'a
kamemon, in sigām kono' po'onan kahāpan ma deyom lahat e'.

26 Sagō' ka'am ilu da'a subay magbuwattē'. Ya bangsahan to'ongan
ma ka'am subay sumali' bowahanna ni bowahan kasiyalihan. Maka
a'a pagnakura'an subay sumali' ni sosoho'an.
27 Sai bahā' bangsahan? A'a aningkō' amangan atawa a'a mag-
bubuhat kinakan? Ya tantu bangsahan a'a aningkō' amangan. Sagō'
aku itu, itiya' ma ka'am sali' sosoho'anbi.
28 "Ka'am ilu bay pataptap ma aku minsan aku ma deyom kasusahan.
29 Manjari itu, pagka aku kabuwanan kapatut e' Mma'ku mag'ntan
parinta ma sinosōng, pamuwanku isab ma ka'am kapatut buwattē'.
30 Magbeya' du kitam amangan ma deyom pagparintahanku. Pat-
ingkō'ta du kam ma paningkō'an bangsahan bo' kam angahukum ma
sangpū' maka duwa bangsa panubu' si Isra'il."

Papata si Isa Pasal Pamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Yahiya 13:36-38)

31 Manjari ah'lling si Isa ma si Simun Petros. "Simun!" yukna.
"Niamu' kam e' nakura' saitan bo' niayak e'na sapantun tirigu.
32 Sagō' bay ka amu'anku tabang ni Tuhan, Simun, bang pa'in mbal
apinda pangandolnu ma aku. Taikutannu du aku, sagō' bang ka
pabīng ni aku subay ka amat'ttog iman saga dauranakannu."
33 Yuk si Petros, "Tuwan Panghū', mbal ka taikutanku. Bang ka
ganta' pinakalabusu, parongan du aku ma ka'a. Bang ka pinapatay,
lilla' du aku paunung ma ka'a."
34 Yuk sambung si Isa, "Haka'anta ka, Petros, ma sangom itu ma
halam gi' angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal
kata'uwannu."

Pasal Pitaka, Paglutu'anan maka Pakokos

35 Ah'lling gi' si Isa ma saga mulidna, yukna, "Waktu bay ka-
panoho'ku ka'am pal'ngngan magnasihat ma halam aniya' pitaka
atawa paglutu'anan atawa taumpa' tabowabi, aniya' bahā' bay kulang
ma ka'am?"
"Halam," yuk sigām.
36 "Sagō' buwattina'an," yuk si Isa, "bang aniya' sīnbi atawa
paglutu'ananbi, bowahunbi na ma pal'ngngananbi. Maka sasuku ha-
lam aniya' patakosna subay pab'llihanna badju'na bo' aniya' pam'llina
kalis.
37 Sabab haka'anta kam, song na maujud lapal Kitab ya bay tasulat
ma sabab aku, ya yuk-i, 'Talapay iya ma saga a'a angalanggal sara'.' "
38 Yuk saga mulid, "Nda'un, Tuwan, aniya' maitu duwa kalis."
"Sarang na ko' ilu," yuk si Isa.

Ma Kabbun Getsemane
(Matiyu 26:36-46; Markus 14:32-42)

39 Jari paluwas si Isa min da'ira tudju ni būd Jaitun buwat asal
kabiyaksahanna, maka ameya' ma iya saga mulidna.
40 Pagt'kkana ni papehē'anna, yukna ma sigām, "Angamu' kam
tabang ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' sasat."
41 Puwas e' ala'an iya min sigām, saga dabantungan lawakna, ati
pasujud iya angamu'-ngamu' ni Tuhan.

42 Yukna, “O Mma', bang ka bilahi, la'anin lagi' min aku sawan
kabinasahan itu. Sagō' ngga'i ka kabaya'anku subay nirūlan, bang
pa'in kabaya'annu du.”
43 Manjari aniya' panyata' ni iya dakayu' mala'ikat min sulga'
amuwanan iya kosog panandalna.
44 Na, pagka mbal manjari dukkana, akosog gom pa'in panganjun-
jungna ni Tuhan ati am'ttak hulasna ni tana', pinaka na luwa laha'.
45 Aubus pa'in e'na angamu'-ngamu', an'ngge iya bo' pabalik pehē' ni
saga mulidna ati tabākna sigām magtulihan kabowa sukkal sigām.
46 Yuk si Isa ma sigām, “Angay kam atuli? Punduk kam angamu'-
ngamu' ni Tuhan bo' kam mbal tabowa e' sasat.”

Pagsaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Yahiya 18:3-11)

47 Na, hinabu lagi' si Isa ah'lling ni saga mulidna, aheka a'a at'kka
pina'an. Ya pameya'an sigām si Judas, dakayu' mulid si Isa min
kasangpū' maka duwa he'. Pa'abut iya magtūy ni si Isa arak aniyum
iya.
48 Sagō' ah'lling si Isa ma iya, yukna, “Buwattitu bahā', Judas,
pangakkalnu ma Anak Manusiya'?”
49 Kinata'uwan pa'in e' saga mulid ma atag si Isa bang ai song
nihinang ma iya, atilaw sigām, “Tuwan, guna kami na bahā' kalis
kami?”
50 Jari nilagut sosoho'an Imam Muwallam e' dakayu' mulid inān, ati
autas magtūy dambila' taingana.
51 Sagō' yuk si Isa, “Sarang na ko' ilu.” Jari ni'ntanan e'na tainga a'a
he' ati kauli'an magtūy.
52 Ah'lling si Isa ni saga a'a bay pina'an anaggaw iya, ya na saga imam
alanga maka saga nakura' jaga langgal, maka saga pagmatto'ahan
bangsa Yahudi. Yukna ma sigām, “Kabā'bi ba in aku itu mundu, ya
po'on kam amowa kalis maka kakakal?
53 Llaw-llaw mahē' na pa'in aku ma deyom langgal pagkulbanan,
sagō' halam aku bay tasaggawbi. Saguwā' ya na itu waktu pamasuku'
ka'am bo' aku tasaggawbi, maka waktu isab kapagagi nakura' saitan.”

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:57-58, 69-75; Markus 14:53-54, 66-72; Yahiya 18:12-18, 25-27)

54 Manjari sinaggaw si Isa e' sigām, binowa ala'an minnē' tudju ni
luma' Imam Muwallam. Paturul si Petros ma si Isa min katāhan.
55 Aniya' api bay pinakeyat e' saga sundalu ma halaman luma' Imam
Muwallam ati parakayu' si Petros ni sigām magtingkō'an ma atag api
he'.
56 Jari itu, sabu pa'in iya aningkō' ma kasinagan api, ta'nda' iya e'
dakayu' d'nda ipatan Imam Muwallam. Pinatongan iya pahāp-hāp e'
d'nda itu maka e'na ah'lling, yukna, “A'a itu bay ameya' ma si Isa.”
57 Sagō' amalilu si Petros, yukna, “Arung, mbal iya kata'uwanku!”
58 Mbal at'ggol minnē' aniya' dakayu' l'lla ang'nda' ma si Petros ati
yukna, “Ya du ka'a dambeya'an maka sigām!”
Sagō' ah'lling si Petros, yukna, “Ngga'i ka aku, tuwan!”
59 Palabay pa'in danjām aniya' isab a'a saddī angegot-ngegot, yukna,
“Kata'uwanku a'a itu bay du sehe'na, sabab a'a Jalil isab iya!”

60 Anambung si Petros, yukna, “Tuwan, mbal kata'uwanku bang ai
pah'llingnu ilu!”
Hinabu si Petros masi ah'lling, magtūy angukku'uk manuk.
61 Jari palingi' si Isa ang'nda' ma si Petros ati taentom e' si Petros bay
pah'lling si Isa ma iya, ya yukna, “Ma mbal gi' angukkugu'uk manuk
sangom itu, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”
62 Magtūy paluwas si Petros minnē'. Anangis iya, magdukka
to'ongan.

Si Isa Pinagtunggīng maka Pinagtibu'
(Matiyu 26:67-68; Markus 14:65)

63 Pinagtunggīngan si Isa e' saga a'a anganjagahan iya, maka
pinagtibu' iya e' sigām.
64 Tinambunan matana bo' yampa nilata. “Tokorun kono',” yuk
sigām, “bang sai anibu' ka'a!”
65 Aheka gi' isab pamūng-mūng sigām pamahina' sigām ma iya.

Pinaharap si Isa ni saga Pagnakura'an
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Yahiya 18:19-24)

66 Pagk'llat llaw na, magtimuk saga pagmatto'ahan bangsa Yahudi
maka saga kaimaman alanga maka saga guru sara' agama. Jari binowa
si Isa paharap ni palhimpunan sigām.
67 Yuk sigām ma iya, “Haka'in kami to'ongan bang ka'a ya Al-Masi.”
Anambung si Isa, yukna, “Minsan kam haka'anku mbal du aku
kahagadbi.
68 Maka bang aniya' tilawku ma ka'am, mbal du kam anambung.
69 Sagō' puwas min llaw itu in aku, Anak Manusiya', aningkō' du ma
atag Tuhan Sangat Kawasa, ma bihingna kowan.”
70 Yuk sigām kamemon, “Na, bang buwattē', Anak Tuhan ka bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ya na yukbi, aku na.”
71 Jari ah'lling sigām, yuk-i, “Angay kitam amiha saksi' saddī! Sabab
takaleta himumūnganna itu.”

23

Binowa si Isa Paharap ni Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Yahiya 18:28-38)

1 Manjari magt'nggehan saga a'a palhimpunan kamemon ati binowa
si Isa e' sigām paharap ni gubnul Pilatu.
2 Maina'an pa'in, tinuntutan e' sigām si Isa, yuk-i, “Ta'abut kami a'a
itu amowa bangsa kami anagga' ma parinta. Tasoho'na saga a'a subay
da'a amayad sukay ni Sultan Mahatinggi. Maglaku-laku isab iya in iya
Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan.”
3 Atilaw si Pilatu ma si Isa. “Ka'a ilu,” yukna, “sultan ka bahā' ma
bangsa Yahudi?”
Anambung si Isa, yukna, “Ya na yuknu ilu.”
4 Yuk si Pilatu ni saga kaimaman alanga maka ni kaheka'an a'a inān,
“Halam aniya' tapihaku sababan pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Saguwā' angegot na pa'in sigām, yuk-i, “Pinalengog e'na saga a'a
ma kaluha'an lahat Yahudiya sabab min pamandu'na. Bay tagna'anna
hinangna ma lahat Jalil, manjari itiya' na iya pasampay pi'itu ni
Awrusalam.”

Tin'kkahan si Isa ni Sultan Herod

6 Na, pagkale itu e' si Pilatu, magtūy tilawna bang min lahat Jalil si
Isa.
7 Makata'u pa'in si Pilatu in si Isa asal min lahat pagsultanan si Herod,
sinō' iya tin'kkahan ni si Herod sabab ina'an iya ma Awrusalam pasalta'
ma waktu ina'an-i.
8 Pag'nda' si Herod ma si Isa, akōd iya to'ongan sabab at'ggol na
baya'na ang'nda' iya. Aheka bay takalena pasal si Isa angkan bilahi
ang'nda' iya hinabuna maghinang hinang kawasahan.
9 Aheka panilaw si Herod ma si Isa, sagō' mbal iya anambung.
10 Manjari pasekot pina'an saga kaimaman alanga maka saga guru
sara' agama, ati akosog e' sigām anuntutan si Isa.
11 Manjari pinagtunggīngan si Isa e' si Herod maka saga sundaluna,
nihalipulu isab e' sigām. Pinas'mmekan iya maka juba landu' alingkat
bo' yampa pinabīng ni si Pilatu he'.
12 Na, ya na ina'an llaw kapaghāp si Herod maka si Pilatu, sabab bay
sigām magbanta tagna'.

Pinat'nna'an si Isa Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-26; Markus 15:6-15; Yahiya 18:39—19:16)

13 Manjari nilinganan e' si Pilatu saga kaimaman alanga maka saga
pagnakura'an maka saga a'a kamemon. Sinō' sigām patimuk ni iya.
14 Yukna ma sigām, “Bay bowabi a'a itu ni aku, pagka yukbi in
iya amidjakan saga a'a anagga' ma parinta. Bay na iya pariksa'ku
maitu ma pang'nda'bi sagō' halam aku makabāk dusa ma iya buwat
panuntutbi.
15 Buwattē' isab ma si Herod, angkan pabowana si Isa pabalik pi'itu.
Atampal ko' itu, halam aniya' la'at bay tahinang e' a'a itu pamat'nna'an
iya hukuman ni kamatay.
16 Angkan sō'ku iya niraplosan sadja bo' yampa pinal'ppa.”
[
17 Angkan buwattē' pah'lling si Pilatu sabab ya kabiyaksahanna
kahaba' tahun, bang maghinang saga Yahudi ma Hinang Paglakad,
subay iya amal'ppa dakayu' pilisu.]
18 Makakale pa'in saga katimukan a'a ma lling si Pilatu, magtūy sigām
magpangolang kamemon. Yuk sigām “Papatayun a'a ilu! Si Barabbas
ya kabaya'an kami pinal'ppa.”
19 Na, si Barabbas itu bay pinakalabusu ma sabab hiluhala' bay
tahinangna ma da'ira Awrusalam, maka ma sabab hinangna amono'.
20 Jari amissala pabalik si Pilatu ni saga a'a he', sabab bilahi amal'ppa
si Isa.
21 Sagō' magpangolang sidda sigām, yuk-i, “Lansangun iya ni hāg!
Lansangun iya ni hāg!”
22 Ah'lling gi' si Pilatu, kamint'lluna na. “Angay?” yukna. “Ai bay
hinangna ala'at? Halam aniya' tabākku sababan pamapatay iya. Sō'ku
sadja iya niraplosan bo' yampa pinal'ppa.”
23 Sagō' angabut-ngabut sigām angolang pakosog in si Isa subay
nilansang ni hāg. Jari hal magpabeya' la'a si Pilatu,
24 angkan pat'nna'na hukuman ma si Isa buwat pangamu' sigām.

25 Pinal'ppa e'na a'a ya niamu' e' sigām pinaluwas, a'a bay takalabusu
ma sabab panagga'na ma parinta maka ma sabab pamono'na. Sagō'
tinukbalan si Isa ni sigām bo' tahinang buwat kabaya'an sigām.

Nilansang si Isa ni Hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Yahiya 19:17-27)

26 Manjari itu binowa si Isa e' saga sundalu paluwas minnē'. Pasalta',
aniya' a'a talanggal e' sigām palūd min deya tudju ni Awrusalam.
Ōnna si Simun, a'a min lahat Kirini. Minandahan iya e' saga sundalu,
pinatanggung ma iya hāg ya song pangalansangan si Isa. Sinō' iya
ananggung min buli'an si Isa.

27 Aheka to'ongan saga a'a paturul ma si Isa, maka aniya' isab saga
d'nda angolang maka magtangis ma sababna.

28 Palingi' si Isa ang'nda' ma sigām ati yukna, "Ka'am saga d'nda
Awrusalam, da'a aku panangisanbi. Baranbi maka panganakbi ya
subay panangisinbi.

29 Sabab aniya' llaw at'kka ma sinosōng in ka'am amissala du, 'Ahāp
sukud saga d'nda halam bay makapangiram, ya halam bay maka'anak
maka halam bay makaparuru' onde'.'

30 Ya na ko' inān waktu kapanukna' manusiya' di-sigām, yuk-i, 'Bang
pa'in paligid ni aku saga būd itu! Bang pa'in aku katambunan e' saga
kabūd-būran!' "

31 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Bang maka'ase'-ase' kahālanbi ma
buwattina'an, akalap lagi' ma waktu sinōng inān. Buwat sapantun
po'on kayu, bang tatunu' ma masi lagi' allum, luba'-lagi'na bang atoho'
na."

32 Aniya' gi' duwangan a'a saddī min si Isa binowa e' sigām pinapatay,
a'a bay makalanggal sara'.

33 Jari pagt'kka sigām ni lahat niōnan "Peya'-peya' Kōk", na nilansang
si Isa e' sigām ni hāg inān. Nilansang isab saga a'a makalanggal sara'
ma hāg sigām. Dakayu' inān pinat'ngge ma bihing si Isa kowan maka
dakayu' ma bihingna gibang.

34 Anabbut si Isa ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ampunun saga a'a
angalansang aku itu, sabab mbal tahati e' sigām bang ai hinang sigām."

Maglegot saga sundalu, pinagtokoran e' sigām saga s'mmek si Isa
bang ma sai dapuna.

35 Magt'nggehan maina'an saga a'a ang'nda'-ng'nda' ma si Isa, maka
pinagudju' iya e' saga pagnakura'an bangsa Yahudi. Yuk sigām, "A'a
itu, makalappas a'a saddī. Subay iya angalappas di-na bang sab'nnal-
b'nnal iya Al-Masi, ya tapene' e' Tuhan magsultan!"

36 Pinagtunggīng isab iya e' saga sundalu. Pasekot sigām ni iya
anōngan binu al'ssom pamainum iya.

37 Yuk sigām, "Bang ka sab'nnal-b'nnal sultan saga Yahudi, angalap-
pas ka di-nu!"

38 Maka aniya' sulat bay pinat'nna' ma hāg min diyata' kōkna, yuk-i,
"SULTAN BANGSA YAHUDI."

39 Pinamūng-mūngan isab si Isa e' dakayu' a'a langgal sara' bay
nilansang inān. Yukna, "Ka'a ya Al-Masi bahā'? Angalappas ka di-nu,
bo' kami isab bowahun."

40 Sagō' pinah'llingan iya e' a'a langgal sara' dakayu', yukna, “Angay?
Halam aniya' tāwnu ma Tuhan? Sali'-sali' hukuman ma kitam
t'llungan.
41 Sagō' kita duwangan itu, wajib kita subay pinapatay buwattitu
sabab ya na tungbas saga kahinanganta. Sagō' a'a itu, halam aniya'
la'at bay tahinangna.”
42 Jari yukna ni si Isa, “Isa, entomun aku bang ta'abut na waktu
kapagparintanu.”
43 Yuk si Isa ma iya, “B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a, llaw itu du
magbeya' kita ma lahat Tuhan.”

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Yahiya 19:28-30)

44 Jari itu, augtu pa'in llaw, angalendom mata llaw ati taluwa' lendom
kaluha'an lahat e' sampay ni lisag t'llu kohap.
45 Maka agese' duwa in kultina ya pangagpang ma deyom langgal
pagkulbanan inān.
46 Manjari angolang si Isa pakosog, yukna, “O Mma', sōnganku
na nyawaku ni komkomannu.” Aubus pa'in pah'llingna itu, magtūy
ab'kkat napasna.
47 Pag'nda' kapitan sundalu ma pakaradja'an itu, sanglitanna Tuhan.
Yukna, “B'nnal a'a itu ahāp asal addatna.”
48 Sampay saga a'a magtimuk maina'an, pag'nda' sigām ma bay
paniya' inān, magpamole' sigām an'ppak daggaha sigām sabab kaheya
susa sigām.
49 Ina'an isab magpan'ngge min katāhan saga bagay si Isa kamemon
sampay saga d'nda bay ameya' paumpig ma iya min lahat Jalil lagi'.
Ang'nda'-ng'nda' sigām ma pakaradja'an itu kamemon.

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Yahiya 19:38-42)

50-51 Na, aniya' a'a maina'an niōnan si Yusup, a'a min kaluma'an
Arimati ya ma lahat Yahudiya. A'a abontol asal iya, ahāp addat-
tabi'atna. Atuyu' iya angagad ma waktu pamat'nna' parinta Tuhan ma
manusiya'. Dakayu' iya pagmatto'ahan, sagō' halam iya bay pauyun
ma kagara'an maka kahinangan pagkahina pamapatay ma si Isa.
52 Jari pehē' si Yusup itu pa'alop ni si Pilatu angamu' patay si Isa.
53 Pinareyo' e'na min hāg ati sinaput e'na bo' yampa pat'nna'na ma
deyom pagkubulan bay kinehean ma deyom batu lakit. Baha'u asal
kubul inān, halam lagi' bay kapangubulan.
54 Kohap Juma'at na ma buwattē', song llaw Sabtu', arai' na pas'ddop
llaw.
55 Bay ameya' isab ma si Yusup saga d'nda bay paumpig ma si Isa
min lahat Jalil lagi', ati ta'nda' e' sigām kubul maka buwattingga e' si
Yusup amat'nna' patay si Isa.
56 Jari amole' na sigām anakap saga laksi' maka ns'llan pahamut
pamahilala' sigām ma mayatna.

Ta'abut pa'in llaw Sabtu', pahali na sigām buwat panoho'an sara'
agama.

24

Si Isa Allum Pabīng
(Matiyu 28:1-10; Markus 16:1-8; Yahiya 20:1-10)

1 Pagk'llat llaw Ahad bo' subu-subu to'ongan, pehē' saga d'nda he' ni
kubul amowa saga laksi' bay sakap sigām.
2 Pagt'kka pehē', ta'nda' e' sigām taplok batu wa'i bay ginulungan
min lowang kubul.
3 Pasōd sigām ni deyom sagō' ta'nda' in mayat si Isa halam na
maina'an,
4 ati asasaw pikilan sigām ma sabab ina'an-i. Sakali aniya' an'ngge
ma bihing sigām duwangan l'lla, makasilaw sidda s'mmek sigā.
5 Sinōd tāw saga d'nda ina'an, angkan sigām hal patondok. Sagō'
yuk duwangan l'lla inān, "Angay pihabi a'a allum maitu ma deyom
kakubulan saga a'a magpatayan?
6 Halam na maitu si Isa. Allum na iya pabalik. Entomunbi bay
pah'llingna ma ka'am, waktu kamahe'na lagi' ma lahat Jalil.
7 Yukna he', 'In aku, Anak Manusiya', sinōngan du pehē' ni
pang'ntanan saga a'a dusahan bo' nilansang e' sigām ni hāg pinapatay.
Ma kat'llu llawna, allum du aku pabīng.' "
8 Jari taentom e' saga d'nda itu bay pah'lling si Isa he',
9 ati amole' sigām min kubul ni luma'. Nihaka e' sigām saga
pakaradja'an itu kamemon ma saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa,
maka ma saga mulidna kasehe'.
10 Ya d'nda angahaka itu si Mariyam a'a min Magdala, maka si
Joanna, maka si Mariyam ina' si Yakub, maka saga d'nda saddī bay
sehe' sigām.
11 Sagō' mbal am'nnal saga a'a kawakilan ma haka saga d'nda inān
sabab kinabā' hal magligaw.
12 Sagō' an'ngge si Petros min baina bo' paragan ni kubul. Pagt'kkana
pehē', pakuru' iya pasīb, sagō' halam aniya' ta'nda'na ma deyom, luwal
saga saput pat'nna'an di-na. Jari ala'an iya minnē' maka e'na ainu-inu
ma bay paniya' inān.

Ma Labayan Tudju ni Kauman Emmaus
(Markus 16:12-13)

13 Ma llaw ina'an-i aniya' duwangan mulid si Isa pal'ngngan tudju ni
kaluma'an Emmaus, lawakna saga sangpū' maka dda kilometro (atawa
batu) min Awrusalam.
14 Magsuli-suli na pa'in sigā pasal kamemon ya baha'u bay pat'kka
inān.
15 Hinabu pa'in sigā magsuli-suli, pasekot pina'an si Isa bo' magdon-
gan maka sigā.
16 Ta'nda' iya e' sigā sagō' halam takilā in iya si Isa.
17 Yukna ma sigā, "Ai pagsuli-sulihanbi ma pal'ngngananbi ilu?"
Pahogga' sigā magtūy, maka ala'at pamaihu'an sigā sabab asusa.
18 Jari anambung dangan inān, ya niōnan Kleyopas. "Alō!" yukna,
"Hal du ka'a ma deyom da'ira Awrusalam a'awam pasal pakaradja'an
ya baha'u bay pat'kka maina'an si', sabab kinata'uwan na e' a'a
kamemon!"
19 "Angay? Pakaradja'an ai?" yuk si Isa.

"Ya tahinang ma si Isa, a'a Nasaret," yuk sigā. "Nabi asal iya, taga-
kawasa ma pamissalana kamemon maka ma kahinanganna kamemon
ma pang'nda' Tuhan maka ma pang'nda' manusiya'.
20 Bay iya ni'nde'an ni gubnul e' saga kaimaman kami alanga maka
e' saga a'a pagnakura'an kami. Ni'nde'an iya pehē' supaya pinat'nna'an
hukuman ni kamatay, ati nilansang iya ni hāg bo' pinapatay.
21 Na, bay kami angasa-ngasa to'ongan in iya itu dakayu'-kayu'
pinabeya' e' Tuhan amaluwas kami saga tubu' si Isra'il min kasigpi-
tan. Saguwā' halam dapat, sabab aniya' na t'llumbahangi min bay
kapamapatay sigām ma iya.
22 Lāgi, aniya' isab saga d'nda sehe' kami bay amowahan kami haka
makakuddat insini'. Dai' llaw sī' bay sigām pehē' kono' palu'aw ni
kubul si Isa,
23 sagō' halam na maina'an mayatna. Jari pabalik sigām ni
kamaina'anan kami. Yuk sigām aniya' saga mala'ikat bay magpanyata'
ni sigām. Bay ah'lling kono' mala'ikat e' in si Isa allum na.
24 Sakali aniya' saga sehe' kami bay anganyata' pehē' ni kubul ati
ta'nda' e' sigām buwat bay pangahaka saga kar'ndahan e'. Sagō' halam
ta'nda' si Isa."
25 Manjari ah'lling si Isa ni duwangan itu, yukna, "Ndū', babbal
pahāp ka'am ilu! Angay halam kahagadbi kamemon bay pangabtang
e' kanabi-nabihan?
26 Sabab bang ma sigām in Al-Masi wajib subay makalabay kabinasa-
han dahū bo' yampa pinabangsa."
27 Jari pinahati duwangan itu e' si Isa pasal kamemon ya tasulat ma
deyom Kitab ma sababna. Tinagna'an e'na min kasulatan si Musa,
sampay ni kasulatan kanabi-nabihan kamemon.
28 Makasekot pa'in sigā ni kaluma'an ya papehe'an sigā, magbau'-
bau' si Isa palanjal gi'.
29 Manda' iya tinaggahan e' sigā, yuk-i, "Pi'itu na ka ameya' ma kami
sabab kohap na to'ongan. Sōng na sangom." Angkan pasōd si Isa bo'
pahanti' ma sigā.
30 Makatingkō' pa'in sigām magsalu, niā' e'na tinapay ati niamu'an
pagsukulan ni Tuhan. Puwas e' pinagpōng-pōng e'na bo' yampa
pamuwanna ma sigā.
31 Minnē' pasawa pang'nda' sigā ati takilā iya. Sagō' alanyap iya
magtūy.
32 Jari magsuli-suli sigā duwangan. "Angkan du kita landu' kahōpan
ma h'llingna ma pal'ngnganan e', pagpahatina ma kita pasal Kitab."
33 Pabuhat sigā magtūy bo' pabīng ni Awrusalam. Pagt'kka sigā
pehē', tabāk saga mulid si Isa kasangpū' maka ssa magtimuk maka
mulid kasehe'an.
34 Yuk sigām ma duwangan itu, "Allum na Panghū'tam pabalik!
Allum iya to'ongan! Bay iya patuwa' ni si Simun!"
35 Manjari anuli-nuli isab duwangan itu pasal bay kalabayan sigā
ma lān, maka pasal pakakilā sigā ma si Isa ma salta'na magpōng-pōng
tinapay.

Si Isa Magpa'nda' na ma saga Mulidna

(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Yahiya 20:19-23; Kahinangan 1:6-8)

36 Hinabu pa'in magsuli-suli duwangan e', pina'an si Isa an'ngge ma
t'ngnga'-t'ngnga' sigām. Ah'lling iya, yukna, “Bang pa'in kam kaniya'an
kasannangan.”
37 Takuddat sigām magtūy maka nileya'-leya' to'ongan, sabab pan-
gannal sigām in si Isa inān umagad.
38 Sagō' yukna ma sigām, “Angay tak'bbal deyom ataybi? Angay kam
masi magduwa-ruwa?
39 Nda'unbi tanganku maka tape'ku itu. Aku na ko' itu. Ntaninbi
ba baranku itu bo' kata'uwanbi in aku itu ngga'i ka umagad. Sabab
umagad itu halam aniya' baranna aponod. Ta'nda'bi du aku, aniya'
baranku.”
40 Buwattē' pah'llingna ma sigām. Ati pa'nda'anna tanganna maka
tape'na ma sigām.
41 Sagō' masi sigām kahunitan magkahagad in ina'an b'nnal, sabab
mamarahi sidda kakōgan maka kainu-inuhan sigām. Angkan yuk si
Isa ma sigām, “Aniya' bahā' maitu ai-ai takakan?”
42 Sinōngan iya dangkuri' daing tinapa.
43 Niā' e'na ati kinakan e'na ma pang'nda' sigām.
44 Puwas e' ah'lling iya, yukna, “Ya na ko' itu bay pah'llingku ma
ka'am tagna', waktu kapameya'ku gi' ma ka'am. Yukku tantu aniya'
kamaujuran ma kamemon bay tasulat ma pasal aku, ya tasulat ma
Kitab Tawrat maka ma Kanabi-nabihan, maka ma Jūd Kalangan. Ai-ai
pat'kka itu ma aku, ya na kamaujuran saga sulat sigām.”
45 Manjari pinasawa e' si Isa pikilan sigām bo' supaya makahati ma
lapal Kitab e'.
46 Yukna ma sigām, “Ya na itu asal tasulat ma deyom Kitab: in Al-
Masi subay pinananaman kabinasahan sampay pinapatay. Jari ta'abut
pa'in kat'llu llaw min kamatayna allum du iya pabīng.
47 Subay pinagnasihatan isab saga bangsa kamemon pasal
ka'ampunan dusa. Bang sigām magtaubat sampay ang'bbahan dusa
sigām, niampun sigām e' Tuhan ma sabab Al-Masi. Subay tinagna'an
pagnasihat itu min Awrusalam.
48 Ka'am ya bay maka'nda' ma ai-ai pat'kka ma aku, jari ka'am ya
subay amuwan saksi'.
49 Pabeya'anku ka'am ya bay panganjanji' Mma'ku Tuhan. Sagō' da'a
kam ala'an min da'ira itu sat'ggol kam halam pinahōpan kawasa min
sulga'.”

Pa'angkat si Isa Tudju ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Kahinangan 1:9-11)

50 Jari binowa sigām e' si Isa paluwas min Awrusalam sampay
maka'abut na ni kauman Betani. Pagabut sigām pina'an, pinat'ngge
e' si Isa tanganna pangamu'na kahāpan ma sigām.
51 Pasalta' pa'in iya angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya min sigām
ati tabowa pa'angkat ni sulga'.
52 Amudji sigām ma iya maina'an bo' yampa pabīng tudju ni
Awrusalam. Landu' aheya kakōgan sigām,
53 ati maina'an na pa'in sigām ananglitan Tuhan ma langgal
pagkulbanan. *Tammat*

YAHIYA

Pahati Pasal Jūd itu

Si Yahiya itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū' maka duwa, a'a bay kawakilan e' si Isa magnasihat lapalna. Ina' si Yahiya si Salome, mulid si Isa isab bay magbeya' maka d'nda kasehe'an angayura iya.

Magdaraing asal si Yahiya maka abata' lagi' iya ma waktu kapangabbit si Isa ma iya. Salta' pa'in iya maka danakanna si Yakub amahāp pokot mma' sigā ma bihing danaw, bay palabay si Isa minna'an ati lingananna sigā duwangan binowa pamulid ma iya. Halam iya ang'bba min si Isa sampay ni kato'ana.

Nihaka'an kitam e' si Yahiya bang ai sababanna angkan tasulat e'na jūd itu. Ya mohotna subay magkahagad a'a kamemon in si Isa b'nnal Anak Tuhan, pinapi'itu magpabaran manusiya' supaya kitam makata'uwan Tuhan. Jari sasuku am'nnal ma si Isa taga-kallum taptap sampay ni deyom sulga'.

Aniya' pitu' hinang makainu-inu sinalsila e' si Yahiya ma jūd itu, ati pinahati kitam bang ai to'ongan hatulan saga hinang itu. Minnē' kitam makatantu in si Isa b'nnal-b'nnal bay pinapi'itu e' Tuhan, pagka tahinang saga hinangna makainu-inu he'. Tu'ud iya magdakayu' asal maka Mma'na Tuhan.

Ya niangut e' si Yahiya in a'a kamemon subay magkahagad sampay ameya' ma si Isa, sabab saddī min si Isa halam aniya' labayan pasampayan sigām tudju ni Tuhan.

Lapal Ahāp Pasal Al-Masi ya Tasulat e' si YAHIYA

Palman maka Sawa

1 Ma halam gi' aniya' dunya, asal na Palman. Magdakayu' asal
Palman itu maka Tuhan, maka Tuhan isab Palman.
2 Sangay min katagna' magdakayu' asal Palman maka Tuhan.
3 Bay pinapanjari ai-ai kamemon e' Palman itu, bo' pa'in min
kahandak Tuhan. Halam aniya' pinapanjari minsan ai bang ngga'i ka
min Palman.
4 Palman ya po'onan kallum, maka kallum itu ya amuwan kasawa-
han ma panghati manusiya'.
5 Asinag na pa'in Sawa ma deyom kalendoman, sago' mbal
kap'ddahan e' kalendoman.
6 Aniya' a'a bay pinapi'itu e' Tuhan, niōnan si Yahiya.
7 Sinoho' iya amata'uwan bangsa manusiya' pasal Sawa, supaya
makakale maka magkahagad saga a'a kamemon.
8 Ngga'i ka si Yahiya ya pinagōnan Sawa itu. Ya hinangna pi'itu ni
dunya subay amuwan saksi' pasal Sawa.
9 Sawa b'nnal ko' inān, ya palahil ni dunya bo' amuwan kasawahan
ma panghati maka itikad saga a'a kamemon.
10 Ma dunya pa'in Palman, halam iya takilā e' saga a'a maina'an,
minsan sigām bay pinapanjari e'na min kahandak Tuhan.
11 Bay iya pi'itu ni lahatna luggiya', sagō' halam tataima' e' bangsana.

12 Saguwā' sasuku anaima' Palman itu sampay magkahagad ma iya,
buwananna sigām kapatut bo' supaya sigām manjari anak Tuhan.
13 Tahinang sigām anak Tuhan, ngga'i ka buwat katubu' manusiya',
atawa min kabaya'an manusiya', atawa min napsu l'lla. Ya angkan
sigām tahinang anak Tuhan sabab min kahandak Tuhan.
14 Manjari ya pinagōnan Palman itu bay palahil pi'itu magpabaran
manusiya' bo' pat'nna' ma deyomantam. Jukup asal ma iya ase' maka
lasa maka kasab'nnalan. Ta'nda' kami barakatna maka sahayana, ya
palsuku'an Anak Tuhan dakayu'-kayu'.
15 Anaksi' si Yahiya pasal Palman. Atanog pah'llingna yukna, "Ya na
ko' itu bay pangahakaku ni ka'am, ya yukku, 'Aniya' pi'itu damuli min
aku, sagō' alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma halam gi' aku
bay nianakan'."
16 Ap'nno' Palman e' ase' maka lasa ati makasambut kitam min iya
saga kahāpan manglabi-labihan.
17 Kapat'nna'an kitam sara'-panoho'an Tuhan labay min si Musa.
Kapahampitan kitam ase' maka lasa sampay kasab'nnalan labay min
si Isa Al-Masi.
18 Halam aniya' manusiya' bay maka'nda' Tuhan, luwal Anakna
tunggalan ya pataptap ma bihingna. Pinata'u kitam e'na pasal
kajarihan Tuhan.

Haka si Yahiya Magpapandi Pasal Al-Masi
(Matiyu 3:1-12; Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18)

19 Na, buwattitu ya panambung si Yahiya waktu kapanilosa iya e'
saga imam maka saga tatabang,* ya bay sinō' pehē' e' pagnakura'an
Yahudi min da'ira Awrusalam. Tinilosa si Yahiya bang sai iya.
20 Halam ya bay magmarī' sagō' atampal sadja sambungna. Yukna,
"Ngga'i ka aku Al-Masi.†"
21 "Na, sai ka?" yuk sigām. "Si Elija ka bahā'?"
"Ngga'i ka," yuk si Yahiya.
Yuk gi' saga imam, "Ka'a bahā' dakayu' nabi ya nilagaran e'
bangsatam Yahudi?"
"Ngga'i ka," yukna.
22 Ma katapusanna tino'ongan patilaw sigām, yuk-i, "Haka'in kami
to'ongan bang sai ka, sabab kami itu sinō' amowa haka ni saga a'a bay
amapi'itu kami. Ai yuknu ma pasal ka'a barannu?"
23 Manjari sali' du sambung si Yahiya maka bay tasulat e' nabi
Isaya, yuk-i, "Aku itu a'a angalingan pakosog ma lahat paslangan. Ya
pangalinganku, 'Hawaninbi lān palabayan Panghū'."
24 Na aniya' saga Parisi‡ pinapehē'
25 atilaw si Yahiya, yuk-i, "Angay ka angkan magpandi saga a'a bang
ka ngga'i ka Al-Masi atawa nabi Elija atawa Nabi dakayu'?"
26 Yuk sambung si Yahiya, "Bohe' sadja ya pagpandiku ma saga a'a,
sagō' aniya' an'ngge ma t'ngnga'bi ilu dakayu' a'a mbal kata'uwanbi.

---

* **1:19 1:19** Tatabang: saga panubu' si Libi ya taga-kapatut anabang ma imam waktu kapaghinang ni Tuhan. Kaōnan 'Levite' bang ma bahasa Ingglis. † **1:20 1:20** Al-Masi, hatina a'a bay pinagba'atan e' kanabi-nabihan ma awal lagi'. In iya kono' pinene' e' Tuhan palahil ni dunya angaliyusan bangsa Isra'il min kasigpitan. ‡ **1:24 1:24** Parisi: umpigan bangsa Yahudi maga'agama, ya atukid paokat min ai-ai makalumu'.

27 Damuli gi' iya min aku, sagō' mbal aku tōp minsan angahubaran
engkot taumpa'na, sabab alanga to'ongan iya min aku."
28 Bay paniya' pakaradja'an itu ma kauman Betani, ya ma dambila'
sapa' Jordan ma lugal bay pagpandihan si Yahiya.

Si Isa Pinagsambatan Bili-bili Tuhan

29 Pag'llaw dakayu', ta'nda' e' si Yahiya si Isa tudju pehē' ni iya. Jari
magsambatan si Yahiya yukna, "Nda'unbi, ilu na Bili-bili ya pamuwan
e' Tuhan pagkulban ma sabab bangsa manusiya' supaya pinuwasan
paldusahan sigām.
30 Ya na ko' itu bay pangahakaku ma ka'am, ya yukku, 'Aniya' a'a
pi'itu damuli min aku. Alanga gi' iya min aku sabab asal na iya ma
halam gi' aku nianakan.'
31 Tagna', halam kata'uwanku bang sai iya. Sagō' pi'itu aku magpandi
a'a ma bohe' supaya pinakilā si Isa ni bangsa Isra'il.
32-33 "Halam iya bay kata'uwanku, manda' aku pinata'u e' Tuhan ya
anoho' aku magpandi a'a maka bohe'. Yukna ma aku, 'Bang ta'nda'nu
Rū Sussi pat'ppak ma dakayu' a'a sampay pat'ttog ma iya, ya na ko' a'a
magpapandi a'a maka Rū Sussi.' " Buwattitu isab panaksi' si Yahiya
pasal si Isa, yuk-i, "Bay ta'nda'ku Rū Sussi paruwa'i min sulga' buwat
luwa assang. Bay ta'nda'ku pat'ppak maka pat'ttog ma si Isa.
34 Ta'nda'ku to'ongan," yukna, "angkan kasaksi'anku in si Isa Anak
Tuhan."

Saga Mulid si Isa Tagna'

35 Pagk'llat llaw dakayu', ina'an si Yahiya an'ngge pabalik ma
dambila' sapa' Jordan, beya' maka duwangan mulidna.
36 Pag'nda'na si Isa palabay, ah'lling iya, yukna, "Nda'unbi. Ina'an
Bili-bili min Tuhan."
37 Takale pa'in h'lling si Yahiya itu e' duwangan mulidna, papinda
sigā paturul ma si Isa.
38 Paglingi' si Isa, ta'nda'na duwangan a'a paturul ma iya ati tilawna
sigā, yukna, "Ai gawibi?"
Yuk sambung sigā, "Tuwan Rabbi (hatina Tuwan Guru), maingga
pat'nna'annu?"
39 Yuk si Isa, "Dai' kam bo' ta'nda'bi."
Jari ameya' sigā ma iya ati ta'nda' bang maingga pat'nna'anna.
Maina'an sigā ma iya sampay ni kasangoman. Saga lisag mpat kohap
ya waktu kapangabbitna ma sigām.
40 Ōn dangan bay paturul inān si Andariyas, danakan si Simun
Petros.
41 Jari patūy si Andariyas amiha danakanna he'. Tabākna pa'in,
yukna ni si Simun, "Tabāk kami na Al-Masi." (Hatina a'a tapene' e'
Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan.)
42 Jari binowa si Simun ni si Isa e' si Andariyas.
Pinatongan iya e' si Isa ati yukna ma iya, "Ka'a si Simun anak si
Yahiya, sagō' ōnanta ka Kipas." (Ōn Kipas itu sali' du maka Petros,
hatina, "Batu".)

Si Natanael maka si Pilip Binowa Pamulid ma si Isa

43 Pagsalung pa'in, agara' si Isa pehē' ni lahat Jalil. Tabākna si Pilip
mahē' ati yukna ni iya, "Dai' ka ameya' ma aku."

44 Si Pilip itu a'a min kauman Betsaida, lahat si Andariyas maka si
Petros.
45 Puwas e' piniha e' si Pilip si Natanael. Tabākna pa'in, magtūy
haka'anna si Natanael, yukna, “Ta'nda' kami a'a bay pinapata e' si Musa
ma deyom Kitab Tawrat, maka pinapata isab e' kanabi-nabihan ma
kasulatan sigām. Si Isa iya, anak si Yusup min kauman Nasaret.”
46 “He!” yuk si Natanael. “Aniya' bahā' kahāpan paluwas min
Nasaret?”
Yuk si Pilip, “Dai' ka anganyata'.”
47 Pag'nda' si Isa ma si Natanael ina'an patudju ni iya, yukna, “A'a
itu a'a Isra'il to'ongan, a'a mbal ata'u angakkal!”
48 Yuk si Natanael, “Buwattingga kata'unu ma aku?”
Yuk sambung si Isa, “Bay ka asal ta'nda'ku ma deyo' kayu igira ma
halam gi' nilinganan e' si Pilip.”
49 Anambung si Natanael, yukna, “Tuwan Guru, ka'a Anak Tuhan.
Sultan ka ma bangsa Isra'il.”
50 Atilaw si Isa ma si Natanael, yukna, “Magkahagad ka bahā' ma
aku saukat na yukku in ka'a bay ta'nda'ku ma deyo' kayu igira?
Ma sinosōng aniya' du ta'nda'bi saga hinangku akalap gi' barakatna
minnitu.”
51 Yukna isab ma sigām, “B'nnal ya pangahakaku ma ka'am. Ma
sinosōng maka'nda' kam sulga' aukab, maka saga mala'ikat Tuhan
magdeyo'-diyata' min aku, Anak Manusiya'.”

2

Pagkawin ma Kaluma'an Kana

1 Palabay pa'in duwang'llaw, aniya' pagkawin ma kaluma'an Kana ya
ma lahat Jalil. Wa'i ina' si Isa paluruk pehē'.
2 Ya du disi Isa maka saga mulidna bay sinō' paluruk.
3 Ahagin pa'in binu-anggul, ah'lling ina' si Isa ni iya, yukna, “Halam
na aniya' binu-anggul sigām.”
4 Ya sambung si Isa, “Ina', minsan aku mbal soho'nu, aku ya
magkabaya'an. Halam gi' ta'abut waktu pamatuwa' barakatku.”
5 Jari anoho' ina' si Isa ma saga ipatan ma luma' inān. “Ai-ai
panoho'anna ma ka'am,” yukna, “hinangunbi.”
6 Na aniya' nnom poga batu maina'an pangisihan bohe' pagailan saga
a'a, pagka addat sigām bangsa Yahudi. Dakayu' poga inān isihan saga
dahatus litru.
7 Ah'lling si Isa ni saga ipatan e', yukna, “P'nno'inbi saga poga
ilu maka bohe'.” Magtūy pin'nno'an e' sigām, pinagsamaintib maka
bowa'na.
8 Puwas e' anoho' si Isa, yukna, “Saukunbi min poga ilu bo' binowa
ni nakura' ya tag-jamuhan.” Magtūy binowa e' sigām pehē' ni nakura'
he',
9 ati kininaman e'na binu-anggul bay bohe'. Halam kata'uwanna
bang minningga binu inān sagō' kinata'uwan asal e' saga ipatan ya bay
anauk iya. Pagkinam pa'in e' nakura', magtūy lingananna pangantin
l'lla.
10 “Kamaumuhanna,” yukna, “bang ma pagkawinan, binu ahāp ya
pamainum dahū ma saga a'a maglurukan. Subay aheka tainum e'

sigām bo' yampa pamainum binu kulang hāpna. Sagō' bang ka'a,”
yukna, “binu ahāp ya tau'nu sampay ma buwattina'an.”
11 Ya na itu paltanda'an tagna' nihinang e' si Isa. Nihinang e'na mahē'
ma Kana ya ma lahat Jalil. Minnē' pina'nda'an e'na kawasana, manjari
magkahagad ma iya saga mulidna.
12 Puwas e', palūd disi Isa pehē' ni da'ira Kapirnaum. Ya sehe'na
inān ina'na maka saga danakanna maka saga mulidna. Ina'an sigām
pahanti' daka pilambahangi.

Si Isa ma Langgal Pagkulbanan
(Matiyu 21:12-13; Markus 11:15-17; Lukas 19:45-46)

13 Manjari itu asekot na waktu paghinang Yahudi ya niōnan Hinang
Paglakad, angkan si Isa patukad ni Awrusalam.
14 Pagt'kkana pehē', pasōd iya ni deyom langgal pagkulbanan. Aniya'
ta'nda'na ma deyomna inān saga a'a magdagang sapi' maka bili-bili
maka assang. Ta'nda'na isab saga a'a pagsasambi'an sīn aningkō' ma
lamisahan sigām.
15 Pag'nda' itu e' si Isa, angā' iya lubid nihinang lulubak bo' s'ssolna
saga a'a kamemon paluwas min deyom langgal, beya' isab saga
sapi' maka saga bili-bili. Binulangkayat e'na saga lamisahan a'a
magsasambi' sīn, maka pinakaukanat sīn sigām.
16 Yukna ni saga magdaragang assang. “La'aninbi daganganbi ilu!
Langgal itu mbal manjari nihinang tabu' sabab luma' Mma'ku Tuhan!”
17 Pag'nda' saga mulid si Isa ma hinangna itu, taentom e' sigām sulat
Kitab, ya yuk-i, “Pagtuyu'ku ma luma'nu, O Tuhan, sali' hantang api
ma deyom atayku agon makamula.”
18 Sakali tinilaw si Isa e' saga nakura' Yahudi, yuk-i, “Ai kapatutnu
maghinang saga hinangnu ilu? Panda'in kami hinang makainu-inu
tanda' saksi' in ka'a taga-kapatut.”
19 Anambung si Isa, yukna, “Lubuhunbi langgal itu ati bangunku
pabalik ma deyom t'llung'llaw.”
20 “Ōy!” yuk saga nakura' he'. “Langgal itu, mpatpū' maka nnom
tahun bay kapangahinang iya. Tabangunnu pabīng bahā' ma deyom
t'llung'llaw sadja?”
21 Malaingkan ya langgal pinagbissala e' si Isa inān baranna du.
22 Angkanna, ta'abut pa'in waktu kallum si Isa pabalik min ka-
matayna, taentom e' saga mulidna bissalana itu ati tapagkahagad e'
sigām sulat Kitab maka bissala si Isa.
23 Mahē' pa'in si Isa ma Awrusalam salta' ma Hinang Paglakad, aheka
a'a magkahagad ma iya pagka ta'nda' e' sigām saga hinangna makainu-
inu.
24 Sagō' mbal angandol si Isa ma sigām, sabab kata'uwanna asal
kajarihan sigām kamemon.
25 Minsan halam aniya' amata'u, kata'uwanna asal bang ai ma deyom
atay manusiya'.

3

Si Isa maka si Nikudimas

1 Manjari itu aniya' a'a min umpigan Parisi, ōnna si Nikudimus.
2 Ma dakayu' sangom pehē' iya ni si Isa bo' ah'lling, yukna, “Tuwan
Guru, kata'uwan kami in ka'a guru pinapi'itu e' Tuhan. Sabab mbal ka

makahinang saga hinang makainu-inu ya hinangnu ilu, luwal bang ka
tinabang e' Tuhan.”

3 Anambung si Isa, yukna, “B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a,
halam aniya' manusiya' maka'nda' pagparinta Tuhan, luwal bang a'a
nianakan min duwa.”
4 Yuk si Nikudimus, “Buwattingga a'a nianakan pabalik bang aumul
na? Tantu iya mbal makasōd pabalik ni deyom kandang ina'na bo'
nianakan pabalik!”

5 Anambung si Isa, yukna, “B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, halam
aniya' a'a makasōd ni pagparintahan Tuhan, luwal bang a'a nianakan
min bohe' maka min Rū Tuhan.
6 Ya nianakan e' manusiya', manusiya' asal, sagō' ya nianakan min
Rū Tuhan tahinang anak Tuhan taga-rū isab.
7 Da'a ka ainu-inu pagka yukku ma ka'a in ka'am subay nianakan
pabalik.
8 Dalilta baliyu, ya ameya' pi'ingga-pi'ingga kabaya'anna. Takalenu
bahonosna, sagō' mbal kata'uwannu bang minningga atawa pi'ingga.
Buwattē' du isab bang a'a nianakan min Rū Tuhan, mbal kinata'uwan
bang minningga kaniya'na.”

9 “Buwattingga kajarina itu?” yuk tilaw si Nikudimus.

10 Anambung si Isa, yukna, “Mbal tahatinu bahā'? Guru babantugun
lagi' ka ma bangsata Isra'il?
11 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'a, amissala kami pasal ai-ai
kata'uwan kami, maka anaksi' kami pasal bay ta'nda' kami. Sagō'
ka'am ilu mbal magkahagad.
12 Buwattingga e'bi magkahagad ma bissalaku pasal sulga', bang
minsan bissalaku pasal dunya mbal pagkahagadbi?
13 Halam aniya' bay makapehē' ni sulga', luwal aku Anak Manusiya',
ya pi'itu asal deyo' bay min sulga'.

14 “Ma waktu awal, hinabu ma lahat paslangan lagi' bangsa Isra'il,
aniya' sowa dī tumbaga bay niangkat e' si Musa ma hāg bo' ta'nda'
e' saga a'a bay keket sowa. Jari sai-sai maka'nda' bay kauli'an.
Damikiyanna in aku Anak Manusiya' subay niangkat ma hāg,
15 jari sasuku angandol ma aku pinaniya'an kallum kakkal ni
kasaumulan.
16 “Aheya to'ongan lasa Tuhan ma manusiya', ya po'on paglilla'na
Anakna tunggal pinapatay bo' supaya sasuku angandol ma Anakna
itu mbal binutawanan min Tuhan, sagō' kakkal kallumna sampay ni
kasaumulan.
17 Ngga'i ka hukuman dusa ya minaksud e' Tuhan angkan papi'ituna
Anakna. Ya maksudna subay lappasan min hukuman bangsa
manusiya' kamemon labay min si Isa.
18 Sasuku angandol ma Anak Tuhan mbal taluwa' hukuman Tuhan.
Sagō' sasuku mbal angandol, asal taluwa' hukuman, sabab halam
sigām bay angandol ma si Isa, ya tunggal anak Tuhan.
19 Buwattitu ya pangahukuman Tuhan: si Isa ya bay pi'itu ni dunya
amasawa deyom pikilan manusiya' sagō' manusiya' itu mbal bilahi ma
kasawahan. Ya kabaya'an sigām subay kalendoman sabab ala'at saga
hinang sigām.

20 Sasuku maghinang ala'at ab'nsi to'ongan ma kasawahan, maka
mbal pasekot ni kasawahan sabab mbal bilahi ta'nda' saga hinang
sigām ala'at.
21 Sagō' sasuku maghinang abontol bilahi ni kasawahan supaya
talhakit in hinang sigām ameya' du ma panoho'an Tuhan."

Si Isa maka si Yahiya

22 Puwas e' pehē' si Isa maka saga mulidna ni lahat Yahudiya. At'ggol-
t'ggol kamahē'na maka sigām. Magpandi isab iya saga a'a maina'an.
23-24 Pasalta', magpandi na pa'in si Yahiya ma lahat Anon ya ma
atag kauman Salim, sabab aheka bohe' maina'an maka angabut-
ngabut saga a'a pina'an ni iya mikipandi. Dahū ko' inān min waktu
kapangalabusu ma iya.
25 Jari aniya' pagsu'alan saga mulid si Yahiya maka dakayu' Yahudi
pasal addat sigām magail.
26 Pehē' sigām ah'lling ni si Yahiya, yuk-i, "Tuwan Guru, taentomnu
bahā' a'a bay ma ka'a ma dambila' sapa' Jordan e', ya bay saksi'annu?
Na, ina'an iya magpandi saga a'a buwattina'an. Pina'an ni iya saga a'a
kamemon."
27 Anambung si Yahiya, yukna, "Halam aniya' kapatut manusiya'
bang ngga'i ka Tuhan ya amuwanan iya.
28 Ka'am ilu makasaksi'an aku du, bay na sa yukku in aku ngga'i ka
Al-Masi. Tu'ud aku sinō' parahū min iya anakapan ai-ai.
29 Sapantun magkawin, pangantin l'lla ya tag-h'nda. Sagō' panonna,
ya an'ngge ma atag ina'an akale-kale, kinōgan asal pagka takalena
lagam pangantin l'lla. Buwattē' kahālanna ma kami maka si Isa," yuk
si Yahiya. "Halam aniya' kulang ma kakōganku pagka iya inān takale
na.
30 Subay pasōng kabantugan si Isa, maka aku itu subay pakō'-kō'."

Ya Pi'itu min Sulga'

31 Ya pi'itu min sulga' alanga asal min kamemon. Hal kahālan dunya
ya tasuli-suli e' a'a min dunya, sabab suku' dunya iya. Sagō' alanga
asal min kamemon ya pi'itu min sulga'.
32 Pamandu'na ai-ai bay ta'nda'na maka takalena mahē' ma sulga',
sagō' halam aniya' magkahagad ma lapalna.
33 Ya balikna, sasuku magkahagad, angaho' du in pangallam Tuhan
asal b'nnal kamemon.
34 Bang aniya' pinapi'itu e' Tuhan, lapal Tuhan ya pamissalana sabab
kabuwanan iya Rū Tuhan ma halam aniya' kulangna.
35 Alasa Tuhan ma Anakna ati pamuwanna ma iya kapatut
ang'ntanan kamemon.
36 Taga-kallum kakkal ni kasaumulan sasuku angandol ma Anak
Tuhan. Sasuku mbal angandol maka mbal ameya' ma Anak Tuhan,
halam aniya' kallum sigām kakkal sagō' pat'ddas du sigām ma mulka'
Tuhan.

4

Si Isa Magbissala maka D'nda min Samariya

1 Jari itu takale e' saga Parisi pasal saga a'a pinandi e' si Isa nihinang
mulidna. Labi aheka kono' min saga a'a ya tahinang mulid si Yahiya.

2 Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka si Isa baranna ya magpandi, luwal saga
mulidna.
3 Na, pagka kinata'uwan e' si Isa bang ai pinagsuli-suli he', ala'an iya
maka saga mulidna min lahat Yahudiya bo' pabīng ni lahat Jalil.
4 Ya lān pal'ngnganan sigām palabay asal min t'ngnga' lahat
Samariya.
5 Mahē' sigām ma lahat Samariya, at'kka sigām pehē' ni dakayu'
da'ira niōnan Sikar. Asekot lahat itu ni tana' bay pamuwan e' si Yakub
ni anakna si Yusup ma masa awal e'.
6 Aniya' ma tana' inān bohe' kali bay tahinang e' si Yakub ati aningkō'
si Isa ma bihing bohe' inān sabab binale' iya ma pagl'ngnganan. Augtu
na llaw ma buwattina'an.
7-8 Halam maina'an saga mulidna sabab wa'i sigām ni da'ira am'lli
kinakan sigām. Sakali itu aniya' d'nda Samariya pina'an anambu'
bohe'. Ah'lling si Isa ni iya, yukna, “Buwanin kono' aku bohe' inumku.”
9 Anambung d'nda, yukna, “Oy, bangsa Yahudi ka, maka aku itu
bangsa Samariya ko'! Angay aku pangamu'annu bohe'?” Angkan
buwattē' pah'lling d'nda sabab bangsa Yahudi mbal bilahi angangguna
kapanyapan saga a'a Samariya.
10 Anambung si Isa, yukna, “Bangsi' kata'uwannu bang ai pamuwan
Tuhan ma manusiya', maka bang sai aku ya angamu' bohe' itu ni
ka'a, tantu du ka angamu' bohe' ni aku. Jari painumta du ka bohe'
makakallum.”
11 “Tuwan,” yuk d'nda, “minningga panambu'annu bohe'
makakallum? Halam aniya' panambu'nu, maka alalom pahāp
pagbohe'an itu.
12 Bohe' kali itu bay pang'bba kami e' ka'mbo'-mbo'antam si Yakub.
Sigām magtai'anak sampay saga hayop sigām bay anginum min bohe'
itu. Palabi bahā' kawasanu min kawasa si Yakub e'?”
13 Anambung si Isa, yukna, “Tantu patay bohe' pabīng sasuku
anginum bohe' kali itu.
14 Sagō' sasuku anginum bohe' pamainumku, mbal to'ongan iya
patay bohe' pabīng. Sabab bohe' pamainumku iya sapantun tuburan
bohe' amuwal ma deyom atayna, amuwanan iya bohe' makakallum
saumul-umul.”
15 “Tuwan,” yuk d'nda, “buwanin aku bohe' ya pah'llingnu itu bo'
aku mbal patay bohe' pabīng. Ati mbal na aku pi'itu anambu' bohe'.”
16 “Pehē' ka, ngā'un h'llanu,” yuk si Isa, “ati bowahun iya pi'itu.”
17 “Halam aniya' h'llaku,” yuk sambung d'nda.
Yuk si Isa ni iya, “B'nnal ya yuknu ilu, halam aniya' h'llanu.
18 Sabab min lima ka bay magh'lla sagō' ya l'lla parakayu'annu
buwattitu ngga'i ka h'llanu. Taluwa' llingnu ilu.”
19 Yuk d'nda, “Tuwan, ta'nda'ku in ka'a nabi.
20 Bay anambahayang ka'mbo'-mbo'an kami bangsa Samariya maitu
ma būd itu. Sagō' bang ma ka'am saga Yahudi, Awrusalam ya
panambahayangantam Tuhan.”
21 Yuk si Isa ni iya, “Arung, b'nnalun llingku itu. Aniya' du waktu
ma sinosōng, bang a'a magpamudji ma Mma'tam Tuhan, ngga'i ka ma
būd itu atawa mahē' ma Awrusalam ya lugal pagpudjihan sigām.

22 Ka'am saga a'a Samariya mbal ata'u bang ai ya pagta'atanbi.
Saguwā' in kami makata'u asal, sabab in paglappas ma manusiya'
paluwa' min bangsa Yahudi.
23 Sagō' buwattitu, at'kka na waktu bay nilagaran, waktu kapamudji
Mma'tam Tuhan e' saga a'a magpamudji sab'nnal-b'nnal, min itikad
maka min kasab'nnalan. Buwattē' asal kabaya'an Tuhan.
24 In Tuhan rū asal, maka sasuku amudji iya subay min itikad sigām
maka min kasab'nnalan."
25 Yuk d'nda ni si Isa, "Asal kata'uwanku, ma sinosōng pi'itu du Al-
Masi (ya pinene' e' Tuhan angaliyusan bangsana min kasigpitan)."
26 Yuk si Isa, "Aku na ko', ya amissala itu ma ka'a."
27 Sakali at'kka saga mulid si Isa pabīng pehē'. Ati ainu-inu sigām
pagka ta'nda' si Isa e' sigām magsuli-suli maka d'nda. Sagō' halam
aniya' min sigām anilaw d'nda inān bang ai gawina, atawa anilaw si
Isa bang angay iya magsuli-suli maka iya.
28 Manjari itu ni'bbahan e' d'nda inān kibut pagbohe'anna bo' yampa
pabalik pehē' ni kaluma'an. Pagt'kkana pehē' ah'lling iya ni saga a'a
maina'an.
29 "Dai' na kam," yukna. "Nda'unbi a'a bay angahaka'an aku pasal
kamemon bay hinangku. Ya itu bahā' Al-Masi?"
30 Jari paluwas saga a'a inān min da'ira bo' pal'ngngan pehē' ang'nda'
si Isa.
31 Na, makala'an pa'in d'nda he', anganjunjung saga mulid si Isa bang
pa'in iya amangan. Yuk sigām, "Tuwan, amangan ka."
32 Sagō' anambung si Isa, yukna, "Aniya' kinakanku mbal
kata'uwanbi."
33 Magtilawan di-sigām saga mulid e', yuk-i, "Aniya' bahā' bay
amowahan iya kinakan?"
34 Yuk si Isa ma sigām, "Ya maka'ssohan aku bang tahinangku
kabaya'an Tuhan, ya amapi'itu aku. Maka subay talusku saga hinang
bay pamahinangna ma aku.
35 Inggay aniya' bissalabi, ya yuk-i, 'Mpat bulan gi' bo' yampa
waktu pagani?' Sagō' haka'anta kam," yuk si Isa, "ta'abut na waktu
pagani. Nda'unbi saga a'a magpi'itu inān. Sapantun sigām buwa'
huma atiguma' na, sakap na pinagani.
36 Ahāp tungbas ma sasuku animuk buwa' itu. Hatina animuk iya
manusiya' pinaniya'an kallum kakkal. Angkan magdakayu' magkōg-
koyagan saga a'a magtanom maka a'a magtimuk.
37 B'nnal bissala inān ya yuk-i, 'Saddī a'a magtanom, saddī a'a
magani.'
38 Bay soho'ku ka'am magani buwa' minsan ngga'i ka paglu'uganbi.
Saddī iya bay maglu'ug, sagō' makahampit du kam min paglu'ugan
sigām."
39 Manjari aheka saga a'a Samariya min da'ira Sikar magkahagad ma
si Isa ma sabab bay lling d'nda, ya yuk-i, "Kahaka'an aku e'na pasal
kamemon bay tahinangku."
40 Angkan pagt'kka saga a'a Samariya pehē' ni si Isa, nilogos iya
e' sigām subay pat'nna' gi' ma lahat sigām. Jari duwambahangi ya
pahanti'na maina'an.
41 Pasalta' pa'in si Isa maina'an, aheka lagi' saga a'a magkahagad ma
iya ma sabab pamandu'na.

42 Yuk saga a'a itu ma d'nda, “Buwattina'an magkahagad na kami
ma si Isa, ngga'i ka ma sabab pangahakanu ma kami sagō' ma sabab
baran kami makakale na ma pamandu'na. Kata'uwan kami na in iya
sab'nnal-b'nnal maglalappas ma saga manusiya' ma deyom dunya itu.”

Anak Bag'llal Kauli'an e' si Isa

43 Apuwas pa'in duwambahangi kahanti' disi Isa ma da'ira Sikar e',
ala'an sigām minnē' tudju ni lahat Jalil.
44 (Aniya' asal bay pamissala si Isa, ya yuk-i, “In nabi mbal
pinagaddatan e' saga a'a ma lahatna luggiya'.”)
45 Pagt'kka disi Isa ni lahat Jalil, pasampang ni iya saga a'a maina'an,
sabab bay sigām ma Awrusalam pasabu ma waktu Hinang Paglakad,
ati ta'nda' e' sigām kamemon ya tahinang e' si Isa maina'an.
46 Manjari pabalik si Isa pehē' ni Kana ma lahat Jalil. Ya na ko'
he' lahat bay pamindahanna bohe' ni binu-anggul. Sakali itu aniya'
dakayu' bag'llal sultan pasabu pehē'. Wa'i anakna l'lla asaki ma da'ira
Kapirnaum.
47 Pagkale bag'llal itu in si Isa ina'an bay at'kka ni lahat Jalil min
lahat Yahudiya, magtūy iya pehē' ni si Isa anganjunjung bang pa'in
pinauli' anakna, sabab song na magkamamatay.
48 Yuk si Isa ni iya, “Tantu kam mbal magkahagad, luwal bang kam
maka'nda' saga paltanda'an nihinang pagkainu-inuhan a'a.”
49 Yuk bag'llal ni iya, “Ndū', Tuwan, pasa'ut lagi' ka ma aku sabab
sa'at-sa'at amatay anakku.”
50 “Pehē' na ka,” yuk si Isa. “Pauli' du anaknu.”
Pinarassaya e' bag'llal pah'lling si Isa itu ati ala'an iya tudju amole'.
51 Ma labayan pa'in, tasampang iya e' saga sosoho'anna ati nihaka'an
iya e' sigām, yuk-i, “Kauli'an na anaknu.”
52 Tinilaw sigām e'na bang lisag pila bay kauli' sakina ati yuk
sambung sigām, “Lisag dakayu' kohap-in bay kala'an pasu'na.”
53 Jari nientom e' mma' onde' inān ya na to'ongan waktu bay
kapah'lling si Isa ni iya, ya yuk-i, “Pauli' du anaknu.” Angkanna bag'llal
inan sampay saga a'a kamemon ma okomanna magkahagad na ma si
Isa.
54 Paltanda'an si Isa karuwana itu bay tahinang e'na pagkainu-
inuhan a'a ma lahat Jalil, waktu kabalikna pehē' min lahat Yahudiya.

5

A'a ma Bihing Tigbaw Kauli'an e' si Isa

1 Puwas e' patukad disi Isa ni Awrusalam sabab aniya' paghinang
saga Yahudi mahē'.
2 Na, aniya' ma Awrusalam inān bohe' tigbaw, ōnna Betsata bang
ma bissala Hibrani. Bohe' itu asekot ni lawang pagsōd-luwasan
da'ira, ya niōnan Lawang Bili-bili, maka aniya' lima saurung maina'an
pagsindungan a'a.
3 Na, ma waktu ina'an aheka a'a asaki maglegehan ma ba'anan
pagsindungan inān. Aniya' sigām abuta, aniya' apengka' maka aniya'
amatay ugatna. [Ya nilagaran e' sigām kagawgaw bohe'.
4 Sababna bang pasān aniya' mala'ikat min Tuhan pareyo' ni bohe'
inān anganggawgaw. Jari sai-sai makarahū pehē' ni deyom bohe'
aubus pa'in bay ginawgaw, kauli'an du minsan ai sakina.]

5 Jari itu aniya' maina'an a'a taga-saki, t'llumpū' na maka waluntahun
ya t'ggol sakina.
6 Ta'nda' iya e' si Isa palege maina'an, maka kata'uwanna at'ggol na
kasaki a'a inān. Jari atilaw ma iya si Isa, yukna, “Bilahi ka bahā'
kauli'an?”
7 Anambung a'a sakihan, yukna, “Aho', Tuwan, sagō' halam aniya'
amuhat aku pehē' ni tigbaw bang pagawgaw bohe'na. Hinabuku
paingsud pehē', aniya' parahū min aku.”
8 Yuk si Isa ni iya, “Pabungkal ka, bowahun palegehannu bo' ka
magtūy lum'ngngan.”
9 Saru'un-du'un du kauli'an a'a inān, magtūy iya lum'ngngan amowa
palegehanna.
Na, llaw ina'an llaw Sabtu',
10 angkan buwattitu pamissala saga Yahudi ma a'a bay kauli'an
sakina inān, yuk-i, “Oy, llaw paghali ko' itu! Talanggalnu sara'tam
pagka buhatnu palegehannu.”
11 Anambung iya ma sigām, yukna, “Ya a'a bay amauli' aku bay
anoho' aku amowa palegehanku, maka anoho' aku lum'ngngan.”
12 “Sai a'a bay anoho' ka'a?” yuk sigām.
13 Sagō' mbal kinata'uwan e' a'a inān bang sai, sabab bay pas'llot si
Isa magtūy min katimukan a'a.
14 Puwas e' tabāk a'a itu e' si Isa ma deyom langgal pagkulbanan. Yuk
si Isa ni iya, “Nda'un ba, kauli'an na sakinu, angkan ka subay ang'bba
min saga dusanu. Ya aniya', pat'kkahan ka la'at akosog gi' min bay
dahū.”
15 Manjari ala'an a'a inān minna'an ati pehē' angahaka'an saga
nakura' Yahudi in si Isa bay amauli' iya.
16 Angkanna si Isa nila'at e' saga Yahudi, sabab kauli'an e'na saki a'a
pasalta' ma llaw paghali.
17 Ah'lling si Isa ni sigām, yukna, “Mma'ku Tuhan maghinang na
pa'in sampay ni kabuwattina'an, damikiyanna aku subay maghinang
isab.”
18 Ya he' po'onna angkan saga Yahudi inān luhūy amanuyu' amap-
atay iya. Ngga'i ka ma sabab kalanggalna ma sara' pasal llaw paghali,
sagō' ma sabab h'llingna pasal in Tuhan Mma'na lissi, hatina in iya
magsali' maka Tuhan.

Kapatut si Isa min Mma'na Tuhan

19 Manjari sinambungan e' si Isa saga a'a inān, yukna, “B'nnal ya
pangahakaku itu ma ka'am, halam aniya' tahinangku bang min baran-
baranku. Sagō' ai-ai ta'nda'ku nihinang e' Mma'ku, ya na ina'an
hinangku. Kamemon nihinang e' Mma', ya du isab nihinang e' Anak.
20 Kinalasahan asal aku e' Mma'ku, maka pamata'una isab ma aku
kamemon ya hinangna. Ma sinosōng isab pahinangna gi' ma aku saga
hinang labi abarakat min bay tahinangku dahū, ati ainu-inu du ka'am
kamemon.
21 Mma'ku Tuhan ya amakallum saga a'a magpatayan. Damikiyanna
aku itu, Anak Tuhan, amakallum isab sai-sai kabaya'anku.
22 Maka ngga'i ka Mma'ku ya angahukum saga manusiya', sagō'
pamuwanna na ma aku kapatut angahukum

23 bo' supaya aku pinagmahaldika'an e' kamemon, buwat pagma-
haldika' sigām ma Tuhan. Sai-sai mbal angamahaldika' aku, Anak
Tuhan, mbal isab mahaldika'na Mma'ku ya bay amapi'itu aku.
24 "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku makakale ma saga
pamissalaku, maka magkahagad isab ma bay amapi'itu aku, kakkal du
kallumna sampay ni kasaumulan. Mbal iya taluwa' hukuman Tuhan
ma sabab dusana, sagō' apuwas iya min mulka' ati allum salama-lama.
25 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am," yuk si Isa, "ta'abut na
waktu bay pangalagad. Jari akale saga a'a magpatayan ma suwala
Anak Tuhan ati allum salama-lama sasuku akale.
26 Mma'ku ya po'onan kallum, maka kabuwanan aku e'na kapatut
amakallum ma manusiya'.
27 Pamuwanna isab ma aku kapatut angahukum saga manusiya',
sabab Anak Manusiya' asal aku.
28 "Da'a kainu-inuhinbi h'llingku itu," yuk si Isa. "Ma sinosōng, akale
saga a'a magpatayan kamemon ma suwalaku.
29 Pagkale itu, paluwas du sigām min deyom kakubulan sigām.
Paluwas saga a'a bay maghinang ahāp bo' allum salama-lama. Paluwas
isab saga a'a bay maghinang ala'at bo' taluwa' hukuman ma sabab dusa
sigām."

Saga Saksi' Pasal si Isa

30 Amissala gi' si Isa, yukna, "Halam aniya' tahinangku bang hal min
baran-baranku. Angahukum sadja aku buwat bay panoho'an aku e'
Tuhan, angkan abontol hukumanku. Sabab ngga'i ka kabaya'anku ya
tuyu'anku nihinang, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku.
31 Bang hal aku anaksi'an di-ku, mbal du aku bin'nnal.
32 Sagō' aniya' saddī anaksi'an aku, maka kata'uwanku in panaksi'na
ma aku b'nnal sadja."
33 Yuk si Isa gi' ni saga Yahudi, "Bay papehē'bi saga a'abi ni si Yahiya
atilaw iya, maka b'nnal bay pangahakana ma pasalku.
34 Sagō' ngga'i ka saksi' min manusiya' ya pasangdolanku. Sabbutku
si Yahiya inān bo' supaya kam lappasan min hukuman dusa.
35 Si Yahiya itu sapantun palita'an amuwan sawa ma pikilan
manusiya', maka ka'am ilu bay ka'amuhan dai'-dai' ma sawana.
36 "Sagō' aniya' saksi' ma aku labi gi' akosog min panaksi' si Yahiya,
hatina saga hinang ya bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Saga
hinangku itu anaksi'an aku in aku b'nnal bay pinapi'itu e' Mma'ku.
37 Maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi' isab ma pasalku.
Sagō' ka'am ilu, halam kam bay makakale suwalana atawa maka'nda'
baihu'na.
38 Halam isab bay pasobsob lapalna ni deyom pangatayanbi sabab
mbal kam magkahagad ma aku, ya pinapi'itu e'na ni dunya.
39 Atuyu' kam sidda angadji' Kitab sabab pangannalbi minnē' kam
kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan. Sagō' aku ya binissala ma
kakitaban itu.
40 Malaingkan ka'am ilu mbal bilahi pi'itu ni aku supaya kam
pinaniya'an kallum kakkal."
41 Amissala gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, "Mbal aku anambut
sanglit min manusiya'.

42 Saguwā' kata'uwanku bang ai ma deyom ataybi maka
kata'uwanku halam aniya' lasabi ma Tuhan.
43 Minsan aku pi'itu taga-kapatut deyo' bay min Mma'ku, mbal aku
taima'bi. Sagō' bang aniya' a'a saddī pi'itu amapatut di-na, taima'bi du
iya.
44 Buwattingga e'bi magkahagad ma aku bang ya angutbi sanglit
min pagkahibi manusiya', ati mbal angutbi sanglit min Tuhan dakayu'-
kayu'.
45 "Da'a pikilunbi in aku anuntutan ka'am ni Mma'ku ma llaw
hukuman. Ya anuntutan ka'am si Musa, ya pangaholatanbi.
46 Bang kam bay magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Musa, ya du aku
kahagadbi du isab, sabab aku ya pinagsulat e'na ma Kitab Tawrat.
47 Sagō' buwattingga pagkahagadbi ma bissalaku, pagka mbal
kahagadbi bay tasulat si Musa?"

6

Pamakan si Isa ma saga A'a Limangibu Hekana
(Matiyu 14:13-21; Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17)

1-4 Dakayu' llaw, sōng pa'in waktu paghinang Hinang Paglakad, pehē'
si Isa ni dambila' danaw Jalil (ya niōnan isab danaw Tibiri). Aheka
to'ongan saga a'a bay paturul ni iya sabab ta'nda' e' sigām hinangna
kawasahan ma saga a'a taga-saki. Manjari patukad si Isa maka saga
mulidna ni bīd-bīd bo' aningkō' mahē'.
5 Sakali pag'nda' si Isa aheka to'ongan saga a'a patudju ni iya,
ah'lling iya ma si Pilip dakayu' mulidna, yukna, "Maingga pam'llihanta
kinakan pamakan ba'anan a'a itu?"
6 Angkan buwattē' patilaw si Isa, sabab sinulayan e'na pangandol si
Pilip. Malaingkan kinata'uwan e' si Isa bang ai song hinangna.
7 Anambung si Pilip, yukna, "Minsan gadji walumbulan mbal
makab'llihan tinapay sarang pamakan saga a'a itu, minsan hal
dangkuri' pararangan."
8 Manjari ah'lling gi' dakayu' mulid si Isa saddī, si Andariyas danakan
si Simun Petros.
9 Yukna ni si Isa, "Itiya' maitu dakayu' onde'-onde' l'lla, aniya'
lima tinapayna maka duwa daingna. Sagō' pamagayta bang hal itu
pamakan ba'anan a'a itu?"
10 Yuk si Isa, "Sō'unbi saga a'a ilu aningkō'." Aniya' maina'an
parang-parang aluha ati magtingkō'an sigām kamemon. Aniya' sigām
limangibu a'a bang l'lla sadja ni'itung, saddī d'nda maka onde'-onde'.
11 Ningā' e' si Isa tinapay he'. Pinagsukulan e'na bo' yampa
pagbahagi'na ma saga a'a magtingkō'an inān. Damikiyanna daing, bay
binahagi' e'na ma sigām pila-pila ya kabaya'an sigām.
12 Asso pa'in sigām kamemon, ah'lling si Isa ni saga mulidna, yukna,
"Timukunbi kapinna ilu bo' mbal kaugun."
13 Magtūy aniya' sangpū' maka duwa ambung pin'nno'an e' sigām
maka kapin tinapay lima hekana inān.
14 Pag'nda' saga a'a ma paltanda'an bay tahinang e' si Isa inān, yuk
sigām, "B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam pi'itu ni dunya."

15 Kinata'uwan e' si Isa in saga a'a inān anganiyat anaggaw iya bo'
nilogos magsultan. Angkan iya ala'an magtūy minnē' ati patukad
dangan-danganna ni būd.

Si Isa Lum'ngngan ma Kuwit Tahik
(Matiyu 14:22-23; Markus 6:45-52)

16 Logob-logob pa'in lahat, palūd saga mulid si Isa ni bihing danaw.
17 Pasakat sigām ni bayanan bo' pauntas ni dambila' danaw, tudju ni
da'ira Kapirnaum. Sangom na, sagō' halam gi' si Isa bay maka'abut ni
sigām.
18 Akosog na baliyu maka anganggoyak na tahik.
19 Makabusay pa'in sigām saga lima atawa nnom kilometro lawakna,
ta'nda' e' sigām si Isa lum'ngngan min kuwit tahik, pasekot na tudju ni
bayanan sigām. Jari tināw sigām to'ongan.
20 Sagō' ah'lling si Isa, yukna, "Da'a kam tināw. Aku ko' itu."
21 Minnē' sigām bilahi amasakat iya ni bayanan. Pagsakatna pa'in,
magtūy sigām saru'un-du'un at'kka ni patudjuhan sigām.
22 Pag'llaw dakayu', ina'an ma dambila' danaw saga a'a bay pinakan
e' si Isa. Tata'u asal e' sigām dakayu' du bayanan bay pameya'an saga
mulid e'. Maka kinata'uwan isab in si Isa halam bay paruwa' ameya'
ma saga mulidna. Luwal saga mulid bay pauntas parambila'.
23 Jari itu aniya' saga bayanan saddī bay min da'ira Tibiri parunggu'
ni kasekotan bay pagkakanan sigām tinapay, puwas bay pagsukulan e'
Panghū' Isa.
24 Na, pag'nda' saga a'a itu in si Isa maka saga mulidna halam na
maina'an, paruwa' sigām ni saga bayanan inān bo' anumpang tudju ni
Kapirnaum amiha si Isa.

Si Isa Sapantun Pagkakan Makakallum

25 Tabāk pa'in si Isa e' sigām ma dambila' danaw, yuk sigām ni iya,
"Tuwan Guru, sumiyan kapi'itunu?"
26 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ya
angkan aku pihabi sabab asso kam e' tinapay. Sagō' halam tahatibi
paltanda'an makainu-inu ya bay tahinangku inān ma pang'nda'bi.
27 Da'a pagtuyu'inbi kinakan magkabalos. Ya pagtuyu'anbi subay
kinakan mbal magkabalos, ya makakallum saumul-umul. Aku Anak
Manusiya' ya amuwanan ka'am kinakan itu sabab aniya' kapatut
pamuwan aku e' Mma'ku Tuhan, bainat in aku makasulut atayna."
28 Manjari atilaw sigām ni si Isa, yuk-i, "Na, ai na pa'in subay hinang
kami bo' tabeya' kami kabaya'an Tuhan?"
29 Anambung si Isa, yukna, "Ya na itu kabaya'an Tuhan subay
hinangbi: subay kam angandol ma aku, ya pinapi'itu e'na."
30-31 Yuk sigām isab ni si Isa, "Paltanda'an ai pa'nda'annu kami
supaya kami magkahagad ma ka'a? Ka'mbo'-mbo'antam ma masa awal
e' bay amangan manna mahē' ma lahat paslangan. Tasulat ko' inān ma
deyom Kitab, ya yuk-i, 'Bay sigām buwananna kinakan min sulga'.'
Jari ai hinangnu?"
32 Ya sambung si Isa ma sigām, "B'nnal ya pangahakaku ma ka'am,
ngga'i ka si Musa ya bay amuwanan kinakan min sulga'. Mma'ku
Tuhan ya amuwanan ka'am kinakan b'nnal min sulga'.

33 Sabab in kinakan pamuwan e' Tuhan, ya na a'a deyo' bay min
sulga', ya amuwan kallum ma manusiya'."

34 Manjari angamu' saga a'a inān ni si Isa, yuk-i, "Tuwan, sat'ggol
kami allum buwanin kami kinakan ya pagbissalanu ilu."

35 Yuk si Isa, "Aku na ko' kinakan makabuwan kallum. Sasuku
ameya' ma aku mbal lingantu pabīng. Maka sasuku angandol ma aku
mbal patay bohe' pabīng.
36 Sagō' bay na sa kam haka'anku, minsan aku ta'nda'bi mbal du kam
magkahagad.
37 Ameya' du ma aku a'a kamemon ya pamasuku' aku e' Mma'ku,
maka mbal sulakku sasuku ameya' ma aku.
38 Ya angkan aku pi'itu min sulga' ngga'i ka angahinang kabaya'an
baranku, sagō' kabaya'an Tuhan ya bay amapi'itu aku.
39 Ya kabaya'an Tuhan subay halam aniya' lungayku saga a'a bay
pamasuku'na ma aku. Gom pa'in pakallumku sigām kamemon ma
llaw katapusan.
40 Sababna ya kabaya'an Mma'ku Tuhan ma a'a kamemon, sasuku
ang'nda' maka magkahagad ma Anakna, tantu sigām kaniya'an kallum
kakkal ni kasaumulan. Pakallumku isab sigām ma llaw katapusan."

41 Sakali itu magdugal saga nakura' inān ma pasal pah'lling si Isa he',
ya yuk-i, "Aku itu kinakan min sulga'."
42 Yuk sigām, "Bang kitam mbal asā', a'a itu si Isa anak si Yusup!
Kata'uwanta ina'-mma'na. Jari angay iya ah'lling buwattē', in iya kono'
min sulga'?"

43 Anambung si Isa ma sigām, yukna. "Pahali kam magdugal.
44 Halam aniya' makapameya' ma aku, luwal bang kabuwanan
baya' e' Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Ati sasuku ameya' ma aku
pakallumku du ma llaw katapusan.
45 Aniya' tasulat ma deyom Kitab Kanabi-nabihan buwatittu:
'Pinandu'an sigām kamemon e' Tuhan.' Sai-sai," yuk si Isa, "akale
maka angikut ma pamandu' Mma'ku, ameya' du isab ma aku.
46 Halam aniya' bay maka'nda' Tuhan, luwal aku ya pi'itu min Tuhan.
47 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku magkahagad ma aku
aniya' kallumna kakkal ni kasaumulan.
48 Aku ya kinakan makabuwan kallum," yuk si Isa.
49 "Saga ka'mbo'-mbo'anbi bay makakakan manna ma lahat paslan-
gan, sagō' wa'i du sigām magpatayan.
50 Malaingkan saddī in kinakan min sulga' itu. Bang aniya' a'a
amangan kinakan itu, a'a inān mbal amatay.
51 Aku ya kinakan min sulga', aku ya kinakan makabuwan kallum.
Bang aniya' amangan kinakan itu-i, allum du iya sampay ni kasaumu-
lan. Ya pamakanku manusiya' isiku ko', ya paglilla'ku bo' supaya allum
saga manusiya' kamemon sampay ni kasaumulan."

52 Manjari maglugat saga Yahudi ma sabab pamissala si Isa inān,
yuk-i "A'a itu, buwattingga kapamuwanna isina pamakan ma kitam?"

53 Yuk si Isa ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, bang
mbal kakanbi isi Anak Manusiya' maka bang mbal inumbi laha'na,
halam aniya' kallumbi b'nnal.

54 Sagō' sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku, kakkal du
kallumna sampay ni kasaumulan. Maka pakallumku iya bang ta'abut
llaw kahinapusan,
55 sabab isiku itu asal kinakan b'nnal, maka laha'ku itu inuman
b'nnal.
56 Sasuku amangan isiku maka anginum laha'ku pataptap ma aku,
maka aku isab pataptap ma iya.
57 Bay aku pinapi'itu e' Mma'ku ya kakkal salama-lama, maka kakkal
isab kallumku ma sababna. Damikiyanna saga a'a amangan isiku,
allum du isab ma sababku.
58 Ya na itu kinakan deyo' bay min sulga',” yuk si Isa. “Saddī ko' itu
min kinakan niōnan manna ya bay takakan e' ka'mbo'-mbo'anbi ma
masa awal e'. Minsan sigām bay amangan manna he', magpatayan na
pa'in sigām bang ta'abut ganta'an. Sagō' sasuku amangan kinakan min
sulga' itu, allum sampay ni kasaumulan.”
59 Binissala itu e' si Isa waktu kapamandu'na ma deyom langgal
Kapirnaum.

Aheka Bebeya'an Ang'bba min si Isa

60 Takale pa'in pandu' si Isa itu, aheka bebeya'anna ah'lling, yuk-i,
“Ahunit makalandu' pamandu' itu. Halam aniya' makasandal akale.”
61 Halam aniya' bay angahaka'an si Isa sagō' kata'uwanna asal in
pamandu'na inān pagdugalan e' sigām. Angkan yukna ni sigām,
“Ala'at bahā' ataybi ma sabab pamandu'ku inān?
62 Na, buwattingga bahā' bang ta'nda'bi aku, Anak Manusiya', pabīng
ni lahat bay baiku?
63 Haka'anta kam,” yuk si Isa, “Rū Tuhan ya taga-kawasa amuwan
kallum b'nnal, pangita'u manusiya' mbal. Makakallum pamandu'ku
itu, sabab luwas ko' itu min Rū Tuhan.
64 Sagō' aniya' ma ka'am mbal magkahagad ma aku.” Buwattē'
pah'lling si Isa sabab kata'uwanna sangay min katagna' bang sai mbal
magkahagad ma iya, maka bang sai song anukbalan iya ni bantana.
65 Ah'lling gi' si Isa, yukna, “Ya itu sababanna angkan yukku ma
ka'am, halam aniya' ameya' ma aku bang ngga'i ka Mma'ku Tuhan ya
amuwanan iya baya'.”
66 Pagka buwattē' pah'lling si Isa, aheka saga mulidna bay ala'an min
iya maka mbal na ameya' ma iya.
67 Angkan si Isa atilaw ni saga mulidna kasangpū' maka duwa,
yukna, “Ya du ka'am bahā', ala'an isab?”
68 Anambung si Simun Petros, yukna, “Tuwan, sai pameya'an kami
bang ngga'i ka ka'a? Luwal ka'a taga-lapal bissala ya amuwan kallum
kakkal ni kasaumulan.
69 Magkahagad kami ma ka'a, maka kata'uwan kami in ka'a Dakayu'-
kayu' Asussi ya bay pi'itu min Tuhan.”
70 Yuk si Isa ni sigām, “Bay kam pene'ku kasangpū' maka duwa, sagō'
aniya' dangan min ka'am ilu pasōran saitan.”
71 Ya pinagbissala inān e' si Isa si Judas anak si Simun Iskariyut.
Sabab si Judas itu, minsan iya dakayu' mulid si Isa min kasangpū'
maka duwa, tukbalanna du si Isa ni saga bantana ma sinosōng.

7

Si Isa maka Dauranakanna

1 Puwas e' magl'ngngan si Isa ma lahat Jalil sadja. Mbal iya
makalanjal ni lahat Yahudiya sabab bilahi amapatay iya saga nakura'
Yahudi mahē'.
2 Sagō' asekot pa'in waktu paghinang bangsa Yahudi ma niōnan
Hinang Panggung,
3 ah'lling ni si Isa saga danakanna l'lla, yuk-i, “Ahāp bang ka palanjal
minnitu. Subay ka pehē' ni lahat Yahudiya supaya ta'nda' e' saga
mulidnu bang ai hinangnu.
4 Sababna bang a'a bilahi abantug, subay mbal limbunganna
hinangna. Pagka ka'a ilu maghinang saga hinang makainu-inu itu,
subay ka magpata'u ni a'a kamemon.”
5 Minsan saga danakanna itu mbal amarassaya ma iya.
6 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Halam gi' ta'abut waktu
kapama'nda'ku di-ku. Sagō' bang ka'am, minsan ai waktu makajari
sadja,
7 sabab ka'am ilu mbal kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu, ya
mbal angisbat Tuhan. Malaingkan kinab'nsihan aku e' sigām sabab
pah'llinganku na pa'in kahinangan sigām ala'at.
8 Pehē' kam ni paghinangan,” yuk si Isa ni saga danakanna. “Aku
itu mbal gi' pehē' sabab ngga'i ka gi' waktuku.”
9 Aubus pa'in bay llingna itu, maina'an gi' iya ma lahat Jalil.

Si Isa ma Paghinangan Yahudi

10 Makalikut pa'in saga danakanna ni paghinangan, mbal at'ggol
paturul isab si Isa pehē' sagō' mbal iya parongan ma kaheka'an a'a
inān angkan halam kinata'uwan kapehē'na.
11 Pinagpiha iya e' saga nakura' Yahudi mahē' ma paghinangan.
Magtilaw sigām bang maingga iya.
12 Aheka saga a'a ma deyom katimukan inān maghigung-higung ma
pasalan si Isa. Yuk kasehe'an, “A'a ahāp si Isa.” Yuk isab kasehe'an,
“Mbal, sabab parupangna saga a'a.”
13 Sagō' halam aniya' makatawakkal anuli-nuli patampal ma pasalna
sabab tināw sigām ma saga pagnakura'an.
14 Sōng-sōng pa'in atonga' paghinang, pehē' si Isa ni langgal
pagkulbanan ati anagna' iya amandu'.
15 Ainu-inu saga Yahudi ma pamandu'na, yuk-i, “A'a itu halam bay
makapagguru. Minningga bahā' pangā'anna kata'una?”
16 Anambung si Isa ma sigām, yukna, “Pamandu'ku itu ngga'i ka min
kata'uku, sagō' min Tuhan ya amapi'itu aku.
17 Bang aniya' a'a bilahi angahinang kabaya'an Tuhan, kata'uwanna
du pamandu'ku itu bang min Tuhan atawa min paghona'-hona'ku
sadja.
18 Bang a'a ganta' amissala min hona'-hona'na hal, ya angutna
kabantugan ma baranna. Sagō' bang angutna kabantugan ma bay
anoho' iya, na, abontol a'a inān maka mbal angakkal.”
19 Ah'lling gi' si Isa ni saga nakura' inān, yukna, “Bay kam
kapang'bbahan sara' e' si Musa, sagō' halam aniya' min ka'am minsan
dakayu' amogbogan sara' he'. Angay kam bilahi amapatay aku?”

20 Anambung kaheka'an a'a, yuk sigām, “Ka'a ilu sinōd saitan! Sai
bilahi amapatay ka'a?”
21 Yuk sambung si Isa, “Min t'dda du aku bay angahinang hinang
makainu-inu pasalta' ma llaw Sabtu', ati kainu-inuhanbi kamemon.
22 Bay kam sinoho' e' si Musa subay angislam saga anakbi l'lla, bo'
ngga'i ka min si Musa usulan itu sagō' min ka'mbo'-mbo'anbi tagna'.
Angkan islambi anakbi bang ta'abut llawna, minsan magsalta' maka
llaw Sabtu'.
23 Na, bang ta'islambi anakbi l'lla ma llaw Sabtu' supaya mbal
talanggal sara' si Musa, angay angkan akagit ataybi ma aku pagka
pauli'ku saki a'a ma llaw Sabtu' du isab?
24 Da'a kam magdai'-dai' anōngan aku dusa ma saukat na kam mbal
ka'amuhan ma bay hinangku. In hukumanbi subay abontol.”

Ya Itu Bahā' Al-Masi?

25 Manjari aniya' saga a'a Awrusalam magsuli-suli, yuk-i, “Ya na itu
bahā' a'a piniha e' saga nakura' pinapatay?
26 Nda'unbi,” yuk sigām. “Itiya' iya amissala patampal sagō' mbal
sinagga' e' saga nakura'. Makatantu bahā' sigām, in iya b'nnal Al-Masi?
27 Bang pi'itu Al-Masi, mbal iya kinata'uwan bang minningga. Sagō'
a'a itu, kata'uwantam asal bang minningga.”
28 Amandu' pa'in si Isa ma deyom langgal pagkulbanan, pinatanog
suwalana, yukna, “Aho'. Kata'uwanbi aku bang minningga. Halam
aku bay pi'itu hal min kabaya'anku. Bay aku sinoho' pi'itu e' Tuhan,
ya mbal magputing. Mbal iya kata'uwanbi,
29 sagō' aku,” yuk si Isa, “ata'u du ma iya sabab minnē' asal aku,
maka iya ya bay anoho' aku pi'itu.”
30 Manjari pasulay sigām anaggaw iya, sagō' halam aniya' minsan
maka'ntanan iya sabab halam gi' ta'abut waktu pamapatay iya.
31 Malaingkan aheka a'a maina'an magkahagad ma iya. Yuk sigām,
“Ya na itu Al-Masi sabab halam aniya' makahinang hinang kawasahan
palabi gi' hekana min saga hinang si Isa itu.”
32 Manjari takale e' saga Parisi bang ai pinaghigung-higung e'
kaheka'an a'a inān ma pasal si Isa, angkan sigām maka saga imam
alanga bay anoho' saga jaga langgal pehē' anaggaw iya.
33 Amissala si Isa ni saga a'a magtimukan inān, yukna, “Mbal aku
at'ggol maitu ma ka'am. Sōng na aku amole' pehē' ni bay anoho' aku
pi'itu.
34 Pihabi du aku, sagō' mbal aku tabākbi sabab mbal kam makaturul
ni papehē'anku inān.”
35 Manjari magsuli-suli saga nakura' Yahudi, yuk sigām, “Pi'ingga
bahā' a'a itu angkan iya mbal tabāktam? Pehē' iya bahā' ni kalahatan
Girīk, ya paglahatan bangsatam magpulak-palik e'? Pehē' bahā' iya
amandu'an bangsa Girīk?
36 Ai hatina ya yukna inan, in kitam amiha iya, sagō' mbal tabāktam.
Maka mbal kitam makaturul ni papehē'anna?”

Bohe' Makabuwan Kallum Kakkal

37 Manjari ta'abut pa'in llaw katangbus paghinang inān, ya llaw
aheya, an'ngge si Isa amissala. Pinatanog la'a suwalana, yukna,
“Sasuku kam patay bohe', pi'itu kam ni aku bo' kam painumku.

38 Sasuku magkahagad ma aku kataluwa'an sulat Kitab ya yuk-i,
‘aniya' patubud min deyom atayna sali' dalil bohe' anasahan, bohe'
makabuwan kallum.’ ”
39 Ya bohe' patubud pinagbissala e' si Isa itu, hatina Rū Tuhan ya song
pamuwan ma saga a'a magkahagad ma iya. Sagō' ma waktu ina'an in
Rū Tuhan halam gi' bay tapamuwan sabab halam gi' ta'abut waktu
pamabangsa si Isa e' Tuhan.
40 Makakale pa'in saga a'a ma bissala si Isa itu, yuk sigām kasehe',
“B'nnal ko' itu, ya na itu nabi asal lagarantam.”
41 Yuk kasehe', “Al-Masi iya.”
Sagō' saddī lling kasehe'an. Yuk sigām, “Ngga'i ka iya Al-Masi, sabab
Al-Masi ngga'i ka min lahat Jalil.
42 Yuk Kitab in Al-Masi subay panubu' sultan Da'ud, maka subay
nianakan ma kaluma'an Betlehem sabab ya na lahat sultan Da'ud.”
43 Jari magsaddī pamikil saga a'a ma pasalan si Isa.
44 Aniya' sigām bilahi anaggaw si Isa, sagō' halam aniya' minsan
maka'ntan ma iya.

Mbal Magkahagad Pagnakura'an Yahudi

45 Ma katapusanna pabalik na saga jaga inān. Tinilaw sigām e' Imam
Muwallam maka Parisi ya bay anoho' sigām anaggaw si Isa yuk-i,
“Angay iya halam tabowabi pi'itu?”
46 Anambung saga jaga he', “Halam to'ongan aniya' a'a amandu'
buwat pamandu' a'a inān.”
47 Yuk saga Parisi, “Ya du ka'am bahā' taparupang e'na?
48 Aniya' bahā' nakura' atawa Parisi magkahagad ma iya? Tantu
halam, minsan dakayu'.
49 Ya sadja magkahagad saga a'a katimukan itu, a'a awam ma pasal
sara' si Musa. Angkanna sigām taluwa' mulka' Tuhan!”
50 Sakali ah'lling si Nikudimus, ya bay makapehē' ni si Isa waktu
sangom e'. Yukna ma saga pagkahina Parisi,
51 “Bang ma sara'tam mbal kita manjari amat'nna'an hukuman ma
a'a abila halam bay pinabissala dahū, supaya kinata'uwan bang ai bay
hinangna.”
52 Anambung sigām, yukna, “Oy! Ka'a isab min Jalil bahā'? Ang'nda'
ka ma deyom Kitab. Halam aniya' nabi paluwas min lahat Jalil.”
53 [Manjari magpole'an saga a'a inān kamemon.]

8

Pasal D'nda Ta'abut Maghinang Ala'at

1 Sagō' patukad si Isa pehē' ni būd Kayu Jaitun.
2 Pagdai' llaw pa'in, pehē' iya pabīng ni langgal pagkulbanan.
Magtipunan ni iya saga a'a aheka ati aningkō' iya amandu'an sigām.
3 Manjari aniya' dakayu' d'nda binowa ni iya e' saga guru sara' agama
maka e' saga Parisi. D'nda itu bay ta'abut angaliyu-lakad. Pinatampal
iya ma kaheka'an a'a inān kamemon.
4 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Tuwan guru, d'nda itu bay ta'abut
angaliyu-lakad.

5 Na, bang ma sara' bay pang'bbahan kitam e' si Musa, ya hukuman
ma d'nda buwattitu subay binantung maka batu pinapatay. Na, bang
ma ka'a?”
6 Buwattē' pamissala sigām panulay sigām ma si Isa, kalu aniya'
sā' ma panambungna, jari aniya' sababan panuntut sigām ma iya.
Saguwā' patondok sadja si Isa anulat ma kuwit tana' maka tōng
tudlu'na.
7 Na sabu pa'in iya sinumariya e' sigām, patongas iya ati yukna
ni sigām, “Sai-sai kam halam taga-dusa, wajib iya parahū amantung
d'nda itu.”
8 Jari patondok iya pabīng anulat isab ma kuwit tana'.
9 Pagkale pa'in e' sigām pah'lling si Isa itu, magtūy sigām ala'an
kamemon dangan maka dangan, tinagna'an min matto'a sampay ni
kasehe'an. Luwal si Isa tabba maina'an, maka d'nda masi ma bay
pan'nggehanna.
10 Pagtongas si Isa pabīng, yukna ni d'nda, “Maingga na sigām,
arung? Halam aniya' amat'nna'an ka'a hukuman?”
11 “Halam aniya', Tuwan,” yuk sambung d'nda.
“Na,” yuk si Isa, “minsan aku, mbal du aku amat'nna'an ka'a
hukuman. Amole' na ka pehē' sagō' da'a angandusa pabīng.”

Si Isa Ibarat Sawa

12 Puwas e' amissala si Isa ma saga Parisi pabīng, yukna, “Aku itu
sawa pamasawa pikilan manusiya'. Sasuku ameya' ma aku, mbal
to'ongan pal'ngngan ma deyom kalendoman sabab aniya' ma deyom
pikilanna sawa ya makabuwan kallum ma manusiya'.”
13 Yuk saga Parisi ni si Isa, “Ka'a ilu anaksi'an di-nu na. Mbal tab'nnal
saksi'nu bang ka hal anaksi'an di-nu.”
14 Anambung si Isa, yukna, “Minsan aku anaksi'an di-ku, mattan
asal panaksi'ku sabab kata'uwanku du bang minningga aku, maka
bang pi'ingga papehē'anku. Sagō' ka'am ilu, mbal kata'uwanbi bang
minningga aku atawa bang pi'ingga.
15 Bang aniya' hukumbi, paghona'-hona' manusiya' ya pameya'anbi.
Aku itu mbal angahukum a'a.
16 Sagō' abila aku saupama angahukum, abontol du hukumanku
sabab ngga'i ka aku dangan-danganku ya angahukum. Duwangan
kami angahukum sabab ginapi' aku e' Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.
17 Tasulat ma deyom sara'bi,” yuk si Isa, “bang duwangan ya anaksi'
bo' maguyun panaksi' sigā, magtaluwa' na.
18 Jari b'nnal bissalaku sabab duwa saksi'ku maguyun. Anaksi'an
aku di-ku, maka Mma'ku, ya bay amapi'itu aku, anaksi'an aku du isab.”
19 Tinilaw si Isa e' saga Parisi, yuk sigām, “Maingga mma'nu?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal kata'uwanbi Mma'ku, maka aku isab mbal
kata'uwanbi. Sabab bang bay aku kata'uwanbi, ya du Mma'ku bay du
isab kata'uwanbi.”
20 Binissala itu si Isa sabuna magpandu' ma deyom langgal pagkul-
banan, ma atag pamat'nna'an saga tu'ung pangahūgan sarakka. Sagō'
halam aniya' makasaggaw iya sabab halam gi' ta'abut waktu ya
pangangganta' Tuhan.
21 Manjari itu binalik e' Isa bay pamissalana ma saga a'a inān,
yukna, “Sōng na aku ala'an. Pihabi du aku sagō' mbal aku tabākbi.

Amatay sadja kam ma mbal ta'ampun dusabi. Mbal kam makapehē'
ni papehē'anku."
22 Angkan magtilaw-tilaw saga nakura' Yahudi, yuk sigām, "Ama-
patay iya di-na bahā', ya angkan yukna in kita mbal makapehē' ni
papehē'anna?"
23 Amissala gi' si Isa, yukna, "Ka'am ilu porol asal ma babaw dunya
itu. Sagō' aku itu, sulga' ya lahatku. Kajarihanbi asal min dunya, bo'
kajarihanku ngga'i ka.
24 Angkan kam haka'anku, in ka'am amatay sadja ma mbal ta'ampun
dusabi. Sabab bang mbal pagkahagadbi bay pah'llingku ma pasal
baranku bang sai aku, tantu kam amatay ma dusabi."
25 "Sai ka to'ongan?" yuk tilaw sigām.

Anambung si Isa, yukna, "Buwat bay pangahakaku ma ka'am sangay
min katagna'.
26 Maka aheka gi' pah'llingku pangahukum paldusahanbi. Daipara
b'nnal sadja ya bay amapi'itu aku. Jari ai-ai takaleku min iya, ya he'
sadja pangahakaku ma saga manusiya' ma dunya itu."
27 Saguwā' halam tahati e' sigām in Mma'na Tuhan ya pinagbissala
itu e' si Isa.
28 Angkan yukna ni sigām, "Bang aku Anak Manusiya' ta'angkatbi
na ni hāg, minnē' kata'uwanbi in aku baranku ya pah'llingku.
Kata'uwanbi isab halam aniya' tahinangku bang min baran-baranku
sadja, maka ai-ai pamandu'ku bay pamandu' aku e' Mma'ku.
29 Taptap pagapi' ma aku ya bay amapi'itu aku. Mbal aku
pinasagaran e'na, sabab hinangku sadja ai-ai makasulut iya."
30 Pagkale saga a'a inān ma pamissala si Isa, aheka sigām angandol
ma iya.

A'a Banyaga' maka A'a Ngga'i Ka Banyaga'

31 Jari itu ah'lling si Isa ni saga Yahudi ya am'nnal ma iya. "Bang kam
atuyu' ameya' ma pandu'ku," yukna, "mulidku na kam sab'nnal-b'nnal.
32 Makata'u du kam bang ingga ya kasab'nnalan min Tuhan, jari
kasab'nnalan ya angaliyus ka'am min pagbanyaga'an."
33 Anambung sigām, yuk-i, "Oy! Kami itu panubu' si Ibrahim. Halam
kami bay tabanyaga' e' sai-sai. Angay ka makabissala in kami papuwas
min pagbanyaga'an?"
34 Yuk sambung si Isa, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku
magdusa binanyaga' du e' baya'na magdusa.
35 Banyaga' itu mbal kakkal ma okoman tag-dapu. Ya kakkal
maina'an anakna lissi.
36 Angkan bang Anak Tuhan ya amalimaya ka'am min pag-
banyaga'an, tantu du kam alimaya.
37 Kata'uwanku, panubu' kam asal si Ibrahim. Sagō' bilahi kam
amapatay aku sabab mbal tataima'bi pandu'ku.
38 Ya pamandu'ku ma ka'am itu bay pamata'u aku e' Mma'ku. Sagō'
nihinang e'bi saga hinang bay pamata'u ka'am e' pag'mma'anbi."
39 Yuk saga Yahudi, "Si Ibrahim ya pag'mma'an kami."

Yuk si Isa, "Bang bay kam b'nnal saga panubu' si Ibrahim, bay du
tas'ppubi si Ibrahim maghinang saga hinangna.

40 Sagō' bilahi kam amapatay aku saukat na kam bay haka'anku
pasal kasab'nnalan bay takaleku min Tuhan. Halam bay makahinang
buwattē' si Ibrahim.
41 Ya hinangbi na pa'in saga kahinangan mma'bi!"

Magtūy anambung saga a'a inān, yuk sigām, "Luwal Tuhan dakayu'-
kayu' ya pag'mma'an kami. Maka kami itu anakna lissi."

42 Yuk si Isa, "Bang Tuhan b'nnal pag'mma'anbi, bay du kam
alasahan aku sabab min Tuhan aku angkanna aku maitu. Halam aku
bay pi'itu min pagnahu'-nahu'ku, sagō' pinapi'itu aku e' Tuhan.
43 Angay mbal tahatibi bissalaku? Sabab mbal kam makatatas akale
ma lapal pamandu'ku."
44 Yuk si Isa gi' ni sigām, "Nakura' saitan ya pag'mma'anbi. Ya
angutbi subay ameya' ma kabaya'an mma'bi. Pamapatay asal iya min
katagna'. Halam iya bay ameya' ma kasab'nnalan sabab halam aniya'
b'nnal ma deyom kajarihanna. Kabiyaksahanna magputing angkan
iya magputing na pa'in. Putingan to'ongan iya maka po'onan iya
kaputingan kamemon.
45 Sagō' aku," yuk si Isa, "b'nnal sadja pah'llingku, ya po'on ka'am
mbal magkahagad ma aku.
46 Halam aniya' ma ka'am makatōngan aku dusa. B'nnal sadja
pah'llingku, jari angay aku mbal pagkahagadbi?
47 Bang a'a ganta' suku' Tuhan, ameya' iya ma pandu' Tuhan. Sagō'
ka'am ilu ngga'i ka suku' Tuhan, angkan kam mbal bilahi ameya'."

Si Isa maka si Ibrahim

48 Sakali sinambungan si Isa e' saga nakura' Yahudi he', yuk sigām,
"Taluwa' ya bay yuk kami, in ka'a ngga'i ka Yahudi. A'a Samariya ka,
maka pasōran ka saitan!"

49 Yuk si Isa, "Halam aku pasōran saitan. Aku itu, mahaldika'ku
sadja Mma'ku, sagō' ka'am ilu hal angahalipulu aku.
50 Mbal aku amiha kamahaldika'anku. Aniya' saddī amiha, jari in
iya angahukum.
51 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sasuku ameya' ma pa-
mandu'ku mbal to'ongan amatay salama-lama."

52 "Na," yuk sigām, "makatantu kami to'ongan in ka'a kasōran
saitan! Minsan si Ibrahim maka kanabi-nabihan kamemon, wa'i
magpatayan. Ati yuknu mbal magkamatay salama-lama sasuku
ameya' ma pamandu'nu.
53 Angay, palabi bahā' kawasanu min kawasa ka'mbo'an kami si
Ibrahim? Minsan si Ibrahim, minsan saga kanabi-nabihan kamemon,
bay du sigām amatay. Sai ka bahā' angkan ka magnahu'-nahu'
buwattilu?"
54 Anambung isab si Isa, yukna, "Bang aku saupama angamahaldika'
di-ku, halam aniya' kapūsanna. Sagō' Mma'ku ya angamahaldika' aku,
ya yukbi in iya pagtuhananbi.
55 Mbal minsan kata'uwanbi Tuhan, sagō' aku ya ata'uwan iya. Bang
saupama yukku in aku mbal makata'uwan Tuhan, na, putingan aku
buwat ka'am. Daipara kata'uwanku asal Tuhan, maka beya'ku saga
panoho'anna.

56 Ka'mbo'anbi si Ibrahim inān, bay kinōgan pagka kata'uwanna
aniya' waktu sinosōng kapang'nda'na ma aku pi'itu ni dunya. Manjari
pag'nda'na ma kapi'ituku landu' iya akōd."
57 Anambung sigām ma si Isa, yuk-i, "Buwattingga kapag'nda'nu
maka si Ibrahim? Mbal gi' minsan limampū' tahun umulnu."
58 Yuk si Isa gi' ni sigām, "B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, ma
halam gi' si Ibrahim bay nianakan, asal na aku."
59 Manjari saga Yahudi inān angā' batu pamantung sigām ma si Isa,
daipara palimbu iya ati paluwas min langgal pagkulbanan e'.

9

Kauli'an A'a bay Buta min Deyom Kandang

1 Pal'ngngan pa'in si Isa, aniya' dakayu' l'lla ta'nda'na, a'a bay abuta
min deyom kandang.
2 Tinilaw si Isa e' saga mulidna, yuk-i, "Tuwan guru, angay a'a itu
abuta? Min dusana atawa min dusa ina'-mma'na?"
3 Yuk sambung si Isa, "Ya kabutana itu ngga'i ka ma sabab dusana
atawa dusa matto'ana. Abuta iya supaya iya pama'nda'an kawasa
Tuhan.
4 Sat'ggol halam pas'ddop llaw, subay hinangta saga hinang Tuhan
ya bay amapi'itu aku," yuk si Isa. "Bang ta'abut na sangom, halam
aniya' makapaghinang.
5 Sat'ggolku maitu ma dunya amuwan aku kasawahan ma pikilan
manusiya'."
6 Apuwas pah'lling si Isa itu, angaludja' iya ni tana'. Pinapaglamugay
ludja' maka tana' nihinang pisak, ati niakup e'na bo' pineheran ni mata
a'a abuta inān.
7 Yuk si Isa ni iya, "Pehē' ka ni tigbaw Silowam akula'up." (Ya hati
Silowam itu, "pinabeya'".) Manjari pehē' na l'lla buta inān akula'up.
Pagbīngna minnē', maka'nda' na iya.
8 Ta'nda' iya e' saga sehe'na dalūng maka e' saga a'a bay maka'nda'
iya angamu' sarakka. Yuk sigām, "Ya na itu bahā' a'a bay aningkō'
angamu' sarakka inān?"
9 Yuk kasehe'an, "Aho', ya na ko'."
Yuk kasehe'an isab, "Ngga'i ka. Hal iya angaluwa a'a buta he'."
Saguwā' ah'lling magbaran in a'a buta, yukna, "Aku na ko' itu."
10 "Buwattingga angkan kaka'nda'nu?" yuk tilaw sigām.
11 Anambung iya, yukna, "A'a niōnan si Isa bay angakup pisak
pineheran ni mataku. Puwas e' sinō' aku pehē' ni tigbaw Silowam
akula'up, ati pehē' aku. Makakula'up pa'in, magtūy aku maka'nda'."
12 "Maingga na a'a inān?" yuk sigām.
Yuk sambungna, "Sitta'a, mbal kata'uwanku."

A'a bay Abuta Pinariksa' e' saga Parisi

13 Sakali binowa l'lla bay abuta ni saga Parisi.
14 Na, ya llaw kapangakup pisak e' si Isa maka kapamauli'na mata
a'a buta he', llaw Sabtu'.
15 Manjari pinariksa' a'a itu e' saga Parisi bang buwattingga iya
maka'nda'. Yukna ma sigām, "Bay iya amat'nna' pisak ni mataku.
Puwas e' akula'up aku. Pagkula'up itu magtūy aku maka'nda' na."

16 Yuk saga Parisi kasehe', “A'a inān ngga'i ka min Tuhan, sabab
talanggalna sara' pasal llaw Sabtu' pagka buwattē' hinangna.”
Sagō' yuk kasehe', “Bang a'a dusahan, mbal tahinangna buwat saga
hinang makainu-inu itu.” Manjari mbal maguyun pikilan sigām.
17 Ma katapusanna atilaw sigām pabalik ma a'a buta he', yuk-i,
“Ya yuknu in matanu bay kauli'an e' a'a inān. Sai iya, bang ma
bistahannu?”
Yuk a'a bay abuta he', “Bang ma aku, in iya dakayu' nabi.”
18 Sagō' mbal am'nnal saga nakura' Yahudi in a'a inān bay buta tagna'.
Angkan nilinganan ina'-mma'na e' sigām bo' tinilaw.
19 Yuk sigām, “A'a itu, anakbi bahā'? B'nnal bahā', asal buta iya min
deyom kandang? Buwattingga kaka'nda'na itu?”
20 Yuk saga matto'ana, “Aho', anak kami ko' itu. Maka b'nnal isab,
abuta iya asal min deyom kandang.
21 Sagō' mbal kata'uwan kami bang buwattingga bay kaka'nda'na
atawa bang sai bay makauli' matana. Tilawunbi iya. Asangpot na iya,
ata'u du anambung.”
22 Buwattē' panambung saga matto'a l'lla he' sabab tināw sigā ma
pagnakura'an. Sabab bay na maggara' saga nakura', bang aniya' a'a
magsab'nnal ma si Isa in iya Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, mbal pinasōd
ni deyom langgal.
23 Angkan yuk matto'ana, “Tilawunbi iya, asangpot na iya.”
24 Jari itu a'a bay abuta he' nilinganan pabalik e' saga nakura' Yahudi.
Yuk sigām ni iya, “Pasapahanta ka, saksi'tam Tuhan. Kata'uwan kami,
dusahan asal a'a bay amauli' ka'a.”
25 Anambung a'a he', yukna, “Mbal kata'uwanku bang iya taga-dusa
atawa halam. Sagō' bang ma pana'uku, bay aku buta ati maka'nda' na
aku.”
26 Tinilaw iya pabalik e' sigām, yuk-i, “Ai bay hinangna ni ka'a?
Buwattingga e'na amauli' matanu?”
27 Anambung iya, yukna, “Bay na kam haka'anku sagō' mbal
aku kalebi. Angay kam bilahi akale pabīng? Baya'an kam bahā'
magpamulid ma iya?”
28 Pinah'llingan iya la'at e' saga nakura' inān, yuk sigām, “Ka'a
mulidna. Kami itu mulid si Musa.
29 Kata'uwan kami in si Musa bay kapalmanan e' Tuhan. Saguwā'
a'a ina'an, mbal minsan kata'uwan kami bang minningga.”
30 Anambung a'a bay abuta, yukna, “Ainu-inu aku. Mbal iya
kata'uwanbi bang minningga, sagō' makapauli' iya mataku.
31 Kata'uwantam in Tuhan mbal akale ma a'a dusahan. Ya kinale e'
Tuhan bang a'a magmatāwan iya maka maghinang kabaya'anna.
32 Sangay min katagna' dunya, yamboho' kita makakale aniya'
makapauli' a'a bay buta min deyom kandang.
33 Abila a'a inān ngga'i ka min Tuhan, tantu iya mbal makahinang
saga hinang buwattitu.”
34 Pinabukagan iya e' sigām, yuk-i, “Dusahan ka min llaw kapaganak
ma ka'a sampay ni kaheyanu, ati pandu'annu kami bahā'?” Jari
pinaluwas iya e' saga nakura' inān min deyom langgal.

Manusiya' Sali' Hantang Buta

35 Takale pa'in e' si Isa pasal a'a bay buta inān pinaluwas na min
deyom langgal, magtūy pehē' si Isa amiha iya. Tabāk pa'in iya, yuk si
Isa, “Magkahagad ka bahā' ma a'a niōnan Anak Manusiya'?”
36 Anambung a'a itu, yukna, “Sai iya, Tuwan? Haka'in aku supaya
aku magkahagad ma iya.”
37 Yuk si Isa ma iya, “Ta'nda'nu na iya, maka itiya' na iya anuli-
nulihan ka'a buwattina'an.”
38 Magtūy pasujud a'a itu ma dahuan si Isa, maka e'na ah'lling,
“Tuwan Panghū', magkahagad aku ma ka'a.”
39 Yuk si Isa, “Angkan aku pi'itu ni dunya, supaya papagsaddiku saga
manusiya'. Jari sasuku a'a bay buta maka'nda' du, maka sasuku bay
maka'nda' tabuta du.”
40 Takale pa'in pah'lling si Isa itu e' saga Parisi kasehe'an bay
maina'an, atilaw sigām ma iya. Yuk sigām, “Kami bahā' pah'llingnu
sali' hantang buta?”
41 Anambung si Isa, yukna, “Abila kam bay buta, mbal du kam
katōngan dusa. Pagka yukbi in ka'am maka'nda' du, na, taga-dusa
gi' kam sabab mbal beya'bi kabaya'an Tuhan.”

10

Pasal A'a Angupiksa' saga Bili-bilina

1 Manjari magparalilan si Isa, yukna, “B'nnal pangahakaku itu ma
ka'am, bang aniya' a'a pasōd ni deyom kuralan bili-bili, ma halam
palabay min lawang sagō' pasōd min palabayan saddī, a'a inān
panangkaw maka pangalangpas.
2 Sagō' bang a'a pasōd min lawang, ya na ina'an a'a angupiksa' bili-
bili.
3 Tantu iya niukaban e' tunggu' lawang. Paglinganna ōn saga bili-
bilina pakaniya-pakaniya, tapanhid suwalana e' sigām ati bowana
sigām paluwas min deyom kural.
4 Makaluwas pa'in, parahū iya ati paturul saga bili-bili min buli'anna
sabab tapanhid suwalana.
5 Bang a'a saddī, mbal du tinurul e' bili-bili. Alahi sadja sigām sabab
mbal tapanhid suwalana.”
6 Kissa itu bay pamaralil e' si Isa ma saga a'a inān sagō' halam tahati
e' sigām.
7 Angkanna ah'lling si Isa ma sigām pabalik, yukna, “B'nnal ya
pangahakaku itu ma ka'am, aku itu ibarat lawang palabayan saga bili-
bili.
8 Saga a'a bay pi'itu dahū min aku sali' a'a anangkaw, a'a angalang-
pas. Saguwā' halam sigām kinale e' saga a'a suku'ku.
9 Aku itu ibarat lawang,” yuk si Isa. “Sai-sai pasōd labay min
aku, lappasan du iya. Limaya du iya magsōd-luwas ati makabāk iya
kalluman.
10 Bang a'a angalangpas, halam aniya' gawina pi'itu saddī min
anangkaw maka amapatay maka amaka'at. Sagō' ya gawiku pi'itu
amuwan kallum ma manusiya', kallum mamarahi hāpna.
11 “Aku itu,” yuk si Isa, “ibarat a'a tag-bili-bili ahāp sidda pan-
gupiksa'na ma saga bili-bilina. A'a inān maglilla' amatay ma sabab
sigām.

12 Sagō' mbal magparuli to'ongan a'a ginadjihan anunggu' sabab
ngga'i ka iya tag-dapu. Angkan bang aniya' ta'nda'na ero' talun
pasekot, magtūy pasagaranna saga bili-bili ati alahi iya minnē'. Saga
bili-bili kasehe' tas'kkat e' ero', kasehe' akaukanat.
13 Ya angkan a'a inān alahi sabab ginadjihan sadja iya. Halam aniya'
pagka'inoganna ma saga bili-bili.
14-15 Aku itu," yuk si Isa, "ibarat a'a tag-bili-bili ahāp pangupiksa'na
ma saga bili-bilina. Kami maka Mma'ku magkata'u to'ongan.
Damikiyanna aku maka saga a'a suku'ku, ata'u aku ma sigām maka
ata'u sigām ma aku. Maglilla' isab aku amatay ma sabab sigām.
16 Aniya' gi' saga a'a suku'ku saddī minnitu. Ibarat sigām bili-bili
ma kuralan saddī. Ya du sigām subay bowaku. Angasip du sigām
ma suwalaku ati pagdakayu'ku sigām, manjari dakayu' du angupiksa'
sigām kamemon.
17 "Kinalasahan aku e' Mma'ku Tuhan sabab maglilla' aku amatay
bo' supaya bawi'ku kallumku pabīng.
18 Halam aniya' taga-kapatut amapatay aku, sabab aku ya magk-
abaya'an amatay maka mbal. Taga-kapatut aku maglilla' kallum
baranku, maka taga-kapatut amakallum baranku pabīng. Panoho'an
Mma'ku ko' itu ma aku."
19 Makakale pa'in saga a'a ma pamissala si Isa inān, magtūy sigām
abahagi' duwa pabalik.
20 Aheka sigām angupama, yuk-i, "A'a itu sinōd saitan! Binelaw!
Angay iya kalebi?"
21 Sagō' yuk kasehe'an, "Bang a'a kasōran saitan mbal iya mak-
abissala buwat pamissalana itu. Maka bang saitan, mbal tapa'nda'na
a'a buta."

Mbal Magkahagad saga Yahudi

22 Manjari timpu paghaggut na, waktu isab Paghinang Pagsussi ma
langgal pagkulbanan ma Awrusalam.
23 Ina'an si Isa ma deyom langgal lum'ngngan ma saurung ya niōnan
Saurung Sulayman.
24 Jari magtimukan saga a'a pehē' ni sakalibutna. Yuk sigām ni iya,
"At'ggol gi' ka bahā' amahati kami bang sai ka? Bang ka b'nnal Al-Masi
ya tapene' e' Tuhan, subay kami haka'annu pahāp."
25 Anambung si Isa, yukna, "Bay na kam haka'anku sagō' halam aku
bay pagkahagadbi. Ya amata'uwan ka'am bang sai aku, ya na saga
hinang makainu-inu bay hinangku min ōn Mma'ku.
26 Sagō' mbal aku pagkahagadbi sabab ka'am ilu ngga'i ka saga bili-
biliku, ngga'i ka suku'ku.
27 Saga bili-biliku angasip du ma suwalaku. Kata'uwanku sigām
maka paturul du sigām ma aku.
28 Buwananku sigām kallum kakkal ni kasaumulan. Mbal to'ongan
sigām amutawan min Tuhan sumiyan-sumiyan, maka halam aniya'
makaragtu' sigām min komkomanku.
29 Bay sigām pamasuku'an aku e' Mma'ku, maka akawasa iya
min kamemon. Halam aniya' makaragtu' saga a'a suku'ku min
komkomanna.
30 Aku maka Mma'ku dakayu' du."

31 Pagkale saga a'a ma lling si Isa he', amuwa' sigām batu pabīng
pamantung sigām ma iya.
32 Yukna ni sigām, “Aheka hinang ahāp bay pa'nda'anku ni ka'am,
saga hinang bay pamahinang aku e' Mma'ku Tuhan. Hinang ingga ya
kab'nsihanbi, ya angkan kam bilahi amantung aku?”
33 Yuk sambung saga a'a inān, “Ngga'i ka ma sabab hinangnu ahāp
ya angkan kami magbamba amantung ka'a, sagō' ma sabab llingnu
pangkal tudju ni Tuhan. Manusiya' sadja ka, bo' pa'in maglaku-laku
ka in ka'a Tuhan.”
34 Yuk si Isa ni sigām, “Na, tasulat asal ma deyom Kitab Tawrat ya
pamissala Tuhan ni saga manusiya'. Yuk-i, ‘Ka'am ilu saga tuhan.’
35 Na, kata'uwantam in kamemon tasulat ma deyom Kitab mbal
to'ongan apinda salama-lama. Bang Tuhan angōn tuhan ma saga a'a
bay pamuwananna lapalna,
36 ya lagi'na aku patut niōnan Anak Tuhan. Sabab tapene' aku e'
Tuhan bo' ma iya sadja, maka pinapi'itu aku e'na ni dunya. Jari angay
yukbi in aku ah'lling pangkal tudju ni Tuhan pagka yukku in aku Anak
Tuhan?
37 Bang aku saupama mbal angahinang saga hinang kabaya'an
Mma'ku, da'a aku pagkahagarunbi.
38 Sagō' bang magtaluwa' hinangku maka kabaya'an Tuhan, na,
pagkahagarunbi kahinanganku sadja, minsan kam mbal makab'nnal
ma pah'llingku. Sabab minnē' kata'uwanbi to'ongan maka tahatibi in
Mma'ku maka aku dakayu' du.”
39 Magtūy pasulay saga a'a inān pabalik anaggaw si Isa, sagō'
makapuwas iya min pang'ntanan sigām.
40 Puwas e' pabalik si Isa pehē' ni dambila' sapa' Jordan, ni bay
pagpandihan saga a'a e' si Yahiya waktu tagna'. Pat'nna' si Isa maina'an
daka pilambahangi.
41 Jari aheka a'a pehē' ni iya. Yuk suli-suli sigām, “Si Yahiya halam
bay makahinang saga paltanda'an kainu-inuhan a'a, sagō' b'nnal sadja
kamemon bay pah'llingna pasal si Isa.”
42 Ati aheka a'a mahē' angandol ma si Isa.

11

Kamatay si Lasarus

1 Na, aniya' dakayu' l'lla asaki, ōnna si Lasarus. Ina'an iya maglahat
ma kaluma'an Betani maka duwangan danakanna d'nda, si Mariyam
maka si Marta.
2 In si Mariyam dakayu' d'nda ya amu'usan ns'llan pahamut ni tape'
Panghū' Isa bo' sapuhanna maka bu'unna.
3 Jari itu, pagga abangat saki si Lasarus, aniya' lapal pinabeya'
e' duwangan danakanna ni si Isa, yuk-i, “Tuwan, asaki bagaynu ya
kalasahannu.”
4 Takale pa'in lapal itu e' si Isa, yukna, “Ya kamaujuran saki si
Lasarus inān ngga'i ka du kamatay, sagō' sanglit ni Tuhan, supaya
sinanglitan isab Anak Tuhan.”
5 Na, alasa asal si Isa ma t'llungan magdanakan inān, disi Marta
maka si Mariyam maka si Lasarus.
6 Sagō' pagta'una in si Lasarus wa'i asaki, angagad gi' iya
duwang'llaw mahē' ma pat'nna'anna.

7 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Sūng kitam pabīng pehē' ni lahat
Yahudiya.”
8 Yuk saga mulidna ni iya, “Tuwan Guru, baha'u ka arak pinagban-
tung e' saga Yahudi bo' ka pinapatay. Ati maggara' na ka isab pabīng
pehē'?”
9 Anambung si Isa, yukna, “Da'a kam asusa. Aniya' sangpū'
maka duwanjām kasawahan ma deyom dang'llaw. Bang kita ganta'
lum'ngngan ma waktu llaw mbal makarugtul tape'ta sabab asawa asal
dunya.
10 Sagō' bang kita lum'ngngan waktu sangom makarugtul sadja
sabab ma deyom kita lendom.”
11 Akatis pa'in lling si Isa itu, yukna ni saga mulidna, “Si Lasarus
bagaytam inān wa'i tatuli. Sagō' pehē' aku amati' iya.”
12 Yuk saga mulidna ni iya, “Tuwan, pauli' du iya bang hal atuli.”
13 Kinata'uwan asal e' si Isa in si Lasarus amatay na, sagō' bang ma
pangannal saga mulidna dī tuli ya pagpa'inna.
14 Angkan pinatampal e' si Isa llingna, yukna, “Amatay na si Lasarus.
15 Ahāp aku halam makamahē' ma Betani ma waktu kasaki si
Lasarus, sabab tantu du kam angandol ma aku bang ta'nda'bi ka-e'ku
ma iya. Sūng kitam pehē'.”
16 Manjari si Tomas, ya niranglay K'mbal, ah'lling ni saga pagkahina,
yukna, “Sūng. Parongan kitam kamemon minsan kitam paunung ma
iya sampay ni kamatay.”

Si Isa ya Po'onan Kallum

17 At'kka pa'in disi Isa ni Betani, tata'una mpat llaw na bay
kapangubul si Lasarus.
18 Betani itu asal asekot ni Awrusalam, saga dabatu lawakna,
19 jari aheka saga a'a min lahat Yahudiya magbunyug pehē' ni si
Mariyam maka ni si Marta pasal kamatay danakan sigā l'lla.
20 Manjari itu, takale pa'in e' si Marta pasal si Isa ilu na, pehē' iya
anampang. Si Mariyam tabba ma deyom luma'.
21 Magbāk pa'in si Marta maka si Isa, yukna ni si Isa, “Tuwan
Panghū', bang ka bay maitu mbal du bay amatay danakanku!
22 Sagō' kata'uwanku, minsan ma buwattitu, nirūlan ka e' Tuhan ma
ai-ai amu'nu.”
23 Yuk si Isa ni iya, “Allum du danakannu pabīng.”
24 Yuk si Marta, “Aho', Tuwan, kata'uwanku. Pabangun du iya ni
kallum ma llaw kahinapusan.”
25 Yuk si Isa ni iya, “Aku ya magpakallum saga a'a magpatayan, maka
aku ya po'onan kallum. Sai-sai angandol ma aku allum du minsan iya
amatay na.
26 Sasuku isab allum bo' angandol ma aku, mbal magkamatay
sampay ni kasaumulan.” Manjari atilaw si Isa ni si Marta, yukna,
“Magkahagad ka bahā'?”
27 “Aho', Panghū'ku,” yuk si Marta, “magkahagad aku in ka'a Al-
Masi, Anak Tuhan, ya lagaran kami pi'itu ni dunya.”
28 Akatis pa'in lling si Marta itu, pehē' iya angalinganan danakanna
si Mariyam bo' yampa singu'-singu'na, yukna, “Itiya' na Tuwan Guru
amiha ka'a.”

29 Pagkale itu e' si Mariyam, pabuhat iya min paningkō'anna bo'
parai'-dai' pehē' ni si Isa.
30 Halam gi' makasampay si Isa pehē' ni kaluma'an sagō' ina'an iya
masi gi' ma bay pasampangan si Marta ma iya.
31 Aniya' saga a'a ma luma' magtingkō'an maka si Mariyam. Jari
pag'nda' sigām ma iya pabuhat maka paluwas magdai'-dai', magtūy
du sigām paturul. Pangannal sigām in si Mariyam pehē' ni kubul
maglemong mahē'.
32 Sagō' si Isa ya papehē'anna. Pag'nda'na ma si Isa pasujud iya ni
dahuan tape'na, maka yukna, "Panghū'ku, bang ka bay maitu, mbal
du bay amatay danakanku."
33 Maka'nda' pa'in si Isa ma si Mariyam maglemong, sampay
saga sehe'na Yahudi ameya'-meya' isab maglemongan, magtūy iya
angandu'-ngandu' maka ahansul deyom atayna.
34 "Maingga," yukna, "bay pangubulanbi iya?"

Yuk sigām, "Tuwan, pi'itu ka nda'un."

35 Anangis si Isa.

36 Yuk suli-suli saga a'a he', "Nda'unbi ba kaheya lasana ma si
Lasarus."
37 Sagō' yuk kasehe', "Si Isa itu bay makapaka'nda' saga a'a buta.
Angay halam tatabangna si Lasarus bo' mbal amatay?"

Kapakallum si Isa ma si Lasarus

38 Na, angandu'-ngandu' si Isa pabīng bo' pehē' ni kubul. In kubul
inān bay ma deyom songab batu maka aniya' batu panambol iya.
39 Pagt'kka sigām ni kubul, yuk si Isa, "La'aninbi batu ilu."

Sagō' ah'lling si Marta, danakan a'a bay amatay itu. Yukna ni si Isa,
"Abau na iya, Tuwan, sabab ka'mpat llawna na."

40 Yuk si Isa ma iya, "Bay na ka haka'anku, maka'nda' ka kawasa
Tuhan, bang pa'in ka magkahagad."
41 Sakali nila'anan e' sigām batu panambol kubul. Pahangad si Isa
angamu'-ngamu' ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "magsukul aku sabab
takalenu pangamu'ku.
42 Kata'uwanku in ka'a akale na pa'in ma aku, sagō' paluwasku
bissalaku itu ma sabab saga a'a itu supaya sigām am'nnal in ka'a bay
amapi'itu aku."
43 Pagubus bissalana itu, angalingan iya pakosog yukna. "Lasarus!
Paluwas ka pi'itu."
44 Magtūy paluwas a'a bay amatay. Masi saputna ma tape'-tanganna
maka masi turung-mukana. Yuk si Isa ni sigām, "La'aninbi saputna
ilu, bo' pasagarinbi iya pal'ngnganan di-na."

Pinagisunan si Isa bo' Sinaggaw
(Matiyu 26:1-5; Markus 14:1-2; Lukas 22:1-2)

45 Aheka saga a'a, bay pina'an ni si Mariyam, maka'nda' hinang si Isa
itu ati magkahagad na sigām ma iya.
46 Sagō' aniya' sigām kasehe' pehē' ni saga Parisi anumbung pasal
bay hinang si Isa.

47 Angkanna saga Parisi maka saga imam nakura' bay amapagtipun
Tumpukan Maghuhukum*. Yuk sigām, “Ai bahā' hinangtam ni a'a itu?
Aheka na paltanda'an kainu-inuhan a'a, tahinang e'na.
48 Bang iya pasangdantam,” yuk sigām, “tantu magkahagad saga a'a
kamemon ma iya. Ati pi'itu saga nakura' Rōm angamula bangsatam
sampay langgaltam.”
49 Aniya' dakayu' anambung, ōnna si Kayapas. Imam Muwallam iya
ma tahun ina'an-i. Yuk si Kayapas itu, “Sali' halam aniya' panghatibi.
50 Hatiunbi itu: padpad magmula katibu'ukan bangsatam kamemon,
ahāp lagi' bang dakayu' a'a sadja amatay ganti'tam kamemon.”
51 Ya pinagba'at itu e' si Kayapas ngga'i ka min baranna. Buwattē'
pah'llingna sabab in iya Imam Muwallam ma tahun ina'an-i. Angkan
tapagba'at e'na in si Isa subay pinapatay pangangganti' bangsa Isra'il.
52 Ngga'i ka hal bangsa Isra'il, saguwā' amatay iya pangangganti' saga
panganak Tuhan ya apulak-palik ma kalahat-lahatan bo' supaya sigām
pinapagdakayu'.
53 Jari itu, tinagna'an min llaw ina'an-i, maggara' na saga a'a inān
amapatay si Isa.
54 Angkan iya mbal na patampal ni kaheka'an a'a mahē' ma lahat
Yahudiya. Gom pa'in iya maka saga mulidna ala'an pehē' ni Epra'im,
kauman ma bihing lahat paslangan, ati maina'an iya pat'nna' maka
saga mulidna.
55 Manjari asekot na paghinang saga Yahudi ya niōnan Hinang
Paglakad. Aheka saga a'a min kalahat-lahatan wa'i patukad ni
Awrusalam magpandi sussi bo' supaya sigām manjari palamud ma
paghinang.
56 Amiha na pa'in sigām ma si Isa kalu iya ina'an ma Awrusalam, jari
atipun pa'in sigām ma deyom langgal pagkulbanan, magkihaka sigām
dangan maka dangan. Yuk sigām, “Ai ma pikilanbi? Pi'itu bahā' si Isa
ni paghinangan? Arai' mbal, ā?”
57 Buwattē' pagbissala sigām sabab aniya' bay panoho'an saga
imam alanga maka saga Parisi, bang aniya' kono' makata'uwan
kamaina'anan si Isa, subay pata'una magtūy saga nakura' supaya iya
sinaggaw.

12

Si Isa Binu'usan Ns'llan Pahamut
(Matiyu 26:6-13; Markus 14:3-9)

1 Nnom llaw la'a bo' Hinang Paglakad, at'kka si Isa ni Betani,
kaluma'an si Lasarus ya a'a bay pakallumna min kamatayna.
2 Mahē' pa'in si Isa, sinakapan iya kinakan e' saga a'a mahē'
pagmahaltabat sigām ma iya. Si Marta anabang magbowa bubuhatan,
ati si Lasarus maka a'a kasehe'an ina'an dangkakanan maka si Isa.
3 Manjari itu ningā' e' si Mariyam tonga' kilu ns'llan pahamut,
ōnna narda. Ns'llan itu halam aniya' lamud-lamudna, ahalga' sidda.
Binu'usan e' si Mariyam ns'llan pahamut itu ni tape' si Isa bo'
sapuhanna maka bu'unna. Asaplag deyom luma' e' hamut ns'llan e'.

---

* **11:47 11:47** Tumpukan Maghuhukum: tumpukan saga a'a pitumpū' maka dda hekana ya amal'ngngan sara' Yahudi. Kaheka'anna Parisi, bo' Sadduki maka guru' sara' agama.

4 Manjari anu'al si Judas Iskariyut, dakayu' mulid si Isa. Ya na ko'
itu a'a song anukbalan si Isa ni saga bantana.
5 “Oy!” yuk si Judas. “Arapun pahamut ilu pinab'llihan ati b'llihanna
pamuwan ma saga a'a miskin. Halga'na ilu sali' gadji dantahun.”
6 Buwattē' bissala si Judas inān ma sabab pilliyu iya, ngga'i ma sabab
lasana ma saga miskin. Bay pangandol ma iya sīn kamuliran inān, bo'
pa'in anangpas iya angā' sīn minnē'.
7 Manjari yuk si Isa, “Pasagarin d'nda itu. Tu'ud pangawal e'na ma
llaw kapangubul aku.
8 Aniya' na pa'in kamiskinan tabangbi, sagō' aku itu mbal taptap ma
ka'am.”
9 Pasalta' aheka a'a makata'u in si Isa ina'an ma Betani, angkan sigām
pina'an. Ngga'i ka hal si Isa ya sababanna, tu'ud sigām bilahi ang'nda'
si Lasarus, ya bay pinakallum e' si Isa.
10 Angkan magisun saga imam alanga amapatay isab si Lasarus.
11 Buwattē' pagisun sigām, sabab min si Lasarus angkan aheka saga
Yahudi papinda angandol na ma si Isa.

Pagmahaldika' ma si Isa Pagsōdna ni Awrusalam
(Matiyu 21:1-11; Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Pagk'llat llaw dakayu', takale e' ba'anan a'a magtimukan ma
Hinang Paglakad in si Isa ilu ma labayan tudju ni Awrusalam.
13 Jari itu anagpe' sigām saga engas-engas dahunan ati paluwas
sigām pehē' anampang si Isa. Angalingan sigām pakosog, yuk sigām,
“Mahaldika'!
Bang pa'in binarakatan ya kawakilan e' Tuhan pi'itu!
Bang pa'in binarakatan sultan bangsa Isra'il!”
14 Aniya' dakayu' anak kura' bay tabāk e' si Isa pangura'anna, buwat
tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,
15 “Ka'am saga a'a Awrusalam, da'a kam tināw.
Ilu'un sultanbi angura' ma anak kura'.”
16 Ma waktu ina'an-i halam tahati e' saga mulidna bang ai paniya' itu.
Sagō' pagpole' si Isa ni sulga', yampa taentom e' sigām in pakaradja'an
itu bay asal tasulat ma deyom Kitab. Maka taentom e' sigām bay
hinang sigām inān ma iya.
17 Pinasaplag na pa'in suli-suli pasal si Isa e' kaheka'an a'a bay
makasabu ma iya waktu kapangalinganna ma si Lasarus paluwas min
kubul, maka kapamakallumna ma iya.
18 Angkan aheka paluwas min da'ira bo' anampang si Isa ma labayan,
sabab takale e' sigām pasal hinang si Isa makainu-inu inān.
19 Sakali maghimumūngan saga Parisi, yuk-i, “Nda'unbi! Ameya' na
ma iya saga a'a kamemon. Halam aniya' dapattam!”

Amissala si Isa Pasal Kamatayna

20 Aniya' saga a'a bangsa Girīk bay magdongan pina'an ni Awrusalam
bo' anambahayang ma waktu Paghinang inān.
21 Pehē' sigām itu ah'lling ni si Pilip, yuk-i, “Tuwan, bilahi kami
mag'nda' maka si Isa.” Si Pilip itu dakayu' mulid si Isa, a'a min kauman
Betsaida mahē' ma lahat Jalil.
22 Pehē' si Pilip angahaka'an si Andariyas ati pehē' sigā karuwangan
angahaka'an si Isa.

23 Anambung si Isa yukna, “Asekot na waktuku. Arai' na aku, in
Anak Manusiya', pinabangsa to'ongan.
24 B'nnal ya panapantunku itu ma ka'am, in dansolag bigi-tinanom*
taptap na pa'in dansolag sat'ggol mbal tinanom ni tana'. Ma tana' pa'in,
pahansul bo' patomo', ati bo' amuwan buwa' paheka.
25 Sapantun bigi-tinanom isab kitam manusiya'. Sasuku allogan
kallum-baranna ma dunya itu, amutawan du kallum-nyawana min
Tuhan. Sagō' sasuku mbal allogan kallum-baranna ma dunya, kakkal
du kallum-nyawana sampay ni kasaumulan.”
26 Yuk si Isa gi', “Sasuku bilahi maghinang ni aku subay ameya' ma
aku. Manjari pi'ingga-pi'ingga papehē'anku, ina'an isab iya ameya' ma
aku, maka sasuku maghinang ni aku pinalanga du e' Mma'ku.”
27 Masi ah'lling si Isa, yukna, “Asusa deyom atayku ma buwattitu.
Daka ai pangamu'ku. Parahing bahā' aku ni Mma'ku bo' mbal
pat'kkana ni aku kabinasahan itu? Da'a na, sabab ya na itu maksudku
pi'itu, subay labayanku kabinasahan itu.”
28 Manjari anabbut si Isa ni Tuhan, yukna. “O Mma', paheya'un
ōnnu.”
Magtūy aniya' suwala min sulga' ah'lling, yukna, “Bay na paheyaku
ōnku, maka paheyaku du pabalik.”
29 Takale suwala itu e' saga a'a magt'nggehan maina'an ati yuk
kasehe', “Oy! L'ggon ko' inān.”
Yuk kasehe', “Mala'ikat ko' inān amissala ni iya.”
30 Sagō' yuk si Isa ni sigām, “Suwala inān ngga'i ka ma kahāpanku
sagō' ma kahāpanbi.
31 Ta'abut na waktu pangahukum saga manusiya' ma dunya. Ta'abut
na waktu pamahalam kosog nakura' saitan, ya magagi ma babaw
dunya itu.
32 Bang aku niangkat na ni hāg, bowaku du saga a'a kamemon
ameya' ma aku.”
33 Binissala itu e' si Isa pamata'una ma saga a'a maina'an bang
buwattingga kamatayna.
34 Anambung saga a'a aheka inān ni si Isa, yuk sigām, “Bang
ma Kitab in Al-Masi allum du salama-lama. Sagō' yuknu in Anak
Manusiya' subay pina'angkat ni hāg pinapatay. Sai bahā' Anak
Manusiya' itu?”
35 Anambung si Isa, yukna, “Itiya' masi ma deyomanbi ya niōnan
sawa, sagō' mbal at'ggol maitu. Sat'ggol iya masi gi' ma ka'am,
subay palanjalbi l'ngnganbi bo' kam mbal kalendoman. Sabab sasuku
lum'ngngan ma kalendoman, mbal kata'uwanna papehē'anna.
36 Angkanna,” yuk si Isa, “subay kam angandol ma sawa sat'ggol
masi ma ka'am, supaya kam manjari panganak kasawahan.” Aubus
pa'in e' si Isa amissala, ala'an iya bo' palimbu min saga a'a inān.

Mbal na pa'in Magkahagad saga Yahudi

37 Minsan aheka hinang makainu-inu bay tahinang si Isa ma
pang'nda' sigām, masi sigām mbal magkahagad ma iya.
38 Jari tatuman ya tasulat ma deyom Kitab e' nabi Isaya, ya yuk-i,
“O Panghū', sai bay magkahagad ma haka kami?

---

* **12:24 12:24** ‘Jimpaw’ atawa ‘tuwaliya.’

Sai bay kapa'nda'an kawasanu?”
39 Ya na itu po'onna angkan sigām mbal magkahagad, buwat tasulat e'
si Isaya ma ayat dakayu', ya yuk-i,
40 “Pinabuta sigām e' Tuhan supaya mbal maka'nda'.
Nilimbuhan pikilan sigām supaya mbal makahati.
Jari mbal sigām papinda ni aku, yuk Tuhan,
bo' kauli'anku kasusahan sigām.”
41 Binissala itu e' si Isaya sabab ta'nda'na sahaya si Isa, maka pinagpa'in
iya e'na.
42 Malaingkan, aheka saga nakura' Yahudi magkahagad ma si Isa.
Sagō' mbal sigām anuli-nuli patampal pasal pagkahagad sigām, sabab
tināw sigām ma saga Parisi. Tināw sigām pinaluwas tūy min deyom
langgal ati mbal na pinasōd pabīng.
43 Tu'ud sigām bilahi sinanglitan e' pagkahi manusiya', labi gi' min
sanglit min Tuhan.
44 Manjari atanog e' si Isa amissala, yukna, “Sasuku magkahagad
ma aku, ngga'i ka hal aku ya pagkahagadna, sagō' Tuhan isab, ya bay
amapi'itu aku.
45 Maka sasuku ang'nda' aku, ta'nda'na isab ya bay amapi'itu aku.
46 Bay aku pi'itu ni dunya amuwan sawa ma pikilan manusiya',
bo' supaya in sasuku magkahagad ma aku mbal paddas ma deyom
kalendoman.
47 Sasuku akale pandu'ku bo' mbal beya'na, ngga'i ka aku an-
gahukum iya, sabab ngga'i ka pangahukum ma manusiya' ya mak-
sudku pi'itu ni dunya. Pi'itu aku supaya sigām lappasanku min
hukuman dusa.
48 Ma llaw kahinapusan aniya' du angahukum saga a'a ya anulak
aku maka mbal anaima' pamandu'ku. Pamandu'ku ma sigām ya
pangahukuman sigām ma llaw katapusan.
49 Taluwa' ko' itu sabab ngga'i ka min pagnahu'-nahu'ku ya angkan
aku amandu', sagō' min Mma'ku ya bay amapi'itu aku. Bay aku
tinugpangan e'na bang ai subay pamandu'ku, maka bang buwattingga
e'ku amandu'.
50 Maka kata'uwanku in panoho'an Mma'ku itu amuwan kallum
kakkal sampay ni kasaumulan. Angkan ai-ai pamissalaku ma
manusiya' bay panoho'an aku asal e' Mma'ku.”

13

Si Isa Angose'an Tape' saga Mulidna

1 Sōng pa'in tinagna'an Hinang Paglakad, kinata'uwan asal e' si Isa
ta'abut na waktu kala'anna min dunya bo' pabīng ni Mma'na. Bay
na kalasahanna asal saga a'a suku'na ma dunya itu, sagō' pa'nda'anna
sigām bang buwattingga kaheya lasana.
2 Manjari pagabay kohap pa'in, magkakan disi Isa maka saga
mulidna. Si Judas anak si Simun Iskariyut aubus na bay pinahōpan
pikilan e' nakura' saitan subay anōngan si Isa ni saga bantana.
3 Kinata'uwan asal e' si Isa in iya baranna kabuwanan kapatut e'
Mma'na Tuhan magagi ma kamemon. Kata'uwanna isab in iya bay
pi'itu min Tuhan maka pabalik du iya ni Tuhan.

4 Jari pabuhat si Isa min pagkakanan ati hurusanna dallapis badju'na
bo' yampa a'ampi' maka jimpaw*.
5 Anumpahan iya bohe' ni deyom undam ati anagna' iya angose'an
tape' saga mulidna pakaniya-pakaniya. Puwas e' sinapuhan e'na tape'
sigām maka jimpaw ya pa'ampi'na.
6 Pagabutna ni si Simun Petros, yuk si Petros ni iya, “Panghū',
kose'annu bahā' tape'ku?”
7 Anambung si Isa, yukna, “Mbal tahatinu buwattina'an bang ai
hinangku itu sagō' tahatinu du ma sinosōng.”
8 Yuk si Petros, “Mbal to'ongan pakose'ku tape'ku ma ka'a.”
“Bang mbal kose'anku tape'nu,” yuk sambung si Isa, “mbal ka
mulidku.”
9 Yuk si Simun Petros ma iya, “Na Panghū', bang buwattē' du, da'a
hal tape'ku, kose'in sampay tanganku maka kōkku.”
10 Anambung si Isa, yukna, “Bang a'a bay amandi alanu' na baranna.
Hal tape'na la'a ya subay kose'anna pabīng. Ka'am kamemon, alanu'
na pangatayanbi, haliyu sadja min a'a dangan ilu.”
11 Buwattē' pah'lling si Isa sabab kata'uwanna asal bang sai song
anōngan iya ni saga bantana, angkan yukna in sigām alanu' pan-
gatayan sigām kamemon, haliyu min a'a dangan.
12 Aubus pa'in kinose'an e' si Isa tape' saga mulidna, abadju' iya
pabīng bo' aningkō' ma baina. Atilaw iya ni saga mulidna, yukna,
“Tahatibi bahā' bang ai bay hinangku itu ma ka'am?
13 Ōnanbi aku Guru maka Panghū'. Taluwa' ko' inān, sabab gurubi
du aku maka panghū'bi.
14 Manjari, pagka aku gurubi maka panghū'bi bay angose'an tape'bi,
subay aku panunuranbi. Ka'am ilu subay isab magkose'an tape' sehe'bi
dangan kam maka dangan.
15 Bay hinangku itu pamintānganbi, supaya aku panunuranbi
magpareyo' atay.
16 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, in banyaga' mbal alanga min
nakura'na, maka sosoho'an mbal alanga min a'a anoho' iya.
17 Pagka tahatibi na pamandu'ku itu, tantu aheya kahāpan ma ka'am
bang beya'bi du.”
18 Yuk si Isa lagi', “Ngga'i ka ka'am kamemon ya pagsambatku itu.
Kata'uwanku du bang sai bay tapene'ku ameya' ma aku. Sagō' subay
du aniya' kamaujuran ma bay pinagkallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
‘Nila'at du aku e' a'a dangkakanan maka aku.’
19 Haka'anta kam pasal itu ma halam lagi' pat'kka, jari bang pat'kka,
b'nnalbi du bay pah'llingku tagna' ma pasalan baranku, hatina ‘aku na
Iya’.
20 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am,” yuk si Isa, “sasuku anaima'
a'a soho'ku, sali' baranku ya tinaima'. Maka sasuku anaima' aku,
tataima'na isab ya bay amapi'itu aku.”

Haka si Isa Pasal A'a Sōng Anipu Iya
(Matiyu 26:20-25; Markus 14:17-21; Lukas 22:21-23)

---

* **13:4 13:4** ‘Jimpaw’ atawa ‘tuwaliya.’

21 Aubus pa'in ah'lling si Isa itu, asasaw pangatayanna ati yukna ni
saga mulidna, “B'nnal llingku itu ma ka'am, aniya' dangan min ka'am
song anukbalan aku ni saga bantaku.”
22 Magpatong-piyatongi saga mulid. Tu'ud halam kinata'uwan e'
sigām bang sai pinah'lling e' si Isa.
23 Jari aniya' mulid dakayu', ya kalalasahan si Isa, ina'an pasandig
ma bihing si Isa.
24 Sininyal mulid itu e' si Simun Petros ati yuk si Petros, “Tilawun
kono' si Isa bang sai pah'llingna.”
25 Manjari pali'id mulid inān ni si Isa atilaw, yuk-i, “Panghū', sai
bahā' anōngan ka'a ni bantanu?”
26 Anambung si Isa, yukna, “Ya a'a buwananku tinapay aubus bay
t'nno'anku ni loho', ya na ko' inān a'a-i.” Sakali niā' tinapay e' si Isa,
tin'nno'an e'na ni loho' bo' yampa pamuwanna ma si Judas anak si
Simun Iskariyut.
27 Pagā' tinapay itu e' si Judas, magtūy pahōp nakura' saitan ni deyom
pikilanna. Yuk si Isa ni si Judas, “Dai'-dai'un na ya song hinangnu ilu.”
28 Halam aniya' minsan dangan min mulidna kasehe' makahati bang
ai bay pah'lling si Isa ma si Judas e'.
29 In iya asal amatuntul sīn sigām, angkan pangannal saga mulid
kasehe' in si Judas sinō' am'lli sakap paghinang atawa sinō' amuwan
tutulungan ma saga miskin.
30 Manjari pagsambut pa'in tinapay e' si Judas, magtūy iya paluwas
minnē'. Sangom na ma waktu he'-i.

Panoho'an Baha'u

31 Paglikut si Judas, yuk si Isa, “Buwattina'an pina'nda'an na
kamahaldika'an ma aku, Anak Tuhan. Pina'nda'an isab kawasa Tuhan
sabab min aku.
32 Jari bang kapa'nda'an kawasa Tuhan sabab min aku, song isab
pa'nda'anna pangamahaldika'na ma aku. Mbal na at'ggol.
33 Na, saga anak-mulidku,” yuk si Isa, “mbal na aku at'ggol maitu
ma ka'am. Pihabi du aku, sagō' balikanku bay pangahakaku ma saga
nakura' Yahudi: ‘Mbal kam makapehē' ni papehē'anku inān.’
34 Na, aniya' panoho'an baha'u pang'bbaku ma ka'am. Subay kam
maglasa-liyasahi. Maglasa kam buwat kalasaku ma ka'am.
35 Bang kam ganta' maglasa-liyasahi, minnē' kinata'uwan e' saga
manusiya' kamemon in ka'am b'nnal mulidku.”

Kapamalilu si Petros
(Matiyu 26:31-35; Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34)

36 Yuk si Simun Petros ni si Isa, “Tuwan Panghū', pi'ingga ka?”
Yuk sambung si Isa, “Mbal na aku karonganannu ni papehē'anku
he', sagō' parongan du ka ma sinosōng.”
37 “Tuwan,” yuk si Petros ni iya, “angay aku mbal makarongan ma
ka'a buwattina'an? Maglilla' aku pinapatay ma sababnu.”
38 Sinambungan iya e' si Isa, yukna, “Paglilla'nu bahā' barannu
pinapatay ma sababku? B'nnal ya pangahakaku ma ka'a, ma mbal gi'
angukku'uk manuk, amalilu du ka min t'llu in aku mbal kata'uwannu.”

14

Pinahantap e' si Isa Pangatayan saga Mulidna

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Da'a pasusahunbi deyom ataybi pasal
llingku inān. Angandol sadja kam ma Tuhan maka angandol kam ma
aku.
2 Aheka pat'nna'an maina'an ma okoman Mma'ku Tuhan. Bang
ngga'i ka b'nnal, bay du kam haka'anku. Pehē' du aku anagamahan
ka'am pat'nna'an.
3 Na, bang aubus e'ku anagamahan kam pat'nna'an, pabalik du aku
pi'itu angā' ka'am binowa pehē', supaya kitam magdakayu' pat'nna'an.
4 Kata'uwanbi isab labayan tudju ni papehē'anku.”

Si Isa Lalabayan Tudju ni Mma'na

5 Yuk si Tomas ni iya, “Tuwan Panghū', mbal kata'uwan kami bang
pi'ingga papehē'annu. Daka buwattingga e' kami makatullus pehē'!”
6 Yuk si Isa ma iya, “Aku ya labayan tudju ni Tuhan. Aku ya po'onan
kasab'nnalan. Aku ya po'onan kallum. Halam aniya' makapehē' ni
Mma'ku Tuhan bang ngga'i ka aku ya palabayanna.
7 Bang aku kata'uwanbi du, kata'uwanbi isab Mma'ku. Puwas min
llaw itu kata'uwanbi du iya, maka ta'nda'bi.”
8 Yuk si Pilip ni si Isa, “Tuwan Panghū', pa'nda'in Mma'nu ma kami,
ati ka'amuhan kami.”
9 Anambung si Isa, yukna, “T'ggol kamailuku na ma ka'am, Pilip,
mbal gi' kata'uwannu aku bang sai? Sai-sai maka'nda' aku, sali'
Mma'ku to'ongan ya ta'nda'na. Jari angay angkan yuknu in Mma'ku
subay pina'nda'an ni ka'am?
10 Mbal ka bahā' am'nnal, Pilip, in aku maka Mma'ku dakayu' du?
Saga pandu' bay pamandu'ku ma ka'am inān, ngga'i ka min paghona'-
hona'ku sagō' min Mma'ku, ya pataptap itu ma aku. Angahinang iya
hinangna labay min aku.”
11 Yuk si Isa lagi', “Subay aku pagkahagadbi pagka yukku in aku
maka Mma'ku dakayu' du. Sagō' bang aku ganta' mbal pagkahagadbi
ma pamissalaku hal, pagkahagarunbi aku ma sabab saga hinang ya
bay tahinangku.
12 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'am, sai-sai taga-pangandol ma
aku, tahinang e'na saga hinang bay hinangku. Maka pasōng lagi' saga
hinangna min bay hinangku, sabab marai' na aku pehē' ni Mma'ku
Tuhan.
13 Ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma sabab aku ya panabbutanbi, hinangku
du ma ka'am supaya aniya' mahaldika' ma Mma'ku sabab min aku.
14 Ai-ai amu'bi ni aku ma sabab ōnku ya panabbutanbi, paniya'ku
sadja du ma ka'am.”

Panganjanji' si Isa pasal Rū Sussi

15 Yuk si Isa lagi', “Bang aku kalasahanbi du, tantu beya'bi saga
panoho'anku.
16 Angamu' aku ni Mma'ku ati aniya' paniya'na ma ka'am ganti'ku
anabangan ka'am. Pataptap du iya ma ka'am saumul-umul.
17 Rū Tuhan ko' itu, ya pinagsambatan Rū kasab'nnalan. Mbal iya
tataima' e' saga a'a mbal angisbat, sabab mbal ta'nda' e' sigām maka

mbal takilā. Sagō' ka'am ilu, takilābi du Rū Tuhan sabab ilu iya ma
ka'am maka pataptap ma deyom ataybi.
18 “Minsan aku ala'an min ka'am, mbal kam siya-siyaku. Pabalik du
aku pi'itu ni ka'am.
19 Marai' na waktu in aku mbal ta'nda' e' saga a'a ya mbal angisbat
Tuhan. Sagō' ta'nda'bi du aku ati allum du kam salama-lama pagka
aku ya asal allum.
20 Ta'abut pa'in waktu ina'an, kata'uwanbi du in aku maka Mma'ku
dakayu' du, maka kata'uwanbi isab in ka'am maka aku dakayu' du.
21 Sai-sai anaima' saga panoho'anku sampay ameya', ya ilu a'a alasa
ma aku. Jari sasuku alasahan aku, kinalasahan iya e' Mma'ku. Ya du
aku alasahan iya, maka amakilā aku di-ku ma iya.”
22 Sakali tinilaw si Isa e' si Judas, (ya ngga'i ka Judas Iskariyut.)
“Panghū',” yukna, “ai sababna angkan hal kami ya pata'unu ma
pasalnu, ngga'i ka manusiya' kamemon?”
23 Anambung si Isa, yukna, “Bang a'a alasahan aku, tantu beya'na
pamandu'ku. Jari kinalasahan iya e' Mma'ku ati pina'an du kami maka
Mma'ku pat'nna' ma iya.
24 Sagō' bang a'a mbal alasa ma aku, mbal isab beya'na saga
pandu'ku. Saga kabtangan ya takalebi min aku, ngga'i ka min hona'-
hona'ku sagō' min Mma'ku, ya bay amapi'itu aku.
25 “Bay na itu pamissalaku ni ka'am ma waktu kamaituku ma ka'am.
26 Sagō' ma sinosōng pinandu'an du kam pasal kamemon e' Rū Sussi,
ya pinabeya' e' Mma'ku anabangan ka'am paganti' min aku, maka
amaentoman ka'am pasal kamemon bay pamandu'ku.”
27 Yuk si Isa lagi', “Ya pang'bbaku ma ka'am kasannangan atay.
Kasannangan itu min aku asal, maka halam aniya' sali'na ma deyom
dunya. Angkan yukku ma ka'am, da'a pasusahunbi ataybi maka da'a
kam tināw.
28 Bay na takalebi pah'llingku, ya yuk-i, ‘Ala'an aku min ka'am sagō'
pabalik du aku pi'ilu ni ka'am.’ Bang aku kalasahanbi, tantu du kam
kinōgan pagka aku pehē' ni Mma'ku, sabab alanga iya min aku.
29 Bay na itu pata'uku ma ka'am buwattina'an hinabuku halam lagi'
ala'an, supaya aku pagkahagadbi bang ta'abut na waktu ina'an.
30 Mbal na aku makat'ggol amissalahan ka'am, sabab marai' na at'kka
nakura' saitan ya magagi ma babaw dunya itu. Mbal aku kapagagihan
e'na,
31 sagō' subay anganad saga manusiya' kamemon in aku alasa asal
ma Mma'ku, ya angkan aku amanuyu' angahinang ai-ai panoho'an
Mma'ku ma aku.
“Na, sūng na,” yuk si Isa. “Palanjal kitam minnitu.”

15

Si Isa Dalil Dī Po'onan Tinanom

1 Manjari itu magparalilan si Isa. Yukna ni saga mulidna, “Aku itu
dalil dī po'onan tinanom, maka Mma'ku dalil a'a angayuput.
2 Sinagpe' e'na kamemon kasangahanku ya mbal amuwan buwa',
maka nihawanan e'na kamemon kasangahanku taga-buwa' bo' pa-
ganap buwa'na.

3 Ka'am ilu sali' dalil sanga ati hawananna ka'am maka saga lapal
pamandu'ku ka'am.
4 Subay kam pat'ttog ma aku ati pat'ttog aku ma ka'am, sabab
in sanga mbal abuwa'an di-na, luwal bang dalos maka po'onanna.
Damikiyanna ka'am ilu, mbal kam makahinang ahāp luwal bang aku
ya paralosanbi kakkal.
5 “Aku itu dī po'onan tinanom, bo' ka'am ya dalil kasangahanku. Sai-
sai kam pat'ttog ma aku, bo' aku isab pat'ttog ma iya, aheka buwa'na
ma kaul maka pi'il. Sabab bang a'a ganta' autas min aku, halam aniya'
tahinangna ahāp.
6 Sai-sai mbal pat'ttog ma aku, sali' iya dalil sanga asagpe', tinimanan
maka alanosan di-na. Manjari saga sanga alanos itu tinimuk du bo'
nilarukan ni deyom api tinunu'.
7 Sagō' bang kam pat'ttog ma aku, maka bang tau'bi pandu'ku ma
deyom ataybi, nirūlan du kam e' Tuhan ma ai-ai amu'bi.
8 Bang kam amuwan buwa' paheka ma kaul maka pi'il, minahaldika'
du Mma'ku, ati minnē' talhakit in ka'am mulidku sab'nnal-b'nnal.
9 “Alasa aku ma ka'am buwat kalasa Mma'ku ma aku. Da'a kam
pabutas min lasaku.
10 Bang beya'bi saga panoho'anku, mbal du kam abutas min lasaku.
Buwat aku, beya'ku asal saga panoho'an Mma'ku ma aku ati mbal aku
abutas min lasana.
11 Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am, supaya kam makahampit
kakōran, halam aniya' kulangna.
12 Ya na itu panoho'anku ma ka'am, subay kam maglasa-liyasahi
buwat paglasaku ma ka'am.
13 Bang aniya' a'a lilla' amatay ma sabab lasana ma bagayna, mbal
kaliyuhan lasa buwattē'.
14 Ka'am ilu, bagayku du kam bang hinangbi saga panoho'anku ma
ka'am.
15 Mbal na kam ōnanku sosoho'an sabab sosoho'an itu mbal pinata'u
bang ai na pa'in nihinang e' nakura'na. Saguwā' ka'am ilu bay
na pata'uku pasal kamemon ya takaleku min Mma'ku, angkan kam
ōnanku na saga bagayku.
16 Ngga'i ka ka'am ya bay amene' aku, sagō' aku ya bay amene' ka'am,
maka bay angwakilan ka'am supaya aheka kahāpan tahinangbi,
kahāpan mbal apinda, sapantun kayu magbuwa' paheka. Jari ai-ai
pangamu'bi ni Tuhan ma sabab ōnku ya panabbutanbi, tantu kam
nirūlan e'na.
17 Ya itu panoho'anku: maglasa-liyasahi kam.”

Kinab'nsihan saga Bebeya'an si Isa

18 Yuk si Isa ni saga mulidna, “Bang kam ganta' kinab'nsihan e' saga
a'a mbal angisbat Tuhan, entomunbi aku. Ya du aku kinab'nsihan e'
sigām dahū gi' min ka'am.
19 Bang bay kam dambeya'an maka saga a'a mbal angisbat e', bay du
kam kinalasahan e' sigām pagka dambeya'an maka sigām. Sagō' saddī
na kam. Bay kam pene'ku pinasaddī min saga a'a inān, angkan kam
kinab'nsihan.
20 Entomunbi bay pah'llingku ma ka'am, ya yukku, ‘In banyaga' mbal
alanga min nakura'na.’ Na, bang aku nakura'bi nila'at e' saga a'a

inān, tantu isab ka'am nila'at du e' sigām. Bang sigām bay ameya' ma pamandu'ku, ameya' du isab sigām ma pamandu'bi.
21 Sagō' kinab'nsihan kam e' sigām maka nila'at ma sabab suku'ku kam. Tu'ud sigām halam makakilā ma Tuhan ya bay amapi'itu aku.
22 Bang bay halam aku pi'itu ni dunya amandu'an sigām, mbal sigām katōngan dusa. Saguwā' ma buwattina'an mbal na sigām makara'awa pasal saga dusa sigām.
23 Sai-sai ab'nsihan aku, ab'nsi isab iya Mma'ku.
24 Bang bay halam tahinangku ma pang'nda' sigām saga hinang ya mbal tahinang e' a'a saddī, halam du sigām bay katōngan dusa. Sagō' bay na ta'nda' e' sigām kahinanganku inān, malaingkan masi ab'nsihan aku maka Mma'ku.
25 Tantu du aku kinab'nsihan e' sigām bo' supaya atuman ya bay tasulat ma Kitab, ya yuk-i, 'Kinab'nsihan aku e' sigām ma halam aniya' po'on sababna.' "
26 Ah'lling gi' si Isa, yukna, "Pi'ilu du ni ka'am Pananabang, hatina Rū Tuhan ya luwas min haddarat Tuhan. Angahaka ya kasab'nnalan pasal Tuhan. Papi'ituku iya ni ka'am min Mma'ku. Jari pagmailu na iya anaksi' iya ma sababku.
27 In ka'am isab, anaksi' du isab ma sababku, sabab sehe'ku asal kam sangay min katagna'."

16

1 Yuk si Isa ni saga mulidna, "Awalanku pangahakaku itu ma ka'am bo' supaya kam mbal ang'bba min pangandolbi ma aku.
2 Ka'am ilu song mbal tinugutan pasōd ni deyom langgal e' saga nakura' agama. Maka at'kka du waktu, bang aniya' a'a amapatay ka'am, ya pangannal sigām in hinang sigām maguyun maka kabaya'an Tuhan.
3 Angkan buwattē' hinang a'a ma ka'am sabab halam sigām bay makata'u pasalan Mma'ku atawa aku.
4 Haka'anta kam pasal itu supaya kam makaentom bang ta'abut waktu pamat'kka saga pakaradja'an itu. Nientom e'bi bay pangahakaku itu ma ka'am. Halam kam bay haka'anku dahū minnitu sabab masi aku bay ma ka'am."

Hinang Rū Sussi.

5 "Sagō' buwattina'an tugila'ku na ni ka'am sabab song na aku pabalik pehē' ni bay amapi'itu aku, bo' pa'in halam aniya' min ka'am atilaw aku bang pi'ingga aku.
6 Makalandu' na kasusahanbi pagka kam kahaka'anku na.
7 Sagō' b'nnal sadja ya pangahakaku itu ma ka'am, aheya gi' kahāpan ma ka'am bang aku ala'an min ka'am. Sabab bang aku saupama bay mbal ala'an, mbal du pi'ilu ni ka'am ya Pananabang e'. Sagō' bang aku ala'an, papi'iluku du iya ni ka'am.
8 Pagpi'ilu pa'in Pananabang itu, amandu'an iya saga manusiya' ma dunya itu pasal dusa, maka pasal ka'adilan, maka pasal hukuman Tuhan.
9 Pinahati sigām e'na pasal dusa sigām pagga mbal magkahagad ma aku.
10 Pinahati isab sigām pasal ka'adilan, sabab in aku itu pehē' na ni Mma'ku ati mbal ta'nda'bi.

11 Pinahati du isab sigām pasal hukuman Tuhan, sabab tahukum na
nakura' saitan, ya magagi ma babaw dunya itu.
12 "Aheka gi' pangahakaku ma ka'am," yuk si Isa, "sagō' mbal
ta'anggapbi buwattina'an.
13 Subay na at'kka pi'ilu in Rū Kasab'nnalan, bo' yampa kam bowana
ata'u pasal kasab'nnalan kamemon. Mbal iya amandu' min pagnahu'-
nahu'na, sagō' ai-ai takalena min Tuhan, ya na he' pamandu'na ma
ka'am. Maka pinata'u kam e'na pasal pakaradja'an ya pat'kka ma
sinosōng.
14 Pinagmahaldika'an isab aku, sabab kamemon ya pamata'u Rū
Tuhan ma ka'am asal min aku.
15 Ai-ai palsuku'an Mma'ku, palsuku'anku du isab, angkan yukku ma
ka'am, in kamemon pamata'u Rū Tuhan ma ka'am asal bay min aku."

Karukka'an maka Kalasigan

16 Yuk si Isa, "Mbal at'ggol, mbal na aku ta'nda'bi. Pagpuwas ina'an
isab, mbal at'ggol ta'nda'bi du aku pabīng."
17 Magsuli-suli saga mulid si Isa kasehe'an, yuk sigām, "Ai bahā'
hatina, ya yukna 'mbal na at'ggol ati mbal na iya ta'nda'tam, maka
puwas ina'an-i mbal at'ggol ati ta'nda'ta iya pabīng?' Maka bay
pah'llingna isab, ya yukna-i, 'sabab pehē' na iya kono' ni Mma'na?'
18 Ai bahā' hatina 'mbal na at'ggol?' Hē! Mbal tahati!"
19 Kinata'uwan asal e' si Isa in mulidna inān bilahi atilaw iya pasal
bissalana. Angkan yukna ni sigām, "Bay yukku ma ka'am insini', 'mbal
at'ggol ati mbal aku ta'nda'bi, maka mbal du isab at'ggol ati ta'nda'bi du
aku pabīng.' Ya na itu bahā' pagtilaw-tilawanbi dangan maka dangan?
20 B'nnal sadja pangahakaku itu ma ka'am, ka'am ilu maglemong du
maka magdukka, salta' pa'in kinōgan saga a'a mbal angisbat Tuhan.
Taluwa' du kam kasusahan sagō' papinda du susabi ni kalasigan.
21 Ya dalilna buwat d'nda anganak. Asusa iya sasangna song
anganak. Sagō' pagma-luwasan pa'in anakna, mbal na taentomna
p'ddi' bay kalabayanna. Gom pa'in iya kinōgan sabab aniya' onde'-
onde' palahil ni dunya.
22 Damikiyanna ma ka'am. Ma buwattina'an asusa kam, sagō'
mag'nda' du kitam pabīng. Manjari magkōg-koyag du kam to'ongan
ma halam aniya' makala'anan kōg-koyagbi inān.
23 "Bang ta'abut llaw pag'nda'tam pabalik mbal aniya' panilawanbi
aku. B'nnal pangahakaku itu ma ka'am, ai-ai amu'bi ni Mma'ku ma
sabab ōnku ya pamanyabutanbi, tantu kam nirūlan e'na.
24 Dahū minnitu halam kam bay angamu' ai-ai ma sabab ōnku ya
pamanyabutan. Angamu' na kam, ati nirūlan sadja kam bo' ajukup
kakōganbi."

Tara'ug saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

25 Yuk si Isa ni sigām, "Dahū, bay aku magparalilan, sagō'
aniya' waktu mbal na aku magparalilan ma ka'am. Atampal sadja
pamissalaku ma ka'am pasal Mma'ku.
26 Ta'abut pa'in llaw ina'an-i, angamu' du kam ni Tuhan ma sabab
ōnku ya pamanyabutanbi. Ngga'i ka na aku angamu'an ka'am ni
Mma'ku,

27 sabab Mma'ku alasa asal ma ka'am. Kinalasahan kam e'na ma
sabab aku ya kalasahanbi maka ma sabab pam'nnalbi in aku bay pi'itu
min Tuhan.
28 Aho', bay aku pi'itu min Mma'ku Tuhan bo' pasampay ni dunya
itu, ati ma buwattina'an ala'an na aku min dunya bo' pabīng pehē' ni
Mma'ku."
29 Yuk saga mulidna ni iya, "Buwattina'an ahangpat na pamissalanu,
ngga'i ka bissala paralilan.
30 Kata'uwan kami na in ka'a makasakupan kamemon. Mbal na
kagunahannu akale ma panilaw saga a'a sabab kata'uwannu asal
deyom pikilan sigām. Angkanna kami am'nnal to'ongan in ka'a bay
pi'itu min Tuhan."
31 Yuk si Isa ma sigām, "Magkahagad na kam bahā' buwattina'an?
32 Sōng na waktu, arai' na to'ongan, in ka'am ilu magkaukanat du.
Maglahian du kam ni kaluma'anbi pakaniya-pakaniya ati bbahanbi
du aku dangan-danganku. Sagō' ya b'nnalna, ngga'i ka aku dangan-
danganku sabab pat'ttog du Mma'ku ma aku.
33 Haka'anta na kam pasal itu kamemon bo' supaya asannang deyom
ataybi ma sabab kapameya'bi ma aku. Maitu ma dunya, bininasa du
kam e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, sagō' da'a kam tināw. Tara'ugku
na sigām."

17

Pangamu'-ngamu' si Isa Pasal Baranna

1 Akatis pa'in itu binissala e' si Isa, pahangad iya tudju ni sulga'
anabbut ni Tuhan. "O Mma'," yukna, "ta'abut na waktu. Mahaldika'un
aku, Anaknu, supaya aku makamahaldika' ka'a.
2 Bay aku kawakilannu magagi ma manusiya' kamemon bo' supaya
buwananku kallum kakkal ni sasuku a'a ya pamasuku'nu aku.
3 Buwattitu hatulan kallum kakkal itu: sasuku ata'u ma ka'a in ka'a
Tuhan tunggal sab'nnal-b'nnal, maka makata'u isab ma si Isa Al-Masi
ya papi'itunu ni dunya, aniya' na kallumna kakkal ni kasaumulan.
4 Bay na patuwa'ku kabangsanu maitu ma dunya, sabab atalus na
e'ku saga hinang bay pamahinangnu aku.
5 O Mma', mahaldika'un aku mailu ma pajātannu,* buwat bay
mahaldika'ku ma halam lagi' aniya' dunya pinapanjari."

Angamu'-ngamu' si Isa pasal Saga Mulidna

6 "Bay na ka pata'uku ni saga a'a ya pamasuku'nu aku maitu ma
dunya. Suku'nu asal sigām, ati pasuku'nu sigām ma aku. Tabeya' e'
sigām lapal palmannu,
7 maka kinata'uwan e' sigām in kamemon pamuwannu aku, asal min
ka'a.
8 Bay na pasampayku ni sigām lapal pamuwannu aku, maka tataima'
na e' sigām. Kinata'uwan na e' sigām in aku sab'nnal-b'nnal deyo' bay
min ka'a, maka magkahagad na sigām in ka'a bay amapi'itu aku.
9 "O Mma', amu'anku junjung saga a'a itu. Ngga'i ka manusiya'
kamemon ya amu'anku itu, luwal saga a'a ya pamasuku'nu aku, sabab
suku'nu du isab.

---

* **17:5 17:5** 'Pajātan', hatina 'haddarat' atawa 'matahan'.

10 Ma ka'a asal suku'ku kamemon, maka ma aku isab suku'nu
kamemon. Talhakit isab kabangsaku ma sabab saga a'a ya suku'ku
itu.
11 Na, marai' na aku pabalik pi'ilu ni ka'a. Sōng na bbahanku dunya
itu, sagō' in sigām suku'ku itiya' masi ma dunya. O Mma'ku Sussi,
hampanin sigām sabab min barakat ōnnu, ya ōn bay pamuwannu aku,
bo' supaya sigām magdakayu' atay buwat kita.
12 T'ggolku masi maitu ma saga a'a ya pamasuku'nu aku, bay sigām
hampananku min barakat ōnnu, ōn bay pamuwannu aku. Bay sigām
tunggu'anku angkan halam aniya' min sigām bay amutawan min
ka'a. Halam aniya' alungay min ka'a, luwal dakayu', ya ganta'anna
pabutawan, ati minnē' atuman du pa'in in bay pinagba'at ma deyom
Kitab."
13 Angamu'-ngamu' lagi' si Isa, yuk-i, "Na, Mma', marai' na aku
pabalik pi'ilu ni ka'a. Angkan ko', t'ggolku masi ma dunya itu
pamandu'ku na pa'in llingku itu bo' aheya kakōgan saga mulidku,
luwas isab min kakōganku.
14 Bay na pasampayku palmannu ni sigām ati kinab'nsihan e' saga
a'a ya mbal angisbat ka'a, sabab magsaddī sigām maka a'a he'. Pasali'
sigām ni aku, sabab ya du aku halam aniya' lamudku ma saga a'a ya
mbal angisbat ka'a ma dunya itu.
15 Mbal aku angamu' subay pala'annu saga a'a suku'ku min dunya. Ya
amu'ku bang pa'in sigām hampanannu bo' mbal tapagagihan e' nakura'
saitan, ya patila'atun.
16 Pasali' sigām ni aku, pagka ngga'i ka dunya itu ya lahat sigām
luggiya'.
17 Pasaddīhun maka sussihun sigām supaya sigām ma ka'a sadja. Ya
panussi sigām pandu'nu b'nnal, hatina palmannu.
18 Bay sigām soho'ku pehē' ni saga a'a ma dunya, buwat bay
panoho'nu aku pi'itu ni deyom dunya.
19 Ma sabab sigām, ya angkan aku magpasuku' di-ku ma ka'a, supaya
sigām suku'nu to'ongan.

20 "Ngga'i ka hal saga mulidku ītu ya amu'anku," yuk si Isa, "sagō'
saga a'a kamemon ya song magkahagad ma aku ma sabab lapal sigām.
21 O Mma', angamu' aku junjung ni ka'a, bang pa'in sigām da'atay
buwat kita, sabab pataptap na pa'in ka ma aku, maka pataptap isab
aku ma ka'a. Mura-murahan, bang pa'in sigām pat'ttog ma kita, bang
pa'in isab sigām magdakayu' atay kamemon supaya magkahagad saga
a'a ma dunya in ka'a bay amapi'itu aku.
22 Bay sigām pabangsaku buwat bay pamabangsanu ma aku, supaya
sigām magdakayu' atay buwat kita.
23 Hatina pataptap aku maina'an ma sigām buwat ka'a pataptap asal
ma aku, bo' supaya sigām da'atay to'ongan. Jari minnē' kinata'uwan e'
saga a'a ma dunya itu in ka'a bay amapi'itu aku, maka kinata'uwan isab
in saga a'a magkahagad ma aku kalasahannu du buwat panglasanu ma
aku.
24 "O Mma'! Bay pamasuku'nu aku saga a'a itu, ati kabaya'anku
sigām subay parongan ma aku, bo' sigām maka'nda' sahaya ya
pamuwannu aku. Sabab kalasahannu aku asal ma halam gi' aniya'
dunya.

25 O Mma', a'adil ka. Mbal ka kinata'uwan e' saga a'a porol ma dunya
itu, sagō' aku itu makata'uwan ka'a du. Maka saga a'a suku'ku itu, ata'u
isab sigām in ka'a bay amapi'itu aku.
26 Bay na ka pata'uku ma sigām, maka pata'uku na pa'in bo' supaya
sigām pahōpannu lasa tudju ni pagkahi sigām, buwat lasanu ma aku.
Pata'uku isab sigām supaya aku pataptap ma deyom atay sigām."

18

Panaggaw ma si Isa
(Matiyu 26:47-56; Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53)

1 Aubus pa'in e' si Isa angamu'-ngamu' ni Tuhan, ala'an iya maka saga
mulidna tudju ni dambila' sapa' Kedron. Aniya' kabbun kayu jaitun
maina'an ati pasōd disi Isa pehē'.
2 Na, kinata'uwan e' si Judas bang pi'ingga ya papehē'an si Isa sabab
araran iya maka saga mulidna bay magtimuk maina'an. Si Judas itu
a'a song anōngan si Isa ni saga bantana.
3 Jari pina'an si Judas ni kabbun inān angamaliman damba'an
sundalu bangsa Rōm maka saga bag'llal bay pinabeya'an iya e'
saga imam alanga maka saga Parisi. Magtakos sigām maka aniya'
suwariyan maka palita'an binowa e' sigām.
4 Kinata'uwan asal e' si Isa kamemon ya song makani-iya, angkan
iya pasōng pasampang ni saga a'a inān. Yukna ni sigām, "Sai pihabi?"
5 Yuk sigām, "Piha kami si Isa a'a Nasaret."
"Aku na ko' itu," yuk si Isa. Si Judas, ya a'a anukbalan si Isa ni saga
bantana, ina'an an'ngge maka saga a'a inān.
6 Pagpa'in si Isa, "Aku na ko' itu", magtūy sigām pasuhut pahantak.
7 Jari atilaw si Isa pabalik, yukna, "Sai pihabi?"
Yuk sambung sigām, "Si Isa, a'a min Nasaret."
8 Jari ah'lling si Isa, yukna, "Bay na kam haka'anku, aku na ko'. Bang
aku ya pihabi, na pasagarinbi saga sehe'ku itu amole'."
9 Buwattitu pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay pangamu'-
ngamu'na ni Mma'na Tuhan, ya yuk-i, "O Mma', halam aniya'
pabutawan minsan dakayu' min saga a'a bay pamasuku'nu aku."
10 Magtakos asal si Simun Petros, jari niurusan e'na kalisna bo'
lagutna sosoho'an Imam Muwallam inān. Ya tauwa' taingana kowan,
autas magtūy. Ōn sosoho'an itu si Malkus.
11 Yuk si Isa ni si Petros, "Pabalikun pakokosnu ni tagubanna.
Akuhanku du kamemon kabinasahan ilu pamakadal ma aku e'
Mma'ku."
12 Manjari sinaggaw si Isa e' saga sundalu maka nakura' sigām maka
saga bag'llal Yahudi, ati niengkotan.
13 Binowa iya e' sigām pehē' ni si Annas dahū. Si Annas itu mato'a
si Kayapas, Imam Muwallam ma tahun ina'an.
14 Bay angahūg gara' si Kayapas ma saga nakura' Yahudi, ya
yukna ahāp lagi' bang dakayu' du a'a amatay pangangganti' saga a'a
kamemon.

Kapamalilu si Petros Pasal si Isa
(Matiyu 26:69-70; Markus 14:66-68; Lukas 22:55-57)

15 Na, paturul ma si Isa si Simun Petros maka mulid dakayu'.
Mulid dakayu' itu magkata'u asal maka Imam Muwallam, angkan iya

makabeya' ma si Isa sampay pasōd ni deyom halaman luma' Imam
Muwallam he'.
16 Sagō' si Petros iya ta'bba ma luwasan lawang. Daipara paluwas
pabīng mulid si Isa dakayu' he', bo' ama'id min d'nda anunggu'an
lawang bang pa'in bowana si Petros pasōd.
17 Tinilaw si Petros e' d'nda ma lawang inān, yuk-i, "Bang aku mbal
alaung, dakayu' mulid ka ma a'a itu."
Amalilu magtūy si Petros. "Ē, ngga'i ka!" yukna.
18 Na, ahaggut sangom inān, angkan saga sosoho'an maka saga
bag'llal bay angandokot api, ati ina'an sigām magt'nggehan ma
sakalibut api magdangkahan. Pina'an isab si Petros patimbul ni sigām.

Si Isa Sinumariya e' Imam Muwallam
(Matiyu 26:59-66; Markus 14:55-64; Lukas 22:66-71)

19 Manjari si Annas, ya bay Imam Muwallam, amariksa' si Isa ma
pasal saga mulidna maka ma pasal pamandu'na.
20 Anambung si Isa, yukna, "Bay aku amandu'an saga a'a kamemon
ma mata mairan. Ai-ai pamandu'ku bay pah'llingku ma pagtimukan
saga Yahudi, ma deyom kalanggal-langgalan maka ma langgal pagkul-
banan. Halam aniya' bay pamandu'ku ma kalimbungan a'a.
21 Angay aku tilawnu? Tilawun saga a'a bay akale ma pamandu'ku.
Tilawun sigām bang ai bay pamandu'ku. Kinata'uwan asal e' sigām."
22 Pagbissala pa'in itu e' si Isa, magtūy iya sinampak e' dakayu'
jaga bay maina'an, ati yukna ni si Isa, "Halam bahā' aniya' addatnu
anambungan Imam Muwallam buwattilu!"
23 Sinambungan jaga inān e' si Isa, yukna, "Bang hati' asā' pah'llingku
ma Imam Muwallam, haka'in saga a'a kamemon ma pagsara'an itu
bang ai kasā'an llingku. Sagō' bang halam aniya' sā'na, angay aku
sampaknu?"
24 Puwas e', ma masi niengkotan si Isa, tinandanan na iya e' si Annas
pehē' ni si Kayapas, ya Imam Muwallam.

Amalilu Pabīng si Petros
(Matiyu 26:71-75; Markus 14:69-72; Lukas 22:58-62)

25 Ina'an masi si Simun Petros an'ngge ma parangkahan. Tinilaw
iya e' saga sehe'na magt'nggehan, yuk-i, "Ka'a, mulid ka bahā' ma a'a
inān?"
Amalilu magtūy si Petros. "Ngga'i ka," yukna.
26 Ina'an isab dakayu' sosoho'an Imam Muwallam, sugsug ni a'a bay
autas taingana e' si Petros. Yuk sosoho'an itu ni si Petros "Ngga'i ka
ka'a bahā' bay ta'nda'ku ameya' ma a'a inān hinabuna ma kabbun?"
27 Amalilu si Petros pabīng. "Ngga'i ka," yukna. Magtūy angukku'uk
manuk.

Si Isa Binowa Paharap ma Gubnul Pilatu
(Matiyu 27:1-2, 11-14; Markus 15:1-5; Lukas 23:1-5)

28 Dai' llaw pa'in, pininda si Isa min luma' si Kayapas tudju ni
astana' gubnul bangsa Rōm. Sagō' saga nakura' Yahudi halam bay
pasōd ni deyom astana' sabab makabatal kono' bang sigām pasōd ni
deyom luma' ngga'i ka luma' Yahudi, ati mbal sigām makajari palamud
magjamu ma Hinang Paglakad.

29 Angkan paluwas gubnul Pilatu ni sigām bo' atilaw, yukna, “Ai
panuntutanbi a'a itu?”
30 Yuk sambung sigām, “Mbal du bay tukbalan kami a'a itu ni ka'a
bang halam aniya' dusana.”
31 “Na,” yuk si Pilatu ni sigām, “ka'am na angahukum iya ma buwat
kal'ngnganan sara'bi.”
Anambung saga Yahudi, yuk sigām, “Halam aniya' kapatut kami
amat'nna' hukuman ni kamatay minsan ma sai.”
32 Buwattē' kahālanna bo' supaya magmaksud bay pah'lling si Isa
dahū pasal buwattingga kamatayna.
33 Pasōd si Pilatu ni deyom astana' pabīng ati soho'na si Isa binowa
patampal ni iya. Yukna ni si Isa, “Ka'a ilu, sultan ka bahā' ma bangsa
Yahudi?”
34 Yuk sambung si Isa, “Ya patilawnu itu, min paghona'-hona'nu
bahā', atawa aniya' a'a saddī bay angahaka'an ka'a ma pasalanku?”
35 Anambung si Pilatu, yukna, “Oy! Pangannalnu aku itu Yahudi
bahā'! Saga bangsanu du maka saga nakura' kaimamanbi ya bay
anukbalan ka'a pi'itu ni aku. Angay, ai dusanu?”
36 Anambung si Isa, yukna, “Ya pagsultananku ngga'i ka maitu ma
dunya. Abila bay maitu ma dunya, bay du angatu saga bebeya'anku
bo' aku mbal tasaggaw e' saga nakura' Yahudi. Aho', ngga'i ka maitu
pagsultananku.”
37 Jari tinilaw iya e' si Pilatu, yukna, “Bang buwattilu, sultan ka
bahā'?”
Yuk sambung si Isa, “Ka'a ya ah'lling in aku sultan. Ya na itu
sababanna angkan aku nianakan maka angkan aku pi'itu ni dunya,
supaya aku makapamissala ma pasal kasab'nnalan. Sasuku ameya'
ma kasab'nnalan akale du ma aku.”
38 Yuk si Pilatu, “Ai bahā' in kasab'nnalan?”

Si Isa Pinat'nna'an Hukuman ni Kamatay
(Matiyu 27:15-31; Markus 15:6-20; Lukas 23:13-25)

Apuwas pa'in ina'an-i, paluwas si Pilatu pehē' ni saga Yahudi ati
yukna ma sigām, “Halam aniya' tapihaku sababan pangahukumanku
a'a itu.
39 Sagō' kahaba' waktu paghinang Hinang Paglakad, ya kabiyaksa-
hanbi subay aniya' dakayu' pilisu paluwasku. Bilahi kam bahā' bang
paluwasanku ka'am sultan bangsa Yahudi itu?”
40 Magpangolang saga a'a inān, yuk-i, “Da'a bang a'a ilu-i. Si
Barabbas ya kabaya'an kami.” Na, mundu asal si Barabbas.

19

1 Manjari itu magpanoho'an si Pilatu in si Isa subay niraplosan.
2 Puwas e' aniya' bahan itingan tinabid e' saga sundalu, nihinang sali'
luwa korona pamaporong kōk si Isa. Pinajubahan isab iya e' sigām
maka juba taluk.
3 Patampal sigām ni iya magbalik-balik bo' magtunggīng. Yuk
pagtunggīng sigām, “Mahaldika'! Mahaldika'! Sultan Yahudi!” Jari
pinagsampak iya e' sigām ma baihu'na.
4 Paluwas pabīng si Pilatu amissalahan saga a'a magtimukan inān,
yukna, “Nda'unbi. Itiya' si Isa paluwasku ni ka'am bo' supaya

kata'uwanbi halam aniya' tabākku sababanna pamat'nna'anku iya hukuman.”
5 Jari paluwas isab si Isa. Masi gi' bahan itingan paporong ma kōkna,
maka masi gi' jubana taluk. Yuk si Pilatu ni saga a'a, “Nda'unbi. Ya na
itu a'a!”
6 Pag'nda' pa'in saga imam alanga maka saga jaga langgal ma si Isa,
magtūy sigām magpangolang, yuk-i, “Papatayun iya! Lansangun iya
ni hāg!”
Yuk si Pilatu ni sigām, “Baya'-baya'bi na! Ngā'unbi bo' ka'am na
angalansang iya ni hāg. Sagō' bang ma aku, halam aniya' sababanna
tabākku pamat'nna'an iya hukuman ni kamatay.”
7 Yuk saga Yahudi inān ni iya, “Aniya' sara' kami, yukna, a'a ilu subay
pinapatay sabab magpina'in iya in iya kono' Anak Tuhan.”
8 Makakale pa'in si Pilatu ma lling saga a'a itu, gom pa'in pasōng
gawana.
9 Binowa e'na si Isa pasōd pabalik ni deyom astana' bo' tilawna,
yukna, “Minningga ka?” Sagō' halam anambung si Isa.
10 Yuk si Pilatu ni iya, “Angay? Mbal aku sambungannu bahā'?
Kalu mbal kata'uwannu aniya' kapatutku amaluhaya ka'a. Maka aniya'
kapatutku angalansang ka'a ni hāg bo' ka pinapatay.”
11 Anambung si Isa, yukna, “Bang ngga'i ka ya Tuhan amuwanan
ka'a kapatut, halam aniya' kapatutnu amapatay aku. Angkanna a'a
bay anukbalan aku ni ka'a aheya gi' dusana min dusanu.”
12 Puwas e' amiha lawang si Pilatu pamaluhayana ma si Isa. Sagō'
magpangolang na pa'in ba'anan Yahudi he', yuk sigām, “Bang ka'a
amaluhaya a'a ilu, ngga'i na ka bagay Sultan Mahatinggi. Sai-sai
magsultan-sultan di-na magbanta du maka Sultan Mahatinggi.”
13 Pagkale pamissala saga a'a inān e' si Pilatu, binowa e'na si Isa
paluwas. Ati aningkō' si Pilatu ma pangahukuman, ya ma halaman
niōnan Halaman Batu. (Gabbata ōnna bang ma bahasa Hibrani.)
14 Llaw pagsakap jamu, ma Hinang Paglakad ko' inān, maka song
ugtu llaw na. Jari pagtingkō' si Pilatu, yukna ni saga a'a, “Ilu na
Sultanbi!”
15 Sagō' magpangolang sadja saga a'a inān, yuk sigām, “La'anin iya!
La'anin! Lansangun iya ni hāg!”
Tinilaw sigām e' si Pilatu, yukna, “Papatayku bahā' sultanbi?”
Anambung saga imam alanga, yuk-i, “Halam aniya' sultan kami,
luwal Sultan Mahatinggi ma Rōm!”
16 Ya katapusanna, ni'nde'an si Isa e' si Pilatu pehē' ni kaimaman e',
supaya iya pinalansang ni hāg pinapatay.

Si Isa nilansang ni hāg
(Matiyu 27:32-44; Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43)

Manjari binowa na si Isa e' saga sundalu.
17 Paluwas iya min da'ira maka e'na ananggung hāg ya song
pangalansangan iya. Patudju iya ni lugal niōnan Peya'-peya' Kōk.
(Golgota ōnna bang ma bahasa Hibrani.)
18 Pagmahē' pa'in, nilansang si Isa ni hāg e' saga sundalu ati
pinat'ngge hāg e'. Aniya' isab duwangan l'lla nilansang ni hāg sigā
min bihing si Isa karuwambila'.

19 Aniya' sulat pamata'u bay sinulat e' gubnul Pilatu, sinō' pinehē' ni
diyata' hāg si Isa. Yuk sulat e', “SI ISA A'A NASARET, SULTAN BANGSA
YAHUDI.”
20 Aheka a'a bay makabassa sulat itu sabab asekot ni Awrusalam
lahat pamapatayan si Isa inān, maka sulat itu bay tasulat ma bahasa
Hibrani maka ma bahasa Rōm maka ma bahasa Girīk.
21 Mbal bilahi saga imam alanga ma bay tasulat e' sultan, angkan yuk
sigām pehē' ni si Pilatu, “Da'a sulatun ‘Sultan bangsa Yahudi.’ Sulatun,
‘A'a magpina'in in iya sultan Yahudi.’ ”

22 Anambung si Pilatu, yukna, “Bay na tasulat sulatku.”

23 Talansang pa'in si Isa ni hāg e' saga sundalu, ningā' e' sigām
s'mmekna ati binahagi' mpat pamahagi' sigām dangan maka dangan.
Aniya' gi' dakayu' badju' si Isa dalos hinanganna.
24 Magsuli-suli saga sundalu, yuk-i, “Da'a gese'ta badju' itu. Ahāp
lagi' pagtokoranta bo' kata'uwanta bang sai kat'nna'anna.” Pagka
buwattē' hinang saga sundalu inān aniya' kamaksuran ma bay tasulat
ma deyom Kitab, ya yuk-i,

“Kapagbahagi'an s'mmekku e' saga a'a.

Kapagtokoran e' sigām badju'ku bang sai kat'nna'anna.”

25 Na, ina' si Isa, maka danakan ina'na, maka si Mariyam h'nda si
Klopas, maka si Mariyam min lahat Magdala, ina'an magt'nggehan ma
bihing hāg bay pangalansangan si Isa.
26 Ta'nda' e' si Isa ina'na maka dakayu' mulidna ya kalasahanna
an'ngge maina'an, ati yukna ni ina'na, “Ina', anaknu na mulid ilu.”
27 Yukna isab ni mulidna inān, “Ilu na ina'nu.” Angkanna, puwas
min llaw ina'an, ina' si Isa bay binowa e' mulid inān paokom ma iya.

Kamatay si Isa
(Matiyu 27:45-56; Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49)

28 Manjari itu kinata'uwan e' si Isa ajukup na kamemon bay
pamahinang ma iya. Sakali yukna, “Patay bohe' aku.” Buwattē'
pah'llingna bo' aniya' kamaksuran ma bay tasulat ma deyom Kitab.
29 Aniya' maina'an dakayu' poga-poga isihan binu al'ssom, angkan
saga sundalu bay angal'ggoman l'ppus ni deyom binu he'. Pinasagnat
e' sigām ni tōng kayu-kayu bo' yampa pina'abut pehē' ni bowa' si Isa.
30 Makas'ssop pa'in si Isa ma binu, yukna, “Atalus na hinangku.” Jari
patoyok kōkna maka ab'kkat napasna.

31 Na, pagka llaw Juma'at na, angamu' saga nakura' Yahudi pehē' ni
si Pilatu, sinō' pinōngan tape' saga a'a t'llungan bay nilansang ni hāg
inān, bo' supaya al'kkas amatay, jari tapareyo' min hāg ma halam gi'
ta'abut llaw Sabtu'. Mbal bilahi saga nakura' bang patay inān paddas
pinasagaran ma hāg sampay ma llaw Sabtu', sabab ya na llaw landu'
ahalga' ma bogbog sigām.
32 Angkan pehē' saga sundalu amōngan tape' saga a'a duwangan bay
nilansang ni hāg sambeya' maka si Isa, ubus tape' dangan bo' dangan.
33 Sagō' maka'abut pa'in sigām ni si Isa, ta'nda' e' sigām in iya amatay
na asal, angkan halam kala'usan pinōngan tape'na.
34 Gom pa'in nihiyak kīdna maka budjak e' dakayu' sundalu inān ati
paluwas magtūy laha' maka bohe'.

35 A'a bay makanyata' ya tahinang itu ma si Isa, sinulat e'na saga
pakaradja'an itu supaya kam magkahagad isab. Kapangandolan
panaksi' a'a anulat itu, maka kata'uwanna b'nnal asal bissalana.
36 Pat'kka buwattitu supaya aniya' kamaksuran ma bay tasulat
ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Halam aniya' to'olangna apōng minsan
dakayu'.”
37 Maka aniya' gi' ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ang'nda' du sigām
ma a'a bay tahiyak e' sigām.”

Pagkubul ma si Isa
(Matiyu 27:57-61; Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56)

38 Puwas e' aniya' dakayu' a'a min lahat Arimati pehē' ni si Pilatu.
Ōnna si Yusup, mulid si Isa bay maglimbung pasal kapagmulidna
sabab tināw nila'at e' saga nakura' Yahudi. Pehē' si Yusup itu ni si
Pilatu ama'id angā' mayat si Isa. Pinatugutan iya e' si Pilatu angkan
iya pina'an amareyo' mayat si Isa min hāg.
39 Sehe'na si Nikudimas, ya bay pehē' ni si Isa waktu sangom. Si
Nikudimas itu amowa saga limampū' kilu laksi', mira maka alos*,
pinaglamugay.
40 Manjari niā' mayat si Isa e' saga a'a duwangan itu bo' yampa
sinaput e' sigā maka kuku pote' pinabeya'an laksi', buwat addat bangsa
Yahudi bang amahilala' patay.
41 Aniya' kabbun ma atag bay pamapatayan si Isa, maka aniya' ma
deyom kabbun inān pangubulan baha'u bay kinehean ma deyom batu.
Halam gi' aniya' bay takubul maina'an.
42 Jari itu, pagka song sangom Sabtu' na, kinubul mayat si Isa
maina'an sabab asekot du pangubulan inān ni bay pamapatayan iya.

20

Kubul Halam Maga'a
(Matiyu 28:1-8; Markus 16:1-8; Lukas 24:1-12)

1 Pagdai' llaw pa'in ma llaw Ahad, ma halam gi' apote' sobangan,
pehē' ni kubul si Mariyam, d'nda min lahat Magdala. Ta'nda'na in
batu panambol lowang kubul bay na nila'anan.
2 Sakali paragan iya pehē' angahaka'an si Simun Petros maka mulid
dakayu', ya kinalasahan asal e' si Isa. Yuk si Mariyam ni sigā, “Halam
na maina'an Panghū'tam. Aniya' bay angala'anan iya min deyom
kubul maka mbal kata'uwan kami bang maingga pamat'nna'an sigām
ma iya.”
3 Manjari si Petros maka mulid dakayu' magdai'-dai' pehē' ni kubul.
4 Paragan sigā karuwangan sagō' al'kkas gi' mulid dakayu' min si
Petros, ati makarahū iya at'kka ni kubul.
5 Pakuru' iya pasīb ni deyomna ati ta'nda'na saga saput maina'an,
sagō' halam iya pasōd.
6 Jari at'kka na si Petros min buli'anna ati patūy pasōd ni deyom
kubul. Ta'nda'na saput si Isa pat'nna'an di-na maina'an,
7 maka ta'nda'na turung-mukana palūn. Saddī kat'nna'anna, mbal
magbeya' maka saput e'.

---

* **19:39 19:39** ‘Mira maka alos:’ ginis pahamut ya ginuna pangapul.

8 Ma katapusanna, pasōd na isab mulid dakayu', ya bay makarahū
pina'an. Pag'nda'na saput, magtūy iya magkahagad na pasal si Isa.
9 (Aniya' asal bay tasulat ma deyom Kitab ma pasalan si Isa, in iya
subay allum pabīng min kamatayna, sagō' halam gi' bay tahati lapal
Kitab inān e' saga mulid e'.)
10 Manjari amole' na sigā karuwangan.

Si Isa Panyata' Magbaran ni si Mariyam
(Matiyu 28:9-10; Markus 16:9-11)

11 Sagō' an'ngge-n'ngge na pa'in si Mariyam mahē' ma atag kubul e',
maka e'na anangis. Hinabuna anangis, pakuru' iya pasīb ni deyom
kubul.
12 Aniya' ta'nda'na duwa mala'ikat magjuba pote' aningkō' maina'an
ma bay pamat'nna'an mayat si Isa, dangan min bay kōkna, dangan
min bay tape'na.
13 Yuk saga mala'ikat itu ni iya, "Arung, angay ka angkan anangis?"
Anambung si Mariyam, yukna, "Sabab wa'i bay nila'anan e' sigām
mayat Panghū'ku, maka mbal kata'uwanku bang pi'ingga ya pa-
mat'nna'an sigām ma iya."
14 Masi pa'in ah'lling si Mariyam, palingi' iya ati ta'nda'na si Isa
an'ngge maina'an. Sagō' halam takilāna bang iya na si Isa.
15 Yuk si Isa ni iya, "Arung, angay ka anangis? Sai pihanu?"
Kinabā' e' si Mariyam in a'a inān tunggu' kabbun, angkan yukna ni
iya, "Tuwan, bang ka'a bay amowa mayatna minnitu, haka'in aku bang
maingga pamat'nna'annu iya bo' aku pehē' angā' iya pabīng."
16 Yuk si Isa ni iya, "Mariyam."
Magtūy iya paharap ni si Isa ati yukna ni iya ma buwat bahasa
Hibrani, "Rabbuni!" Hatina "guru".
17 Yuk si Isa ni iya, "Da'a aku balutin sabab halam gi' aku bay
makapole' ni Mma'ku. Sagō' pehē' ka ni saga dauranakanku. Haka'in
sigām in aku song amole' ni Mma'ku maka Tuhanku, hatina ni Mma'
sigām maka Tuhan sigām."
18 Jari si Mariyam, d'nda min Magdala, pehē' na angahaka'an saga
mulid pasal kapang'nda'na ma Panghū' Isa maka pasal bay pah'lling si
Isa ma iya.

Magpa'nda' si Isa ni Saga Mulidna
(Matiyu 28:16-20; Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49)

19 Sangom Ahad pa'in, magtimuk na saga mulid si Isa ma deyom
luma'. Saga lawangna bay sinularan pahogot sabab tināw sigām ma
saga nakura' Yahudi. Sakali pina'an si Isa an'ngge ma t'ngnga'-t'ngnga'
sigām ati ah'lling ni sigām, yukna, "Mura-murahan, bang pa'in kam
kaniya'an kasannangan atay."
20 Manjari pa'nda'anna sigām saga limpa' ma tanganna maka ma
kīdna. Akōd to'ongan saga mulidna inān pag'nda' sigām ma Panghū'.
21 Ah'lling si Isa pabīng, yukna ma sigām, "Mura-murahan, bang
pa'in kam kaniya'an kasannangan atay. Soho'ta kam pehē' ni dunya
buwat bay kapanoho' e' Mma'ku ma aku."
22 Puwas e' anganapas si Isa ma sigām maka e'na ah'lling, yukna,
"Taima'unbi na Rū Sussi.
23 Bang ampunbi dusa a'a, niampun du dusa sigām e' Tuhan. Bang
mbal ampunbi, mbal du isab niampun e' Tuhan."

Si Isa maka si Tomas

24 Na, ma waktu katuwa' si Isa ni saga mulidna inān halam bay
maina'an si Tomas. Si Tomas itu dakayu' mulid si Isa min kasangpū'
maka duwa, ya niranglay K'mbal.
25 Manjari nihaka'an iya e' kasehe'an, yuk-i, “Bay ta'nda' kami in
Panghū'.”
Sagō' yuk si Tomas, “Bang mbal tanyata'ku maka tasadsadku limpa'
lansang ma pād tanganna, maka bang mbal tasadsadku bakat ma
kīdna, mbal du aku magkahagad.”
26 Palabay pa'in pitung'llaw minnē' magtimuk na pabalik saga mulid
si Isa ma deyom luma', maka ina'an na isab si Tomas. Kasularan
asal saga lawang e', sagō' pina'an sadja si Isa an'ngge ma t'ngnga'-
t'ngnga' sigām ati yukna, “Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an
kasannangan atay.”
27 Jari ah'lling iya ni si Tomas, yukna, “Nda'un tanganku itu. Abutun
maka tōng tangannu. Pa'abutun tangannu pi'itu ni kīdku. Da'a na ka
magduwa-ruwa. Magkahagad na ka to'ongan.”
28 Ah'lling si Tomas, yukna, “Ya Panghū'ku maka Tuhanku!”
29 Yuk si Isa ni iya, “Yampa ka magkahagad bahā', pagka ta'nda'nu
na aku? Aheya kalasigan saga a'a magkahagad ma aku minsan aku
halam ta'nda' e' sigām.”

Pasal Jūd itu Angkan Sinulat

30 Aheka gi' saga hinang makainu-inu bay tahinang e' si Isa ma
pang'nda' saga mulidna, saddī min saga hinang ya tasulat ma jūd itu.
31 Sagō' angkan sinulat saga kahinangan itu ma deyom jūd itu,
bo' supaya pam'nnalanbi si Isa in iya b'nnal Al-Masi, Anak Tuhan,
maka supaya kam kaniya'an kallum kakkal ni kasaumulan ma sabab
pagkahagadbi ma iya.

21

Magpa'nda' si Isa ni Pitu' Mulidna

1 Puwas daka pilang'llaw minnē' magpa'nda' si Isa pabīng ni saga
mulidna mahē' ma bihing danaw Tibiri. Buwattitu ya katuwa'na ni
sigām:
2 Si Simun Petros bay maina'an magbeya' maka si Tomas ya niranglay
K'mbal, maka si Natanael ya min kauman Kana ma lahat Jalil. Ina'an
isab magbeya' saga anak si Sibidi, maka duwangan mulid si Isa saddī.
3 Na, ah'lling si Simun Petros, yukna. “Kaut gi' aku amokot.”
“Ameya' kami,” yuk kasehe'an e'. Jari paruwa' sigām ni bayanan bo'
pauntas kaut, sagō' halam aniya' ta'ā' sigām sampay ni karai'-llawan.
4 Baya-baya pa'in llaw, ina'an si Isa an'ngge ma bihing tampe sagō'
halam iya takilā e' saga mulidna.
5 Angalingan iya pehē' ni sigām, yukna, “Owa' saga bagay, halam
bahā' aniya' ta'ā'bi?”
“Halam,” yuk sigām.
6 “Na,” yuk si Isa, “hūgunbi pokot min bihingbi kowan ilu ati maka'ā'
kam.” Paghūg pa'in, mbal sigām makahella' pokot ma sabab kaheka
daing.
7 Manjari ah'lling dakayu' mulid ya kinalasahan e' si Isa. Yukna ni
si Petros, “Panghū'ta ko' inān!” Makakale pa'in si Simun Petros itu,

magtūy sulugna pabīng badju' bay urusanna, bo' pakuppa ni danaw
tudju pehē' ni si Isa.
8 Saga mulid kasehe'an paturul min bayanan sigām, maka e' sigām
angangguyud pokot ap'nno' e' daing. Asekot asal sigām ni bihing,
aniya' saga limampū' d'ppa lawakna.
9 Makaruwa'i pa'in sigām ni bihing, aniya' ta'nda' e' sigām api maka
saga daing patapa ma bagana, maka aniya' isab saga tinapay.
10 Yuk si Isa ni sigām, "Bowahunbi pi'itu saga daing min bay ta'ā'bi
ilu."
11 Angkan pehē' si Simun Petros paruwa' pabīng ni bayanan sigām
bo' guyudna pokot tudju kaleya. Ap'nno' pokot inān e' daing a'aslag,
dahatus maka limampū' maka t'llu hekana. Sagō' pokot e' halam agese'
minsan sōdna aheka makalandu'.
12 Yuk si Isa ni sigām, "Dai' kam amangan." Halam aniya' ma
saga mulidna inān makatawakkal atilaw iya bang sai iya, sabab
kinata'uwan e' sigām in iya Panghū' sigām.
13 Jari pehē' si Isa angā' tinapay bo' pamuwanna ni sigām,
damikiyanna saga daing.
14 Kamint'lluna na itu magpa'nda' si Isa ni saga mulidna damuli pa'in
min llaw bay pamakallum iya min kamatay.

Si Isa maka si Petros

15 Aubus pa'in e' sigām amangan, amissala si Isa ni si Simun Petros.
"Simun anak si Yahiya," yukna, "lasanu ni aku, alabi gi' bahā' min saga
sehe'nu itu?"
"Aho' Panghū'," yuk si Petros, "kata'uwannu in aku alasa ma ka'a."
Yuk si Isa, "Na, upiksa'un saga bili-biliku."
16 Atilaw si Isa pabīng, yukna, "Simun anak si Yahiya, kalasahannu
aku bahā'?"
"Aho', Panghū'," yukna, "kata'uwannu du in aku alasa du ma ka'a."
Yuk si Isa, "Na, ipatun saga bili-biliku."
17 Kamint'lluna na patilaw si Isa ma si Petros. "Simun anak si
Yahiya," yukna, "kalasahannu bahā' aku?"
Asusa na si Petros sabab pinamint'llu gi' e' si Isa patilawna ma iya,
ya yukna, "Alasa ka bahā' ma aku." Angkan anambung si Petros ma
si Isa, yukna, "Panghū', kata'uwannu kamemon. Kata'uwannu in aku
alasa du ma ka'a."
Yuk si Isa ma iya, "Na, upiksa'un saga bili-biliku.
18 B'nnal ya pangahakaku itu ma ka'a," yuk si Isa, "ma kabata'nu
lagi' bay ka amas'mmekan di-nu. Bay ka lum'ngngan pi'ingga-pi'ingga
kabaya'annu. Sagō' bang ka ato'a na pah'nnatnu du tangannu ati a'a
saddī ya angengkotan ka'a bo' ka binowa ni papehē'an ya ngga'i ka
kabaya'annu."
19 Binissala itu e' si Isa pamata'una bang ai bowahan kamatay si
Petros ma waktu sinōng, kamatay pangamahaldika'na ma Tuhan.
Puwas e' yuk si Isa ma si Petros, "Ameya' sadja ka ma aku."
20 Jari palingi' si Petros ati ta'nda'na paturul ma iya mulid dakayu',
ya kinalasahan e' si Isa. Ya na itu mulid bay pali'id ni si Isa ma waktu
kapagjamu sigām, maka bay atilaw iya, ya yukna, "Tuwan Panghū',
sai bahā' song anōngan ka'a ni saga bantanu?"
21 Pag'nda' si Petros ni mulid dakayu' itu, yukna ni si Isa, "Panghū',
buwattingga a'a ina'an-i?"

22 Yuk si Isa ni si Petros, “Bang kabaya'anku a'a inān subay allum
sampay ni kabīngku pi'itu, da'a na kasusahun. Ameya' sadja ka ma
aku.”
23 Jari tinuhuma e' saga bebeya'an si Isa pasal mulidna dakayu' itu
mbal magkamatay. Sagō' halam si Isa bay amissala in a'a inān mbal
du amatay. Ya sadja yukna, bang saupama kabaya'anna mulidna inān
subay allum sampay kabīngna ni dunya, ngga'i ka kasusahan si Petros.
24 Ya mulid pinagsuli-suli itu, ya na a'a angahaka pasal saga
pakaradja'an itu, maka iya isab bay anulat itu kamemon. Maka
kata'uwan kami in hakana asal b'nnal.
25 Aheka to'ongan saga hinang saddī bay tahinang e' si Isa. Bang
saga hinang itu ganta' tasulat kamemon ma saga kitab, kumpasku mbal
s'ddong ma deyom dunya saga kitab ya panulatan iya. *Tammat*

KAHINANGAN

Pahati Pasal Jūd itu

Jūd itu bay sinulat e' si Lukas supaya tahati e' si Teyopilus pasal kahinangan saga a'a ya bay kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ya na itu sulat karuwana bay tasulat e' si Lukas ni si Teyopilus, a'a bangsahan.

Nihaka e' si Lukas maitu bang buwattingga kasaplag haka pasal si Isa ni kamemon kalahat-lahatan. Tagna' pagkahi sigām Yahudi sadja ya panganasihatan e' saga a'a kawakilan itu, puwas e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi, sampay pa'abut ni lahat alawak.

Nihaka isab ma deyom sulat itu pasal Rū Sussi, ya pinaniya'an saga a'a itu e' Tuhan, panabang sigām maghinang ai-ai bay panoho'anna ma sigām.

Si Lukas itu bay sehe' si Paul ma l'ngngananna magnasihat lapal Tuhan, sampay ma waktu kapangalabusu ma iya ma da'ira Rōm.

KAHINANGAN

Saga A'a Kawakilan

Kapa'angkat si Isa ni Sulga'
(Markus 16:19-20; Lukas 24:50-53)

1 Sulat min si Lukas ni si Teyopilus.

Tuwan Teyopilus, ma sulat bay sulatanku ka'a dahū, bay panga-
hakaku saga hinang maka pandu' si Isa kamemon, sangay min tagna'
kapaghinangna
2 sampay ni llaw bay pama'angkat iya tudju ni sulga'. Ma halam gi'
iya bay pa'angkat, aniya' saga panoho'an pang'bba e'na ma saga a'a
bay kawakilanna, labay min Rū Sussi.
3 Puwas pa'in kamatay si Isa, ma deyom mpatpū' llaw araran iya
magpanyata' magbaran ni saga a'a bay kawakilanna. Min heka iya
ama'nda'an di-na bo' mattan to'ongan in iya asal allum. Ta'nda' iya
e' sigām ati ma deyom mpatpū' llaw he', amissala iya ni sigām pasal
kapagparinta Tuhan.
4 Aniya' isab waktu kapagsalu si Isa maka saga mulidna inān, pasalta'
magpanoho'an iya ma sigām, yukna, "Da'a gi' kam ala'an min da'ira
Awrusalam. Lagarinbi dahū paljanji'an Mma'ku ya pamuwanna ma
ka'am, buwat bay pamata'uku ma ka'am.
5 Si Yahiya he', bohe' ya bay pamandina saga a'a. Sagō' saddī ya
pamandi ka'am. Palabay daka pilang'llaw, pinahōpan du kam Rū
Sussi."
6 Manjari itu, magtimuk pa'in sigām maka si Isa, atilaw sigām
ni iya. "Tuwan Panghū'," yuk sigām, "ya na itu bahā' waktu
pamabīngnu ni bangsa kami Isra'il ya bay kapatut kami tagna'
ang'ntanan pagparinta?"
7 Yuk sambung si Isa, "Mbal kam makata'u pasal ilu-i, sabab Mma'ku
sadja ya taga-kapatut amat'nna' waktu maka masa.
8 Saguwā'," yuk si Isa, "kabuwanan du kam kawasa ma waktu
kahōp Rū Sussi ni ka'am, ati magpasab'nnal kam ma pasalku ma da'ira

Awrusalam itu, ma kaluha'an lahat Yahudiya, ma lahat Samariya,
sampay ma mpat pidju alam."
9 Aubus pa'in pamissala si Isa, tabowa iya pa'angkat ni sulga', ma
sabu sigām magpang'nda'. Sakali kalimbuhan iya e' gabun, halam na
ta'nda' e' sigām.
10 Masi na pa'in sigām ang'nda' papatong ni langit hinabu si Isa
pa'angkat, jari aniya' duwangan l'lla magpamakay pote' an'ngge ma
atag sigām.
11 Yuk duwangan itu ni sigām, "Ka'am saga a'a Jalil! Angay kam
magt'nggehan na pa'in papatong tudju ni langit? Si Isa, ya bay
pina'angkat min ka'am tudju ni sulga', pabīng du, bo' kabīngna pi'itu
magsali' maka buwat bay ka'angkatna, ya ta'nda'bi itu."

Si Mattiyas Pinene' Paganti' min si Judas

12 Sakali amole' na saga a'a kawakilan e' min būd Kayu Jaitun tudju
ni Awrusalam, saga dakilometro lawakna.
13 Makat'kka pa'in sigām ni Awrusalam, magtūy sigām pariyata' ni
bilik paghanti'an. Ya maina'an disi Petros, si Yahiya, si Yakub, si
Andariyas, si Pilip, si Tomas, si Bartolome, si Matiyu, si Yakub anak
si Alpa, si Simun ya niranglay Pangangatu, maka si Judas dakayu' ya
anak si Yakub.
14 Araran sigām magtipun angamu'-ngamu' ni Tuhan. Pabeya' isab
ma sigām saga kar'ndahan, sampay si Mariyam ina' si Isa maka saga
danakan si Isa l'lla.
15 Na mbal at'ggol minnē', magtipun saga a'a magpangandol ma
si Isa. Aniya' sigām kulang-labi dahatus maka duwampū'. Manjari
an'ngge si Petros ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām amissala.
16 "Saga dauranakanku," yukna, "wajib subay aniya' kamaksuran
ma lapal Rū Sussi, ya bay pinasulat ma si Da'ud ma pasal si Judas. Si
Judas Iskariyut, ya na bay anuli'an saga a'a anaggaw si Isa.
17 Si Judas itu bay dansehe'an maka kitam. Bay iya kawakilan isab
e' si Isa maghinang buwat hinangtam."
18 Ya sīn bay panamba si Judas ma hinangna ala'at, ya pamasag-
gawna si Isa ni saga bantana, bay pam'llina tana'. Tab'llina pa'in tana'
he', ahūg iya pareyo' minna'an ati abustak b'ttongna. Paluwas tina'ina
kamemon.
19 Kinata'uwan itu e' a'a kamemon ma Awrusalam, angkan tana' inān
niōnan e' sigām Akeldama, ma buwat bahasa Yahudi, hatina "Tana'
Tamba Laha'."
20 "Na," yuk si Petros, "aniya' tasulat ma deyom Kitab Jabul, ya yuk-i,
'Bang pa'in asiya-siya palahatanna.
Subay halam aniya' pat'nna' maina'an pabīng.'
Maka aniya' isab ayat dakayu', yuk-i,
'Subay aniya' a'a saddī paganti' ma bay hinangna he'.' "
21-22 Amissala gi' si Petros, yukna, "Angkanna subay aniya' gin'llal
saddī ameya' ma kitam anaksi' in Panghū' Isa allum na pabīng. Ya
subay pinene' a'a bay sehe'tam ma waktu kapagbeya' Panghū' Isa
maka kitam, min waktu bay kapamandi a'a e' si Yahiya sampay ni
llaw ka'angkat si Isa min kitam tudju ni sulga'."

23 Sakali itu sinabbut e' sigām ōn duwangan l'lla pamene'an. Dakayu'
inān si Yusup, ya niōnan si Barsabbas (atawa si Justus), maka dakayu'
si Mattiyas.
24 Angamu'-ngamu' disi Petros ni Tuhan, yuk sigām, "O Tuhan,
kata'uwannu bang ai ma deyom pikilan manusiya' kamemon.
Pandu'in kami bang sai pene'nu ma duwangan itu
25 ganti' si Judas, bo' tahinangna hinang ya pamasuku'nu ma saga
a'a kawakilan. Sabab hinang itu bay ni'bbahan e' si Judas, pagka wa'i
na iya amole' ni lahatna kakkal."
26 Puwas ina'an magko'ot-ko'ot na sigām ōn a'a pamene'an. Ya tako'ot
inān ōn si Mattiyas, jari pinak'nnop iya ni kasangpū' maka ssa ya bay
kawakilan si Isa inān.

2

Kapatulun Rū Sussi ma Llaw Pentekosta

1 Ta'abut pa'in llaw paghinang Pentekosta, magtimuk saga a'a
magpangandol ma si Isa kamemon.
2 Saru'un-du'un du aniya' bahonos min langit, sali' baliyu alandos
patumbuk. Magtūy tasōd kaluha'an luma' ya pagtingkō'an sigām inān.
3 Ati ta'nda' e' sigām sali' d'lla' api asaplag pat'nna' ma saga a'a inān
pakaniya-pakaniya.
4 Manjari kamemon sigām inān kahōpan Rū Sussi ati anagna' sigām
magbissala ma ginisan bahasa. Ai-ai pamuwan ma sigām min kawasa
Rū Tuhan, ya na he' pamissala e' sigām.
5 Na, aniya' bay pahanti' maina'an ma Awrusalam saga a'a bangsa
Yahudi bay min kalahatan, a'a maga'agama.
6 Pagkale sigām ma hidjul min deyom luma' inān, magtūy aheka
sigām patimuk pina'an. Ainu-inu isab sigām sabab takale sigām
saga bebeya'an si Isa magbissala ma buwat bahasa sigām pakaniya-
pakaniya.
7 Kinobla'an sigām kamemon, maka ainu-inu, angkan yuk sigām,
"Daka ai takaletam itu! Ya magpamissala itu hal ba'anan a'a min lahat
Jalil!
8 Angay sigām makabissala bahasatam luggiya', dangan maka
dangan?
9 Kitam itu," yuk sigām, "min kalahat-lahatan ko'. Aniya' itu min
lahat Partiya, min Midiya, min Elam, aniya' min Mesopotami, min lahat
Yahudiya itu, min Kappadoke, min Puntus maka min Asiya.
10 Aniya' isab kitam min Prigiya, min Pampiliya, min lahat Misil
maka min kalahatan Libiya ya ma kasekotan lahat Kirini. Aniya' isab
kitam min da'ira Rōm.
11 Aniya' kitam kasehe' bangsa Yahudi, maka aniya' kasehe' ngga'i ka
Yahudi ya papinda na ni agama Yahudi. Aniya' isab min pū' Kerete
maka min lahat Arab. Sagō' minsan kitam minningga lahat, takaletam
saga a'a itu amissala ma bahasatam. Takaletam pasal hinang kawasa
ya nihinang e' Tuhan."
12 Manjari ainu-inu saga a'a magtimukan inān kamemon, maka sali'
asasaw. Atilaw na pa'in sigām dangan maka dangan, yuk-i, "Ai bahā'
hatina itu?"

13 Sagō' aniya' kasehe' angudju'-ngudju' ma saga bebeya'an si Isa
inān. Yuk sigām, “Saga a'a itu nilango binu!”

Pagnasihat si Petros ma Katimukan A'a

14 Sagō' an'ngge si Petros maka sehe'na kasangpū' maka ssa,
ati akosog e'na amissala ma saga a'a magtimukan inān. “Ka'am
saga pagkahiku Yahudi,” yukna, “sampay ka'am maglahat ma da'ira
Awrusalam itu! Pakale kam bo' kam pahatiku pasal pakaradja'an ya
takalebi itu.
15 Pangannalbi marai' nilango saga a'a magpamissala itu, saguwā'
ngga'i ka. Halam aniya' maglangohan bang yampa lisag siyam subu!
16 Ya ta'nda'bi ma buwattina'an, ya na ko' itu kamaksuran bay
pinagkallam e' nabi Jowel ma masa awal e', yuk-i,
17 ‘Ya itu hinangku ma saga llaw damuli, yuk Tuhan,
pahōpku Rū-ku ma manusiya' kamemon.
Saga panubu'bi l'lla-d'nda amaluwas du lapalku,
saga l'lla abata' gi' maka'nda' du pakaradja'an halam gi' at'kka,
makauppi isab saga matto'abi.
18 Aho', yuk Tuhan, minsan saga ataku l'lla-d'nda,
pahōpanku du Rū-ku ma masa ina'an-i,
ati sigām ya amaluwas palmanku.
19 Hinangku isab hinang makainu-inu ma b'ttong langit,
maka saga paltanda'an ma babaw dunya.
Pa'nda'ku laha' maka api maka humbu aheya.
20 Mata llaw magdo'om-do'om du,
maka bulan apinda ni keyat, sali' luwa laha',
Bang song at'kka llaw pangahukum e' Panghū'bi,
llawna aheya, llaw mahaldika'.
21 Jari sai-sai anabbut ma ōn Tuhan mikitabang,
lappasan du iya.’ ”
22 Yuk gi' si Petros, “Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kalehunbi
bissalaku itu. Si Isa, a'a Nasaret, bay pinatuman ma pang'nda'bi
in iya bay sinoho' e' Tuhan. Sabab kabuwanan iya barakat angkan
tahinangna saga hinang akawasa kainu-inuhan a'a, sampay saga
paltanda'an. Kata'uwanbi asal, sabab maitu ma deyomanbi ya bay
pangahinanganna saga hinang e'.
23 In kamatay si Isa itu kinata'uwan asal e' Tuhan ma halam gi' bay
paniya'. Min niyatna maka maksudna angkan si Isa bay tinukbalan ni
pang'ntananbi, ati ka'am ya bay amapatay iya pagka pasagaranbi a'a
jahulaka' angalansang iya ni hāg.
24 Saguwā' pinakallum iya pabalik e' Tuhan. Pinaluhaya iya e' Tuhan
min katiksa'an kamatay, sabab in iya mbal to'ongan kapagbaya'an e'
kamatay.
25 Aniya' bay tasulat e' si Da'ud ma masa awal e' ma pasal si Isa
Al-Masi itu, ya yuk-i,
‘Ta'nda'ku Panghū'ku ma atagku sakahaba' waktu.
Itiya' iya ma bihingku kowan, mbal aku tajogjog,
26 angkan akōd deyom atayku, angkan aku magkalasigan.
Minsan amatay baranku aholat sadja aku ma iya,
27 sabab mbal du aku bbahannu ma lahat saga magpatayan.
Aku ya sosoho'annu luggiya',

mbal pasagarannu baranku angahalu' ma deyom paliyangan.
28 Katuli'annu aku lān ya amowa ni kallum kakkal.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku.’
29 “Na, saga dauranakanku,” yuk si Petros, “patampalku
pamissalaku ni ka'am pasal bay ka'mbo'-mbo'antam si Da'ud e'.
Bay iya amatay sampay kinubul, maka kubulna masi takilā sampay ni
llaw itu.
30 Sagō' in iya nabi, angkan kinata'uwan e'na bang ai bay pangan-
janji' Tuhan ma iya. Bay anapa isab Tuhan ma si Da'ud ma pasal waktu
sinōng. Subay aniya' dakayu' panubu'na magsultan.
31 Na, pagka kinata'uwan e' si Da'ud bang ai pinat'kka e' Tuhan
ma waktu sinōng, bay iya angallam pasal kallum Al-Masi pabīng
min kamatayna. Yuk pangallamna he', ‘Halam iya bay ni'bbahan ma
lahat saga magpatayan. Halam isab bay angahalu' baranna ma deyom
paliyangan.’
32 Si Isa ko' inān,” yuk si Petros, “ya bay pinakallum e' Tuhan pabīng.
Ati kami kamemon itu saksi' du, in kallumna pabalik asal b'nnal.
33 Pinabangsa na iya, pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan,
ati tasambut e'na min Mma'na in Rū Sussi ya bay panganjanji'. Jari
pinabeya' Rū itu e' si Isa bo' pahōp ni kami, angkan saga kahinangan
ya ta'nda' maka takalebi buwattina'an.
34 Ngga'i ka si Da'ud ya bay pa'angkat ni sulga', sagō' buwattitu
pamissalana, yuk-i
‘Bay ah'lling Tuhan ni Panghū'ku, yukna,
Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
35 sampay bowaku palbantahannu tatau' ma deyo' pād-tape'nu.’
36 “Angkanna,” yuk si Petros, “in ka'am bangsa Isra'il kamemon,
subay kata'uwanbi in si Isa itu, ya bay palansangbi ni hāg, gin'llal
na e' Tuhan, in iya Panghū' maka Al-Masi, ya pinene' e' Tuhan!”
37 Pagkale saga a'a ma pamissala si Petros itu magtūy alengog sidda
pikilan sigām. Yuk sigām ni si Petros maka ni kasehe'an kawakilan e',
“Saga dauranakan, ai subay hinang kami?”
38 Yuk sambung si Petros, “Taikutinbi to'ongan dusabi. Ati ka'am
dangan maka dangan subay pinandi min ōn si Isa Al-Masi, palsaksi'an
in ka'am angandol na ma iya. Manjari niampun du dusabi maka
pinaniya'an du kam Rū Sussi, ya pamuwan Tuhan ma ka'am.
39 Sabab ya ilu janji'na ma ka'am maka saga panubu'bi, sampay isab
sigām min katāhan, sai-sai tapene' e' Panghū'tam Tuhan.”
40 Aheka gi' bissala si Petros ma saga a'a inān. Binanda'an sigām e'na,
niebot-ebotan pahāp, yukna, “Anabang kam di-bi bo' kam papuwas
min saga a'a ya maghinang kalumu'an ma buwattina'an!”
41 Manjari aheka am'nnal ma bissala si Petros inān ati pinandi sigām
tanda' in sigām suku' si Isa na. Ma llaw inān, aniya' saga t'llungibu
heka a'a pinak'nnop ni saga a'a magpangandol ma si Isa.

Kapagdakayu' Atay saga Bebeya'an si Isa

42 Amogbog sigām ma bay pamandu' e' saga a'a kawakilan si Isa,
maka magdakayu' sigām maka saga a'a kasehe' ya magpangandol.
Magbahagi' sigām tinapay maka magbeya' angarap ni Tuhan.
43 Aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e' saga
a'a kawakilan itu, angkan sinōd tāw saga a'a kamemon.

44 Magdakayu' na pa'in saga a'a magpangandol kamemon, maka
magbahagi'-biyahagi'i.
45 Pinab'llian ginisan pangalta' sigām ati b'llihanna pamahagi' ni
kasehe'an sasuku taga-sukkal.
46 Llaw-llaw sigām magsabu ma deyom langgal pagkulbanan.
Magsalu sigām ma kaluma'an sigām. Akōd isab magbahagi' kinakan
min atay pote'.
47 Ananglit na pa'in sigām ma Tuhan, ati kasulutan a'a kamemon
ma sigām. Sakahaba' llaw aniya' na pa'in a'a pinak'nnop ni sigām e'
Panghū', sasuku kalappasan min hukuman dusa.

3

A'a Aku'il Kauli'an e' si Petros

1 Manjari dakayu' llaw, pehē' si Petros maka si Yahiya ni langgal
pagkulbanan ma waktu sambahayang luhul.
2 Maina'an ma atag lawang langgal niōnan Lawang Alingkat, aniya'
dakayu' a'a mbal makal'ngngan min deyom kandang ina'na gi'. Binowa
iya llaw-llaw ni atag bowa' lawang inān supaya iya makapangamu'
sarakka ni saga a'a maglabayan minna'an tudju ni deyom langgal.
3 Pag'nda'na ma si Petros maka ma si Yahiya ina'an song pasōd,
magtūy iya angamu' sīn ni sigā.
4 Pinatongan iya e' sigā, jari yuk si Petros, "Ang'nda' ka ni kami!"
5 Magtūy ang'nda' a'a inān, aholat kabuwanan ai-ai e' sigā.
6 Sagō' ah'lling si Petros ma iya, yukna, "Halam to'ongan aniya'
alta'ku sagō' ya pamuwanku ma ka'a bang ai aniya' ma aku. Min
kawasa ōn si Isa Al-Masi a'a Nasaret, soho'ta ka pal'ngngan!"
7 Ati binalutan iya e' si Petros ma tanganna kowan, tinabang bo'
makat'ngge. Saru'un-du'un du iya kabuwanan kosog ma tape'na
sampay ma buku-bukuna.
8 Magtūy iya an'ngge bo' yampa lum'ngngan. Puwas e' magbeya' iya
maka disi Petros pasōd ni deyom langgal. Pal'ngngan iya maka e'na
maglaksu sampay ananglit ma Tuhan.
9 Ta'nda' iya e' saga a'a magtimuk maina'an, pal'ngngan maka
ananglit na pa'in ma Tuhan.
10 Takilā iya e' sigām in iya bay aningkō' angamu' sarakka ma langgal
ma bowa' lawang ya pinagōnan Lawang Alingkat. Magtūy sigām
kinobla'an maka ainu-inu ma bay tahinang ma a'a inān.

Magnasihat si Petros ma Deyom Langgal

11 Amalut lagi' a'a inān ma si Petros maka si Yahiya maina'an ma
saurung langgal ya niōnan Saurung si Sulayman. Angkan ainu-inu
saga a'a kamemon ati paragan sigām pina'an ni disi Petros.
12 Pag'nda' pa'in si Petros ma saga a'a inān, amissala iya, yukna, "Oy,
ka'am a'a Isra'il! Angay itu kainu-inuhanbi! Angay kami patonganbi?
Pangannalbi bahā' min kawasa kami atawa min kasussi atay kami, ya
angkan a'a itu makal'ngngan na?
13 Tuhan ya pagtuhanan si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub,
sampay ka'mbo'-mbo'antam, bay amabangsa sosoho'anna si Isa. Sagō'
t'kkahanbi iya ni sara' bo' pinapatay ati sulakbi iya ma matahan gubnul
Pilatu, minsan iya anganiyat amaluhaya si Isa.

14 Asussi si Isa maka a'adil, saguwā' bay taikutanbi. Ya bay amu'bi
pinaluwas e' gubnul a'a pamomono'.
15 Bay iya papataybi, ya po'onan kallum, sagō' pinakallum iya pabīng
e' Tuhan. Kami itu saksi' in ina'an b'nnal.
16 Na," yuk si Petros, "min kawasa ōn si Isa, angkan a'a bay aku'il
itu kabuwanan kosog bo' makal'ngngan na. Ta'nda'bi na iya, maka
takilābi asal. Aho', min pangandolna ma ōn si Isa, angkan iya kauli'an
ma pang'nda'bi.
17 "Saga dauranakanku," yuk si Petros, "kata'uwanku in ka'am maka
saga nakura'bi bay a'awam, angkan bay hinangbi buwattē' ma si Isa.
18 Saguwā' ya na he' katumanan pagkallam Tuhan, ya bay pinata'u
e' kanabi-nabihan min awal gi' he'. Pinata'u e' sigām in Al-Masi subay
makalabay kabinasahan.
19 Na," yuk si Petros, "taikutinbi na dusabi. Papinda kam ni Tuhan
bo' pinapasan e'na dusabi, ati bo' kam pinaniya'an kahayangan atay e'
Panghū'.
20 Jari pinapi'itu du si Isa, ya Al-Masi bay tapene' e' Tuhan magbaya'
ma ka'am.
21 Sagō' subay maina'an gi' iya ma sulga' sampay ta'abut waktu
pamahāp Tuhan ma kamemon ai-ai, buwat bay janji'na labay min
kanabi-nabihan ma masa awal.
22 Sabab si Musa bay angallam ma bangsa Isra'il, yukna, 'Ma
sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinaniya'an ka'am e'
Panghū'bi Tuhan. A'a bangsabi iya. Wajib iya subay kalebi ma ai-ai
pamissalana ma ka'am.
23 Sai-sai mbal akale ma nabi inān, pinaokat du iya e' Tuhan min
bangsa suku'na sampay minula.'
24 "Buwattē' na pa'in pangallam saga nabi kamemon, tinagna'an min
si Samwel pasal pakaradja'an ya paniya' ma waktu itu.
25 Manjari ka'am ya makasambut kahāpan min kanabi-nabihan,
maka ka'am ya pinasuku'an paljanji'an Tuhan ya bay panganjanji'na
ma ka'mbo'-mbo'anbi. Bay anganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna,
'Kamemon saga bangsa ma dunya itu pinaniya'an kahāpan ma sabab
panubu'nu.'
26 Angkan tapene' e' Tuhan sosoho'anna si Isa, ati pinapi'itu iya ni
ka'am dahū bo' kam pinaniya'an kahāpan pagka kam binowa e'na
ang'bba min kahinanganbi ala'at."

4

Pinatampal disi Petros ni Tumpukan Maghuhukum

1 Masi gi' si Petros maka si Yahiya amissala ma saga a'a, aniya' pina'an
ni sigā saga imam maka kapitan jaga langgal pagkulbanan, maka saga
Saddusi.*
2 Landu' asasaw pikilan sigām sabab ina'an disi Petros amandu'an
saga a'a in si Isa allum pabalik min kamatayna.
3 Manjari sinaggaw disi Petros. Kinalabusu† sigā sampay ni llaw
dakayu' sabab abay-kohap na.

---

* **4:1 4:1** Saddusi: umpigan agama Yahudi ya am'nnal halam aniya' allum pabīng ma llaw damuli. † **4:3 4:3** Kinalabusu: atawa nijīl.

4 Sagō' aheka a'a bay akale ma bissala disi Petros bo' am'nnal ma si
Isa. Ya heka sigām angandol inān saga limangibu bang l'lla sadja ya
ni'itung.
5 Pag'llaw dakayu', magtimuk ma Awrusalam saga kanakura'an
bangsa Yahudi, saga pagmatto'ahan, maka saga guru sara' agama.
6 Ina'an isab maina'an si Annas Imam Muwallam, maka disi Kayapas,
si Yahiya, si Iskandar, maka saga kampung si Annas kasehe'.
7 Manjari duwangan a'a kawakilan e' sinō' pa'alop ni sigām. Tinilaw
sigā e' saga nakura' inān, yuk-i, "Kawasa ai bay pangahinangbi saga
kahinanganbi di'ilaw e'? Atawa ōn sai bay panabbutanbi?"
8 Manjari si Petros inān pinahōpan Rū Sussi, ati kasambunganna
saga nakura' inān, yukna, "Ka'am saga nakura' bangsa Yahudi, maka
ka'am saga pagmatto'ahan ilu,
9 bang ya panumariyahanbi kami pasal kahāpan bay tahinang ma
a'a aku'il itu, maka pasal bang buwattingga bay kapamauli' ma iya,
10 na, ya itu subay tōp kata'uwanbi. Pata'u kam maka kamemon saga
bangsa Isra'il. Ya a'a an'ngge ma dahuanbi itu, angkan iya kauli'an na
sabab kawasa si Isa Al-Masi a'a Nasaret! Bay iya palansangbi ni hāg,
sagō' pinakallum iya min kamatayna e' Tuhan.
11 Si Isa itu bay kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
'Ya batu bay sinulak e'bi saga a'a maghinang luma',
ya na ina'an batu tapene' pamapagon luma'.'
12 Halam to'ongan aniya' saddī min si Isa ma kaluha'an dunya itu
makalappas kitam min mulka'. Luwal ōn si Isa bay pamuwan e' Tuhan
panabbutan manusiya', bo' supaya kitam lappasan."
13 Sakali ainu-inu saga kanakura'an inān pag'nda' sigām ma kaesog si
Petros maka si Yahiya amissala. Kinata'uwan isab in sigā karuwangan
itu a'a areyo' asal, halam bay makalabay pangadji' alanga. Manjari
kinilā sigā pahāp e' kanakura'an he', in sigā magbeya' maka si Isa.
14 Malaingkan halam aniya' panganjawab e' saga nakura', sabab
ina'an ma pang'nda' sigām a'a bay kauli'an e', an'ngge ma atag disi
Petros.
15 Angkan sigām magpanoho'an pinaluwas disi Petros minnē' bo'
sigām magisun.
16 Yuk sigām, "Ai bahā' subay hinangtam ma saga a'a itu? Mbal
kitam makapalilu pasal bay tahinang e' sigā, sabab kinata'uwan e' a'a
kamemon ma da'ira Awrusalam itu aniya' hinang landu' akawasa bay
tahinang e' sigā duwangan itu.
17 Sagō'," yuk sigām, "sanggupantam sigā supaya mbal patanyag
palkala' itu. Banda'antam subay da'a amissala pabīng min ōn si Isa."
18 Angkan pinalinganan pabalik si Petros maka si Yahiya e' saga
nakura' inān. Binanda'an sigā subay da'a to'ongan amissala atawa
amandu' min ōn si Isa minsan pandu' ai.
19 Sagō' anambung si Petros maka si Yahiya yuk-i, "Kumpasunbi
kono' bang ingga ya abontol ma pang'nda' Tuhan: ka'am manusiya'
ya patut bineya', atawa iya?
20 Sabab mbal kami makajari pahali angahaka'an saga a'a pasal bay
ta'nda' kami maka bay takale kami he'."
21 Gom pa'in pinakosog e' saga nakura' inān ya sanggup sigām
ma disi Petros bo' yampa sigā pinaluhaya. Halam aniya' sababan

paminasa saga nakura' inān ma disi Petros, sabab ina'an kamemon
saga a'a ananglitan Tuhan ma sabab hinang kawasahan bay tahinang
e'.
22 Na, ya a'a bay kauli'an ku'ilna labi mpatpū' tahun umulna.

Angamu'-ngamu' Saga A'a Bebeya'an si Isa

23 Na, tapaluwas pa'in disi Petros, magtūy sigā pabīng ni kasehe'an
sigā angahaka pasal kamemon bay pah'lling saga kaimaman alanga
maka saga pagmatto'ahan.
24 Takale pa'in ina'an-i e' sigām, magtūy sigām magbeya' angamu'-
ngamu' ni Tuhan. "O Panghū' Sangat Kawasa," yuk sigām, "ka'a ya
bay amapanjari langit maka dunya, tahik maka kabohe'an, sampay
binangsa kamemon ma deyomna.
25 Bay pabissalanu sosoho'annu si Da'ud, pangkat kami, ati angallam
iya deyo' bay min Rū Sussi, yuk-i,
'Angay angkan magpananggup saga kabangsa-bangsahan?
Angay sigām magkagara'an ma halam aniya' pūsna?
26 Magdakayu' saga kasultanan bo' magsakap,
Magtipun saga kanakura'an angatu ma Panghū',
maka ma Al-Masi ya tapene'na magbaya'!'
27 B'nnal pangallam e'," yuk pangamu'-ngamu' sigām, "sabab bay
magtipun ma da'ira itu saga a'a Yahudi maka a'a ngga'i ka Yahudi,
sultan Herod maka gubnul Puntus Pilatu. Maggara' sigām anguntara
ma si Isa, sosoho'annu sussi ya bay g'llalnu Al-Masi.
28 Jari tahinang e' sigām ya bay niyatnu min awal lagi', luwas min
kawasanu maka kahandaknu.
29 Na, Panghū', kalehun sanggup sigām ma kami. Tabangin kami saga
sosoho'annu, bo' kami mbal tināw amissala lapalnu.
30 Paluwasun kosog kawasanu amauli' saga a'a sakihan. Pahinangun
hinang makainu-inu maka paltanda'an min kawasa ōn si Isa, ya
sosoho'annu sussi."
31 Na, aubus pa'in pangamu'-ngamu' sigām inān, ajogjog luma'
ya pagtipunan sigām ati pinahōpan sigām Rū Sussi. Minnē' sigām
amissala lapal Tuhan, halam to'ongan aniya' tāw sigām ma a'a.

Magbahagi' Sama-sama saga Bebeya'an si Isa

32 Manjari itu magda'atay maka magdakayu' kagara'an kamemon
magpangandol ma si Isa inān. Halam aniya' ah'lling in kaniya'na
ina'an suku'na sadja, sagō' sama-bahagi' sigām kamemon ma ai-ai
sigām.
33 Saga a'a kawakilan inān magabut-abut anaksi' pasal kallum
Panghū' Isa pabīng min kamatayna. Jari akawasa to'ongan panaksi'
sigām, ati landu' sigām kinahāpan e' Tuhan.
34 Halam aniya' ma deyoman sigām kakulang-kabusan. Bang aniya'
waktu pamab'lli sigām tana' atawa luma',
35 ni'nde'an b'llihanna ni saga a'a kawakilan inān. Jari in sīn inān
bay pinagbahagi'an ma sasuku taga-kasusahan.
36 Na, aniya' maina'an dakayu' panubu' si Libi niōnan si Yusup.
Bangsa Yahudi asal iya, a'a min pū' Kiprus. Ya pangōn saga a'a
kawakilan ma iya, "Barnabas", (hatina a'a amat'ttog iman).
37 Aniya' bay tana' si Barnabas itu, jari pab'llihanna. Ati b'llihanna
ni'nde'an e'na ni saga a'a kawakilan inān.

5

Si Ananiyas maka si Sappira

1 Na aniya' inān dakayu' a'a niōnan si Ananiyas, h'ndana si Sappira.
Aniya' tana'na bay pab'llihanna,
2 sagō' in b'llihanna kasehe' bay tatau'na. Niuyunan isab itu e'
h'ndana, jari ya sīn bay takapin min b'llihan e' bay ni'nde'an ni saga
a'a kawakilan.
3 Yuk si Petros ma iya, "Ananiyas, angay pasagarannu nakura' saitan
pahōp ma deyom pangatayannu, amowa-mowa ka'a amutingan Rū
Sussi? Sabab ilu bay tau'nu sīn kasehe'an bay b'llihan tana'nu he'.
4 Ma halam lagi' bay pab'llihannu, suku'nu asal tana' inān. Maka
minsan bay kapab'llihanna, suku'nu du b'llihanna inān paggunabi.
Jari angay tapikilnu maghinang buwattilu? Ngga'i ka manusiya' ya
pagputingannu ilu, sagō' Tuhan!"
5 Pagkale pa'in si Ananiyas ma lling itu, magtūy iya pahantak amatay.
Jari sasuku makakale ma pasal kamatayna inān sinōd tāw sidda.
6 Sakali pasōd pina'an saga kal'llahan abata' gi' anaput patayna bo'
yampa binowa paluwas minnē', kinubul.
7 Na, palabay pa'in saga t'llunjām, at'kka pina'an h'nda si Ananiyas,
sagō' halam kinata'uwan e'na bang ai bay tum'kka he'.
8 Yuk si Petros ma iya, "Haka'in aku. Ya na bahā' itu sīn kamemon
bay ta'ā'bi maglakibini min b'llihan tana'bi?"
"Aho'," yuk d'nda, "ya na ko' ilu."
9 Yuk si Petros, "Angay kam maglakibini bay maggara' anulayan Rū
Panghū'! Nda'un, ilu na ma bowa' lawang saga a'a bay angubul h'llanu
insini'. Maka ya du ka'a binowa du isab e' sigām."
10 Saru'un-du'un du pahantak d'nda inān ma atag tape' si Petros,
amatay. Pagsōd pa'in saga kal'llahan abata' e', ta'nda' iya e' sigām
amatay na ati binowa iya kinubul ma bihing h'llana.
11 Minnē' sidda tināw saga jama'a si Isa kamemon sampay sasuku
bay makakale ma pasal ina'an-i.

Aheka Saki Kauli'an e' saga A'a Kawakilan

12 Aheka saga paltanda'an maka hinang makainu-inu bay tahinang
ma deyoman saga a'a Awrusalam inān e' saga a'a kawakilan. Jari
sasuku magpangandol ma si Isa araran magtipunan kamemon ma
Saurung si Sulayman.
13 Halam aniya' a'a saddī makatawakkal palamud ni sigām, minsan
aheya pagaddat saga a'a kamemon ma sigām.
14 Sagō' paganap na pa'in bo' paganap saga a'a l'lla-d'nda angandol
ma Panghū' Isa.
15 Ya kaluwasanna, binowa saga a'a sakihan paluwas min luma'
ni kalān-lānan bo' pinalege ma kantil atawa ma tepo supaya taluwa'
lambung si Petros bang iya ganta' palabay minna'an.
16 Aheka isab saga a'a bay pina'an min saga kauman ma sakalingkal
Awrusalam, amowa sehe' sigām sasuku magsakihan atawa a'a sinōd
saitan. Jari kauli'an sigām kamemon.

Pininjala' Saga A'a Kawakilan si Isa

17 Pagubus, angimbū Imam Muwallam maka ba'anan pagkahina
Saddusi ma saga a'a kawakilan.

18 Jari pinasaggaw e' sigām saga kawakilan e' bo' kinalabusu.
19 Sagō' ma sangom inān aniya' mala'ikat min Tuhan bay pina'an
angukab tambol kalabusu, amowa saga a'a kawakilan inān paluwas.
20 Yuk mala'ikat ni sigām, "Pehē' kam an'ngge ma halaman langgal
pagkulbanan amandu'an saga a'a pasal kallum baha'u itu, bang ai
hatulanna."
21 Jari pagdai'-llaw dakayu', pehē' na sigām ni halaman langgal
buwat bay panoho'an mala'ikat e', ati anagna' sigām amandu'an saga
a'a.
At'kka pa'in pina'an Imam Muwallam maka saga sehe'na, pinatimuk
e' sigām Tumpukan Maghuhukum bo' magsakaum kamemon saga
pagmatto'ahan bangsa Isra'il. Pagubus, sinō' saga nakura' jaga pehē'
ni kalabusu bo' pina'alop saga a'a kawakilan ni Maghuhukum e'.
22 Sagō' pagt'kka saga jaga itu ni kalabusu, halam maina'an saga a'a
kawakilan. Jari pabīng ni Maghuhukum angahaka.
23 Yuk sigām, "Pagt'kka kami ni kalabusu, masi ahogot saga tambol
lawangna. Maka ina'an isab saga sundalu jaga masi an'ngge ma
luwasan lawang kalabusu e'. Sagō' pagukab kami, halam aniya' tabāk
kami ma deyom!"
24 Na, takale pa'in haka inān e' nakura' jaga langgal sampay e'
kaimaman alanga, asasaw pamikil sigām bang ai kat'kkahan saga
pakaradja'an itu.
25 Sakali aniya' a'a at'kka pina'an amowa haka, yukna, "Pakale kam!
Ya a'a bay pakalabusubi, ina'an na ma deyom langgal amandu'an saga
a'a!"
26 Magtūy pehē' nakura' jaga maka saga a'ana angā' disi Petros. Sagō'
halam sigām makapissoko' disi Petros sabab tināw sigām binantung
maka batu e' ba'anan a'a maina'an.
27 Binowa saga a'a kawakilan itu e' sigām pinatampal ni Tumpukan
Maghuhukum, jari sinumariya sigām e' Imam Muwallam.
28 Yuk-i, "Bay na kam sanggupan kami to'ongan sinō' da'a amandu'
pasal a'a ya pameya'anbi ilu. Sagō' nda'unbi na ya kahinanganbi
itu! Asaplag deyom Awrusalam ma sabab pamandu'bi. Tu'ud kam
magniyat amatanggung dusa ni kami ma pasal kamatay a'a inān!"
29 Anambung si Petros maka kasehe'an bay kawakilan e', yuk
sigām, "Panoho'an Tuhan ya subay beya' kami, ngga'i ka panoho'an
manusiya'.
30 Si Isa inān," yuk sigām, "bay soho'bi nilansang ni hāg bo'
pinapatay. Sagō' bay iya pinakallum pabīng e' Tuhan, ya asal
pagtuhanan saga pangkattam.
31 Tapabangsa na iya e' Tuhan, pinat'nna' ma bihingna tampal
ni kowan bo' magnakura' sampay Manglalappas ma manusiya', bo'
supaya aniya' pagtaubatan maka ka'ampunan dusa ma bangsa Isra'il.
32 Kami itu," yuk disi Petros, "anaksi' in pakaradja'an pamissalaku
itu b'nnal sadja. Ya du Rū Sussi, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku
ameya' ma panoho'anna."
33 Pagkale pa'in lling itu e' ma Tumpukan, apasu' to'ongan atay sigām
ati maggara' sigām amapatay saga a'a kawakilan inān.
34 Sagō' aniya' maina'an dakayu' Parisi niōnan si Gamaliyal, a'a
pagguruhan sara' agama. A'a iya pinagaddatan e' kamemon. Na

an'ngge si Gamaliyal itu ma Tumpukan Maghuhukum bo' soho'na
pinaluwas dai'-dai' saga a'a sinumariya he'.
35 Yuk si Gamaliyal, “Ka'am pagkahiku bangsa Isra'il, kamaya'-maya'
kam ma ai-ai song hinangbi ma saga a'a ma luwasan itu.
36 Entomunbi bay palabay he', aniya' bay niōnan si Tiyudas magheya-
heya di-na. Aniya' isab saga mpat hatus a'a bay paumpig ma iya. Sagō'
ya kamattihanna, pinapatay si Tiyudas ati akaukanat saga tendogna.
Ya ina'an katobtobanna.
37 Puwas min si Tiyudas, aniya' isab pasunu' dakayu' a'a Jalil, ōnna
si Judas, ma timpu pagsulat ōn a'a kamemon e' parinta. Aheka isab
saga a'a bay tabowana ameya' ma iya, sagō' ya du iya bay pinapatay
maka akaukanat isab tendogna kamemon.
38 Angkan kam banda'anku na ma pasal palkala' itu. Da'a inayunbi
saga a'a itu. Pasagarinbi sadja na sigām. Sabab bang hal min pikilan
manusiya' ya minaksud maka nihinang e' sigām itu, halam du aniya'
kasōnganna.
39 Sagō' bang min Tuhan, mbal tapaggatbi. Gōm pa'in sagga'bi na
kabaya'an Tuhan!”
40 Manjari bineya' e' saga a'a inān pamissala si Gamaliyal. Nilin-
ganan e' sigām saga a'a kawakilan inān pinasōd bo' yampa sinō'
niraplosan. Binanda'an sigām da'a amandu' pabalik min ōn si Isa, ati
pinaluwas sigām.
41 Sagō' ala'an pa'in saga a'a kawakilan min Tumpukan e', maka-
landu' akōd sigām sabab tabista sigām e' Tuhan tōp pinalabay min
kabinasahan ma sabab pangandol sigām ma ōn si Isa.
42 Sakahaba' llaw ina'an sigām ma deyom langgal pagkulbanan
sampay ma saga kaluma'an, magpandu' na pa'in maka magnasihat
lapal ahāp pasal si Isa in iya Al-Masi.

6

Pitu' A'a Pinene' Anabang

1 Ma waktu inān magheheka na pa'in saga a'a bebeya'an si Isa.
Jari aniya' palkala' ma sigām: saga Yahudi ya amissala bahasa Girīk
magsagga' maka saga Yahudi porol ma lahat Yahudiya. Ya makala'at
atay saga Yahudi amissala Girīk inān, in kar'ndahan sigām balu
takalipat kono' ma waktu kapagbahagi' balanja' kahaba' llaw.
2 Angkan saga bebeya'an si Isa kamemon sinō' pinatimpuk e' sangpū'
maka duwa a'a kawakilan ati ah'lling ni sigām. Yuk-i, “Mbal taluwa'
bang kami ang'bbahan hinang kami magnasihat palman Tuhan, ati bo'
amahagi' saga balanja'.
3 Angkanna, saga dauranakan, subay kam amene' pitu' l'lla min
deyomanbi ilu, a'a kahōpan e' Rū Sussi, maka taga-pangita'u alalom.
Bang tapene'bi na, patanggung kami ni sigām ya hinang amahagi'
balanja' itu.
4 Manjari kami itu,” yuk a'a kawakilan e', “amanuyu' na pa'in
angamu'-ngamu' ni Tuhan maka anganasihat palmanna.”
5 Na, kasulutan a'a inān kamemon ma bay kagara'an e', ati tapene'
e' sigām si Esteban, a'a bal-iman maka kahōpan e' Rū Tuhan. Tapene'
isab si Pilip, si Prokoros, si Nikanur, si Timun, si Parmenas, maka si

Nikulas min Antiyuk. Si Nikulas itu ngga'i ka Yahudi, a'a ya bay apinda ni agama Yahudi.
6 Ya kapitu' a'a itu bay binowa patampal ni saga a'a kawakilan bo' niamu'an tabang min Tuhan. Pinat'ppakan isab sigām tangan, tanda' in sigām pinasuku'an hinang inān.
7 Manjari pasaplag na pa'in palman Tuhan. Pak'nnop to'ongan heka saga a'a ameya' ma si Isa ma deyom Awrusalam, maka aheka isab kaimaman ameya' angandol ma si Isa.

Si Esteban Sinaggaw

8 Si Esteban inān a'a sidda tinabang e' Tuhan, a'a binarakatan, angkan aheka hinang makainu-inu maka paltanda'an bay tahinang e'na ma deyoman saga a'a ma Awrusalam.
9 Sagō' aniya' saga a'a anagga' iya, jama'a min dakayu' langgal niōnan Langgal A'a Aluhaya. Saga a'a inān asal min da'ira Kirini maka min da'ira Iskandari. Jari magbeya' sigām maka saga Yahudi kasehe' min lahat Silisi maka min lahat Asiya isab, ati amowa magjawab ma si Esteban.
10 Daipara saga a'a inān mbal maka'atu ma bissala si Esteban ma sabab pangita'u ya asal pamuwan ma iya e' Rū Tuhan.
11 Sakali aniya' a'a saddī tinambahan e' saga anagga' inān. Binidjakan sigām, sinō' angahaka puting pasal si Esteban. Ya yuk puting sigām, "Bay takale kami a'a itu amūng-mūng pangkal ma si Musa maka ma Tuhan."
12 Minnē' aniya' sasaw ma kaheka'an a'a inān maka ma saga pagmatto'ahan maka saga guru sara' agama. Angkan sigām pina'an anaggaw si Esteban, ati tinandanan iya ni Tumpukan Maghuhukum.
13 Aniya' isab saga a'a binidjakan e' sigām magsaksi' puting ma pasal si Esteban. Yuk saksi' he', "A'a itu mbal pahali amissala kala'atan pasal langgaltam sussi itu, maka pasal sara' agamatam.
14 Bay iya takale kami ah'lling in si Isa, a'a Nasaret e', song angalangkat langgal itu. Maka pinindahan kono' e'na pangaddatan kamemon bay pang'bba kitam e' si Musa."
15 Manjari pinatongan si Esteban e' saga a'a aningkō' ma Paghuhukum e', ati tanda' e' sigām pamaihu'an si Esteban angaluwa pamaihu'an mala'ikat.

7

Bissala si Esteban ma Tumpukan Maghuhukum

1 Manjari tinilaw si Esteban e' Imam Muwallam, yukna, "B'nnal bahā' ya panuntut e' saga a'a itu?"
2 Anambung si Esteban, yukna, "Saga matto'a-danakanku, pakale kam. Ya Tuhan Sanglit-sahaya bay patuwa' ni pangkattam si Ibrahim, waktu kapaglahatna ma Mesopotami. Halam gi' iya bay maglahat ma Haran ma waktu ina'an-i.
3 Yuk Tuhan ni iya, 'Ala'an ka min lahatnu porol ilu maka min kaheka'annu. Pehē' ka tudju ni lahat dakayu', ya pa'nda'anku ni ka'a ma sinosōng.'
4 "Angkan bay maglain si Ibrahim min lahat Kaldeya tudju ni lahat Haran maglahat maina'an. Amatay pa'in mma'na, pinapi'itu iya e' Tuhan ni lahat ya paglahatantam itu buwattina'an.

5 Sagō' halam gi' iya bay kabuwanan tana' e' Tuhan palsuku'anna
ma lahat itu, minsan la'a hal tana' sarang pagi'ikan tape'na. Sagō'
nijanji'an iya e' Tuhan, in iya sampay panubu'na pinasuku'an du lahat
itu. Bo' ma waktu bay panganjanji' Tuhan e', bay halam gi' aniya' tubu'
si Ibrahim.
6 Buwattitu bay bissala Tuhan ma si Ibrahim, yukna, ‘Maglahat du
saga panubu'nu ma lahat bangsa liyu. Tahinang du sigām banyaga'
sampay tiniksa' e' bangsa inān ma deyom mpat hatus tahun.
7 Saguwā' pat'nna'ku hukuman ma bangsa ya song amanyaga' saga
panubu'nu. Puwas e', paluwasku du sigām min lahat pamanyaga'an
ma sigām ati maghinang du sigām ni aku ma lahat itu.’
8 Sakali si Ibrahim bay kabuwanan addat pagislam, tanda' pal-
saksi'an in iya maka panubu'na taga-kapagsulutan maka Tuhan.
Angkan anakna si Isa'ak bay ni'islam e' si Ibrahim, ta'abut pa'in
walung'llaw ma luwasan. Ya du si Isa'ak, bay isab angislam anakna si
Yakub. Maka si Yakub e' bay angislam anakna kasangpū' maka duwa,
ya na ka'mbo'an bangsatam Yahudi.
9 “Manjari,” yuk si Esteban, “si Yusup bay ni'ihiran e' saga siyakana,
ya saga anak si Yakub kasehe'. Angkan iya pinab'llihan e' sigām,
binowa ni lahat Misil binanyaga' mahē'. Daipara ginapi' iya e' Tuhan,
10 ati pinuwas iya e'na min kasusahan kamemon bay kalabayanna.
Binuwanan iya e' Tuhan pangita'u alalom ma waktu kaharapna ni
Pira'un ya sultan Misil ati kasulutan sultan inān ma iya. Angkan iya
gin'llal gubnul e' sultan, magagi ma lahat Misil kamemon sampay ma
saga a'a ma deyom okomanna.
11 “Sakali itu aniya' bay gotom ma kaluha'an lahat Misil e' sam-
pay isab ma lahat Kana'an, ya bay paglahatan disi Yakub. Saga
ka'mbo'antam, halam aniya' takakan tapiha e' sigām.
12 Angkanna, pagkale si Yakub aniya' kono' kinakan ma lahat Misil,
bay soho'na saga anakna l'lla, ya asal pangkat bangsatam, pehē' ni
Misil am'lli takakan. Ya na he' tagna'an kapehē' sigām.
13 Kaminduwana pa'in kapehē' sigām, bo' yampa magpakilā si Yusup
ma saga danakanna he'. Jari minnē' kinata'uwan e' sultan in si Yusup
taga-kampung.
14 Puwas e' aniya' lapal bay pinabeya' e' si Yusup ni mma'na si Yakub.
Bay soho'na si Yakub magtautai'anak pauntas ni lahat Misil. Pitumpū'
maka lima puhu' heka sigām.
15 Sakali pauntas na sigām ni lahat Misil. Jari amatay si Yakub mahē',
damikiyanna saga anakna, ya pangkatantam.
16 Saga bangkay sigām bay tinūran ni Sekem ma lahat Kana'an, bo'
kinubul mahē' ma pagkubulan ya bay bin'lli e' si Ibrahim min tubu' si
Hamor ma masa awal e'.
17 “Manjari itu, song pa'in ta'abut waktu pamaluwas sigām min
lahat Misil, buwat bay janji' Tuhan ma si Ibrahim, paheka na to'ongan
bangsatam.
18 Aniya' na sultan saddī ang'ntanan lahat Misil, sultan halam
makata'u ma bay pasalan si Yusup.
19 Bay niakkalan bangsatam e' sultan e', bay pinissoko' ka'mbo'-
mbo'antam, sinō' animanan onde'-onde' sigām bo' supaya amatay.
20 “Na, ya na waktu bay kapaganak ma si Musa. Onde'-onde' mustala
si Musa, ati ni'ipat ma luma' matto'ana ma deyom t'llumbulan.

21 Puwas pa'in t'llumbulan e', pinaluwas iya, manda' tapuwa' e'
dayang-dayang ya anak sultan, ati tahinang anak e'na.
22 Bay iya pinandu'an kamemon pangadji' bangsa Misil, ati abantug
iya ma pagbissalana maka ma saga kahinanganna.

23 "Ta'abut pa'in mpatpū' tahun umul si Musa," yuk si Esteban,
"agara' iya patibaw ni saga pagkahina bangsa Isra'il.
24 Makatibaw pa'in, aniya' ta'nda'na dakayu' pagkahina Isra'il
nila'ugan e' a'a bangsa Misil. Magtūy nirapitan pagkahina itu e' si
Musa ati binalosan a'a Misil inān pinapatay.
25 Sabab pangannal si Musa in saga pagkahina bangsa Isra'il maka-
hati in iya ginuna du e' Tuhan amapuwas sigām min pagbanyaga'an.
Sagō' halam tahati e' sigām.
26 Pagsalung pa'in min llaw bay pamono' he', aniya' ta'nda' e' si Musa
duwangan a'a Isra'il magbono'. Arak pinapagkahāp e'na karuwangan.
'Saga tuwan,' yukna, 'magdanakan ko' kam ilu. Angay kam magbono'?'
27 Sagō' ya a'a bay amono' inān bay anganjudjal si Musa. Yukna, 'Sai
bahā' bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami? Angay ka
subay angahukum kami?
28 Bilahi ka isab amapatay aku, buwat bay pamapataynu ma a'a Misil
di'ilaw?'
29 Takale pa'in itu e' si Musa, magtūy iya alahi min lahat Misil pehē' ni
lahat Midiyan bo' maglahat mahē'. Makah'nda iya maina'an, sampay
iya niabut duwa anak l'lla.

30 "Palabay pa'in mpatpū' tahun, aniya' mala'ikat bay magpa'nda' ni
iya min t'ngnga' po'on puhung magpasalupa ni api asuleyab, ma atag
būd Turusina mahē' ma lahat paslangan.
31 Ainu-inu si Musa ma bay ta'nda'na inān, angkan iya pasekot ni
po'on puhung angaliling. Sagō' asekot pa'in iya, takale e'na suwala
Tuhan.
32 Yuk suwala he', 'Aku ya Tuhan pagtuhanan ka'mbo'-mbo'annu,
si Ibrahim, si Isa'ak maka si Yakub.' Magtūy amidpid baran si Musa
sabab min tāwna, angkan iya mbal makatawakkal ang'nda' pehē'.
33 Yuk Tuhan ni iya, 'La'anin taumpa'nu, sabab ya tana'
pan'nggehannu ilu tana' sussi.'
34 Yuk Tuhan lagi', 'Ta'nda'ku asal paminasa ma saga a'aku mahē'
ma lahat Misil. Takaleku isab pagdahing sigām, maka itiya' na aku
amaluwas sigām. Na dai' na ka. Papehē'ta ka ni lahat Misil.'

35 "Na," yuk si Esteban, "si Musa itu, ya na a'a bay sinulak
e' saga pagkahina bangsa Isra'il. Pinah'llingan iya e' sigām, yuk-
i, 'Sai bay amuwanan ka'a kapatut magnakura' ma kami! Angay
ka subay angahukum kami?' Bo' si Musa ya bay sinō' e' Tuhan
magnakura' sampay angalappas ma saga ka'mbo'-mbo'antam he'. Bay
iya tinabangan e' mala'ikat ya bay panyata' ni iya min t'ngnga' po'on
puhung he'.
36 Manjari in ka'mbo'-mbo'antam bangsa Isra'il bay pinagnakura'an
e' si Musa paluwas min lahat Misil. Bay iya maghinang saga hinang
makainu-inu maka saga paltanda'an kawasahan mahē' ma Misil
sampay ma atag S'llang Keyat. Ya du ma lahat paslangan e', ma deyom
mpatpū' tahun.

37 “Si Musa ko' inān, ya bay amissala ni bangsa Isra'il ma awal lagi',
yuk-i, ‘Ma sinosōng aniya' du dakayu' nabi buwat aku pinapi'itu e'
Tuhan. A'a bangsabi du iya.’
38 Waktu kapagtimuk saga a'a Isra'il ma lahat paslangan, bay
palamud si Musa ma saga ka'mbo'-mbo'antam, beya' isab mala'ikat
ya bay angallam ma iya ma būd Turusina. Si Musa isab ya bay
makasambut lapal makabuwan kallum bo' pinalatun ni kitam.
39 “Sagō' ka'mbo'-mbo'antam inān,” yuk si Esteban, “mbal to'ongan
ameya' ma si Musa. Sinulak iya e' sigām. Ya kabaya'an sigām subay
pabīng ni lahat Misil.
40 Manjari, pagka at'ggol si Musa mahē' ma diyata' būd Turusina,
ah'lling saga a'a Isra'il inān ni si Harun, yuk-i, ‘Hinangin kitam saga
ta'u-ta'u pagtuhanan, pagmakōkantam. Wa'i daka maingga si Musa
ilu, ya bay magnakura'an kitam paluwas min Misil!’
41 Ya he' waktu bay kapangahinang sigām dakayu' ta'u-ta'u pinasen-
god ni luwa anak sapi' maka aniya' susumbali'an bay panukbal e'
sigām ni ta'u-ta'u he'. Bay sigām maglami-lami isab pangahulmat
sigām ma bay hinangan tangan sigām.
42 Angkan ko' sigām bay tinaikutan e' Tuhan. Pinasagaran sigām
amudji saga ba'anan bitu'un ma langit, buwat bay tasulat ma deyom
Kitab Kanabi-nabihan, ya yuk-i,
‘O saga a'a Isra'il, yuk Tuhan,
ngga'i ka aku ya bay harapbi maka susumbali'an
ya pagkulbanbi ma deyom mpatpū' tahun,
waktu kamahē'bi ma lahat paslangan e'.
43 Ya pagbowa-bowabi na pa'in tampat pat'nna'an ta'u-ta'u tuhanbi si
Molok,
maka ta'u-ta'u hinangan luwa bitu'un
ya pangarapanbi ni tuhanbi si Repan.
Ya na ina'an saga ta'u-ta'u bay hinangbi panumbahanbi.
Angkan kam pala'anku ni liyu lahat Babilon.’
44 “Waktu kamahē' ka'mbo'-mbo'antam ma lahat paslangan,” yuk si
Esteban, “ina'an ma sigām luma' tolda ya pagtau'an paljanji'an Tuhan.
Luma' inān bay nihinang e' si Musa buwat bay panoho'an Tuhan ma
iya. Bineya' e' si Musa suntu'an ya bay pama'nda' ma iya.
45 Jari in luma' inān bay pang'bba e' disi Musa ma pangkattam
pasunu', ati sigām ya bay amowa luma' inān ni lahat itu ma waktu
kapagmakōk si Yussa' ma sigām. Waktu inān bay kapangagaw sigām
lahat itu min saga kabangsahan ya bay tapala'an e' Tuhan min dahuan
sigām. Jari luma' Tuhan inān bay pat'nna' maitu sampay ta'abut waktu
kapagsultan si Da'ud.
46 Si Da'ud e' bay makasulut atay Tuhan, ati ama'id iya min
Tuhan bang pa'in iya nirūlan angahinang luma' pat'nna'an Tuhan, ya
pagtuhanan pangkattam si Yakub.
47 Sagō' sultan Sulayman ya bay pinaba'id e' Tuhan angahinang luma'
inān.
48 “Malaingkan in Tuhan Mahatinggi, mbal pat'nna' ma deyom
langgal hinangan manusiya'. Bay tasulat e' dakayu' nabi ya pamissala
Tuhan itu, ya yuk-i,
49 ‘Sulga' ya paningkō'anku,

maka dunya ya pagi'ikan tape'ku.
Luma' ai bahā' hinanganbi aku?
Maingga bahā' panakapanbi aku pahalian?
50 Sabab aku ya bay makahinang ina'an-i kamemon!' "
51 Amissala na pa'in si Esteban, yukna, "Ka'am ilu, atuwas sidda kōkbi! Munapik kam! Apalpal pahāp taingabi, mbal akale ma lapal Tuhan! Sali' du kam maka bay ka'mbo'-mbo'anbi sabab ya du isab ka'am anagga' Rū Sussi!
52 Aniya' bahā' minsan la'a hal dakayu' nabi halam bay tapinjala' e' saga ka'mbo'-mbo'anbi? Halam. Bay pinapatay e' sigām saga a'a amowa lapal Tuhan ma masa awal e', ya bay magmahalayak pasal kapi'itu sosoho'anna adil. Manjari, makapi'itu pa'in sosoho'anna inān, hal tipubi sampay papataybi.
53 Ka'am ya bay makasambut sara' Tuhan labay min mala'ikat, malaingkan halam kabogboganbi sara' inān!"

Kapamantung ma si Esteban

54 Pagkale pa'in saga Maghuhukum inān ma si Esteban, ap'ddi' makalandu' atay sigām ya angkan sigām ang'ttop le'e tudju ni iya.
55 Sagō' kahōpan si Esteban e' Rū Sussi ati pahangad iya tudju ni sulga'. Ta'nda'na sahaya Tuhan, maka ta'nda'na isab si Isa an'ngge ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
56 "Nda'unbi," yuk si Esteban, "ta'nda'ku aukab sulga'. Maka ta'nda'ku isab si Isa, ya niōnan Anak Manusiya', an'ngge ma bihing Tuhan."
57 Pagka buwattē' h'lling si Esteban, angolang pakosog saga a'a ma Tumpukan inān. Tinaplokan tainga sigām, maka pinagheka'an si Esteban
58 bo' nijudjalan paluwas min da'ira inān. Ma luwasan pa'in, anagna' sigām amantung iya. Saga saksi' inān, hatina saga a'a amantung, bay amatau' badju' sigām ma dakayu' l'lla abata' gi', niōnan si Saul.
59 Hinabu pa'in si Esteban pinagbantung e' sigām, angamu'-ngamu' iya, yukna, "O Panghū' Isa, taima'un nyawaku."
60 Puwas e' angōk-tu'ut iya maka e'na angalingan pakosog, yuk-i, "O Panghū'ku, da'a patōngin dusa saga itu ma pasal pamono' sigām ma aku." Pagubus pah'lling si Esteban itu, magtūy iya amatay.

8

Ina'an isab si Saul angaho' ma pagpatay ma si Esteban.

Pangala'ug si Saul ma saga Bebeya'an si Isa

1-2 Na, wa'i kinubul si Esteban e' saga a'a angisbat Tuhan. Pinagdohonan to'ongan iya e' sigām. Sakali itu, tinagna'an min llaw ina'an, aheya katiksa'an pinat'kka ni saga jama'a si Isa ma Awrusalam. Angkan sigām apulak-palik kamemon tudju ni kaluha'an lahat Yahudi maka ni lahat Samariya. Luwal saga a'a bay kawakilan e' si Isa ya tabba ma Awrusalam.
3 Sagō' si Saul inān, atuyu' angamula saga jama'a si Isa. Sinōd e'na kaluma'an sigām, ubus luma' dakayu' bo' dakayu'. Sinaggaw isab e'na l'lla-d'nda bo' yampa kinalabusu.

Pinatanyag Lapal Ahāp ma Lahat Samariya

4 Sagō' saga bebeya'an si Isa akaukanat inān bay anganasihat lapal
ahāp pasal si Isa pi'ingga-pi'ingga ya papehe'an sigām.
5 Buwat si Pilip: bay iya pehē' ni dakayu' da'ira ma lahat Samariya
anganasihatan saga a'a maina'an ma pasal Al-Masi.
6 Pagkale pa'in saga kaheka'an a'a maina'an ma bissala si Pilip, maka
pag'nda' sigām ma paltanda'an makainu-inu ya tahinangna, kinale
to'ongan lapalna e' sigām.
7 Aheka saga a'a bay paluwasan saitan. Atanog pangolang saga saitan
salta' sigām pinaluwas. Aheka isab saga a'a kauli'an, saga aku'il maka
saga a'a mbal makaosegan di-sigām,
8 angkan akōd to'ongan saga a'a ma da'ira inān.

Si Simun, A'a Maghihikmat

9 Na, aniya' a'a niōnan si Simun maglahat ma da'ira inān. Ata'u
iya maghikmat maka ainu-inu ma kahinanganna saga a'a ma jadjahan
Samariya inān. Maglaku-laku si Simun in iya babantugun.
10 Jari kinale iya e' a'a kamemon maina'an, ai-na ka a'a areyo' atawa
alanga. Yuk sigām kamemon ma pasal si Simun inān, "A'a itu taga-
barakat deyo' bay min Tuhan, angkan niōnan Barakat-Aheya."
11 At'ggol na kapanginu-nginu sigām ma paghikmat si Simun angkan
sigām akale to'ongan ma iya.
12 Sagō' am'nnal pa'in saga a'a inān ma lapal ahāp ya pinagnasihat e'
si Pilip pasal pagparinta Tuhan maka ma pasal si Isa Al-Masi, magtūy
sigām pinandi, d'nda maka l'lla, palsaksi'an in sigām ma si Isa na.
13 Ya du si Simun bay am'nnal isab. Aubus pa'in iya bay pinandi,
auli na iya ma si Pilip. Pag'nda'na ma saga paltanda'an maka hinang
makainu-inu ya tahinang e' si Pilip, ainu-inu iya to'ongan.
14 Manjari itu takale e' saga a'a kawakilan mahē' ma Awrusalam
pasal saga a'a Samariya bay makataima' lapal Tuhan, angkan sigām
bay magpanoho'an ma si Petros maka si Yahiya pehē' ni lahat
Samariya.
15 Pagt'kka pa'in disi Petros pina'an, niamu'-amu'an e' sigā saga a'a
Samariya bo' supaya sigām pinasambutan Rū Sussi.
16 Sabab in Rū Sussi halam gi' bay pahōp ni sigām minsan dakayu'.
Sagō' bay sigām pinandi sadja, palsaksi'an in sigām suku' ma si Isa na.
17 Manjari pinat'nna' e' si Petros maka si Yahiya tangan sigā ma saga
a'a Samariya magpangandol inān, ati kaniya'an sigām Rū Sussi.
18 Ta'nda' e' si Simun in saga a'a inān pinahōpan Rū Sussi, pagpat'nna'
tangan disi Petros ma sigām. Angkan iya bay arak amuwan sīn
panambana si Petros maka si Yahiya.
19 Yukna ni sigā, "Buwaninbi isab aku kawasabi ilu, bo' supaya bang
aniya' sai-sai kapat'nna'an tanganku pinahōpan du isab iya Rū Sussi."
20 Sagō' sinambungan iya e' si Petros, yuk-i, "Ahāp lagi' ka min-
ulka'an maka sīnnu ilu! Pangannalnu in kahāpan Tuhan tab'lli-b'lli
maka sīn!
21 Halam aniya' palsuku'annu atawa lamudnu ma hinang kami itu,
sabab mbal abontol ataynu ma pang'nda' Tuhan.
22 Angkan ko', taikutin na kala'atannu ilu. Mikiampun ka ma Tuhan,
kalu niampun pikilannu ala'at ilu.
23 Sabab kata'uwanku na, mamarahi pangihidnu. Sali' ka tajallat e'
dusanu."

24 Sakali anambung si Simun, yuk-i, “Amu'-amu'inbi aku ni Tuhan
supaya mbal pat'kka ni aku ya yukbi ilu.”
25 Puwas e', aubus pa'in e' si Petros maka si Yahiya anaksi' pasal si
Isa sampay amasaplag lapal Tuhan ma saga a'a inān, pauntas na sigā
tudju ni Awrusalam pabīng. Ma labayan lagi' sigā, maghapit-hapit
sigā ma ba'anan kauman ma lahat Samariya bo' ninasihat e' sigā lapal
ahāp.

Si Pilip maka Bag'llal Bangsa Eteyopa

26 Na, aniya' mala'ikat Tuhan amissala ni si Pilip, yuk-i, “Magsakap
ka. Pehē' ka ni lān tampal ni timul, ya dalosan Awrusalam maka Gasa.”
Lān ina'an-i mbal na agon tapalabayan.
27 Angkan magsakap si Pilip bo' pauntas pehē'. Manjari itu aniya' a'a
bangsa Eteyopa bay ma Awrusalam amudji ni Tuhan. A'a itu alanga
kag'llalna, maka kinabili asal. Pangandol ma iya pangalta' si Kandake,
ya dayang-dayang magnakura'an lahat Eteyopa.
28 Na, amole' pa'in bag'llal itu min Awrusalam, aningkō' iya ma
kalesana, maka e'na amassa Kitab ma jūd bay tasulat e' nabi Isaya.
29 Sinoho' si Pilip e' Rū Tuhan, yuk-i, “Pina'an ka pa'abay ma kalesa
inān.”
30 Jari paragan si Pilip pehē' ati takalena bag'llal itu amassa min jūd
nabi Isaya. Atilaw si Pilip ma iya, yukna, “Tahatinu bahā' ya bassanu
ilu?”
31 Yuk sambung bag'llal inān, “Mbal. Buwattingga kata'uku bang
halam aniya' amahati ma aku?” Jari sinoho' e'na si Pilip pariyata'
pina'an bo' aningkō' ma bihingna.
32 Na, ya na itu saga ayat Kitab bay tabassana he', yuk-i,
“A'a itu sali' hantang bili-bili magpabeya' sadja bang binowa sinum-
bali'.
Halam iya bay ah'lling minsan dakabtang.
Sali' anak bili-bili mbal pabanga' bang ginuntingan.
33 Tahinang iya panunggīngan,
maka halam tin'kkahan ni sara' abontol.
Halam aniya' makasuli-suli pasal saga tubu'na,
sabab atobtob umulna ma deyom dunya itu.”
34 Yuk bag'llal ni si Pilip, “Haka'in aku. Sai binissala e' nabi itu?
Baranna ka, atawa a'a saddī?”
35 Manjari anagna' si Pilip amissala, tinagna'an min saga ayat Kitab
bay tabassa e' bag'llal e'. Sinuli-sulihan iya e' si Pilip pasal si Isa.
36 Manjari itu, ma sabu sigām palanjal ma pal'ngnganan, at'kka
sigām ni lahat taga-bohe'. Yuk bag'llal ni si Pilip, “Nda'un, aniya' itu
bohe'. Bang halam du aniya' makababag, mikipandi na aku palsaksi'an
in aku ma si Isa na.” [
37 Yuk si Pilip, “Bang ka am'nnal min deyom ataynu, makajari sadja.”
“Aho',” yuk bag'llal, “amarassaya aku in si Isa Al-Masi asal Anak
Tuhan.”]
38 Magtūy magpanoho'an bag'llal pinahogga' kalesa. Jari pareyo' sigā
karuwangan ni bohe' bo' yampa iya pinandi e' si Pilip.
39 Pagluwas sigā min bohe', magtūy tabowa si Pilip ala'an minnē' e'
Rū Panghū'. Halam na iya ta'nda' pabīng e' bag'llal inān. Palanjal iya
ni patudjuhanna, maka e'na kinōgan to'ongan.

40 Malaingkan si Pilip itu, wa'i palahil ma lahat Asotus. Nilatag e'na
kamemon saga kauman ma jadjahan ina'an maka e'na magnasihat
lapal ahāp sampay at'kka ni lahat Kesareya.

9

Si Saul Papinda na ni si Isa Al-Masi

1 Salta' ma waktu inān masi si Saul ananggup amapatay saga mulid
Panghū' Isa. Pehē' iya ni Imam Muwallam
2 angamu' sulat kataddangan, binowa ni saga kalanggalan mahē' ma
da'ira Damaskus. Jari bang aniya' tabākna mahē' saga a'a ameya' ma
kal'ngnganan Panghū' Isa Al-Masi, aniya' kapatutna anaggaw sigām
l'lla-d'nda sampay amowa sigām pabīng ni Awrusalam bo' kinalabusu.
3 Manjari itu, ma labayan pa'in si Saul asekot ni Damaskus, patagha'
sadja aniya' sawa min deyom sulga' asinag ma katilibutna.
4 Pahantak iya magtūy ni tana' ati makakale iya suwala amissala,
yuk-i, "Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?"
5 Anambung si Saul, yukna, "Sai sa ka'a ilu, Nakura'?"
Yuk suwala inān, "Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
6 Sagō' an'ngge na ka," yukna. "Pehē' ka ni deyom da'ira inān.
Nihaka'an du ka maina'an bang ai subay hinangnu."
7 Saga a'a bay sehe' si Saul hal an'ngge maina'an, halam maka-
pah'lling. Takale e' sigām suwala inān bo' halam aniya' sai-na ta'nda'
sigām.
8 Pabungkal si Saul min tana' bay kahantakanna bo' amak'llat
matana, sagō' mbal iya maka'nda'. Angkan iya niambit e' saga sehe'na
tudju ni deyom Damaskus.
9 T'llumbahangi iya mbal maka'nda', maka halam isab iya bay
amangan atawa anginum.
10 Aniya' ma Damaskus inān dakayu' mulid si Isa Al-Masi niōnan
si Ananiyas. Magpanyata' Panghū' Isa ni iya ah'lling, yukna, "O
Ananiyas!"
"Itiya' aku, Panghū'," yukna.
11 Yuk Panghū' Isa ni iya, "Pasakap ka. Pehē' na ka ni lān niōnan
Lān Bontol. Panilawun ma luma' si Judas pasal dakayu' a'a min Tarsus
niōnan si Saul. He' na iya angamu'-ngamu' ni Tuhan buwattina'an.
12 Bay iya pata'uku bang ai song makani-iya. Bay ka sali' ta'nda'
e'na pasōd ni deyom pa'ataganna inān amat'nna' tangannu ma iya, bo'
supaya iya maka'nda' pabīng."
13 Sagō' anambung si Ananiyas, yukna, "Allō, Panghū'ku, aheka bay
angahaka'an aku pasal si Saul inān. Ala'at makalandu' kahinanganna
ma saga a'a suku'nu ma Awrusalam e'.
14 Maka itiya' na isab iya ma Damaskus itu. Bay iya kabuwanan
kapatut e' kaimaman alanga bo' tasaggawna sasuku magpanabbut ma
ōnnu."
15 Sagō' anambung Panghū' Isa, yukna, "Pehē' na ka, sabab si Saul
inān bay tapene'ku maghinang ma aku. Iya ya amatanyag ōnku pehē'
ni kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi, maka ni saga kasultanan,
maka ni saga bangsa Isra'il isab.

16 Baranku ya," yuk Panghū' Isa, "amandu'an iya pasal sukkal
kamemon ya subay sandalanna ma sinosōng pagka aku ya
pameya'anna."
17 Jari pehē' si Ananiyas ni luma' pahanti'an si Saul bo' pasōd.
Pinat'nna' e'na tanganna ma si Saul, ati yukna, "Saul, magdanakan
na kita. Itiya' aku sinō' pi'itu e' Panghū' Isa, ya bay magpa'nda' ni ka'a
ma labayan ma waktu kapi'itunu. Sinō' aku pi'itu bo' ka maka'nda'
pabīng, bo' ka pinahōpan Rū Sussi."
18 Saru'un-du'un aniya' sali' sisik daing ahūg min mata si Saul, jari
maka'nda' iya pabīng. An'ngge iya bo' yampa pinandi palsaksi'an in
iya ma si Isa na.
19 Aubus pa'in iya bay amangan, pabalik na kosogna.

Magnasihat si Saul ma Da'ira Damaskus

Na, pahanti' si Saul daka pilambahangi ma saga mulid si Isa ma
Damaskus inān.
20 Anagna' iya magtūy magnasihat ma deyom kalanggalan Yahudi
maina'an. "Si Isa itu," yukna, "tuman anak Tuhan!"
21 Ainu-inu a'a kamemon sasuku akale ma iya. Yuk sigām, "Ya na
ko' itu a'a bay ma Awrusalam ya angamula sasuku anabbut ma ōn si
Isa. Maka ya maksudna kono' pi'itu anaggaw sasuku ameya' ma si Isa,
bo' yampa sigām bowana pabīng ni Awrusalam, ni saga imam alanga
he'."
22 Sagō' ya pagnasihat si Saul pak'nnop na pa'in kosogna. Minnē'
manyatakan to'ongan pasal si Isa, in iya b'nnal Al-Masi, angkan saga
Yahudi maglahat ma Damaskus mbal makajawab ma iya.
23 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', magisun saga Yahudi amapatay si Saul,
24 daipara kahaka'an iya pasal pagisun e'. Llaw-sangom, nijagahan
e' sigām saga lawang pagluwasan min da'ira inān bo' supaya iya
pinapatay.
25 Sagō' sangom pa'in lahat, binowa si Saul e' saga anak-mulidna
pinatingkō' ma deyom ambung aheya bo' yampa tinonton min dakayu'
tandawan tudju ni luwasan da'ira inān.

Patibaw si Saul ni Awrusalam

26 Pagt'kka si Saul ni Awrusalam, pasulay iya palamud ma saga
kamuliran si Isa mahē'. Sagō' tināw sigām ma iya sabab mbal sigām
am'nnal in iya mulid si Isa na.
27 Daipara si Barnabas bay amakilā si Saul ni saga a'a kawakilan. Bay
isab sigām pata'una pasal paka'nda' si Saul ma Panghū' Isa, ma labayan
tudju ni Damaskus. Bay iya kono' binissalahan isab e' si Isa maina'an.
Nihaka isab e' si Barnabas pasal si Saul mbal tināw magnasihat ma
pasal si Isa ma deyom da'ira Damaskus e'.
28 Manjari pat'nna' si Saul ma saga kamuliran si Isa ma Awrusalam.
Halam aniya' hawal-hawalna angalatag deyom da'ira magnasihatan
saga a'a min kawasa ōn si Isa.
29 Magbissala isab iya sampay magjawab maka saga Yahudi ya asal
amissala bissala Girīk sagō' pasulay sigām amapatay iya.
30 Pagta'u pa'in ina'an-i e' saga dauranakanna bebeya'an si Isa,
magtūy sigām amowa si Saul palūd ni Kesareya bo' yampa pinalaus
minnē' tudju ni Tarsus.

31 Na, yampa taga-kasannangan saga jama'a si Isa ma kaluha'an
lahat Yahudiya maka ma lahat Jalil, maka mahē' ma lahat Samariya.
Tinabang sigām e' Rū Sussi angkan angahogot iman sigām kamemon.
Pasōng isab heka sigām, maka e' sigām magmahaltabat to'ongan ma
Tuhan.

Si Petros ma Lahat Lidda maka Joppa

32 Manjari itu magl'ngngan na si Petros angalatag kalahatan. Aniya'
isab waktu, pehē' iya ni da'ira Lidda anibaw saga a'a suku' Tuhan
mahē'.
33 Jari aniya' talanggalna mahē' a'a niōnan si Aneyas. A'a itu amatay
ugatna, waluntahun na iya halam bay makabungkal min palegehanna.
34 Yuk si Petros ni iya, "Aneyas, kauli'an na ka e' si Isa Al-Masi.
Pabungkal ka, momosun patulihannu ilu!" Magtūy pabungkal si
Aneyas itu.
35 Ta'nda' iya e' saga a'a kamemon ya maglahat ma Lidda maka ma
lahat Saron inān, ati papinda saga a'a inān am'nnal ma Panghū' Isa.
36 Na, aniya' ma lahat Joppa inān dakayu' d'nda mulid si Isa, niōnan
si Tabita. Dorkas ya ōn si Tabita itu bang ma bahasa Girīk, hatina
"usa". D'nda inān maghinang sadja kahāpan, maka anabang ma saga
a'a miskin.
37 Jari ma waktu ina'an-i taluwa' saki si Tabita itu ati amatay. Tasussi
pa'in patayna, pinalege iya ma dakayu' bilik ma diyata' angkap.
38 Lahat Joppa inān mbal du alawak to'ongan min Lidda. Sakali itu,
takale pa'in e' saga kamuliran si Isa ma Joppa in si Petros ina'an ma
Lidda, magtūy sigām anoho' duwa l'lla pehē' amowa lapal ni si Petros.
Yuk lapal e', "Pasa'ut ka pi'itu."
39 Pagta'u pa'in si Petros, magtūy iya magsakap ameya' ma duwangan
inān. Pagt'kkana ni Joppa binowa iya pariyata' ni bilik. Jari
pinagtimukan iya e' saga kabaluhan d'nda magpanangis na pa'in.
Pina'nda'an ni iya e' sigām saga badju' indaginis bay tahinang e' si
Dorkas waktu bay kallumna gi'.
40 Na, pinaluwas sigām kamemon e' si Petros min deyom bilik inān
bo' yampa iya angōk-tu'ut angamu'-ngamu' ni Tuhan. Puwas e' pa'alop
iya ni patay d'nda inān. Yukna, "Tabita, pabungkal ka!" Sakali
pinak'llat e' si Tabita matana, ati punduk iya pag'nda'na ma si Petros.
41 Pina'abut e' si Petros tanganna panabang iya bo' makat'ngge.
Puwas e' nilinganan e' si Petros saga a'a angandol inān maka saga
balu ati sōnganna si Tabita ni sigām, allum na.
42 Pahayag suli-suli pasal kallum si Tabita itu ni a'a kamemon ma
Joppa, angkan aheka angandol ma Panghū' Isa.
43 At'ggol-t'ggol kat'nna' si Petros ma Joppa inān. Paokom iya ma
luma' si Simun, a'a magadjal kuwit hayop.

10

Si Petros maka si Kornelos

1 Na, aniya' a'a ma lahat Kesareya niōnan si Kornelos. Kapitan iya
ma dakayu' ba'anan sundalu Rōm, ya niōnan "Ba'anan Itali".
2 Si Kornelos itu dakayu' a'a magtata'at. Sigām magtai'anak
magmatāw asal ma Tuhan. Aheya isab panulungna ma saga Yahudi
sasuku kasigpitan, maka atukid iya anambahayang ni Tuhan.

3 Dakayu' llaw saga lisag t'llu kohap, aniya' magpanyata' ni si
Kornelos, ati ta'nda'na to'ongan mala'ikat min Tuhan. Ya pah'lling
mala'ikat ma iya, “O Kornelos!”
4 Pinatongan mala'ikat inān e' si Kornelos, jari niumagad iya. “Ai
gawinu ma aku, tuwan?” yukna.
Yuk mala'ikat, “Kapandogahan e' Tuhan panabbutnu ilu maka
panulungnu ma saga miskin, ati kinannal ka e'na.
5 Soho'un saga tendognu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan
Simun, ya niōnan isab Petros.
6 Ina'an iya paokom ma luma' si Simun, ya maga'adjal kuwit hayop.
Ina'an luma'na ma bihing tahik.”
7 Makala'an pa'in mala'ikat bay ah'lling e', nilinganan e' si Kornelos
duwa ipatanna maka dakayu' sundalu, tendogna lissi, a'a magta'at ni
Tuhan.
8 Kahaka'an sigām kat'llungan itu e' si Kornelos pasal kamemon bay
tum'kka inān, bo' yampa sigām patulakna pehē' ni Joppa.
9 Pagsalung, saga waktu ugtu na, ma song pa'in at'kka t'llungan itu ni
Joppa, pariyata' si Petros ni karatagan atop luma' bo' anambahayang.
10 Mbal at'ggol, lingantu iya ati bilahi iya amangan. Jari itu, pasalta'
pa'in niadjal kinakanna, aniya' pa'nda' ni iya.
11 Ta'nda'na langit paukab maka aniya' ta'nda'na sali' luwa manta
alambu bay niengkotan ma ka'mpat tōngna, ina'an tinontonan pareyo'
ni dunya.
12 Ya pakandung ma deyom manta inān kamemon ginisan hayop,
maka saga ai-ai maglelehan, maka saga manuk-manuk.
13 Jari aniya' suwala takale e' si Petros ah'lling ni iya, yuk-i, “An'ngge
ka, Petros. Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan!”
14 Sagō' anambung si Petros, yukna, “E, Panghū', mbal aku! T'ggolku
allum halam aku bay makakakan haram atawa ai-ai al'mmis.”
15 Takalena suwala inān ah'lling pabīng, yukna, “Da'a ōnin haram
bang tahalal e' Tuhan!”
16 Min t'llu ah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān pabīng
ni sulga'.
17 Manjari itu, ma sabu si Petros masi angandongdong bang ai hatina
ya bay ta'nda'na inān, tatuli' na luma' si Simun e' saga a'a bay sinō'
pina'an e' si Kornelos. Ina'an na sigām angagad ma bowa' lawang
18 angalingan. Atilaw sigām ni a'a luma', yuk sigām, “Owa'! Aniya'
bahā' paokom maitu a'a niōnan Simun, ya niōnan isab Petros?”
19 Sasang si Petros masi angandongdong bang ai hatina bay ta'nda'na
inān, na, ah'lling Rū Tuhan ni iya, yukna, “Simun, ilu aniya' t'llungan
a'a amiha ka'a.
20 An'ngge na ka bo' ka pareyo'. Da'a ka hawal-hawal ameya' ma
sigām sabab aku ya bay anoho' sigām pi'itu.”
21 Angkan pareyo' si Petros ati yukna ni t'llungan inān, “Aku na ko'
ya a'a pihabi ilu. Ai gawibi?”
22 Yuk t'llungan inān, “Bay kami sinō' pi'itu e' Kapitan Kornelos.
A'a ahāp addatna. Magtata'at iya ma Tuhan maka pinagaddatan e'
saga Yahudi kamemon. Bay iya nihaka'an e' mala'ikat sussi, sinō'
anambukuhan ka'a. Jari pehē' na ka ni luma'na supaya takalena bang
ai pamissalanu ma iya.”

23 Manjari t'llungan inān bay sinō' pasōd e' si Petros, ati nihulmat
e'na ma sangom inān.
Pagsubu pa'in, magsakap na si Petros bo' ameya' ma saga a'a inān.
Aniya' isab saga dauranakanna bebeya'an si Isa min Joppa anehe'an
sigām.
24 Pag'llaw dakayu', at'kka na sigām ni Kesareya. Ina'an asal si
Kornelos angalagaran sigām, maka ina'an isab saga kampungna maka
saga panonna bay soho'na patipun pina'an.
25 Sōng pa'in pasōd si Petros, sinampang iya e' si Kornelos. Pasujud
iya ma dahuwan si Petros angahulmat iya.
26 Sagō' sinō' iya an'ngge e' si Petros. "Pabuhat ka," yukna.
"Manusiya' du aku, sali' ka'a."
27 Magsuli-suli sigā karuwangan sabu sigā pareyom ati aheka a'a
ta'nda' e' si Petros magtimuk maina'an.
28 Yukna ni sigām, "Kata'uwanbi, bang ma agama kami Yahudi, mbal
kami makajari maglamud maka bangsa ngga'i ka Yahudi. Mbal kami
makajari minsan patibaw ni buwat ka'am itu. Sagō' bay aku pinata'u
e' Tuhan subay halam aniya' manusiya' bistaku haram atawa al'mmis.
29 Angkan ko', pagka aku bay tambukuhanbi pi'itu, halam aku
magin'mbal. Sagō' tilawta kam, ai panambukuhanbi aku?"
30 Anambung si Kornelos, yukna, "Aniya' na t'llung'llaw palabay,
saga buwattē' waktu, bay aku ma deyom luma' itu anambahayang lisag
t'llu kohap. Tagha' aniya' an'ngge paharap ni aku dakayu' a'a angillap
pamakayna.
31 Ah'lling a'a he' ni aku, yukna, 'Kornelos! Takale na e' Tuhan ya bay
amu'nu, maka kinannal isab e'na bay panulungnu ma saga miskin.
32 Sō'un a'anu ni Joppa angā' pi'itu dakayu' a'a niōnan Simun, ya
niōnan isab Petros. Ina'an iya paokom ma si Simun, a'a maga'adjal
kuwit hayop. Ina'an luma'na ma bihing tahik.'
33 Na, ya he' po'onna angkan ka bay tambukuhanku pi'itu magtūy,"
yuk si Kornelos. "Magsukul isab aku ni ka'a sabab itiya' na ka maitu.
Maka itiya' isab kami kamemon magtimuk ma pang'nda' Tuhan bo'
kami akale ma ai-ai bay panoho'an ka'a e' Panghū'."

Pamissala si Petros

34 Na, tinagna'an e' si Petros pamissalana ma saga a'a inān, yukna,
"Buwattina'an kamattanan na aku. B'nnal to'ongan, in manusiya' mbal
pinagbidda' e' Tuhan.
35 Sasuku magmatāw ma Tuhan sampay angahinang kabontolan,
tinaima' du e'na minsan ai bangsa.
36 Kata'uwanbi lapal ya bay pinasampay e' Tuhan ni bangsa Yahudi,
lapal ahāp pasal kapaghāp manusiya' maka Tuhan sabab min bay
tahinang e' si Isa Al-Masi, ya pagpanghū'an asal ma kamemon.
37 Kata'uwanbi du pasal pakaradja'an bay pinaniya' ma kaluha'an
lahat Yahudiya, ya tinagna'an mahē' ma lahat Jalil pagubus pandi
taubat ya bay panganasihat e' si Yahiya.
38 Kata'uwanbi pasal si Isa, a'a Nasaret, in iya bay pinaniya'an Rū
Sussi e' Tuhan, maka binuwanan barakat. Bay iya angalatag kaluma'an
maghinang ahāp. Maka sasuku isab bay ma pang'ntanan nakura'
saitan kauli'an e'na, sabab ina'an asal Tuhan ma iya.

39 “Jari kami itu,” yuk si Petros, “amuwan saksi' ma pasal kamemon
bay tahinang e' si Isa ma lahat Yahudiya sampay ma Awrusalam. Bay
iya pinagantung ma hāg pinapatay.
40 Malaingkan, ta'abut pa'in t'llumbahangi min kamatayna, bay iya
pinakallum pabīng e' Tuhan ati pa'nda'anna iya ni saga a'a.
41 Ngga'i ka a'a kamemon bay pama'nda'an. Luwal kami, ya tapene'
e' Tuhan subay anaksi' ma pasal si Isa, hatina kami ya bay magsalu
maka iya ma kallumna pabīng min kamatayna.
42 Sinō' kami e' si Isa itu magnasihat lapal ahāp ni saga a'a. Sinō'
isab kami anaksi' ma pasalna, in iya kabuwanan kapatut e' Tuhan
angahukum ma manusiya' kamemon, ma saga allum gi' sampay ma
saga magpatayan.
43 Ya du isab kanabi-nabihan kamemon, bay makasaksi' isab ma
pasalna. Ya yuk sigām, sasuku angandol ma si Isa niampun du
paldusahan sigām sabab min kawasa ōnna.”
44 Salta' pa'in si Petros amissala, pahōp Rū Sussi ma saga a'a inān ya
akale ma lapalna.
45 Ainu-inu saga Yahudi magpangandol ma si Isa, ya bay sehe' si
Petros min Joppa. Ya angkan sigām ainu-inu sabab pamuwan e' Tuhan
Rū-na Sussi sampay ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi.
46 Takale e' sigām disi Kornelos amissala saga bahasa saddī maka e'
sigām ananglitan Tuhan. Ah'lling si Petros, yukna,
47 “Saga a'a itu kaniya'an na Rū Sussi sali' du maka kitam. Halam
aniya' makasagga' bang sigām itu pinandi.”
48 Angkan sigām sinō' e' si Petros subay pinandi, paltanda'an in sigām
ma si Isa Al-Masi. Jari itu niamu' e' disi Kornelos si Petros sinō' lagi'
pahanti' ma sigām pila-pilang'llaw.

11

Amahati si Petros Pasal Kahinanganna

1 Sakali itu takale e' saga a'a kawakilan maka saga dauranakan
bebeya'an si Isa ma sakalibut lahat Yahudiya, pasal saga a'a ngga'i ka
Yahudi bay makataima' lapal Tuhan.
2 Pagtukad pa'in si Petros pabalik ni Awrusalam, magtūy iya sinoway
e' saga Yahudi bebeya'an si Isa kasehe', a'a masi amogbog ma addat
sigām magislam.
3 Yuk sigām, “Oy! Ka'a ilu bay pasōd ni deyom luma' saga a'a halam
magislam, magsalu maka sigām!”
4 Angkan sigām pinahati e' si Petros pasal kahālanna inān kamemon,
sangay min katagna'na.
5 Yukna, “Bay pa'in aku anambahayang ma da'ira Joppa inān, aniya'
bay pa'nda' ni aku. Ta'nda'ku sali' manta alambu, niengkotan tōngna
ka'mpat, tinontonan pareyo' min langit, pinatongod ni atagku.
6 Ta'nda'ku ma deyomna inān saga hayop, sattuwa talun, maka ai-ai
maglelehan ma tana', maka saga manuk-manuk.
7 Jari aniya' suwala takaleku ah'lling ni aku, yuk-i, ‘An'ngge ka,
Petros. Anumbali' ka pina'an bo' ka amangan.’
8 Sagō' yukku, ‘E, Panghū'! Mbal aku! T'ggolku allum halam aniya'
kinakan haram atawa l'mmis bay palabay min bowa'ku!’

9 Sagō' takaleku suwala he' ah'lling pabīng min deyom sulga', yukna,
‘Da'a niōnan haram ai-ai tahalal e' Tuhan.’
10 Min t'llu pinah'lling buwattē' bo' yampa pina'angkat ai-ai inān
kamemon pabīng ni sulga'.
11 “Salta' pa'in inān, aniya' at'kka ni luma' paokomanku t'llungan l'lla
bay sinō' pehē' ni aku min lahat Kesareya.
12 Jari sinō' aku e' Rū Sussi subay mbal hawal-hawal ameya' ma
sigām. Bay aku sinehe'an isab e' saga danakantam nnom puhu', a'a
min Joppa. Pagt'kka kami ni Kesareya pasōd na kami ni deyom luma'
si Kornelos e'.
13 Nihaka'an kami e' si Kornelos pasal aniya' mala'ikat bay ta'nda'na
an'ngge ma deyom luma'na, amissala ma iya. Yuk mala'ikat kono',
‘Sō'un a'anu pehē' ni Joppa angā' dakayu' a'a niōnan Simun, ya niōnan
isab Petros.
14 Binowahan ka e'na lapal, maka lappasan du ka sampay saga
sehe'nu karaluma' ilu.’
15 “Makatagna' pa'in aku amissala ni disi Kornelos,” yuk si Petros,
“pahōp Rū Sussi ni sigām buwat bay kahōp ni kitam tagna'.
16 Manjari taentomku ya bay lling Panghū', ya yuk-i, ‘Bohe' ya
bay pamandi saga a'a e' si Yahiya, sagō' saddī ya pamandi ka'am.
Pinasangon du Rū Sussi ni deyom baranbi.’
17 Na,” yuk si Petros, “apasti' na, ya pamuwan e' Tuhan ma saga
a'a ngga'i ka Yahudi, sali' du maka bay pamuwanna ma kitam Yahudi
pagka Panghū' Isa Al-Masi ya pam'nnalantam. Jari sai sa aku itu? Mbal
tasagga'ku Tuhan.”
18 Makakale pa'in saga Yahudi inān ma bissala si Petros e', halam
aniya' panganjawab sigām saddī. Sinanglitan Tuhan e' sigām, yuk-
i, “Bang buwattē' kahālanna, saga kabangsahan ngga'i ka Yahudi
kabuwanan du isab kahāpan e' Tuhan bo' supaya sigām ang'bba min
dusa sigām sampay pinaniya'an kallum kakkal.”

Palhimpunan saga Jama'a si Isa ma Antiyuk

19 Na, ma waktu bay pamapatay ma si Esteban, apulak-palik saga
a'a magpangandol ma si Isa pagka sigām nila'ugan. Aniya' sigām
kasehe' bay makasampay ni lahat Piniki, ni pū' Kiprus, sampay isab
ni da'ira Antiyuk. Ninasihat e' sigām lapal ahāp, bo' Yahudi sadja ya
pinakalehan.
20 Sagō' aniya' sigām kasehe' a'a min Kiprus maka min Kirini bay
pehē' ni Antiyuk, ati magnasihat lapal ahāp pasal Panghū' Isa sampay
ni saga a'a ngga'i ka Yahudi.
21 Ina'an kawasa Tuhan ma pagnasihat sigām, angkan aheka
to'ongan saga a'a Antiyuk bay magkahagad sampay papinda ni Panghū'
Isa.
22 Jari itu takale e' saga jama'a si Isa ma Awrusalam pasal ina'an,
angkan bay pinapina'an e' sigām si Barnabas ni Antiyuk.
23 At'kka pa'in si Barnabas pina'an, ta'nda'na ya kaheya tabang
Tuhan ma saga a'a inān. Kinōgan iya maka e'na anoho' sigām pat'ttog
angandol ma Panghū' min deyom atay sigām.
24 Si Barnabas itu ahāp addatna, a'a iya kahōpan asal e' Rū Sussi
maka akosog pangandolna. Manjari aheka a'a ma Antiyuk bay
tabowana angandol ma Panghū' Isa.
25 Puwas e', pehē' na si Barnabas ni da'ira Tarsus amiha si Saul.

26 Tabākna pa'in, binowa e'na si Saul pabīng ni Antiyuk. Dantahun
ya t'ggol si Barnabas maka si Saul pat'nna' ma jama'a si Isa maina'an,
ati aheka to'ongan saga a'a bay pinandu'an e' sigā karuwangan. Ma
Antiyuk ya bay tagna' pangōn "Almasihin" ma saga bebeya'an si Isa.
27 Manjari itu, ma timpu he'-i du, aniya' bay palūd min Awrusalam
tudju ni Antiyuk saga a'a magpalatun lapal min Tuhan.
28 Aniya' dangan min sigām niōnan Agabus bay an'ngge angallam ma
pasal waktu sinōng, bo' min kawasa Rū Sussi. Yuk si Agabus, "Aniya'
gotom song pat'kka ni kalahat-lahatan kamemon." (Subay na waktu
kapagsultan sultan Klaudi bo' yampa pat'kka gotom itu.)
29 Angkan saga kamuliran ma Antiyuk bay anganiyat amabeya'
tulung ni saga dauranakan ma lahat Yahudiya, pila-pila takole' e' sigām
dangan maka dangan.
30 Jari sīn inān bay pinabowa ma si Barnabas maka ma si Saul tudju
ni saga pagmatto'ahan ma katipunan jama'a si Isa ma Awrusalam.

12

Kal'ppa si Petros min Kalabusu

1 Ma waktu ina'an, anagna' sultan Herod anaggaw saga jama'a si Isa
kasehe'an bahasa nila'ugan.
2 Bay paponggolanna kōk si Yakub ya danakan si Yahiya.
3 Jari makata'u pa'in si Herod in saga Yahudi inān kasulutan ma
hinangna, bay isab soho'na sinaggaw si Petros. Ya waktu panaggaw
ma si Petros itu pasalta' ma Hinang Tinapay Halam Pasuligna.
4 Tasaggaw pa'in si Petros, sinoho' iya kinalabusu e' sultan. Mpat
ba'an sundalu bay sinō' anganjagahan si Petros, mpat-mpat sigām ma
damba'an. Ya gara' si Herod subay pinalabay gi' Hinang Paglakad bo'
yampa nihukum si Petros ma mata mairan.
5 Angkan tinahan si Petros ma deyom kalabusu, sagō' angamu'-
ngamu' saga a'a jama'a si Isa ma sababna.
6 Na, ma sangom song pangahukum sultan Herod ma si Petros, ina'an
iya atuli ma llot duwa sundalu. Binaggot iya maka duwa kilikili, maka
aniya' isab saga sundalu anganjagahan lawang kalabusu inān.
7 Patagha' aniya' dakayu' mala'ikat min Panghū' panyata' pehē',
maka asawa deyom kalabusu. Ni'ntanan iya ma bahana e' mala'ikat
e', kinudjal bo' binati'. "Pal'kkas ka!" yuk mala'ikat itu. "Pabungkal
ka!" Magtūy apakpak kilikili min tangan si Petros.
8 Yuk mala'ikat ni iya, "Asintoron ka maka ataumpa'." Bineya'
magtūy e' si Petros. "Sulugun badju'nu bo' ka paturul ma aku," yuk
mala'ikat.
9 Manjari tinurul mala'ikat inān e' si Petros paluwas min kalabusu.
Saguwā' halam kinata'uwan e' si Petros bang b'nnal ya hinang
mala'ikat inān atawa mbal. Pangannalna hal bay pabagala ni iya.
10 Palabay sigā min jaga dakayu' bo' ni jaga pasunu', sampay sigā
maka'abut ni tambol basi' ya ma lawang paluwasan ni da'ira. Magtūy
aukaban di-na tambol inān, ati paluwas sigā minna'an. Lum'ngngan
sigā ma kataha'an dakayu' lān inān, jari saru'un-du'un du ala'an
mala'ikat min si Petros.
11 Pagla'an mala'ikat, na yampa tasayu e' si Petros ya bay talabayna.
Yukna, "Ā, kata'uwanku na, b'nnal to'ongan ko' itu. Mala'ikat e' bay

pinabeya' e' Tuhan amal'ppa aku min deyom pang'ntanan si Herod
maka min kala'atan kamemon ya kinabaya'an e' saga Yahudi nihinang
ma aku."
12 Tasayuna pa'in, magtūy iya pehē' ni luma' si Mariyam, ina' si
Yahiya Markus. Aheka a'a bay magtimuk maina'an angamu'-ngamu'
ni Tuhan.
13 Kinuku' e' si Petros lawang luma' ati aniya' ipatan d'nda niōnan
Roda pehē' ang'nda' bang sai.
14 Tapanhidna lagam si Petros. Jari lumandu'an kakōganna, angkan
halam minsan taukabna lawang. Gom pa'in iya parai'-dai' pareyom
pabīng bo' angahaka'an kasehe'anna in si Petros ina'an an'ngge ma
luwasan.
15 "Oy! Binelaw ko' ka'a ilu!" yuk sigām ni si Roda. Sagō' binalik-
balikan e'na, in si Petros b'nnal ina'an. Jari yuk sigām, "Mala'ikatna
ko' he'."
16 Sagō' halam pahali anguku' si Petros, angkan niukab e' sigām
lawang. Pag'nda' sigām ma si Petros, tak'bbal atay sigām.
17 Aninyal si Petros, anoho' sigām da'a ahidjul bo' haka'anna sigām
bang buwattingga e' Tuhan bay amal'ppa iya min deyom kalabusu.
Yuk si Petros, "Haka'inbi kono' si Yakub maka saga danakantam
kasehe' pasal ītu." Puwas e' ala'an iya minnē' tudju ni lahat saddī.
18 Pagk'llat llaw pa'in, aheya kahiluhala'an ma saga sundalu bay jaga
inān sabab wa'i daka ma'ai si Petros.
19 Anguldin sultan Herod, sinō' piniha to'ongan si Petros. Sagō'
halam iya tabāk. Manjari sinumariya e' si Herod saga jaga he' bo'
soho'na sigām pinapatay. Puwas e' palūd sultan Herod min lahat
Yahudiya paliyu ni Kesareya, pat'nna' mahē' daka pilang'llaw.

Kamatay Sultan Herod

20 Ma masa inān akagit to'ongan atay sultan Herod ma saga a'a ma
lahat Tira maka ma lahat Sidun, angkan saga a'a min karuwa da'ira
he' bay magbeya' pa'alop ni iya. Dahū binagay e' sigām si Blastus,
dakayu' bata'an ya pangandolan sultan, supaya iya amogbogan sigām.
Manjari pehē' na sigām ni si Herod pama'ap, sabab min lahat sultan
ya pangā'an sigām balanja'.
21 Sakali itu, ta'abut pa'in llaw bay tinugila', amakay na si Herod
pakayanna pagsultan. Aningkō' iya ma tingkō'an pagsultananna,
maka e'na amaluwas bissalana ma katimukan a'a inān.
22 Angolang pakosog saga a'a inān. "Ngga'i ka manusiya' ya amissala
ilu," yuk sigām, "sagō' dakayu' tuhan!"
23 Magtūy si Herod taluwa' bala' e' mala'ikat Tuhan sabab halam bay
paheyana Tuhan. Manjari itu amatay iya e' ulat bay amangan isina.
24 Sagō' pasaplag na pa'in lapal Tuhan, maka paheka isab saga a'a
magkahagad.
25 Pagka aubus na e' si Barnabas maka si Saul ya bay gawi sigām
pehē' ni Awrusalam, pabīng sigām ni Antiyuk. Binowa e' sigām sehe'
si Yahiya Markus.

13

Si Barnabas maka si Saul Pinatuntul

1 Na, ma saga jama'a si Isa ma Antiyuk, aniya' saga a'a magpalatun
lapal min Tuhan, maka aniya' isab magpandu' saga lapalna. Sigām

itu ya na si Barnabas, si Simiyun ya niranglay Ettom, si Lukiyus min
Kirini, si Saul, maka si Mana'en ya bay dasuligan maka gubnul Herod.
2 Manjari itu, ma sabu pa'in sigām amudji Tuhan maka amuwasa,
amissala Rū Sussi, yuk-i, "Pasaddihinbi aku si Barnabas maka si Saul
ilu, bo' tahinang ya pamahinangku ma sigām."
3 Aubus pa'in e' sigām angamu'-ngamu' ni Tuhan maka amuwasa,
amat'nna' sigām tangan ma duwangan itu bo' yampa pinalanjal.

Ma Pū' Kiprus

4 Manjari, pagka si Barnabas maka si Saul itu sinō' pal'ngngan e' Rū
Sussi, palūd sigā tudju ni Siluki bo' yampa aleha minnē' tudju ni pū'
Kiprus.
5 At'kka pa'in sigā ni pū' inān, ni kauman Salamis, ninasihat e' sigā
lapal Tuhan ma deyom saga kalanggalan Yahudi. Si Yahiya Markus ya
anehe'an sigā anabang.
6 Alatag e' sigā kaluha'an pū' inān sampay ta'abut kauman Papos.
Jari aniya' talanggal e' sigā maina'an a'a maghikmat, ōnna si Bal-Isa,
bangsa Yahudi. Magnahu'-nahu' iya amalatun lapal min Tuhan.
7 Magbagay asal si Bal-Isa maka si Sirgus Paulus, ya gubnul ma
pū' inān. Gubnul itu asal alalom pangita'una. Na, pinalinganan si
Barnabas maka si Saul e' gubnul sabab bilahi iya akale lapal Tuhan.
8 Sagō' sinagga' duwangan itu e' a'a maghikmat inān. (Elimas ōnna
dakayu'.) Ya po'on anagga' si Elimas itu, sabab mbal bilahi bang gubnul
inān ganta' magkahagad ma lapal Tuhan.
9 Jari kahōpan Rū Sussi si Saul (ya niōnan isab si Paul). Pinandang
e'na a'a maghikmat inān.
10 Yuk si Paul ma iya, "Anak saitan! Pangangakkal! Jahulaka'! Ai-ai
makahāp sagga'nu sadja. Mbal ka pahali amabengkok kal'ngnganan
b'nnal ya min Panghū'!
11 Buwattina'an t'kkahan ka bala' min Tuhan. Abuta du ka, at'ggol-
t'ggol ya mbal ka'nda'nu sawa llaw."
Saru'un-du'un du angalendom pang'nda' si Elimas, ati pa'agap-agap
iya amiha a'a angambit iya.
12 Pag'nda' ina'an-i e' gubnul, magkahagad na iya sabab ainu-inu iya
ma pamandu' si Paul pasal Panghū' Isa.

At'kka disi Paul ni Antiyuk ma Lahat Pisidiya

13 Na, aleha disi Paul min Papos tudju ni Perga, dakayu' da'ira ma
lahat Pampiliya. At'kka pa'in sigām pina'an, ang'bba si Yahiya Markus
min sigā ati amole' pehē' ni Awrusalam.
14 Pauntas si Paul maka si Barnabas min Perga sampay at'kka na
ni Antiyuk, ya Antiyuk mahē' ma lahat Pisidiya. Pag'llaw Sabtu',
llaw mulliya ma bangsa Yahudi, pasōd sigā ni deyom langgal Yahudi
aningkō' maina'an.
15 Aniya' binassa maina'an min Kitab Tawrat maka min Kitab Kanabi-
nabihan. Puwas e' anambuku saga nakura' langgal ma disi Paul, yuk-i,
"Saga danakan, bilahi kami bang aniya' bissalabi pamat'ttog iman saga
a'a itu."
16 An'ngge si Paul maka e'na aninyal bo' yampa iya amissala ni saga
a'a. Yukna, "Ka'am saga pagkahiku bangsa Isra'il, sampay ka'am ya
amudji Tuhan min bangsa saddī, kalehunbi aku.

17 Saga ka'mbo'-mbo'an kami bay tapene' e' Tuhan, ya asal pag-
tuhanan kami bangsa Isra'il. Pinaheya e'na bangsa Isra'il waktu
kamahē' sigām ma lahat Misil. Pinaluwas sigām e'na min lahat inān
min kosog kawasana.
18 Mpatpū' tahun sigām sinabalan e' Tuhan ma lahat paslangan.
19 Pitu' bangsa bay pinaka'at e' Tuhan ma lahat Kana'an, ati
pamasuku' e'na lahat inān ma saga a'a suku'na.
20 Ya t'ggol saga pakaradja'an inān saga mpat hatus maka limampū'
tahun.
"Puwas e'," yuk si Paul, "pinat'nna'an sigām e' Tuhan saga a'a
maghukum. Ta'abut pa'in ni nabi Samwel ya na he' katobtobanna.
21 Puwas e', angamu' sigām sultan magagian sigām, angkan pinene'
e' Tuhan si Saul anak si Kīs, tubu' si Benjamin. Ati si Saul ya pinat'nna'
magsultanan sigām ma deyom mpatpū' tahun.
22 Manjari si Saul e' bay nila'anan e' Tuhan min pagsultananna, ati
si Da'ud ya pinaganti' magsultan. Ya na itu bay pangallam Tuhan ma
pasal si Da'ud e', yukna, 'Si Da'ud, anak si Jesse itu, a'a makasulut
atayku. Nihinang e'na kamemon kabaya'anku.'

23 "Na," yuk si Paul, "min tubu' si Da'ud asal si Isa, ya bay pinat'nna' e'
Tuhan angalappas ma bangsa Isra'il, panuhulna janji'na bay ma masa
awal e'.
24 Ma halam gi' bay tinagna'an e' si Isa hinangna, bay magnasihat si
Yahiya ma bangsa Isra'il kamemon. Sinō' sigām e' si Yahiya ang'bba
min dusa, ati pinandi taubat.
25 Na, song pa'in aubus e' si Yahiya ai-ai bay pamahinang iya e'
Tuhan, amissala iya ma bangsa Isra'il, yukna, 'Bang ma pamikilbi,
sai bahā' aku itu? Ngga'i ka aku ya lagaranbi. Sagō' aniya' a'a
dangan pasunu' min aku. Mbal aku tōp minsan angahubaran engkot
taumpa'na.'

26 "Na, saga danakanku bangsa Isra'il, sasuku kam panubu' si
Ibrahim, sampay ka'am min kabangsahan saddī ya angisbat Tuhan,
kitam ko' ya pinakalehan lapal itu, manjari lappasan du kitam min
hukuman dusa.
27 Saga a'a Awrusalam maka saga nakura' sigām, halam makakilā
ma si Isa. Malaingkan, pagka iya pinat'nna'an e' sigām hukuman ni
kamatay, tatuman e' sigām pagkallam kanabi-nabihan ya pinagbassa
ma saga langgal Yahudi kahaba' Sabtu'.
28 Minsan halam aniya' tabāk e' sigām sababan pamapatay iya, bay
sigām angamu' ni gubnul Pilatu sinō' iya pinapatay.
29 Manjari itu, aubus pa'in pinamattan e' saga a'a Awrusalam
kamemon bay tasulat ma deyom Kitab pasal si Isa, pinareyo' patayna
min hāg bo' yampa kinubul.
30 Saguwā' pinakallum iya e' Tuhan min kamatayna.
31 Jari allum pa'in iya pabīng, araran iya ta'nda' e' saga a'a bay
sehe'na magbeya', min lahat Jalil gi' sampay ni Awrusalam. Jari ma
buwattina'an saga a'a bay sehe'na he' anaksi' na ma pasalna ni saga
bangsa Isra'il.

32 "Na," yuk si Paul, "itiya' kami maitu amasampayan ka'am lapal
ahāp. Hatina ya bay panganjanji' Tuhan ma ka'mbo'-mbo'antam

33 tatuman na ma kitam saga panubu' sigām. Sabab tapakallum e'na
si Isa. Magmattan to'ongan ya bay tasulat ma deyom Kitab Jabul, ma
kalangan karuwana. Yuk Tuhan e',
‘Ka'a ya anakku,
llaw itu pamata'uku in aku mma'nu.’
34 Ya na itu isab pangallam Tuhan pasal pamakallumna si Isa pabalik
min kamatayna, mbal pinahalu' ma deyom gumi. Yukna,
‘Buwananta ka saga kahāpan tantu,
ya kahāpan bay janji'ku ma si Da'ud.’
35 Takallam isab ma ayat kitab dakayu', ya yuk-i,
‘Mbal pasagarannu angahalu' ma deyom gumi
sosoho'annu asussi atayna.’
36 “Si Da'ud ma waktu bay kallumna, bay makahinang kamaksuran
Tuhan. Puwas e' amatay iya. Takubul iya ma atag bay pangubulan
saga kamatto'ahanna ati angahalu' na baranna.
37 Sagō' ya pinakallum e' Tuhan min kamatayna itu, halam anga-
halu'.
38-39 “Na, saga dauranakanku, subay kata'uwanbi to'ongan, minsan
buwattingga e'bi amogbogan sara' si Musa mbal du kam makapuwas
min dusa. Sagō' sasuku kam angandol ma si Isa, apuwas na kam min
dusabi kamemon. Angkan lapal pasal si Isa itu ninasihatan ka'am na
bo' kata'uwanbi aniya' ka'ampunan dusabi.
40 Na, kamaya'-maya' kam bo' mbal pat'kka ni ka'am ya bay tasulat
e' kanabi-nabihan, ya yuk-i,
41 ‘Ka'am pangungudju' ilu, nda'unbi ba!
Painu-inuhanta kam to'ongan bo' kam magmula, yuk Tuhan.
Sabab aniya' hinangku ma waktu kallumbi lagi',
hinang mbal kahagadbi, minsan kam pinahati.’ ”
Minnē' aubus bissala si Paul.
42 Jari itu, makaluwas pa'in si Paul maka si Barnabas min langgal e',
sinō' sigām pabīng e' saga a'a inān ma Sabtu' balik amissala pabalik
ma pasal ina'an-i.
43 Makala'an pa'in isab saga a'a bay ma langgal e', aheka saga a'a bay
paturul ma si Paul maka si Barnabas, saga bangsa Yahudi maka saga
a'a bangsa saddī ameya' na ma agama Yahudi. Binissalahan saga a'a
inān e' disi Paul, sinō' sigām pat'ttog ma tatabangan Tuhan.
44 Pagsabtu' balik pa'in, agon kamemon saga a'a min da'ira Antiyuk
inān magtipun pina'an akale ma lapal Tuhan.
45 Saguwā', pag'nda' saga Yahudi kasehe'an ma ba'anan a'a sika-
timukan inān, magtūy sigām angihid ma si Paul, angkan nijawab
bissalana e' sigām. Pinahina' isab iya.
46 Sagō' gom pa'in paesog si Paul maka si Barnabas amissala. Yuk
sigā ma saga a'a angihid e', “Ka'am saga Yahudi wajib nilapalan
palman Tuhan dahū. Sagō', pagka sulakbi palman itu ati mbal kam
amista di-bi in ka'am tōp pinaniya'an kallum taptap ni kasaumulan,
ahāp lagi' kami ang'bba min ka'am. Papinda na kami magnasihat ni
saga kabangsahan saddī.
47 Sabab ya itu bay panoho'an Tuhan ma kami, yuk-i,
‘Sali' kam sapantun sawa pat'nna'ku pamasawa saga kabangsahan
saddī,
supaya maka'abut lapal itu ni mpat pidju alam,

hatina in manusiya' kamemon makajari lappasan.’ ”

48 Takale pa'in bissala itu e' saga a'a bangsa saddī, magtūy sigām
kinōgan ati pinaheya e' sigām lapal Tuhan. Manjari magkahagad
na ma si Isa sasuku tapene' e' Tuhan pinaniya'an kallum taptap ni
kasaumulan.
49 Patanyag na pa'in lapal Tuhan ma kaluha'an lahat inān.
50 Saguwā' saga pagnakura'an ma da'ira Antiyuk inān maka saga
d'nda bangsahan ya magta'at ni Tuhan, bay ni'isihan lling e' saga
Yahudi. Sinō' sigām angala'at si Paul maka si Barnabas, angkan sigā
duwangan itu bay pinala'an e' saga a'a inān min jadjahan e'-i.
51 Sakali pinaspasan e' disi Paul bagunbun min tape' sigā, saksi' in
sigā papuwas na min saga a'a ma lahat inān. Puwas e' palanjal sigām
tudju ni lahat Ikuni.
52 Sagō' saga kamuliran si Isa ma da'ira e', kinōgan makalandu' maka
kahōpan isab e' Rū Sussi.

14

Ma Da'ira Ikuni

1 Ma lahat Ikuni pa'in, pasōd si Paul maka si Barnabas ni deyom
langgal Yahudi buwat kabiyaksahan sigā. Sidda apaslod bissala sigā
angkan landu' aheka saga a'a, Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, am'nnal
ma si Isa.
2 Sagō' saga Yahudi ya agagga am'nnal, bay amidjakan saga a'a ngga'i
ka Yahudi maka bay amala'at atay sigām ni sasuku am'nnal ma si Isa.
3 At'ggol-t'ggol ya kahanti' disi Paul ma Ikuni. Halam aniya' tāw
sigā amissalahan saga a'a pasal Panghū' Isa. Maka si Isa bay
amaniya'an sigā kawasa pangahinang saga hinang makainu-inu maka
saga paltanda'an, bo' supaya pinarassaya in lapal sigā pasal kaheya
tabang Tuhan.
4 Abahagi' duwa saga a'a ma da'ira he'. Aniya' sigām kasehe' bay
amogbogan saga Yahudi, aniya' isab kasehe' amogbogan disi Paul.
5 Jari magisun saga a'a bangsa saddī maka saga Yahudi, beya' saga
pagnakura'an sigām. Ya pagisun sigām angala'ug maka amantung disi
Paul.
6 Tata'u pa'in pagisun itu e' disi Paul, magtūy sigā alahi tudju ni
da'ira Listara maka da'ira Derbe, ya ma lahat Likauna sampay ni saga
kaluma'an ma sakalibut ina'an-i.
7 Ati pinasaplag e' sigā maina'an lapal ahāp pasal si Isa.

Ma da'ira Listara

8 Sakali itu aniya' aningkō' ma Listara inān a'a aku'il tape'na, halam
bay makal'ngngan sangay min kapaganak ma iya.
9 Akale to'ongan a'a itu ma bissala si Paul. Pinatongan iya pahāp, ati
kinata'uwan e' si Paul in a'a itu taga-pangandol ma si Isa in iya kauli'an
du e'na.
10 Manjari pinatanog e' si Paul suwalana, yukna, “An'ngge ka
pabontol!” Magtūy pabuwang a'a inān an'ngge maka e'na lum'ngngan.
11 Pag'nda' ba'anan a'a inān ma bay tahinang si Paul e', magtūy
sigām angolang ma bahasa sigām Likauna, yuk-i, “Itiya' saga tuhan
magpasalupa manusiya' pareyo' ni kitam.”

12 Manjari aniya' ōn tuhan ya pangōn saga a'a inān ma disi Paul. Si
Siyus ya pangōn sigām ma si Barnabas, maka si Hermes ya pangōn
sigām ma si Paul sabab in iya bibissalahun.
13 Ya luma' pangarapan ma tuhan Siyus, ina'an ma luwasan lawang
da'ira. Manjari aniya' sapi' mandangan ginuyud ni atag lawang inan
e' imam maghinang ni tuhan Siyus. Aniya' isab tuhugan sumping
tabowana sabab in iya maka kaheka'an a'a inān bilahi anumbali' sapi'
pangahulmat sigām ma disi Paul.

14 Sagō' pagta'u si Barnabas maka si Paul bang ai song nihinang e'
saga a'a inān, magtūy gineret s'mmek sigā, tanda' sin susa sigā. Sakali
paragan sigā ni t'ngnga' pagtimukan a'a inān maka e' sigā angolang,
yuk-i,
15 "Oy, saga tuwan! Angay buwattilu hinangbi ma kami? Manusiya'
du kami buwat ka'am. Ya po'on kami pi'itu sabab lapal ahāp ya
pangahaka kami ma ka'am, supaya kam pataikut min pagtuhananbi
ilu, ya halam aniya' kapūsanna. Bay kami pi'itu bo' kam papinda
ni Tuhan ya kakkal salama-lama, ya bay amapanjari langit maka
gintana'an maka tahik sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
16 Ma masa awal in kabangsa-bangsahan kamemon bay pinasagaran
e' Tuhan ameya' ma ai-ai kabaya'an sigām.
17 Sagō' minsan buwattē', aniya' na pa'in saksi' pamamattan
manusiya' pasal kapagtuhanna. Pina'nda'an e'na kahāpna, binuwanan
kam ulan pamusug tinanombi bo' aniya' buwa'na bang ta'abut
musimna. Pinaniya'an kam pagkakan aheka, maka pinalasig ataybi."
18 Minsan buwattē' pamahati disi Paul mbal agon pahawid saga a'a.
Subay magkulban to'ongan ni sigām.

19 Manjari itu aniya' at'kka ni da'ira Listara he' saga Yahudi bay min
Antiyuk ma Pisidiya maka aniya' min Ikuni. Jari tabowa-bowa e' sigām
saga katimukan a'a inān, ati pinagbantung si Paul. Puwas e' ginuyud
iya e' sigām tudju paluwas min kaluma'an inān pagka kinabā' amatay
na.
20 Sagō' kapagtimukan pa'in si Paul e' saga bebeya'an si Isa, magtūy
iya an'ngge bo' pabīng ni deyom da'ira. Pagk'llat llaw dakayu', palanjal
iya maka si Barnabas tudju ni Derbe.

Pabalik disi Paul ni Antiyuk ma Siriya

21 Mahē' pa'in sigā ma Derbe, ninasihat e' sigā lapal ahāp ni saga a'a
mahē', ati aheka tabowa ameya' ma si Isa. Puwas e', pabīng sigā ni
Antiyuk labay min Listara maka Ikuni.
22 Pinahogot e' disi Paul iman saga bebeya'an si Isa mahē'. Sinō'
sigām pat'ttog angandol ma Tuhan. Yuk pandu' disi Paul, "Subay aheka
katiksa'an kalabayanta bo' kita pinasōd ni deyom pagparintahan
Tuhan."
23 Aniya' a'a gin'llal e' sigā pagmatto'ahan saga jama'a si Isa Al-Masi,
maingga-maingga aniya' lahat pagtipunan sigām. Amuwasa disi Paul
sampay angamu'-ngamu' bo' pajagahanna saga a'a inān ma Tuhan, ya
pangandolan na e' sigām.
24 Tauntas pa'in lahat Pisidiya e' disi Paul, at'kka sigā ni Pampiliya.
25 Palanjal isab ni da'ira Perga, bo' ninasihat e' sigā lapal Tuhan
maina'an. Puwas e' palūd sigām tudju ni Attali.

26 Aleha na sigā minnē' bo' pabīng ni Antiyuk dakayu', ni saga
bebeya'an si Isa ya bay amajagahan sigā ma Tuhan bo' makahinang
ai-ai pangahandakna.
27 Makatandan pa'in sigā ni Antiyuk, pinatipun e' sigā saga jama'a
si Isa maina'an. Nihaka'an sigām e' disi Paul kamemon bay tahinang
sigā, ma sabab tabang min Tuhan. Kabuwanan labayan kono' saga
bangsa ngga'i ka Yahudi bo' supaya makapangandol ma si Isa.
28 At'ggol disi Paul paralahat ma saga bebeya'an si Isa maina'an ma
Antiyuk.

15

Pagisunan ma Awrusalam

1 Manjari itu aniya' saga a'a at'kka ni Antiyuk bay min lahat
Yahudiya, ati pinandu'an e' sigām saga bebeya'an si Isa maina'an. Yuk
pamandu' sigām, "Mbal kam makajari alappas bang kam mbal taislam
buwat panoho'an sara' si Musa!"
2 Nijawab to'ongan saga a'a inān e' si Paul maka si Barnabas, binowa
maglugat ma sabab pamandu' sigām buwattē'. Angkan na si Paul
maka si Barnabas maka saga bebeya'an kasehe' min Antiyuk inān
ginara'an pehē' ni Awrusalam. Sinō' sigām amowa saga a'a kawakilan
maka saga pagmatto'ahan maina'an magbissala pasal palkala' inān.
3 Na, pinalanjal disi Paul e' saga jama'a ma Antiyuk. Paglintas sigām
pa'in labay min lahat Piniki maka min Samariya, nihaka e' sigām
maina'an pasal saga bangsa ngga'i ka Yahudi ya papinda na ni Tuhan.
Landu' kinōgan saga bebeya'an si Isa, pagkale sigām ma lapal disi Paul
itu.
4 Pagt'kka sigām pehē' ni Awrusalam, sinagina sigām e' saga jama'a
si Isa mahē', sampay saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan.
Nihaka'an sigām e' disi Paul pasal kamemon bay tahinang e' sigā deyo'
bay min Tuhan.
5 Sagō' aniya' saga Parisi angandol ma si Isa bay an'ngge amissala.
Yuk sigām, "Saga a'a angandol ma si Isa min bangsa saddī inān subay
ni'islam dahū, maka subay sigām amogbog ma sara' si Musa."
6 Jari magsakaum saga a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan
amikil-mikil pasal palkala' inān.
7 At'ggol-t'ggol pa'in e' sigām magbissala, an'ngge si Petros amissala.
Yukna, "Ka'am saga dauranakanku, kata'uwanbi du: ma waktu pal-
abay inān bay aku tapene' e' Tuhan min deyomanbi, sinō' magnasihat
lapal ahāp ni saga kabangsahan saddī, ya ngga'i ka Yahudi, bo' supaya
sigām makakale sampay magkahagad.
8 Jari in Tuhan, ya makata'u bang ai ma deyom atay manusiya', bay
amuwan Rū Sussi ma kabangsahan saddī buwat bay pamuwanna ma
kitam, tanda' palsaksi'an in iya kasulutan na ma sigām.
9 Sigām maka kitam itu mbal pinapagbidda' e' Tuhan. Sinussi e'na
pangatayan sigām labay min pangandol sigām ma si Isa.
10 Na," yuk si Petros, "angay subay pakagitbi atay Tuhan. Angay
pahunitanbi saga a'a ya soho'bi amogbogan sara' si Musa? Parahāl
minsan kitam maka ka'mbo'-mbo'antam mbal maka'aku amogbog.

11 Da'a na. Magkahagad kitam ma Panghū' Isa ati lappasan kitam
sabab min ase'na maka lasana. Damikiyanna isab saga a'a min
kabangsahan saddī inān."
12 Minnē' pahondong magsuli-suli saga a'a magsakaum inān
kamemon hinabu sigām akale ma pangahaka si Barnabas maka si Paul.
Pinata'u sigām pasal saga paltanda'an maka saga hinang makainu-inu
kamemon deyo' bay min Tuhan ya bay tahinang e' sigā ma deyoman
saga a'a ya ngga'i ka Yahudi.
13 Aubus pa'in sigām angahaka, paganti' si Yakub amissala. "Ka'am
saga dauranakanku," yukna, "kalehunbi na aku.
14 Bay kami pinahati e' si Simun itu insini' pasal katagna' Tuhan bay
ama'nda'an pagka'inagonna ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi. Sabab
aniya' saga a'a pene'na min sigām nihinang a'a suku'na.
15 Atayudtud isab sulat saga kanabi-nabihan, iya yuk-i,
16 'Puwas itu, yuk Tuhan, pabīng du aku,
ati bawi'ku pagsultan si Da'ud, ya sapantun luma' alarak.
Bangunku pabalik, batukku pagdayawna bay alarak e',
17 supaya aku piniha e' saga manusiya' takapin,
beya' isab saga bangsa ngga'i ka Yahudi
ya kaōnan maka ōnku.
Pangallam Panghū' ko' itu,
18 ya makahinang kamemon saga pakaradja'an itu.
Kasakupan ko' itu sangay min awal.'
19 "Na," yuk si Yakub, "buwattitu panganggara'ku: subay mbal
sasawtam saga a'a min kabangsahan saddī ya papinda na ameya' ma
Tuhan.
20 Sagō' subay sigām pabeya'antam sulat buwattitu: da'a kam
amangan haram buwat ai-ai paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam
maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, da'a kam amangan isi hayop
bay pin'kkol, maka da'a amangan laha'.
21 Saga sara' panoho'an si Musa pinagbassa na pa'in sakahaba' Sabtu'
ma kalanggalantam Yahudi. Lāgi in pandu' si Musa pinagnasihat na
pa'in ma kada'irahan sangay min awal lagi'."

Sulat ni saga Almasihin ya Ngga'i ka Yahudi

22 Manjari magkagara'an saga a'a kawakilan maka saga pag-
matto'ahan maka saga jama'a inān kamemon, amene' saga a'a min
deyoman sigām bo' pinapehē' ni Antiyuk, pinasehe' ma si Paul maka
si Barnabas. Jari ya pinene' inān si Judas Barsabbas maka si Silas.
Duwangan itu asal pinagaddatan e' dauranakan sigā bebeya'an si Isa.
23 Aniya' isab sulat pinabowa ma sigā, yuk-i:
"Sulat itu deyo' min kami dauranakanbi, saga a'a kawakilan maka
pagmatto'ahan maitu ma Awrusalam. Pinasampay itu ni ka'am saga
dauranakan bangsa saddī ya maglahat mailu ma Antiyuk, ma Siriya,
sampay saga ma Silisi.
Aheya pagaddat kami ma ka'am.
24 Takale kami aniya' kono' saga l'lla min deyoman kami bay pi'ilu
amasusa ka'am sampay anasaw pikilanbi ma sabab pandu' sigām.
Sagō' ngga'i ka min panoho'an kami ya angkan sigām amandu'
buwattē'.

25 Angkan kami bay magisun kamemon subay amene' saga a'a
maitu bo' sinō' pi'ilu ni ka'am. Jari pasehe' kami sigām ma si Barnabas
maka si Paul, bagay kami kinalasahan.
26 Disi Paul itu bay magmalilla' ma kallum sigām ma sabab
Panghū'tam si Isa Al-Masi.
27 Manjari itiya' na si Judas maka si Silas, bay soho' kami pi'ilu
pabaran ni ka'am angahaka'an ka'am ai-ai bay tasulat kami itu.
28 Dauyunan kami maka Rū Sussi, in ka'am ilu subay mbal
pinahunitan liyu min saga panoho'an itu, ya wajib bineya':
29 da'a kam amangan ai-ai bay paglamas ni saga ta'u-ta'u, da'a kam
amangan laha', da'a kam amangan isi hayop bay pin'kkol, maka da'a
isab kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Bang halli'anbi he'-i,
makahāp to'ongan ma ka'am.
Mura-murahan, wassalam."
30 Jari itu pinal'ngngan na saga a'a amowa sulat inān tudju ni
Antiyuk. Pagt'kka pa'in sigā pina'an, pinatipun e' sigā saga a'a dajama'a
maina'an bo' ni'nde'an sulat inān.
31 Pagbassa pa'in, magtūy sigām kinōgan to'ongan, sabab sulat inān
makalasig atay sigām.
32 At'ggol-t'ggol isab pamissala si Judas maka si Silas pamahogot
maka pamakosog pangandol saga jama'a inān, sabab aniya' kapan-
dayan bay pamuwan Tuhan ma sigā magpalatun palmanna.
33 Palabay pa'in daka pilang'llaw, pinatuntul sigā e' saga dauranakan,
yuk-i "Mura-murahan, bang pa'in kam asalamat." Jari amole' na sigā
ni bay anoho' sigā.
34 (Sagō' si Silas bilahi lagi' pat'nna' maina'an.)
35 In si Paul maka si Barnabas pahanti' gi' ma Antiyuk, magbeya'
maka ba'anan a'a kasehe' magpandu' maka magnasihat lapal Panghū'.

Pagbutas si Paul maka si Barnabas

36 Apuwas pa'in daka pilambahangi, ah'lling si Paul ni si Barnabas,
yukna, "Sūng kita patibaw pabīng ni saga dauranakanta bebeya'an
si Isa ma kada'irahan kamemon bay pagnasihatanta lapal Tuhan e'.
Tibawta bang buwattingga na kahālan sigām."
37 Si Barnabas inān bilahi amowa si Yahiya Markus pasehe' ma sigā,
38 sagō' bang ma bistahan si Paul si Markus itu mbal tōp panehe',
sabab bay iya ang'bbahan sigām bay mahē' gi' ma Pampiliya. Halam
iya bay makatatas anabangan sigām.
39 Aheya paglugat si Paul maka si Barnabas angkan sigā magbutas.
Malaingkan si Barnabas bay amowa si Markus ati atulak sigā karuwan-
gan tudju ni pū' Kiprus.
40 Si Paul ya amene' si Silas pasehe' ma iya. Sōng pa'in sigā atulak
min Antiyuk, pinajagahan sigā ma Tuhan e' saga bebeya'an si Isa
maina'an maka niamu'an tatabanganna.
41 Ala'an pa'in si Paul minnē', palabay iya min lahat Siriya maka min
lahat Silisi. Maingga-maingga lahat aniya' saga jama'a si Isa magtipun,
pinahogot e'na pangandol sigām.

16

Si Timuti Pabunyug ma disi Paul

1 Manjari palanjal si Paul tudju ni Derbe maka ni Listara. Aniya'
ma Listara dakayu' bebeya'an si Isa niōnan si Timuti. Ina'na bangsa
Yahudi angandol ma si Isa, ati mma'na bangsa Girīk.
2 Si Timuti itu binissalahan ahāp e' saga bebeya'an si Isa, ya ma
Listara maka ma Ikuni inān.
3 Bilahi na si Paul amowa si Timuti sehe'na ma pal'ngnganan, angkan
iya ni'islam dahū e' si Paul bo' mbal tasoway e' saga Yahudi ma
jadjahan ina'an. Sababna kinata'uwan e' saga Yahudi kamemon in
mma' si Timuti bangsa Girīk.
4 Na, pauntas na disi Paul ni saga kalahat-lahatan bo' nihaka'an e'
sigām saga bebeya'an si Isa maina'an pasal kagara'an bay min saga
a'a kawakilan maka saga pagmatto'ahan ma Awrusalam. Sinō' saga
bebeya'an inān ameya' ma kagara'an e'.
5 Jari itu pahogot na pa'in pangandol jama'a si Isa ma saga
palhimpunan ma kalahatan inān, maka pasōng isab heka sigām
sakahaba' llaw.

Aniya' Papanyata' ni si Paul

6 Na, niuntas e' disi Paul lahat Prigiya maka lahat Galatiya, sabab
pinaggat sigām e' Rū Sussi sinō' da'a magnasihat lapal Tuhan maina'an
ma kalingkal lahat Asiya.
7 Ta'abut pa'in tobtoban lahat Misiya, pasulay sigām palanjal ni lahat
Bitiniya sagō' pinaggat sigām e' Rū si Isa.
8 Angkan sigām pauntas labay min t'ngnga' lahat Misiya sampay
palūd na ni Trowas.
9 Ma Trowas pa'in bo' sangom na, aniya' pa'nda' ni si Paul. Ta'nda'na
a'a min Makidunya mikitabang ma iya. Yuk a'a itu, "Pi'itu ka
parambila' ni Makidunya bo' kami tabangun!"
10 Aubus pa'in si Paul maka'nda' ina'an-i, magtūy kami magsakap
atulak ni Makidunya, sabab kata'uwan kami in kami sinoho' e' Tuhan
anganasihat lapal ahāp ni saga a'a mahē'.

Si Lidiya Papinda Ameya' ma si Isa

11 Makauntas pa'in kami min Trowas, patūy kami tudju ni pū'
Samoterak. Pagk'llat llaw pa'in, pauntas na isab kami min pū' ina'an
tudju ni Neyapoles.
12 Pagt'kka kami ni Neyapoles patukad kami tudju ni Pilipi, da'ira
aheya ma kalingkal Makidunya, paglahatan bangsa Rōm isab. Pahanti'
kami maina'an daka pilang'llaw.
13 Pagsabtu', paluwas kami min da'ira inān tudju ni bihing sapa',
sabab ma tokoran kami aniya' pagsambahayangan saga Yahudi
maina'an. Jari aningkō' kami amissala ma saga kar'ndahan ya patipun
maina'an.
14 Aniya' inān d'nda niōnan si Lidiya akale ma kami, d'nda min da'ira
Tiyatira. Ya usahana maglitu kakana' taluk, kakana' ahalga'. D'nda itu
magta'at asal ni Tuhan. Hinabuna akale ma kami, kabuwanan iya
pikilan e' Panghū' Isa ati kinahagad e'na bissala si Paul.
15 Jari pinandi disi Lidiya maka saga sehe'na karaluma', palsaksi'an
in sigām ma si Isa na. Puwas e' sinō' kami e' si Lidiya paokom ma
deyomanna. Yuk si Lidiya, "Bang aku tabistabi angandol na sab'nnal-
b'nnal ma Panghū', pi'itu kam paokom ma luma'ku." Jari talogos kami
e'na.

Si Paul maka si Silas Kinalabusu ma Pilipi

16 Manjari itu, ma labayan pa'in kami tudju ni pagsambahayangan e',
aniya' talanggal kami dakayu' d'nda banyaga'. Pagkasōran iya saitan
angkan iya makapangalimal, ati aheya isab paluntungan saga a'a ya
tag-dapuna luwas min pangalimalna.
17 Paturul na pa'in iya ma kami maka si Paul, maka e'na angolang
patanog, yuk-i, “Saga a'a itu sosoho'an Tuhan Mahatinggi! Sigām ya
angahaka'an ka'am bang buwattingga kam lappasan!”
18 Mbal pahali paglinganna buwattē' daka pilang'llaw. Ya
kat'kkahanna ap'ddi' pikilan si Paul, angkan iya palingi' ni d'nda inān
bo' pah'llinganna saitan ya ma iya, “Min kawasa ōn si Isa Al-Masi,” yuk
si Paul, “soho'ta ka paluwas min d'nda ilu!” Saru'un-du'un du magtūy
paluwas saitan e', ati d'nda inān mbal na makapangalimal.
19 Makata'u pa'in saga tag-dapu d'nda inān in iya mbal na kapan-
gusaha'an, magtūy sinaggaw e' sigām si Paul maka si Silas. Ginuyud
sigā karuwangan ni pagtabu'an bo' pinaharap ni saga pagnakura'an
da'ira.
20 Tin'kkahan isab sigā ni saga bag'llal bangsa Rōm ya maghuhukum
maina'an. Yuk panuntut saga tag-dapu d'nda inān, “Saga a'a itu hal
angahinang kasasawan ma lahattam. Bangsa Yahudi ko' sigā itu.
21 Pamandu' e' sigā saga addat mbal taluwa' bang ma sara'tam
bangsa Rōm. Mbal kami wajib anaima' atawa angahinang saga addat
buwattē'.”
22 Manjari palamud ba'anan a'a ya bay maina'an ati ameya'-meya'
anganjuri disi Paul. Magpanoho'an saga bag'llal inān subay nihurusan
s'mmek disi Paul bo' niraplosan.
23 Makalandu' abisa ya pangandaplos ma sigā bo' yampa sigā
ni'isi ni deyom kalabusu. Sinō' isab tunggu' kalabusu pinahogot
pangalabusuna ma sigā.
24 Pagkale uldin itu e' tunggu', magtūy ni'isi e'na disi Paul ni t'ngnga'-
t'ngnga' kalabusu bo' pinasungan e'na tape' sigā maka papan aheya.
25 Jari itu, saga tonga' bahangi pa'in, angamu'-ngamu' si Paul maka
si Silas ni Tuhan, magkalangan isab pamudji sigā ma iya. Akale ma
sigā saga pilisu kasehe'an inān.
26 Taggaha' sadja aniya' linug akosog, ajogjog papagan kalabusu
inān. Saru'un-du'un du paukab tambolna kamemon, apakpak isab
saga kilikili min tape'-tangan saga pilisu inān.
27 Tabati' tunggu' kalabusu, ati pag'nda'na aukab saga tambol,
pangannalna wa'i makal'ppa saga pilisu. Magtūy nihublut kalisna,
arak amapatay di-na.
28 Sagō' angalingan si Paul pakosog, yukna, “Da'a ka angamula di-nu!
Itiya' du kami kamemon.”
29 Angalingan tunggu' inān angamu' palita'an bo' pasa'ut pareyom.
Pasujud iya amidpid ma atag tape' si Paul maka si Silas.
30 Sakali niambit sigā e'na paluwas bo' yampa sigā tilawna. “Saga
tuwan,” yukna, “ai subay hinangku bo' aku lappasan?”
31 Yuk disi Paul, “Angandol ka ma Panghū' Isa, ati lappasan du ka
sampay saga sehe'nu karaluma'.”
32 Puwas e' ninasihat lapal Tuhan ni tunggu' kalabusu inān sampay
ni a'a kamemon ma deyom luma'na.

33 Jari alalom pa'in bahangi, binowa sigā paluwas e' tunggu' kalabusu
ati kose'anna pali' sigā. Pinandi isab tunggu' inān karamata'an, tanda'
in sigām ma si Isa na.
34 Pagubus, binowa disi Paul e' tunggu' inān ni luma'na ati pinakan.
Landu' aheya kakōg-koyagan sigām karaluma' sabab Tuhan na ya
pagkahagaran sigām.
35 Pagk'llat llaw pa'in, magpanoho'an saga bag'llal ma saga tendog
sigām, sinō' amowa uldin pehē' ni kalabusu. Yuk uldin e', "Pal'ppahun
na saga a'a ilu."
36 Yuk jaga kalabusu ma si Paul, "Magpanoho'an saga bag'llal in ka'a
maka si Silas makajari na pinaluwas. Wajib na kam ala'an, bang pa'in
kam asalamat isab," yukna.
37 Sagō' ah'lling si Paul ni saga tendog e', yukna, "Bay kami
niraplosan e' sigām di'ilaw ma mata mairan, minsan kami halam
bay sinumariya. Bo' pa'in a'a Rōm du kami. Ni'isi isab kami ni
deyom kalabusu. Ati bilahi na sigām amaluwas kami ma halam aniya'
makata'u. Ā, mbal makajari!" yuk si Paul. "Subay magbaran pi'itu
saga bag'llal ilu amaluwas kami."
38 Manjari pehē' na saga tendog inān angahaka'an saga bag'llal pasal
h'lling si Paul. Pagkale saga bag'llal aniya' kataddangan disi Paul in sigā
bangsa Rōm, tināw sigām
39 angkan pina'an ni disi Paul pama'ap. Puwas e' binowa disi Paul e'
saga bag'llal e' paluwas min kalabusu. Ya pangamu' sigām ma si Paul
bang pa'in ala'an min da'ira sigām.
40 Manjari pina'an si Paul maka si Silas ni luma' si Lidiya. Mag'nda'
sigām maka bebeya'an si Isa maina'an, ati amissala disi Paul pama-
hogot atay sigām. Puwas e' atulak na disi Paul.

17

Ma Da'ira Tessaloneka

1 Manjari itu tauntas e' disi Paul da'ira Ampipoli maka Apollon,
bo' yampa at'kka ni da'ira Tessaloneka. Na, aniya' maina'an dakayu'
langgal Yahudi,
2 ati pina'an si Paul sabab ya na asal kabiyaksahanna. Jari t'llu Sabtu'
ya pagbissalana maka saga a'a maina'an pasal pamandu' ma deyom
Kitab.
3 Pinahatian sigām e'na, maka pinandu'an sab'nnal-b'nnal min
deyom Kitab pasal Al-Masi subay makalabay kabinasahan maka
pinapatay, maka subay pinakallum pabīng min kamatayna. Yuk si
Paul, "Si Isa ya pagnasihatku itu ma ka'am, in iya Al-Masi, ya asal
tapene' e' Tuhan."
4 Saga Yahudi kasehe' inān bay tabowa magkahagad ati palamud ma
si Paul maka si Silas. Aheka isab saga bangsa Girīk ya magtata'at ni
Tuhan maka aheka d'nda bangsahan bay palamud.
5 Sagō' angihid saga Yahudi kasehe', angkan pinatipun e' sigām
saga a'a min katabu'an, a'a bula'ug, sinō' amapaghiluhala' da'ira inān.
Nirumpās luma' si Jason pamiha'an sigām ma disi Paul bo' binowa
paluwas ni katimukan a'a.
6 Saguwā', pagka halam tabāk e' sigām disi Paul, ginuyud e' sigām
si Jason maka saga bebeya'an si Isa kasehe' tudju ni kabag'llalan.

Angolang saga Yahudi inān, yuk-i, “Itiya' pasampay ni da'iratam duwangan a'a ya bay amuwan kasasawan ma kalahat-lahatan.
7 Maka si Jason itu bay angokoman sigā ma deyom luma'na. Sigām kamemon itu angalanggal sara' Sultan Mahatinggi pagka yuk sigām aniya' sultan saddī, niōnan Isa!”
8 Pagkale bissala itu e' katimukan a'a inān maka e' saga bag'llal, magtūy sigām ahiluhala'.
9 Si Jason maka saga sehe'na inān bay sinō' amayad ni bag'llal pamiyansa baran sigām. Puwas e' pinapole' na sigām.

Ma Da'ira Bereya

10 Pagabay-kohap pa'in, pinalanjal si Paul maka si Silas e' saga bebeya'an si Isa inān, sinō' pehē' ni da'ira Bereya. Pagt'kka sigām pina'an, pasōd sigām ni langgal Yahudi.
11 Saga Yahudi maina'an labi alunuk atay sigām min saga Yahudi bay ma Tessaloneka. Kinōgan sigām to'ongan akale ma lapal disi Paul. Pinariksa' e' sigām sulat Kitab llaw-llaw pang'nda'an sigām bang b'nnal ya pamandu' e' si Paul.
12 Jari aheka saga a'a Bereya magkahagad ma si Isa, sampay saga d'nda bangsahan min bangsa Girīk maka saga l'lla Girīk isab.
13 Saguwā', makata'u pa'in saga Yahudi min Tessaloneka in si Paul ina'an na isab ma Bereya anganasihat lapal Tuhan, paturul sigām pina'an. Pinitna-pitnahan e' sigām kaheka'an a'a Bereya inān, binowa magkasasawan.
14 Magtūy ginara'an si Paul, sinō' palūd kaut. Sagō' si Silas maka si Timuti angalagad gi' maina'an.
15 Saga a'a ya amowa si Paul palūd inān bay anehe'an iya sampay ni da'ira Aten. Puwas e' amole' sigām ni Bereya maka e' sigām amowa tambuku ni si Silas maka si Timuti. Sinō' pasa'ut ni Aten parakayu' ni si Paul.

Ma Da'ira Aten

16 Manjari itu, ma da'ira Aten pa'in si Paul angalagaran si Silas maka si Timuti, landu' asukkal pikilanna pag'nda'na ma da'ira inān ap'nno' e' ta'u-ta'u ya pagtuhanan saga a'a maina'an.
17 Angkanna iya pehē' ni langgal Yahudi magsambung himumungan maka saga Yahudi maka saga a'a bangsa saddī ya magta'at ma Tuhan. Ya du ma halaman da'ira inān, sakahaba' llaw magsuli-suli na pa'in iya maka sasuku palabay minna'an.
18 Aniya' isab saga guru ameya' magjawab. Ya bineya' e' saga guru itu saga pamandu' si Epikuru, atawa pandu' saga a'a niōnan Istuwik. Pagkale saga a'a itu ma pagnasihat si Paul pasal si Isa maka kallumna pabīng min kamatay, yuk kasehe'an, “Daka ai pinah'lling e' a'a magligaw itu!”
Yuk isab kasehe', “Kilāku, a'a itu amissala pasal saga tuhan saddī, ya pagtutuhanan bangsa liyu.”
19 Angkanna si Paul binowa e' sigām ni palhimpunan Aten, ya niōnan palhimpunan Areyopagos. Yuk sigām ni si Paul, “Bilahi kami makata'u pasal pandu' baha'u ya pamissalanu ilu.
20 Saddī-saddī isab pandu'nu ilu, angkan kami bilahi ana'u bang ai hatina.”

21 Sababna saga a'a porol maka saga a'a liyu ya maglahat ma Aten
inān, kabintanan asal magsuli-suli maka akale-kale ma pasal ai-ai t'kka
baha'u.
22 Sakali itu an'ngge si Paul ma dahuan palhimpunan Areyopagos ati
yukna, “Tapandogaku in ka'am saga a'a Aten itu, maga'agama to'ongan.
23 Sabab sasangku maglibutan ma deyom da'irabi itu ang'nda'-
ng'nda' ma ba'anan ai-ai ya sumbabi, aniya' ta'nda'ku dakayu'
panumbahanbi taga-sulat. Yuk sulat e', ‘Ni tuhan dakayu', ya mbal
kinata'uwan.’ Na,” yuk si Paul, “ya tuhan pinudji e'bi minsan mbal
kata'uwanbi, ya na Tuhan pamahatiku ka'am buwattina'an.

24 “Ya na ko' itu Tuhan dakayu'-kayu' bay amapanjari dunya itu maka
kakaya'-kaya'anna kamemon. Makapagnakura' asal iya ma sulga'
sampay ma dunya. Mbal iya pat'nna' ma deyom luma' pagta'atan bay
hinangan manusiya'.
25 Maka mbal iya mikitabang ma manusiya' sabab halam aniya'
kulang ma iya. Dakayu'-kayu' iya asal amuwan kallum maka napas,
maka kalluman indaginis ma binangsa manusiya'.
26 Dangan du a'a,” yuk si Paul, “bay pinapanjari e' Tuhan, ati min
dangan e' pinaniya' e' Tuhan saga kabangsa-bangsahan manusiya'
kamemon. Pinapaglahat sigām e'na ma kaluha'an dunya itu. Ginanta'
asal e'na bangsa dakayu' maka dakayu' bang buwattingga ya t'ggol
sigām anatas ma dunya maka bang maingga paglahatan sigām.
27 Buwattē' hinang Tuhan ma binangsa manusiya' bo' supaya sigām
amiha iya, sapantun a'a anadsad ma kalendoman kalu iya tabāk. Sagō'
in Tuhan mbal alawak min kitam kamemon.
28 B'nnal bissala ya yuk-i, ‘Tuhan ya sababanna angkan kitam allum,
ya angkan aniya' kuwat-anggawta'tam, ya angkan aniya' kapaga'atam.’
Aniya' isab a'a bay anulat, yukna ‘In kitam itu, anak Tuhan.’

29 “Na, pagka saga anak Tuhan na kitam,” yuk si Paul, “da'a subay
pikiltam in kajarihan Tuhan pinaluwa ni ta'u-ta'u hinangan bulawan
atawa pilak atawa batu, ya nihinang min akkal maka kapandayan
manusiya'.
30 Waktu tagna', halam bay tabista e' Tuhan kahinangan manusiya'
ahāp-ala'at pagka a'awam lagi' sigām. Sagō' ma buwattina'an ya
panoho'an Tuhan ma a'a kamemon maingga-maingga lahat, subay
sigām ang'bba to'ongan min paldusahan sigām.
31 Sabab aniya' llaw bay tinagama e' Tuhan pangahukumna
manusiya' kamemon, maka abontol isab hukumanna. Aniya' isab
kawakilan e' Tuhan amal'ngngan hukuman. Pinatampal e' Tuhan ma
manusiya' kamemon in a'a itu asal tapene'na, sabab tapakallum iya
min kamatay.”

32 Pagkale saga a'a inān ma si Paul amissala pasal kallum pabalik min
kamatay, magtūy iya tinittowahan e' sigām kasehe'an. Sagō' aniya' a'a
kasehe'an ah'lling, yuk-i, “Tuwan, bilahi kami akale ma ka'a pabīng
pasal ilu-i.”
33 Minnē', paluwas si Paul min palhimpunan inān.
34 Manjari aniya' saga a'a bay pabeya' ma iya bo' angandol ma si Isa.
Ōn dakayu' inān si Diyunisi a'a min palhimpunan Areyopagos, maka
dakayu' d'nda niōnan si Damaris. Maka aniya' isab a'a kasehe'an bay
angandol.

18

Ma Da'ira Kurintu

1 Puwas e' atulak si Paul min Aten pauntas ni da'ira Kurintu.
2 Maina'an pa'in, magbāk iya maka si Akila, dakayu' Yahudi bay
nianakan ma lahat Puntus. Si Akila itu baha'u bay at'kka pina'an ni
Kurintu bay min lahat Itali, magbeya' maka h'ndana si Prisila. Sigā
maglakibini bay ala'an min lahat Itali pagka aniya' panoho'an min
sultan Klaudi, in kamemon kono' saga bangsa Yahudi sinō' ala'an min
da'ira Rōm.* Na, pina'an si Paul anibaw disi Akila.
3 Jari itu, pagka sali' du usaha sigā maghinang luma' tolda, pat'nna'
iya ma sigā ameya' magusaha.
4 Ati sakahaba' llaw Sabtu' pina'an iya ni langgal Yahudi magsuli-suli
maka saga a'a maina'an kalu tabowana saga Yahudi maka saga Girīk
magkahagad ma pamandu'na.
5 Pagt'kka si Silas maka si Timuti min Makidunya, magnasihat sadja
si Paul. Halam aniya' hinangna saddī. Anaksi' iya ni saga Yahudi ma
pasalan si Isa, in iya Al-Masi ya asal tapene' e' Tuhan.
6 Sagō' tasagga' pa'in si Paul e' saga Yahudi maka pinamūng-
mūngan ala'at, magtūy iya angangjabjaban badju'na, tanda' saksi' in
iya papuwas na min sigām. Yukna ni sigām, "Kasuppakan du kam
bang kam amutawan ni deyom nalka'. Papuwas na aku. Papinda na
aku magnasihat pehē' ni saga bangsa ngga'i ka Yahudi."
7 Sakali ala'an si Paul min saga a'a ma langgal inān bo' yampa pehē'
ni luma' si Titus Justus, a'a bangsa saddī ya magta'at asal ni Tuhan.
Ina'an luma'na ma bihing langgal.
8 Na, si Krispus, ya magmakōk ma langgal inān, angandol na ma
Panghū' Isa, beya' isab kamemon saga a'a ma okomanna. Aheka isab
saga a'a min da'ira Kurintu inān bay akale ma pamandu' si Paul ati
angandol ma si Isa maka pinandi tanda' in sigām ma iya na.
9 Na, ma llaw dakayu', bo' waktu sangom na, aniya' magpanyata' ni
si Paul. Takalena Panghū' Isa amissala ni iya, yukna, "Da'a ka agawa
amissala, sagō' anganasihat na pa'in ka,
10 sabab pagapi' du aku ma ka'a. Halam aniya' makamula ka'a sabab
aheka saga a'aku ma deyom da'ira itu."
11 Angkan si Paul pat'nna' maina'an dantahun maka nnom bulan.
Magpandu' na pa'in iya lapal Tuhan.
12 Manjari itu, pasalta' pa'in si Galliyu maggubnul ma kalingkal lahat
Akaya he', magdakayu' saga Yahudi anaggaw si Paul. Tin'kkahan iya
e' sigām ni sara' gubnul.
13 Ya panuntut sigām, "A'a itu amandu'an saga a'a hatulan pagta'at
ni Tuhan ya pangalāngan sara' kami."
14 Sōng pa'in si Paul anganda'awa, amissala gubnul Galliyu ni saga
Yahudi inān, yukna, "Bang hinang ala'at atawa langgal sara' Rōm ya
sababan palkala'bi itu, patut kam subay kinale.
15 Sagō', pagka pagjawabanbi saga kabtangan maka ōn a'a maka sara'
agamabi, ka'am ya magsalassayan di-bi. Mbal aku anara' ma palkala'
buwattilu!"
16 Angkan pinala'an sigām e' si Galliyu min pagsara'an inān.

---

* **18:2 18:2** Da'ira Rōm: da'ira aheya ma lahat Itali, ya pat'nna'an sultan mahatinggi.

17 Manjari saga a'a inān kamemon amalutan si Sostenes, ya pag-
makōkan ma langgal Yahudi inān. Pinagdaplosan iya ma alopan
pagsara'an, sagō' halam pamagay hinang sigām inān e' si Galliyu.

Pabīng disi Paul ni Da'ira Antiyuk

18 At'ggol-t'ggol gi' ya kat'nna' si Paul mahē' ma Kurintu bo' yampa
iya ama'id min saga bebeya'an si Isa he'. Aleha iya minnē' tudju ni
lahat Siriya, sinehe'an e' si Prisila maka si Akila. Ma halam gi' sigām
makatulak, bo' ma Kengkereya lagi', bay magpabagongan kōkna si
Paul, panuhul najalna ni Tuhan.
19 Pagt'kka sigām ni Epesos ni'bbahan e' si Paul disi Akila maina'an.
Pasōd iya ni deyom langgal magsuli-suli maka saga Yahudi.
20 Sinō' gi' iya pat'ggol-t'ggol ma sigām, sagō' mbal iya.
21 Gom pa'in iya ama'id, yukna, "Bang min kabaya'an Tuhan, pabīng
du aku ni ka'am." Puwas e' aleha iya min Epesos.
22 Pagt'kkana ni Kesareya magtūy iya patukad ni Awrusalam magad-
datan tipunan jama'a si Isa maina'an. Puwas e' palūd iya pabīng tudju
ni Antiyuk.
23 At'ggol-t'ggol pa'in kamahe'na ma Antiyuk, atulak iya minnē'.
Talatagna kalahatan Galatiya maka Prigiya, ati pinahogot pal-imanan
saga bebeya'an si Isa kamemon ma saga lahat inān.

Si Apollos At'kka na Da'ira Epesos

24 Manjari itu aniya' dakayu' Yahudi niōnan si Apollos at'kka ni
da'ira Epesos. A'a iya bay nianakan ma da'ira Iskandari. Apanday
iya amissala, maka alalom pangadji'na bang ma Kitab.
25 Bay iya pinandu'an pasal kal'ngnganan Panghū' Isa. Aheya
katuyu'na amissala, taluwa' isab pamandu'na. Sagō' ya sadja
kata'uwanna ya pagpandi bay pamandu' e' si Yahiya.
26 Anagna' iya magnasihat ma deyom langgal Yahudi, maka halam
aniya' hawal-hawalna. Takale pa'in iya e' si Prisila maka si Akila,
binowa iya e' sigā ni luma' ati pinahatian pasal kal'ngnganan Tuhan
bo' pasōng ta'una.
27 Manjari agara' si Apollos parambila' ni lahat Akaya. Bilahi isab
saga bebeya'an si Isa ma Epesos inān anabangan iya, angkan sigām
bay amabeya' sulat ni lahat Akaya he'. Sinō' saga bebeya'an si Isa
amatuntul si Apollos pagt'kkana pehē'. Manjari makat'kka pa'in iya,
aheya tabangna ma saga a'a Akaya, ya magpangandol ma si Isa ma
sabab kahāp Tuhan ma sigām.
28 Sabab apaslod si Apollos itu angatu ma saga Yahudi waktu
kapagjawab sigām ma mairan angkan iya anganda'ug. Ginuna e'na
saga ayat Kitab pamamattanna ma sigām pasal si Isa in iya Al-Masi ya
asal tapene' e' Tuhan.

19

Si Paul ma Da'ira Epesos

1 Maina'an pa'in si Apollos ma da'ira Kurintu, palabay si Paul min
kareya-reyahan sampay at'kka ni da'ira Epesos. Jari aniya' tabākna
maina'an saga mulid si Isa.
2 Atilaw iya ma sigām, yukna, "Bay bahā' kam pinaniya'an Rū Sussi,
waktu kapangandolbi ma si Isa?"

"Halam," yuk sambung sigām. "Halam kami makakale saga aniya'
Rū Sussi."
3 Yuk si Paul, "Na, pandi ai bahā' bay pamandi ka'am?"
"Pandi si Yahiya," yuk sigām.
4 Yuk si Paul, "Pandi taubat ya pamandi si Yahiya ma a'a bang
ang'bba min dusa sigām. Bay isab soho'na saga bangsa Yahudi am'nnal
ma a'a dakayu' ya pasunu' ma iya. Si Isa ya pagsambatna."
5 Takale pa'in bissala si Paul itu e' saga a'a Epesos, pinandi na sigām
tanda' in sigām ma si Isa na.
6 Pinat'nna' e' si Paul tanganna ni sigām ati magtūy sigām pahōpan
Rū Sussi. Magbissala isab sigām saga bahasa saddī. Amaluwas isab
sigām lapal, deyo' bay min Tuhan.
7 Ya heka sigām aniya' saga sangpū' maka duwa l'lla.
8 Manjari pasōd si Paul ni deyom langgal Yahudi, ati t'llumbulan
ya t'ggolna magpandu' maina'an. Aesog iya amissala ma saga a'a
inān pasal pagparinta Tuhan. Binowa sigām magsuli-suli, kalu aniya'
tabowa ameya' am'nnal ma lapalna.
9 Sagō' saga a'a kasehe' inān hal magmatuwas, mbal bilahi am'nnal.
Ala'at bissala sigām ma alopan kaheka'an a'a inān pasal kal'ngnganan
Panghū' Isa. Angkan si Paul ala'an min langgal inān, maka binowa isab
saga bebeya'an si Isa. Jari sakahaba' llaw magsambung himumūngan
maka sigām ma deyom iskul si Tirannus.
10 Ya na pa'in he'-i hinangna ma deyom duwantahun, angkan saga a'a
kamemon ma sakalingkal lahat Asiya he', bangsa Yahudi maka bangsa
saddī, bay makakale lapal Panghū'.
11 Aniya' kahinangan sidda makainu-inu tahinang e' si Paul, deyo'
min kawasa Tuhan.
12 Minsan saga panyu' maka lampik bay pagguna e' si Paul, bang
binowa ni a'a sakihan kauli'an saki sigām, maka paluwas isab saga
saitan min baran sigām.

Saga Anak si Eskeba

13 Aniya' isab saga Yahudi magtatawal angalatag kalahatan inān
amaluwas saga saitan min deyom baran a'a. Jari itu anabbut sigām
ōn Panghū' Isa bahasa amaluwas saitan. Yuk sigām ma saga saitan,
"Ma ōn si Isa ya pagnasihatan si Paul, soho'ta kam paluwas min a'a
ilu."
14 Jari itu aniya' pitu' l'lla magdanakan anawal ma waktu inān. Mma'
sigām si Eskeba, dakayu' imam alanga ma saga Yahudi.
15 Sagō' dakayu' llaw, hinabu sigām magtawal, sinambungan sigām
e' saitan, yuk-i, "Si Isa kata'uwanku, maka si Paul kata'uwanku isab.
Saguwā' ka'am ilu mbal kata'uwanku bang sai."
16 Magtūy nirumpās kapitu' l'lla magdanakan inān e' a'a taga-saitan
e'. Aesog iya makalandu' angkan sigām mbal maka'atu ma iya. Alahi
sigām kamemon min luma' he', ap'nno' e' pali', maka tinantangan.
17 Manjari patanyag habal inān ni kamemon saga a'a ma Epesos, ni
saga Yahudi maka ni saga bangsa saddī. Sinōd sigām tāw kamemon,
ati minnē' pinaheya gom pa'in ōn Panghū' Isa.
18 Aheka saga a'a angandol ma si Isa patampal na magpasab'nnal
pasal bay kahinangan sigām ala'at.

19 Aheka sigām biyaksa bay maghikmat amowa saga lūnan
kitab sigām panulatan hikmat maka tawal. Jari tinunu' e' sigām
pinamint'dda ma kaheka'an a'a. Pagitung sigām ma halga' saga kitab
inān, aniya' limampū' ngibu pilak bang sīn sigām.
20 Pagka buwattē' pasaplag na pa'in lapal Tuhan maina'an, pasōng
isab kawasana angkan aheka am'nnal.
21 Apuwas pa'in saga pakaradja'an e'-i, agara' si Paul palabay min
lahat Makidunya maka Akaya bo' yampa palanjal ni Awrusalam.
Yukna, "Pagka aku aubus na bay ni Awrusalam, subay aku pehē' isab
patibaw ni da'ira Rōm."
22 Angkanna si Timuti maka si Erastus, ya duwangan sehe' si Paul
anabangan iya, bay sohō'na parahū ni Makidunya, bo' in iya inān
pat'ggol gi' mahē' ma kalingkal lahat Asiya.

Hiluhala' ma Epesos

23 Ma waktu ina'an-i aniya' lengog aheya ma deyom da'ira Epesos ma
sabab kal'ngnganan Panghū' Isa. Buwattitu ya kahālanna:
24 aniya' dakayu' a'a magsasasal pilak, ōnna si Dimitri. Ya hinangna
magsasal luma'-luma' pilak pagsusumbahan ni tuhan sigām d'nda,
ōnna Artemes. Auntung usaha saga a'a magsasasal ma kompolan si
Dimitri.
25 Jari pinatimuk e'na saga a'a inān maka kasehe'an sasuku magsasal,
bo' yukna ni sigām, "Saga bagay, kata'uwanbi du, ya angkan kitam
taga-kaniya' sabab min usahatam itu.
26 Ta'nda'bi na maka takalebi ya tahinang e' a'a niōnan si Paul inān.
Yuk pamandu'na, in tuhan nihinang e' manusiya' ngga'i ka tuhan
b'nnal. Jari aheka na tabowa am'nnal ma pamandu'na. Ngga'i ka hal
maitu ma Epesos, sampay isab ma kaluha'an lahat Asiya.
27 Ya kahanggawanku," yuk si Dimitri "pinalehom marai' usahatam.
Lāgi ya langgal isab panumbahan ni si Artemes tuhantam babantugun,
marai' mbal na pinaheya ma atay. Buwattina'an si Artemes itu
sinumba asal e' saga a'a kamemon ma kaluha'an Asiya sampay isab
ma kaluha'an dunya. Ya aniya' pinahalam kabantugna."
28 Makakale pa'in saga a'a magtimukan inān ma bay bissala si Dimitri
e', magtūy ap'ddi' makalandu' atay sigām. Anagna' sigām angolang
pakosog, yuk-i, "Binabantug si Artemes, tuhan saga a'a Epesos!"
29 Sakali paheya kalengogan ma kaluha'an da'ira inān. Jari
sinaggaw e' saga a'a inān si Gayus maka si Aristarkus, a'a Makidunya
karuwangan bay sehe' si Paul ma labayan. Pagsaggaw itu, magtūy
magsama-sama kaheka'an saga a'a paragan ni lugal pagtitipunan e',
maka e' sigām amowa disi Gayus.
30 Bilahi si Paul paharap ni saga a'a sikatimukan inān, sagō'
nihawiran iya e' saga bebeya'an si Isa.
31 Minsan saga bag'llal ma lahat Asiya inān, ya bagay si Paul isab,
bay amabeya'an iya lapal. Niamay-amayan iya da'a sinō' ama'nda'an
di-na pasōd ni luma' pagtitipunan e'.
32 Pasalta', ahiluhala' na katimukan a'a inān. Saddī pangalingan
kasehe', saddī isab pangalingan kasehe', sabab kaheka'anna halam
minsan makata'u bang ai po'onna angkan sigām magsakaum inān.
33 Jari aniya' a'a niōnan si Iskandar bay pinapehē' ni dahuan e' saga
Yahudi, sinō' amissala. Kinabā' e' saga a'a kasehe'an iya ya pagsababan

hiluhala' inān. Jari pinahantap ba'anan a'a inān e' si Iskandar, sinō'
mbal asagaw, ati pa'ahat iya anganda'awa.
34 Sagō' takilā pa'in iya e' kaheka'an a'a inān in iya bangsa Yahudi,
magpangolang sigām sama-sama ma deyom saga duwanjām. Ya
na pa'in pangolang sigām: "Binabantug si Artemes, tuhan saga a'a
Epesos!"
35 Ya katobtobanna, saga a'a inān sinō' pahali e' bag'llal magsusulat.
Yukna ni sigām, "Oy! Ka'am saga a'a Epesos! Kinata'uwan asal e' a'a
kamemon in kitam saga a'a Epesos tunggu' luma' si Artemes tuhantam
babantugun, maka batu mahasussi ya bay pahūg min diyata' langit.
36 Mbal kapaliluhan pasal ilu-i, angkan kam subay pahantap. Da'a
kam magdai'-dai' maghinang ai-ai ma halam tapikilbi pahāp.
37 Itiya' bowabi pi'itu saga a'a itu, bo' halam sigām bay angalang-
pasan langgal atawa amūng-mūng ala'at pasal tuhantam d'nda itu.
38 Abila aniya' panuntutan si Dimitri maka saga tendogna ma sai-
sai, aniya' du llaw pagsara', maka aniya' isab bag'llal magsasara'. Patut
sigām anuntut mahē'.
39 Maka bang aniya' palkala'bi saddī, subay pinasalassay ma palhim-
punan paghukuman.
40 Sabab piligdu kitam," yuk bag'llal inān, "marai' kitam tinuntutan
pagka kitam ya po'onan kahiluhala'an itu. Mbal kitam makara'awa
sabab halam to'ongan aniya' sababanna."
41 Aubus pa'in bissala bag'llal he' magtūy pinapole' e'na saga a'a bay
magtimuk inān.

20

Katulak si Paul min Epesos

1 Na, pahali pa'in hiluhala' inān, anambuku si Paul ma saga
bebeya'an si Isa, sinō' patimuk. Amissala iya ma sigām pamat'ttogna
pangatayan sigām, bo' yampa iya ama'id palanjal ni lahat Makidunya.
2 Nil'ngngan e'na kalahat-lahatan maina'an, maka araran iya
amissala ma saga a'a supaya pat'ttogna atay sigām. Puwas e' at'kka
na iya ni lahat Akaya,
3 ati t'llumbulan ya kat'nna'na maina'an. Sōng pa'in iya pauntas ni
jadjahan Siriya, tabistu pasal saga Yahudi magisun amono' iya. Angkan
iya agara' amaklay min deya, bo' pabalik min bay pal'ngngananna
labay min kaluha'an lahat Makidunya.
4 Ya sehe'na inān si Sopater anak si Pirus, a'a min lahat Bereya, maka
disi Aristarkus maka si Sigundu, saga a'a min Tessaloneka. Ameya' isab
si Gayus min Derbe, maka disi Tikikus maka si Trupimus, a'a min lahat
Asiya. Ameya' isab si Timuti.
5 Bay sigām parahū min kami angalagaran kami maina'an ma
Trowas.
6 Aubus pa'in Hinang Tinapay Halam Pasuligna, atulak kami min
Pilipi. Makalabay pa'in limambahangi ta'abut kami saga sehe' kami
maina'an ma Trowas. Dapitu' ya kahanti' kami maina'an.

Da'ira Trowas

7 Ta'abut pa'in sangom Sabtu',* magtimuk kami bo' magbahagi'an
tinapay. Si Paul inān sakap na atulak dai'-llaw, angkan iya anganasi-
hatan saga a'a magtimuk inān sampay ni katonga'an bahangi.
8 Ya bilik pagtimukan kami inān ma angkap diyata', maka aheka
palita'an bay maina'an.
9 Aniya' maina'an dakayu' l'lla abata' lagi', ōnna si Utikus, aningkō'
ma babag tandawan. Manjari itu, pagka pinataha' e' si Paul bissalana,
kinaru' sidda si Utikus itu sampay tatuli. Pagtuli itu, ahūg iya pareyo'
ni tana' min diyata' t'llu angkap luma' inān. Pagbuhat iya e' saga a'a,
asal amatay na.
10 Sagō' pareyo' si Paul pina'an bo' pak'ppang ni si Utikus maka e'na
anganggapus. Yuk si Paul, "Da'a kam asusa. Masi gi' iya allum."
11 Puwas e' pabīng si Paul pariyata' amahagi' tinapay bo' yampa
sigām magkakan. Amissala gi' iya ma sigām sampay ni karai'-llawan,
puwas e' atulak na iya.
12 Ya subul bay ahūg inān binowa na e' saga sehe'na amole', allum
du isab. Jari pahantap atay sigām.
13 Na, bay na kami parahū min si Paul ni jambatan bo' ameya'
min kappal tudju ni Assos. Ya kapaggara'an kami, mahē' na ma
Assos paruwa' si Paul. Min panoho'anna du isab, sabab hal kono' iya
amaklay min deya.
14 Makapagbāk pa'in kami ma Assos, magtūy iya paruwa' kami ni
kappal bo' palintas tudju ni lahat Mitilini.
15 Ak'tta isab kami minnē', ati pak'llat llaw dakayu', tumandan kami
ni tongod Kiyus. Pag'llaw dakayu' pahapit kami ni Samos, ati pag'llaw
karuwana at'kka kami ni Militus.
16 Ya gara' si Paul subay da'a pahapit ni Epesos bo' mbal makalihan
maina'an ma lahat Asiya. Sabab magdai'-dai' iya palanjal tudju ni
Awrusalam bo' tasa'utna paghinang saga Yahudi ya niōnan Pentekosta.

Kapang'bba si Paul min Pagmatto'ahan ma Epesos

17 Angkanna, pagt'kka kami ni Militus, amabeya' lapal si Paul ni
Epesos, pinasampay ni saga pagmatto'ahan palhimpunan si Isa.
18 Pagt'kka pa'in sigām ni Militus, amissala si Paul, yukna,
"Kata'uwanbi kajarihanku t'ggolku bay ma deyomanbi, sangay min
tagna' kat'kkaku ni lahat Asiya.
19 Bay aku maghinang ma Panghū' Isa ma areyo' pangatayanku.
Araran bay am'ttak bohe' mataku. Bay sandalanku katiksa'an ya
pinat'kka ni aku sabab min pagisun saga Yahudi.
20 Kata'uwanbi du isab halam bay ka'lloganku ai-ai bang pa'in
makahāp ka'am. Gom pa'in bay kam nasihatanku sampay pandu'anku,
suma'an ma kaheka'an a'a, suma'an isab ma luma'bi.
21 Bangsa Yahudi maka bangsa ngga'i ka Yahudi, bay banda'anku
sali'-sali' subay ang'bba to'ongan min dusa sigām bo' papinda tudju ni
Tuhan, maka subay angandol isab ma Panghū'tam si Isa.
22 "Na buwattina'an," yuk si Paul, "itiya' na aku ni Awrusalam ma
sabab panoho'an min Rū Sussi. Mbal kata'uwanku bang ai makani-aku
mahē'.

---

* **20:7 20:7** Sangom Sabtu', hatina tagna'an llaw Ahad bang ma bistahan bangsa Yahudi.

23 Sagō' pinata'u to'ongan aku e' Rū Sussi, ma kamemon saga da'ira
ya papehē'anku in aku kinalabusu du maka pininjala'.
24 Sagō' mbal ka'lloganku kallumku bang pa'in tatalusku ai-ai bay
pangangganta' aku. Bang pa'in isab takatisku hinang bay pamahinang
aku e' Panghū' Isa, hatina magpasaplag lapal ahāp pasal ase' maka lasa
Tuhan.
25 "Bay na kam talatagku kamemon. Bay kam nasihatanku pagpar-
inta Tuhan. Maka kata'uwanku na, puwas itu mbal na kitam mag'nda'
pabalik.
26 Angkan kam haka'anku to'ongan ma llaw itu: bang aniya' min
ka'am ganta' amutawan ni deyom nalka', min ka'am du, angiyas aku.
27 Sabab halam aniya' bay limbunganku min ka'am. Bay kam
pata'uku pasal niyat maka maksud Tuhan kamemon.
28 Kamaya'-maya' kam. Upiksa'unbi isab saga a'a kamemon bay
pangandol ma ka'am e' Rū Sussi. Upiksa'unbi saga jama'a ma
palhimpunanbi ilu, ya bay pinasuku' ma Tuhan sabab min laha' si Isa
bay min kamatayna.
29 Sabab kata'uwanku, bang aku alikut na, aniya' du palamud ni
ka'am saga guru putingan, sali' hantang ero' sidda aesog. Mbal sigām
ma'ase' ma ka'am.
30 Minsan min deyomanbi ilu, ma sinosōng aniya' du magputing bo'
supaya aniya' saga bebeya'an si Isa tabowa ameya' ma sigām.
31 Kamaya'-maya' kam! Entomunbi bay ka-e'ku ma ka'am. Ma deyom
t'lluntahun alandos bay p'ttak bohe' mataku ma sababbi, pagka kam
banda'anku dangan maka dangan llaw-sangom.
32 "Na buwattina'an, pajagahanta na kam ma Tuhan. Bang pa'in kam
mura-murahan pinahōpan lapalna pasal tabangna, sabab minnē' pa-
hogot gom pa'in pangandolbi tudju ni Tuhan. Minnē' kam pinaniya'an
kahāpan, ya asal pamusaka' Tuhan ma sasuku ameya' ma iya.
33 T'ggolku ma ka'am halam aku bay anganapsuhan alta' sai-na, ai-na
ka pilakna atawa bulawanna atawa saga s'mmekna.
34 Kata'uwanbi du, bay aku magbaran angusaha bo' aniya' kalluman
kami maka saga sehe'ku.
35 Ai-ai bay hinangku he' bay pama'nda'ku ka'am panunuranbi," yuk si Paul. "Hatina in kitam subay angusaha to'ongan supaya katabangantam saga a'a ya mbal makausaha. Entomunbi bay bissala Panghū' Isa, ya yukna, 'Bang kita amuwan, labi gi' kakoyaganta min a'a binuwanan.' "
36 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy iya angōk-tu'ut magbeya'
maka sigām kamemon angamu'-ngamu' ni Tuhan.
37 Magtangisan sigām kamemon salta' sigām maggapus maka
magsiyum, pagka sigām mag'bba na maka iya.
38 Ya makasusa sigām to'ongan, ya bay yukna in iya mbal na ta'nda'
e' sigām pabīng. Manjari sinehe'an iya e' sigām tudju ni kappal.

21

Patukad si Paul ni Awrusalam

1 Makapag'bba pa'in kami maka saga a'a Epesos e', ak'tta kami bo'
patūy ni Kōs. Pag'llaw dakayu', patandan kami ni Rodos, bo' palanjal
minnē' tudju ni Patara.

2 Ma Patara pa'in, tasabu kami kappal song atulak ni Piniki. Manjari
paruwa' kami ati atulak kami minnē'.
3 Pag'nda' kami pū' Kiprus min katāhan, palabay kami min bihingna
tampal kowan bo' makatudju ni kalahatan Siriya. Tumandan kami
ni lahat Tira ati pareyo' kami maina'an, sabab aniya' duwa'an kappal
nihawas.
4 Pagka aniya' tabāk kami maina'an saga bebeya'an si Isa, pahanti'
kami ma sigām dapitu'. Bay sigām kabuwanan pangita'u e' Rū Tuhan
angkan sigām anoho' si Paul da'a subay pehē' ni Awrusalam.
5 Sagō' ta'abut pa'in llaw katulak kami minnē', sinehe'an kami e'
sigām kamemon magtautai'anak paluwas min da'ira he'. Angōk-tu'ut
kami kamemon ma bihing tampe angamu'-ngamu' ni Tuhan.
6 Aubus pa'in kami bay mag'bba maka sigām, paruwa' na kami ni
kappal, ati in sigām amole' na ni luma' sigām.

7 Manjari palanjal kami min lahat Tira bo' paleha tudju ni Tolemas.
Pagt'kka kami ni Tolemas, pinagaddatan kami e' saga bebeya'an si Isa
maina'an ati maina'an kami ma sigām dambahangi.
8 Pag'llaw dakayu' atulak na isab kami minnē' ati makatandan kami
ni Kesareya. Maina'an pa'in, magtūy kami pahanti' ma luma' si Pilip,
a'a magnanasihat lapal ahāp pasal si Isa. Si Pilip itu dakayu' a'a ma
deyom pitu' ya bay gin'llal ma Awrusalam ma waktu palabay.
9 Aniya' mpat anakna budjang amaluwas lapal Tuhan.
10 Maina'an pa'in kami daka pilambahangi, aniya' a'a at'kka pina'an
min lahat Yahudiya, ōnna si Agabus. A'a iya amaluwas lapal Tuhan.
11 Jari pasekot iya ni kami angā' sintoron si Paul, bo' yampa
angengkotan di-na tape'-tangan. Amissala si Agabus e', yukna, "Ya itu
palman min Rū Sussi: ya tag-dapu sintoron itu niengkotan du isab
buwattitu e' saga Yahudi ma Awrusalam, ati sinōngan ni pang'ntanan
bangsa saddī."

12 Pagkale pa'in kami bissala si Agabus e', magtūy kami maka saga
a'a kasehe'an inān anganjunjung ni si Paul, da'a sinō' palanjal ni
Awrusalam.
13 Sagō' anambung si Paul, yukna, "Angay kam magtangis ilu? Da'a
pahansulunbi atayku. Lilla' du aku, ngga'i ka hal niengkotan, sagō'
minsan isab aku pinapatay mahē' ma Awrusalam, bang pa'in ma sabab
ōn Panghū' Isa."
14 Pagka mbal palogos si Paul, na pahali kami anganjunjung. Yuk
kami, "Bang pa'in baya'-baya' Tuhan."

15 At'ggol-t'ggol pa'in kamahē' kami ma Kesareya, magmomos na
kami bo' palanjal tudju ni Awrusalam.
16 Aniya' isab saga bebeya'an si Isa min Kesareya bay parongan ma
kami. Jari binowa kami e' sigām ni luma' si Manason, paokoman kami.
Si Manason itu a'a Kiprus, mulid si Isa asal bay min katagna'.

Tinibaw si Yakub e' si Paul

17 Manjari itu, pagt'kka kami ni Awrusalam, sinagina kami pahāp e'
saga danakan mahē'.
18 Pagk'llat llaw pa'in, magbeya' kami maka si Paul anibaw si Yakub.
Ina'an isab pahadil saga pagmatto'ahan kamemon.

19 Aubus pa'in si Paul bay magaddatan sigām, nihaka'an sigām e'na
kamemon bay pinahinang ma iya e' Tuhan ma deyom kabangsahan
ngga'i ka Yahudi.
20 Pagkale itu, magtūy sigām ananglitan Tuhan. Yuk sigām ni si
Paul, "Bagay Paul, kata'uwannu na. Ma ibu-ibuhan na saga bangsatam
Yahudi angandol ma si Isa, a'a amogbog lullun ma sara' si Musa.
21 Bay na sigām kahaka'an pasal ka'a-i amandu'an kamemon saga
Yahudi ya pat'nna' ma kalahatan bangsa saddī, in sigām makajari
ang'bbahan sara' si Musa. Yuknu kono' ni sigām mbal na subay
magislam saga anak sigām, maka mbal na subay tinurul pangaddatan
bangsa Yahudi.
22 Na buwattinggatam na bo' ka mbal sinaggaw? Sabab tantu, takale
na e' sigām in ka'a at'kka na.
23 Ahāp bang beya'nu gara' kami itu," yuk saga matto'a inān. "Aniya'
maitu mpat a'a song anuhul bay najal sigām ni Tuhan.
24 Ameya' gi' ka ma sigām ni langgal pagkulbanan, ati palamud ka
maghinang addat Yahudi pagsussi. Subay atasannu gastu pagkulban
sigām bo' sigām makabagongan kōk sigām. Jari bang hinangnu
buwattē', kinata'uwan du e' a'a kamemon in bay panuhuma ka'a mbal
b'nnal, maka barannu amogbog du ma sara' si Musa.
25 Na, ya pasalan saga a'a min bangsa saddī magpangandol ma si
Isa, bay na sigām pabeya'an kami sulat sinō' da'a amangan ai-ai bay
paglamas ni saga ta'u-ta'u ya pagtuhanan a'a, da'a amangan laha' atawa
hayop bay pin'kkol, maka da'a isab maghinang kala'atan d'nda maka
l'lla."
26 Manjari binowa e' si Paul mpat a'a inān, ati pag'llaw dakayu'
magbeya' sigām maghinang saga addat Yahudi pagsussi. Puwas e'
pasōd si Paul ni deyom langgal pagkulbanan angahaka'an saga imam
e' bang sumiyan atangbus timpu pagsussi sigām, maka bang sumiyan
waktu panukbal pagkulban ni Tuhan e' sigām pakaniya-pakaniya.

Si Paul Sinaggaw ma Langgal Pagkulbanan

27 Sōng pa'in atangbus pitumbahangi pagsussi sigām, aniya' saga
Yahudi bay min Asiya maka'nda' si Paul ma deyom langgal pagkul-
banan. Magtūy pinapaglengog e' sigām kaheka'an a'a inān ati
binalutan si Paul.
28 Angalingan sigām pakosog, yuk-i, "Oy! Ka'am saga a'a Isra'il!
Anabang kam ba! Ya na ko' itu a'a angalatag kalahat-lahatan
amandu'an a'a kamemon. Sinagga' e'na bangsatam maka sara' si Musa,
maka langgal pagkulbanan itu. Lāgi, itiya' na isab bay bowana saga
a'a ngga'i ka Yahudi ni deyom langgal. Alumu' e'na pamudjihantam
sussi itu!"
29 Angkan buwattē' pagpa'in sigām sabab aniya' bay sehe' si Paul
ta'nda' e' saga Yahudi inān magbeya' maka iya ma deyom da'ira. Ōnna
si Trupimus, a'a Epesos ngga'i ka Yahudi. Jari pangannal sigām in si
Trupimus itu binowa e' si Paul ni deyom langgal pagkulbanan, bo' pa'in
halam.
30 Na, pasaplag kalengogan inān ni kaluha'an Awrusalam. Maglun-
dug saga kabanosan a'a pina'an bo' niagaw e' sigām si Paul, ginuyud
paluwas min deyom langgal, ati tinambol magtūy saga lawangna.

31 Salta' pa'in sigām ano'ongan amapatay si Paul, aniya' habal at'kka
pehē' ni nakura' sundalu Rōm. Ahiluhala' kono' deyom Awrusalam
inān kamemon.
32 Magtūy binowa e' nakura' saga tininti maka saga sundalu pasa'ut
pehē' ni tongod kahiluhala'an. Pag'nda' saga a'a ma nakura' maka ma
kasundaluhan inān, magtūy sigām pahali angandaplosan si Paul.
33 Pina'an nakura' sundalu ni si Paul anaggaw iya ati sinō' iya
niengkotan maka duwa kilikili. Puwas e' atilaw nakura' ma saga a'a
inān, yukna, “Sai a'a itu, maka ai dusana?”
34 Magbidda' ya pangolang saga a'a inān. Aniya' anambung
buwattē', aniya' anambung buwattitu. Aheya kasensongan angkan
mbal kahangpatan e' nakura' he' bang ai to'ongan sababanna. Manjari
bay soho'na saga sundaluna amowa si Paul ni deyom kuta'.
35 Ma haron kuta' pa'in, binengket iya e' saga sundalu sabab pasōng
to'ongan kalengogan a'a inān, mbal tasapad.
36 Abut-abut pangamahit saga a'a paturul ni si Paul inān, yuk sigām,
“Gom iya pinapatay!”

Anganda'awahan di-na si Paul

37 Sōng pa'in binowa e' sigām si Paul ni deyom kuta', ah'lling iya ni
nakura' sundalu, yukna, “Makajari bahā' bang aku ah'lling ni ka'a?”
Anambung nakura', yukna, “Oy, ata'u ka mag'lling Girīk?
38 Yukku ka'a ilu a'a Misil ya bay amowa saga a'a anagga' ma parinta
Rōm ma waktu palabay he'. Aniya' saga mpat ngibu mundu ma
deyo'anna, a'a magtakos kamemon bay munda'anna pehē' ni lahat
paslangan. Ka'a bahā'?”
39 Yuk si Paul, “Ngga'i ka. Aku itu Yahudi. Bay aku nianakan ma
da'ira Tarsus, ma lahat Silisi he'. A'a aku min da'ira bangsahan. Na,
tuwan, paba'irun aku kono' amissala ni saga a'a itu.”
40 Jari pinaba'id si Paul e' nakura' sundalu inān ati an'ngge iya ma
haronan kuta'. Aninyal iya ma saga a'a, supaya sigām akale ma iya.
Pahondong pa'in paghidjul sigām inān, amissala si Paul ma bahasa
Hibrani.

22

1 “Saga matto'a-danakan,” yuk si Paul, “kalehunbi da'awaku.”
2 Pagkale sigām bahasa Hibrani ya pamissalana, pahantap sigām bo'
akale pahāp. Jari buwattitu ya pamissalana ma sigām, yukna,
3 “Aku itu a'a Yahudi. Bay aku nianakan mahē' ma da'ira Tarsus, ma
lahat Silisi, sagō' sulig aku maitu ma Awrusalam. Bay aku magguru ma
si Gamaliyal, maka bay aku kapandu'an pahāp ma sara' bay pameya'an
ka'mbo'-mbo'antam. Bay aku amanuyu' maghinang ni Tuhan, buwat
kapanuyu'bi kamemon ilu ma buwattina'an.
4 Bay pinjala'ku saga a'a ameya' ma kal'ngnganan si Isa bo' supaya
sigām pinapatay. Bay sigām saggawku l'lla maka d'nda bo' ni'isi ni
deyom kalabusu.
5 Makasaksi' Imam Muwallam maka saga palhimpunan matto'a
kamemon in bissalaku itu b'nnal sadja. Bay aku pinaniya'an e' sigām
sulat pamapatut, sulat ni saga danakanta Yahudi mahē' ma Damaskus.
Angkan aku bay pehē' ni Damaskus bo' tasaggawku saga bebeya'an si
Isa mahē'. Pinilisu sigām, binowa ni Awrusalam itu bo' bininasa.”

6 “Jari itu,” yuk si Paul, “saga ugtu llaw, asekot pa'in aku ni
Damaskus, patagha' sadja aniya' sawa min deyom sulga' anahaya ma
sakalibutku.
7 Pahantak aku ni tana' ati aniya' takaleku suwala ah'lling ni aku,
yukna, ‘Saul, O Saul! Angay aku pinjala'nu?’
8 “Agsai tilawku. ‘Sai sa ka'a ilu, nakura'?’ yukku.
“Yuk sambungna, ‘Aku a'a Nasaret, ya pinjala'nu na pa'in.’
9 “Na, saga sehe'ku he',” yuk si Paul, “bay maka'nda' sawa itu sagō'
halam tahati e' sigām bang ai pamah'lling ma aku e' suwala inān.
10 Tilawku isab, ‘Ai subay hinangku, Nakura'?’
“Yuk Panghū' inān ni aku, ‘An'ngge ka, bo' ka palanjal pehē' ni
Damaskus. Nihaka'an du ka mahē' kamemon ya pamahinang Tuhan
ma ka'a.’
11 Manjari abuta aku e' silaw sawa he', angkan aku bay niambit e'
saga sehe'ku pehē' ni Damaskus.
12 “Mahē' pa'in ma Damaskus aniya' dakayu' a'a niōnan si Ananiyas.
A'a iya maga'agama ameya' ma sara'tam, maka pinagaddatan iya e'
saga Yahudi kamemon ma da'ira inān.
13 Bay pehē' si Ananiyas an'ngge ma atagku. Yukna, ‘Saul,
magdanakan kita. Maka'nda' na ka pabīng.’ Saru'un-du'un du aku
maka'nda',” yuk si Paul, “ati ta'nda'ku si Ananiyas e'.
14 Yukna, ‘Saul, tapene' ka e' Tuhan ya asal pagtuhanan ka'mbo'-
mbo'antam, bo' tata'unu bang ai kabaya'anna. Tapene' ka e'na bo'
supaya ta'nda'nu Sosoho'anna Adil, maka bo' takalenu isab suwalana
amissala.
15 Anaksi' du ka pasal si Isa. Angahaka isab ka ma a'a kamemon
pasal ai-ai bay ta'nda'nu maka takalenu.
16 Na, da'a na ka ananggu,’ yuk si Ananiyas ni aku. ‘An'ngge ka bo'
ka pinandi, tanda' in ka'a ma si Isa na. Sabbutun ōn Panghū' Isa bo'
ka asussi min paldusahannu.’ ”
17 “Manjari itu,” yuk si Paul, “bay aku pabīng ni Awrusalam
itu. Sabuku anambahayang ma deyom langgal pagkulbanan aniya'
panyata' ni aku.
18 Ta'nda'ku Panghū' Isa amissala ni aku. Yukna, ‘Parai'-dai' ka ala'an
min Awrusalam itu sabab mbal du kinahagad e' saga a'a maitu ya
panaksi'nu ma pasal aku.’
19 “ ‘Tuwan Panghū'’, yukku, ‘kinata'uwan asal e' saga a'a itu in
aku bay angalatag saga kalanggalan Yahudi bo' tasaggawku maka
tabinasaku sasuku angandol ma ka'a.
20 Ma waktu kapamapatay saga a'a ma si Esteban, ya saksi'nu he',
bay aku mahē' angaho'an hinang sigām. Bay aku pamatau'an s'mmek
saga a'a bay amapatay iya.’
21 “Sagō' anoho' gi' Panghū' Isa ma aku, yukna, ‘Ala'an na ka minnitu,
sabab papehē'ta ka ni katāhan, ni kabangsa-bangsahan ngga'i ka
Yahudi.’ ”

Si Paul dī A'a Rōm

22 Akale to'ongan saga a'a inān ma si Paul sampay tabissalana ina'an-
i, sagō' ta'abut pa'in sinibahat e'na kabangsahan ngga'i ka Yahudi,
magtūy sigām anagna' angamahit pakosog. Yuk sigām, “Papatayunbi
a'a ilu! Mbal iya manjari pinakallum.”

23 Ina'an sigām maggasud na pa'in, anganjabjaban na pa'in badju' sigām, maka e' sigām anabulakan bagunbun tudju pariyata'.
24 Manjari magpanoho'an nakura' ma saga sundaluna amowa si Paul ni deyom kuta'. Sinō' iya niraplosan maka sinumariya bo' tata'u bang angay angkan maggasud saga Yahudi he'.
25 Kaengkotan pa'in si Paul, song pa'in niraplosan, atilaw iya ni tininti ya an'ngge maina'an, yukna, “Patut bahā' daplosanbi a'a Rōm ma halam gi' bay pinalabay min sara'?”
26 Pagkale pa'in itu-i e' tininti, pehē' iya ni nakura' atilaw. Yukna, “Ai maksudnu ma a'a itu? A'a Rōm ko' iya!”
27 Angkan pehē' nakura' ni si Paul. Yukna, “Haka'in aku, a'a Rōm ka bahā'?”
“Aho',” yuk si Paul.
28 Yuk nakura', “Aku itu, aheka sīn bay pamayadku bo' aku manjari a'a Rōm.”
“Sagō' aku,” yuk si Paul, “a'a Rōm asal min kapaganak ma aku.”
29 Takale pa'in e'-i, magtūy pasebog saga a'a bay arak amariksa' si Paul. Sampay nakura', tināw isab pagta'una in si Paul a'a Rōm. Sabab iya ya bay magbaran anoho' niengkotan si Paul maka kili-kili.

Si Paul Pinatandan ni Tumpukan Maghuhukum

30 Jari bilahi mikihaka nakura' sundalu he' bang ai to'ongan panuntut si Paul e' saga Yahudi. Angkanna, pagk'llat llaw dakayu', bay soho'na nila'anan engkot si Paul. Bay soho'na isab magsakaum saga kaimaman alanga maka kamemon saga a'a min Tumpukan Maghuhukum. Ati pinatampal si Paul ni sigām.

23

1 Manjari amandang si Paul ma Tumpukan Maghuhukum inān. Yukna ma sigām, “Saga dauranakanku, abontol itikadku tudju ni Tuhan pasal bay kahinanganku, min tagna' sampay ni llaw ītu.”
2 Pagkale si Ananiyas, ya Imam Muwallam, ma bay pina'in e' si Paul e', soho'na saga a'a ma atag si Paul anampak bowa'na.
3 Yuk si Paul ni si Ananiyas, “Bininasa du ka e' Tuhan. Ahāp luwasannu sagō' ala'at deyom ataynu! Ilu ka aningkō' angahukum aku ma buwat usulan sara', sagō' ka'a ya labi-labina angalanggal sara' sabab soho'nu aku sinampak!”
4 Ah'lling ni si Paul saga a'a ma atagna inān, yuk sigām, “Imam Muwallam ya pahina'nu ilu, ya tapene' e' Tuhan!”
5 Anambung si Paul, yukna, “Saga danakanku, halam kata'uwanku in iya Imam Muwallam. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, subay da'a pah'llingantam ala'at pagnakura'an bangsatam.”
6 Manjari itu, pagga kinata'uwan e' si Paul saga a'a ma Tumpukan inān abahagi' duwa, kasehe' sigām Saddusi, kasehe' Parisi, angalingan iya patanog, yukna, “Saga danakan! Aku itu dakayu' Parisi, maka Parisi isab saga matto'aku. Itiya' aku nihukum maitu sabab angaholat aku in a'a magpatayan pinakallum pabalik min kamatay.”
7 Pagubus, anagna' na magsu'al saga Parisi maka saga Saddusi inān, angkan sigām abahagi' duwa.

8 Angkan buwattē', in saga Saddusi magpa'in halam aniya'
pinakallum pabīng min kamatay, maka halam aniya' mala'ikat atawa
umagad. Sagō' saga Parisi magkahagad pasal e'-i kamemon.
9 Jari pasōng kasensongan maina'an, maka aniya' saga guru sara'
an'ngge, a'a ameya' ma kal'ngnganan saga Parisi. Tino'ongan jawab
sigām, yuk-i, "Halam aniya' la'at tabāk kami ma a'a itu! Kalu b'nnal,
aniya' umagad atawa mala'ikat bay ah'lling ni iya."
10 Manjari karuhunan gom pa'in kasensongan inān, angkan tināw
nakura' sundalu kalu pinags'kkat pagdayaw baran si Paul e' saga a'a
maina'an. Manjari soho'na saga sundaluna pareyo' pehē' angagaw si
Paul bo' binowa ni deyom kuta' pabīng.
11 Sangom inān panyata' Panghū' Isa ni si Paul an'ngge ma bihingna.
Yukna, "Paiman ka! Bay aku kasaksi'annu maitu ma Awrusalam.
Subay aku kasaksi'annu du isab ma da'ira Rōm."

Magisun saga Yahudi Amapatay si Paul

12 Pagk'llat llaw pa'in, aniya' saga Yahudi magisun. Magsapahan
sigām di-sigām subay mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal
tapapatay si Paul.
13 Labi sigām mpatpū' puhu' bay magisun e'.
14 Manjari pehē' sigām ni saga imam alanga maka pagmatto'ahan,
amata'u. Yuk sigām, "Bay na kami magsapa in kami mbal manjari
animtim kinakan ai-ai, sat'ggol mbal tapapatay kami si Paul e'.
15 Angkanna, ka'am maka saga Maghuhukum subay amabeya' lapal
ni nakura' sundalu anambukuhan iya amowa si Paul pi'ilu ni ka'am.
Subay kam magbau'-bau' in ka'am bilahi amariksa' pahāp-hāp pasal
palkala'na he'. Jari kami itu asakap du amapatay iya ma labayan, ma
halam gi' makasampay pi'ilu."
16 Daipara aniya' kamanakan si Paul l'lla, anak danakanna d'nda,
bay makakale pasal pagisun e'. Angkan iya pehē' ni deyom kuta'
angahaka'an si Paul.
17 Jari nilinganan e' si Paul dakayu' tininti, bo' ah'lling ni iya, yukna,
"Bowahun subul itu ni nakura'nu, sabab aniya' pangahakana."
18 Binowa na iya e' tininti tudju ni nakura'na.
Yuk tininti, "Bay aku nilinganan e' si Paul, ya pilisu inān,
mikipabowa subul itu ni ka'a sabab aniya' kono' pangahakana."
19 Manjari niambit subul inān e' nakura', binowa pasaddī min
kasehe'an bo' yampa tilawna. "Ai hakanu ma aku?" yukna.
20 Anambung subul he', yukna, "Bay magisun saga nakura' Yahudi.
Pagsalung kono', niamu' ka e' sigām amowa si Paul patampal ni
Tumpukan Maghuhukum, bahasa iya pinariksa' pabīng.
21 Sagō' da'a asipun saga nakura' inān, sabab aniya' labi mpatpū' a'a
anapukan di-sigām ma bihing lān bo' tinipu si Paul. Bay na sigām
magsapahan di-sigām mbal amangan atawa anginum sat'ggol mbal
tapapatay sigām si Paul. Asakap na sigām, luwal la'a pangiddanu ya
nilagaran."
22 Yuk nakura' ni iya, "Da'a ka ah'lling ni sai-sai in aku bay haka'annu
pasal itu-i." Puwas e' pinaba'id na subul he'.

Tinandanan si Paul ni Gubnul Pilik

23 Jari itu nilinganan e' nakura' duwa tinintina. Yukna ni sigām,
"Tipununbi duwa hatus sundalu, sō'unbi magsakap pehē' ni Kesareya.
Paronganunbi isab pitumpū' sundalu magpangura' maka duwa hatus
sundalu magpamowa budjak. Subay sigām atulak lisag siyam sangom
ilu.
24 Sakapunbi isab saga kura' pangura'an si Paul, ati tandaninbi iya
pina'an ni gubnul Pilik ma halam aniya' baya-bayana."
25 Jari aniya' sulat pinabeya' e' nakura' ni gubnul. Yuk lapal sulat e',
26 "Sulat itu min aku, si Klaudi Lisiyas, pinasampay ni ka'a Pilik,
ya gubnul balbangsa.
27 Tuwan gubnul, a'a itu bay sinaggaw e' saga Yahudi, arak
pinapatay. Sagō' pagta'uku pa'in in iya a'a Rōm, magtūy aku pehē'
maka saga sundaluku anabang iya.
28 Ya kabaya'anku subay ana'u bang ai panuntut sigām ma iya,
angkan iya bay bowaku patampal ni paghukuman sigām bangsa
Yahudi.
29 Mahē' pa'in aku, tasayu na in palkala' panuntutan sigām ma
iya, palkala' pasal usulan sara' sigām. Halam aniya' bay tahinangna
pamapatayan iya atawa pamakalabusuhan iya.
30 Manjari tapata'u aku aniya' kaisunan saga Yahudi amapatay
iya. Angkan iya soho'ku tinandanan magtūy ni ka'a. Maka saga a'a
anuntutan iya, bay soho'ku pi'ilu ni ka'a bo' takalenu bang ai panuntut
sigām. Ya du ilu. Wassalam."
31 Manjari ningā' na si Paul e' saga sundalu buwat bay panoho'an
ma sigām. Ta'abut kauman Antipatri e' sigām sangom inān.
32 Pagk'llat llaw dakayu', pabīng ni kuta' saga sundalu bay magpa-
maklay he', ati pinabowa si Paul ma saga sundalu magpangura'.
33 Makasampay sigām ni da'ira Kesareya, ati ninde'an e' sigām ni
gubnul, sulat bay min nakura' sigām. Tinukbalan isab si Paul ni iya.
34 Binassa sulat e' gubnul bo' yampa tilawna si Paul bang min lahat
ingga iya. Tata'u pa'in in si Paul min lahat Silisi,
35 yuk gubnul ni iya, "Subay na at'kka saga a'a manuntutan ka'a bo'
yampa takale palkala'nu." Manjari magpanoho'an iya in si Paul sinō'
nijagahan ma deyom astana' gubnul e'.

24

Si Paul Tinuntutan e' saga Yahudi

1 Makalabay pa'in limambahangi, palūd na si Ananiyas Imam
Muwallam ni Kesareya. Aniya' isab saga pagmatto'ahan Yahudi
magbeya' maka iya, maka dakayu' abugaw niōnan si Tertullus.
Paharap sigām itu ni gubnul supaya anuntutan si Paul.
2 Kalinganan pa'in si Paul, tinagna'an e' si Tertullus panuntutna.
Yukna, "Tuwan balbangsa! Asannang to'ongan lahat kami ma sabab
kahāp kapaggubnulnu. Ya bay kahālan kami ala'at tapahāpnu na,
sabab ahāp asal pamat'nna'nu.
3 Ka'amuhan kami ma tabangnu sakahaba' waktu, maingga-maingga
lahat, maka aheya pagsukul kami ni ka'a.
4 Sagō' papu'utku gi' lapal itu bo' ka mbal sinumu," yukna. "Ya
amu'ku junjung ni ka'a, kalehun aku dai'-dai'.

5 “Tapandoga kami in a'a itu asal panganjabu. Pinahiluhala' e'na
bangsa kami Yahudi ma kaluha'an dunya. In iya pagmakōkan ma
umpigan Nasaret.*
6 Bay iya arak angalumu'an langgal pagkulbanan ma Awrusalam,
angkan iya tasaggaw kami. Ya maksud kami in iya subay pinahukum
ma buwat usulan sara' kami,
7 sagō' bay parumpās si Lisiyas nakura' sundalu inān angagaw iya
min pang'ntanan kami.
8 Puwas e' bay soho'na saga a'a anuntut pi'itu patampal ni ka'a. Na,
bang ka'a anumariya a'a itu, tata'unu du min iya bang ai sababan
angkan kami anuntutan iya.”
9 Pauyun isab saga Yahudi he' anuntutan si Paul. Yuk sigām in bay
binissala e' si Tertullus inān b'nnal sadja.

Panganda'awa si Paul ma Alopan si Pilik

10 Manjari sininyalan si Paul e' gubnul, sinō' amissala. Yuk si Paul ni
gubnul, “Kinōgan aku anganda'awahan di-ku ma alopannu, tuwan,
sabab kata'uwanku at'ggol na pamal'ngngannu sara'nu ma bangsa
kami itu.
11 Aluhay ko' itu pinariksa'. Aniya' na sangpū' maka duwang'llaw
buwattina'an, tuwan, bay aku patukad ni Awrusalam anambahayang.
12 Halam aku bay ta'abut e' saga Yahudi itu maglugat maka sai-na ma
deyom langgal pagkulbanan. Halam aku bay ta'abut amahiluhala' saga
a'a, ai na ka ma deyom kalanggalan sigām, ai na ka ma kamaina'anan
saddī ma jadjahan da'ira Awrusalam.
13 Halam isab aniya' mattanna pamaluwas saga a'a itu palsaksi'an
panuntut sigām ma aku.
14 Sagō', magsab'nnal aku, tuwan, Tuhan kapangkatan kami ya
pagta'atanku samantala' aku ameya' ma kal'ngnganan si Isa, ya
pinagōnan e' sigām ‘umpigan pagokatan.’ Sagō' kahagadku asal
kamemon ya tasulat ma deyom sara' si Musa maka ma deyom Kitab
Kanabi-nabihan.
15 Sali' du aku maka sigām aholat ma Tuhan in manusiya' kamemon,
ahāp maka ala'at, pinakallum pabīng.
16 Angkan aku amanuyu' to'ongan bang pa'in apote' atayku tudju ni
Tuhan, sampay ni pagkahiku manusiya'.
17 “Manjari itu, pila-pilantahun kalikutanku min Awrusalam, bay
aku pabīng pehē' amowa sīn panarakkaku saga a'a bangsaku, sampay
maghinang kulban ni Tuhan.
18 Na, ma sabu pa'in aku maghinang e'-i, bay aku ta'abut e' saga a'a itu
ma deyom langgal pagkulbanan. Baha'u bay talusku hinang pagsussi.
Kulang isab a'a bay ma atagku inān maka halam aniya' bay lengog.
19 Sagō' aniya' saga Yahudi min lahat Asiya bay maina'an. Bang
aniya' ganta' panā' saga a'a inān ma aku, arapun sigām maitu
anuntutan aku.
20 Saguwā', pagka sigām halam maitu, pabissalahun na saga
Awrusalam itu. Sō'un sigām angahaka bang dusa ai bay panuntutan
aku, waktu kapanumariya aku e' Tumpukan Maghuhukum he'.
21 Sabab halam aku bay katōngan dusa, luwal bahā' ya bay
pangalinganku sabuku an'ngge ma dahuan sigām, ya yukku, ‘Ya

* **24:5 24:5** Umpigan Nasaret: hatina saga a'a ya ameya' ma si Isa, a'a Nasaret.

angkan aku hukumbi ma buwattina'an, ma sabab kahagadku in a'a
magpatayan pinakallum du pabīng'." Minnē' akatis da'awa si Paul.
22 Manjari pinahondong pagbissala inān e' si Pilik sabab kasaku-
panna asal pasal kal'ngnganan si Isa Al-Masi. Yuk si Pilik, "Subay na
at'kka pi'itu nakura' Lisiyas bo' yampa paluwasku hukumanku."
23 Puwas e' bay soho'na dakayu' kapitan inān anganjagahan si Paul
ma mbal sakit asigpit kat'nna'anna. Saga bagayna subay pinarūl
amowahan iya napakana.
24 Apuwas pa'in daka pilambahangi, pina'an si Pilik maka h'ndana
si Drusilla, d'nda Yahudi. Pinalinganan e'na pina'an si Paul ati pakale
iya ma pamissala si Paul pasal pangandol tudju ni si Isa Al-Masi
25 Amissala na pa'in si Paul ma pasal a'a subay angahinang
kabontolan maka subay amaggat ma napsuna ala'at. Binissala e'na
isab hukuman ya pinat'kka e' Tuhan ma saga manusiya' ma llaw
sinōng. Pagkale si Pilik ma bissala si Paul itu, magtūy iya tināw ati
yukna ma si Paul, "Makajari na ka ala'an. Lingananta pa'in ka pabīng
bang aku bilahi."
26 Lāgi aholat si Pilik kalu kabuwanan sīn pagmamhu' e' si Paul,
angkan si Paul araran pinalinganan e'na bo' magsuli-suli maka iya.
27 Makalabay pa'in duwantahun, paganti' si Purkiyus Pistus min si
Pilik maggubnul. Malaingkan bilahi kinahāpan si Pilik e' saga Yahudi,
angkan tahanna lagi' si Paul ma deyom kalabusu.

25

Anganda'awa si Paul ma Alopan Gubnul Pistus

1 Palabay pa'in t'llung'llaw min kat'kka si Pistus ni lahat paggubnu-
lanna inān, patukad iya min Kesareya tudju ni Awrusalam.
2 Ma Awrusalam pa'in, pina'an ni iya saga kaimaman alanga maka
saga nakura' bangsa Yahudi amowa saga tuntut sigām ma si Paul.
Angamu' sigām junjung ni si Pistus
3 bang pa'in soho'na si Paul pinapinda ni Awrusalam. Bay sigām asal
magkaisunan angahapa'an iya ma labayan bo' pinapatay.
4 Sagō' anambung si Pistus, yukna, "Ina'an si Paul tinahan ma
Kesareya ma deyom kalabusu, maka song aku palūd pina'an pabīng.
5 Paronganunbi ma aku ni Kesareya saga a'abi taga-kapatut. Tun-
tutinbi iya maina'an bang aniya' bay tahinangna ala'at."
6 Saga walu' atawa sangpū' bahangi ya kat'nna' si Pistus ma sigām ma
Awrusalam bo' yampa palūd ni Kesareya. Pag'llaw dakayu', aningkō'
iya ma bilik paghukuman bo' soho'na si Paul pinasōd pina'an.
7 Pagsōd pa'in si Paul, pinagtimukan iya e' saga Yahudi ya bay palūd
min Awrusalam. Tinuntutan iya e' sigām tuntut abuhat, sagō' halam
aniya' kamattanan sigām.
8 Manjari anganda'awahan di-na si Paul, yukna, "Halam aniya' bay
tahinangku langgal sara' ma bangsa kami Yahudi. Halam aniya' bay
tahinangku kala'atan tudju ni langgal pagkulbanan, atawa ni Sultan
Mahatinggi bangsa Rōm."
9 Sagō' si Pistus, pagka kabaya'anna kinahāpan e' saga Yahudi, atilaw
ni si Paul, yukna, "Angaho' ka bahā' bang ka pinatukad pabīng ni
Awrusalam, bo' ka hukumku maina'an ma sabab saga tuntut ma ka'a
itu?"

10 Yuk si Paul, “Itiya' aku an'ngge ma paghukuman Sultan Mahatinggi. Wajib aku sinara' maitu. Kasakupannu asal, tuwan gubnul, halam aku bay makabuwan kala'atan ma saga Yahudi.
11 Bang sab'nnal-b'nnal aku bay makalanggal sara', atawa bang aniya' bay tahinangku patut pamapatayan aku, maglilla' du aku. Sagō' bang ngga'i ka b'nnal ya panuntut e' saga a'a itu ma aku, halam sai-na taga-kapatut ang'nde'an aku ni pang'ntanan sigām. Amu'ku tinukbalan nihukum e' Sultan Mahatinggi!”
12 Aubus pa'in si Pistus bay makapagisun maka saga bag'llalna, sambunganna si Paul, yukna, “Pagka ka bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, pinapehē' na ka.”

Angaru si Pistus ma Sultan Agrippa

13 At'ggol-t'ggol pa'in minnē', at'kka pina'an ni Kesareya sultan Agrippa maka danakanna d'nda si Bernike. Pina'an sigām anibaw si Pistus, pagaddat sigām ma iya.
14 Maina'an pa'in sigām daka pilambahangi, pinahatian sultan e' si Pistus pasal palkala' si Paul. Yuk si Pistus, “Aniya' maitu dakayu' pilisu bay tinahan e' si Pilik.
15 Pagpehē'ku ni Awrusalam, bay aku kabowahan tuntut e' saga kaimaman alanga maka saga pagmatto'ahan Yahudi. Bay aku niamu' e' sigām amat'nna'an iya hukuman.
16 “Sagō' bay sigām haka'anku, ngga'i ka addat kami bangsa Rōm anōngan sai-sai pinat'nna'an hukuman bang halam gi' bay pinapagtampal dahū maka saga a'a bay anuntutan iya. Aniya' isab waktu kapanganda'awana dahū.
17 Angkan ko', pagt'kka pi'itu saga a'a anuntut e', halam aku bay amabiyal. Pag'llaw dakayu', bay aku aningkō' magtūy ma bilik paghukuman, ati soho'ku si Paul itu binowa pareyom.
18 Jari an'ngge saga a'a anuntutan iya. Pangannalku aniya' dusa aheya panuntutan sigām ma si Paul, sagō' halam.
19 Ya palkala' sigām hal pagjawaban pasal agama sigām, maka pasal dakayu' a'a amatay niōnan Isa. Pinagpa'in a'a inān e' si Paul asal allum.
20 Na,” yuk si Pistus, “pagka mbal kata'uwanku bang buwattingga subay pamariksa'ku ma saga palkala' buwattē', bay tilawku si Paul bang iya bilahi pinatukad ni Awrusalam bo' nihukum mahē'.
21 Saguwā' angamu' iya pinatandan palkala'na ni Sultan Mahatinggi ma Rōm bo' sinalassay mahē'. Angkan iya soho'ku tinahan maitu pinajagahan sampay aniya' waktu pamasampay iya ni paghukuman Sultan Mahatinggi.”
22 Ah'lling si Agrippa ni si Pistus, “Bilahi aku akale ma a'a itu,” yukna.
“Takalebi du iya salung,” yuk si Pistus.

Si Paul Binowa Paharap ma Sultan Agrippa

23 Pag'llaw dakayu', at'kka pina'an si Agrippa maka si Bernike. Angulinting sigā e' pamulawan maka pamakay angillap, magmahaldika' to'ongan hinabu sigā pasōd ni luma' mairan. Ina'an isab saga nakura' sundalu maka saga a'a bangsahan min lahat ina'an. Magpanoho'an si Pistus, ati binowa si Paul pareyom.
24 Ma deyom pa'in, yuk si Pistus ni si Agrippa, “Tuwan Sultan, sampay ka'am kamemon makasabuhan kami! Itiya' ta'nda'bi dakayu'

a'a ya bay tinuntutan ni aku e' saga Yahudi kamemon, e' saga Yahudi
min lahat itu maka saga Yahudi min Awrusalam. Bay sigām angamahit
sidda, in a'a itu kono' subay pinapatay saru'un-du'un.
25 Sagō' halam aniya' sababan tabākku pamapatayan iya. Jari, pagka
iya bilahi tinukbalan ni Sultan Mahatinggi, aniya' niyatku amabeya' iya
pehē'.
26 Sagō' halam aniya' tantu sababanna panulatanku ni Panghū'ku
Sultan," yuk si Pistus. "Angkan iya bay bowaku pa'alop ni ka'am, ya
lagi'na bang ni ka'a, Sultan Agrippa. Ya angkan palkala' itu pinariksa'
pabalik, kalu aniya' tabākku sababan bo' sinulat pinabeya' ni Sultan
Mahatinggi.
27 Sabab bang ma aku," yukna, "mbal taluwa' bang kita anukbalan
pilisu ni sara' alanga, bo' mbal tatugila' bang ai panuntut ma iya."

26

Si Paul Amissala ma Matahan Sultan Agrippa

1 Sakali itu amissala na si Agrippa ni si Paul, yukna, "Paba'idta na ka
anganda'awahan di-nu." Manjari aninyal si Paul maka tanganna bo'
yampa anagna' anganda'awa.
2 "Tuwan sultan Agrippa," yukna, "kinōgan aku sabab ka'a ya
pa'alopanku llaw itu bo' aku makada'awa pasal bay panuntut e' saga
Yahudi.
3 Sabab kasakupannu ya addat Yahudi kamemon maka saga
pasu'alan sigām. Angkan aku pama'ap ni ka'a, bang pa'in ka mbal
sinumu akale ma aku.
4 "Kinata'uwan asal e' saga Yahudi kamemon bang buwattingga bay
tebongku sangay min kaonde'ku ma deyom kakampunganku, sampay
isab mahē' ma Awrusalam.
5 At'ggol na pakata'u sigām ma aku. Kinata'uwan du e' sigām
kapamogbogku ma kal'ngnganan saga Parisi. Halam aniya' makasali'
ni saga Parisi bang bogbog du harap ni sara' agama Yahudi.
6 Tu'ud saga Yahudi inān mbal bilahi amuwan saksi' ma pasalku.
Na buwattina'an," yuk si Paul, "itiya' aku nihukum ma sabab
pangaholatku in bay janji' Tuhan ni kamatto'ahan kami atuman du.
7 Ya du isab e'-i niholat e' saga bangsa kami Yahudi kasangpū' maka
duwa, salta' pa'in sigām magta'at ni Tuhan llaw-sangom. Tuwan
sultan, ya angkan aku tinuntutan e' saga pagkahiku Yahudi, ma sabab
pangaholatku itu.
8 Ka'am saga kasehe' ilu! Angay kam mbal makapam'nnal in Tuhan
amakallum a'a min kamatay?
9 "Minsan aku, ya pangannalku tagna' subay aku amuspusan
kosogku anagga' si Isa, a'a Nasaret.
10 Ya na he' kahinanganku, waktu tagna' ma Awrusalam. Bay aku
kabuwanan kapatut e' saga imam alanga, angkan aheka a'a suku'
Tuhan bay isiku ni deyom kalabusu. Ta'abut pa'in sigām pinat'nna'an
hukuman ni kamatay, bay aku pauyun angaho'.
11 Min heka isab sigām bay pabinasaku ma deyom saga kalanggalan
kamemon, bo' supaya sigām tapissoko' ang'bba min pameya' sigām ma
si Isa. Mamarahi pasu' atayku ma sigām, angkan sigām bay abutku ma
saga kalahatan bangsa saddī supaya sigām kala'uganku.

12 “Ya na he' bay angutku, ya angkan aku bay pehē' ni Damaskus
amowa kapatut maka sulat panoho'an bay pamuwan aku e' saga
nakura'.
13 Na, tuwan Sultan,” yuk si Paul ni si Agrippa, “augtu pa'in llaw,
hinabuku ma labayan, aniya' bay ta'nda'ku sawa min deyom sulga',
asilaw gi' min llaw. Anahaya sawa he' ma tongodku sampay ma saga
a'a bay sehe'ku magl'ngngan e'.
14 Pahantak kami kamemon ni tana'. Jari aniya' takaleku suwala
ah'lling ma bahasa Hibrani, yukna, ‘Saul! O Saul! Angay aku
pinjala'nu? Kap'ddi'an du ka pagga aku sagga'nu, sali' sapantun sapi'
ya kap'ddi'an bang sipa'na tungkud dapuna.’

15 “ ‘Sai sa ka'a ilu, Nakura'?’ yukku.

“Yukna, ‘Aku si Isa, ya pinjala'nu na pa'in.
16 Saguwā' an'ngge na ka to'ongan,’ yukna. ‘Ya po'on aku papa'nda'
itu ni ka'a bo' ka pene'ku. Kawakilan ka angahaka ma saga a'a pasal
in aku bay ta'nda'nu llaw itu, maka ma pasal ai-ai ya pa'nda'anku ni
ka'a ma sinosōng.
17 Papuwasta du ka min pang'ntanan saga pagkahinu Yahudi, maka
min pang'ntanan bangsa saddī, ya song pamapehe'anku ka'a,
18 supaya sigām tabowanu papinda min kalendoman tudju ni
kasawahan, min pang'ntanan nakura' saitan tudju ni okoman Tuhan.
Manjari ta'ampun du karusahan sigām sabab min pangandol sigām
ma aku,’ yuk si Isa, ‘ati pinalamud sigām ni deyoman saga a'a tapene'
e' Tuhan.’
19 “Angkan ko', tuwan Sultan,” yuk si Paul, “halam bay tasagga'ku
ya bay pa'nda' ni aku inān min sulga'.
20 Jari magnasihat na aku. Bay tagna'anku ma Damaskus, puwas e'
ma Awrusalam, bo' ma kaluha'an lahat Yahudi, sampay isab ma saga
a'a ngga'i ka Yahudi. Bay pandu'anku sigām kamemon subay ang'bba
to'ongan min dusa sigām bo' papinda ameya' ma Tuhan. Maka subay
isab aniya' kahinangan sigām ahāp paltanda'an in sigām ang'bba na
min dusa.
21 Ya na ko' he' sababanna angkan aku bay sinaggaw e' saga Yahudi
mahē' ma deyom langgal pagkulbanan. Tino'ongan aku e' sigām, arak
pinapatay,
22 daipara tinabangan na pa'in aku e' Tuhan sampay ni kabuwatti-
tuhan. Angkanna aku itiya' an'ngge maitu anaksi' ni saga a'a kamemon
areyo'-alanga. Sali' du bissalaku itu maka bay binissala e' saga kanabi-
nabihan ma masa awal e', maka e' si Musa, ma pasal pakaradja'an ma
sinosōng.
23 Yuk pangallam sigām in Al-Masi subay makananam kabinasahan
maka kamatay. Maka Al-Masi ya pinakallum min kamatay dahū min
kamemon, bo' buwananna kasawahan pikilan saga Yahudi maka ngga'i
ka Yahudi, supaya sigām kalappasan min hukuman dusa.”

24 Sakali itu, salta' pa'in si Paul anganda'awahan di-na buwattē',
pinahitan iya e' si Pistus, yukna, “Paul! Binelaw ka! Dumasiyaw pahāp
kalanga pangadji'nu, ya na makabelaw ka'a ilu.”

25 Anambung si Paul, yukna, “Tuwan Balbangsa, ngga'i ka aku
binelaw. B'nnal sadja maka ahantap bissalaku itu.

26 Kata'uwannu asal, tuwan Sultan, pasal kahālan itu. Angkan aku
makatawakkal amissala ni ka'a sabab makatantu aku in kamemon bay
pat'kka itu kasakupannu asal. Halam itu bay kalimbungan.
27 Tuwan sultan Agrippa," yuk si Paul, "magsab'nnal ka bahā' ma bay
kallam saga kanabi-nabihan? Kata'uwanku in ka'a ilu magsab'nnal."
28 Yuk si Agrippa ni si Paul, "Ma pikilannu bahā' tabowanu aku
magalmasihin?"
29 Yuk si Paul, "Buwattina'an ka atawa ma sinosōng, ya amu'-amu'ku
ni Tuhan bang pa'in ka'a, tuwan sultan, sampay saga a'a kamemon ya
akale ma aku llaw itu, pasali' ni aku. Ya sadja subay mbal kasali'anbi
ya kilikili pangengkot aku itu."
30 Sakali an'ngge sultan maka gubnul maka si Bernike min pan-
ingkō'an sigām, sampay saga sehe' sigām magtingkō'an inān.
31 Pagluwas sigām minnē', magsuli-suli sigām. Yuk sigām, "Halam
aniya' sababan pamapatayan atawa pamakalubusuhan a'a inān."
32 Yuk si Agrippa ni si Pistus, "Bang iya halam bay makalandu'
mikitukbal ni Sultan Mahatinggi, bay iya tapal'ppa."

27

Si Paul Palintas ni Da'ira Rōm

1 Tagara' pa'in in kami subay pinatulak ni Itali, si Paul maka saga
pilisu kasehe' bay pinajagahan ma si Juliyus, dakayu' kapitan ma saga
sundalu Rōm. Magnakura' iya ma damba'an sundalu niōnan Ba'anan
sundalu Sultan Mahatinggi.
2 Paruwa' kami ni dakayu' kappal min lahat Aramittu, marai' na
atulak ni saga lahat paghapit-hapitan ma bihing lahat Asiya. Manjari
ak'tta na kami min Kesareya he'. Ameya' isab ma kami si Aristarkus
a'a Makidunya min da'ira Tessaloneka.
3 Pagk'llat pa'in llaw dakayu', pahapit kami ni Sidun. Kinahāpan si
Paul e' si Juliyus. Pinaba'id iya anibaw saga bagayna ma lahat Sidun
e', bo' iya tatabang e' sigām ma ai-ai kakulanganna.
4 Makalanjal pa'in kami minnē', anusulan kami min limbu pū' Kiprus
sabab anagga' baliyu.
5 Puwas e' palintas kami ni dambila' s'llang, min dilaut Silisi maka
Pampiliya, bo' yampa kami makatandan ni Mira, dakayu' kauman ma
lahat Likiya.
6 Aniya' kappal ta'nda' e' kapitan mahē', kappal min da'ira Iskandari
song atulak palanjal ni Itali. Jari pinariyata' kami e'na pina'an bo'
atulak na.
7 Agon kami mbal pasōng ma deyom daka pilambahangi. Kahunitan
kami tumandan ni kauman Kinidus. Manjari itu, pagka alandos baliyu,
mbal kami makasangsang angkan kami palabay min limbu pū' Kerete,
min dilaut tōng Salmone.
8 Anusul-nusul kami min bihing deya, maka kahunitan kami isab
makat'kka ni lo'ok, ya niōnan Parunggu'an Asalamat. Asekot-sekot isab
inān ni da'ira Laseya.
9 Pagka at'ggol-t'ggol kami maina'an, mbal na kami makalanjal
sabab piligdu. Palabay na waktu pagpuwasa ati timpu pamaliyu lagi'.
Ginara'an saga a'a inān e' si Paul, yukna,

10 “Saga tuwan, ma pandogahanku, bang kitam ganta' palanjal min-
nitu, asiya-siya kitam. Piligdu, magka'at kappal itu maka duwa'anna,
maka aniya' isab amatay.”
11 Sagō' kapitan saga sundalu he', tabowa magkahagad ma bissala
nakura' kappal maka tag-dapu. Jari halam sigām bay ameya' ma gara'
si Paul.
12 Ya parunggu'an inān mbal ahāp paglihanan bang salta' timpu
pamaliyu, angkan kaheka'an saga a'a inān bilahi ak'tta minnē' tudju ni
lahat Pinik, bang pa'in mura-murahan makatandan, ati bo' pinalabay
timpu pamaliyu maina'an. Pinik he' dakayu' parunggu'an ahāp ma pū'
Kerete, patampal ni hilaga' maka satan.

Baliyu Alandos ma Dilaut

13 Manjari itu, pagka aniya' baliyu satan mbal sakit akosog, kinabā'
e' saga a'a inān ahāp na tinawakkalan bay kagara'an sigām. Angkan
nihella' na sau bo' yampa kami anusul min bihing pū' Kerete.
14 Sagō' mbal gi' at'ggol patumbuk na baliyu min deya, baliyu
habagat.
15 Jari katumbukan kami e' baliyu. Mbal na tasagga' kami baliyu he',
angkan kami pabīng munda' ati hal kami magpatūt la'a.
16 Makalabay pa'in kami min limbu Kauda, pū'-pū' ariki', yampa
kami makabaggot buti-buti bay tundanan e', sagō' kahunitan gi' kami.
17 Taruwa' pa'in buti-buti e' sigām ni diyata' kappal, magtūy binaggot
baran kappal maka k'llat bo' mbal pasisa tapi'na. Puwas e', pagka
sigām tināw binowa pasanglad ni kat'bbahan asekot pehē' ni Libiya,
pinahagmak leha e' sigām. Manjari kappal e' pinasagaran e' sigām
tabowa e' baliyu.
18 Abinasa kami sidda e' goyak angkanna pagk'llat llaw dakayu',
anagna' sigām animanan saga duwa'an kasehe'.
19 Ta'abut pa'in kat'llumbahangina, tinimanan e' sigām kapanyapan
kappal takapin.
20 Daka pilambahangi kami halam bay maka'nda' mata llaw atawa
bitu'un. Halam isab aniya' kahondongan baliyu. Angkan kami mbal
na magniyat lappasan.
21 Sakali itu, pagka at'ggol saga a'a inān halam bay makakakan,
an'ngge si Paul ma t'ngnga' sigām amissala. “Saga bagay,” yukna,
“arapun bay beya'bi kagara'an da'a subay atulak min pū' Kerete. Bang
bay aku beya'bi mbal kitam bay magka'at maka halam aniya' ai-ai
alungay.
22 Sagō' buwattina'an soho'ta kam paiman, sabab halam du aniya'
min ka'am amatay. Luwal du kappal itu magka'at.
23 Sabab dibuhi',” yuk si Paul, “aniya' bay panyata' ni aku dakayu'
mala'ikat min Tuhan ya asal pagta'atanku. Aku itu palsuku'anna asal.
24 Yuk mala'ikat ni aku, ‘Paul, da'a ka tināw. Subay ka paharap ni
Sultan Mahatinggi. Pinakallum du isab saga sehe'nu ma kappal itu,
ma sabab kahāp Tuhan ma ka'a!’
25 Angkan, saga bagay,” yuk si Paul, “subay kam aiman. Sabab
angandol aku ma Tuhan in bay pamissalana ma aku maujud du.
26 Sagō' tabowa du kitam e' baliyu paragsa' ni dakayu' pū'.”
27 Manjari itu, ta'abut pa'in sangpū' maka mpat bahangi min katagna'
badju inān, tapepe na pa'in kami e' baliyu ma olangan s'llang Adriya.

Sōng-sōng pa'in tonga' bahangi, tapandoga e' saga a'a kappal inān in kami asekot na ni bihing lahat.
28 Angkan tin'kkad deyo' inān bo' kinata'uwan bang pila lalomna. Jari t'kkaranna he' aniya' saga duwampū' d'ppa. Mbal at'ggol tin'kkad pabīng, ati sangpū' la'a maka limand'ppa.
29 Tināw sigām tabowa paragsa' ni kabatuhan, angkan sigām angahūg mpat sau min buli' kappal bo' yampa sigām aminta-minta bang pa'in al'kkas pak'llat llaw.
30 Saga a'a maghinang ma kappal inān bay pasulay alahi. Magbau'-bau' sigām angahūg saga sau min munda' kappal, sagō' ina'an sigām bay anontonan buti-buti tudju ni tahik.
31 Sagō' ah'lling si Paul ni kapitan maka ni saga sundalu, yukna, "Bang saga a'a inān mbal pat'ttog ma kappal, magmula du kam!"
32 Angkan kin'ttob e' saga sundalu lubid bay panonton buti-buti. Hal pinal'bbos ni tahik.
33 Apote' pa'in sobangan, nilogos sigām kamemon e' si Paul, sinō' amangan. Yukna, "Kasangpū' na maka mpat bahangi llaw itu ya pagsusabi. Halam kam bay makatimtim ai-ai.
34 Angkan kam logosku subay amangan, bo' kam makatatas. Sabab minsan hal dalamba bu'unbi mbal du magmula."
35 Akatis pa'in e' si Paul ah'lling, angā' iya tinapay ati bo' pinagsukulan e'na ni Tuhan ma alopan sigām kamemon. Puwas e' pinagpōng e'na tinapay bo' iya amangan.
36 Jari itu pahogot atay sigām ati amangan sigām kamemon.
37 Aniya' kami duwa hatus maka pitumpū' maka nnom a'a bay ma diyata' kappal e'.
38 Maka'ssohan pa'in sigām, tinimanan e' sigām ni tahik saga buwas tirigu ya ma deyom mohang, bo' supaya palantung kappal inān.

Magka'at Kappal

39 Pag'llaw pa'in halam takilā e' saga a'a kappal bang pū' ai ya pata'nda' inān, sagō' aniya' ta'nda' e' sigām lo'ok taga-gusung ma bihing. Ya paggara' sigām, bang makajari, pinasanglad kappal pina'an ni gusung.
40 Angkan kinehet e' sigām engkot saga sau, ni'bbahan ma deyom tahik. Nihubaran isab lubid bay pamaggot saga bansān. Puwas e' pinat'ngge e' sigām leha-leha ma munda' bo' tabowa e' baliyu patandan ni bihing.
41 Sagō' makaragsa' sigām ni kahanggalan. Amalut munda' kappal, mbal pajudjal, maka buli'na he' abagbag e' goyak.
42 Maggara' saga sundalu inān amapatay saga pilisu kamemon bo' supaya halam aniya' makalangi ni bihing alahi.
43 Sagō' nakura' sigām inān mbal bilahi ni'inay si Paul, angkan lāngna saga sundalu, sinō' da'a angalanjalan e'-i. Gom pa'in soho'na saga a'a inān, sasuku ata'u palangi, palaksu dahū ni deyom tahik bo' palangi kaleya.
44 Saga a'a kasehe'an sinō' paturul, ameya' pagūng ma papan atawa ma kayu bay magka'at ma kappal inān. Manjari tabuwattē' kami kamemon, makatandan ni bihing, halam ainay.

28

Ma Pū' Malta

1 Makatandan pa'in kami ma halam aniya' baya-baya, aniya' anga-
haka'an kami in pū' inān niōnan Malta.
2 Asidda kami kinahāpan e' saga a'a Malta inān. Nirokotan e' sigām
api sabab anagna' na angulan maka ahaggut na, ati pina'idda kami
kamemon e' sigām.
3 Si Paul inān bay animuk engas-engas pangayu, dap'kkosan. Ma
sabuna pa'in amat'nna' kayu inān ma api, aniya' sowa abisa paluwas
sabab min pasu'na. Jari sowa ina'an pakeket ma tangan si Paul.
4 Pag'nda' saga a'a Malta ma sowa ina'an pagantung ma tangan si
Paul, magtūy sigām magupama dangan maka dangan, yuk-i, "Tantu
a'a itu bay amapatay, sabab minsan iya bay makapuwas min deyom
tahik, tu'ud mbal katangguhan kadalna."
5 Sagō' sowa inān hal pinessekan e' si Paul tudju ni deyom api ma
halam ainay.
6 Angagad-ngagad na pa'in saga a'a Malta inān kalu ang'tting tangan
si Paul, atawa amatay saru'un-du'un. Sagō' at'ggol-t'ggol pa'in e' sigām
angagad, bo' halam aniya' la'at tum'kka ni baran si Paul, apinda pikilan
sigām. Yuk sigām, "Dakayu' tuhan ko' a'a itu!"
7 Na, aniya' ma kasekotan ina'an saga huma si Publiyus, ya datu' ma
pū' inān. Binowa kami ni humana ati sinagina kami e'na pahāp-hāp.
Pina'idda kami e'na ma deyom t'llumbahangi.
8 Ina'an asal mma' si Publiyus palege sabab apasu' iya, maka
magsungi'-sungi'. Pasōd si Paul ni deyom bilikna bo' angamu'-ngamu'
ni Tuhan ma pasalna. Pinat'nna' isab tangan si Paul ni baran matto'a
he', magtūy iya kauli'an.
9 Pagka buwattē', pina'an na isab ni si Paul sasuku taga-saki ma pū'
inān, ati kauli'an du isab sigām.
10 Aheka bay pamuwan e' saga a'a inān pangahulmat kami, ati song
pa'in kami atulak, niruwa' e' sigām ni kappal ai-ai kagunahan kami
palutu'.

Pagtulak ni Rōm

11 Aniya' kami t'llumbulan ma pū' Malta inān bo' yampa kami ak'tta
minnē'. Ya pameya'an kami kappal min Iskandari bay palihan ma pū'
inān t'ggol bay timpu pamaliyu.
12 At'kka kami ni da'ira Sirakus, ati t'llumbahangi ya kahanti' kami
maina'an
13 bo' yampa kami palaus minnē' tudju ni lahat Rigiyum. Pag'llaw
dakayu', baliyu satan na ati duwambahangi bo' kami at'kka ni kauman
Putiuli.
14 Aniya' tabāk kami saga bebeya'an si Isa maina'an. Sinō' kami
paokom ma sigām saga dapitu'. Puwas e' palaus kami amaklay ni da'ira
Rōm.
15 Takale pa'in e' saga bebeya'an si Isa ma Rōm in kami at'kka na,
magtūy sigām bay pa'abut ni tiyanggi Appiyus maka ni kauman T'llu-
Kadday anampang kami. Pag'nda' si Paul ma sigām, magsukul iya ni
Tuhan ati pahogot atayna pabīng.
16 Makat'kka pa'in kami ni da'ira Rōm, pinaba'id si Paul magluma'an
di-na. Aniya' dakayu' sundalu anganjagahan iya.

Si Paul Magnasihat ma Da'ira Rōm

17 Palabay pa'in t'llumbahangi, nilinganan e' si Paul saga
kanakura'an Yahudi ya maglahat maina'an, sinō' patimuk. Atimuk
pa'in, yuk si Paul ni sigām, "Saga dauranakanku, halam aniya'
dusaku ma pagkahiku Yahudi, maka halam aniya' palsagga'anku ma
pangaddatan ka'mbo'antam. Sagō' minsan buwattē', bay aku sinaggaw
sampay pinakalabusu e' saga Yahudi ma Awrusalam, bo' sinōngan e'
sigām ni pang'ntanan bangsa Rōm.
18 Bay aku sinumariya e' saga bag'llal Rōm. Jari bilahi na sigām
amal'ppa aku sabab halam aniya' tapiha e' sigām sababan pamap-
atayan aku.
19 Sagō' mbal to'ongan amarūl saga Yahudi he' bang aku ganta'
pinal'ppa, angkan halam aniya' tahimangkanku saddī min mikitukbal
ni Sultan Mahatinggi ma Rōm itu. Saguwā', minsan buwattē', halam
aniya' panuntutku ma saga pagkahiku Yahudi.
20 Angkan kam bay amu'ku pi'itu bo' kitam mag'nda' maka mag-
bissala, supaya kata'uwanbi bang ai ya maksudku. Itiya' aku
niengkotan maka kilikili ma sabab pameya'ku ma a'a dakayu'-kayu'
ya holattam bangsa Isra'il."

21 Yuk saga a'a magtimukan inān ni si Paul, "Halam kami bay
makasambut sulat min lahat Yahudiya ma pasalannu. Halam isab
aniya' saga danakantam Yahudi bay pi'itu minnē' amowa haka atawa
tuhuma ala'at bang ma sababannu.
22 Sagō' bilahi kami akale bang ai kapam'nnalannu. Sabab kata'uwan
kami, ya pandu' pameya'annu ilu binissalahan na pa'in ala'at e' saga
a'a ma sabarang lahat."

23 Manjari itu, maggara' sigām maka si Paul bang sumiyan
pamissalana ma sigām. Ta'abut pa'in llawna, aheka sigām bay pina'an
ni luma' pahanti'an si Paul e'. Min subu-subu sampay ni kasangoman
pinahatian sigām e' si Paul maka ninasihatan pasal kapagparinta
Tuhan. Tinō'an sigām bang ai bay tasulat ma deyom Sara' si Musa
maka ma Kitab Kanabi-nabihan, bo' sigām kamattanan sampay tabowa
magkahagad ma si Isa.
24 Aniya' min sigām tabowa magkahagad ma bissalana, maka aniya'
halam.
25 Minnē' aniya' pagsu'al sigām. Ma song pa'in sigām amole', aniya'
gi' bissala si Paul ma sigām, yukna, "Atumlang na bay pangallam Rū
Sussi, ya bay pinalatun e' nabi Isaya ni saga ka'mbo'-mbo'anbi.
26 Sabab ya itu bay yukna,

'Pehē' na ka ni bangsa itu bo' sigām haka'in:
Asal kam pakale, sagō' mbal tahatibi.
Asal kam papatong, sagō' mbal tapanhidbi.
27 Sabab saga a'a itu hal magmatuwas.
Tainga sigām bay tinaplokan, mata sigām bay tinambunan.
Bang bay ngga'i ka buwattē', bay du ta'nda' e' mata sigām,
bay takale e' tainga sigām.
Bay du isab tahati e' tawhid sigām,
ati pabalik sigām magta'at ma aku,' yuk Tuhan,
'bo' yampa sigām bawi'ku.' "

28 Tinambol e' si Paul bissalana, yukna, “Angkan subay kata'uwanbi,
in lapal Tuhan pasal kalappasna ma manusiya' pinasampay na ni saga
kabangsahan ya ngga'i ka Yahudi. Sigām inān angikut du.” [
29 Akatis pa'in e' si Paul amissala, magtūy ala'an saga Yahudi maka
e' sigām magjawab sidda.]
30 Ma deyom duwantahun, ina'an si Paul pat'nna' ma luma' bay
padjakna. Sinagina e'na sasuku bay pina'an ni iya,
31 ninasihatan na pa'in pasal pagparinta Tuhan, maka pasal Panghū'
Isa Al-Masi. Atampal e'na amandu' maka halam aniya' makalāng iya.
Tammat

RŌM

Pahati pasal sulat itu

Rōm itu da'ira aheya ma lahat Itali, da'ira bay pat'nna'an Sultan Mahatinggi, ya gin'llal Caesar. Aheka isab kalahat-lahatan saddī ma sakalibut s'llang Meditera bay ta'agaw e' bangsa Rōm ati talapay niōnan lahat Rōm sabab pinagparintahan e' sultan Rōm. Manjari in a'a kamemon pat'nna' ma pagparintahan Rōm, sasuku aniya' kataddanganna, niōnan bangsa Rōm isab. Ya pat'nna' ma da'ira Rōm inān porol a'a Rōm maka ba'anan a'a liyu. Aniya' isab maina'an saga a'a magpangandol ma si Isa.

Jari itu bilahi si Paul pina'an anibaw saga bebeya'an si Isa sagō' at'ggol na halam bay makalanjal sabab aheka kinabimbangan. Angkanna iya amabeya' sulat itu ni Rōm pangahaka saga suku' si Isa maina'an in iya magbamba na patibaw ni sigām dahū, bo' yampa palanjal ni lahat Kastila' magpata'u saga a'a maina'an pasal si Isa Al-Masi.

Ma sulat itu pinahati e' si Paul bang buwattingga kapaghāp manusiya' maka Tuhan, hatina ma sabab pangandol sigām sadja, ngga'i ka ma sabab hulas-sangsā' sigām maghinang.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira RŌM

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am ma da'ira Rōm. Aku itu dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi. Tapene' aku e' Tuhan, kawakilan e'na magnasihat lapalna ahāp.

2 Lapal ahāp itu bay panganjanji' e' Tuhan ma masa awal. Bay pinalatun e'na ma saga nabi, ati sinulat e' sigām ma deyom Kitab.

3 Si Isa anak Tuhan ya pinagbissala ma lapal ahāp itu. Bang takdil ni kapaga'ana, tubu' iya min sultan Da'ud.

4 Bang takdil ni kajarihanna maka palnyawahanna, asussi iya luwas bay min Rū Sussi, maka manyatakan isab in iya b'nnal Anak Tuhan ma sabab kosog kawasa Tuhan ya bay pamakallum iya min kamatay. Si Isa Almasi Panghū'tam ko' itu.

5 Iya ya palsababan angkan aku kabuwanan kapatut e' Tuhan ati kawakilan magnasihat bo' supaya aniya' saga a'a min bangsa kamemon tabowa e'ku magsab'nnal maka ameya' ma si Isa.

6 Ya du ka'am maglahat ma da'ira Rōm ilu, tapene' du isab kam e' Tuhan bo' pasuku' ma si Isa Al-Masi.

7 Amabeya' aku sulat itu ni ka'am kamemon mailu ma Rōm, a'a kinalasahan e' Tuhan maka pinene' e'na bo' kam manjari a'ana. Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan ma Sabab saga A'a Rōm

8 Tagna'anku na bissalaku ma ka'am: magsukul aku ni Tuhan labay min si Isa Al-Masi, maka magsukul aku ma pasalanbi kamemon sabab abantug na pangandolbi sampay ma kaluha'an dunya.

9 Saksi'ku Tuhan ya paghinanganku min deyom atay pagka aku
magnasihat lapal ahāp pasal Anakna. Taentomku kam sakahaba'
10 waktu kapangarapku ni Tuhan. Amu'ku isab ni iya bang pa'in
aku kinahandakan e'na supaya makaluhaya pi'ilu patibaw ni ka'am
ma waktu itu.
11 Landu' to'ongan aku bilahi mag'nda' maka ka'am sabab aniya'
kahāpan min Rū Tuhan bowahanku ka'am, supaya angahogot imanbi
tudju ni Tuhan.
12 Saguwā' bang aku makamailu ma ka'am, magkalasigan kitam sali'-
sali', ka'am ma sabab pangandolku, aku isab ma sabab pangandolbi.
13 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kam mbal a'awam ma
pasalanku. Min heka na aku bay agara' anibaw ka'am, saguwā' aniya'
na pa'in makabimbang, ya po'on aku halam bay makalanjal. Ya
maksudku pi'ilu, subay aniya' paluntungan min pagnasihatku, hatina
aniya' a'a tabowaku magsab'nnal ma si Isa, buwat bay kapamowaku
ma bangsa kasehe' ya ngga'i ka isab Yahudi.
14 Sabab aniya' hinang bay pama'atas ma aku, ya po'on aku subay
magnasihat lapal ahāp ma a'a kamemon minsan ai bangsa, bangsa
Girīk ka atawa bangsa saddī, a'a taga-pangadji' ka atawa halam aniya'
pangadji'na.
15 Angkan aku atuyu' to'ongan magnasihat lapal ahāp itu sampay ma
ka'am ya maglahat mailu ma da'ira Rōm.
16 Mbal aku aiya' magnasihat lapal ahāp itu sabab aniya' barakatna
min Tuhan pamapuwas a'a kamemon min hukuman dusa, bangsa
Yahudi dahū bo' yampa bangsa kasehe', ya sasuku magsab'nnal ma
lapal itu.
17 Lapal ahāp itu amahatian kitam bang buwattingga pamabontol
Tuhan ma kitam manusiya'. Subay kitam angandol sadja, min
tagna'anna sampay ni katapusanna, buwat bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai angandol ma Tuhan, bo' tabista e'na abontol,
allum du iya.”

Bangsa Manusiya' Taga-dusa Kamemon

18 In mulka' Tuhan pinabukis na min deyom sulga', pinat'kkahan
saga manusiya' ma sabab ya nihinang e' sigām ma halam aniya'
pagmatāw ma Tuhan. Katambunan e' sigām in pangita'u b'nnal.
19 Patut sigām minulka'an sabab manyatakan asal kajarihan Tuhan,
sabab baran Tuhan ya bay amata'uwan sigām. Tu'ud sigām mbal
bilahi am'nnal.
20 Sangay min waktu bay pamapanjari dunya itu e' Tuhan atampal
asal palantarana, minsan iya mbal ta'nda' e' manusiya'. Atampal in iya
taga-kawasa taptap ni kasaumulan. Atampal isab in iya Tuhan, takilā
asal min kamemon ai-ai bay papanjarina. Manjari halam aniya' a'a
makara'awa in iya a'awam pasal Tuhan.
21 Makata'u asal sigām ma pasal Tuhan, in iya patut pagtuhanan,
saguwā' mbal sigām bilahi angamahaltabat iya atawa angōn Tuhan ma
iya. Mbal sigām minsan magsarang-sukul. Ya pinikil na pa'in e' sigām
pikilan halam aniya' kagunahanna, ati alendom akkal sigām kabowa
karupangan ya tahinang sigām.
22 Maglaku-laku sigām in sigām taga-pangita'u sagō' magkarupangan
sadja.

23 Arapun sigām amudji Tuhan ya taptap allum, saguwā' ya pinudji
e' sigām saga ta'u-ta'u pinaka luwa manusiya' ya magkamatay. Pinudji
isab e' sigām ta'u-ta'u luwa hayop, luwa manuk-manuk, luwa ai-ai
maglelehan ma kuwit tana'.
24 Angkanna manusiya' itu pinasagaran e' Tuhan magdūl-baya' ma
kasabulan ai-ai kinanapsuhan e' sigām. Magkahinangan na pa'in
sigām kalumu'an dapagkahian.
25 Sinulak e' sigām bissala b'nnal pasal Tuhan ati pinene' e' sigām
bissala puting. Ya sinumba e' sigām saga ai-ai bay pinapanjari e'
Tuhan, sagō' Tuhan ya mbal sinanglitan minsan iya ya Magpapanjari
angkan patut subay pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.
26 Pagka buwattē' kahinangan manusiya', pinasagaran sigām e'
Tuhan magpangandūlan napsu sigām makatamparasa. Ang'bba
kar'ndahan min addat sigām kar'ndahan bo' magkabaya' maka
pagkahi d'nda maghinang ala'at.
27 Damikiyanna isab kal'llahan, mbal bilahi ma d'nda sagō' magk-
abaya' maka pagkahi sigām l'lla. Magbeya' sigām maghinang kasab-
ulan, angkan sigām pinat'kkahan la'at pinapagtongod maka kala'atan
ya bay tahinang sigām.
28 Na, pagka bangsa manusiya' itu mbal bilahi angisbat pangita'u
b'nnal pasal Tuhan, pinasagaran sigām e'na magpikil karupangan, ati
nihinang e' sigām ya mbal manjari nihinang.
29 Ap'nno' panahu'an sigām e' kala'atan maka dusa kaginisan,
hawa napsu maka kajahilan. Makalandu' heka kala'atan ma deyom
pangatayan sigām, buwat saga angalindi, amono' pagkahi sigām
manusiya', angalugat, angulli', anganjahulaka', amalatun bissala ala'at,
30 angalimut isab sigām ma kasehe'an sigām. Ab'nsi saga a'a
buwattē' ma Tuhan. Ajingki sigām ma pagkahi sigām, alanga to'ongan
atay sigām maka magabbu-abbu na pa'in. Ya sadja pinikil e' sigām
bang buwattingga kasōng hinang sigām ala'at-i. Agagga sigām ma
pami'at matto'a
31 maka ala'at pamikil sigām. Mbal sigām kapangandolan, mbal
alasa atawa ma'ase' ma pagkahi sigām, mbal tabowa magkahāp.
32 Makata'u saga manusiya' itu abontol asal pangahandak Tuhan ma
pasal a'a maghinang saga dusa itu, in sigām subay pinapatay. Sagō'
minsan buwattē', luhūy sigām maghinang kala'atan maka kinōgan
gom pa'in bang aniya' a'a kasehe' makasali' ni sigām.

2

Hukuman Tuhan ma Manusiya'

1 Angkanna kam mbal makara'awa, sasuku kam anoway pagkahibi
ma sabab ala'at hinangna. Yukbi in sigām patut pinat'nna'an
hukuman, sagō' amat'nna'an kam di-bi hukuman sabab ya du ka'am
maghinang kala'atan. Hatina, bang kam anoway kasehe'anbi, sali'
ka'am baranbi ya sinoway.
2 Kata'uwanta asal, abontol hukuman Tuhan ya pamat'nna'na ma
sasuku maghinang ginisan la'at bay sambatku he'.
3 Kumpasbi bahā' in ka'am makapuwas min hukuman Tuhan, bo'
pa'in masi maghinang kala'atan ya panowaybi sehe'bi?

4 Ma'ase' Tuhan ma ka'am, angkan kam halam pinat'nna'an huku-
man saru'un-du'un, sagō' halam tapaheyabi ma atay in kahāpanna,
maka ka'ase'na, maka kalunuk pangatayanna. Ya sadja kabaya'anna
in ka'am subay pataikut sampay ang'bba min dusabi.
5 Sagō' atuwas kam, mbal bilahi apinda min dusabi. Angkanna
paruhun kabinasahan ma ka'am bang ta'abut llaw pamatuwa' e' Tuhan
astolna maka hukumanna abontol.
6 Sabab in manusiya' kamemon tinungbasan du e' Tuhan pakaniya-
pakaniya, pinapagtongod maka ai-ai bay hinang sigām ma dunya.
7 Aniya' manusiya' kasehe' atukid maghinang ahāp sabab sanglit
maka hulmat min Tuhan ya niangut e'na, maka kallum kakkal. Ya
pamuwan Tuhan ma a'a buwattē' kallum taptap ni kasaumulan.
8 Aniya' isab a'a kabintanan magpalanga di-na min kasehe'anna.
Sinulak e' sigām kasab'nnalan ati ameya' ma kala'atan. Tantu
pinat'kkahan mulka' Tuhan saga a'a buwattē'.
9 Sasuku biyaksa maghinang ala'at taluwa' du katiksa'an maka
kabinasahan, bangsa Yahudi bo' yampa bangsa kasehe'.
10 Saguwā' sasuku maghinang ahāp sinanglitan du e' Tuhan, bin-
uwanan kahulmatan maka kasannangan atay, bangsa Yahudi bo'
yampa isab bangsa kasehe',
11 sabab Tuhan mbal amapagbidda' ma manusiya'. Sali'-sali' sigām
ma pang'nda'na minsan ai bangsa.

12 Saga bangsa kasehe', ya halam bay kapat'nna'an sara' si Musa,
amutawan du min Tuhan minsan halam aniya' sara' pangalanggalan
sigām. Maka bangsa Yahudi isab, taluwa' sigām hukuman ma buwat
panoho'an sara' si Musa.
13 Sabab ngga'i ka min kakaleta ma sara' si Musa ya angkan
kita abontol ma pang'nda' Tuhan, saguwā' min kapameya'ta ma
panoho'anna.
14 Halam aniya' sara' si Musa ma saga a'a ya ngga'i ka Yahudi, sagō'
bang sigām angahinang kahāpan luwas min deyom atay sigām, hatina
tabeya' e' sigām sara' Tuhan.
15 Aniya' tanda' saksi' in panoho'an sara' pat'nna' asal ma deyom
itikad sigām, jari minnē' aniya' pangita'u sigām pasal hinang ya patut
nihinang maka mbal.
16 Manjari bang ta'abut llaw damuli, ya llaw pangahukum Tuhan ma
manusiya' labay min si Isa Al-Masi, tinanding e'na ai-ai bay katapukan
ma deyom pamikil, ati minnē' sigām nihukum. Buwattē' isab ma lapal
ahāp ya pagnasihatku.

Bangsa Yahudi maka Pamogbog Sara'

17 Na ka'am saga Yahudi, ya pasangdol ma sara'-panoho'an min
si Musa bo' supaya kam tinaima' e' Tuhan. Tuhan isab ya pag-
malangkahianbi ni a'a kasehe'an.
18 Kata'uwanbi bang ai pangahandak Tuhan ma ka'am, maka bang
ai ya wajib hinangbi ma sabab sara' si Musa ya pangadji'anbi.
19 Pangannalbi in ka'am tōp magmalim ma a'a buta, ya halam
pangadji'na. Yukbi in ka'am sali' sawa pamasawa akkal a'a kasehe',
ya ma deyom kalendoman.

20 Pangannalbi isab in ka'am jukup ma akkal maka ma pangita'u
sabab ilu sara' ma ka'am, angkan yukbi in ka'am ata'u amaguru ma a'a
mbal ata'u, amituwa isab ma saga a'a a'awam.
21 Ata'u kam amandu' ma a'a kasehe'an, angay kam mbal amandu'an
di-bi? Banda'anbi a'a kasehe' subay mbal anangkaw, bo' ka'am ya
anangkaw du!
22 Pamandu'bi subay mbal angaliyu-lakad ma ngga'i ka paghola'na,
bo' ka'am ya labi magd'nda. Asammal kono' ma pang'nda'bi bang a'a
anumba ta'u-ta'u, bo' pa'in ka'am ya angagaw ai-ai ahalga' min luma'
pagsusumbahan ta'u-ta'u inān!
23 Magabbu-abbu kam in ka'am kabuwanan sara' Tuhan, sagō' ka'am
ya amuwan kamaruhan ma Tuhan pagka halam beya'bi panoho'anna.
24 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Ka'am saga Yahudi
ya sababna angkan Tuhan pinah'llingan pangkal e' bangsa kasehe'an."
25 In kitam Yahudi sinō' ni'islam tanda' saksi' in kitam a'a suku'
Tuhan. Saguwā' bang kam maglalanggal sara', sali' halam aniya' pūs
ma pagislambi. Ahāp lagi' kam halam bay ni'islam.
26 Bang takdil ni a'a ngga'i ka Yahudi, a'a halam bay ni'islam, abila
sigām ameya' ma panoho'an sara', binista sigām e' Tuhan suku'na sali'
du maka a'a bay ni'islam.
27 Manjari ka'am saga Yahudi katōngan dusa e' bangsa kasehe' inān,
minsan kam kaniya'an Kitab Tawrat. Katōngan kam dusa sabab ka'am
ya angalanggal sara' minsan bay ni'islam, sagō' sigām ya angisbat sara'
minsan halam bay ni'islam.
28 Ya dī Yahudi ngga'i ka a'a ya amogbogan addat maka usulan
Yahudi, ya taga-bainat pagislam isab ma baranna.
29 Ya taluwa' niōnan Yahudi to'ongan bang a'a taga-bainat ma deyom
pangatayanna. Hinang Rū Tuhan ko' itu, ngga'i ka min pamogbogna
ma sara'. A'a inān mbal sinanglitan e' pagkahina manusiya' bang
buwattē' kapagyahudina, sagō' sinanglitan iya e' Tuhan.

3

Tuhan ya Kapangandolan

1 Kalu aniya' atilaw, yuk-i, "Na bang buwattē', halam bahā' aniya'
kasōngan kami bangsa Yahudi? Maka addat kami pagislam halam
aniya' kapūsanna?"
2 Buwattitu panambungku ma a'a inān: tantu aheya kasōngan
bangsa Yahudi. Muna-muna, pangandol ma sigām ya dī palman
Tuhan.
3 Kalu aniya' anilaw, yuk-i, "Painay Yahudi kasehe'an ya mbal
angandol ma Tuhan? Taluwa' bahā' bang yukta in Tuhan mbal
kapangandolan ma sabab manusiya' mbal angandol?"
4 Tantu mbal. Minsan magputing kamemon manusiya', mbal
magputing Tuhan. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Mattan in ka'adilannu min ai-ai pamissalanu.
Anganda'ug sadja ka bang ma paghuhukuman."
5 Aniya' gi' anganjawab, yuk-i, "Tantu atampal to'ongan ka'adilan
Tuhan sabab katā pagbidda'anna maka manusiya' ya ngga'i ka a'adil.
Jari ai pamikilta bang buwattē'? Asā' bahā' hinang Tuhan bang
pagmulka'anna dusatam?"

6 Tantu mbal. Abontol pangamulka' Tuhan, patut iya amat'nna'
hukuman ma binangsa manusiya'.
7 Aniya' gi' isab anganjawab, yuk-i, “Bang aku saupama magputing,
bo' minnē' kasakupan du in Tuhan b'nnal to'ongan angkan subay
minahaldika', angay aku subay pinat'nna'an hukuman dusa?
8 Gom gi' kita magdusa, sabab minnē' aniya' pangamahaldika' ma
Tuhan.” Asā' panganjawab e', sagō' aniya' saga a'a bay anuna'an aku
in aku kono' bay amitnahan a'a subay angandusa paheka bo' supaya
paheya kamahaldika'an Tuhan. Putingan asal panuna' he'. Saga a'a
inān tōp pinataluwa'an hukuman Tuhan.

Dusahan Manusiya' Kamemon

9 Na, ahāp bahā' kahālanta bangsa Yahudi itu min bangsa kasehe'?
Ngga'i ka. Bay na kam pata'uku in bangsa kamemon, Yahudi maka
ngga'i ka, kapagbaya'an sali'-sali' e' paldusahan sigām,
10 buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda' Tuhan.
11 Halam aniya' pangita'u sigām pasal Tuhan,
halam aniya' atuyu' angisbat iya.
12 Magsiha'an a'a kamemon min kabontolan,
halam aniya' kagunahan sigām.
Halam aniya' minsan dangan maghinang ahāp.
13 Bowa' sigām sali' dalil kubul halam katambunan,
hal paluwasan bissala pangakkal.
Sapantun sigām sowa sabab makamula bowa' sigām.
14 Anukna' na pa'in sigām, sabab landu' ab'nsi.
15 Tagihan sigām anganjuri, kabintanan sigām amapatay.
16 Kabiyaksahan sigām amaka'at, amasukkal.
17 Mbal sigām ata'u angahāp atawa amapagsulut.
18 Halam aniya' pagmatāw sigām tudju ni Tuhan.”
19 Kata'uwanta asal, ai-ai panoho'an ma deyom sara' inān bay
pinat'nna'an saga a'a ya ma deyo'an sara', supaya halam aniya'
makapanganda'awa bang katōngan dusa. Manjari tabowa manusiya'
kamemon pinat'nna'an hukuman e' Tuhan.
20 Sabab halam to'ongan aniya' manusiya' binista abontol e' Tuhan
ma sabab pameya'na ma panoho'an sara'. Saguwā' sara' Tuhan ya
po'onanna angkan tata'utam in kitam dusahan.

Pasal Kapangampun Tuhan ma Manusiya'

21 Saguwā' ma buwattina'an pinata'u kita bang buwattingga ka-
pangampun Tuhan ma dusa manusiya', bo' supaya sigām tabista e'na
abontol minsan ngga'i ka min pamogbog sara'. Tasulat asal ma deyom
Kitab Tawrat maka Kitab Jabul pasal maksud Tuhan itu,
22 hatina sai-sai angandol ma si Isa Al-Masi, minsan ai bangsa,
niampun dusana ati abontol iya ma bistahan Tuhan. Halam aniya'
kapagbidda'an manusiya',
23 sabab makarusa sigām sali'-sali' ati halam aniya' maka'abut ni
ka'adilan Tuhan.
24 Malaingkan pina'nda'an e' Tuhan lasana maka ase'na ni manusiya'
minsan halam aniya' tongodna. Ati tahinang sigām abontol ma

bistahanna, sali' halam bay makarusa, ma sabab kapangal'kkat sigām
min hukuman dusa e' si Isa Al-Masi.
25 Bay pinalahil si Isa e' Tuhan bo' supaya amabu'us laha'na
pangampun dusa manusiya', sasuku angandol ma iya. Buwattē'
hinang Tuhan pama'nda'na kabontolanna, sabab halam bay inayna
karusahan manusiya' ma waktu palabay, hal bay sabalanna.
26 Ta'nda' isab kabontol Tuhan ma buwattina'an, sabab aniya' na
taluwa' hukuman ma sabab dusa manusiya'. Minnē' magmattan in
Tuhan abontol to'ongan, maka sasuku angandol ma si Isa abontol isab
ma pang'nda' Tuhan.
27 Jari bang buwattē' kahinangan Tuhan ma kitam, mbal na kita
makapagabbu pasal ai-ai bay hinangta. Kalu-kalu bang bay kita binista
abontol ma sabab kapamogbogta ma sara', sagō' ngga'i ka. Subay min
pangandolta sadja ya angkan kita binista abontol e' Tuhan.
28 Atampal du, ya po'on manusiya' tabista abontol e' Tuhan, min
pangandolna sadja, ngga'i ka min pamogbogna ma sara'.
29 Arai' pangannalbi in Tuhan itu pagtuhanan e' bangsa Yahudi sadja,
sagō' ngga'i ka. Pagtuhanan iya sampay e' bangsa ngga'i ka Yahudi,
30 sabab dakayu' du Tuhan. Bangsa Yahudi maka bangsa kasehe',
sali'-sali' du sigām binista abontol e' Tuhan, sasuku sigām angandol
ma si Isa.
31 Kalu yukbi in sara' Tuhan inān subay tinimanan pagka aniya'
na pangandolta ma si Isa. Sagō' mbal isāb, sabab bang si Isa ya
pangandolanta, gom pa'in isbatta sara' Tuhan.

4

Si Ibrahim Panunurantam

1 Manjari ai na pamūngta pasal bay kalabayan si Ibrahim, ya
pag'mma'an pangkattam Yahudi?
2 Saupama si Ibrahim, bang iya bay binista abontol e' Tuhan ma
sabab ahāp kahinanganna, aniya' pamantugna ma baranna. Saguwā'
halam aniya' pamantuganna ma pang'nda' Tuhan, sabab ngga'i ka min
kahinanganna ya angkan iya binista abontol.
3 Entomunbi bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Bay am'nnal si
Ibrahim ma Tuhan, ati binista iya abontol sabab min kapam'nnalna.”
4 Saupama bang aniya' a'a maghinang ni a'a dakayu' bo' ginadjihan,
mbal yukta in gadji inān hal paglasa ma iya. Tu'ud gadjina, tongod
hulas-sangsā'na. Bang halam aniya' hinangna, halam du aniya'
tongodna.
5 Buwattitu isab hatulanna: bang a'a mbal angandol ma hinangna,
sagō' angandol ma Tuhan ya amuwan ka'adilan ma manusiya' baldusa,
in a'a inān binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna.
6 Buwattē' du isab bissala si Da'ud, waktu kapamissalana pasal
kalasig a'a bang binista abontol e' Tuhan ma halam aniya' hinang ahāp
pasangdolanna. Yukna he',
7 “Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
maka sasuku pinapasan paldusahanna.
8 Aheya kahāpan ma iya bang mbal ni'itung dusana e' Tuhan.”
9 Kalu pangannalbi in kahāpan ya binissala e' si Da'ud itu pamasuku'
ma saga Yahudi sadja, pagka bangsa magislam. Ngga'i ka, sabab

pamasuku' isab sampay ma bangsa kasehe', ya mbal magislam. Bay
na sambatku si Ibrahim dahū inān, in iya bay binista abontol e' Tuhan
ma sabab pam'nnalna.
10 Na, sumiyan bay kapamista Tuhan itu? Dahū min kapagislam ma
si Ibrahim, atawa damuli? Kata'uwanta, si Ibrahim bay tabista abontol
e' Tuhan dahū lagi' min bay kapagislam ma iya.
11 Bay iya am'nnal ma janji' Tuhan dahū bo' yampa ni'islam tanda'
palsaksi'an in iya bay tabista abontol e' Tuhan ma halam gi' bay
ni'islam. Manjari itu si Ibrahim sali' hantang pag'mma'an a'a kamemon
ya magpam'nnal ma Tuhan, sasuku tabista abontol e' Tuhan minsan
halam bay makalabay pagislam.
12 Pag'mma'an isab si Ibrahim ma sasuku bay magislam, ngga'i ma
saukat na ni'islam, saguwā' ma sabab panunud sigām ma si Ibrahim,
ya bay angandol ma Tuhan ma halam gi' bay ni'islam.

13 Na aniya' bay janji' Tuhan ma si Ibrahim ma masa awal e', in
iya maka saga panubu'na subay pinusaka'an kaluha'an dunya itu. Ya
po'on si Ibrahim nijanji'an buwattē', ngga'i ka min pamogbogna ma
sara' sagō' min pangandolna ma Tuhan, angkan iya binista abontol.
14 Bang hal a'a amogbogan sara' ya panganjanji'an pusaka', halam
du aniya' pūs pangandolta ma Tuhan. Maka janji' Tuhan inān halam
aniya' kamaujuranna bang sara' ya subay binogbogan.
15 Sabab hatina, in sara' itu amuwan palsababan ma mulka' Tuhan.
Bang bay halam aniya' sara' halam aniya' bay makalanggal iya.

16 Angkan yukta in panganjanji' Tuhan subay ajatu labay min
pangandol manusiya'. Ati minnē' atayudtud, in janji'na ngga'i ka hal
tungbas, saguwā' pamusaka'na ma saga panubu' si Ibrahim kamemon.
Ngga'i ka sadja ma bangsa Yahudi, ya amogbogan sara' itu, saguwā'
ma a'a kamemon sasuku angandol ma Tuhan buwat bay pangandol si
Ibrahim. Jari pag'mma'antam si Ibrahim,
17 buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i, “Hinangta ka pag'mma'an
saga kabangsa-bangsahan kamemon.” Jari pag'mma'antam si Ibrahim
bang ma bistahan Tuhan, sabab am'nnal iya ma Tuhan, in iya
makapakallum a'a magpatayan maka amaniya' ai-ai bay halam aniya',
min pangallamna sadja.

18 Bin'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan, ati angagad iya ma halam aniya'
niholat. Angkan iya wajib pag'mma'an e' kamemon bangsa, buwat bay
panganjanji' Tuhan ma iya. Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-
i, “Ya heka tubu'nu buwat du heka bitu'un.”
19 Ya umul si Ibrahim waktu bay kapanganjanji' Tuhan ma iya
marai' na dahatus tahun, saguwā' halam apinda pangandolna minsan
tapikilna baranna inān agon-agon amatay na. Sampay h'ndana si Sara,
mbal na maka'anak,
20 sagō' halam iya bay pahondong angandol ma Tuhan. Halam aniya'
pagduwa-duwana pasal bay janji' Tuhan e', sagō' pasōng gom pa'in
pangandolna maka e'na magmahaldika'an Tuhan.
21 Tatantuna asal in Tuhan makaga'os du angahinang ai-ai bay
panganjanji'na.
22 Angkan si Ibrahim bay binista abontol e' Tuhan, ma sabab
pangandolna.

23 Maka ngga'i ka hal si Ibrahim bay pinagsulat inān, ya yuk-i,
“binista iya abontol e' Tuhan.”
24 Sampay kitam, sabab tahinang kitam abontol ma bistahan Tuhan,
sasuku kitam am'nnal ma iya, ya bay amakallum Panghū'tam si Isa
min kamatay.
25 Bay tinukbalan si Isa pinapatay ma sabab dusatam, maka
pinakallum iya pabīng e' Tuhan supaya kitam binista abontol.

5

Maghāp na Kitam maka Tuhan

1 Manjari itu, pagka niampun na kitam sampay nihinang abontol ma
bistahan Tuhan ma sabab pangandoltam, magkahāp na kitam maka
iya, min bay tahinang e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
2 Pinananaman kitam kaheya tabang Tuhan ma sabab pangandoltam
ma si Isa, ati pataptapantam tabang itu buwattina'an. Magkōg-koyag
kitam sabab aniya' holatantam in kitam pinahampitan kasahaya'an
Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal pakaradja'an sinōng ya amuwan kakōgan,
sampay pakaradja'an ma buwattina'an minsan kitam ma deyom
katiksa'an, sabab kata'uwantam isab, bang kalabayantam katiksa'an
pasōng lagi' kasandaltam.
4 Bang kitam anandal, ka'amuhan du Tuhan ma kaul-pi'iltam. Maka
bang iya ka'amuhan, tantu aniya' holatantam ahāp.
5 Halam aniya' pagsusunantam bang buwattē' kaholatantam, sabab
itiya' asal Tuhan pinat'nna' ma deyom pangatayantam, labay min Rū
Sussi ya pamuwan e' Tuhan.
6 Sabab hatina, ma waktu bay panugila' e' Tuhan, waktu halam aniya'
ga'ostam, bay amatay Al-Masi ganti' saga a'a baldusa.
7 Alahang aniya' manusiya' lilla' amatay ganti' sehe'na minsan painay
ka'adilna. Kalu-kalu bang a'a ahāp to'ongan kasuddahanna, ya aniya'
makatawakkal amatay ma pasalna.
8 Saguwā' pina'nda'an kitam e' Tuhan bang buwattingga heya lasana
ma kitam, sabab amatay Al-Masi ganti'tam, ma waktu lagi' kitam masi
ma deyom karusahan.
9 Na, pagka kitam abontol ma bistahan Tuhan ma sabab kamatay si
Isa, manantuhi kitam lappasan e'na min mulka'na.
10 Maghāp na kitam maka Tuhan sabab min kamatay Anakna, waktu
lagi' kitam masi amantahan Tuhan. Na, bang kitam nihāp e' Tuhan ma
sabab kamatay Anakna, palabi gi' kalappastam ma sabab kallumna
pabalik.
11 Maka ngga'i ka hal e'-i. Aniya' gi' isab kakōgantam aheya ma sabab
bay tahinang e' si Isa Al-Masi Panghū'tam, angkan kitam maghāp na
maka Tuhan.

Pagbidda'an si Mbo' Adam maka Al-Masi

12 Na, aniya' dangan manusiya' bay makarusa, ya po'on aniya' dusa
ma dunya itu. Bay iya makahinang dusa, ati minnē' aniya' kamatay
ma dunya. Ya kamattihanna aniya' kamatay ma manusiya' kamemon,
sabab magdusa kitam kamemon.

13 Ma halam gi' aniya' sara' bay pamuwan ma si Musa e' Tuhan, aniya'
asal dusa ma dunya itu. Sagō' sat'ggol halam aniya' sara' pinal'ngngan,
in dusa sigām mbal kaōnan langgal sara'.
14 Malaingkan in binangsa manusiya' kamemon min si Adam sampay
ni si Musa bay kapagbaya'an he' kamatay. Beya' isab saga a'a ya
mbal magsali' dusa sigām maka bay dusa si Adam waktu kapanagga'na
panoho'an Tuhan.
Si Adam itu sali' suntu'an pangā'antam panghati pasal a'a dangan
ya pi'itu ni dunya ma llaw damuli.
15 Sagō' atā pagbidda'an dusa si Adam maka kahāpan ya pamuwan
kitam e' Tuhan. Magpatayan bangsa manusiya' ma sabab dusa a'a
dakayu' inān, sagō' ballabi-labihan kahāpan Tuhan ya pangahilasna
ma manusiya' labay min kasi-lasa si Isa Al-Masi, ya a'a dakayu' itu.
16 Lāgi, magbidda' ya pamuwan e' Tuhan maka kamattihan dusa
si Adam. Dakayu' du dusa bay tahinang e'na ati minnē' kitam
kamemon katōngan dusa. Saguwā' saddī kahāpan ya pangahilas
Tuhan ma manusiya' supaya sigām tabistana abontol, minsan landu'
aheka paldusahan bay tahinang sigām.
17 Hatina, in manusiya' kamemon kapagbaya'an na pa'in e' kamatay
ma sabab dusa a'a dangan, malaingkan in kamatay itu mbal maka'atu
ma kabontolan atay ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku anaima' ase'na
maka lasana. Ya kamaujuranna, sasuku makataima' kasi-lasa itu
tahinang sali' sultan makapagbaya' ma dusa, sabab min a'a dakayu',
ya si Isa Al-Masi.
18 Ya hatulanna, dakayu' du dusa tahinang e' dangan a'a, jari huku-
man Tuhan ya kamattihanna ma saga a'a kamemon. Damikiyanna,
dakayu' du hinang abontol tahinang e' a'a dangan, jari kabontolan
maka kallum kakkal ma a'a kamemon ya kamattihanna.
19 Dakayu' du a'a bay anagga' panoho'an Tuhan, ati aheka tabowa
angandusa ma sabab iya ya panunuran. Damikiyanna isab ma damuli
itu, dakayu' du a'a bay ameya' ma panoho'an Tuhan, ya si Isa Al-Masi,
ati aheka tahinang abontol ma bistahan Tuhan labay min si Isa he'.
20 Na, pagka dusahan asal saga manusiya', aniya' sara' bay pinat'nna'
e' Tuhan bo' supaya kak'nnopan kalanggal sara' sigām. Saguwā'
minsan buwattingga kosog dusa manusiya', palabi lagi' lasa maka ase'
Tuhan ma sigām.
21 Jari in binangsa manusiya' kamemon bay kapagbaya'an asal e'
dusa sigām, ati kamatay ya kamattihanna. Saguwā' kapagbaya'an na
kitam e' lasa maka ase' Tuhan, ati kallum kakkal ya kamattihantam,
sasuku kitam tabista abontol e' Tuhan ma sabab bay kahinangan si Isa
Al-Masi Panghū'tam.

6

Si Isa Al-Masi Panunurantam

1 Na, buwattingga? Pasangdantam bahā' kabaya'antam magdusa, bo'
supaya pasōng lagi' ase' maka lasa Tuhan.
2 Tantu mbal! Sabab kitam itu sali' hantang a'a amatay, ya mbal na
makapagdusa, angkan kitam subay ang'bba min dusa.
3 Sabab kata'uwanbi, bay kitam pinandi tanda' saksi' in kitam lamud
na ma si Isa Al-Masi, ati minnē' aniya' lamudtam ma kamatayna.

4 Hatina to'ongan, sali' kitam hantang paunung na ma Al-Masi
kinubul maka iya, pagka buwattē' kapamandi ma kitam. Sali' kitam
da-kamatay maka iya, bo' supaya kita kabuwanan kallum baha'u
buwat bay pamakallum iya min kawasa Mma'na Tuhan.
5 Sabab hatina, bang kitam parongan amatay maka si Isa, tantu
kitam magdongan maka iya pinakallum pabalik.
6 Kata'uwantam isab, in kajarihantam tagna' wa'i pinapatay ma hāg
magbeya' maka Al-Masi, bo' supaya pahalam kala'atantam. Jari mbal
na kitam tabowa binanyaga' pabīng e' saga dusatam,
7 sabab sai-sai amatay apuwas na min hukuman dusa.
8 Bang kitam bay parongan ma Al-Masi ma kamatayna, am'nnal du
kitam in kitam parongan ma iya ma kallumna.
9 Sabab kata'uwanta Al-Masi, in iya bay pinakallum pabīng min
kamatay, angkan mbal na magkamatay pabalik. Puwas na iya min
kamatay sampay ni kasaumulan.
10 Min t'dda du iya bay amatay bo' supaya kapuwasanna paldusahan
manusiya' kamemon. Saguwā' in kallumna buwattina'an ma okoman
Tuhan na.
11 Ya du ka'am, subay bistahunbi baranbi sali' hantang a'a amatay,
ang'bba na min katagihanna magdusa. Allum na kam bang harap ni
Tuhan, ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
12 Angkan kam subay mbal kapagagihan e' dusa indaginis, bo' mbal
beya'bi napsubi.
13 Paggatunbi baya' ginhawa-baranbi bo' kam mbal tabowa angahi-
nang kala'atan. Pamalilla'unbi baranbi ni Tuhan, sabab a'a kam bay
pinakallum e'na pabīng min kamatay. In ginhawa-baranbi ilu subay
pamasuku'bi ni iya paglagina ma kahinangan abontol.
14 Da'a kam magpasagad pinagagihan e' dusabi, sabab puwas na
kam min kal'ngnganan sara'. Ma gomgoman Tuhan na kam, kaniya'an
ka'ase'na maka kalasana.

Magpa'ata Kitam ma Tuhan

15 Na, ai lagi'? Angandusa bahā' kitam ma sabab apinda min
kal'ngnganan sara' ni ase' maka lasa Tuhan? Tantu mbal.
16 Kata'uwanbi du, bang kam saupama magpatiata ni a'a dakayu',
pinagbaya'an kam e'na sabab atana kam. Ati bang dusa ya pa'atahanbi,
kamatay ya kamattihanna. Bang kabaya'an Tuhan ya pa'atahanbi, na,
kabontolan atay ya kamattihanna.
17 Angkan aheya pagsukulan ni Tuhan! Tagna', bay kam tabanyaga'
e' dusa, sagō' makakale pa'in kam ma pamandu' ya pangandolanbi na,
magtūy beya'bi magatay-pote'.
18 Jari pinaluhaya na kam min dusa bay pamanyaga'an ka'am tagna',
ati banyaga' Tuhan na kam maghinang kabontolan.
19 Amaralil aku pasal banyaga' maka nakura' bo' supaya tahatibi,
sabab kulang lagi' akkalbi. Ma waktu tagna' inān bay kam magparūl bi-
nanyaga' e' dusabi, ya po'on kam maghinang kasabulan maka kala'atan
duhun manduhun. Saguwā' buwattina'an Tuhan ya pagbanyaga'anbi,
angkan kam maghinang ai-ai abontol ya makasussi pangatayanbi.
20 Sat'ggol kam sapantun banyaga' abowa-bowa e' ba'anan dusabi,
mbal kam pasoho' maghinang kabontolan.

21 Makaiya'-iya' ya bay kahinanganbi tagna', bang isab tapikilbi ma
buwattina'an. Ai bay paluntunganna? Tantu halam, sabab kamatay ya
kamattihanna.
22 Sagō' ma buwattina'an tapuwas na kam e' Tuhan min dusa, ati
banyaga'na na kam. Ya paluntunganbi atay asussi tudju ni iya, maka
kallum kakkal ya kamattihanna.
23 Tagna', bay kitam tabanyaga' e' dusa ati kamatay ya tungbasna,
saguwā' kallum kakkal ya pangahilas Tuhan ma kitam bang si Isa Al-
Masi Panghū'tam ya pameya'antam.

7

Apuwas na Kitam min Sara'

1 Saga danakanku magpangandol ma si Isa, tantu kam makahati
ma song pah'llingku itu sabab biyaksa du kam ma bowahan sara'.
Kapagbaya'an kita e' sara'-manara' t'ggolta allum, sagō' puwas kita min
sara' bang amatay na.
2 Saupama d'nda taga-h'lla, wajib iya magpūn maka h'llana t'ggolna
allum. Saguwā' bang h'llana amatay na, apuwas na iya min hatulan
sara' pasal a'a maglakibini.
3 Bang d'nda inān ganta' parakayu' ni l'lla saddī hinabu masi
allum paghola'na tagna', makalanggal iya sara' sabab angaliyu-lakad.
Saguwā' bang amatay h'llana ati magpūn iya maka l'lla saddī, mbal
kaōnan pangaliyu-lakad sabab apuwas na iya min bowahan sara' he'.
4 Buwattē' isab ma ka'am, saga dauranakanku. Apuwas na kam
min sara' tasulat si Musa. Sali' kam hantang a'a magpatayan sabab
dambeya'an na kam maka Al-Masi ma kamatayna. Bay iya pinakallum
pabīng, manjari suku'na na kam bo' supaya kam maghinang ahāp ma
Tuhan sadja.
5 Ma waktu tagna', in ginhawa-baranta itu bay kapagbaya'an e'
kajarihanta tagna'. Karuhunan gom pa'in napsuta pagka subay anagga'
ma sara', jari kamatay ya kamattihanna.
6 Sagō' buwattina'an alimaya na kita min kal'ngnganan sara' sabab
hantang kita bay amatay, ati ang'bba na min dusa ya bay magbaya'an
kita ma waktu tagna'. Ma buwattitu saddī na pameya'ta ma Tuhan.
Ngga'i ka kal'ngnganan sara' ya beya'ta saguwā' kal'ngnganan baha'u,
ya min Rū Tuhan.

Sara' maka Dusa

7 Manjari ai pamikilta pasal sara' itu? Dusahan bahā'? Tantu mbal.
Atampal du, ya angkan kata'uwanku dusa maka kamattihanna, ma
sabab aniya' sara' amata'u aku. Bay aku a'awam pasal napsu itu,
manda' aniya' panoho'an sara' amata'u aku, ya yuk-i, "Wajib kam da'a
anganapsuhan alta' pagkahibi."
8 Sagō' makata'u pa'in aku min sara' in napsu itu dusahan asal,
luhūy pasōng saga dusa ma deyom ginhawa-baranku maka pak'nnop
napsuku indaginis. Hatina, sat'ggol bay halam aniya' sara' mbal
kinata'uwan in kitam dusahan.
9 Ahāp asal palasahanku ma waktu tagna' pagka halam aniya'
tata'uku pasal sara', ati pangannalku in aku a'a ahāp. Sagō' pagta'uku
pa'in pasal sara' Tuhan itu, magtūy kata'uwanku aheya kasalla'anku,
maka patut aku pinat'nna'an hukuman ni kamatay.

10 Jari minnē' aheya kasusahanku. Sara' itu bay panganiyat Tuhan
ma binangsa manusiya' supaya sigām binowa ni kallum, saguwā' ma
kasulayanku, in sara' itu hal amowa aku ni kamatay sabab dusahan
aku.
11 Sali' aku nirupang e' dusaku sabab pangannalku in panoho'an
sara' ta'anggapku du, sagō' mbal. Jari pinat'nna'an aku hukuman ni
kamatay sabab min sara' itu.
12 Ahāp asal sara' si Musa sabab min Tuhan du. Abontol maka ahāp
panoho'anna kamemon.
13 Jari taluwa' bahā' bang yukta in sara' ahāp ya amowa aku ni
kamatay? Tantu mbal. In sara' ahāp itu hal pamabukisan dusaku
bo' takilāku to'ongan. Dusaku ya amowa aku ni kamatay. Talhakit
to'ongan in dusa itu mamarahi ala'at, ma sabab sara'.

Aniya' Pagsagga'an ma Ginhawa-baranta

14 Kata'uwantam in sara' itu deyo' bay min Rū Tuhan. Saguwā' aku
itu manusiya' sadja, tabanyaga' na pa'in e' dusaku.
15 Mbal to'ongan tahatiku kaul-pi'ilku itu, sabab bang aku bilahi
angahinang ahāp, sali' aniya' ma ginhawaku makabimbang. Ya
balikna, bang aniya' mbal kabaya'anku nihinang, ya he' tahinangku.
16 Jari bang aku ganta' ab'nsi ma hinang ala'at ya asal hinangku,
angaho' du aku in sara' Tuhan ahāp du.
17 Ngga'i ka itikadku to'ongan ya angahinang kala'atan ya
kab'nsihanku he', tu'ud aku abowa-bowa e' dusa ya pat'nna' ma deyom
kajarihanku.
18 Kata'uwanku du, halam aniya' ahāp ma deyom baranku, hatina
ma kajarihanku itu, sabab minsan kabaya'anku angahinang ahāp,
mbal ta'anggapku.
19 Mbal tahinangku kahāpan ya angutku, sagō' ya na pa'in hinangku
kala'atan mbal kabaya'anku.
20 Jari bang aku ganta' angahinang ai-ai ya mbal makasulut atayku,
hatina ngga'i ka dī baranku ya angahinang inān, tu'ud aku tabowa-
bowa e' dusa ya ma deyom kajarihanku itu.
21 Buwattitu ya kal'ngngananna bang aku ganta' bilahi maghinang
ahāp, maumu aku tabowa-bowa maghinang ala'at.
22 Ma itikadku sadja landu' aku kasulutan ma sara' Tuhan,
23 saguwā' pag'nda'ku pa'in ni deyom ginhawa-baranku, saddī isab
kal'ngngananna. Sabab aniya' na pa'in la'at ma deyom kajarihanku
magsagga' maka sara' Tuhan ya makasulutan aku. Minnē' aku
binanyaga', pinagagihan na pa'in e' dusa ya amowa na pa'in ma deyom
ginhawa-baranku.
24 Allā! Mbal manjari susaku! Sai bahā' anabang aku supaya
aku makapuwas min kajarihan ala'at itu, sabab itiya' aku binowa ni
kamatay?
25 Magsukul ni Tuhan, itiya' anabang si Isa Al-Masi Panghū'tam!
Na ya du ilu kasusahanku: makaisbat aku sara' Tuhan ma deyom
pikilanku, sagō' abowa-bowa aku magdusa pagga kapagbaya'an kajar-
ihanku e' dusa.

8

Kabaya'an Rū Sussi ya Panunurantam

1 Malaingkan buwattina'an, pagka kitam sōd si Isa Al-Masi na, mbal
na kapat'nna'an hukuman Tuhan.
2 Apuwas na kitam min kal'ngnganan dusa maka min kamatay ya
kamattihanna, sabab ameya' na kitam ma kal'ngnganan Rū Tuhan.
Tabowa kitam ni kallum pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'antam.
3 Halam aniya' ga'osan sara' pamapuwas kitam min pagbaya'an
dusa, sabab manusiya' sadja kitam mbal makabogbogan sara'. Sagō'
Tuhan ya makaga'os. Pinapi'itu e'na Anakna lissi pamapuwas ba'anan
dusatam. Daisi iya maka kitam, ati iya ya katōngan dusa ganti' min
kitam.
4 Buwattē' hinang Tuhan supaya tatuman kamemon ya tasulat ma
panoho'an-sara' sabu pa'in kitam ang'bba min napsutam bo' ameya'
ma kabaya'an Rū Sussi.
5 Sai-sai angandūl ma napsu baranna kapagbaya'an du e' napsu. Sai-
sai ameya' ma kabaya'an Rū Sussi, kapagbaya'an du e' Rū Sussi.
6 Bang a'a abowa-bowa pikilanna e' napsu baranna, kamatay ya
kamattihanna, sagō' bang kapagbaya'an pikilanna e' Rū Sussi, kallum
kakkal ya kamattihanna maka kasannangan deyom atay.
7 Manjari bang a'a abowa-bowa e' napsuna, sagga'na Tuhan pagga
mbal magmaluluy ma panoho'anna. Maka minsan iya bilahi ameya',
mbal to'ongan ta'anggapna.
8 Bang a'a abowa-bowa e' napsuna, mbal tasulutna Tuhan.
9 Malaingkan ka'am ilu mbal na abowa-bowa e' napsubi buwat bay
kajarihanbi tagna', saguwā' Rū Tuhan ya pameya'anbi na ma ai-ai
kabaya'anna, pagka ilu na iya pat'nna' ma deyom ataybi. Sai-sai halam
kaniya'an Rū Tuhan e' Al-Masi, ngga'i ka iya suku' Al-Masi.
10 Magkamatay baranbi sabab dusa, sagō' minsan na, kabuwanan du
kam kallum taptap min Rū Sussi bang ilu Al-Masi ma deyom ataybi,
sabab tabista kam abontol e' Tuhan.
11 Bang pat'nna' ma ka'am Rū Tuhan, tantu kam pinakallum e' Tuhan
buwat bay pamakallumna Al-Masi min kamatayna.
12 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakanku, aniya' subay
pagmatayantam saddī min kajarihan maka kanapsuhantam tagna'.
13 Sabab bang kitam ganta' abowa-bowa na pa'in, e' kajarihantam
dusahan, kamatay ya kamattihanna. Saguwā' bang paglagitam tabang
min Rū Tuhan bo' bbahantam hinangtam ala'at, taptap du kallumtam.
14 Panganak Tuhan sasuku minaliman e' Rū Tuhan.
15 Sabab ngga'i ka umagad makatāw-tāw ya tasambuttam, sagō' Rū
Sussi ya angahinang kitam panganak Tuhan. Kawasa min iya isab, ya
angkan kitam makatawakkal angōn “Mma'” ma Tuhan.
16 Aniya' saksi' ma deyom palnyawahantam bay min Rū Sussi,
angkan kitam makatantu in kitam tantu anak Tuhan.
17 Na, pagka kitam panganak Tuhan sab'nnal-b'nnal, pinahampitan
kitam pusaka' ma llaw damuli. Magdakayu' kitam maka Al-Masi
pinasambutan pusaka' itu, sabab bang kitam palamud ma kabinasa-
hanna ma buwattina'an, palamud isab kitam ma kasahaya'anna bang
ta'abut waktuna.

Kasahaya'an ma Sinosōng

18 Bang ma aku, mbal angatu kasigpitan ya kalabayantam buwat-
tina'an ma kasahaya'an ya pinabukisan kitam ma sinosōng.

19 Angagad ai-ai pinapanjari kamemon ma waktu kapamabukis e'
Tuhan saga panganakna.
20 Sabab kamemon bay pinapanjari e' Tuhan kalungayan pūsna,
ngga'i ka min kabaya'an ai-ai pinapanjari itu, saguwā' min kahandak
Tuhan. Sabab aniya' niholat,
21 hatina ma sinosōng in bay pinapanjari kamemon pinalimaya du
min kasigpitan ya kalabayanna ma buwattina'an, pagka magka'ndang
du maka magkamatay du kamemon. Saguwā' ma sinosōng mag-
dakayu' du bay pinapanjari kamemon itu maka panganak Tuhan, bang
sigām pinabangsa sampay pinalimaya na min kasigpitan kamatay.
22 Kata'uwanta, in kamemon pinapanjari itu magsalinggā asal
sampay ni kabuwattina'an, buwat hantang d'nda kap'ddi'an bang song
anganak.
23 Maka ngga'i ka hal ina'an-i, sampay kitam ya kabuwanan Rū Sussi
e' Tuhan pangawalna, magsalinggā du isab sat'ggoltam angalagaran
waktu pamabaha'u barantam. Bang ta'abut waktu ina'an pinatampal
in kitam panganak Tuhan.
24 Ya na he' holatantam pagka lappasan na kitam min hukuman dusa.
Halam gi' mattan, angkan niōnan “holat”. Mbal kaōnan holat bang
magmattan na.
25 Saguwā' aniya' holatantam tantu minsan mbal gi' magmattan, ya
angkan kitam mbal sinumu angagad.
26 Pagapi' du Rū Sussi anabangan kitam bang mbal makakole'.
Maumu kitam mbal ata'u bang buwattingga subay pangamu'-
ngamu'tam ni Tuhan, sagō' Rū Sussi ya anibahat ma sababtam, bo'
arapun mbal tapagsuli-suli sibahatna.
27 Tatanding deyom pamikiltam e' Tuhan maka kasakupanna isab
bang ai kinannal e' Rū Sussi, sabab palamud Rū Sussi itu angamu'an
kitam suku' Tuhan kahāpan, ma buwat kahandak Tuhan.
28 Ya ko' itu kata'uwantam: nihinangan kitam kahāpan e' Tuhan ma
deyom pakaradja'an indaginis ahāp-ala'at, pagka kitam alasa ma iya.
Jari minsan buwattingga pakaradja'an ya kalabayantam, ahāp sadja
kaluwasanna.
29 Bay kitam tapene' e' Tuhan min awal lagi', ginanta' kitam subay
anunud ma Anakna supaya iya pagsiyakahan ma dauranakanna
manusiya' kamemon.
30 Sasuku bay ginanta' e' Tuhan anunud ma Anakna, pinene' isab
e'na, maka sasuku ya pinene' binista e'na abontol. Sasuku isab abontol
ma bistahanna binahagi'an du min deyom sahayana.

Pasal Lasa Tuhan Mbal Kaliyuhan

31 Na, bang pikiltam bay pah'llingku-i, sali' halam aniya' sugpatna.
Sabab bang Tuhan ya amogbogan kitam, mbal kitam takole' e' sai-na.
32 Halam bay ka'lloganna Anakna lissi, sagō' sinōngan e'na pinapatay
ma pasalantam kamemon. Bang buwattē' kalasa Tuhan anukbalan
Anakna, tantu kitam binuwanan e'na ai-ai makahāp, luwas min
kahilasanna.
33 Halam aniya' makatuna'an kitam ya pinene' e' Tuhan, sabab Tuhan
ya amabontol itikadtam.
34 Angkanna halam aniya' amat'nna'an kitam kasā'an pinehē' ni
deyom nalka'. Bay amatay si Isa Al-Masi ma sabab dusatam, ati

pinakallum pabīng e' Tuhan. Pinabangsa na iya ma buwattitu,
pinatingkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan, ati ina'an na iya
magpatillot ma manusiya' maka Tuhan, angamu'an kitam tabang.
35 Manjari sai bahā' amapagbutas kitam maka lasa Al-Masi? Tantu
halam aniya'. Minsan ai kalabayantam, ai-na kasusahan, ai-na ka
katiksa'an, ai-na ka pagpuhinga' a'a, kasigpitan ka atawa kamiskinan,
minsan ma deyom kapiligduhan, minsan kita pinapatay, tantu mbal
apinda lasa Al-Masi ma kitam.
36 Saga kabinasahan inān tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Kasiya-siyahan kami sakahaba' llaw,
hal angagad pinapatay ma sabab ka'a ya pameya'an.
Sali' kami hantang hayop bili-bili ma pamista saga a'a,
hal binowa sinumbali'."
37 Saguwā' mbal tapamagaytam saga pakaradja'an itu. Anganda'ug du
kitam to'ongan ma sabab Al-Masi, ya alasa asal ma kitam.
38 Makatantu du aku, halam aniya' makaga'os amapagbutas kitam
maka lasa Al-Masi, minsan ma kallumta maka ma kamatayta. Minsan
bangsa mala'ikat atawa bangsa mananasat, minsan ai kalabayantam
ma masa itu maka ma masa sinōng, tantu kitam kinalasahan na pa'in.
39 Minsan ma diyata' maka minsan ma deyo', halam aniya' min
bay pinapanjari kamemon makaga'os amapagbutas kitam maka lasa
Tuhan, ya bay pina'nda'an ni kitam e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

9

Saga A'a Tapene' e' Tuhan

1 B'nnal ya pah'llingku itu ma ka'am: mbal aku magputing sabab
suku' Al-Masi aku. Anubali aku sab'nnal-b'nnal min atay pote', sabab
kapagbaya'an aku e' Rū Sussi.
2-3 Makalandu' heya dukkaku. Kasangdanan sukkalku ma pasal
pagkahiku bangsa Yahudi. Bang bay makajari, lilla' aku taluwa' mulka'
Tuhan sampay pinaokat min Al-Masi, bang pa'in sigām angandol ma
iya.
4 Panubu' si Isra'il asal sigām, bangsa suku' Tuhan. Bay sigām
nihinang panganakna, maka pina'nda'an sahayana ma deyoman
sigām. Aniya' kapagsulutan sigām maka Tuhan, maka kabuwanan
sigām sara'na. Ma sigām ya hatulan pagta'at b'nnal maka panganjanji'
Tuhan.
5 Tubu' asal sigām min saga pangkat Yahudi babantugun. Minnē' du
isab Al-Masi bang harap ni pangkat manusiya'. Tuhan ya magbaya' ma
kamemon, patut sinanglitan salama-lama. Amin.
6 Mbal isab yukku in janji' Tuhan ma bangsa Isra'il halam aniya'
pūsna. Sagō' ya yukku, aniya' tubu' si Isra'il kasehe' mbal manjari
niōnan bangsa suku' Tuhan.
7 Aniya' isab tubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak Tuhan. Ya tubu'
si Ibrahim sab'nnal-b'nnal subay binista ma buwat bay pangallam
Tuhan ma iya, ya yuk-i, "Ya panubu'nu to'ongan subay min anaknu
dangan ilu, min si Isa'ak."
8 Bang pina'amu, aniya' panubu' si Ibrahim mbal kaōnan panganak
Tuhan.

9 Buwattitu bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim, yukna, “Bang
ta'abut waktuna, pabalik du aku pi'ilu ati maka'anak l'lla h'ndanu si
Sara.”
10 Ngga'i ka hal si Ibrahim ya pagsambatku. Pikilunbi isab duwangan
anak si Ripka. Da'mma' sigām, si Isa'ak ya pag'mma'an bangsa Yahudi.
11-12 Jari ma halam gi' palahil onde' inān, amissala Tuhan ni si
Ripka, yukna, “Ya k'mbal siyaka ilu pinagagihan du e' siyali.” Minnē'
kinata'uwan in kapamene' Tuhan min baya'na asal, ngga'i ka min
kahinangan manusiya' ahāp-ala'at. Sabab k'mbal inān halam gi'
bay makahinang ai-ai ahāp ka atawa ala'at, sabab masi ma deyom
kandang. Manjari bang Tuhan ya amene', subay min palniyatanna.
13 Buwat du bay tasulat ma deyom Kitab pasal k'mbal itu, ya yuk-i,
“Si Yakub kalasahanku, si Esaw ya kab'nsihanku.”
14 Jari ai na pamikilta pasal kissa ina'an? Sowayta bahā' Tuhan in
pamene'na mbal abontol? Tantu mbal,
15 sabab Tuhan ya magkahandak, buwat yukna ma si Musa,
“Ma'ase' aku ma sai-sai kabaya'anku,
alasa aku ma sai-sai kabaya'anku.”
16 Na minnē' tahatita, ngga'i ka min kabaya'anta manusiya' atawa min
hulas-sangsā'ta maghinang ahāp ya angkan kita kina'ase'an e' Tuhan,
sagō' min baya'na du.
17 Aniya' isab bay tasulat ma deyom Kitab pasal pamissala Tuhan ni
sultan ma lahat Misil ma masa awal e'. Yuk-i, “Aniya' kagunahanku
ma ka'a, ya angkan ka g'llalku magsultan. Bay paluwasku kawasaku
panganda'ug ka'a, bo' supaya abantug ōnku ma kaluha'an dunya.”
18 Jari itu manyatakan du, ma'ase' Tuhan ma sasuku kabaya'anna.
Maka sasuku kabaya'anna subay atuwas kōkna, patuwasna du.

Paminasa Tuhan maka Ka'ase'na

19 Kalu aniya' dakayu' min ka'am anganjawab, yuk-i, “Bang buwattē',
bang hati' min kabaya'an Tuhan ya angkan a'a anuwas, angay iya
subay sinoway e' Tuhan? Sabab halam aniya' makasagga' kabaya'an
Tuhan.”
20 Atawakkal pahāp ka anganjawab buwattilu! Manusiya' du ka, ati
samlangnu Tuhan! Bang saupama kibut, aniya' bahā' anamlang a'a
bay angahinang iya, yukna, “Angay aku hinangnu buwattitu?”
21 Kata'uwanta, ya a'a angahinang kibut itu taga-kapatut du ma
tana' inān angahinang ai-ai kabaya'anna. Daginis du tana', sagō'
dabahagi'na nihinang kibut pangisihan llaw-llaw, maka dabahagi'na
isab nihinang pagguna ahalga'.
22 Buwattē' du isab ma Tuhan, taga-kapatut iya maghinang ai-ai
kabaya'anna. Bilahi iya amatuwa' ka'astolna ma manusiya' baldusa bo'
ta'nda' kaheya kawasana, daipara ni'imanan e'na saga a'a ka'astolanna
minsan sigām patut pinataluwa'an mulka'.
23 Angkan saga manusiya' itu ni'imanan e' Tuhan sabab kabaya'anna
subay tata'u e' a'a kamemon pasal kahāpna ma saga a'a ka'ase'anna,
ya sakapna supaya pinabangsa ma sinosōng.
24 Kitam ko' inān, a'a pinene' e' Tuhan min bangsa Yahudi, sampay
isab min saga bangsa kamemon.
25 Buwattitu pamissala Tuhan bay tasulat e' nabi Hoseya, yuk-i,
“Saga a'a ngga'i ka bay a'aku tagna',

ōnanku a'a suku'ku buwattina'an.
Ya bangsa halam bay kalasahanku,
ōnanku na bangsa kalasahanku.”
26 Maka itu gi':
“Mahē' ma lahat bay pamah'llinganku sigām
in sigām ngga'i ka suku'ku,
mahē' du isab sigām ōnanku panganak Tuhan,
ya Tuhan kakkal salama-lama.”
27 Buwattitu isab ya tasulat e' nabi Isaya ma pasal bangsa Isra'il, yuk-i,
“In bangsa Isra'il itu, minsan heka sigām
sali' solagan gusung ma bihing tampe,
akulang sigām makapuwas min mulka' Tuhan.
28 Sabab pinuspusan e' Tuhan hukumanna ni dunya,
mbal katangguhan.”
29 Buwat bay pangallam si Isaya isab ma masa awal, ya yuk-i,
“Bang kitam halam bay kinapinan tubu'
e' Tuhan Sangat Kawasa,
bay du kitam alaglag kamemon,
buwat a'a min kauman Sodom maka kauman Gomora.”

Pasal Al-Masi Sinulak e' Bangsa Isra'il

30 Manjari ai yukta pasal bay sambatanku baha'u si'? Ya itu: saga a'a ngga'i ka Yahudi, ya halam bay angangut ma kabontolan atay, angandol na ma Al-Masi jari abontol na sigām ma pang'nda' Tuhan.
31 Saguwā' saga bangsa Isra'il, ya bay amanuyu'an sara' si Musa pangā'an sigām kabontolan atay, halam tabista abontol e' Tuhan.
32 Angay bahā'? Sabab hinang baran sigām ya pasangdolan sigām, ngga'i ka pangandol ni Tuhan. Sapantun sigām a'a makarugtul ni “batu parugtulan”,
33 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Aniya' batu bay pat'nna'ku ma da'ira Siyun,
batu parugtulan a'a, batu pamah'bba'an.
Saguwā' sasuku angandol ma iya,
halam to'ongan aniya' kapagsusunanna.”

10

1 Saga dauranakanku bebeya'an si Isa, ya pagmatayanku to'ongan pagkahiku bangsa Yahudi, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni deyom sulga'. Ya ko' ina'an pangamu'-ngamu'ku ni Tuhan.
2 Makasaksi' aku ma pasal katuyu' sigām ma Tuhan, sagō' halam tahati e' sigām bang ai kataluwa'anna.
3 Halam tahati sigām bang buwattingga e' Tuhan angampun dusa, maka e'na amuwan kabontolan ma manusiya'. Angusul sigām ma agama sigām, ati mbal anambut kabontolan ya pamat'nna' Tuhan ma sigām.
4 Ya sara' bay tasulat e' si Musa taga-katumanan na pagka makapi'itu na Al-Masi, manjari sai-sai angandol ma iya niōnan abontol e' Tuhan.

A'a Kamemon Makajari Lappasan

5 Aniya' isab tasulat e' si Musa pasalan a'a amogbogan sara' supaya binista abontol e' Tuhan. Yuk sulat e', “Sai-sai angahinang panoho'an sara' itu, aniya' kallumna kakkal.”

6 Aniya' sulat dakayu' pasal kabontolan atay ya pinaniya'an sasuku
angandol, yuk-i, “Da'a kam atilaw-tilaw ma deyom ataybi bang sai
patukad pariyata' ni sulga'.” (Hatina sai amareyo' Al-Masi minnē'.)
7 “Da'a isab kam atilaw bang sai pareyo' ni deyom ahirat.” (Hatina
sai amowa Al-Masi pariyata' min lahat kamatayan.)
8 Kira-kirahunbi ayat Kitab dakayu', ya yuk-i, “Ilu na lapal Tuhan ma
ka'am. Ilu ma deyom bowa'bi. Ilu isab ma deyom ataybi.” Hatina ilu
na ma ka'am lapal bay nasihat kami pasal pangandol ma si Isa Al-Masi.
9 Bang kam magpasab'nnal in si Isa Panghū'bi maka magkahagad
to'ongan min deyom ataybi in iya bay pinakallum min kamatay e'
Tuhan, tantu kam lappasan bo' pasōd ni deyom sulga'.
10 Sabab min pagkahagadtam ma si Isa ya angkan kitam binista
abontol e' Tuhan, ati bang kitam angahaka sab'nnal ni a'a kasehe'an
pasal pagkahagadtam, minnē' kitam lappasan.
11 Yuk sulat Kitab isab, “Sai-sai magkahagad ma iya halam aniya'
pagsusunanna sapupud-daya.”
12 Talapay manusiya' kamemon pinagbissala ma ayat Kitab itu, sabab
mbal magbidda' Yahudi maka ngga'i ka Yahudi. Dakayu' du Tuhan ya
pameya'an e' sigām kamemon, maka aheya kahāpan pamuwanna ma
sasuku parahing ni iya.
13 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai parahing ni
Panghū', tantu lappasan.”
14 Buwattingga e' sigām parahing ni Panghū' bang halam gi'
makapam'nnal ma iya? Maka buwattingga e' sigām am'nnal bang
halam gi' bay makakale lapal ahāp? Buwattingga isab e' sigām akale
lapal ahāp bang halam aniya' magnasihatan sigām?
15 Maka buwattingga isab e' a'a magnasihat bang halam aniya' bay
anoho' iya magnasihat? Sagō' aniya' bay sinoho', buwat tasulat ma
deyom Kitab, ya yuk-i, “Kahāp du pa'in bang aniya' amowahan kita
lapal ahāp!”
16 Saguwā' ngga'i ka a'a kamemon bay akale lapal ahāp itu, buwat
na bay pamūng si Isaya inān, ya yuk-i, “O Tuhan, kulang du a'a
magkahagad ma panglapal kami.”
17 Manjari lapal pasal Al-Masi subay pinagnasihat dahū bo' yampa
takale e' a'a, ati minnē' aniya' pagkahagad sigām.
18 Amikilan aku pasal bangsa Isra'il. Kalu baha' halam takale sigām
lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi? Sagō' tantu takale sabab atanyag lapal
itu, buwat tasulat ma deyom Kitab, yukna,

“Patanyag pamandu' sigām ni kamemon bangsa,
pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.”

19 Amikilan lagi' aku, kalu halam tahati e' bangsa Isra'il pasal lapal itu.
Sagō' tahati du. Si Musa ya makarahū anambung, yukna,

“Pagalakta kam ni bangsa kasehe',
ya yukbi halam aniya' gunana.
Pap'ddi'ku ataybi tudju ni bangsa dakayu',
ya pangannalbi mbal makata'uwan aku.”

20 Atampal du pangallam Tuhan ya tasulat e' si Isaya, yuk-i,

“Tabāk aku e' saga a'a bay halam amiha aku.
Panyata' aku ni saga a'a halam bay atilaw ma pasalanku.”

21 Saguwā' buwattitu ya pamissala Tuhan ma pasal bangsa Isra'il, yukna,
“Kahaba' llaw bilahi aku anaima' saga a'a anagga' aku,
ya anagga' na pa'in ma kabaya'anku.”

11

*Ka'ase' Tuhan ma Bangsa Isra'il**

1 Manjari angannal-ngannal lagi' aku: “Tinimanan bahā' e' Tuhan bangsa dakayu'-kayu' ya palsuku'anna?” Tantu mbal. Bangsaku ko' inān sabab bangsa Isra'il aku, tubu' si Ibrahim, min panubu' si Benjamin.
2 Halam katimanan e' Tuhan bangsa ya bay tapene'na sangay min awal tagna'. Kata'uwanbi ya tasulat ma deyom Kitab, waktu kapanutul si Elija ni Tuhan pasal bangsa Isra'il. Yuk si Elija e',
3 “O Tuhan, pinapatay e' sigām saga nabi sosoho'annu. Nilubu e' sigām pagkukulbanan kami ni ka'a. Hal aku la'a takapin min ba'anan nabi, ati piniha aku e' sigām bo' pinapatay.”
4 Entomunbi bay panambung Tuhan ma panutul si Elija e', yuk-i, “Aniya' gi' pitu' ngibu a'a bay kapinanku, a'a halam bay makasumba ni ta'u-ta'u Ba'al.”
5 Damikiyanna ma buwattina'an, aniya' gi' takapin bangsa Isra'il halam pataikut min Tuhan, a'a isab tapene'na min lasana maka min ka'ase'na ma sigām.
6 Bang kasi-lasa Tuhan ya sababanna angkan iya amene' a'a, tantu ngga'i ka kahinangan manusiya' ya makasabab. Sagō' bang Tuhan bay amene' a'a ma saukat na ahāp hinangna, sali' halam aniya' pūs ma ase' maka lasa Tuhan e'.
7 Jari ai lagi'? Halam tabāk e' bangsa Isra'il ya pagmatayan sigām. Luwal a'a pinene' e' Tuhan ya makabāk. Bay pinatuwas kōk saga a'a kasehe'an,
8 buwat tasulat ma kitab, ya yuk-i,
“Pinabongog e' Tuhan pamikil sigām, ya po'on mbal makahati.
Aniya' mata sigām sagō' mbal maka'nda',
Aniya' tainga sigām sagō' mbal makakale.”
9 Aniya' isab bay pamissala si Da'ud, yukna,
“Bang pa'in sigām nijallat e' paglami sigām,
Bang pa'in sigām palukbu' sampay ah'bba',
panungbas kala'atan sigām.
10 Bang pa'in palendom pang'nda' sigām bo' mbal maka'nda',
bang pa'in parukkug bukut sigām sampay ni kasaumulan.”
11 Amikilan lagi' aku pasal bangsa Isra'il itu. Ya kah'bba' sigām inān, anatas bahā' sampay ni kasaumulan? Tantu mbal. Sabab buwattitu ya pinagmohotan e' Tuhan: saga bangsa ngga'i ka Isra'il pas'lle' na lappasan min hukuman dusa ma sabab karusahan bangsa Isra'il. Minnē' isab in bangsa Isra'il tabowa angihid pagka tinaikutan.
12 Kira-kirahunbi, bang kaniya'an kahāpan saga a'a ngga'i ka Isra'il ma sabab karusahan bangsa Isra'il, maka ma sabab kapanaikut Tuhan

* **11:** Bangsa Isra'il: sali' du maka bangsa Yahudi. Kaōnan sigām bangsa Isra'il ma sabab pangkat sigām si Isra'il, kaōnan sigām Yahudi ma sabab pangkat sigām si Yahudi.

ma sigām, luhūy paheya kahāpan ma palbangsa-bangsahan kamemon
bang jukup na saga a'a Isra'il magpangahagad.

Pasal A'a Ngga'i ka Yahudi

13 Aniya' pamissalaku ma ka'am ya ngga'i ka Yahudi. Kawakilan aku
e' Tuhan magnasihat ma buwat ka'am. Paheyaku isāb pagnasihatku
itu ma atay,
14 bang pa'in pinaihid pagkahiku Yahudi bo' supaya aniya' sigām
lappasan min mulka'.
15 Sabab bang maghāp na Tuhan maka saga palbangsa-bangsahan
ma sabab kataikut Tuhan ma bangsa Isra'il, ai kaluwasanna bang
sigām tinaima' e' Tuhan pabīng? Lumandu'an ahāp. Sali' sigām a'a
pinakallum pabīng min kamatay.
16 Buwat tinapay bang ma pangaddat Yahudi. Niakup dangkuri'
min addunan bay panukbal ni Tuhan, paltanda'an in tinapay inān
kamemon palsuku'an Tuhan du. Atawa po'on kayu, panukbal gamutna
ni Tuhan, jari palsuku'anna katibu'ukan kayu inān sampay ni sangana.

Kayu Jaitun Ni'ipat maka Kayu Jaitun Talun†

17 Na, magparalilan aku: bang aniya' sanga sinagpe' min po'on kayu
ni'ipat, bo' aniya' sanga kayu talun pinabatuk ni bay panagpe'an sanga
tagna', jari kabahagi'an kajatuhan min kayu ni'ipat saga magdalos na
maka gamutna.
18 Sagō' da'a pagabbu-abbuhinbi, sabab ka'am ilu hal sanga, maka
ngga'i ka sanga ya amuwan kallum ma gamut. Gamut ya amuwan
kallum ma sanga.
19 Kalu yukbi, “B'nnal ko' ilu, saguwā' sinagpe' sigām e' Tuhan supaya
kami kapabatukan.”
20 Aho', b'nnal. Sagō' ya po'on sigām bangsa Isra'il sinagpe' sabab
agagga am'nnal ma Tuhan, ati ka'am ya pinabatuk ni po'on kayu ma
sabab kapam'nnalbi. Sagō' da'a pagmalangkahianbi ina'an-i. Gom
pa'in kam magmatāw, ya aniya' kam sinagpe' buwat bay sigām.
21 Sabab hatina, bang mbal allog Tuhan ma saga sanga porol, ya du
ka'am mbal ka'lloganna.
22 Kira-kirahunbi ka'ase' Tuhan maka kab'ngngisna. Kab'ngngisanna
saga a'a ya pataikut min iya, saguwā' ka'ase'anna kam bang pa'in
pataptap ma kahāpna, mbal magla'an-la'an. Bang kam ganta' pataikut
min pangandolbi, ya du ka'am sinagpe' du buwat ibarat sanga kayu.
23 Ya balikna, pinabatuk bangsa Isra'il ni bay bai sigām, bang sigām
ganta' pahali anulak Al-Masi. Sabab halam aniya' ahunit ma Tuhan.
24 Ya hantang hatulanna, bang ka'am bay niā' min kayu jaitun talun
bo' pinabatuk ni kayu ni'ipat, labi aluhay bang bangsa Isra'il pinabīng
ni kayu bay panagpe'an sigām tagna', sabab ya na po'onan sigām.

Lappasan Bangsa Isra'il Kamemon ma Sinōng

25 Saga dauranakanku, aniya' bay pamata'u aku e' Tuhan ma pasal
bangsa Isra'il itu. Bilahi aku amahatian ka'am supaya kam mbal amikil
di-bi in ka'am ahāp min sigām. Buwattitu: in bangsa Isra'il itu bay
agagga am'nnal ma si Isa Al-Masi, saguwā' mbal anatas kagagga sigām.

---

† **11:16** Bangsa Isra'il sapantun po'on kayu jaitun ni'ipat bo' ahāp buwa'na, maka saga bangsa kasehe' sapantun po'on kayu hal atomo'an di-na ma talun.

Bang ajukup na kaheka'an a'a min bangsa saddī ameya' ma Tuhan,
ameya' isab bangsa Isra'il.
26 Manjari lappasan isab bangsa Isra'il kamemon, buwat bay sinulat
ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Pi'itu min lahat Siyun ya Manglalappas.
Pahalamna saga la'at bay tahinang e' panubu' si Yakub.
27 Makapi'ilu pa'in aku, la'ananku dusa sigām kamemon,
buwat bay asal tajanji'ku ma sigām.”
28 In bangsa Isra'il itu bay banta Tuhan sabab tasulak e' sigām lapal
ahāp pasal si Isa Al-Masi, sagō' in kahāpan bay ma sigām tagna'
papelleng na ni bangsa saddī. Saguwā' mbal du taptap kapanagga'
sigām, sabab nientom e' Tuhan bay kapamene'na ma ka'mbo'-mbo'an
sigām, angkan sigām kinalasahan na pa'in.
29 Sabab Tuhan, bang aniya' a'a bay pinene' e'na sampay lidjiki'anna,
mbal to'ongan apinda niyatna.
30 Ka'am ngga'i ka Yahudi ilu, bay kam anulang kabaya'an Tuhan ma
waktu palabay inān, manda' kina'ase'an kam e'na buwattina'an ma
sabab kapanulang bangsa Yahudi.
31 Ya du isab bangsa Yahudi, tasulang e' sigām kabaya'an Tuhan
buwattina'an, sagō' kina'ase'an sigām e' Tuhan buwat ka'ase'na ma
ka'am.
32 Min kahandak Tuhan angkan in kamemon bangsa manusiya'
tahinang sali' sapantun pilisu mbal makalimaya min kapanulang
sigām, bo' supaya in sigām kamemon pinat'kkahan ase'na.

Pananglit ma Tuhan

33 Mbal tapula'-pula' kahāp Tuhan, ka'ase'na, pangita'una maka
panahu'anna. Halam aniya' min kitam makahati ma kagara'anna
maka ma kahinanganna.
34 Buwat yukna ma deyom Kitab,
“Sai makata'u panahuan Tuhan?
Sai makapituwahan iya?
35 Sai bay makabuwanan Tuhan ai-ai,
atawa bay makapautang ma iya?”
36 Min Tuhan asal ai-ai kamemon. Iya ya bay amaniya' kamemon
maka iya isab sababanna angkan paniya' ba'anan ai-ai kamemon.
Sanglitanta iya ni kasaumulan. Amin.

12

Hinang Makasulut Atay Tuhan

1 Saga dauranakanku, landu' kitam kina'ase'an e' Tuhan, angkan
buwattitu junjungku ma ka'am: pamasuku'unbi baranbi ni Tuhan,
panukbalunbi ni iya t'ggolbi allum. Ai-ai hinangbi subay ma iya sadja,
maka subay makasulut atayna. Bang buwattē' ajatu du pa'in pagta'atbi
ma Tuhan.
2 Da'a panunurinbi kajarihan ya maumu panunuran ma ahil jaman
itu, sagō' parūlunbi Tuhan amabaha'u deyom panahu'anbi bo' supaya
pinindahan e'na addat-tabi'atbi kamemon. Bang buwattē' kasaku-
panbi du bang ai kahandak Tuhan, kahāpna maka kasampulna'anna,
ati kata'uwanbi bang ai makasulut iya.

3 Bay aku kinahāpan e' Tuhan, binuwanan kapatut magnasihat,
angkan yukku ma ka'am kamemon, da'a kam maglaku-laku in ka'am
alanga min bay pamat'nna' ka'am. Subay kam amikilan di-bi pahāp-
hāp. Bistahunbi to'ongan bang ai bay pamatulun Tuhan ma ka'am
kaniya-kaniya, sabab min pangandolbi.
4 Dalilunbi baran manusiya'. Baranta itu dakayu' du, bo' magginis
pagdayawna. Magbidda' isab hinang pagdayaw dakayu' maka dakayu'.
5 Buwattē' isab ma kitam magpangandol ma si Isa. Minsan kitam
aheka, sapantun kitam dakayu' baran atibu'uk pagka suku' kitam
Al-Masi. Magsugpat kitam dangan maka dangan minsan magbidda'
kahinangantam, buwat pagdayaw baran.
6 Kabuwanan kitam kapandayan ginisan ma sabab lasa Tuhan, saddī
ma dangan maka ma dangan. Maka kapandayan itu subay ginuna
pahāp-hāp, pinapagtongod maka pangandoltam. Bang a'a kabuwanan
kapandayan magpaluwas bissala deyo' min Tuhan, subay paluwasna
to'ongan.
7 Bang a'a kabuwanan kapandayan anabangan pagkahina, subay
tabanganna to'ongan. Bang kapandayan magpandu', subay amandu'
to'ongan.
8 Bang kapandayan amalasig atay kasehe', subay amalasig to'ongan.
Bang a'a anulung ma sukkal kasehe', subay hilas panulungna. Bang
a'a binuwanan kapatut magnakura', subay atukid e'na magpal'ngngan
ai-ai. Bang a'a binuwanan kapandayan angayura a'a kasigpitan, subay
iya magkalasigan angayura.

9 Ya lasabi ma sehe'bi subay min deyom atay. Kab'nsihinbi ai-ai
ala'at, balutinbi ai-ai ahāp.
10 Subay kam maglasa-liyasahi to'ongan sabab magdanakan kam ma
deyoman si Isa Al-Masi. Magaddat-iyaddati kam min deyom atay.
11 Subay kam mbal lisu'an sabab Panghū' Isa ya paghinanganbi.
Subay kam atukid sadja ma ai-ai pamahinang ka'am.
12 Subay kam magkakōgan ma pangaholatbi ma Tuhan. Bang
kam taluwa' sukkal sandalinbi sadja, maka da'a kam pahali angamu'-
ngamu' ni iya.
13 Buwaninbi pagkahibi suku' Tuhan bang kasigpitan, pa'iddahunbi
isab sasuku pahapit ni luma'bi.

14 Bang aniya' angala'at ka'am, amu'inbi sigām kahāpan ni Tuhan.
Da'a balosinbi sukna'.
15 Ameya' kam magkōg-koyag bang aniya' sehe'bi magkōg-koyag,
ameya' kam magtangis bang aniya' sehe'bi ganta' magtangisan.
16 Magsulut-siyuluti kam dapagkahian. Da'a palangahunbi bowa-
hanbi, maka da'a kam aiya' magbagay maka a'a areyo'. Da'a kam
maglaku-laku in pangita'ubi alalom.

17 Bang aniya' angala'at ka'am, da'a pellenginbi la'at. Ai-ai binista
abontol e' saga a'a kamemon, ya na he' subay tukirinbi.
18 Amanuyu' kam magsulut maka a'a kamemon. Bang aniya'
pagsagga'an subay ngga'i ka ka'am ya amowa sagga'.
19 Saga bagay, da'a to'ongan kam amalos bang kam nila'at. Sagarinbi
sigām binalos e' mulka' Tuhan. Entomunbi bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i, “Aku na amalos, aku na anungbas, yuk Panghū'.”

20 Ahāp bang beya'bi panoho'an itu, ya bay tasulat isab ma Kitab, yuk-i,
“Bang aniya' bantabi lingantu, pakanunbi.
Bang iya patay bohe', painumunbi,
sabab bang buwattē' lasabi ma iya, kalu iya sinōd susun.”
21 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi. Hāpunbi a'a angala'at inān bo' tara'ug la'atna sabab min kahāpbi.

13

Subay Beya'ta Ang'ntan Pagparinta

1 In kitam manusiya' kamemon subay ameya' ma saga a'a magparinta ma paglahattam sabab halam aniya' kabuwanan kapatut magparinta bang ngga'i ka min kahandak Tuhan.
2 Sasuku anagga' ma a'a magparinta, sali' Tuhan maka panoho'anna ya sagga'na, angkan iya taluwa' hukuman.
3 Bang a'a maghinang ahāp mbal du tināw ma parinta. Luwal a'a maghinang kala'atan ya tināw. Bang kam mbal bilahi tināw ma a'a magparinta, subay ahāp sadja hinangbi. Sinanglitan kam e'na
4 sabab sosoho'an Tuhan iya, a'a pinat'nna' maghinang kahāpan ma pasalanbi. Saguwā' bang kam ganta' maghinang kala'atan, patut kam tināw, sabab nakura' inān taga-kapatut aminasa ka'am. Sosoho'an Tuhan iya, wajib aminasa sasuku maghinang ala'at.
5 Angkan kam subay magmaluluy ma saga a'a ang'ntan pagparinta, kaissana ma sabab kam tināw bininasa, karuwana ma sabab kata'uwanbi ma deyom itikadbi bang ai subay hinangbi.
6 Ya he' sababanna angkan kam subay amayad sukay parinta, sabab sosoho'an Tuhan saga a'a ya maghinang ma deyo'an parinta inān.
7 Subay kam amayaran sigām sukay pila-pila ya katongoranna, ai-na ka tongod ni usahabi, ai-na ka tongod ni baranbi. Pagaddatinbi sigām kamemon bang aniya' kawasa sigām patut pinagaddatan. Pagmahaltabatinbi bang patut pinagmahaltabatan.

Subay Kita Maglasa-liyasahi

8 Bang aniya' utangbi, bayarinbi bang ta'abut waktuna. Aniya' isab utang mbal kabayaran, ya na lasa ma pagkahibi. Bang kam alasa ma pagkahibi tatuman e'bi panoho'an-sara' bay tasulat e' si Musa,
9 ya yuk-i, “Wajib kam da'a angaliyu-lakad min paghola'bi. Wajib kam da'a amapatay, da'a anangkaw, da'a anganapsuhan alta' kasehe'anbi.” Ya panoho'an panambatku itu maka panoho'an kasehe', tapagdakayu' maka panoho'an dakayu'-dakayu', ya yuk-i, “Kalasahinbi pagkahibi buwat e'bi alasahan baranbi.”
10 Hatulanna, sasuku alasa ma pagkahina mbal to'ongan bilahi angala'at iya. Angkan bang kitam alasahan pagkahita manusiya', tatuman e'tam sara' Tuhan maka panoho'anna kamemon.
11 Patut subay hinangbi panoho'an itu sabab song na waktu pabīng si Isa. Asekot na min katagna' pam'nnalta ma si Isa. In kitam sali' hantang a'a bay magtulihan, sagō' abati' na.
12 Sōng palabay kalendoman, ya masa pangandusa. Apote' na sobangan, angkan subay bbahanta kahinangan ala'at, ya nihinang ma

deyom kalendoman. Subay kita sakap anagga' kala'atan, buwat ibarat
sundalu magsakap.
13 Kaul-pi'ilta subay ahāp, ya tōp ma a'a pat'nna' ma deyom
kasawahan. Angkan da'a subay dumasiyaw paglami-lamita, da'a
kita maglango-lango, da'a magba'is, da'a magkasabulan. Da'a kita
magbono', da'a isab maglindi-lindi.
14 Sapantun badju' paghaggut, ahāp lagi' bang Panghū'tam si Isa
Al-Masi ya pangalampikbi. Da'a kannalunbi napsu baranbi bang
buwattingga e'bi amarūl.

14

Pangandol Akosog maka Pangandol Alamma

1 Aniya' pamituwaku ma ka'am ma pasalan a'a alamma pangandolna
ma si Isa. Bagayunbi iya, da'a iya bowahunbi magjawab ma saukat na
aniya' kapam'nnalanna saddī.
2 Buwat saupama ma pagkakan, aniya' a'a dakayu' makahalal
pagkakan ai-ai sabab ahogot pangandolna ma si Isa Al-Masi. Aniya'
isab a'a dangan, hal sayul ya palaukna pagka mbal gi' ahogot
pangandolna.
3 Na, ya a'a makahalal kinakan indaginis subay mbal angudju' ma
a'a dangan ya mbal makahalal. Damikiyanna a'a amangan sayul sadja,
subay mbal anoway a'a dangan ma saukat tahalalna kinakan ai-ai.
Sabab tinaima' du a'a inān e' Tuhan.
4 Halam aniya' kapatutbi anoway a'a dakayu' bang ngga'i ka ka'am ya
pagnakura'an. Nakura'na sadja ya tag-kapatut amah'llingan iya ahāp-
ala'at. Saguwā' tantu iya mbal tabowa ni kala'atan sabab tinabang iya
e' Panghū' Isa angkan makasandal.
5 Bang takdil ni llaw, aniya' a'a angisbat llaw mulliya sabab aheya
bang ma bistahanna. Saddī isab bistahan a'a dangan, bang ma iya
sali' du llaw kamemon. Jari ai-ai pamistabi pasal llaw, da'a pagduwa-
duwahinbi
6 Sai-sai angamulliya llaw, Tuhan ya aheya ma atayna pagma-
haldika'anna. Sai-sai angahalal kinakan ai-ai, Tuhan ya mahaldika'na
sabab Tuhan ya pagsukulanna bang amangan. Damikiyanna isab,
sai-sai amene' pagkakanna, Tuhan du isab mahaldika'na sampay
pagsukulanna.
7 Ngga'i ka baranta sadja ya pagka'inagonanta t'ggolta allum.
8 Subay isbatta Panghū' Isa ma kallumta maka ma kamatayta sabab
suku'na kita.
9 Ya na itu sababanna angkan Al-Masi bay amatay sampay allum
pabīng min kamatayna, supaya iya pagpanghū'an saga a'a suku'na,
ai-na ka allum, ai-na ka bay magpatayan.
10 Angkanna kam subay mbal anoway atawa angudju' danakanbi.
Makapagbalharap du kitam kamemon maka Tuhan ma llaw damuli
bo' nihukum e'na.
11 Buwat tasulat ma Kitab, ya yuk-i,
“B'nnal sadja bissalaku,” yuk Tuhan.
“Pasujud du ni aku saga manusiya' kamemon.
Magpanyabut sigām kamemon in aku asal Tuhan.”
12 Manjari in kitam kamemon subay magpamattan ni Tuhan ma
sinosōng pasal ai-ai bay hinangtam ma dunya.

Da'a Parusahunbi Sehe'bi

13 Ya itu sababanna angkan kita subay pahali magsoway dangan
maka dangan. Ahāp lagi' kita da'a magniyat angahinang ai-ai bang
hinang inān amowa magdusa ma dakayu' danakanta.
14 Aku itu, pagka parakayu' na ma Panghū' Isa, kata'uwanku to'ongan
halam aniya' pagkakan haram min ka'asalna. Sagō' ma sehe'ta dakayu',
bang aniya' pagkakan haram ma pamistana mbal to'ongan tas'llongna.
15 Na, bang danakannu ganta' asusa ma sabab ka'a ya ta'nda'na
amangan kinakan ya haram ma pamistana, sali' halam aniya' lasabi
ma iya. Subay ka mbal pasangdan amangan e'-i bang amowa
danakannu ni kala'atan, sabab bay amatay Al-Masi ma sababanna
inān.
16 Bang ma ka'a ahāp pagkakannu, saguwā' mbal ahāp bang
binissalahan ala'at e' kasehe'an.
17 Pagka kita ma deyoman pagparinta Tuhan, mbal subay pahalga'ta
ma atay pagkakanta atawa paginumta. Ya subay paheyata kahinan-
ganta abontol, maka kasannangan atay, maka kalasigan pamuwan e'
Rū Sussi.
18 Jari bang buwattē' paghinangta tudju ni Al-Masi kasulutan du
Tuhan ma kita, maka pinagaddatan kita e' pagkahita manusiya'.
19 Angkan na, subay kita angamohot maghinang ai-ai makapagsulut
pagkahita, maka magpahogot pangandolta dangan maka dangan.
20 Da'a paka'atunbi hinang Tuhan ma saukat na magbidda' pangad-
datbi pasal pagkakan. Tahalal asal pagkakan kamemon, saguwā' asā'
kam bang kam amangan ai-ai, bo' kam ta'nda' e' dakayu' pagkahibi, ati
minnē' iya ang'bba min pangandolna.
21 Ahāp lagi' kita pahondong amangan susumbali'an, atawa anginum
binu, atawa angahinang ai-ai bang ina'an-i manjari panababan
pamowa danakanta angandusa atawa ang'bba min pangandolna.
22 Manjari ai-ai pamistabi pasal itu-i subay hal ka'am maka Tuhan
ya makata'u. Aheya kalasiganbi bang kam anganiyat angahinang ai-ai
ma halam aniya' dusa tananam ma itikadbi.
23 Sagō' bang a'a magduwa-ruwa pasal pagkakan bo' amangan na
pa'in, katōngan iya dusa sabab mbal magtaluwa' maka pangandolna.
Taga-dusa kita bang aniya' hinangta mbal magtaluwa' maka pangan-
dolta.

15

Panabang ma Danakantam

1 Sasuku kitam akosog pangandoltam ma Tuhan subay anabang
ma a'a kasehe'an ya mbal angandol to'ongan. Subay tanggungtam
kalammahan sigām. Ngga'i ka baranta ya subay sinulut,
2 sagō' danakantam bebeya'an si Isa Al-Masi, pamahāp kahālanna
bo' supaya pasōng pahogot pangandolna.
3 Panunurantam Al-Masi sabab halam iya bay angandūlan di-na.
Atumlang ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Ka'a, Tuhan, pinamūng-
mūngan ala'at, bo' aku ya t'kkahan himumungan sigām.”
4 Ai-ai ma deyom Kitab bay pinasulat e' Tuhan ma awal jaman
pangā'antam kapamintāngan, bo' supaya ahogot imantam maka
kasandal ma katiksa'an. Minnē' kitam angaholat lappasan.

5 Tuhan ya amasandal maka amahogot imantam. Mura-murahan,
bang pa'in kam tinabang e'na bo' kam magdakayu' pikilan hinabubi
anunud ma si Isa Al-Masi.
6 Jari maguyun kam amudji ma Tuhan, ya Mma' sin Panghū' Isa Al-
Masi.
7 Taima'unbi kasehe'anbi angandol ma Al-Masi, buwat kapanaima'
ka'am e' Al-Masi. Tapudji Tuhan bang buwattē' panaima'bi.
8 Haka'anta kam pasal Al-Masi, bay iya pi'itu ni dunya anabang
bangsa Yahudi bo' sigām makatantu in Tuhan kapangandolan du, ati
bo' atuman bay janji'na ma pangkat kami.
9 Ya minaksud e'na saga a'a ngga'i ka Yahudi bo' supaya sigām amudji
Tuhan ma sabab ka'ase'na. Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-
i,
"Magsukul aku ni ka'a, Tuhan, ma deyoman saga a'a ngga'i ka Yahudi.
Magkalang aku kalangan pamudji ōnnu."
10 Aniya' gi' ayat Kitab dakayu', yuk-i,
"Ka'am kabangsa-bangsahan ya ngga'i ka Yahudi,
dai' kam magkōg-koyag sama-sama
maka bangsa ya tapene' e' Tuhan."
11 Maka ayat itu gi':
"Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon ya ngga'i ka Yahudi.
Pudjihunbi iya, ka'am sabarang bangsa."
12 Aniya' isab bay sinulat e' si Isaya pasal Al-Masi, yuk-i,
"Aniya' tubu' si Jesse palahil ni dunya ma sinōng.
Magbaya' du iya ma bangsa ngga'i ka Yahudi,
ati iya ya pangasahan sigām."
13 Mura-murahan, bang pa'in kam kaniya'an kakōgan maka kasan-
nangan deyom atay min Tuhan, ya po'onan holatanbi, pagka kam
angandol na pa'in ma iya. Ati manglabi-labihan kaholatanbi ma sabab
kawasa min Rū Sussi.

Ya Po'on si Paul Atawakkal Anulat

14 Saga dauranakanku, halam aniya' hawal-hawalku ma sababanbi.
Tatantuku in ka'am ahāp kasuddahanbi, aheya isab pangita'ubi, patut
kam magpandu'-pandu'an di-bi.
15 Saguwā' aniya' gi' pamaentomku ka'am, ya po'on aku atawakkal
amabeya' sulat itu. Halam aniya' pagduwa-duwaku anulatan ka'am
sabab taga-wakil aku min Tuhan.
16 Maghinang aku ma si Isa Al-Masi ma pasalan saga bangsa saddī
min Yahudi. Ibarat aku imam magnasihat lapal ahāp min Tuhan, bo'
supaya angandol saga bangsa kasehe'an. Ungsuranku sigām ni Tuhan
dalil tutukbalan. Kasulutan iya ma sigām, sabab tasussi na pangatayan
sigām e' Rū Sussi.
17 Na, mbal aku aiya' magpata'u pasal paghinangku ma Tuhan, sabab
si Isa Al-Masi ya pagkōganku.
18 Halam aniya' pagbissalahanku haliyu min bay pamahinang aku e'
Al-Masi. Maka Al-Masi ya sababna angkan tabowa saga bangsa saddī
ameya' ma Tuhan. Takale e' sigām pagnasihatku, ta'nda' e' sigām saga
hinang bay hinanganku
19 min kawasa Rū Sussi, hatina saga paltanda'an maka hinang kainu-
inuhan a'a. Bay pasaplagku to'ongan lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi,
tinagna'an min Awrusalam sampay ta'abut lahat Ilirikum.

20 Sangay min tagna' kapagnasihatku, ya pagmatayanku subay
pinasaplag lapal ahāp itu ma lahat halam bay kapakalehan pasal Al-
Masi, sabab mbal aku bilahi anugpat ni bay tahinang e' a'a bay dumahū
min aku.
21 Kabaya'anku subay atuman sulat Kitab itu, ya yuk-i,
"Saga a'a halam bay pinata'u ma pasalanna,
makata'u du ma sinosōng,
maka a'a halam bay makakale, makahati na."

Agara' si Paul Palanjal ni Da'ira Rōm

22 Ya ko' ina'an sababna angkan aku bay makat'ggol pi'ilu ni ka'am,
sabab hinangku angalatag kalahatan ītu subay apuwas dahū.
23 Sagō' atammat na hinangku ma jadjahan ītu. Bilahi na aku sidda
patibaw ni ka'am,
24 manjari agara' na aku amusay ni lahat Kastila', sagō' bilahi aku
pahapit ni ka'am dahū bo' supaya kitam makapag'nda'. Bilahi isab
aku patuntulbi, bang aku song pauntas ni papehē'anku he'. Subay na
ahāp katibawku ma ka'am bo' yampa aku ala'an.
25 Saguwā' aniya' gi' gawiku dahū. Itiya' aku ni Awrusalam
ang'nde'an tutulungan ni saga a'a suku' si Isa mahē'.
26 Sabab bay animuk sīn saga jama'a si Isa ya maglahat ma
sakalibut lahat Makidunya maka Akaya itu, panulung saga miskin ma
kajama'ahan suku' Tuhan ma Awrusalam.
27 Hilas isab min deyom atay sigām, maka patut isab sabab Yahudi
ya po'onna angkan sigām ngga'i ka Yahudi bay pinakalehan lapal
min Tuhan. Tauwa' bang bangsa Yahudi ya pinahampitan ai-ai bay
pangalidjiki' saga a'a ngga'i ka Yahudi.
28 Manjari bang atangbus gawiku ang'nde'an kamemon bay pin-
abowa ma aku, pauntas aku tudju ni lahat Kastila' ati pahapit du ni
ka'am.
29 Kata'uwanku isab, bang aku ganta' makat'kka ni ka'am, tantu kam
bowahanku kahāpan aheya min Al-Masi, kahāpan halam kulangna.
30 Saga dauranakanku, kata'uwanku aheya pangisbatbi ma si Isa Al-
Masi Panghū'tam maka aniya' lasabi luwas min Rū Tuhan, angkan aku
angamu' junjung itu. Gapi'unbi aku, amu'inbi aku tabang ni Tuhan.
31 Amu'-amu'inbi isab aku bo' aku mbal ainay e' saga a'a ma lahat
Yahudi ya mbal magkahagad ma si Isa. Amu'inbi isab aku kahāpan
pasal tutulungan ya bowaku pina'an, bang pa'in tinaima' sangkahāpan
e' saga a'a suku' Tuhan he'.
32 Jari bang kabaya'an Tuhan, pasampay du aku ni ka'am maka
kalasiganku aheya, ati ahāp palasahanku bang kita makapag'nda'.
33 Na, mura-murahan, bang pa'in kam ginapi' kamemon e' Tuhan, ya
po'onan kasannangan. Amin.

16

Pangentom si Paul ma saga Bagayna

1 Bilahi aku amakilā ni ka'am dakayu' danakantam d'nda itu. Ōnna
si Pebe, a'a anabang ma katipunan jama'a si Isa ma lahat Kengkereya.
2 Aniya' gawina pi'ilu ni Rōm. Subay ahāp e'bi ama'idda iya bang
makat'kka pi'ilu, pagka si Isa Al-Masi ya Panghū'bi sali'-sali', maka

suku' Tuhan du kam. Subay iya patuntulbi ma ai-ai kalagihanna, sabab aheka a'a bay tatabang e'na, sampay isab aku.
3 Amabeya' aku minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni disi Akila maka si Prisila ilu, a'a maglakibini bay sehe'ku maghinang ma si Isa Al-Masi.
4 Bay sigā arak amatay ma sababanku waktu aku bay ma deyom kapiligduhan, angkanna aheya pagsukulanku ma sigā. Ngga'i ka hal aku ya magsukul, sampay saga jama'a si Isa kamemon ya ngga'i ka Yahudi, sasuku magpalhimpunan ma kalahat-lahatan ilu.
5 Pabeya'ku isab lapalku ma saga jama'a si Isa ya magtipun ma luma' sigā.
Damikiyanna si Epeneto bagayku kalalasahan, pabeya'anku minsan hal lapalku. Dahū asal iya min a'a kamemon ya magpangandol ma Al-Masi ma kaluha'an lahat Asiya.
6 Maka si Mariyam, ya akosog hinangna ma pasalanbi.
7 Si Androniku maka si Juniyas, pagkahiku Yahudi bay sehe'ku ma deyom kalabusu. Abantug sigā bang takdil ni saga a'a kawakilan si Isa, dahū sigā min aku bay angandol ma Al-Masi.
8 Pabeya'ku isab lapalku ni disi Ampliyatu, bagayku kinalasahan ma deyoman Panghū' Isa,
9 maka si Urbanu, sehe'tam maghinang ma Al-Masi, maka si Istakis bagayku kinalasahan isab.
10 Si Apelles isab, apa bay na iya kasulayan in pameya'na ma Al-Masi ahogot du. Sigām ma okoman si Aristobol,
11 maka si Herodiyun pagkahiku Yahudi, maka sigām angandol ma Panghū' Isa min okoman si Narkissu.
12 Damikiyanna disi Tripena maka si Triposa, d'nda maghinang ma Panghū' Isa, maka bagayku si Persis, d'nda kinalasahan, ya abasag paghinangna ni Panghū'tam. Amabeya' isab aku minsan la'a hal lapalku ni sigām.
13 Si Rupus isab, a'a tapene' e' Panghū'ta, maka ina' si Rupus e'. Sapantun iya ina' angayura aku.
14 Disi Asingkrit, si Plegon, si Hermes, si Patrobas, si Hermas maka saga sehe' sigām angandol ma si Isa.
15 Disi Pilologo maka si Juliya isab, si Nereyo maka danakanna d'nda, si Olimpas isab maka a'a suku' Tuhan kamemon ya dansehe'an maka sigām. Pabeya'ku lapalku ni sigām ilu kamemon.
16 Bang kam magsabu, subay kam magsiyum ta'nda' paglasabi. Kamemon saga jama'a Al-Masi ya magtipun-tipun maitu amabowa tambuku ni ka'am, in ka'am nientom kono' e' sigām.

Bissala Katangbusan

17 Saga dauranakanku, aniya' junjungku ni ka'am. Halli'inbi saga a'a anagga' pandu' bay pamandu' ka'am pasal si Isa Al-Masi. Saga a'a ilu bilahi amapagsagga' ka'am bo' kam aboklang duwa, maka bilahi isab amowa ka'am pasiha' min pangandolbi ni si Isa. Tangkisinbi saga a'a inān.
18 Sabab bang a'a maghinang buwattē' ngga'i ka Panghū'tam Al-Masi ya paghinangan sigām, saguwā' baran sigām ya nirūlan. Binidjakan e' sigām saga a'a kulang panahu'anna, nilanahan bo' supaya tabowa niakkalan.

19 In ka'am ilu abantug na ma sabab kahogot pameya'bi ma Al-Masi,
angkan aku kinōgan ma sababbi. Kabaya'anku ma ka'am subay alalom
pamikilbi pasal ai-ai makahāp, ma halam aniya' la'at makani-pikilanbi.
20 Manjari Tuhan, ya po'onan kasannangan ataytam, pasa'ut du
amaka'at nakura' saitan ni deyo' pād-tape'tam.
Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e'
Panghū'tam si Isa.
21 Si Timuti, ya sehe'ku maghinang ma Tuhan itu, amabeya' minsan
la'a hal lapalna ni ka'am. Damikiyanna isab disi Lukiyus itu maka si
Jason, maka kampungku si Sosepater.
22 (Palamud si Tertiyu, ya bay kawakilan anulat sulat itu, yuk-i,
"Amabeya' aku lapalku ni ka'am pagka kitam Almasihin sali'-sali'.")
23 Si Gayus, ya tag-luma' paokomanku itu, amabeya' isab minsan la'a
hal lapalna ni ka'am. Ya du si Erastus, a'a ang'ntan alta' parinta ma
da'ira itu, maka danakantam si Kuwartu.
24 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' si Isa
Al-Masi, ya Panghū'tam. Amin.

Pamudji si Paul ma Tuhan

25-26 Pudjitam Tuhan. Taga-kawasa iya amahogot pangandolbi,
pagga beya'bi lapal ahāp ya bay pagnasihatku pasal si Isa Al-Masi. In
lapal ahāp itu halam bay kinata'uwan e' manusiya' sangay min masa
awal e', saguwā' buwattina'an pinamahalayak na ni a'a kamemon ma
sabab panoho'an Tuhan, ya taptap allum. Bay pinasulat e'na lapalna
ma kanabi-nabihan, pamata'u ma bangsa a'a kamemon ma deyom
dunya bo' supaya sigām magkahagad sampay ameya' ma Tuhan.
27 Pudjitam Tuhan, ya tunggal tubus ma pangita'u. Pudjitam iya
sampay ni kasaumulan, pagka si Isa Al-Masi ya pamanyabutantam.
Amin. *Wassalam*

1 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Sulat itu bay pinabeya' e' si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, da'ira aheya to'ongan ma lahat Akaya, beya' ni lahat Girīk ma buwattina'an. Abantug da'ira Kurintu ma masa ina'an, kaissana ma sabab ina'an po'onan pagparinta ma kaluha'an lahat Akaya, karuwana ma sabab heka ai-ai ya pinaglituhan maina'an. Magginis saga bangsa maglahat maina'an, magginis isab saga agama sigām, angkan aheka saga tuhan-tuhan indaginis sinumba e' sigām. Aheka a'a ma Kurintu alanga pangadji'na, jari ya he' pagmalangkahian sigām. Kabiyaksahan isab sigām maghinang kalumu'an d'nda-l'lla.

Aniya' saga bangsa Yahudi bay pat'nna' maina'an amogbogan agama sigām. Si Paul isab bay maina'an saga dantahun maka tonga', maghinang luma' tolda pagusahana. Bay iya magnasihat ma pasal si Isa Al-Masi ma deyom saga langgal Yahudi. Bay pandu'anna saga bangsa Yahudi maka saga bangsa Girīk, ati aheka sigām am'nnal ma si Isa.

Makalikut pa'in si Paul minnē', paganap na pa'in saga a'a angandol ma si Isa, sagō' aniya' kahinangan maka kapam'nnalan sigām mbal taluwa'. Angkan aniya' ma sigām bay amabeya' sulat ni si Paul, waktu lagi' iya pat'nna' ma da'ira Epesos. Tinilaw iya e' sigām pasal pagsagga'an maka pagsasawan sigām. Itiya' panambung si Paul ma sulat kaissana itu.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Sostenes dakayu' danakantam. Tapene' aku sabab min kahandak Tuhan, kawakilan aku e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna.

2 Ka'am saga jama'a suku' Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu. Bay kam tapene' asal e' Tuhan bo' kam tahinang a'ana sussi, palsuku'anna ma sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi. Pinasampay isab sulat itu ni saga a'a kamemon ma sabarang lahat, sasuku amudji Panghū' Isa Al-Masi, ya Panghū' sigām maka Panghū'tam.

3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Magsukul si Paul

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu ma pasalanbi, ma sabab ase'na maka lasana, ya pamuwanna ma ka'am bay min si Isa Al-Masi.

5 Mamarahi heka kahāpanbi indaginis ma sabab Al-Masi ya parakayu'anbi, luba'-lagi'na ma bissalabi maka ma pangita'ubi kamemon.

6 Ahogot na pandu' pasal Al-Masi ma deyom pangatayanbi,

7 angkan tubus na kam ma kapandayan indaginis, hinabubi angalagaran waktu pamatuwa' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

8 Pinahogot e'na imanbi sampay ni llaw kahinapusan bo' supaya
halam aniya' tamak ataybi bang ta'abut llaw pangahukum manusiya'
e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
9 Kapangandolan asal Tuhan, ya bay amene' ka'am bo' supaya kam
makapagda'atay maka Anakna si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.

Abahagi' saga Jama'a si Isa ma Kurintu

10 Saga dauranakanku, kabuwanan aku kapatut e' si Isa Al-Masi
Panghū'tam, angkan aku angamu' junjung itu ni ka'am kamemon:
magsulut-siyuluti kam. Da'a kam magkaniya-kaniya. Subay kam
dauyunan to'ongan ma maksudbi maka ma niyatbi.
11 Angkan tasambatku palkala' itu, saga dauranakanku, sabab aniya'
min luma' si Kaluya bay angahaka'an aku aniya' palsagga'an ma ka'am
dansehe'an.
12 Hatina mbal maguyun pamikilbi, sabab aniya' ilu magpina'in:
"Aku itu ameya' ma si Paul." Aniya' isab ah'lling: "Aku itu ameya'
ma si Apollos." Aniya' ah'lling: "Aku itu ameya' ma si Petros." Maka
aniya' gi' isab magpina'in, yuk-i, "Aku itu ameya' ma Al-Masi."
13 Pagka buwattē', bā'nu Al-Masi bay pinagsalik-salik! Sai bahā' bay
amatay ma hāg ma sababbi? Aku bahā'? Bay bahā' kam pinandi tanda'
in ka'am suku'ku?
14 Magsukul to'ongan aku ni Tuhan sabab halam aniya' sai-sai bay
pandiku, haliyu min si Krispus maka si Gayus.
15 Angkan halam aniya' makapah'lling in iya bay pinandi bo' beya'
ma aku.
16 Ā, yamboho' taentomku si Estepanos magtai'anak inān. Bay sigām
tapandiku, sagō' halam aniya' taentomku saddī min sigām.
17 Sabab halam aku bay sinoho' e' Al-Masi magpandi. Sinō'
sadja aku magpasaplag lapalna ahāp. Maka subay mbal paggunaku
bissala alalom luwas bay min pangita'uku. Halam aniya' kawasa ma
pagnasihatku liyu min kamatay Al-Masi ma hāg.

Al-Masi ya Pang'nda'an Kawasa maka Pangita'u Tuhan

18 Ya lapal pasal kamatay Al-Masi ma hāg, niōnan lapal karupangan
e' saga a'a ya anudju nalka'. Sagō' bang ma kitam ya anudju sulga', in
lapal itu pamatuwa'an kawasa Tuhan.
19 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yukna,
"Paka'atku pangita'u saga a'a alalom pangita'una.
La'ananku akkal sigām, sasuku alanga pangadji'na."
20 Manjari ai kamattihan saga a'a alalom pangita'una, maka saga a'a
alanga pangadji'na? Ai isab kamattihan saga a'a apanday magjawab
ma dunya pinjaman itu? Ai dapat sigām? Sabab pinahati kitam e'
Tuhan in akkal manusiya' itu halam aniya' kapūsanna.
21 Alalom to'ongan asal panahu'an Tuhan angkan halam aniya'
makata'uwan iya bang luwas sadja min ta'u manusiya'. Ya ka-
gara'an Tuhan in manusiya' subay lappasan min mulka' bang pa'in
pagsab'nnalanna lapal ya pagnasihat kami itu, minsan niōnan lapal
karupangan e' saga a'a kasehe'an.
22 Saga bangsa Yahudi bilahi to'ongan ang'nda' saga hinang kawasa-
han bo' supaya sigām am'nnal, maka saga bangsa Girīk bilahi
pinakalehan pangita'u alalom.

23 Sagō' ya pagnasihat kami Al-Masi nilansang ni hāg pinapatay
pamapuwas dusa manusiya'. Ala'at atay saga bangsa Yahudi ma lapal
itu, maka binista karupangan e' saga bangsa ngga'i ka Yahudi.
24 Sagō' saga a'a bay tapene' e' Tuhan tahinang suku'na, bangsa
Yahudi maka bangsa saddī, magkahagad ma Al-Masi in iya kawasa
maka pangita'u Tuhan.
25 Sabab kagara'an Tuhan itu, minsan binista sali' karupangan e'
saga a'a, alalom gi' pangita'una min pangita'u manusiya' kamemon.
Maka minsan yuk saga a'a in Tuhan mbal makaga'os pagka si Isa Al-
Masi bay pasagaranna amatay, aga'os du to'ongan iya labi min ga'osan
manusiya'.
26 Na, saga dauranakanku, entomunbi bay kahālanbi tagna' ma
halam gi' kam tapene' e' Tuhan. Kulang pangadji'bi, kulang ga'osbi,
maka kulang isab kabangsabi.
27 Sagō' minsan na, tu'ud pinagtu'uran e' Tuhan subay pene'na
sasuku binista e' manusiya' halam taga-pangita'u, bo' supaya
magkaiya'an saga a'a taga-pangita'u. Pinene' e'na saga a'a ya binista
e' manusiya' halam aniya' ga'osanna, bo' supaya magkaiya'an saga a'a
ga'osan.
28 Pinene' e' Tuhan saga a'a pinaggunyak-gunyak e' kasehe'an, saga
a'a binista halam taga-pūs, supaya kinata'uwan ai-ai ahalga' ma
bistahan manusiya', halam aniya' halga'na ma Tuhan.
29 Manjari halam aniya' makapagmalangkahi bang paharap ma
Tuhan.
30 Ka'am ilu tabowa e' Tuhan parakayu' ni Al-Masi, maka Al-Masi
ya tahinang po'onan pangita'u e' Tuhan. Min Al-Masi isab ya angkan
kitam taitung abontol e' Tuhan, tahinang a'ana sussi. Jari apuwas na
kitam min pang'ntanan dusa.
31 Angkan taluwa' ya bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sai-sai
bilahi magmalangkahi, subay pagmalangkahianna ya bay tahinang e'
Panghū'.”

2

1 Tagna' kapi'iluku ni ka'am, saga dauranakan, waktu bay kapa-
mandu'ku ma ka'am pasal lapal min Tuhan, halam bay gunaku saga
bissala ahunit nihati atawa pangadji' alanga.
2 Sat'ggol bay kamailuku ma ka'am, ya niyatku subay halam aniya'
saddī min si Isa Al-Masi pagnasihatku ma ka'am, ya lagi'na kamatayna
ma hāg.
3 Angkanna, pagt'kkaku pa'in pi'ilu, bay sali' angalongkoy baranku,
magk'bba-k'bba atayku, kalu mbal taluwa' pagnasihatku.
4 Sasangku anganasihat lapalku ma ka'am, halam bay beya'anku ad-
dat saga a'a apaul amissala, ya ataha' akkalna. Sagō' tinapilan llingku
e' kawasa min Rū Sussi, ya angkan kam bay tabowa magkahagad.
5 Ngga'i ka pangita'u manusiya' ya pasangdolan pangandolbi, sagō'
kawasa Tuhan.

Pangita'u min Tuhan

6 Malaingkan bang a'a asangpot pangandol sigām, alalom isab
pamandu'ku ma sigām. Sagō' ngga'i ka pangita'u min babaw dunya

itu ya pamandu'ku, ngga'i ka isab ta'u min saga a'a ya makapagbaya'
ma dunya itu. Sabab tantu patobtob du kapagbaya' sigām.
7 Ya pamandu'ku itu pangita'u Tuhan, hatina kagara'anna ya bay
nilimbungan min manusiya' kamemon. Ma halam gi' aniya' dunya
bay pinapanjari ginanta' asal e'na bang buwattingga kitam pinaniya'an
sahayana ma sinosōng.
8 Halam tahati pangita'u Tuhan itu e' saga a'a makapagbaya' maitu
ma dunya. Bang bay tahati e' sigām, halam sigām bay magpanoho'an
pinalansang ni hāg si Isa, ya Panghū' Balbangsahan.
9 Sagō' a'awam sigām buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam gi' ta'nda' mata, halam gi' takale tainga,
halam gi' minsan tapikil e' manusiya',
bang ai tinagama e' Tuhan ma sasuku alasahan iya."
10 Sagō' kitam ya bay pinata'u e' Tuhan, deyo' bay min Rū-na.
Sabab Rū Tuhan ya ata'u angaliling kamemon sampay ni niyat maka
maksud ya ma deyom palkuli-kulihan Tuhan.
11 Minsan kitam manusiya', luwal nyawata ya makata'u bang ai
to'ongan ma deyom itikadta. Damikiyanna ma Tuhan, Rū-na ya
makata'u bang ai ma deyom itikadna.
12 Ya pamikil bay pinaniya'an kitam ngga'i ka hal pamikil manusiya'
min dunya itu. Sagō' pinaniya'an kitam Rū Tuhan ya pinabeya' e'
Tuhan supaya kitam makata'uwan kamemon pamuwan e' Tuhan.
13 Manjari bang kami magnasihat, ngga'i ka min pangadji' manusiya'
ya pangā'an kami bissala, sagō' min bay pamandu' kami e' Rū Tuhan.
Ati pandu' b'nnal min iya ya pamahati kami ni sasuku kaniya'an Rū
Tuhan.
14 Bang a'a halam bay kaniya'an Rū itu, mbal tataima'na ya pamuwan
e' Rū Tuhan. Mbal to'ongan tahatina, halam sali' aniya' kapūsanna
bang ma bistahanna. A'a inān subay pinaniya'an Rū Tuhan dahū bo'
yampa tahatina.
15 Bang a'a ganta' kaniya'an Rū Tuhan, tasilangna kamemon bang
ai katongoranna ahāp-ala'at, sagō' in iya baranna mbal tasalla' e' a'a
kasehe'an.
16 Sagō' kata'uwantam na, sabab sali' du pamikiltam maka pamikil
Al-Masi, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Halam aniya' makata'u bang ai ma deyom pikilan Panghū',
halam aniya' makapituwahan iya!"

3

Saga Sosoho'an Tuhan

1 Saga dauranakanku, waktu kamailuku ma ka'am, mbal aku
makabissala ni ka'am buwat a'a kaniya'an Rū Tuhan sabab mbal gi'
ahogot pangandolbi ma Al-Masi. Masi kam abowa-bowa e' napsu
baranbi, sali' hantang anak duru'an.
2 Ya pamandu' ma ka'am sapantun gatas ya pamainum onde'
ariki', sabab mbal gi' makakakan pagkakan atuwas. Sampay isab ni
kabuwattina'anan, mbal gi' kam makahati pandu' ahunit,
3 sabab masi kam ameya'-meya' ma addat-tabi'at ya kabiyaksahan
kaheka'an manusiya' ma dunya itu. Aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a

magihid maka maglugat. Minnē' kinata'uwan in ka'am masi ameya'
ma kajarihan dunya itu.
4 Bang aniya' a'a ah'lling in iya ma si Paul, bo' ah'lling a'a dangan
in iya ameya' ma si Apollos, halam du aniya' pagbidda'anbi maka a'a
kasehe'an ma dunya itu, sabab masi kam maglugat.
5 Pikilunbi, sai bahā' si Apollos, maka sai aku itu? Sosoho'an Tuhan
du kami sali'-sali', tapaglagi e'na supaya kam tabowa am'nnal ma si Isa
Al-Masi. Ya sadja hinang kami ai-ai bay pamahinang kami pakaniya-
pakaniya e' Panghū'.
6 Sali' kami dalil a'a maghuma. Aku itu sali' dalil magtatanom
binhi', maka si Apollos sali' a'a magbusug tinanom e'. Sagō' Tuhan
ya amasulig kamemon.
7 Angkan ko', ya magtatanom maka magbubusug mbal patut pa-
heyata. Tuhan sadja ya patut pinaheya, sabab iya ya amasulig saga
tinanom.
8 In a'a magtanom maka a'a magbusug halam aniya' pagbidda'anna.
Sali'-sali' du sigā tinungbasan e' Tuhan ma sinosōng, pinapagtongod
maka bay hinang sigā dangan maka dangan.
9 Kami maka si Apollos dakahinangan du maghinang ni Tuhan, ati
ka'am ilu sali' dalil huma Tuhan paghinangan kami.
Maka ka'am isab sapantun luma' nihinang e' Tuhan.
10 Aku itu a'a kabuwanan kapandayan e' Tuhan amat'nna' papa-
ganna, bo' aniya' a'a dakayu' angahinang baran luma' ma diyata'
papagan bay hinangku he'. Malaingkan sai-sai maghinang luma' subay
kamaya'-maya' bo' ahāp lullun kahinanganna.
11 Bang niralil, si Isa Al-Masi ya dī papagan luma', ya asal pinat'nna'
e' Tuhan. Halam aniya' pasangdolantam saddī min si Isa.
12 Magginis pagdayaw ya pinagguna e' a'a maghinang luma'. Aniya'
pagdayaw apagon, landu' ahalga' buwat saga bulawan, pilak atawa
palmata intan. Aniya' isab pagdayaw aguya', buwat saga kayu maka
parang maka sairap.
13 Ma sinosōng, bang ta'abut llaw pamabukis e' Al-Masi kahinangan
a'a kamemon, ta'nda' du bang pagdayaw ai bay ginuna e' a'a
maghinang dangan maka dangan, ahāp ka atawa ala'at. Ta'nda' isab
kahinangan kamemon ma llaw he'-i, pagka pinalabay min api bo'
ta'nda' bang buwattingga kapūsanna.
14 Bang mbal atunu' ya bay nihinang e' a'a ma diyata' papagan inān,
tinungbasan iya ni kahāpan.
15 Sagō' bang atunu' ya bay nihinang e'na, alugi' iya. Bo' arapun in
iya baranna lappasan du, sali' hantang a'a bay makal'ppa min deyom
tunu'.
16 Halam bahā' kata'uwanbi? In ka'am angandol ma si Isa Al-
Masi pat'nna'an Tuhan na, maka ilu Rū Tuhan pat'nna' ma deyom
pangatayanbi.
17 Angkan bang aniya' a'a amaka'at pat'nna'an Tuhan ilu, tantu du
a'a inān magka'at e' Tuhan. Sabab mahasussi asal pat'nna'an Tuhan,
maka ka'am ya pat'nna'anna.
18 Na, in pasal pangita'u itu, da'a kam angakkalan di-bi. Bang aniya'
a'a ma deyomanbi amikilan di-na in pangita'una alalom, buwat pinikil
e' saga a'a mbal angisbat Tuhan, ahāp lagi' bang a'a inān angakuhan
karupangna bo' supaya pinaniya'an kata'u min Tuhan.

19 Sabab ya niōnan pangita'u e' kaheka'an manusiya', halam aniya'
gunana bang ma bistahan Tuhan, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya
yuk-i, “Tajallat e' Tuhan saga a'a bal-akkal, kapellengan sigām e' akkal
sigām.”
20 Maka ayat itu lagi', “Kasakupan asal e' Panghū' ai-ai pamikilan e'
a'a alalom pangita'una, halam aniya' kapūsanna.”
21 Angkan kam subay mbal magmalangkahi ma kahinangan
manusiya'. Palsuku'anbi ai-ai ahāp kamemon.
22 Kami maka si Apollos maka si Petros, tahinang sosoho'anbi bo'
kam kaniya'an kahāpan. Sampay dunya itu maka ai-ai paniya' ma
buwattina'an atawa ma sinosōng, minsan isab kallum maka kamatay,
ma ka'am isab bo' supaya kam kaniya'an kahāpan.
23 Sagō' entomunbi, in ka'am ilu suku' Al-Masi, maka Al-Masi ya suku'
Tuhan asal.

4

Saga A'a Kawakilan e' Al-Masi

1 In kami maka si Apollos subay itungbi sosoho'an Al-Masi. Bay
pangandol ma kami e' Tuhan saga pandu' b'nnal ya halam bay pinata'u
ma bangsa manusiya' dahū.
2 Bang saupama aniya' pamahinang a'a e' nakura'na, patut bang a'a
inān kapangandolan ma ai-ai bay pamahinang iya.
3 Mbal pamagayku bang ka'am atawa sara' manusiya' analla' aku.
Mbal na aku analla' atawa angandapit di-ku.
4 Halam aniya' kasā'an tananamku ma deyom pangatayanku, sagō'
minsan buwattē', kalu aniya' kasā'an tu'ud halam bay tananamku.
Panghū' Isa ya taga-kapatut analla' aku.
5 Angkan kam subay da'a magdai'-dai' amat'nna' kasā'an ma
kasehe'anbi ma halam gi' waktu pangahukum. Subay na pabīng
Panghū' Isa bo' yampa aniya' hukuman. Pinatampal du e'na ai-ai bay
tatau' ma deyom kalendoman. Pinaluwas e'na saga maksud maka
niyat bay tinapukan e' manusiya' ma deyom panahu'an. Manjari
sinanglitan saga manusiya' e' Tuhan, pinapagtongod maka bay kahi-
nangan sigām.
6 Saga dauranakanku, bay sambatku si Apollos maka aku baranku
supaya aniya' kapamintānganbi, ati bo' ta'anadbi bang ai hatina
bissala itu, ya yuk-i, “Da'a kam palabi min bay pamat'nna' e' Tuhan
ma ka'am.” Mbal ahāp bang bantugbi a'a dakayu', bo' pareyo'bi isab
a'a dakayu'.
7 Angay yukbi in ka'am alanga min kasehe'anbi? Tuhan ya bay
amuwanan ka'am ai-ai kaniya'bi. Angay kam magbantug in ka'am
taga-kaniya', bo' pa'in hal pamuwan ma ka'am?
8 Ajukup kam bahā' ma pikilanbi? Dayahan bahā' kam? Tahinang
kam sultan bahā', bo' pa'in kami itu halam? Ahāp du isab ma
aku bang kam sab'nnal-b'nnal tahinang sultan bo' supaya kitam
makapagnakura' sama-sama.
9 Angkan buwattē' bay pah'llingku ma ka'am, sabab bang ma
bistahanku in kami saga a'a kawakilan pinareyo' to'ongan e' Tuhan,
min deyo'an a'a kamemon. Sali' kami a'a sapantun nihukum subay

pinapatay ma mairan. Tahinang kami pang'nda'-nda'an e' bangsa
mala'ikat maka bangsa manusiya'.
10 In kami saga kawakilan itu kinabā' dupang ma sabab Al-Masi ya
pameya'an kami, bo' ka'am ilu, ahāp kono' kōkbi pagka sōd kam ma
si Isa. Angay bahā'? Kami itu binista alamma, bo' ka'am ilu abasag.
Kami itu pinagudju', bo' ka'am ya pinagmahaltabatan.
11 Sampay ni kabuwattituhan magsandal kami ma lingantu maka
ma patay bohe'. Ya pas'mmek kami basak s'mmek. Araran isab kami
pinagla'ugan, maka halam aniya' pat'ttogan kami.
12 Magsangsā' kami maghinang bo' aniya' napaka kami. Bang kami
sinukna'an e' a'a, gom pa'in sigām amu'an kami lidjiki' ni Tuhan. Bang
kami pininjala', hal imanan kami.
13 Bang kami nihina' e' sai-sai, bissala sangkahāpan ya panambung
kami ma sigām. Sampay ni kabuwattina'anan binista kami e' sigām
sali' halam aniya' kagunahan ma babaw dunya itu, sali' s'ggit ma deyo'
tape' sigām.
14 Sulat itu ngga'i ka pamaiya'-iya' sagō' pamandu'ku, sabab ka'am
ilu sali' saga anakku ya kalasahanku to'ongan.
15 Sabab minsan ibu-ibuhan a'a magpandu'an ka'am ma pasal
Al-Masi, dakayu' du pag'mma'anbi. Luwal aku ya pag'mma'anbi
sangay min waktu kasōdbi ma Al-Masi, sabab aku ya bay makatagna'
amowahan ka'am lapal ahāp.
16 Angkan ko', pagka aku mma'bi, ya na itu junjungku ni ka'am:
panunurinbi addat-tabi'atku.
17 Ya ilu po'onna angkan pabeya'ku si Timuti itu ni ka'am, supaya
kam ata'u anunud. Kalasahanku iya sali' anakku lissi, sabab aku ya
bay amowa iya angandol ma Panghū' Isa. Kapangandolan du si Timuti,
maka iya ya amaentoman ka'am bang buwattingga ya kal'ngngananku
pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'anku. Ya na ko' inān pamandu'ku ma
saga jama'a si Isa Al-Masi, sasuku magpalhimpunan ma sabarang lahat
bay papehē'anku.
18 Na, aniya' ma deyomanbi ilu saga a'a alanga atay sigām, sabab
pangannal sigām in aku mbal du pi'ilu anibaw ka'am.
19 Sagō' pasa'ut du aku pi'ilu bang min kabaya'an Tuhan, ati nda'ku
bang kawasa ai ya ma saga a'a ilu, kawasa b'nnal ka atawa hal min
bowa' sigām.
20 Sabab ngga'i ka pagsuli-suli a'a ya makapo'onan pagparinta Tuhan,
sagō' kawasa Tuhan.
21 Na, ai kabaya'anbi? Bilahi kam subay pah'llinganku bo' kam
bininasa? Bang hati mbal, bang kam bilahi pinananaman lasaku,
maka bang kam bilahi pinakalehan kahanunut bissalaku, pindahinbi
hinangbi.

5

Pasal A'a Angaliyu Lakad min Paghola'na

1 Takaleku suli-suli, aniya' kono' ma deyomanbi ilu a'a maghinang
kala'atan d'nda maka l'lla. Minsan saga a'a mbal angisbat Tuhan, mbal
makaharus maghinang buwattē'. Kahaka'an aku aniya' ma ka'am l'lla
maghulid maka ina'na tape'!

2 Bo' ilu kam magmalangkahian di-bi. Arapun kam magkarukka'an
ma sabab aniya' a'a ma pagtipunanbi magkasumbang. A'a inān subay
pinaluwas min ka'am saga jama'a si Isa.
3 Minsan aku halam mailu magbaran, mailu du aku ma deyom
pamikil sabab mbal kam alungay min pangannalku. Taga-kapatut aku
min Panghū' Isa amat'nna'an hukuman ma a'a maghinang kala'atan
ilu, buwat e'ku mailu ma ka'am.
4 Bang kam ganta' magtipun min ōn Panghū' Isa, bistahunbi aku sali'
mailu ma t'ngnga'bi, maka ilu isāb ma ka'am kapatut min Panghū'tam
Isa.
5 Tukbalinbi a'a magdusa ilu ni pang'ntanan nakura' saitan bo'
bininasa baranna, ati kalappasan nyawana bang ta'abut llaw kapan-
gahukum Panghū'tam ma bangsa manusiya'.
6 Mbal taluwa' bang kam maglanga-langa di-bi. Kata'uwanbi bissala,
ya yuk-i, “Dangkuri' du pasulig ati pabuskag katibu'ukan addunan.” In
pasulig itu pamaralil a'a angandusa. Minsan iya dakayu' du, palemed
la'atna ni kamemon.
7 La'aninbi pasulig ndang bo' supaya kam sapantun addunan baha'u
ya halam aniya' pasuligna. Kata'uwanku in ka'am asussi asal ma
sabab Al-Masi bay amatay, sapantun bili-bili sinumbali' ma waktu
kapaghinang Hinang Paglakad.
8 Angkan kitam subay maghinang ni Tuhan ma halam aniya'
kala'atantam atawa kalumu'an. Subay tuyu'antam addat-tabi'at ahāp
to'ongan, min atay sussi maka min kasab'nnalan.
9 Na, ma lapal sulat bay pabeya'anku ka'am tagna', bay kam soho'ku
paokat min a'a magd'nda atawa magl'lla.
10 Ngga'i ka saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa ya sibahatku, buwat
saga a'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, magnapsu karalaman,
magpanangkaw, magsumba ni ta'u-ta'u. Subay kam halam na maitu
ma dunya bo' paokat katūyan min kamemon saga a'a dusahan.
11 Sagō' ya yukku he', da'a kam palamud ma a'a ya amūng-
mūng in iya pagkahibi bebeya'an si Isa, bo' pa'in masi magd'nda,
atawa anganapsuhan alta' sehe'na, atawa anumba ni ta'u-ta'u, atawa
angalimut, atawa maglalango atawa panangkaw. Da'a kam minsan
pasalu ma saga a'a buwattē'.
12-13 Halam aniya' kapatutku analassay palkala' ma saga a'a ma
luwasan palhimpunan jama'a Al-Masi. Tuhan sadja ya angahukum
sigām. Sagō' kitam saga jama'a si Isa Al-Masi wajib amat'nna'
hukuman saga sehe'tam dapalhimpunan. Tasulat asal ma deyom
Kitab, yuk-i, “Pala'anunbi a'a ala'at min deyomanbi.”

6

Palkala' ma Deyoman saga Jama'a Al-Masi

1 Na, bang aniya' palsagga'anbi maka pagkahibi bebeya'an si Isa,
angay t'kkahanbi ni sara' luwasan, ni ngga'i ka bebeya'an si Isa?
Arapun pasara'bi ma saga a'a suku' Tuhan.
2 Arai' mbal kata'uwanbi in kitam saga suku' Tuhan angahukum
bangsa manusiya' kamemon ma llaw damuli. Jari bang kitam
angahukum saga a'a ma sinosōng ma palkala' aheya, luba'-lagi'na na
kam makapangahukum saga palkala' ariki'.

3 Marai' mbal kata'uwanbi, in kitam angahukum isab bangsa
mala'ikat ma waktu sinōng. Jari bang tahukumtam saga mala'ikat,
luba'-lagi'na na saga palkala' ya kalabayanbi ma dunya itu.
4 Angkan bang aniya' palkala'bi, subay pasara'bi ma saga a'a areyo'
kapaga'a sigām ma deyomanbi saga jama'a Al-Masi.
5 Buwattitu pah'llingku supaya kam aiya'. Angay bahā', halam aniya'
a'a ma deyomanbi minsan dakayu' taga-pangita'u angahukum ka'am
bebeya'an Al-Masi bang aniya' palsagga'anbi?
6 Sagō' biyaksa kam an'kkahan palkala'bi ni sara' luwasan, ati
mikisara' kam ma sigām ya mbal angandol ma si Isa.
7 Sali' halam aniya' dapatbi sabab aniya' na pa'in palkala'bi ma
deyomanbi. Bang kam saupama nila'at atawa kinulli'an e' pagkahibi
bebeya'an si Isa, ahāp lagi' imananbi.
8 Sagō' ilu kam angulli' maka angala'at bo' pa'in danakanbi ya nila'at.
9 Halam bahā' kata'uwanbi? Bang a'a ala'at kajarihanna mbal
pinahampitan pusaka' ma pamarintahan Tuhan. Pahalli' kam bo'
mbal niakkalan. Sasuku maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, atawa
pasumba ni ta'u-ta'u, atawa angaliyu-lakad min paghola'na, sasuku
isab l'lla atawa d'nda maghinang kahina'an maka pagkahina l'lla-
d'nda, tantu halam aniya' palsuku'an sigām ma okoman pagparinta
Tuhan.
10 Damikiyanna saga a'a anangkaw, a'a anganapsuhan alta' sehe'na,
a'a paglalango, a'a pangalimut, maka a'a pangalangpas.
11 Ma waktu tagna' aniya' min ka'am bay buwattē', sagō' buwat-
tina'an sinussi na kam min dusabi. Pinasuku' na kam ma Tuhan sadja
maka taitung kam abontol ma sabab Panghū' Isa Al-Masi maka Rū
Tuhantam.

Hinang Kalumu'an D'nda maka L'lla

12 Aniya' ah'lling yukna, "Makajari aku angahinang ai-ai kabaya'anku
bang pa'in ngga'i ka langgal sara'." B'nnal ko' inān, sagō' aniya' baya'bi
mbal makahāp. Aniya' isab amina'in, yukna, "Makajari aku magdūl-
baya' ma baranku." B'nnal isab, sagō' mbal aku bilahi binanyaga' e'
napsuku.
13 Yuk dakayu' isab, "Pagkakan itu bay pinaniya' bo' ni'isi ni b'ttong,
maka b'ttongta itu bay pinaniya' pangisihan pagkakan." B'nnal ko'
inān, sagō' in pagkakan maka b'ttong pinatobtob sali'-sali' e' Tuhan.
In ginhawa-barantam itu mbal patut pinagguna maghinang kahina'an
d'nda maka l'lla. Ya angkan aniya' ginhawa-barantam sabab si Isa
ya pagpanghū'antam, maka Panghū' Isa ya tag-kapatut ma ginhawa-
barantam.
14 Bay iya pinakallum e' Tuhan pabīng min kamatayna, maka ya du
kitam pinakallum ma sinosōng sabab min kosogna.
15 Kata'uwanbi na in kitam angandol ma Al-Masi, saga barantam itu
sali' dalil pagdayaw pamaranan Al-Masi. Angkanna, bang a'a binista
sali' pagdayaw baran Al-Masi, mbal patut bang iya pahulid ni d'nda
ala'at hinangna.
16 Kata'uwanbi du, sai-sai pahulid ni d'nda ala'at, magdakayu' iya
maka baran d'nda he', buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"L'lla maka d'nda bay duwa baran tahinang dabaran na."

17 Sagō' bang kitam parakayu' ni Panghū' Isa, magdakayu' atay kitam
maka iya.
18 Amay-amay. Da'a kam maghinang kala'atan d'nda maka l'lla. Dusa
saddī minnē' mbal makainay baranta, sagō' bang kita pabihing ni
ngga'i ka paghola'ta, makabuwan kita dusa ni baranta.
19 Halam bahā' kata'uwanbi? In ginhawa-baranbi sali' sapantun
luma' pat'nna'an Rū Sussi ya pamuwan ka'am e' Tuhan bo' pat'nna'
ma deyom baranbi. Tuhan ya tag-dapu baranbi, ngga'i ka ka'am.
20 Bay kam nil'kkat e'na bo' kam makapuwas min karusahanbi,
maka ahalga' pangal'kkatna. Angkan subay gunabi ginhawa-baranbi
pamaheyabi ōn Tuhan.

7

Pasal Pagh'nda maka Pagh'lla

1 Na, in pasal bay tilawbi aku ma lapal sulatbi, buwattitu panam-
bungku. Bang ma aku, ahāp bang l'lla mbal magh'nda.
2 Sagō' aheka tabowa-bowa maghinang kala'atan d'nda maka l'lla,
angkan kam d'nda maka l'lla subay pinahola'an kamemon.
3 In a'a maglakibini subay magdūl-baya' d'nda maka l'lla, subay sigā
mbal magkahukaw.
4 Sabab in d'nda mbal makapagbaya' ma baranna, subay h'llana.
Damikiyanna du in l'lla isab mbal makapagbaya' ma baranna, subay
isab h'ndana.
5 Ka'am maglakibini, da'a kahukawinbi batin. Makajari bang asal
bay pagsulutanbi subay da'a magbihing daka pilambahangi bo' supaya
aniya' waktu pangarapbi ni Tuhan. Sagō' da'a tangguhinbi pagbihing
pabalik, bo' supaya kam mbal tabowa e' sasat saitan bang ganta' mbal
kasandalan napsu baranbi.
6 Patut isab kam magh'nda atawa magh'lla, sagō' ngga'i ka
panoho'anku.
7 Ya kabaya'anku in ka'am subay buwat aku mbal magh'nda. Sagō'
magsaddī ya panganggantа' Tuhan ma dangan maka ma dangan, mbal
magsali'-sali' kamemon.
8 Na, ka'am saga subul maka budjang, maka ka'am saga balu, ya na
itu pah'llingku ma ka'am: ahāp bang kam mbal pinahola'an, buwat
aku.
9 Sagō' bang mbal tapaggatbi napsubi, magh'nda kam atawa
magh'lla. Ahāp lagi' kam pinahola'an min atiksa' anandalan napsu
baranbi.
10 Ka'am maglaulakibini, ya na itu panoho'anku ma ka'am,
panoho'an deyo' bay min Panghū' Isa Al-Masi, ngga'i ka min baranku.
Yukna in d'nda mbal manjari patiman min h'llana.
11 Sagō' bang aniya' d'nda ganta' pabutas min h'llana, subay iya mbal
maghola' pabalik, luwal bang pabīng ni bay h'llana tagna'. Ya du l'lla
subay da'a animanan h'ndana.
12 Ya itu pah'llingku ma ka'am kasehe'an, lling min baranku sadja,
ngga'i ka min Panghū' Isa. Saupamaku a'a maglakibini: bang l'lla iya
bebeya'an si Isa, bo' h'ndana ngga'i ka, subay mbal tinimanan e'na
h'ndana sat'ggol bilahi magdakayu' maka iya.

13 Damikiyanna bang d'nda ya bebeya'an si Isa, bo' h'llana ngga'i ka.
Subay mbal tinimanan e'na h'llana sat'ggol h'llana bilahi magdakayu'
maka iya.
14 Bang ka angandol ma si Isa, bo' paghola'nu mbal, tahalal iya e'
Tuhan ma sabab pangandolnu. Tahalal isab e' Tuhan saga anakbi, jari
mbal kaōnan onde'-onde' halam tuhanna.
15 Malaingkan bang aniya' bebeya'an si Isa taga-h'nda atawa h'lla
mbal angandol ma si Isa, bo' bilahi tu'ud patiman min iya, makajari
sadja. Halam aniya' dusabi, aluhaya kam magtiman bang buwattē'. Ya
kabaya'an Tuhan subay kam pasulut sadja.
16 Mbal isab kata'uwanbi bang ai kasōnganna, kalu tabowa
paghola'bi angandol ma si Isa ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi, ati lappasan
na.

Akuhinbi Bay Pamat'nna' Ka'am e' Tuhan

17 Ya itu pamituwaku ma saga jama'a si Isa kamemon ma lahat
dakayu' maka dakayu': ai-ai pamat'nna' Panghū' ma ka'am pakaniya-
pakaniya, akuhinbi. Ai-ai bay katanamanbi tagna' kam pinene' e'
Tuhan, da'a kam angangut papinda ni saddī.
18 Bang aniya' a'a asal magislam dahū gi' min kapangaho'na ma
Tuhan, mbal subay la'ananna bainatna pagislam. Damikiyanna isab
bang a'a halam bay taislam, bo' angaho' na ma pangabbit Tuhan, da'a
ya subay magpa'islam.
19 Sabab mbal aheya ma atay Tuhan magislam kitam atawa mbal.
Ya sadja aheya ma atayna bang beya'tam saga panoho'anna.
20 Da'a kam apinda min bay kahālanbi tagna' kapangaho'bi ma
Tuhan.
21 Bang ka bay banyaga' waktu kapamene' Tuhan ma ka'a, imaninbi.
Sagō' bang aniya' waktu kaluwasnu min pagbanyaga'an, na, paluwas
ka.
22 Sabab bang banyaga' maka'aho' ameya' ma Panghū' Isa, alimaya
iya ma bistahan Panghū'. Damikiyanna bang a'a ngga'i ka banyaga'
maka'aho' ameya' ma Al-Masi, tabista iya banyaga' Panghū'na.
23 Ahalga' ya bay pangal'kkat ka'am min pang'ntanan dusa, angkan
kam subay da'a pabanyaga' ni sai-sai, subay Tuhan sadja ya pa-
banyaga'anbi.
24 Saga dauranakanku, subay kam pat'ttog ma bay katanamanbi
tagna' kam pinene' e' Tuhan. Pataptapunbi atay bi ni Tuhan.

Pasal Budjang, Subul maka saga Balu

25 Na, in bay tilawbi pasal a'a halam taga-paghola', halam aniya'
panoho'anku deyo' bay min Panghū' Isa, sagō' paluwasku bang ai ma
pamikilanku. Sagō' kapangandol aku ma sabab ka'ase' Panghū' ma
aku.
26 Bang ma aku, ahāp lagi' mbal apinda min kabuwattilubi, sabab
aheka kasusahan tum'kka ma patahunan ītu.
27 Sasuku kam taga-h'nda, da'a timaninbi. Sasuku kam halam taga-
h'nda, da'a kam atuyu' magh'nda.
28 Sagō' bang kam ganta' magh'nda ngga'i ka dusa. Saga budjang
isab bang magh'lla, mbal magdusa. Ya po'on kam gara'anku da'a
magh'nda atawa magh'lla, sabab kabaya'anku ma ka'am subay mbal
pinananaman kasusahan ya maumu kalabayan e' a'a maglaulakibini.

29 Saga dauranakan, mbal kitam at'ggol maitu ma dunya. Puwas
minnitu a'a taga-anak-h'nda subay mbal sakit abimbang ma sigām bo'
supaya alimaya maghinang ni Tuhan.
30 Bang a'a magdukka, subay ni'bbahan karukka'anna. Bang a'a
magkalasigan, subay pasengod ni a'a halam aniya' kalasiganna. Bang
a'a am'lli ai-ai subay mbal parulina bay b'llina he', sali' ngga'i ka
dapuna.
31 Maka bang a'a angangguna kapanyapan dunya itu, subay mbal
paheyana ma atay, sabab in dunya itu maka kajarihanna palabay
sadja.
32 Kabaya'anku subay halam aniya' makabimbang ka'am. Bang l'lla
halam taga-paghola', ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa bang
buwattingga e'na makasulut atay Panghū'na.
33 Sagō' bang a'a taga-h'nda, abimbang iya e' kalluman anak-h'ndana.
Ya tapikilna na pa'in bang buwattingga e'na makasulut atay h'ndana
he'.
34 Sali' abahagi' duwa pamikilna. Damikiyanna isab bang d'nda
halam taga-h'lla, ya sadja tapikilna hinangna ma Panghū' Isa sabab
kabaya'anna subay pinama-Tuhan ginhawa-baranna sampay pan-
gatayanna. Sagō' bang d'nda taga-h'lla na, ya na pa'in tapikilna saga
kahinanganna ma anak-h'llana, sabab kabaya'anna subay makasulut
atay h'llana.
35 Amissala aku buwattitu sabab aheya baya'ku anabangan ka'am,
ngga'i ka ma sabab aniya' baya'ku amahunitan ka'am. Ya kabaya'anku
to'ongan subay tahinangbi ai-ai ya apatut nihinang, bo' supaya ahantap
palantarabi bo' supaya magmalilla' maghinang ma Panghū' Isa ma
halam aniya' duwa-ruwabi.
36 Na, in pasal pagtunang. Bang aniya' at'ggol kapagtunang sigā,
bo' ala'un-la'un na d'nda, ati makapikil l'lla in hinangna ma tunangna
he' kulang asaltun, bang kabaya'anna magpūn, patut sigā magkawin.
Ngga'i ka dusa.
37 Sagō' bang a'a magniyat subay mbal magpūn maka tunangna, ati
mbal abowa-bowa e' napsu baranna sabab tahatul e'na, taluwa' isab
hinangna.
38 Ya hatulanna, ahāp du bang a'a bilahi magkawin maka budjang
ya tunangna, sagō' labi gi' ahāp bang iya mbal pakawin.
39 Na, balikanta lagi' pasal pagtiman. Bang d'nda taga-h'lla, mbal
iya makaluhaya pakawin ni l'lla saddī sat'ggol allum bay h'llana
tagna'. Sagō' bang amatay na h'llana, puwas na iya, aluhaya iya
magh'lla pabīng ni l'lla kabaya'anna, bang pa'in pagkahina angandol
ma Panghū' Isa.
40 Bang aku anganggara', labi ahāp palasahan d'nda inān bang iya
mbal pinahola'an pabīng. Bang aku mbal asā' anguyun isab Rū Tuhan.

8

Pasal Kinakan Paglamas ni Ta'u-ta'u

1 Na in pasal susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: taga-pangita'u
asal kitam kamemon, sagō' aniya' pangita'u hal pagmalangkahian.
Bang kam alasa ma pagkahibi tapahogot pangandol sigām.
2 Bang a'a amikilan di-na in iya taga-kata'u, kulang asal ta'una.

3 Sagō' bang a'a alasa ma Tuhan, takilā iya e' Tuhan.

4 Manjari itu, ya pasal kapamangan susumbali'an bay paglamas ni ta'u-ta'u: kata'uwanta asal in niōnan ta'u-ta'u itu ngga'i ka tuhan to'ongan. Maka kata'uwanta isab in Tuhan dakayu'-kayu' du.

5 (B'nnal, aheka pagtuhanan maka pagpanghū'an, ai-na ka ma sulga' atawa ma dunya.) Sagō' minsan aniya' pinagbahasa "tuhan",

6 tunggal du Tuhan pagtuhanantam, ya na Mma'tam ma sulga'. In iya po'onan kamemon ai-ai, maka iya isab pagtuyu'antam t'ggoltam allum. Tunggal isab Panghū'tam, ya na si Isa Al-Masi. Bay pinapanjari e'na kamemon deyo' bay min Tuhan, maka allum na pa'in kitam labay min iya.

7 Saguwā' aniya' saga sehe'ta bebeya'an si Isa halam gi' makata'u to'ongan ma pasal ta'u-ta'u halam aniya' kawasana, sabab masi amikit ni pikilan sigām bay kabiyaksahan sigām tagna', waktu kasumba sigām ni ta'u-ta'u. Angkan bang sigām amangan ai-ai bay paglamas ni ta'u-ta'u, pangannal sigām in sigām palamud anumba ta'u-ta'u inān. Manjari asasaw itikad sigām minsan halam taga-dusa.

8 Sagō' ngga'i ka kinakanta ya amowa kita pasekot ni Tuhan. Mbal kinulangan kahāpta ma sabab aniya' mbal kakanta. Mbal isab kin'nnopan kahāpta ma sabab aniya' kakanta.

9 Sagō' minsan kam wajib angahalal ma pagkakan indaginis, subay kannalbi pahāp pagkahibi, ya mbal gi' ahogot pangandolna ma si Isa, bo' supaya iya mbal tabowa magdusa ma sabab pagkakanbi.

10 Bang saupama aniya' pagkahibi mbal katiyu'-tiyu'an itikadna maka'nda' kam amangan lalamasan ma deyom luma' panumbahan ta'u-ta'u. Asal kata'uwanbi in ta'u-ta'u mbal makainay, sagō' a'awam pagkahibi inān ati tabowa iya amangan susumbali'an bay pangalamas ni ta'u-ta'u.

11 Manjari pagkahibi inān, a'a bay pinuwas min dusana ma sabab kamatay Al-Masi, tabowa ni kala'atan ma sabab pangita'ubi, pagka alamma pangandolna.

12 Jari makarusa kam ma danakanbi ya alamma pangandolna he', maka amakay dusa kam ni Al-Masi.

13 Angkan aku magniyat, bang pagkakan ya sababanna angkan magdusa dakayu' danakanku bebeya'an si Isa, mbal na aku amangan susumbali'an sat'ggolku allum, bo' supaya iya mbal tabowa magdusa.

9

Kapatut A'a Kawakilan

1 Limaya aku magbaya'an di-ku. Bay aku kawakilan e' Panghū' Isa, sinō' magnasihat lapalna. Bay iya ta'nda' mataku. Maka ka'am ya kamaujuran hinangku ma Panghū', pagka kam angandol na ma iya.

2 Minsan aku mbal kinahagad e' saga kasehe'an in aku bay kawakilan e' si Isa Al-Masi, tantu du kahagadbi sabab ka'am baranbi ya tanda' saksi' in aku kawakilan e'na. Sabab aku ya po'onan angkan kam ameya' ma iya.

3 Bang aku pinariksa' e' sai-sai ma pasal kahinanganku, buwattitu ya panambungku:

4 halam bahā' aniya' kapatutku binalanja'an e' saga a'a pandu'anku?

5 Halam bahā' aniya' kapatutku magh'nda ma d'nda angandol ma si
Isa, supaya aniya' sehe'ku ma l'ngngananku? Taga-h'nda saga danakan
si Panghū' Isa l'lla maka saga a'a kawakilan kasehe'an buwat si Petros.
6 Atawa hal kami baha' maka si Barnabas ya subay magusaha supaya
aniya' napaka kami?

7 Bang saupama sundalu, aniya' bahā' mbal binalanja'an e' parinta?
Atawa a'a maghuma, aniya' bahā' mbal amangan min buwa' kayu ya
tanomna? Atawa a'a magipat sapi' atawa kambing, aniya' bahā' mbal
patut angā' gatas min saga hayop ya ipatna he'?
8 Ngga'i ka isab hal kahālan manusiya' ya pangā'anta ta'u pasal
kapatut ma saga a'a maghinang, anguyun isab Kitab Tawrat.
9 Tasulat asal ma panoho'an-sara' si Musa, yuk-i, "Da'a sampongunbi
sapi' sabuna anganggi'ikan pai". Pangannalbi bahā' sapi' sadja ya
pinagka'inagonan e' Tuhan ma ayat Kitab e'?
10 Tu'ud manusiya' ya pinagka'inagonan e'na angkan pinasulat sara'
inān. Paralilanta a'a magararu maka a'a magani. Ya angkan sigām
maghinang ma deyom huma sabab aniya' holat sigām kabuwanan
palsuku'an min buwa'na. Kami itu sali' dalil a'a maghuma inān.
11 Bay kami anganasihatan ka'am lapal Tuhan, sali' dalil binhi'
ma deyom pikilanbi. Angkan kam subay mbal takuddat bang kami
binuwanan bahagi' min kaniya'bi.
12 Bang gurubi kasehe' taga-kapatut binalanja'an e'bi, luba'-lagi'na
kami itu.
Saguwā' halam kami bay mikibalanja' ma ka'am minsan aniya'
kapatut kami. Gom pa'in kami anandalan kasigpitan bo' supaya halam
aniya' maka'agpangan lapal ahāp pasal Al-Masi.
13 Kata'uwanbi asal, minsan saga a'a maghinang ma deyom langgal
pagkulbanan, langgal ya pangā'an sigām kinakan. Maka saga imam
ya anukbalan susumbali'an pagkulban, binahagi'an du sigām isi hayop
pagkulban.
14 Damikiyanna isab saga a'a magnasihat lapal ahāp, aniya'
panoho'an Panghū' Isa subay sigām binalanja'an e' sasuku magkaha-
gad ma lapal inān.

15 Sagō' halam bay gunaku kapatutku. Maka ngga'i ka balanja' ya
mohotku angkan anulat ni ka'am. Padpad aku mikibalanja' ma ka'am,
bilahi gi' aku amatay, sabab ya pagbantugku in aku halam bay angamu'
binalanja'an.
16 Mbal aku makajari magbantug pasal pagnasihatku lapal ahāp,
sabab hinangku asal bay panoho'an aku e' si Isa Al-Masi. Aheya
kasusahanku bang mbal pagnasihatku.
17 Bang aku bay makapene'an di-ku maghinang buwattitu, patut du
aku ginadjihan. Sagō' ngga'i ka min baya'ku hal, tu'ud hinang bay
pangandol e' Tuhan ma aku angkan wajib hinangku.
18 Manjari ai panambahan aku? Katambahan aku bang pa'in
tapagnasihatku lapal ahāp ma halam aniya' bayadna, minsan aniya'
kapatutku binalanja'an.

19 Luhaya aku magbaya'an di-ku, ngga'i ka aku banyaga'. Sagō' min-
san buwattē', magpabanyaga' aku di-ku maghinang ni a'a kamemon
supaya aheka tabowaku angandol ma si Isa.

20 Angkanna, bang aku palamud ma saga bangsa Yahudi, beya'ku
addat sigām Yahudi bo' supaya sigām tabowaku angandol ma si Isa.
Minsan aku apuwas min sara' si Musa ya niusul na pa'in e' bangsa
Yahudi, beya'ku sadja sat'ggolku ma deyoman sigām, bo' sigām tabowa
angandol ma si Isa Al-Masi.
21 Bo' arapun bang aku magbeya' maka saga a'a ngga'i ka Yahudi,
mbal beya'ku sara' agama Yahudi. Beya'ku addat saga bangsa liyu bo'
supaya sigām isab tabowaku angandol ma si Isa. Sagō' minsan mbal
beya'ku sara' agama Yahudi, masi du aku ameya' ma sara' Tuhan sabab
beya'ku du panoho'an Al-Masi.
22 Bang aku ganta' magbeya' maka saga a'a ya halam gi' ahogot
pangandol sigām tudju ni si Isa, amasali' aku di-ku ni sigām bo' supaya
tabowaku angandol to'ongan. Manjari minsan ai bangsa, pasali' aku
ni sigām supaya aniya' min sigām lappasan min hukuman dusa.
23 Angkan buwattē' hinangku, supaya pasaplag lapal ahāp pasal si
Isa Al-Masi ni saga a'a kamemon, bo' aku isab palamud ni kahāpan ya
tumabeya' ma lapal ahāp.
24 Biyaksa kam ma hatulan paglomba, aheka a'a pasōd maglomba
sagō' dangan du anganda'ug bo' anambut kahāpan ya panungbas
ma a'a anganda'ug. Paralilan ko' itu ma ka'am ya bebeya'an Al-
Masi, angkan kam soho'ku maglomba to'ongan bo' kam makasambut
kahāpan ma sinosōng.
25 Tali'-tali'unbi isab ya addat saga a'a bilahi maglomba. Magmahil
sigām maka amaggat napsu sigām supaya makara'ug sampay mina-
haldika' maka korona dahun kayu, ya al'kkas alanos. Sagō' kitam
bebeya'an si Isa angangut pinaniya'an kamahaldika'an ya anatas ni
kasaumulan.
26 Angkan sengoranku a'a maglomba, ya mbal paragan m'ssa'-bidda'
sabab aniya' tudjuna tantu. Sengoranku isab a'a magsuntuk, ya mbal
anuntuk pehē'-pi'itu sabab aniya' tigi'na.
27 Paggatku napsuku sabab mbal aku bilahi sinulak e' Tuhan minsan
bay makapagnasihat lapalna ma a'a kasehe'an.

10

Banda'an Pasal saga Ta'u-ta'u

1 Na, saga dauranakanku, ta'uhunbi pasal bay kalabayan saga
pangkattam Yahudi waktu kapameya' sigām ma si Musa ma masa
awal e'. Bay kalandungan gabun sigām kamemon, maka bay amaklay
kamemon labay min tahik.
2 Ya dalilna, tapandi sigām ma deyom gabun maka ma deyom tahik,
tanda' in sigām beya' ma si Musa.
3 Kamemon sigām bay magkakanan kinakan ya pamuwan e' Tuhan.
4 Kamemon sigām bay maginuman bohe' ya pamuwan e' Tuhan,
sabab magbeya' sigām anginum bohe' paluwas min batu lakit ya bay
sehe' sigām, ya dalilna Al-Masi.
5 Sagō' halam kasulutan atay Tuhan ma kaheka'an sigām e', angkan
aheka alaglag ma lahat paslangan.
6 Na, subay kitam amintāng min pakaradja'an ya bay tum'kka ni ka-
matto'ahantam inān, supaya kitam mbal an'ppu sigām anganapsuhan
la'at,

7 atawa anumba ni ta'u-ta'u buwat sigām kasehe' ma masa he'.
Tasulat asal ma deyom Kitab pasal bay kahinangan sigām, yuk-i,
"Saga a'a inān bay magtingkō'an magjamu pagduwa'ahan ta'u-ta'u ya
pagtuhanan sigām. Puwas e', magt'nggehan sigām magpangigal maka
maghinang kasabulan."
8 Wajib kitam da'a maghinang kala'atan d'nda maka l'lla, buwat bay
tahinang e' kasehe'an sigām. Angkan aniya' sigām labi duwampū'
maka t'llungibu puhu' alaglag ma deyom dang'llaw du.
9 Da'a na kitam angandusa pangandusta'tam kahandak Panghū'.
Aniya' isab min ka'mbo'-mbo'antam bay makahinang buwattē' ma
masa awal, ati aheka sigām bay amatay e' sowa.
10 Da'a isab pagmusmurinbi Tuhan ma sabab ai-ai pamat'nna'na
ma ka'am, buwat bay kapagmusmud sigām kasehe' ma masa awal e',
angkan sigām bay pinapatay e' mala'ikat pagmumulka'.

11 Na, tum'kka saga pakaradja'an inān ni sigām bo' aniya' pam-
intāngan saga a'a ma patahunan katapusan itu. Tasulat isab ma Kitab
supaya kitam mbal angahinang buwattē'.
12 Angkan ko', bang aniya' a'a ma deyomanbi ilu amikilan di-na
in imanna ahogot, a'a inān subay kamaya'-maya' to'ongan bo' mbal
tabowa maghinang dusa.
13 Kamemon sasat-manasat ya kalabayanbi mbal magbidda' maka
sasat ya maumu kalabayan e' bangsa manusiya'. Maka kapangandolan
Tuhan, angkan kam mbal pasagaranna sinasat labi min kosogbi. Sabab
bang kam pinat'kkahan sasat sumiyan-sumiyan, tantu kam binuwanan
e'na kosog ma waktu kasasat bo' kam makasandal, ati minnē' aniya'
kapuwasanbi.

14 Angkan ko', saga bagay kalasahanku, da'a kam palamud anumba
ni ta'u-ta'u.
15 Ahāp asal kōkbi, angkan yukku ma ka'am, dongdonginbi bissalaku
itu bang b'nnal atawa mbal.
16 Bang kitam magtipun angentom kamatay Panghū' Isa, anginum
kitam min deyom sawan ya pagsukulantam ni Tuhan. Tanda' saksi'
ko' inān in kitam magdakayu' maka Al-Masi ma sabab laha'na.
Damikiyanna isab tinapay ya pagbahagi'antam, tanda' ko' inān in
kitam taga-lamud ma baran Al-Masi.
17 Sabab dakayu' du tinapay ya pagbahagi'antam kamemon, angkan
kitam sali' dalil ginhawa-baran dakayu' du, minsan aheka.

18 Kira-kirahunbi addat bangsa Isra'il e': sasuku sigām amangan min
bay panukbal ni Tuhan aniya' lamud sigām ma pagta'at ni Tuhan.
19 Na, mbal yukku aniya' pūs ma ai-ai pangalamas ni ta'u-ta'u, atawa
aniya' kallum ma ta'u-ta'u ya pangalamasan e'.
20 Tantu mbal, sagō' in susumbali'an pangalamas ta'u-ta'u, tinuk-
balan asal ni saga saitan, ngga'i ka ni Tuhan. Maka kabaya'anku subay
halam aniya' lamudbi ma binangsa saitan.
21 Bang kam ganta' magtipun amangan maka anginum pangen-
tomanbi Panghū' Isa, mbal kam makajari palamud amangan maka
anginum min bay pangalamas saga saitan.
22 Luwal bahā' bang kita bilahi anunggud Panghū'. Palabi bahā'
ga'osanta min ga'osanna?

23 Aniya' saga a'a ah'lling, yuk sigām, “Makajari kita angahinang ai-ai
kabaya'anta.” B'nnal ko' inān, sagō' aniya' mbal makahāp. Makajari
kita angahinang ai-ai, sagō' aniya' hinang mbal makasōng pangandolta
ni Tuhan.
24 Mbal ahāp bang baranta sadja ya kinannal, sagō' subay
pagka'inagonanta pagkahita.
25 Makajari kam amangan sumbali'an ai-ai pinagdagangan ma tabu'
minsan halam tilawbi bang bay paglamas ni ta'u-ta'u. Halam aniya'
dusabi amangan,
26 sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, “Tuhan ya tag-dapu
dunya itu maka kakaya'-kaya'anna.”
27 Bang saupama aniya' a'a mbal magkahagad ma si Isa amowa kam
amangan ma luma'na, bo' kam bilahi pehē', makajari kam amangan
ai-ai pangalabot ka'am minsan mbal tilawbi bang bay paglamas atawa
halam. Halam aniya' dusabi bang kam amangan.
28-29 Sagō' bang aniya' ganta' angahaka'an ka'am in kinakan inān bay
paglamas ni ta'u-ta'u, na, da'a kakanunbi. Kaissana, ma sabab sehe'bi
ya bay angahaka'an ka'am, karuwana, ma sabab kasasaw pikilanna
bang kam ta'nda' e'na amangan lalamasan. Ngga'i ka itikadbi ya
asasaw, sagō' itikadna. Kalu aniya' atilaw bang angay iya pinaggat
amangan ai-ai kabaya'anku ma saukat aniya' a'a dangan asasaw
pikilanna?
30 Angay iya sinoway ma ai-ai pagkakanna, bang bay pagsukulanna
ni Tuhan?
31 Buwattitu panambungku: ai-ai kakanbi atawa inumbi, ai-ai
hinang, subay nihinang pagmahaldika'bi ma Tuhan.
32 Da'a pasasawunbi pikilan pagkahibi minsan sai-na, bangsa Yahudi
ka atawa bangsa ngga'i ka Yahudi, atawa pagkahibi jama'a Tuhan.
33 Beya'inbi aku itu sabab tuyu'anku anulut saga a'a kamemon ma ai-
ai hinangku. Ngga'i ka kahāpan baranku ya kannalku, sagō' kahāpan
saga a'a kasehe'an, bang pa'in sigām lappasan bo' makasōd ni sulga'.

11

1 Manjari sengorinbi aku buwat e'ku anengoran Al-Masi.

Pasal Pagturung Bu'un Bang Angarap ni Tuhan

2 Sanglitanta kam ma sabab pangentombi ma aku sakahaba' waktu,
maka ma sabab pameya'bi ma pamandu' ya bay pang'bbaku ma ka'am.
3 Na aniya' gi' pamandu'ku. Ta'uhunbi itu: si Isa Al-Masi ya
pagmakōkan kal'llahan, ati l'lla ya pagmakōkan kah'nda'an sigām,
maka Tuhan ya pagmakōkan Al-Masi.
4 Bang kam magtipun dajama'ahan magsambahayang, bo' aniya' l'lla
angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min Tuhan, bang iya ganta'
aturung, pahina'na Al-Masi ya pagmakōkanna.
5 Sagō' bang d'nda ya angamu'-ngamu' atawa amaluwas lapal min
Tuhan ma deyom katipunanbi ma halam magtinurung, pahina'na
h'llana ya pagmakōkanna. Mbal magbidda' d'nda inān maka d'nda
bay binagongan kōkna, bang takdil isab ni kaiya'an.
6 Bang d'nda mbal tu'ud anurungan kōkna ma deyom katipunanbi,
subay iya magpagunting apu'ut. Sagō', pagka makaiya'-iya' bang d'nda
binagongan atawa pinapu'ut bu'unna, subay iya magtinurung.

7 Mbal patut bang l'lla magtinurung sabab l'lla ya pinapanjari
pamandogahan kajarihan maka kamahaldika'an Tuhan. Sagō' d'nda
ya pamandogahan kamahaldika'an l'lla
8 sabab l'lla ya bay pinapanjari dahū e' Tuhan. Ngga'i ka l'lla ya
pinapanjari min baran d'nda, sagō' d'nda ya pinapanjari min baran
l'lla.
9 Maka ngga'i ka l'lla ya pinapanjari pamalimbang ma d'nda, sagō'
d'nda ya pinapanjari pamalimbang l'lla.
10 Angkan subay magtinurung d'nda, tanda' saksi' ma saga mala'ikat
in iya kapagbaya'an e' h'llana.
11 Malaingkan in kitam ma deyom okoman Panghū' Isa subay
magtabang-tiyabangi d'nda maka l'lla. Mbal manjari bang hal l'lla
atawa hal d'nda.
12 Bay pinapanjari d'nda luwas min baran l'lla, saguwā' d'nda ya
anganakan l'lla. Maka min Tuhan asal ai-ai kamemon.
13 Na, angandongdong kam di-bi: patut bahā' bang d'nda anabbut ni
Tuhan ma deyom katipunanbi ma mbal magtinurung?
14 Kata'uwanbi, sangay min katagna' makaiya'-iya' asal bang l'lla
ataha' bu'unna,
15 sagō' bang d'nda ataha' bu'unna, ya he' makamanis iya. Kaniya'an
iya bu'un ataha' paturung kōkna.
16 Na, bang aniya' mailu bilahi anganjawab pasal ina'an-i, ya itu
panambungku ma iya: halam aniya' kal'ngnganan saddī ma kami
maka ma saga jama'a Tuhan maingga-maingga lahat.

Pangentoman ma Kamatay Panghū' Isa
(Matiyu 26:26-27; Markus 14:22-25; Lukas 22:14-20)

17 Aniya' gi' panoho'anku ma ka'am, sagō' mbal kam sanglitanku.
Sababna, bang kam magtipun angarap ni Tuhan, ngga'i ka kahāpan
ya kaluwasanna sagō' kala'atan.
18 Muna-muna itu: makakale aku hunub-hunub in ka'am kono' mbal
magdauyunan bang magtipun. B'nnalna hunub-hunub inān, bang ma
aku.
19 Patut isab bang aniya' pagbidda'an ma ka'am, supaya atampal
bang sai min ka'am ya makasulut atay Tuhan.
20 Ma waktu kapagtipunbi amangan pangentoman kamatay Panghū'
Isa, sali' ngga'i ka Panghū' Isa ya taentombi.
21 Sabab aniya' kam pasa'ut amangan kinakan bay bowabi ati mbal
kapinanbi sehe'bi. Jari aniya' kam lingantu, maka aniya' maglangohan
sabab makalandu' he'na anginum.
22 Angay bahā'! Halam aniya' luma'bi pamangananbi dahū? Atawa
kabaya'anbi tu'ud subay amariki'-diki' saga pagkahibi jama'a Tuhan,
maka amahina' saga sehe'bi kamiskinan? Daka ai pamissalaku ma
ka'am ma pasal hinangbi buwattilu! Bilahi kam bahā' sanglitanku?
Tantu mbal.
23 Bay pamandu'ku ma ka'am ya bay pang'bba aku e' Panghū'. Ma
sangom kapanukbal Panghū' Isa ni saga bantana, bay iya angā' tinapay.
24 Aubus pa'in pagsukulanna ni Tuhan, pinagpōng e'na. Yukna
ni saga mulidna, "Baranku ko' itu, ya pamalilla'ku ni kamatay ma
sababbi. Amangan kam tinapay itu pangentomanbi aku."
25 Damikiyanna isab inuman. Aubus pa'in e' sigām amangan, ningā'
sawan e' si Isa. Yukna, "Inuman itu paltanda'an ma kapagsulutan

baha'u ya panganjanji' Tuhan ma ka'am, tatuman e' laha'ku. Isbatunbi,
pangentomanbi aku sakahaba' kam anginum."
26 Hatulanna, sakahaba' kam amangan tinapay itu sampay anginum
min sawan itu, tapasaplag e'bi kamatay si Isa sampay ta'abut waktu
kabalikna pi'itu.
27 Angkan ko', sai-sai amangan tinapay maka anginum min sawan
Panghū' itu ma halam abontol pangatayanna, a'a inān katōngan dusa
sabab halam pagaddatanna baran Panghū' Isa sampay laha'na.
28 Subay kam angaliling di-bi dahū bo' yampa kam amangan tinapay
maka anginum min sawan.
29 Sabab sai-sai amangan atawa anginum ma halam tasilangna baran
Panghū' Isa bang ai hatina, amat'kkahan iya di-na hukuman Tuhan
pagka buwattē' pamanganna maka panginumna.
30 Ya he' po'onna angkan aheka ma deyomanbi ilu magkalammahan,
maka aniya' isab amatay.
31 Bang kita ganta' angaliling di-ta dahū, mbal kita taluwa' hukuman.
32 Bang kita nihukum maka bininasa e' Panghū' Isa, hatina bini'at
kitam bo' supaya mbal pinat'kkahan hukuman nalka' sambeya' maka
saga a'a ya mbal angisbat Tuhan.
33 Manjari itu, saga dauranakanku, bang kam magtipun amangan
pangentoman kamatay Panghū' Isa, lagad-lagarinbi saga kasehe'anbi.
34 Bang aniya' kam lingantu, subay iya amangan dahū ma luma'na,
bo' kam mbal t'kkahan hukuman Tuhan ma waktu kapagtipunbi.
Na, in pasal saga palkala' kasehe', subay na aku mailu bo' yampa
salassayku.

12

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amahatian ka'am pasal kapan-
dayan pamuwan e' Rū Tuhan supaya kam mbal a'awam.
2 Taentombi bay kahalanbi tagna', waktubi halam gi' beya' ma si
Isa, tabowa-bowa sadja kam e' saga hibilis bo' maghinang ni saga
pagtuhanan ya mbal makabissala.
3 Angkan yukku ma ka'am, bang a'a kapagbaya'an e' Rū Tuhan mbal
iya makapah'lling pangkal ma si Isa. Halam aniya' makapasab'nnal in
si Isa pagpanghū'anna bang ngga'i ka min Rū Tuhan.
4 Na, ginisan asal kapandayan ya min Rū Tuhan, bo' pa'in dakayu'
du Rū ya amuwan.
5 Magginis isab saga hinang pananabang, sagō' tunggal du Panghū'
Isa ya paghinangan.
6 Magginis bowahan hinangta dangan maka dangan, sagō' dakayu'
du Tuhan ya amuwan ta'u bo' supaya tahinangta ai-ai bay pamahinang
kitam kamemon.
7 Kitam saga bebeya'an si Isa Al-Masi kamemon, pinagtopod-toporan
paltanda'an in Rū Tuhan pat'nna' asal ma deyom ataytam, bo' supaya
kitam kaniya'an kahāpan sama-sama.
8 Aniya' a'a kabuwanan kapandayan e' Rū Sussi amahati pandu'
alalom, aniya' isab kabuwanan kapandayan amaluwas pangita'u.

9 Tunggal du Rū Tuhan ya amuwan saga kapandayan itu, halam
aniya' saddī. Aniya' kabuwanan pangandol akosog to'ongan, maka
aniya' kabuwanan kapandayan amauli' saga saki.
10 Aniya' a'a kabuwanan barakat bo' tahinangna saga hinang
barakatan, aniya' isab kabuwanan kapandayan e' Rū Tuhan amaluwas
lapal Tuhan, maka aniya' a'a kasehe' kabuwanan pangita'u anilang
kapandayan a'a bang b'nnal min Rū Tuhan. Aniya' a'a kabuwanan
kapandayan makabissala saga bissala saddī ya mbal tahatina, maka
aniya' isab kabuwanan pangita'u magpahati bang ai binissala inān.
11 Sagō' tunggal du Rū Tuhan ya magkabaya'an amuwan saga ka-
pandayan itu, maka pinagsaddī-saddī isab pamuwanna ma manusiya'
dangan maka dangan.

Pamaralilan Pasal Baran A'a

12 Kitam saga bebeya'an Al-Masi sali' dalil dakayu' ginhawa-baran du,
bo' aheka pagdayawna indaginis. Sagō' minsan aheka pagdayawna,
dakayu' du baran atibu'uk.
13 Sabab kitam itu, bangsa Yahudi maka ngga'i ka Yahudi, banyaga'
maka ngga'i ka banyaga', bay pinandi e' Rū Tuhan dakayu'-kayu',
pinapagdakayu' sali' dalil baran atibu'uk. Pinahōpan kitam Rū Tuhan
sali'-sali'.
14 Na, bang niralil ginhawa baran itu, ngga'i ka daginis kamemon
pagdayawna. Magginis asal.
15 Bang saupama ah'lling tape' pasal kahālanna, yukna, “Aku itu
ngga'i ka suku' ma baran itu, sabab ngga'i ka aku tangan.” Sagō' suku'
baran asal, minsan asā' pangannalna.
16 Ya du isab bang tainga ya ah'lling, yukna, “Ngga'i ka aku suku'
baran itu sabab ngga'i ka aku mata,” tantu iya suku' ma baran.
17 Bang bay mata lungbus katibu'ukan baran a'a, buwattingga
pakakalena? Bang bay tainga lungbus, buwattingga pangahamutna?
18 Sagō' ya b'nnalna, pinapanjari e' Tuhan ginisan pagdayaw baranta
kamemon, nihatul e'na ma buwat kabaya'anna.
19 Mbal kaōnan baran bang mata lungbus atawa tainga lungbus.
20 Bang pina'amu, aheka ginisan pagdayaw bo' pa'in baran dakayu'
du.
21 Mbal manjari bang mata ah'lling ni tangan, yukna, “Halam aniya'
kagunahanku ma ka'a.” Damikiyanna bang kōk ah'lling ni tape',
yukna, “Halam du aniya' kagunahanku ma ka'am.”
22 Sabab ya b'nnalna, saga pagdayaw ya pangannalta aguya', aheya
asal kagunahanna.
23 Saga pagdayaw baranta ya yukta ariki' kagunahanna, ya na he'
subay ayaranta pahāp. Saga pagdayaw ya mbal ahāp ninda', subay
pas'mmekanta pahāp.
24 Maka saga pagdayawta ahāp luwana, minsan mbal pinahāp. Bay
pinapagsugpat pagdayaw baran itu e' Tuhan ati pinalabi e'na kahāpan
ma saga pagdayaw ya mbal pinagaddatan,
25 supaya halam aniya' palsagga'an ma deyom ginhawa-baranta itu.
Gom pa'in magtabang-tiyabangi saga pagdayawna kamemon.
26 Bang kap'ddi'an pagdayaw baranta dakayu', magtūy pananam ni
saga pagdayaw kamemon. Damikiyanna isab bang aniya' pagdayawta
dakayu' sinanglitan, kinōgan baranta kamemon.

27 Ya na itu hatian bay pamaralilku he': ka'am saga jama'a Al-Masi
sali' dalil ginhawa-baranna, maka ka'am dangan maka dangan sali'
pagdayawna indaginis.
28 Jari Tuhan ya amat'nna' kamemon pagdayaw ma deyoman
kajama'ahan si Isa Al-Masi. Kaissa, aniya' saga a'a kawakilan
e'na magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi, karuwana, aniya'
a'a kabuwanan kapandayan amaluwas lapal Tuhan ni manusiya',
kat'lluna, aniya' saga a'a kabuwanan kapandayan magpandu'. Puwas
e' aniya' kabuwanan kapandayan angahinang saga hinang kawasahan,
bo' pasunu' a'a kabuwanan barakat pamauli'na saga saki, maka aniya'
kabuwanan kapandayan anabang ma saga sehe'na. Aniya' kabuwanan
kapandayan amal'ngngan hinang a'a kasehe'an, maka aniya' isab
kabuwanan kapandayan amissala ma bahasa mbal tahati sigām.
29 Mbal kawakilan saga bebeya'an Al-Masi kamemon, mbal sinō'
magnasihat kamemon. Mbal kabuwanan kapandayan saga a'a
kamemon maghinang hinang kawasahan,
30 atawa magpauli' saki, atawa magbissala ma bahasa mbal tahati
sigām, atawa amahati bang ai binissala inān.
31 Tuyu'inbi kapandayan ya kagunahan to'ongan.

Saguwā' aniya' gi' palabi to'ongan min kapandayan itu kamemon,
hatina lasata ma kasehe'anta.

13

Pasal Lasa

1 Bang aku saupama taga-kapandayan amissala bahasa manusiya'
kamemon sampay bahasa mala'ikat, halam du aniya' pūsna bang aku
mbal alasa. Kapandayanku he' sali' lling agung hal angulenseng, atawa
mital hal tinitik pehē'-pi'itu.
2 Minsan aku taga-kapandayan amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan,
maka minsan tahatiku ai-ai bay tatau' e' Tuhan, minsan isab aku bal-
iman bo' makapahigin būd min baina, bang halam aniya' lasaku ma
pagkahiku halam du aniya' kapūsanku.
3 Minsan pamuwanku alta'ku kamemon ma miskin, maka minsan
paglilla'ku baranku tinunu' ma sabab si Isa, bang halam aniya' lasaku
ma pagkahiku halam du aniya' pahala'ku.
4 Bang kita ganta' alasa ma pagkahita, tantu sigām imananta. Ma'ase'
sadja kita. Mbal kitam angihid, mbal alanga pagatayta, mbal kita
magmalangkahi.
5 Bang kita alasa ma kasehe'anta a'addat du kita ma sigām. Mbal kita
angannal ma baranta sadja, mbal kita ab'nsi, mbal isab anau' kala'atan
ma deyom atayta.
6 Bang kita alasa mbal kita ka'amuhan ma a'a maghinang ala'at, sagō'
ka'amuhan kita ma kasab'nnalan.
7 Bang kita alasa mbal kita sinumu angahampanan sehe'ta. Taptap
du kita angandol, maka aholat, maka angimanan ai-ai.
8 Lasa itu anatas ni kasaumulan, sagō' palabay sadja saga kapan-
dayan, minsan kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan, atawa
kapandayan amissala saga bahasa mbal tahati. Ya du isab bang kita
kabuwanan pangita'u alalom, palabay du isab.

9 Sabab minsan buwattingga pangita'uta, minsan buwattingga ka-
pandayanta amaluwas lapal min Tuhan, taga-kulang du.
10 Sagō' bang tatuman na saga maksud Tuhan, palabay du saga
kapandayan taga-kulang inān.
11 Aku itu, ma waktu kaonde'-onde'ku, palkuli-kulihan onde' asal
llingku maka pamikilku maka akkalku. Sagō' buwattina'an, pagka aku
asangpot na, ka'bbahanku kapagonde'-onde'ku.
12 Ya ta'uta buwattina'an sali' dalil a'a ang'nda' ni deyom samin gabul.
Sagō' ma llaw sinōng inān magalop du kita maka iya. Kulang lagi'
ta'uku pasal Tuhan buwattina'an, sagō' ajukup du kata'uku ma iya ma
sinosōng, dasali' maka kata'u Tuhan ma aku.
13 Manjari t'llu du anatas ni kasaumulan: pangandolta maka
pangaholatanta maka lasata. Sagō' ma deyom t'llu itu lasa ya
katobtoban ahāp.

14

Saga Kapandayan Pamuwan e' Rū Tuhan

1 Pagmatayinbi lasa, tuyu'inbi isab saga kapandayan min Rū Tuhan,
luba'-lagi'na kapandayan magpaluwas lapal bay min Tuhan.
2 Bang a'a kabuwanan kapandayan amissala saga bahasa mbal
tahati e' kaheka'an, Tuhan du ya pamissalahanna, ngga'i ka pagkahina
manusiya', sabab halam aniya' manusiya' makahati iya. Pinabissala
iya e' Rū Tuhan sagō' kalimbungan hatina pagga halam aniya'
makahatian iya.
3 Sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan, pamissalahanna
saga pagkahina manusiya', angkan sigām kaniya'an tatabangan maka
kakosogan iman, maka kahantap pangatayan.
4 Bang a'a ganta' amissala ma saga bahasa mbal tahati, luwal
baranna ya tatabangna, sagō' bang a'a amaluwas lapal bay min Tuhan
tatabangna saga jama'a si Isa dapalhimpunan.
5 Ka'amuhan aku bang ka'am kamemon ilu makabissala ma saga
bahasa mbal tahati e' kaheka'an, sagō' labi gi' ahāp bang kam
kabuwanan kapandayan pamaluwas lapal bay min Tuhan. Sabab bang
a'a ata'u amaluwas lapal bay min Tuhan, aheya lagi' kagunahanna
min a'a amissala bahasa saddī. Taga-kagunahan isab saga bahasa
mbal tahati bang pa'in aniya' amahati supaya tatabang saga jama'a
kamemon.
6 Saga dauranakanku, bang aku ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' aku
amissalahan ka'am ma bahasa saddī ya mbal tahatibi, ai kaguna-
hanna? Halam aniya'. Ya sadja makahāp ka'am bang kam bowahanku
lapal bay pamata'u aku e' Tuhan, atawa pangita'u, atawa pituwa bay
min Tuhan, atawa bang kam pandu'anku.
7 Dalilunbi soleng atawa biyula bang pinah'lling. Mbal kahangpatan
batbatanna bang mbal ahapal llingna.
8 Ya du isab bang a'a amah'lling tiyup-tiyup pamasakap saga sundalu,
bang mbal ahapal llingna halam aniya' sundalu magsakap.
9 Damikiyanna ma ka'am, bang mbal ahangpat bissalabi mbal tata'u
bang ai hatulanna. Ai-ai pamissalabi tabowa paleyang e' baliyu.
10 Magginis bahasa ma kaluha'an dunya itu, ati taga-ma'ana
kamemon.

11 Sagō' bang aniya' a'a ganta' ah'lling ni aku bo' mbal tahatiku
bahasana, in aku maka a'a inān sali' bangsa magsaddī mbal maghati.
12 Na pagka kam atuyu' binuwanan kapandayan e' Rū Tuhan,
angutunbi kapandayan aheya kagunahanna, pamahogot pangandol
saga jama'a dapalhimpunan kamemon.
13 Angkan ko', bang a'a makapamissala ma saga bahasa saddī ya
mbal tahati e' kaheka'an, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan bo'
pinaniya'an kapandayan magpahati ai-ai bay bissalana.
14 Sabab bang aku angamu' duwa'a ma bahasa mbal tahatiku,
angamu' aku min deyom atayku sagō' mbal talamud akkal-pikilanku.
15 Jari, ai subay hinangku? Angamu' duwa'a aku min deyom
pangatayanku, maka min akkal-pikilanku. Angalang aku pamudji
Tuhan, min deyom pangatayanku maka min akkal-pikilanku.
16 Bang kam ganta' magsukul ni Tuhan min deyom pan-
gatayanbi sadja, bo' mbal kahangpatan e' saga jama'a kasehe'an ma
pagtipunanbi, buwattingga e' sigām makapangaho' ma pagsukulbi ilu?
17 Minsan ahāp bowahan pagsukulbi mbal makahāp pangandol
kasehe'anbi sabab mbal tahati.
18 Magsukul aku ni Tuhan, in aku kabuwanan kapandayan amissala
saga bahasa mbal tahati e' a'a kasehe'an, labi aheka min ka'am
kamemon.
19 Sagō' bang aku ma palhimpunan saga jama'a si Isa bilahi gi' aku
amah'lling saga lima kabtang sadja, bang pa'in tahati e' kasehe'an. Da'a
laksa'an kabtang ma bahasa mbal tahati.
20 Saga dauranakanku, pasangpotunbi pikilanbi. Pasali' kam ni
onde'-onde' bang takdil ni kala'atan, sagō' da'a sengorinbi onde'-onde'
ma akkal-pikilanbi.
21 Tasulat ma deyom Kitab ya bay pamissala Tuhan ma bangsa Isra'il,
yuk-i.
"Ka'am saga a'aku itu, yuk Tuhan,
aniya' soho'ku bangsa liyu amissala ni ka'am,
a'a amissala saga bahasa saddī.
Minsan sigām amalatun lapalku ni ka'am,
mbal aku kalebi."
22 Jari kata'uwanta na pasal kapandayan amissala bahasa saddī.
Paltanda'an ko' itu ma saga a'a ya mbal magkahagad, ngga'i ka ma a'a
ya magkahagad na. Ya kapandayan amaluwas lapal bay min Tuhan,
paltanda'an ko' inān ma saga a'a magkahagad, ngga'i ka ma a'a ya mbal
gi' magkahagad.
23 Angkanna, bang kam magtipun, bo' aniya' pasōd a'a mbal ata'u
atawa mbal am'nnal, bo' takale kam magbissala lullun ma saga bahasa
mbal tahati, tantu sigām ah'lling in ka'am binelaw.
24 Malaingkan bang aniya' pasōd ni palhimpunanbi hinabu kam
amaluwas lapal bay min Tuhan, tantu iya kamattanan e'bi kamemon
ma sabab dusana maka katōngan dusa isab.
25 Paluwas saga pikilanna bay limbunganna ati tabowa iya pasujud
amanyabut ni Tuhan. Magpasab'nnal iya, yukna, "Magsab'nnal aku,
ilu Tuhan ma deyomanbi."

Paghinang ni Tuhan Subay Auntul

26 Na ai lagi', saga dauranakanku? Buwattitu pamituwaku: bang
kam magtipun dapalhimpunan, ahāp bang kam taga-kalangan pa-
mudji ma Tuhan, atawa pamandu' ma kasehe'an, atawa lapal bay
pamata'u e' Tuhan, atawa bissala ma bahasa saddī. Ahāp isab bang
aniya' a'a taga-kapandayan magpahati bissala inān. Ai-ai hinangbi
subay patut pamahogot pangandolbi.
27 Bang aniya' a'a bilahi amissala ma bahasa mbal tahati e' kaheka'an,
sarang bang duwangan atawa t'llungan mags'lle'-s'lle' amissala. Subay
aniya' magpahati isab.
28 Bang halam aniya', in a'a taga-kapandayan ma bahasa inān subay
mbal ah'lling ma palhimpunan, luwal ni baranna maka ni Tuhan.
29 Damikiyanna bang aniya' amaluwas lapal deyo' bay min Tuhan,
sarang isab bang duwangan atawa t'llungan ya mags'lle'-s'lle'. Subay
nirongdongan isab lapal sigām e' a'a kasehe'an ma palhimpunan inān
bang b'nnal bay min Tuhan.
30 Sagō' bang aniya' a'a pinaniya'an lapal min Tuhan sabuna akale-
kale, subay pahondong a'a ya amissala tagna'.
31 Bang buwattē' makapags'lle'-s'lle' kam kamemon amaluwas lapal
min Tuhan, bo' supaya kapandu'an kamemon sampay pinahantap atay
sigām.
32 Saga a'a taga-barakat amaluwas lapal bay min Tuhan, subay ata'u
amaggat baya' sigām amissala,
33 sabab kabaya'an Tuhan subay auntul maka ahantap kapagtipunbi.
Mbal iya bilahi ma kasasawan.
Bang bineya' kabiyaksahan saga palhimpunan Al-Masi kamemon,
34 saga d'nda subay pahantap sabu sigām ma palhimpunan. Mbal
sigām pinalamud magsambung himumūngan sabab bang ma dakayu'
sara' Yahudi, “kar'ndahan subay magmaluluy sadja.”
35 Bang aniya' panilaw sigām subay h'lla sigām ya patilawan
pagt'kka ni luma', sabab makaiya'-iya' bang d'nda anuli-nuli ma deyom
palhimpunanbi.
36 Pangannalbi bahā' in ka'am po'onan lapal Tuhan? Hal ka'am ya
pinakalehan lapalna?
37 Bang aniya' a'a mailu amikilan di-na in iya taga-barakat amaluwas
lapal min Tuhan, atawa aniya' saddī bay pamatulun iya e' Rū Tuhan,
subay akuhanna sulat itu bay min panoho'an Panghū'.
38 Sagō' bang a'a ilu mbal akale ma bay yukku he', da'a iya ikutunbi.
39 Angkan ko', saga dauranakan, subay tuyu'inbi kapandayan
magpaluwas lapal bay min Tuhan. Da'a isab lāngunbi pamissala ma
saga bahasa ya mbal tahati e' kaheka'an.
40 Ai-ai hinangbi ma waktu kapagtipunbi subay ahatul maka auntul.

15

Pasal Kallum Al-Masi Pabalik

1 Na, saga dauranakanku, bilahi aku amaentoman ka'am pabīng
pasal lapal ahāp bay pagnasihatku ma ka'am. Bay na tataima'bi lapal
inān pasangdolan imanbi.
2 Sabab lapal itu ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman
dusa, bang pa'in kam pat'ttog ma pandu' bay pamata'uku ka'am. Bang
kam ganta' mbal pat'ttog, kaliman bay kapam'nnalbi.

3 Bay pasampayku ni ka'am lapal pandu' bay pamata'u aku, pandu'
labi ahalga' min kamemon bay pagnasihatku ni ka'am. Hatina Al-Masi
bay amatay pamapuwas dusatam, buwat bay tasulat ma deyom Kitab.
4 Amatay pa'in, bay iya kinubul, maka ta'abut pa'in
kat'llumbahangina ma deyom kubul, pinakallum iya pabīng buwat
bay tasulat ma deyom Kitab.
5 Allum pa'in iya, patuwa' iya ni si Petros, bo' patuwa' isab iya ni saga
a'a kasangpū' maka duwa bay kawakilanna.
6 Puwas e' patuwa' iya ni saga a'a bay pamulid ma iya, aniya' sigām
labi lima hatus bay magtimuk. Kaheka'an sigām masi allum sampay
ni kabuwattina'anan sagō' aniya' kasehe'an wa'i na amatay.
7 Puwas e' isab patuwa' iya ni si Yakub, bo' patuwa' pabalik ni saga
a'a bay kawakilanna kamemon.
8 Katapusanna, patuwa' iya ni aku, bo' pa'in aku itu sapantun onde'-
onde' nianakan ma ngga'i ka gi' bulananna.
9 Aku itu areyo' min a'a kawakilan kamemon. Arapun aku da'a
niōnan wakil si Isa, ma sabab kapaminjala'ku ma saga bebeya'anna.
10 Sagō' aheya lasa maka ase' Tuhan ma aku, ya angkan buwattitu na
kahālanku. Aniya' isab kamaujuran lasana maka ase'na ma aku, sabab
ai-ai pamahinangna aku subay sangsā'anku to'ongan labi gi' min saga
pagkahiku ya kawakilan si Isa. Sagō' ngga'i ka min kosogku ya angkan
aku makahinang buwattē', sagō' min tabang Tuhan ma aku.
11 Malaingkan dakayu' du lapal ya pinasaplag e' kami kamemon, ai-
na ka aku atawa saga a'a kawakilan kasehe'an. Ya ko' ina'an lapal ya
pagkahagadbi na.

Pasal Kitam Pinakallum Pabīng

12 Na, pagka Al-Masi ya pagnasihat kami, in iya bay pinakallum
e' Tuhan min kamatayna, angay ka'am kasehe' ilu ah'lling in a'a
magpatayan mbal pinakallum pabīng?
13 Bang b'nnal ya yukbi, hatina Al-Masi halam du bay pinakallum
min kamatayna.
14 Maka bang b'nnal ya yukbi in Al-Masi halam bay pinakallum
pabīng, halam aniya' kapūsan bay pagnasihat kami ma ka'am, maka
pagkahagadbi halam aniya' kagunahanna.
15-16 Ngga'i ka hal e'-i. Bang b'nnal ya yukbi in saga a'a magpatayan
mbal pinakallum pabalik e' Tuhan, hatina in Al-Masi halam bay
pinakallum pabalik. Maka putingan isab kami itu pasal Tuhan, pagka
yuk kami in iya bay makapakallum Al-Masi, bo' pa'in halam.
17 Maka bang Al-Masi halam bay pinakallum pabīng, hatina pangan-
dolbi ma iya halam du aniya' kapūsanna, maka dusabi masi angakkot
ma ka'am.
18 Saga bebeya'an si Isa isab ya magpatayan inān, wa'i amutawan
min Tuhan.
19 Maka halam aniya' kahāpan lagaranta ma liyu ahirat bang b'nnal
halam aniya' kaholatantam min Al-Masi puwas min dunya ītu. Jari
kapagandu'-andu'an kitam labi min a'a kamemon.
20 Sagō' ya b'nnalna, tantu Al-Masi tapakallum min kamatayna.
Pinakallum iya dahū min kamemon, pamatuman in a'a magpatayan
pasunu' pinakallum.

21 Magkamatay binangsa manusiya' kamemon sabab dusa ya bay
tahinang e' dangan a'a, damikiyanna isab tapakallum manusiya'
kamemon ma sabab tahinang e' a'a dangan.
22 Magkamatay manusiya' kamemon sabab dambeya'an maka si
Adam, sagō' pinakallum kitam kamemon pagka dambeya'an maka Al-
Masi.
23 Pinakallum kitam dangan maka dangan ma untulanna. Dahū Al-
Masi, bo' kitam palsuku'anna ma waktu kapi'ituna pabalik.
24 Puwas e', ta'abut ganta'an dunya ati tara'ug e' Al-Masi kamemon
bay palbantahan Tuhan, ai-na ka saga nakura', ai-na ka saga kawasa,
ai-na ka saga gaga'osan. Manjari ni'nde'an e' Al-Masi kapagparintana
ni Mma'na Tuhan.
25 Sabab maksud Tuhan asal in Al-Masi subay ang'ntan pagparinta
sampay ta'abut waktu kara'ugna saga palbantahanna kamemon.
26 Bang aubus nira'ug saga palbantahan kamemon, tara'ug na banta
katapusan, ya na kamatay ma manusiya'.
27 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Pinat'nna' e' Tuhan
ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape'na.” Tantu mbal beya' Tuhan ma
“ai-ai kamemon” ya pinagsambat itu. Atampal ko' itu sabab Tuhan ya
amat'nna' ai-ai kamemon ma pagbaya'an Al-Masi.
28 Bang itu atammat na, pareyo' isab Anak ni iya, ya bay amat'nna'
ai-ai kamemon ma deyo'anna. Jari Tuhan ya makapagtuhan ma
kamemon.
29 Na, bang saupama b'nnal ya yuk kasehe'an, in a'a magpatayan
mbal pinakallum pabalik, buwattingga saga a'a ya pinandi ganti' saga
pagkahi sigām bay amatay? Angay sigām ameya' ma addat buwattē',
bang hati mbal pinakallum saga pagkahi sigām?
30 Maka kami itu, angay kami magmalilla' palabay min ka'aniban
sararan-daran, bang kami mbal pinakallum du ma llaw damuli?
31 Haka'anta kam, saga dauranakan, in aku itu sa'agon-agon amatay
kahaba' llaw. Malaingkan ka'am ya kakōganku ma sabab kapameya'bi
ma si Isa Al-Masi ya Panghū'tam.
32 Bang hal palkuli-kulihan dunya itu ya holatanku, angay aku
angatu ma saga bantaku ma Epesos itu, ya sapantun halimaw
angal'kkob? Bang aku b'nnal mbal pinakallum pabalik ma llaw damuli,
ahāp lagi' aku maghāp palasahan ma dunya itu, buwat yuk bissala he',
“Magkakan kita maka maginum,
sabab amatay du kita ma salung-simuddai.”
33 Da'a pasā'unbi pamikilbi. Bang kita dansehe'an maka a'a ala'at
addatna, tantu kita tabowa maghinang kala'atan.
34 Jari pahantapun pamikilbi! Pahali kam magdusa, sabab aniya' min
ka'am ilu masi gi' a'awam pasal Tuhan, angkan kam subay aiya'.

Pasal Baran Baha'u

35 Kalu aniya' atilaw, yukna, “Buwattingga pamakallum a'a amatay?
Buwattingga baranna bang iya allum pabīng?”
36 Sali' halam aniya' akkalbi atilaw buwattē'. Pandogahinbi binhi'
tinanom. Bang tanombi ni tana', subay angahansul dahū bo' yampa
pauplut ugbusna.
37 Bang kam ganta' ananom binhi' pai atawa binhi' saddī, ngga'i ka
katibu'ukan tinanom ya tanombi ni tana', luwal binhi'na.

38 Manjari binhi' inān pinajukupan e' Tuhan ma buwat kahandakna.
Saga binhi' indaginis, magsaddī-saddī pangluwahanna kaniya-kaniya.
39 Sampay ai-ai binangsa taga-napas ma dunya itu, maggintil isab
isina kaniya-kaniya. Saddī isi manusiya', saddī isi hayop, saddī isab isi
kamanuk-manukan maka isi daing.
40 Aniya' baran magindaginis ma sulga', aniya' baran magindaginis
ma dunya itu. Saddī manis kabaranan ma sulga', saddī isab manis
kabaranan ma dunya.
41 Ahāp sawa mata llaw, ahāp sawa bulan, maka ahāp isab sawa
bitu'un, sagō' magsaddī-saddī ya kahāp sawa sigām. Minsan saga
bitu'un, magsaddī-saddī du isab kahāp luwana.
42 Na, buwattē' ya dalil manusiya' magpatayan bang pinakallum
pabīng min kamatay. Ya baran kinubul ma deyom tana' angahansul
du, saguwā' bang pinakallum na mbal magkamatay ni kasaumulan.
43 Pagkubul ma baranta, ala'at ninda' maka halam aniya' kosogna.
Sagō' bang pinakallum na pabīng, aheya manisna maka akosog
to'ongan.
44 Ya baran manusiya' kinubul itu papanjarihan asal bay min
dunya itu, sagō' bang talbangun na min kamatay, baran baha'u na,
papanjarihan sulga' na! Bang aniya' baran papanjarihan min dunya
itu, aniya' du isab baran papanjarihan ma sulga',
45 buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Si Adam tagna' bay
kabuwanan kallum e' Tuhan.” Sagō' aniya' gi' Adam damuli, hatina
Al-Masi ya po'onan kallum pamakallum ma manusiya'.
46 Subay dahū baranta papanjarihan min dunya, bo' yampa baran
papanjarihan ma sulga'.
47 Si Adam tagna' inān bay kinompol min tana', sagō' si Adam damuli
itu min sulga' asal.
48 Saga a'a suku' ma dunya itu dasali' asal maka si Adam ya bay
kinompol min tana'. Sagō' a'a suku' ma sulga' pasali' ni a'a dakayu' ya
min sulga', hatina si Isa.
49 Ya luwa baranta ma buwattitu an'ppu baran si Adam ya bay
kinompol min tana', sagō' bang kita mahē' ma sulga' an'ppu kita baran
si Isa, a'a min sulga'.
50 Haka'anta kam, saga dauranakanku, in baranta ma dunya itu mbal
du kaniya'an palsuku'an ma pagparinta Tuhan. Baranta magkahalu'
itu mbal kaniya'an kallum taptap ni kasaumulan.
51 Pakale kam bo' kam pata'uku pasal bay nilimbungan e' Tuhan
waktu tagna', sagō' pinabukis na ma buwattina'an. Kitam bebeya'an
si Isa Al-Masi mbal magkamatay kamemon, sagō' pinindahan du
barantam kamemon
52 ma deyom dasasa'at, ma dapillawan mata. Saru'un-du'un
sadja du bang pinah'lling na tiyup-tiyup pamatapus alam. Saru'un-
du'un pinakallum du saga pagkahitam bay magpatayan, ati mbal na
magkamatay sampay ni kasaumulan. Maka kitam ya masi allum ma
waktu kapi'ituna, kapindahan du barantam kamemon.
53 Subay pinindahan barantam magkahalu' itu ni baran taptap allum.
Subay pinindahan baran magkahalu' itu ni baran mbal magkamatay.
54 Na, bang kapindahan na baranta magkahalu' ni baran taptap
allum, maka bang baranta magkamatay itu pinindahan ni baran mbal

magkamatay sampay ni kasaumulan, manjari tatuman na ya bay
kinallam ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Halam na aniya' kamatay ma manusiya',
sabab tara'ug na e' Tuhan.
55 Mbal na kitam magmula e' kamatay,
mbal kitam tināw pinananaman bisana.”
56 Ya angkan manusiya' tināw amatay sabab aniya' dusa sigām song
pinat'nna'an kabinasahan. Ya po'on dusa sigām subay bininasa, sabab
sara' Tuhan ya bay talanggal e' sigām.
57 Saguwā' aheya pagsukulantam ni Tuhan, ya amuwanan kitam
da'ugan. Mbal na kitam tināw amatay sabab kapuwasan na dusatam
e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.
58 Angkanna, saga dauranakan kinalasahan, patotogunbi pangan-
dolbi ma si Isa, da'a kam apinda min pameya'bi ma iya. Puspusinbi
hinang Panghū' sabab kata'uwanbi asal, ai-ai hinangbi ma iya ajatu
sadja du.

16

Panulung ma saga A'a Suku' Tuhan

1 Na, in pasal sīn sinakap e'bi panulung saga pagkahibi suku'
Tuhan ma lahat Yahudiya: beya'unbi bay panganggara'ku ma saga
palhimpunan jama'a si Isa mahē' ma lahat Galatiya.
2 Ka'am ilu dangan maka dangan, subay kam amasaddī na sīn ma
sakahaba' Ahad. Tongorinbi sīn bay tausahabi ma deyom dapitu'
palabay inān. Bang aheka, aheka isab ya pamuwanbi, bang kulang, na
ariki' du isab pamuwanbi. Pagdakayu'unbi sīn bay pagsaddī-saddībi
kamemon, supaya bang aku at'kka pi'ilu, aniya' na asal sīnbi sakap
panulung.
3 Jari makapi'ilu pa'in aku, sō'ku saga a'a tapene'bi amowa sīn inān
ni Awrusalam. Pabowahanku sigām sulat pamakilā ma sigām ni saga
a'a Awrusalam e'.
4 Bang ma kira-kiraku subay du isab aku pehē' ni Awrusalam, na,
magbeya' du aku maka sigām.

Kagara'an si Paul

5 Agara' aku pi'ilu ni ka'am ni lahat Kurintu, sagō' palabay aku min
lahat Makidunya dahū sabab aniya' gawiku pehē'.
6 At'ggol-t'ggol arai' kamailuku ma ka'am, kalu pinalabay lagi' timpu
pamaliyu bo' yampa aku palanjal minnilu, ati ka'am du iya amatuntul
aku pi'ingga-pi'ingga ya palanjalanku.
7 Mbal aku bilahi pat'nna' mailu ma ka'am bang dai'-dai' sadja.
Kabaya'anku subay at'ggol-t'ggol kamailuku ma ka'am, bang kabaya'an
Tuhan isab.
8 Sagō' maitu gi' aku ma Epesos sampay puwas hinang Pentekosta.
9 Sabab aheya hinang pamahinang aku maitu, hinang aheya kalagi-
hanna, bo' pa'in aheka saga a'a anagga' aku.
10 Bang si Timuti at'kka pi'ilu ni ka'am, paiddahunbi iya pahāp sabab
hinang Tuhan ya nihinang e'na, buwat du aku.
11 Da'a iya siya-siyahunbi. Bang iya palanjal na minnilu subay iya
patuntulbi supaya ahāp kal'ngnganana ati bo' iya makabīng ni aku,
sabab lagaranku iya maka saga danakantam kasehe'an.

12 Na, in pasal danakantam si Apollos, min heka na iya bay pogosku
anehe'an saga danakantam kasehe' itu anibaw ka'am. Sagō' halam
kono' aniya' galakna pi'ilu buwattina'an. Bang aniya' waktuna ahāp
ma sinosōng pi'ilu du iya.

Bissala Katangbusan

13 Pajaga kam. Patotogunbi pangandolbi ni si Isa. Da'a kam agawa.
Paluwasunbi kosogbi.
14 Ma ai-ai hinangbi, subay lasabi ni pagkahibi ya pamanuyu'anbi.
15 Na, saga dauranakanku, makata'u du kam pasal si Estepanas
magtai'anak ilu. Dahū sigām bay am'nnal ma si Isa min kamemon
ma lahat Akaya ilu, maka atogol sigām anabangan saga pagkahi sigām
suku' Tuhan. Amu'ku junjung ni ka'am,
16 beya'unbi ai-ai pamat'nna' ka'am e' saga a'a buwat si Estepanas
inān maka saga sehe' sigām maghinang pakosog ni Tuhan.
17 Akōd aku pagka at'kka na pi'itu disi Estepanas maka si Portunatus
maka si Akaikus. Minsan kam mbal makapi'itu kamemon, aniya' na
panandalanku entomku sabab min saga a'a t'llungan itu.
18 Taga-kasannangan atayku min sigām, buwat kasannangan ataybi
isab min sigām. Patut du subay pagaddatanbi saga a'a buwat sigām
itu.
19 Na, saga pagkahibi jama'a si Isa magtipun ma kalahat-lahatan
Asiya itu, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām. Ya du si Akila maka
h'ndana si Prisila, maka saga jama'a ya biyaksa magtipun ma luma'
sigām, amabeya' minsan la'a hal lapal sigām pagka Almasihin kam
sali'-sali'.
20 Kamemon isab saga dauranakantam maitu, amabeya' isab pagad-
dat sigām ma ka'am. Maka ka'am isab mailu, bang kam magsabu subay
kam magsiyum tanda' paglasabi.
21 Aku na pas'lle' anulat maka sulatan tanganku, bo' kam
pabeya'anku minsan la'a hal lapalku.
22 Bang aniya' mailu mbal alasa ma Panghū' Isa, subay iya
pinat'kkahan mulka' Tuhan.
Sagō' “marana tā”, hatina, “O Panghū' kami, pi'itu na ka!”
23 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min si Isa
Al-Masi, Panghū'tam.
24 Alasa aku ma ka'am kamemon ma sabab si Isa Al-Masi ya
pagdakayu'antam. Amin.
Wassalam

2 KURINTU

Pahati pasal sulat itu

Ya itu sulat si Paul ni saga Almasihin maglahat ma da'ira Kurintu, waktu kat'nna'na ma lahat Makidunya. Sulat karuwana ko' itu, aniya' saga dantahun palabay min bay kapanulatna ni sigām tagna'.

Aheya kasusahan si Paul ma pasal saga bagayna jama'a si Isa Al-Masi ya dapalhimpunan ma Kurintu, sabab mbal kata'uwanna bang sulatna tagna' bay tasambut e' sigām magatay pote' atawa halam. Angkan pinapehē' ni Kurintu dakayu' sehe' si Paul pangandolan, ōnna si Titus. Sinō' iya anganyata' bang buwattingga kahālan saga bebeya'an si Isa mahē', maka bang buwattingga panaima' sigām ma sulatna tagna'. Jari pabīng si Titus ni si Paul ma Makidunya amowa haka min saga a'a Kurintu. Ahāp kono' panaima' kaheka'an sigām ma sulat si Paul, maka bineya' e' sigām pamandu'na. Sagō' aniya' kasehe'an mbal to'ongan kasulutan ma kagara'an maka kapami'atan ya bay pangahūgan sigām e' si Paul.

Pinareyo'-deyo' na pa'in si Paul e' a'a kasehe'an itu, in iya kono' halam bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Jari tasulat e' si Paul sulat damuli itu pamahatina ma sigām bang ai sababna angkan bay atalom bissalana ma sulatna tagna'. Nihaka isab e'na pasal kakōganna, pagka tata'una in sigām ang'bba na min bay kasā'an sigām, maka ahāp na atay sigām tudju ni iya. Nihaka e'na kamemon bay kalabayanna, bainat in iya b'nnal-b'nnal bay kawakilan e' si Isa Al-Masi. Pagubus, pinabowa e' si Paul ma si Titus maka sehe'na ni saga jama'a ma palhimpunan Kurintu.

Ta'nda'bi du maitu kaheya lasa si Paul ma saga dauranakanna Almasihin.

Sulat si Paul Karuwana ni saga Aa ma Da'ira KURINTU

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka si Timuti dakayu' danakantam. Kahandak min Tuhan asal, ya angkan aku kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Ka'am saga jama'a Tuhan magtipun ma da'ira Kurintu ya pamasampayan kami sulat itu, sampay saga a'a suku' Tuhan ma kaluha'an lahat Akaya.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

Magsukul si Paul ni Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' si Isa Al-Masi Panghū'tam. Landu' ma'ase' Mma'tam, maka po'onan tatabangan kamemon.

4 Pinat'ttogan kami atay e'na ma deyom kasusahan indaginis supaya kami isab makapat'ttog atay a'a kasehe'an bang sigām isab t'kkahan kasusahan. Makatabang kami ma sigām ma sabab panabang Tuhan bay kalabayan kami.

5 Talapay kami angananam saga kabinasahan ya bay kalabayan Al-Masi, maka talapay kami angananam kaheya tabang Tuhan.

6 Bang kami makananam kasusahan sumiyan-sumiyan, ka'am
ya pinat'ttogan atay maka pinaniya'an kasalamatan. Bang kami
ganta' tinabang, ya du ka'am tinabang. Pinakosog pangandolbi bo'
kaimananbi saga kabinasahan buwat kaimanan kami itu.
7 Manjari bang ka'am makananam kabinasahan buwat kami, taptap
kami angaholat ma pasalanbi sabab kata'uwan kami in ka'am tinabang
du e' Tuhan buwat panabangna ma kami.

8 Saga dauranakanku, bilahi kami amata'uwan ka'am pasal kasig-
pitan bay kalabayan kami mahē' ma lahat Asiya. Bay kami t'kkahan
kasigpitan ala'at makalandu', angkan kami halam na magniyat allum.
9 Pangannal kami ta'abut na ganta'an, sagō' pinananaman ka-
sukkalan buwattē' bo' supaya kami mbal pasangdol ma baran kami.
Tuhan sadja ya pasangdolan kami, in iya amakallum saga a'a mag-
patayan.
10 Jari pinuwasan kami min kapiligduhan ya arāk makamula kami,
maka tantu kami pinuwasan e'na isab ma sinosōng. Aho', Tuhan
sadja ya pangandolan kami, in kami puwasanna du bang aniya'
kapiligduhan sumiyan-sumiyan.
11 Maka ka'am ya anabang isab pagka kam angamu'an kami kahāpan
ni Tuhan. Ya kaluwasanna, aheka saga a'a magsarang-sukul ni Tuhan
ma sabab ba'anan pangamu'-ngamu' ya karūlan e' Tuhan ma pasalan
kami.

Apinda Gara' si Paul

12 Na, aniya' pagbantugan kami. Kata'uwan kami min deyom itikad,
ahāp sadja bowahan kami tudju ni a'a kamemon luba'-lagi'na na ni
ka'am. Min Tuhan asal, angkan halam aniya' buli'an lling kami tudju ni
ka'am. Ngga'i ka min akkal-pamikil ya kabiyaksahan manusiya' sagō'
min kaheya tabang Tuhan.
13-14 Ai-ai tasulat kami ma ka'am tabassabi du maka tahatibi. Ma
buwattina'an aniya' gi' halam tata'ubi ma pasal niyat maka maksud
kami, sagō' aholat kami in ka'am makata'u to'ongan ma sinosōng, bo'
supaya kam makapagbantug isab ma pasal kami, bang ta'abut llaw
kabalik Panghū' Isa. Ya du kami amantug ma pasalbi ma llaw du
ina'an.
15-16 Angkan ko', pagka halam aniya' hawal-hawalku ma pasal ina'an,
bay aku agara' patibaw ni ka'am min duwa, supaya kam makasambut
kahāpan nilipat duwa. Agara' aku pahapit ni ka'am ma labayanku
tudju pehē' ni lahat Makidunya, maka ma labayanku tudju amole'. Jari
makapatuntul kam aku ma pal'ngngananku pehē' ni lahat Yahudiya.
17 Kabā'bi bahā' in aku itu magduwa-baihu', pagka buwattē' gara'ku
bo' pa'in halam bay kalanjalan? Atawa pangannalbi bahā' in mak-
sudku hal pangandūl napsuku, angkan aku angaho' maka magin'mbal
ma halam pūsna?

18 Sagō' b'nnal sadja Tuhan, angkan b'nnal isab bissalaku ma ka'am.
Mbal paglamuranku pangaho'ku maka pagin'mbalku.
19 Hatiunbi si Isa Al-Masi, Anak Tuhan, ya bay pinagnasihat ma
ka'am e' kami maka si Silas maka si Timuti. Halam aniya' pagkalu-
kaluna. Si Isa Al-Masi ya po'onna angkan niaho'an e' Tuhan saga
janji'na,

20 sabab Al-Masi ya panumanan janji' Tuhan kamemon. Min Al-
Masi asal ya angkan kami makapah'lling “amin”, bo' supaya pinaheya
kasanglitan Tuhan.
21 Baran Tuhan ya amahogot ataytam kamemon, angkan kitam
makatantu in kitam magdakayu' pahāp maka Al-Masi. Tapene' kitam
e' Tuhan bo' tahinang suku'na.
22 Pinat'nna'an kitam gindan in kitam ma iya na, maka kabuwanan
kitam Rū-na pat'nna' ma deyom ataytam. Sabab Rū Sussi ya
pamatuman in kitam pinasambutan kamemon ya panagama kitam e'
Tuhan.
23 Sabbutku Tuhan, in iya makasaksi' bang ai ma deyom atayku.
B'nnal sadja ya yukku itu: ya po'on aku halam bay pahapit ni Kurintu
sabab mbal aku bilahi amabukagan ka'am.
24 Mbal kami bilahi magmandahan ka'am bang ai subay kahagadbi,
sabab kata'uwan kami in pangandolbi ahogot asal. Ya sadja kabaya'an
kami subay anabangan ka'am supaya pasōng kakōganbi bang harap
ni Al-Masi.

2

1 Bay aku anganiyat mbal anibaw ka'am pabalik, bang hal pamasusa
ataybi.
2 Sabab bang aku ganta' amasusa ka'am, sai amakōg aku? Luwal
ka'am, ya bay pasusaku!
3 Kata'uwanku du, bang aku kinōgan, ya du ka'am tabowa kinōgan.
Mbal aku bilahi pi'ilu bang aku tabowa asusa ma sabab aniya'
kahinanganbi mbal taluwa'. Arapun ka'am ilu amuwanan aku
kakōgan. Ya na ko' he' sababna angkan aku bay amabeya' sulat tagna'
inān ni ka'am.
4 Landu' aheya bay kasusahanku ma waktu kapanulatku ka'am,
sampay am'ttak bohe' mataku. Sagō' ya maksudku ma masa ina'an
ngga'i ka amasukkal ka'am. Ya kabaya'anku subay tananambi lasaku
ma ka'am kamemon.

Ka'ampunan A'a Bay Makarusa

5 Na, in pasal a'a bay makarusa ilu, ngga'i ka hal aku ya bay
pinasusa e'na sagō' ka'am kamemon, sabab palabi lagi' kasusahanbi
min kasusahanku.
6 Sarang na hukuman ya bay pamat'nna' iya e' kaheka'anbi ilu.
7 Ampununbi na iya, pataptapunbi atayna bo' mbal lumandu'an
sukkalna, ya aniya' papinda min imanna.
8 Angkan aku angamu' junjung ni ka'am, hāpunbi iya pabalik bo'
kata'uwanna in ka'am masi alasa ma iya.
9 Ya na ko' itu mohotku ya angkan kam bay pabeya'anku sulat
e', panulayanku ka'am bang kam ahutu ameya' ma panoho'anku
sakahaba' waktu.
10 Bang aniya' a'a mailu taga-dusa bo' ampunbi dusana, ya du aku
angampun iya. Bang aniya' isab a'a subay ampunku, ampunku iya ma
pang'nda' Al-Masi supaya kam makabāk kahāpan.
11 Sabab bang kita mbal magampun, tantu kita ka'akkalan e' nakura'
saitan, maka kata'uwanta asal bang ai mohotna.

Kasusahan si Paul ma Da'ira Trowas

12 Manjari itu, makat'kka pa'in aku ni da'ira Trowas magnasihat lapal
ahāp pasal Al-Masi, aniya' tahinang e' Panghū' maina'an angkan aku
pinaluhaya magnasihat.
13 Sagō' minsan buwattē', aheya kasusahanku sabab halam tabākku
maina'an danakantam si Titus. Angkan aku bay ang'bba magtūy min
saga a'a Trowas bo' palanjal tudju ni Makidunya.

Saga A'a Magpatanyag Pahati Pasal Al-Masi

14 Sagō' aheya pagsukulan kami ni Tuhan! Sababna Al-Masi
ya parakayu'an kami, maka tahinang kami paltanda'an e' Tuhan
sakahaba' waktu, ta'nda' Al-Masi anganda'ug sadja. Maka kami itu
sali' hantang pilisuna paturul min buli'anna. Ginuna kami e' Tuhan
bo' pasaplag kata'u pasal Al-Masi ni kalahat-lahatan kamemon, sali'
dalil hamut kamanyan an'bbud ni kamemon.
15 Sabab kami itu dalil kamanyan ahāp hamutna tinugtugan e'
Al-Masi tudju ni Tuhan. Maka lapal ahāp itu sali' dalil hamutna
pinahamut ma a'a kamemon, ai-na ka a'a lappasan min hukuman
atawa a'a mbal lappasan.
16 Bang mbal lappasan, in pagnasihat kami sali' dalil bau makapatay.
Sagō' bang ma saga a'a lappasan, sali' hamut ahāp, hamut makabuwan
kallum. Hinang ahunit ya pagnasihat itu, mbal agon ta'anggap e'
manusiya'.
17 Saddī kam min a'a kasehe'an, ya anganasihat lapal Tuhan
pagpilak, jari in lapal Tuhan tahinang sali' dagangan. Sagō' kami itu,
pagka Tuhan bay anoho' kami magnasihat, amissala magatay pote' ma
pang'nda' Tuhan. Patut asal subay buwattē' pagka sosoho'an kami Al-
Masi.

3

Pasal Kapagsulutan Baha'u

1 Na, kalu tapikilbi in kami magbantug-bantug di-kami supaya kami
taima'bi. Sagō' ngga'i ka. Mbal sengoran kami saga a'a kasehe'an,
mbal kami magkagunahan sulat pamakilā kami ni ka'am. Mbal isab
angamu' sulat pamakilā min ka'am bang ganta' pehē' ni lahat saddī.
2 Ka'am baranbi ya hantang sulat sinulat maitu ma deyom atay kami.
Angkan talhakit in kami itu taga-kapatut, ma sabab kahāp kaul-pi'ilbi.
3 Atampal du, Al-Masi ya bay anulat sulat itu, ati pangandolna na ma
kami bo' pinatuntul pahāp. Ya panulat sulat itu ngga'i ka dawat, sagō'
Rū min Tuhan kakkal salama-lama. Maka ya panulatan sulat itu ngga'i
ka papan batu buwat bay panulatan sara' e' si Musa, sagō' deyom atay
manusiya'.
4 Ya angkan kami makatawakkal amissala buwattitu sabab angandol
kami ma Tuhan, min Al-Masi.
5 Mbal isab kami magbau'-bau' in kami itu taga-kapandayan angkan
kami tōp makahinang saga hinang itu. Sagō' aniya' barakat bay
pamuwan kami e' Tuhan.
6 Iya ya bay amuwanan kami kapandayan bo' supaya kami
amal'ngngan kapagsulutan baha'u. Ngga'i ka sara' sinulat ma deyom
Kitab ya pamuwan e' Tuhan ma buwattina'an, sagō' Rū-na ma deyom
atay. Ya sara' bay tasulat ma batu ma masa awal e' hal amowa ni
kamatay, sagō' Rū Tuhan itu amowa ni kallum taptap.

Kasahaya'an Paljanji'an Baha'u

7 Bay niukilan ma papan batu in sara' bay pamowahan janji' Tuhan
waktu tagna', beya' isab maka sahaya Tuhan landu' asawa. Taluwa'
sahaya isab baihu' si Musa, angkan mbal tapandang e' a'a Isra'il
minsan anginut-nginut pabaluba. Na, bang sara' amowa ni kamatay
ya pinabeya'an sahaya buwattē',
8 luba'-lagi'na na janji' ya pinal'ngngan e' Rū Tuhan buwattitu, akalap
gi' sahaya-barakatna.
9 Bang abarakat sara' awal, ya pamat'kkahan manusiya' hukuman
ni kamatay, labi-labi gi' abarakat ya kapagsulutan baha'u itu, sabab
minnitu kitam binista abontol e' Tuhan.
10 Ya b'nnalna, pagka kapagsulutan baha'u itu atā bidda' barakatna,
kalimbuhan na bay kal'ngnganan sara' tagna', minsan painay
barakatna.
11 Hatina in kapagsulutan baha'u itu alanga gi' barakatna min
sara' tagna' ya palabay he', sabab anatas kapagsulutan baha'u itu ni
kasaumulan.
12 Angkan kami aesog magnasihat, sabab aniya' holatan kami mbal
pabaluba.
13 Saddī kami min si Musa, ya bay anambunan baihu'na bo' mbal
ta'nda' e' bangsa Isra'il, sabab in sahaya Tuhan bay ma baihu'na he'
pabaluba du sampay alanyap.
14 Kakulangan panghati saga bangsa Isra'il ma masa he'-i. Maka
sampay isab ma waktu itu, sakahaba' waktu bang sigām binassahan
Kitab si Musa, aniya' sali' dalil tambun ma pikilan sigām bo' mbal
makahati. Subay sigām parakayu' ni Al-Masi bo' yampa nila'anan
tambun inān min pikilan sigām.
15 Sampay isab ma waktu itu, mbal makahati bangsa Isra'il bang
aniya' binassa min deyom Kitab si Musa, sabab masi gi' aniya'
patambun ma pikilan sigām.
16 Sagō' kala'anan du tambun e', buwat bay tasulat ma deyom Kitab,
ya yuk-i, “Kala'anan tambun min baihu'na ma waktu kabīngna ameya'
ma Panghū'.”
17 Na, ya Panghū' sibahatku itu ya na Rū Tuhan, maka sai-sai
kaniya'an Rū itu aluhaya na.
18 Manjari kitam kamemon ya halam aniya' tambun ma baihu'tam,
sali' kitam dalil samin pama'nda'an sahaya maka barakat Panghū'tam.
Pinindahan kitam e'na painut-inut, pak'nnop na pa'in kasahayatam
sampay kitam makasali' na ni iya. Ya Panghū' amindahan kitam itu,
ya na Rū Tuhan.

4

Dalil L'ppo' Ahalga' Isina

1 Min ka'ase' Tuhan, ya po'on kami pinasuku'an hinang itu mag-
nasihat pasal kapagsulutan baha'u. Angkanna kami mbal alamma
maghinang.
2 Bay na bbahan kami ai-ai bay hinang kami ma kalimbungan, maka
saga kahina'an. Mbal kami angakkal, mbal kami amandu' saddī min
pandu' b'nnal. Gom pa'in pinapasti' to'ongan pagnasihat kami ma
pandu' b'nnal, supaya kinahāpan hinang kami e' a'a kamemon ma

halam aniya' sababan panowayan sigām ma kami. Maka ina'an asal
Tuhan ang'nda' ma kahinangan kami.
3 Bang aniya' a'a mbal makahati ma lapal ahāp ya nasihat kami, saga
a'a inān anudju nalka'.
4 Tu'ud sigām mbal magkahagad ma lapal ahāp sabab akkal sigām
wa'i nilokoban e' nakura' saitan ya pagtuhanan saga a'a ma alam
dakayu' itu. Nilokoban sigām e' nakura' saitan inān bo' mbal makahati
ma lapal ahāp pasal kamahaldika' Al-Masi, ya magsali' kajarihanna
maka kajarihan Tuhan.
5 Sabab ngga'i ka baran kami ya pagnasihat kami ni ka'am sagō' si Isa
Al-Masi, in iya asal Panghū'. Sosoho'anbi asal kami, sinō' anabangan
ka'am ma sabab si Isa ya kalasahan kami.
6 Bay angallam Tuhan ma awal tagna', yukna, “Paniya'un sawa min
deyom kalendoman.” Jari pinasawa isab e' Tuhan deyom pikilantam
supaya makata'u ma sahayana maka kawasana, ya pina'nda'an kitam
e' Al-Masi.
7 Sagō' halam aniya' kosog kami bang ma baran kami, minsan bay
pangandol e' Tuhan amowa lapalna ahalga'. Sali' kami dalil l'ppo'
aguya'. Angkan buwattē' supaya atampal ni a'a kamemon Tuhan ya
po'onan kawasa, ngga'i ka kami.
8 Maumu kami kat'kkahan kasusahan sagō' mbal kami tabowa-bowa
katūyan. Suma'an asasaw pikilan kami sagō' mbal alungay iman kami.
9 Araran kami pinalabay min kapinjala'an sagō' mbal kami asiya-siya
e' Tuhan. Maka minsan kami binono', mbal du magmula to'ongan.
10 Pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganan kami sakahaba' waktu, tananam e'
kami kamatay buwat bay kamatay si Isa. Malaingkan tinabangan kami
e' si Isa bo' supaya aniya' palsaksi'an ma ginhawa-baran kami in si Isa
allum du.
11 Minsan kami masi allum, mbal kami magniyat allum pat'ggol apa
aheka ka'aniban kalabayan kami ma sabab si Isa. Buwattē' na pa'in
bo' supaya ta'nda' kallum si Isa ma deyom baran kami magkamatay
itu.
12 Bang pina'amu, in kami itu angananam kabinasahan sampay ni
kamatay ma sabab pagnasihat kami, sagō' ya kamattihanna kallum
kakkal makani-ka'am.
13 Aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Angandol aku ma Tuhan,
ya angkan aku bay amissala.” Damikiyanna kami itu, pagka buwattē'
pangandol kami ma Tuhan, amissala isab ma saga a'a,
14 sabab tantu kami pasambeya' ma si Isa pinakallum min kamatay
e' Tuhan, buwat bay pamakallumna isab ma Panghū' Isa. Jari
pinapagdongan kami maka ka'am bo' pinatampal ni haddarat Tuhan.
15 Ma sababbi du, angkan kami anandalan saga kabinasahan itu
kamemon, supaya paheka na pa'in saga a'a kaniya'an tatabangan min
Tuhan, jari manglabi-labihan saga a'a magsukul ni Tuhan supaya iya
minahaldika' to'ongan.
16 Angkanna kami mbal to'ongan ang'bbahan katuyu' kami mag-
nasihat. Minsan kami angalamma, minsan isab apinda baran kami,
pakosog gom pa'in iman kami llaw ni llaw.
17 Pinjaman sadja saga kasusahan ya tananam kami itu, mbal bista
kami sabab ya kamattihanna pahala' mbal tapula'-pula', anatas ni
kasaumulan, magbidda' to'ongan maka bay kasusahan e'.

18 Mbal anatas ai-ai ta'nda' mata ma dunya itu angkan mbal angut
kami. Ya pagmatayan kami saga kahāpan ya mbal gi' ta'nda', kahāpan
anatas ni kasaumulan.

5

Luma' Kakkal ma Sulga'.

1 Mbal kita pahondong maghinang ni Tuhan sabab kata'uwanta,
minsan alubu panggung ya pahanti'anta itu (hatina baranta pinjaman),
aniya' luma' kakkal tinagamahan kita e' Tuhan ma deyom sulga'.
Nihinangan kita e'na baran baha'u anatas ni kasaumulan.
2 Buwattina'an, angandahing kita ma sabab baya'ta itu mbal agon
kasandalan sat'ggol kita mbal gi' pinabatuk ni deyom baran papanjar-
ihan sulga'.
3 Bilahi kita ma baran buwattē' bo' mbal sali' anantang palnyawa-
hanta bang amole' ni sulga'.
4 Sat'ggol kita pahanti' ma baran pinjaman itu, angandahing sadja
kita maka landu' isab kabuhatan. Halam aniya' kabaya'anta pasa'ut
amutawan min baranta itu, sagō' bilahi kita pinabatukan baran baha'u
ya min sulga'. Manjari pinindahan baranta pinjaman ni baran allum
ni kasaumulan.
5 Tuhan ya amasakap kita bo' supaya kapindahan baranta, ati
pamuwanna Rū-na Sussi pat'nna' ma deyom atayta, pamatantu in kita
makasambut ai-ai kamemon bay panagama kita e' Tuhan.

6 Angkan at'ttog na pa'in imanta. Kata'uwanta asal, sat'ggol kita
allum masi ma baran pinjaman itu, halam gi' kita maina'an ma atag
Panghū'ta.
7 Niulinan kita e' pangandolta minsan mbal gi' ta'nda'ta bang ai
tum'kka ma sinosōng.
8 Ahogot imanta, mbal kita tināw. Ya angutta to'ongan subay
pabutawan min baranta pinjaman itu bo' makapole' ni Panghū'ta.
9 Sagō' ai-na ka maitu ma dunya, ai-na ka maina'an ma sulga', ya na
pa'in angutku to'ongan labi min kamemon, bang pa'in sulutku iya.
10 Sabab in kitam kamemon wajib patampal ni paghuhukuman
Al-Masi bo' pinasambutan ai-ai tōp panungbas kitam pakaniya-
pakaniya. Pinapagtongod maka bay kahinangantam ahāp-ala'at maitu
ma dunya.

Maghāp na Tuhan maka Manusiya'

11 Na, magmatāw kami ma Panghū' angkan kami angegot-ngegot
amowa saga a'a angandol ma Al-Masi. Atampal kajarihan kami
ma pang'nda' Tuhan, maka kabaya'anku subay atampal isab ma
pang'nda'bi.
12 Pangannalbi baha' in kami bilahi angā' kabantugan ma baran
kami? Ngga'i ka isab. Angkan buwattitu pamissala kami, bo' kam
mbal aiya' ma pasalan kami, bo' aniya' isab panambungbi ma saga a'a
ya magabbu-abbu ma kahāp pangluwahan sigām. Mbal pamagay e'
sigām deyom pangatayan.
13 Bang kami kalungayan pangannal, Tuhan ya pagmohotan. Ya
balikna, bang ahantap akkal kami, ka'am iya kabuwanan kahāpan.

14 Kapagbaya'an kami e' lasa Al-Masi sabab kab'nnalan kami, dakayu'
du a'a bay amatay ganti' saga a'a kamemon angkan a'a kamemon taga-
palsuku'an ma kamatayna.
15 Al-Masi ya bay amatay ganti' saga a'a kamemon, jari sasuku kitam
allum ma sabab kamatayna subay amuspus angahinang kabaya'anna,
ngga'i ka kabaya'an barantam. Amatay iya ma sababtam ati
tapakallum na pabalik.
16 Manjari saddī na pamikil kami bang takbil ni pagkahi kami
manusiya'. Mbal bista kami kapagā'ana, aniya' kaniya'na atawa
halam. Minsan Al-Masi ma waktu palabay he', tabista iya sali' halam
aniya' kasuddahanna, sagō' apinda na pamikil kami.
17 Bang a'a ganta' parakayu' na ni Al-Masi, papanjarihan baha'u na
iya. In bay kajarihanna tagna' patobtob na, jari a'a baha'u na.
18 Min Tuhan asal kahāpan itu kamemon. Bay kitam banta Tuhan
sagō' nihāp na kitam e'na ma sabab tahinang e' Al-Masi. Bagay Tuhan
na kitam, ati sinō' kami amata'uwan kasehe'an bang buwattingga
kapaghāp sigām maka Tuhan.
19 Hatina in a'a kamemon makajari na maghāp maka Tuhan ma
sabab kamatay Al-Masi, ati mbal taitung e' Tuhan saga paldusahan
sigām. Jari pangandol e' Tuhan ma kami in lapal pasal kapaghāp
Tuhan maka manusiya'.
20 Kawakilan kami e' Al-Masi, sinō' amissala lapalna, sali' hantang
baran Tuhan ya amissalahan ka'am labay min kami. Ganti' kami Al-
Masi angamu'an kam junjung: maghāp kam maka Tuhan!
21 Halam to'ongan aniya' dusa Al-Masi, saguwā' pinatanggungan iya
paldusahantam, supaya kitam kaniya'an kabontol Tuhan ma sabab
kasōdta ma Al-Masi.

6

1 Na, pagka kami dauyunan maka Tuhan maghinang hinangna, ya
itu pangamu' kami ni ka'am: da'a haman-hamanunbi ase' maka lasa
Tuhan ya tasambutbi ilu.
2 Sabab aniya' bissalana tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Bay ka kaleku ma waktu kagalakanku,
bay ka tabangku ma llaw pangalappasku ka'a.”
Angkan yukku ma ka'am, ya na ko' llaw bay pangangganta' e' Tuhan
pama'nda' lasana, llaw pangalappas ka'am min hukuman dusa.

Kasigpitan si Paul

3 Pahalli' kami bo' supaya halam aniya' minsan sai pinat'nna'an
bimbang ma ai-ai tahinang kami. Ya kabaya'an kami subay mbal
tasoway hinang kami magpasaplag lapal ahāp.
4 Gom du bang magmanyatakan ma ai-ai tahinang kami in kami
b'nnal sosoho'an Tuhan, ma sabab katuyu' kami angimanan ai-ai
tum'kka, ai-na ka kabinasahan, atawa kasigpitan atawa kasusahan.
5 Magmalulus sadja kami minsan pinagdaplosan, pinakalabusu,
pinagjabu. Araran kami maghulas-sangsā', animpus llaw-sangom ma
halam pagtuli atawa pagkakan.
6 Manyatakan isab kasaltun maka panghati kami, kapangiman maka
ka'ase' kami ma pagkahi manusiya'. Atampal in kami kaniya'an Rū
Tuhan maka alasa magatay pote'.

7 Pandu' kasab'nnalan ya pangalapal kami ma sabab barakat bay min
Tuhan. Ya pamanyap kami kaul-pi'il abontol, ya sapantun kapanyapan
sundalu pangatuna maka panampanna.
8 Sosoho'an Tuhan kami, suma'an pinagaddatan e' a'a kasehe',
suma'an pinaggunyak-gunyak, suma'an kami sinanglitan, suma'an isab
pinagtunggīngan. Pinahiputing kami, minsan b'nnal sadja ya pah'lling
kami.
9 Halam kami taga-ōn, bo' pa'in kinata'uwan e' a'a kamemon.
Sa'agon-agon kami amatay, bo' pa'in masi allum. Pinagdaplosan kami,
sagō' halam gi' pinapatay.
10 Pinasukkal, sagō' kinōgan sakahaba' waktu. Kamiskinan kami,
sagō' aheka a'a kasehe' taga-karaya ma sabab kami. Halam aniya'
palsuku'an kami ma dunya itu, malaingkan suku' ma kami kahāpan
kamemon.
11 Atampal na pamissala kami ma ka'am saga a'a Kurintu, halam
aniya' nilimbungan. Tantu aheya lasa kami ma ka'am.
12 Bang aniya' la'at-la'at ma deyom ataybi, ngga'i ka min kami. Halam
kami pahondong alasa.
13 Bissalahanta kam buwat pamissalaku ma anakku lahasiya':
kalasahinbi kami, buwat kami alasahan ka'am!

Pasal Paglamud maka A'a Mbal Angisbat Tuhan

14 Da'a kam magdakayu' maka saga a'a mbal angisbat Tuhan. Sabab
mbal manjari pinapaglamud ahāp maka ala'at, sapantun sawa mbal
tapaglamud maka kalendoman.
15 Mbal makapaguyun Al-Masi maka nakura' saitan, jari mbal
makapagda'atay saga bebeya'an Al-Masi maka saga a'a ya mbal
magkahagad.
16 In langgal pagtata'atan ni Tuhan mbal manjari panumbahan saga
ta'u-ta'u. In kitam bebeya'an Al-Masi isab sali' dalil langgal pagtata'atan
luma' Tuhan ya kakkal salama-lama, buwat bay pangallam Tuhan, ya
yuk-i, “Palahat aku ma sigām bo' pat'nna' ma deyoman sigām. Jari
aku ya pagtuhanan sigām, maka sigām a'a suku'ku.” Buwattitu isāb
sugpatna,
17 “Ala'an kam min saga a'a mbal magkahagad ma aku,
paokat kam min sigām.
Da'a kam palamud maghinang ai-ai makatamak atay,
ati taima'ta du kam.
18 Pag'mma'anbi aku,
maka ka'am ya panganakku l'lla-d'nda.
Pangallam Panghū' Sangat Kawasa ko' itu.”

7

1 Na, saga bagay kalasahanku, pagka kitam ya pinagtu'uran saga
janji' Tuhan itu, gom bbahantam ai-ai makalumu' baran maka pikilan
supaya kitam asussi lullun ma sabab pagmatāwtam ma Tuhan.

Kakoyagan si Paul

2 Kalasahinbi kami. Halam aniya' dusa kami minsan ma sai-na,
halam aniya' bay tabowa kami maghinang ala'at, maka halam aniya'
bay kulli'an kami supaya ta'ā' kaniya'na.

3 Mbal pah'llingku buwattitu bo' kam pabukaganku. Bay na sa
yukku ma ka'am tagna', landu' kam aheya ma atay kami, angkan kami
maglilla' magunung maka ka'am kallum-kamatay.
4 Aheya pangandolku ma ka'am, maka aheya isab pagbantugku
ma pasalanbi. Minsan kami ma deyom katiksa'an, ahogot na pa'in
pangatayanku maka kumarukan isab kakoyaganku.

5 Waktu pa'in kat'kka kami ni lahat Makidunya, halam aniya' halian
kami sabab aniya' na pa'in pagsasawan maka paglugat. Magabut-abut
isab kasusahan deyom atay.
6 Manda' kami pinahantapan atay e' Tuhan, ya ata'u anabang sasuku
taluwa' kasukkalan. Pinat'kka si Titus,
7 lāgi aniya' lapal tabowana pasal pamatuntulbi ma iya. Yukna isab
in ka'am bilahi mag'nda' maka aku. Aheya kono' pagsusunbi pasal bay
tahinang ma deyomanbi ilu, maka aheya pagka'inagonbi ma aku. Gom
pa'in pasōng kakōganku.

8 Sabab minsan kam bay pinat'kkahan sukkal waktu kapanambutbi
sulatku, halam aniya' susunku. B'nnal aniya' susun pagta'uku pasal
kasukkalbi, minsan sukkal mbal anatas.
9 Sagō' kinōgan aku buwattina'an, ngga'i ka ma sabab pamasukkalku
ka'am, sagō' ma sabab kapang'bbabi dusa inān. Sukkalbi inān bay
ginuna e' Tuhan bo' kam tabowa magsusun. Angkan yukku in sulatku
inān bay pamowahan ka'am ni kahāpan.
10 Ahāp isāb bang kita pinat'kkahan sukkal e' Tuhan, sabab kallum
taptap ya kamattihanna. Sagō' aniya' ginis sukkal kalabayan manusiya'
ngga'i ka sukkal min Tuhan, ati kamatay ya kamattihanna.
11 Nda'unbi kahāpan ya pamuwan ka'am e' Tuhan luwas min
sukkalbi inān. Ahutu na kam. Ya katuyu'anbi subay halam aniya'
sababan panā'an ka'am. Ab'nsi kam ma hinang ala'at! Ilu kam pahalli'
bo' mbal tabowa-bowa magdusa! Landu' kam angentom ma aku!
Bilahi kam anulut aku, maka asa'ut na kam amat'nna' kasā'an ma a'a
bay makarusa. Manyatakan halam aniya' lamudbi ma dusa a'a inān.
12 Jari itu, minsan kam bay pabeya'anku sulat, ngga'i ka a'a
makarusa atawa a'a nirusahan ya mohotku. Luwal ka'am, bang pa'in
tahimangkanbi aheya asal lasabi ma kami.
13 Angkan ahantap na atay kami.

Maka ngga'i ka isab hal e'-i. Tabowa kami kinōgan isab, pag'nda'
kami kakōgan si Titus. Ka'am kono' bay makabuwanan iya kahayan-
gan atay, angkan iya kinōgan.
14 Bay kam sanglitanku waktu kapagsuli-suli kami maka si Titus,
dahū lagi' min kapi'iluna ni ka'am. Kinōgan aku sabab halam aku bay
karapatanbi. Pag'nda' pa'in si Titus ma ka'am, kinata'uwan magtūy
e'na in bay pananglitku ka'am b'nnal sadja. Buwat kamemon bay
pah'llingku ma ka'am.
15 Angkan pasōng lasana ma ka'am pagka taentom e'na ya bay
kalunuk ataybi ameya' ma panoho'anna. Nientom isab bay panaima'bi
ma iya. Nihanggaw kam, kalu iya mbal kasulutan ma ka'am.
16 Angkan aheya na kakōganku sabab kata'uwanku na in ka'am
kapangandolan to'ongan.

8

Pasal Pagmura

1 Na, saga dauranakanku, bilahi kami angahaka'an ka'am pasal
kaheya tabang Tuhan ma saga palhimpunan jama'a si Isa Al-Masi ma
kalahat-lahatan Makidunya.
2 Minsan sigām ma deyom kasusahan, mbal kaliyuhan kakōgan
sigām. Minsan sigām landu' kamiskinan, magmura sigām amuwan
tutulungan ma saga pagkahi sigām kakulangan.
3 Aku ya saksi', bay sigām amuwan pila-pila ya taga'os sigām, maka
palabi lagi' minnē'. Min kahilasan sigām du,
4 sabab niamu'an kami junjung e' sigām bang pa'in sigām pinalamud
anulung saga pagkahi sigām suku' Tuhan, ya pat'nna' ma lahat
Yahudiya.
5 Pamuwan e' sigām palabi gi' to'ongan min bay taholat kami, sabab
ngga'i ka hal pilak ya pamuwan e' sigām. Bay pinaglilla' e' sigām
baran sigām, dahū ni Panghū', puwas e' ni kami. Sabab ya na ko'
he' kahandak Tuhan ma sigām.
6 Ahāp hinang sigām, maka ahāp isab bang atalus panimukbi sīn
panulungbi. Angkan kami bay anoho' si Titus pi'ilu anabangan ka'am
pabalik sabab iya ya bay makatagna' animuk mailu.
7 Mbal kam taramuli bang takdil ni kahāpan indaginis. Akosog
pangandolbi, apanday kam amissala lapal Tuhan, maka alalom
pangita'ubi. Atuyu' kam anabangan saga sehe'bi, maka aheya lasabi
ma kami. Angkan kam pogosku supaya kam mbal taramuli bang takdil
ni panulung ma pagkahibi.
8 Ngga'i ka ko' itu panoho'an. Bilahi sadja aku ata'u bang aniya' lasabi
sab'nnal-b'nnal ma kasehe'anbi, angkan bay sibahatku lasa saga a'a
Makidunya he', bang kalu panunuranbi.
9 Kata'uwanbi ya kaheya lasa maka ase' Panghū'tam si Isa Al-Masi.
Minsan iya dayahan asal ma sulga', bay iya magpamiskin di-na ma
sababbi, bo' supaya kam taga-karaya b'nnal min kahilasanna.
10 Na, bang ma gara'ku, ahāp talusbi ya bay tagna'anbi tahun palabay
inān. Bay ka'am galakan dahū lagi' min palhimpunan jama'a kasehe',
maka ka'am ya bay makarahū amuwan.
11 Jari lanjalinbi na panimukbi bo' atalus. Bay kam kinōgan anagna',
subay kam kinōgan analus, pila-pila ya taga'osbi dangan maka dangan.
12 Sabab bang kam lilla' amuwan bo' pamuwanbi pila-pila ya
taga'osbi minsan mbal aheka, tantu tinaima' e' Tuhan.
13 Ngga'i ka mohotku amasigpit ka'am bo' supaya magkasannangan
saga a'a kasehe'. Ya mohotku in ka'am subay taga-kaniya' sali'-sali'.
14 Saguwā' ma buwattina'an ka'am ya taga-labi, angkan patut du
bang kam amuwan tutulungan ma pagkahibi kulang-kabus. Jari bang
ganta' aniya' waktu kakulang-kabusbi, bo' sigām kasehe' ya taga-labi,
na ka'am ya tinabang isab e' sigām.
15 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “A'a bay makatimuk
pagkakan aheka halam aniya' labina. Maka a'a bay makatimuk ariki',
halam aniya' kulangna.”

Disi Titus maka saga Sehe'na

16 Aheya pagsukulan kami ni Tuhan ma sabab pikilan ya pamahōpna
ma Titus, angkan iya atuyu' anabangan ka'am, buwat katuyu' kami.
17 Magmalulus iya maghinang ai-ai bay pangamu' kami, maka ngga'i
ka hal e'-i. Min kaheya baya'na angkan iya agara'an di-na pi'ilu
anabangan ka'am.
18 Pabeya' kami isab ma iya danakantam dakayu', ya pinagaddatan
to'ongan e' jama'a Al-Masi ma ba'anan palhimpunan itu, ma sabab
hinangna amasaplag lapal ahāp.
19 Lāgi, tapene' iya e' saga a'a ma saga palhimpunan itu, sinō'
anehe'an kami bang kami palanjal ni lahat Yahudiya ang'nde'an
tutulungan itu. Angkan buwattitu kagara'an kami, sabab bilahi kami
amaheya ōn Panghū' Isa. Ahāp isab bang ta'nda' kahutu kami anabang.
20 Kinamaya'-maya'an asal e' kami heka sīn tutulungan itu bo' halam
aniya' sababan panā'an kami.
21 Sabab ya katuyu'an kami subay abontol sadja kahinangan kami,
ngga'i hal ma pang'nda' Panghū', sampay isab ma pang'nda' manusiya'.
22 Aniya' gi' isab danakantam dakayu' pinasehe' ma disi Titus, a'a bay
kasulayan kami min heka, in iya ahutu anabang. Pasōng isab baya'na
buwattina'an ma sabab kaheya pangandolna ma ka'am.
23 Na in pasal si Titus, sehe'ku iya maghinang ma pasalanbi. Maka
saga danakantam kasehe', kawakilan asal sigām e' palhimpunan
jama'a Al-Masi maka sinanglitan Al-Masi ma sabab kahinangan sigām.
24 Angkan buwattitu pangamu'ku' ni ka'am: pa'nda'inbi lasabi ma
saga a'a itu supaya talhakit ni saga palhimpunan jama'a si Isa in
pagsanglit kami ma pasalbi b'nnal taga-pūs.

9

Tulung ma saga Pagkahi Almasihin

1 Na, in pasal tutulungan ya pabeya'bi ni pagkahitam suku' Tuhan
ma lahat Yahudiya, minsan kam mbal sulatanku
2 sabab asal kata'uwanku, aheya baya'bi anabang. Ya na ko' he'
pagbantugku ni saga a'a Makidunya itu. Yukku ma sigām, “Sangay min
tahun palabay in dauranakantam mahē' ma lahat Akaya, sakap asal
animuk sīn tutulungan.” Jari, makakale pa'in sigām ma bay llingku,
magtūy palamud anabang kaheka'an sigām.
3 Jari soho'ku pi'ilu saga danakan itu bo' kam sakap animuk
tutulungan buwat bay pagbantug ma pasalanbi, ati mbal aku taluwa'
pinahiputing.
4 Bang aniya' a'a min Makidunya itu anehe'an aku, bo' kam ta'abut
halam gi' asakap, aiya' kami. Luba'-lagi'na isab ka'am, sabab ka'am ya
pagbantugan kami.
5 Angkan aku agara' amapi'ilu saga danakan itu parahū min aku
angahatul tutulungan ya bay janji'bi. Jari asakap na sabab pagmurabi,
ngga'i ka ma sabab kam pinogos.

Pagtanom Paheka

6 Entomunbi to'ongan paralilan itu pasal a'a ananom. Bang salat
ya tanomna, salat isab anihanna. Bang aheka tanomna, aheka isab
anihanna.
7 Angkan kam dangan maka dangan subay angangganta' bang pila
ya pamuwanna. Minsan pila pamuwanna, subay hilas min deyom atay

ma halam aniya' bay amogos iya. Sabab alasa Tuhan ma a'a bang hilas pagmurana.
8 Ata'u du Tuhan amuwanan ka'am ai-ai manglabi-labihan supaya halam aniya' kakulanganbi sakahaba' waktu, ati bo' aniya' labina isab panabangbi sasuku taga-kulang.
9 Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Aheka pamuwanna ma saga a'a miskin.
Mbal apinda kahāp addatna ni kasaumulan.”
10 Tuhan ya amuwan binhi' ma a'a magtanom, maka amuwan pagkakan bo' aniya' kinakan manusiya'. Buwattē' isab ma ka'am, buwat ibarat a'a maghuma. Tuhan ya amuwanan ka'am binhi' pila-pila kagunahanbi, maka Tuhan ya amaheka buwa'na, hatina kahinangan abontol ya tahinangbi.
11 Binuwanan kam e' Tuhan kaniya' ballabi-labihan bo' supaya kam makapagmura minsan sumiyan waktu. Manjari pagt'kka kami pi'ilu, aheka saga a'a magsukul to'ongan ni Tuhan ma sabab tutulungan ya tahampit sigām min ka'am.
12 Pagka buwattē' hinangbi, tatabang saga a'a suku' Tuhan ya kasukkalan, sagō' aniya' gi' sugpatna. Minnē' isab aniya' pagsukulan lumandu'an aheya tinukbalan ni Tuhan.
13 Manjari hinangbi ahāp inān tanda' saksi' in ka'am b'nnal angandol ma Tuhan, maka aheka a'a tabowa ananglitan Tuhan ma sabab pangisbatbi ma lapal ahāp pasal Al-Masi, ya lapal pagsab'nnalanbi. Amuwan sigām sanglit ni Tuhan isab ma sabab pagmurabi amahagi'an sigām sampay saga a'a kamemon.
14 Hinabu pa'in sigām angamu' duwa'a ni Tuhan ma pasalbi, paheya lasa sigām ma ka'am ma sabab tatabangan Tuhan ya mbal tapula'-pula'.
15 Magsukul kitam ni Tuhan ma sabab kahāpna mbal tasipat.

10

Anganda'awa si Paul Pasal Kahinanganna

1 Aniya' ilu amah'llingan aku, yuk-i, “At'mmun si Paul inān bang maitu ma atag kami, sagō' aesog amabukag labay min deyom sulat bang makalikut.” Sagō' panunuranku Al-Masi ma kareyo' atayna maka ma kahanunut bissalana, jari angamu' aku junjung ni ka'am.
2 Pahāpunbi kaul-pi'ilbi supaya halam aniya' pamabukaganku ka'am bang aku mailu ma ka'am. Sabab atawakkal aku amabukag saga a'a ya angalimut kami, in kami kono' hal ameya' ma kahinangan dunya itu.
3 Manusiya' kami pat'nna' ma dunya itu, sagō' ngga'i ka kapandayan manusiya' ya ginuna e' kami pamaggat kala'atan.
4 Ngga'i ka patakos manusiya' ya pangatu kami sagō' patakos taga-kawasa deyo' bay min Tuhan, angkan kami makapaka'at kuta' (hatina ai-ai makasagga'.)
5 Tara'ug e' kami pasu'alan maka pagabbu saga a'a ya anulak pandu' kasab'nnalan pasal Tuhan. Jari tabowa paghona'-hona' manusiya' magmalulus ma Al-Masi.
6 Na, sakap na kami amat'nna' kabinasahan ma sasuku mbal angikut panoho'anna, bang hati' aniya' ma deyomanbi mbal gi' angikut.

7 Hal pangluwahan a'a ya tandingbi, ngga'i ka deyom atay. Aniya'
baha' mailu magabbu-abbu in iya palsuku'an Al-Masi? Subay iya
amikil pahāp sabab ya du kami palsuku'an Al-Masi.
8 Mbal aku aiya' minsan lumandu'an kapagbantugku pasal kapatut
bay pamuwan kami e' Panghū'. Ngga'i ka kapatut pamaka'at
pangandolbi, sagō' kapatut pamahogot.
9 Mbal aku bilahi amakitāw ka'am labay min kasulatanku.
10 Sabab kata'uwanku aniya' ilu angupama, yukna, “Atumlang
bissala si Paul bang anulat, apaslod panganjawabna. Sagō' bang iya
maitu magbaran sali' halam aniya' kosogna, maka mbal iya ata'u
amissala.”
11 Subay pahati saga a'a angupama buwattilu: ai-ai pamissala kami
ma deyom sulat ma kalikut kami, hinang kami du bang mailu na ka'am.
12 Mbal kami makatawakkal amasali' di-kami ni saga a'a magheya-
heya di-sigām inān. Dupang saga a'a inān! Pangannal sigām in
sigām ata'u anilang ahāp maka ala'at, bo' pa'in hal baran sigām ya
pamandogahan. Angkan ai-ai nihinang e' sigām ahāp-ala'at, ahāp
lullun kono'.
13 Saguwā' mbal kami magbantug ma baran kami haliyu min hinang
bay pamasuku' kami e' Tuhan. Damikiyanna isab kahinangan kami ma
deyomanbi, bay pamasuku' isab e' Tuhan.
14 Mbal paliyu pagbantug kami, sabab kami ya bay makarahū
amowahan ka'am lapal ahāp pasal Al-Masi.
15 Mbal kami magbantug-bantug ma pasal hinang saga a'a kasehe'.
Ya kabaya'an kami subay pasōng hogot pangandolbi supaya tapasōng
isab hinang kami mailu ma deyomanbi.
16 Jari bang ahogot na pangandolbi, makajari na kami palanjal ni
saga kalahat-lahatan ma liyuhanbi. Sabab hatina mbal kami bilahi
angā' kabantugan min kahinangan saga a'a kasehe', ya pamasuku' asal
ma sigām.
17 Tasulat asal ma Kitab, “Sai-sai bilahi magbantug, Panghū' ya subay
pagbantuganna.”
18 Sabab mbal kita tinaima' ma saukat na kita ananglitan di-ta, luwal
bang kita binuwanan sanglit e' Panghū'.

11

Si Paul maka saga A'a Magwakil-wakil di-Sigām

1 Da'a pa'in aku kasumuhinbi, minsan sali' ula-ula bissalaku itu.
Dūlinbi aku dai'-dai',
2 sabab a'llogan aku ka'am buwat ka'llog Tuhan. Ka'am ilu sali'
dalil budjang halam aniya' lumu'na, maka aku itu dalil matto'a
amatunangan ka'am ni l'lla dakayu'-kayu', ya na Al-Masi.
3 Asusa aku ya aniya' kam binidjakan pataikut min Al-Masi ati
ang'bba min bay lasabi tuman ma iya. Kalu kam ka'akkalan buwat
si Sitti Hawa ma awal jaman e'. Bay iya ka'akkalan e' sowa ma sabab
min kapanday sowa inān magputing.
4 Sabab bang aniya' pi'ilu anganasihatan ka'am, kinōgan sadja kam.
Mbal lāngbi minsan saddī pamandu' saga a'a inān pasal si Isa min
bay pamandu' kami, minsan isab ngga'i ka Rū Sussi ya pinasambutan
ka'am.

5 Bang ma bistahanku, mbal aku kalakbawan e' saga gurubi ilu, ya
pinagsambat “kawakilan Al-Masi umbul dakayu'”.
6 Akulang arai' kapandayanku bang takdil ni bissala, sagō' ajukup
pangita'uku bang takdil ni kasab'nnalan. Pinapasti' ko' itu ma ka'am
kamemon sakahaba' waktu.
7 Taga-dusa aku bahā' amareyo' baranku supaya ka'am ya pinalanga,
pagka kam ninasihatan lapal ahāp ma halam pangamu'an tamba?
8 Bang pinaralil, bay langpasanku saga jama'a ma palhimpunan
kasehe' supaya ka'am ya katabangan.
9 Halam aku bay mikibalanja' ma ka'am t'ggolku bay mailu. Bay aku
binowahan ai-ai kulang-kabusku e' saga danakantam min Makidunya.
Halam kam bay kabuhatan amalanja'an aku, maka buwattē' na pa'in
ma sinosōng!
10 Mbal kapaliluhan pagbantugku itu e' sai-sai minsan ma kaluha'an
lahat Akaya, sabab halam aku bay angamu' ai-ai ni ka'am. B'nnal sadja
pah'llingku itu sabab itiya' kasab'nnalan Al-Masi ma pangatayanku.
11 Angay aku subay anganggastuhan di-ku? Pangannalbi bahā' in
aku mbal alasa ma ka'am, ya po'on aku mbal mikitabang ma ka'am?
Tuhan ya makata'u in aku alasa du.
12 Togolanku na pa'in hinangku itu. Mbal aku mikitamba ma sai-sai
bo' mbal makapagabbu saga a'a ya bilahi pasali' ni kami.
13 Halam sigām bay kawakilan e' Al-Masi, hal magbau'-bau' in sigām
bay kawakilanna. Pangangakkal isab ma ai-ai tahinang sigām.
14 Sagō' mbal sakit makainu-inu, sabab minsan nakura' saitan ata'u
isab magpasalupa ni luwa mala'ikat asahaya.
15 Angkan kitam subay mbal anginu-nginu bang saga a'a sosoho'an
nakura' saitan maghāp-hāp di-sigām, magbau'-bau' in sigām maghi-
nang abontol. Sagō' magtongod kadal saga a'a he' maka bay
kahinangan sigām ala'at.

Angahaka si Paul Pasal Bay Kalabayanna

16 Balikanku gi' bay yukku: da'a aku bistahunbi ula-ula ma sabab
bissalaku. Sagō' bang aku subay bistabi sali' ula-ula, na tugutinbi aku
magbantug-bantug, minsan la'a hal bantug ma kariki'an.
17 Ngga'i ka min panoho'an Panghū' angkan aku magbantug sagō'
min baranku. Hatina min ula-ulaku angkan aku magbantug-bantug
di-ku.
18 Malaingkan, pagka aheka a'a magbantug-bantug pasal kahinangan
sigām, ameya'-meya' isab aku magbantug-bantug di-ku.
19 Alalom kono' pamikilbi angkan kam mbal sinumu akale minsan
ma bissala saga ula-ula itu!
20 Ya b'nnalna, sabalanbi saga a'a minsan sigām magmandahan
ka'am, minsan isab angulli' atawa angakkal ma ka'am. Minsan a'a
amareyo' ka'am atawa anampak ka'am, ahāp sadja ma ka'am.
21 Aiya' aku angahaka'an ka'am, kulang esog kami angkan kami mbal
makasengod ni hinang sigām!

Min ula-ulaku angkan aku atawakkal magbantug ma buwat pagban-
tug a'a kasehe'.
22 Bangsa Hibrani bahā' sigām? Ya du aku. Bangsa Isra'il bahā'? Ya
du aku. Panubu' si Ibrahim bahā'? Ya du aku, panubu' si Ibrahim isab.

23 Sosoho'an Al-Masi bahā'? Sosoho'an Al-Masi isab aku, sagō' akalap
lagi' min sigām. (Ula-ula pahāp pamissalaku buwattitu.) Minsan
painay kalu'ugan sigām, palabi gi' kalu'uganku. Minsan sigām bay
pinakalabusu, aheka lagi' kapangalabusu ma aku. Min pila aku bay
nilappet? Labi gi' min sigām. Min heka aku agon-agon amatay.
24 Min lima aku bay niraplosan e' saga Yahudi, t'llumpū' maka siyam
pangandaplos min t'dda.
25 Min t'llu aku bay niraplosan e' bangsa Rōm, maka min t'dda aku
bay pinagbantung. Min t'llu aku bay alogdang ma dilaut, maka aniya'
isab waktu hal pagūng ma s'llang, dang'llaw dambahangi t'ggolna.
26 Maglatun-latun na pa'in aku min lahat dakayu' ni dakayu',
maka aheka ka'aniban bay kalabayanku. Bay aku nirunukan, bay
minunduhan. Bay aku nirogpa'an, suma'an e' saga pagkahiku Yahudi,
suma'an e' bangsa saddī. Ai na ka ka'aniban ma deyom kaluma'an,
ai na ka ka'aniban ma deya-dilaut, bay na kalabayanku kamemon.
Kalabayanku isab kala'atan min saga a'a magbau'-bau' in sigām
pagkahiku bebeya'an si Isa.
27 Bay aku makapagsangsā', bay aku abinasa. Araran aku halam
bay atuli sangom. Bay aku pinunung maka patay bohe'. Maumu
aku kulang-kabus ma kapamangan maka ma kapan'mmek, angkan
kasandalanku haggut.
28 Ahunit ko' inān, sagō' aniya' gi' kasusahanku paliyu minnē'.
Makananam aku kasukkalan kahaba' llaw ma sabab saga palhim-
punan jama'a Al-Masi ma kalahat-lahatan.
29 Bang aniya' ganta' alamma imanna tudju ni si Isa, tananamku
kalammahanna. Bang aniya' tabowa-bowa angahinang dusa, tabowa
isab aku magkarukka'an.
30 Mbal aku bilahi magbantug, sagō' bang aku subay magbantug,
gom pagbantuganku ai-ai bay kalabayanku supaya manyatakan in aku
halam aniya' kosogku.
31 B'nnal sadja ya bay pah'llingku inān, kinata'uwan asal e' Tuhan,
ya Mma' Panghū' Isa. Wajib iya sinanglitan sampay ni kasaumulan.
32-33 Waktu kamahē'ku ma da'ira Damaskus, saga lawang paluwasan
min da'ira bay pinajagahan ma sundalu e' gubnul ya ma deyo'an sultan
Aretas. Sinoho' sigām anaggaw aku, manda' aku tinontonan pareyo'
ma deyom ambung labay min tandawan ma ād da'ira. Jari makal'ppa
aku.

12

Pasal Bay Magpasalupa ni si Paul

1 Magbantug gi' aku. Minsan halam aniya' pūsna, magsuli-suli aku
pasal ai-ai bay magpasalupa ni aku min Panghū' Isa, sampay bay
pamata'una ma aku.
2 Aniya' kata'uwanku dakayu' l'lla bebeya'an si Isa Al-Masi bay
tabowa pa'angkat ni sulga'. Aniya' na sangpū' maka mpat tahun
palabay. Mbal kata'uwanku bang iya bay pa'angkat magbaran, atawa
hal pinasalupahan. Tuhan sadja makata'u.
3 Saguwā' kata'uwanku in l'lla itu bay tabowa pa'angkat ni lahat
paliyama. Balikanku, mbal kata'uwanku bang baranna to'ongan atawa

hal umagadna bay pinapehē', atawa bang iya bay pinasalupahan.
Luwal Tuhan ya makata'u.
4 Mahē' pa'in, pinakalehan iya kabtangan mbal wajib binissala e'
manusiya'.
5 Patut du aku magbantug ma sabab a'a itu sagō' mbal aku
magbantug-bantug ma baranku, luwal ma pasal kalammahanku.
6 Bang aku ganta' bilahi magbantug, ngga'i ka ula-ula sabab b'nnal
sadja kamemon pah'llingku. Sagō' pahondong na aku magbantug-
bantug, sabab mbal aku bilahi sinanglitan labi min kasab'nnalanna.
Kabaya'anku sinanglitan ma pasal kahinanganku maka pamissalaku.
7 Bay aku pinat'kkahan p'ddi', ya pinagbahasa "tugsuk ma isiku", sali'
hantang sosoho'an saitan pinabeya' anasat aku bo' supaya aku mbal
makapagabbu ma bay pina'nda'an aku ma deyom sulga'.
8 Min t'llu aku bay angamu' junjung ni Panghū' pasal saki itu, bang
pa'in nila'anan.
9 Sagō' anambung iya, yukna, "Sarang ma ka'a bang ka tabangku
na pa'in. Minnē' asampulna' kawasaku, pagka ka'a mbal makakole'an
di-nu." Angkanna aku kinōgan magbantug ma pasal kalammahanku,
sabab bang aku alamma, tananamku to'ongan kawasa Al-Masi.
10 Ya ina'an sababanna angkan aku kasulutan ma ai-ai at'kka ni aku,
alamma ka baranku atawa pinagudju'-udju' aku, magtiksa' aku atawa
pininjala', atawa pinalabayan min kasusahan indaginis. Sandalanku
ina'an kamemon ma sabab Al-Masi ya pameya'anku, sabab akosog aku
ma waktu kalammaku.

Susa si Paul ma Pasal saga A'a Kurintu

11 Sali' aku dupang magpaheya-heya di-ku buwattitu. Sagō' min
ka'am du, sabab bang aku bay paheyabi mbal aku bay amaheya di-
ku. Minsan halam aniya' pūsku, mbal aku kalakbawan e' saga a'a ya
magnahu'-nahu' in sigām muna-muna kawakilan e' Al-Masi.
12 Bay na tahinang ma deyomanbi saga kahinangan ya paman-
dogahan a'a kawakilan Al-Masi. Bay na ta'nda'bi saga paltanda'an,
saga hinang kawasahan maka hinang makainu-inu ya tahinangku
hinabuku angimanan kasigpitan.
13 Ya sadja dusaku ma ka'am, halam aku bay mikibalanja' ma ka'am.
Saddī minnē', sali' du bowahanku ma ka'am maka bowahanku ma
saga palhimpunan jama'a si Isa kasehe'. Bang ya du he' kasā'anku,
ampununbi pa'in aku.
14 Agara' aku pi'ilu anibaw ka'am, kamint'lluku na. Mbal kam
pabuhatanku sabab ngga'i ka alta'bi ya anguttku, luwal lasabi. Patut
isab, sabab ngga'i ka matto'a ya niayuput e' anak, sagō' anak ya
niayuput e' matto'a sigām. Maka ka'am ya sali' hantang panganakku.
15 Kinōgan aku amuwanan ka'am kaniya'ku kamemon. Aho',
paglilla'ku sampay baranku bang pa'in kam tatabangku. Bang pasōng
lasaku ma ka'am, pakō' bahā' lasabi ma aku?
16 Tantu kam am'nnal in ka'am halam bay pabuhatanku. Sagō' aniya'
mailu ah'lling, in aku ataha' akkalku angulli'an sīnbi.
17 Buwattingga pangulli'ku ka'am? Bay bahā' kam niakkalan e' saga
a'a soho'ku pi'ilu?
18 Bay amu'ku si Titus anibaw ka'am waktu palabay inān, maka
aniya' isab danakantam dakayu' sinō' anehe'an iya. Bay kam kinulli'an

bahā' e' disi Titus? Tantu mbal. Jari sali' du kami ma maksud maka ma palantara.

19 Kalu isab pangannalbi in kami hal anganda'awahan di-kami, ya angkan kami amissala buwattē'. Sagō' amissala kami ma pang'nda' Tuhan, maka pamissala e' kami ai-ai ya patut pamissala saga a'a palsuku'an Al-Masi. Ai-ai nihinang e' kami, saga bagay, nihinangan ka'am supaya akosog pangandolbi.

20 Agawa aku pi'iluku, ya aniya' ta'abutku pasaddī kaul-pi'ilna min kabaya'anku. Maka aku isab, kalu saddī kaul-pi'ilku min kabaya'anbi. Kagawahanku isab ya aniya' ta'abutku magsagga', magihid, al'kkas angastol. Kalu aniya' magokat-okat, maglimut-limutan, angalituhan suli-suli, magmalangkahi, maka magkasasawan.

21 Lāgi, ya kagawahanku pagbalikku, kalu aku pinareyo'-deyo' e' Tuhanku ma kamailuhanbi, ati taluwa' aku kasusahan ma sabab saga a'a bay makarusa ma waktu tagna', bo' pa'in halam gi' makapang'bba min kalumu'an bay tahinang sigām, buwat saga pagba'is maka paglango.

13

Bissala Katangbusan

1 Na, kamint'lluku na pi'ilu anibaw ka'am. Bang aniya' a'a mailu anuntutan sehe'na bay maghinang ala'at, subay beya'bi kal'ngnganan sara' ya tasulat ma deyom Kitab. Yuk-i, “Subay aniya' duwangan atawa t'llungan amuwan saksi' pasal panuntut bo' aniya' kab'nnalanna.”

2 Bay kam banda'anku ma l'ngnganku kaminduwa pi'ilu, sagō' balikanku buwattina'an ma kalikutku. Sasuku kam bay makarusa ma waktu tagna' sampay ka'am kasehe', mbal ka'ase'anku bang aku makapi'ilu pabīng.

3 Bang kam hatulku, tantu du kam angahalap ma aku in aku taga-kapatut deyo' bay min Al-Masi. Mbal alamma Al-Masi bang takdil ni ka'am, tananambi du kawasana.

4 Sabab minsan halam aniya' kawasa Al-Masi ma waktu kapan-galansang iya ni hāg, allum na iya pabalik e' kawasa Tuhan. Damikiyanna kami saga kawakilan Al-Masi, sali' kami alamma isab pagka kami sōd ma iya. Saguwā' allum kami sambeya' maka iya ma sabab kawasa Tuhan, ya angkan akawasa pangahatul kami ma ka'am.

5 Ananding kam di-bi, anumariya kam di-bi, bo' kata'uwanbi bang b'nnal ajatu pangandolbi ma Al-Masi. Halam bahā' kata'uwanbi? Ilu si Isa Al-Masi pat'nna' ma deyom ataybi. Bang hati' halam, halam aniya' kajatuhan pangandolbi.

6 Mura-murahan, bang pa'in tata'ubi in pameya' kami ma Al-Masi ajatu to'ongan.

7 Angamu'-ngamu' kami ni Tuhan bang pa'in halam aniya' sā' ma ai-ai hinangbi. Ngga'i ka hinang kami ya angut kami subay binantug, ya sadja angut kami bang pa'in ta'nda' kajatu pangandolbi. Minsan pangannal e' saga a'a in hinang kami kulang ajatu, mbal pamagay kami.

8 Mbal kami maka'atu ma kasab'nnalan, gom pa'in kami angisbat.

9 Kinōgan kami minsan tabista alamma, bang pa'in akosog pameya'bi
ma si Isa. Ya pangamu' kami ni Tuhan, bang pa'in kam asampulna' ma
kaul maka pi'il.
10 Ya ilu po'onna angkan aku anulatan ka'am pasal ai-ai itu hinabu
aku makalikut, supaya kam angawal amahāp addatbi. Jari mbal aku
anangguna kapatut ya pamuwan Panghū' Isa ma aku hal pamabukag.
Gom pa'in gunaku pamakosog pangandolbi maka pangahatul kaul-
pi'ilbi.

Pagaddat Katapusan

11 Na, saga dauranakanku, tammat na. Ang'bba na aku min
ka'am. Pagmatayinbi kasampulna'an ma kaul-pi'ilbi, ikutunbi pangan-
junjungku ma ka'am, magda'atay kam, maka tuyu'inbi kasannangan
ma deyomanbi. Jari mailu Tuhan ma ka'am, ya po'onan lasa maka
kasannangan.
12 Bang kam maglanggal sumiyan-sumiyan subay kam magsiyum
tanda' paglasabi.
13 Saga pagkahibi suku' Tuhan maitu amabeya' minsan la'a hal lapal
sigām.
14 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tata-
bangan min Panghū' Isa Al-Masi, maka lasa min Tuhan, maka
kapagdakayu' atay min Rū Sussi.
Wassalam

GALATIYA

Pahati pasal sulat itu

Bay angalatag kalahat-lahatan si Paul magnasihat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Ta'abut pa'in l'ngnganna kaminduwana, bay iya pa'abut ni lahat Galatiya, ya bahagi' lahat Asiya Diki'. Aheka da'ira maka kaluma'an bay ta'abut e' si Paul ma sakalibut lahat Galatiya he', ati pinagnasihatan saga a'a inān pasal kamatay si Isa Al-Masi pamapuwas dusa sigām. Jari aheka isāb bay magkahagad sampay angandol ma si Isa. Makalikut pa'in si Paul min Galatiya, aniya' bay pehē' saga a'a saddī magpandu' in a'a magpangandol ma si Isa subay amogbog panoho'an-sara' ya bay tasulat e' si Musa, bo' supaya sigām tantu pinaghāp maka Tuhan. Minnē' asasaw pikilan saga bebeya'an si Isa ma lahat Galatiya he'.

Kahaka'an pa'in si Paul pasal pamandu' saga a'a t'kka baha'u itu, magtūy pabeya'na sulat itu ni a'a Galatiya. Pinapasti' e' si Paul ma sulat itu ngga'i ka sara' si Musa ya makalappas sigām min hukuman sagō' pangandol sigām ma si Isa.

Nihaka isāb ma sulat itu pasal kaul-pi'il ya patut minohot e' saga Almasihin.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Lahat GALATIYA

1 Sulat itu min aku, si Paul, pinasampay ni ka'am maglahat ma Galatiya. Kawakilan aku magnasihat sagō' ngga'i ka pangwakil min manusiya'. Ngga'i ka isāb manusiya' bay anganggʼllal aku. Tu'ud aku kawakilan e' si Isa Al-Masi, sampay e' Mma'tam Tuhan ya bay amakallum ma si Isa min kamatayna.

2 Kami maka dauranakantam maitu, maguyun amabeya' minsan la'a hal lapal kami ni ka'am saga jama'a si Isa Al-Masi ma ba'anan palhimpunan ma lahat Galatiya.

3 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

4 Bay maglilla' amatay si Isa pamapuwas dusatam supaya kitam limaya min kala'atan ya taptap nihinang ma ahil jaman itu. Ya na kabaya'an Mma'tam Tuhan subay hinangna.

5 Patut iya pinudji saumul-umul. Amin.

Dakayu' du Lapal Ahāp

6 Landu' aku ainu-inu ma ka'am. Asa'ut pahāp kam pataikut min Tuhan ya bay amene' ka'am ma sabab ase' maka lasa Al-Masi! Apinda kam magtūy ni lapal saddī!

7 Saguwā' halam aniya' kaōnan lapal ahāp bang saddī min lapal pasal si Isa. Atampal asal, aniya' a'a bilahi anasaw pikilanbi maka amindahan lapal pasal Al-Masi.

8 Minsan kami, minsan isāb mala'ikat min deyom sulga', bang aniya' amandu' lapal saddī min bay panganasihat kami ma ka'am, a'a inān subay taluwa' mulka' saumul-umul.

9 Balikanku bay pamissala kami dahū: bang aniya' amandu' lapal
saddī min lapal ahāp ya bay taima'bi, a'a inān subay minulka'an.
10 Kira-kirahunbi bang ai mohotku: sanglit min manusiya' atawa
sanglit min Tuhan? Kabaya'anku bahā' anulut manusiya'? Bang aku
bay bilahi anulut manusiya', mbal aku niōnan sosoho'an Al-Masi.

Si Paul Kawakilan e' Tuhan

11 Saga danakanku, aniya' pamahatiku ka'am. Ya lapal pagnasihatku
itu ngga'i ka min pikilan manusiya' ya paluwasanna.
12 Halam bay tasambutku min manusiya', maka ngga'i ka manusiya'
bay pagguruhanku. Tasambutku asal min si Isa Al-Masi, bay pam-
abukis ni aku.
13 Kata'uwanbi pasal kajarihanku tagna', waktu kapamogbogku ma
agama Yahudi, bay apaslod paminjala'ku ma saga jama'a si Isa, ya
pinagsambatan palhimpunan Tuhan. Kabaya'anku subay halam aniya'
min sigām takapin allum.
14 Bidda' du aku min saga topad-sibu'ku Yahudi bang takdil ni
pangisbat ma agama kami. Atuyu' lagi' aku min sigām amogbog ma
usulan bay min kamatto'ahan kami.
15 Sagō' tapene' aku e' Tuhan ma sabab ase'na maka lasana tudju ni
aku. Pinene' asal aku ma halam gi' bay nianakan.
16 Ya kahandak Tuhan ma aku subay kasakupanku pasal Anakna, bo'
supaya aku makapagnasihat lapal ahāp ma pasalanna ni kabangsahan
ngga'i ka Yahudi. Jari halam bay pangaruhanku sai-sai.
17 Halam aku minsan patukad ni Awrusalam anibaw sigām ya bay
kawakilan e' si Isa dahū min aku. Bay aku patūy kaleya ni lahat Arab,
ati pagubus, pabīng aku ni da'ira Damaskus.
18 Palabay pa'in t'lluntahun, patukad aku ni Awrusalam bo'
magkata'u maka si Petros, ati pahanti' aku ma iya duwa pitu' t'ggolna.
19 Saddī min si Petros, halam aniya' ta'nda'ku maina'an a'a kawakilan
e' si Isa, luwal si Yakub ya siyali Panghū'tam.
20 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja ya panulatku itu. Ngga'i ka puting.
21 Puwas ina'an, bay aku pehē' ni saga kaluma'an ma lahat Siriya
sampay ma lahat Silisi.
22 Ma waktu ina'an, mbal aku takilā e' saga jama'a Al-Masi ya ma
ba'anan palhimpunan Al-Masi ma lahat Yahudiya.
23 Ya sadja takale sigām habal pasal kapindaku min bay kajarihanku
tagna'. Yuk habal e', "Pinasaplag lapal ahāp e' a'a bay angala'at
kajama'ahan si Isa, nirapitan e'na bowahan pangandol ya bay sagga'na
tagna'."
24 Jari pinudji Tuhan e' saga a'a ya makakale habal pasalan aku.

2

Tinaima' si Paul e' saga A'a Kawakilan

1 Palabay pa'in sangpū' maka mpat tahun minnē', bay aku pabalik
ni Awrusalam. Si Barnabas ya sehe'ku, maka bay bowaku isab si Titus.
2 Angkan aku pehē' sabab aniya' pamabukis ni aku e' Tuhan subay
beya'ku. Bay haka'anku saga a'a ma palhimpunan inān pasal lapal
ya pagnasihatku ma a'a ngga'i ka Yahudi. Ngga'i ka kamemon
ya binissalahan, hal saga a'a ya pangannalku pagnakura'an sabab

nihanggaw aku. Kalu mbal tinaima' hinangku, ati halam aniya' pūs
ma hulas-sangsā'ku. Sagō' kasulutan sigām,
3 ati halam bay amogos si Titus subay ni'islam minsan iya bangsa
Girīk.
4 Aniya' palkala' asal pasal si Titus itu, sabab aniya' a'a bay palamud
ma kami magbau'-bau' in sigām bebeya'an Al-Masi. Sagō' ya maksud
sigām subay anipihan kaluhaya'an ya pinaniya'an kami e' si Isa Al-Masi
pagka apuwas na min hatulan sara'. Tu'ud sigām bilahi amanyaga'
kami pabīng.
5 Malaingkan halam kami bay angaho' ma sigām minsan dansasa'at
sabab ya pagmatayan kami subay pataptap ma ka'am in kasab'nnalan
pasal si Isa.

6 Halam aniya' bay pinasugpat ni pamandu'ku e' saga pagnakura'an
inān, ya pangannalku taga-kapatut. Mbal aheya ma atayku bang
a'a taga-kapatut atawa halam, sabab sali'-sali' du a'a kamemon ma
pang'nda' Tuhan.
7 Halam aniya' pagsoway-soway sigām. Gom pa'in aku niakuhan e'
sigām in aku b'nnal bay pangandolan e' Tuhan magnasihat lapal ahāp
pasal si Isa Al-Masi ma saga bangsa ngga'i ka Yahudi. Buwat isab si
Petros, bay pangandolan e' Tuhan magnasihat ma bangsa Yahudi.
8 Sabab min kawasa Tuhan ya angkan aku makapagnasihat ma
bangsa kasehe'. Damikiyanna isab si Petros, min kawasa Tuhan isab
angkan iya makapagnasihat ma bangsa Yahudi.
9 Jari takilā aku e' disi Yakub, si Petros maka si Yahiya, ya taga-ōn
ma palhimpunan sigām, in aku taga-barakat min Tuhan. Ati magsalam
sigām maka aku maka si Barnabas, tanda' in kami dambeya'an maka
sigām. Magtūy arakayu' gara' kami in kami subay magnasihat pehē' ni
bangsa kasehe', ati sigām ya magnasihat na pa'in ma deyoman bangsa
Yahudi.
10 Ya sadja niamu' e' sigām bang pa'in kami angannal ma saga
bebeya'an si Isa ya kulang-kabus ma deyoman sigām e'. Buwattē' isab
katuyu'anku.

Sinulang si Petros e' si Paul

11 Na ma waktu dakayu', maina'an pa'in kami ma da'ira Antiyuk, bay
pahanti' isab si Petros maina'an. Jari bay tampalku iya sabab aniya'
hinangna inān mbal magtaluwa'.
12 Tagna', bay iya makapagsalu maka saga jama'a Al-Masi ya ngga'i ka
Yahudi. Saguwā' pagt'kka pa'in saga Yahudi bay pinapehē' e' si Yakub,
paokat iya min bay paumpiganna inān, pagka tināw iya pinabukagan
e' saga a'a t'kka baha'u. Yahudi asal sigām, ya amogbog na pa'in ma
addat pagislam.
13 Ya du tināw saga Yahudi kasehe', angkan sigām anunuran si Petros
ati mbal na magsalu maka saga a'a ngga'i ka Yahudi. Minsan si
Barnabas, abowa-bowa isab maghinang buwattē'.
14 Pag'nda'ku hinang sigām mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal
ya katōpan lapal ahāp, magtūy pah'llinganku si Petros ma matahan
sigām kamemon. “Ka'a ilu,” yukku, “Yahudi ka, sagō' ameya' na ma
addat bangsa saddī itu. Angay logosnu saga bangsa ngga'i ka Yahudi
subay amogbog addat Yahudi?

15 “Ya b'nnalna, bangsa Yahudi kitam sabab tubu' min bangsa
Yahudi, saddī min a'a kasehe', ya pinagbahasa ‘bangsa baldusa’.
16 Saguwā' kata'uwan kami halam aniya' a'a niōnan abontol ma
saukat na sara' agama ya bogbogna. Ya sadja binista abontol e' Tuhan
bang a'a angandol ma si Isa Al-Masi. Kami bangsa Yahudi, angandol
ma si Isa Al-Masi, ati binista kami abontol e' Tuhan. Ngga'i ka ma
sabab sara' agama ya ni'isbat, sabab halam aniya' binista abontol e'
Tuhan minsan painay pamogbogna ma sara'.
17 “Na, bang manyatakan in kami masi dusahan, hinabu kami pasōd
ma Al-Masi bo' binista abontol, ai bahā' pah'llingta? Al-Masi bahā' ya
sababan angkan kami magdusa? Tantu mbal!
18 Bang aku saupama pabalik amogbogan sara' bay taikutanku,
mattan in aku dusahan,
19 sabab sapantun aku a'a amatay bang takdil ni sara' si Musa, supaya
aku allum bang takdil ni Tuhan.
20 Bang pina'amu, ang'bba na aku min bay kahālanku tagna', buwat
ibarat a'a bay paunung ma Al-Masi pinapatay ma hāg. In kallumku
buwattina'an ngga'i min baran-baranku, saguwā' min Al-Masi, ya
pat'nna' ma deyom pangatayanku. T'ggolku allum ma dunya itu,
angandol aku ma Anak Tuhan. Alasa iya ma aku sabab maglilla' iya
amatay ma sababku.
21 Mbal taikutanku lasa Tuhan maka ase'na. Bang bay kita makajari
binista abontol ma sabab pamogbog sara' agama, kaliman kamatay
Al-Masi ma sababtam!”

3

Pamogbog Sara' Atawa Pangandol ma si Isa

1 Ka'am saga a'a Galatiya, asā' pahāp akkalbi! Sai bay angakkalan
ka'am? Bay kam kamattanan ma pasal kamatay si Isa Al-Masi ma hāg
bo' niampun dusabi.
2 Aniya' panilawku ma ka'am: bay kam anaima' Rū Tuhan ma sabab
pamogbog ma sara' agama? Atawa ma sabab pangandolbi ma lapal ya
takalebi?
3 Dupang pahāp kam! Tagna' kam angandol, Rū Tuhan ya
pasangdolanbi. Sagō' buwattina'an hulas-sangsā'bi ya pasangdolan.
4 Pangannalbi bahā' halam aniya' kagunahan ma bay kalabayanbi
sangay min tagna' kapangandolbi ma si Isa? Tantu aheya kaguna-
hanna.
5 Tuhan ya bay amuwanan ka'am Rū-na Sussi, maka bay amahinang
saga hinang barakatan ma deyomanbi. Angay bahā'? Ma sabab
pamogbogbi ma sara' atawa ma sabab pangikutbi maka pagkahagadbi
ma lapal ahāp?
6 Pikilunbi si Ibrahim ma masa awal e': “Bay am'nnal si Ibrahim
ma pangallam Tuhan, ati tabista iya abontol e' Tuhan ma sabab
pam'nnalna.”
7 Pahati kam, sasuku angandol ma Tuhan kaōnan panubu' si
Ibrahim.
8 Pinagkallam ma deyom Kitab pasal a'a ngga'i ka Yahudi, in sigām
isab binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandol sigām. Bay pata'una
isab si Ibrahim pasal lapal ahāp ma halam gi' ta'abut waktuna.

Yuk Tuhan ma si Ibrahim, “Binuwanan kahāpan ma sababnu saga manusiya' kamemon ma kaluha'an dunya.”
9 Pinagsab'nnal e' si Ibrahim janji' Tuhan inān, ati kabuwanan iya kahāpan. Ya du sasuku magsab'nnal ma Tuhan, kabuwanan kahāpan isab buwat si Ibrahim, ya a'a pangangandol.

10 Saguwā' sasuku amogbog sara' agama bo' supaya binista abontol e' Tuhan, taluwa' sigām mulka' Tuhan. Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, yuk-i, “Taluwa' mulka' sasuku mbal maka'ambat angahinang saga panoho'an kamemon ya tasulat ma Kitab Tawrat.”
11 Na, pasti' to'ongan ko' itu. Halam aniya' binista abontol e' Tuhan ma sabab panoho'an-sara' ya bogboganna, sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, “Taga-kallum kakkal sasuku binista abontol e' Tuhan ma sabab pangandolna.”
12 Wajib bogboganta sara' minsan mbal pangandolanta, buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Sasuku bilahi allum subay amogbog sara' maka panoho'anna kamemon, ma halam aniya' nilakaran minsan dakayu'.”
13 Sagō' mbal ta'ambat binogbog panoho'an sara' kamemon, jari mulka' Tuhan ya kadalta. Malaingkan tal'kkat kitam e' Al-Masi min mulka', sabab iya ya bay makananam mulka' ganti'tam. Buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Bang a'a pinasagnat ma hāg pinapatay, a'a inān taluwa' mulka' Tuhan.”
14 Tal'kkat kitam e' si Isa supaya saga kahāpan ya bay pamuwan ma si Ibrahim pasampay isab ni saga a'a ngga'i ka Yahudi, labay min si Isa Al-Masi. Jari makataima' kitam Rū ya panganjanji' e' Tuhan ma sabab pangandoltam ma Al-Masi.

Sara' maka Janji' Tuhan

15 Saga danakanku, buwananta kam paralilan. Bang aniya' duwangan magsulut bo' bay na makapagsapa, tantu mbal kapindahan kapagsulutan sigā.
16 Buwattē' isab bowahan janji' Tuhan. Bay iya anganjanji' ma si Ibrahim maka ma panubu'na, bo' ngga'i ka panubu' si Ibrahim kamemon ya kapanganjanji'an. Ya niōnan panubu'na itu dakayu' du, hatina Al-Masi.
17 Buwattitu isab: aniya' kapagsulutan Tuhan bay pat'nna'na ma waktu kapanganjanji'na ma si Ibrahim. Jari palabay pa'in mpat hatus maka t'llumpū' tahun, aniya' sara' bay pat'nna'na. Malaingkan in kapagsulutan tagna' inān mbal kapindahan ma saukat na aniya' sara', maka janji' Tuhan inān mbal kapindahan.
18 Bang saupama si Ibrahim bay pinahampitan pusaka' ma sabab kal'ngnganan sara', sali' halam aniya' kagunahan ma bay janji' Tuhan. Sagō' ya b'nnalna, kabuwanan iya pusaka' ma sabab kasi-lasa Tuhan ma iya, luwas min janji'na.

19 Na, bang buwattē' kahālanna, ai kagunahan sara'? Aniya' sara' bay pinasugpat e' Tuhan ni janji'na supaya tasayu e' manusiya' saga dusa sigām. Buwattē' na pa'in sampay ni waktu palahil pi'itu dakayu' tubu' si Ibrahim ya panganjanji'an e'. Bay pinat'nna' sara' inān labay min saga mala'ikat, maka si Musa ya magpati'llot amasampay sara' ni manusiya'.

20 Sagō' halam aniya' magpati'llot kinagunahan ma waktu kapangan-
janji' Tuhan ma si Ibraham. Luwal Tuhan dakayu'-kayu'.

Maksud Sara' Agama

21 Kalu tapikilbi aniya' palsagga'an ma sara' tasulat si Musa maka
janji' Tuhan inān, sagō' halam, dakagara'an du. Bang bay aniya' sara'
taga-kawasa amuwan kallum kakkal ma manusiya', makajari kitam
niōnan abontol e' Tuhan ma sabab pamogbogta ma sara'. Saguwā'
halam aniya' sara' buwattē',
22 maka dusahan kitam manusiya' kamemon, sali' pinagagihan e'
dusa, buwat tasulat ma deyom Kitab. Malaingkan kabuwanan kitam
kahāpan ya bay panganjanji' Tuhan ma sasuku angandol ma si Isa
Al-Masi.
23 Sat'ggol halam pinalahil bowahan pangandol itu, in kitam
manusiya' ibarat pilisu katambolan e' sara'. Subay pinabukis pasal
pangandol ma si Isa bo' yampa kitam pinaluwas.
24 Bini'at kitam e' sara' si Musa sat'ggol halam gi' pi'itu Al-Masi,
supaya kitam binista abontol e' Tuhan bang iya palahil na ni dunya.
25 Jari ta'abut na masa kapangandoltam ma si Isa, ati mbal na kitam
pinagagihan e' sara'.
26 Ka'am ilu, anak Tuhan du kam kamemon ma sabab pangandolbi
ma si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
27 Bay na kam pinandi tanda' saksi' in ka'am sōd na ma Al-Masi, ati
kajarihan Al-Masi ya kajarihanbi na.
28 Manjari halam aniya' pagbidda'an Yahudi maka ngga'i ka Yahudi.
Halam aniya' pagbidda'an ata maka ngga'i ka ata. Halam aniya'
pagbidda'an l'lla maka d'nda, sabab magdakayu' na kam kamemon
pagka sōd na kam ma si Isa Al-Masi.
29 Pagga kam suku' ma Al-Masi, binista kam sali' panubu' si Ibrahim,
ati kaniya'an kam kahāpan bay panganjanji' Tuhan ma si Ibrahim e'.

4

1 Palanjalku gi' pamandu'ku. Bang saupama aniya' onde'-onde'
amatay mma'na, pamusaka' ma iya pangalta' mma'na he'. Sagō'
sat'ggol halam gi' asangpot umulna mbal iya pinahampitan pamusaka'.
Sapantun iya ata lagi'.
2 Pinagbaya'an iya sampay pangalta'na e' saga a'a angulip iya. Subay
ta'abut waktu bay panugila' e' mma'na bo' yampa aniya' kapatutna
magbaya' ma alta' inān.
3 Buwattē' isab kahālanta ma waktu tagna', hinabu kita onde'-onde'
lagi', pinagbaya'an kita e' kaga'osan ya mbal ta'nda' mata.
4-5 Saguwā' ta'abut pa'in waktu bay panugila' e' Tuhan, sinoho' e'na
Anakna pi'itu ni dunya. Nianakan iya e' manusiya' supaya kitam
makataima' kapatutan ya pamusaka' panganak. Bangsa Yahudi iya,
nianakan ma deyo'an sara' agama, supaya tapaluwas e'na sasuku
binanyaga' e' sara'.
6 Pagga kam panganak Tuhan na, pinahōpan kam Rū si Isa ya anak
Tuhan. Angkan kitam makajari na angōn Mma' ma Tuhan, ma sabab
Rū-na ya pat'nna' ma deyom pangatayantam.

7 Angkan kam mbal na kaōnan banyaga', sagō' panganak Tuhan
na. Ati ma ka'am pusaka' kamemon ya pamuwan e' Tuhan ma saga
anakna, pagka anak Tuhan na kam.

Kasusa si Paul Pasal A'a Galatiya

8 Ma waktu tagna', ma halam gi' kam ata'u ma Tuhan, sapantun kam
banyaga' pinagbaya'an e' kaga'osan ya mbal ta'nda'.
9 Sagō' magkata'u na kam maka Tuhan, kinilā kam e'na, jari angay
kam pabalik pinagbaya'an e' kaga'osan ya halam aniya' kawasa atawa
pūsna? Kabaya'anbi bahā' binanyaga' pabīng?
10 Sabab ilu kam angisbat llaw mulliya maka bulan, musim maka
tahun!
11 Asusa aku ma pasalbi, kalu kaliman bay sangsā'ku ma deyomanbi.
12 Saga dauranakanku, aniya' panganjunjungku ni ka'am. Sengor-
inbi aku, sabab ya du aku bay anengoran ka'am. Halam aniya' la'at
tahinangbi ma aku.
13 Kata'uwanbi asal bay kahālanku waktu kahanti'ku ma ka'am
tagna'. Bay aku t'kkahan saki, angkan aku bay pahanti' ma ka'am
anganasihatan ka'am lapal ahāp.
14 Halam aku bay palehombi, halam aku bay sulakbi, minsan kam
kabuhatan ma sabab sakiku. Gom pa'in saginabi aku buwat e'bi
anagina mala'ikat min Tuhan. Bay aku taima'bi buwat e'bi anaima'
si Isa Al-Masi bang ganta' patibaw ni ka'am.
15 Ai bay tumaluwa' ni kakōganbi tagna'? Saksi'anta kam, bang sadja
makajari, bay kam lilla' angalugit matabi panganggantí' mataku.
16 Bantahanbi na aku bahā', pagka aku amissala kasab'nnalan ma
ka'am?
17 Aheya pangannal saga a'a inān ma ka'am, sagō' aniya' maksud
sigām mbal ahāp. Ya kabaya'an sigām subay kam niokat min aku bo'
amanuyu' ma sigām sadja.
18 Ahāp isab bang kam magpanuyu' bang pa'in ahāp maksudna.
Ahāp bang aku mailu ma ka'am, sagō' labi-labi ahāp bang aku alikut.
19 Ka'am saga anak-mpuku, kahunitan pikilanku pabīng ma pasalbi,
buwat ibarat d'nda kahunitan bang anganak. Asigpit pikilanku
ma pasalbi sat'ggol halam gi' ajatu kajarihan Al-Masi ma deyom
pangatayanbi.
20 Aheya kabaya'anku bang pa'in aku makamailu ma ka'am buwat-
tina'an, bo' ahanunut pamissalaku ma ka'am. Sabab alengog pikilanku
ma pasalanbi.

Pamaralilan pasal si Hagar maka si Sara

21 Aniya' tilawku ma ka'am: sasuku kam bilahi amogbog panoho'an-
sara', kata'uwanbi bahā' ya tasulat ma deyom Tawrat?
22 Tasulat pasal si Ibrahim, aniya' anakna l'lla duwa hekana. Dangan
inān min atana si Hagar, dangan min si Sara, ya h'ndana po'on.
23 Ya anakna min ata inān bay nianak buwat panganak kasehe' ma
dunya itu. Sagō' bidda' anakna min h'ndana po'on, ya d'nda alimaya
he', sabab anak panumanan bay panganjanji' Tuhan ma iya.
24 Na buwattitu hatulanna: in duwangan d'nda itu sali' dalil duwa
pagsulutan Tuhan maka manusiya'. Jari in pagsulutan dakayu' bay
min būd Turusina. Bang niralil, ya na si Hagar ya anganakan ata.

25 Si Hagar itu sali' dalil būd Turusina mahē' ma lahat Arab. Taparalil
isab iya ni da'ira Awrusalam ma patahunan ītu, sabab tabanyaga' isab
saga a'ana.
26 Sagō' in da'ira Awrusalam porol, ya ma deyom sulga', limaya asal.
In iya pag-ina'an ma sasuku kitam angandol ma si Isa.
27 Aniya' ayat Kitab pasal Awrusalam, yuk-i,
"Magkōg-koyag ka, arung,
minsan ka halam bay makalabay paganak!
Angolang ka patanog ma sabab kakōgannu,
minsan ka halam bay makananam p'ddi' panganak!
Sabab aheka lagi' anak ma h'nda ka'bbahan
min anak h'nda taga-paghola'."
28 Na, saga dauranakan, ka'am ilu sali' dalil anak panumanan janji'
Tuhan, buwat si Isa'ak.
29 Bistahunbi bay masa si Ibrahim e'. Ya anakna min si Hagar
bay nianakan ma buwat paganak kasehe'. Aheya pa'in iya, bay
iya angala'at danakanna, ya nianakan labay min barakat Rū Tuhan.
Damikiyanna isab kitam ma buwattina'an, aniya' na pa'in pangala'at
kitam.
30 Kira-kirahunbi ya bay tasulat ma deyom Kitab, yuk-i, "Pala'anunbi
d'nda ata maka anakna, sabab mbal manjari binahagi'an pusaka' ya
pang'bba anak min h'nda po'on, ya alimaya."
31 Manjari itu, saga dauranakanku, ngga'i ka kitam panganak d'nda
ata. Panganak kitam d'nda alimaya, ya ngga'i ka ata.

5

Kaluhaya'an ma Sabab Al-Masi

1 Kitam itu, aluhaya na min bay pagbanyaga'an tagna', sabab
pinuwasan kitam e' Al-Masi. Angkanna kam subay mbal pasagad
binanyaga' pabalik. Subay kam patotog sadja ma kaluhaya'anbi.
2 Ikutunbi bissala itu sabab baranku ya ah'lling: bang kam ganta' an-
gaho' pinagislam bo' supaya kam binista abontol e' Tuhan, tahinangbi
Al-Masi sali' halam aniya' gunana ma ka'am.
3 Banda'anta kam to'ongan. Sasuku pinagislam ma buwat panoho'an-
sara' tasulat si Musa, subay angisbat panoho'an-sara' inān kamemon.
4 Sasuku kam magupama in ka'am binista abontol e' Tuhan ma sabab
sara' ya bogboganbi, sali' kam ang'bba min Al-Masi. Alawak na kam
min ase' maka lasa Tuhan.
5 Saguwā' aholat kitam pinaniya'an kabontolan atay labay min Rū
Sussi, ya po'on kitam angandol.
6 Sabab bang kitam sōd na ma si Isa Al-Masi sali'-sali' du kitam
kamemon ma pang'nda' Tuhan, ni'islam kitam maka halam. Ya sadja
ahalga' ma Tuhan bang aniya' pangandoltam maka bang lasa ni
pagkahi ya kat'kkahanna.
7 Ahāp bay pameya'bi ma pandu' b'nnal pasal si Isa, ibarat a'a ma-
glomba. Saguwā' sai bahā' bay amidjakan ka'am bo' kam pahondong
ameya'?
8 Ngga'i ka Tuhan, sabab iya ya bay amene' ka'am ameya' ma Al-Masi.
9 Buwat lling kamatto'ahan, "Minsan dangkuri' du pasulig abuskag
katibu'ukan addunan."

10 Sagō' makatantu aku labay min Panghū' Isa in kitam dauyunan
du. Tantu isab tinambahan kabinasahan ya a'a anasaw pikilanbi,
pinapagtongod e' Tuhan maka bay dusana, minsan sai-na.
11 Saga dauranakan, mbal aku bay pininjala' e' saga Yahudi bang
bay masi pamandu'ku in addat pagislam subay binogbog. Sabab bang
buwattē' pamandu'ku, halam aniya' sababan pagla'atan sigām atay ma
pasal kamatay si Isa ma hāg.
12 Ya kabaya'anku ma saga a'a ya anasaw pikilanbi ilu, gom lagi'
sigām kapellengan laring tudju ni harapan sigām.
13 Manjari ka'am, saga dauranakan, bay tapene' e' Tuhan bo' aluhaya
min usulan sara'. Sagō' pahalli' kam, da'a dūlinbi napsu baranbi ma
saukat na kam aluhaya na. Ahāp lagi' bang kam atukid magtabang-
tiyabangi ma sabab lasabi dangan maka dangan.
14 Ya na itu kamaujuran panoho'an-sara', tumabeya' kamemonna
ma panoho'an dakayu' itu, ya yuk-i, "Kalasahinbi pagkahibi manusiya'
buwat e'bi alasahan baranbi."
15 Sagō' bang kam magjingki-jingki maka magkosog-kosogan, buwat
hantang ero' magl'kkob, subay kam ahalli' to'ongan sabab tantu kam
makani-kala'atan.

Rū Tuhan atawa Napsu Manusiya'

16 Aniya' pamissalaku ma ka'am: beya'unbi Rū Sussi magbaya' ma
baranbi ati tantu mbal karūlan napsubi.
17 Magbesod kabaya'an napsuta maka kabaya'an Rū Sussi. Mbal
maguyun duwa ginis baya' itu, ya po'on kitam mbal makarapat
angahinang ai-ai ya anguttam.
18 Sagō' bang kitam pinagnakura'an e' Rū Sussi, puwas du kitam min
pagbaya'an sara'.
19 Atampal du saga kahinangan ya luwas min kajarihanta tagna':
hinang kalumu'an d'nda maka l'lla, hinang kasabulan, pagba'is,
20 paghulmat ma saga ta'u-ta'u, paghinang pantak, pagbanta maka
pagbono', paglindi-lindi, pangastol, paglanga-langa min pagkahi,
pagsu'al, pakaniya-kaniya tumpukan,
21 pangandali'it ma pagkahi, paglami-lami makalandu', maka
paglango. Aniya' gi' hinang sigām buwattē'. Balikanku bay pami-
tuwaku ma ka'am waktu dahū, sai-sai maghinang saga hinang ala'at
itu mbal to'ongan pinasōd ni deyom pagparintahan Tuhan.
22 Saguwā' buwattitu ya kahinangan a'a pinagbaya'an e' Rū Tuhan:
patilasahun iya, taptap kalasiganna, asannang pamikilna, patilu'uyun
iya ma pagkahina, patitabangun maka ahatul bowahanna. Kapangan-
dolan iya,
23 areyo' pagatayna, ata'u isab angahawid napsuna. Halam aniya'
sara' makapagin'mbal ma hinang buwattē'.
24 Manjari sai-sai magpasuku' ma si Isa Al-Masi pinahalam e' sigām
kajarihan sigām tagna'. Sapantun sigām bay paunung ma Al-Masi
amatay ma hāg. Hatina napsu maka baya' sigām kamemon pinahalam
sabab mbal na karūlan.
25 Kabuwanan kita kallum baha'u min Rū Tuhan, angkan kita subay
ameya' pinagbaya'an e'na.
26 Da'a kita magabbu-abbu, atawa anukas ma pagkahitam, atawa
angalindi.

6

Magtabang-tiyabangi Kam

1 Saga dauranakanku, bang aniya' sehe'bi ilu ta'abut angahinang
dusa, ka'am ya pinagbaya'an e' Rū Tuhan subay amandu' ma iya bo'
supaya ang'bba min dusana he'. Sagō' subay ahanunus pamandu'bi ma
iya. Subay kam pahatul-hatul isab ma baranbi bo' mbal tabowa-bowa
maghinang dusa.
2 Magtabang-tiyabangi kam dangan maka dangan bang aniya'
kabuhatan. Bang buwattē', bineya' e'bi panoho'an Al-Masi.
3 Bang aniya' a'a alanga atayna, pangannalna in iya ahāp min
kasehe', a'a inān hal angakkalan di-na.
4 Subay kam ananding di-bi kaniya-kaniya, bo' tata'ubi bang buwat-
tingga kaul-pi'ilbi. Bang hati ahāp, makajari kam magkōg-koyagan di-
bi. Da'a kam magbantug-bantug ma sabab aniya' hinangbi labi ahāp
min hinang a'a dangan.
5 Subay kitam ananggung ai-ai bay pangangganta' kitam dangan
maka dangan.
6 Sasuku kam makapagguru pasal palman Tuhan subay anabang ma
a'a pagguruhanbi. Pahampitinbi iya min ai-ai ahāp ya ma ka'am.
7 Da'a kam asā' ma pamikilbi, mbal tarupang Tuhan. Buwat a'a
magtanom, niani du e'na bang ai bay tanomna. Buwattē' du isab ma
hinangan manusiya'.
8 Bang a'a angandūlan napsuna karuhunan du la'atna ati tinung-
basan iya kamatay saumul-umul. Bang a'a ameya' pinagbaya'an e' Rū
Tuhan, minnē' iya tinungbasan kallum kakkal ma deyom sulga'.
9 Da'a kita sinumu maghinang ahāp. Sabab bang mbal bbahanta
hinang ahāp, tantu kita katungbasan pahala' ma waktu sinosōng.
10 Angkanna isab, subay kita maghinang kahāpan ma a'a kamemon
sakahaba' waktu, ya lagi'na ma dauranakantam ya angandol ma si Isa.

Bissala Katapusan

11 Nda'unbi katapusan sulat itu, sulatan tanganku ya aheya batang
sulatna.
12 Aniya' ilu ma ka'am saga a'a hal maglaku-laku pangā'an sigām
bantug. Saga a'a ilu angalogos ka'am subay ni'islam. Tu'ud sigām tināw
nila'at ma sabab pagsab'nnal sigām ma kamatay Al-Masi ma hāg.
13 Minsan saga a'a magislam ma buwat sara' si Musa, mbal ta'ambat
binogbogan e' sigām panoho'an sara' he'. Pinogos kam e' sigām subay
magislam, bo' supaya sigām makapagbantug in ka'am tapogos e' sigām.
14 Saguwā', halam aniya' pagbantuganku saddī min kamatay
Panghū'tam si Isa Al-Masi. Apuwas na aku min dusaku ma sabab
kamatayna ma hāg inān, ati halam na aniya' baya'ku ma napsu dunya
itu. Halam isab aniya' lamudku ma legot dunya.
15 Mbal aheya ma atayku bang a'a pinagislam atawa halam. Ya sadja
aheya ma atayku bang pinabaha'u kajarihanta e' Tuhan.
16 Sasuku angaho' ma pamituwaku itu, mura-murahan bang pa'in
sigām pinaniya'an kasannangan maka ka'ase'. Talapay isab saga a'a
suku' Tuhan kamemon, ya pinagsambatan “Isra'il sin Tuhan”.
17 Aubus na. Subay halam aniya' anasaw aku pabīng puwas itu,
sabab aniya' limpa' bakat ma baranku, bainat in aku sosoho'an si Isa.

18 Saga dauranakanku, mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an
tatabangan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin. *Wassalam*

EPESOS

Pahati pasal sulat itu

Epesos itu ōn da'ira aheya ma bihing tahik, ma lahat niōnan Asiya Diki'. Da'ira abantug ko' inān ma masa awal ma sabab karaya saga a'ana maka ma sabab aheka ai-ai pinagdagangan maina'an. Abantug isab ma sabab aniya' pagtuhanan sigām d'nda, ōnna si Artemes. T'lluntahun ya t'ggol si Paul ma Epesos magnasihat pasal si Isa Al-Masi, maka aniya' isab hinang makainu-inu bay tahinang e'na. Aheka a'a Epesos bay makakale ma lapal nasihatna sampay angandol ma si Isa. Puwas pa'in t'lluntahun e', ala'an si Paul minna'an bo' palanjal ni kalahatan saddī.

Sulat itu bay sinulat e' si Paul ma samantala' iya ma deyom kalabusu ma lahat Rōm. Ngga'i ka hal a'a Epesos ya pinabeya'an, sampay isab saga a'a maglahat ma ba'anan kauman ya ma jadjahan ina'an. Ya pamandu' si Paul ma deyom sulat itu in si Isa Al-Masi subay pagmakōkan ai-ai kamemon, ya lagi'na ma saga a'a angandol ma iya, a'a kabuwanan Rū Sussi tanda' in sigām palsuku'an si Isa. Aniya' isab pamandu' maitu pasal kaul maka pi'il ya patut panunuran sigām, maka bang buwattingga e' sigām angatu ma nakura' saitan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira EPESOS

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan. Pinabeya' sulat itu ni ka'am palsuku'an Tuhan ya maglahat ma Epesos, ya ahogot kapagdakayu'bi maka si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Kahāpan min Haddarat Tuhan

3 Pudjitam Tuhan, ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi. Nilidjiki'an kitam e'na ma sabab kasōdtam ma Al-Masi, angkan kitam pinaniya'an kahāpan indaginis bay min haddarat Tuhan.

4 Sabab pinene' kitam e' Tuhan ma halam gi' bay pinapanjari dunya itu, bo' pasōd ma Al-Masi ati bo' asussi pangatayantam ma halam aniya' tamaktam ma pang'nda' Tuhan. Lasana ya sababan

5 angkan iya bay agara' min awal lagi' in kitam subay tahinangna anak, sabab min kahinangan si Isa Al-Masi. Min kōgna maka baya' angkan buwattē' kagara'anna.

6 Patut iya sinanglitan ma sabab ase'na maka lasana ya mbal tapula'-pula', ya pangahilasna ma kitam labay min Anakna kinalasahan.

7 Nil'kkat kitam min hukuman ma sabab Al-Masi, labay min laha' sin kamatayna, hatina niampun dusatam e' Tuhan. Mamarahi aheya ase'na maka lasana,

8-9 ya pagmurana ma kitam! Nihinang e' Tuhan ma buwat maksudna, min pangita'una kamemon maka min panahu'anna. Pa-mata'una na ni kitam bang ai kamaksuranna, ya bay halam ki-nata'uwan e' manusiya' dahū, hatina Al-Masi ya kinahandakan e' Tuhan anuman maksudna.

10 Ya itu maksud Tuhan, ya pinaniya' ma sinosōng bang maujud na
kamemon: in ai-ai pinapanjari kamemon, ai-na ka ma deyom sulga',
ai-na ka ma dunya itu, subay pinapagdakayu' ma deyo'an Al-Masi.
11 Tahinang kamemon ya minaksud maka kinahandak e' Tuhan,
ati kami ya pinene' nihinang palsuku'anna, pagka sōd ma Al-Masi.
Maksudna ko' itu, min awal tagna' lagi',
12 in kami itu, ya bay dumahū angaholatan Al-Masi, subay amuwan
sababan pananglit Tuhan ma sabab kamahaldika'na.
13 Buwattē' du isab ma ka'am. Bay kam angandol ma Al-Masi,
waktu kakalebi lapal b'nnal, ya lapal ahāp pasal kalappas ka'am min
hukuman. Maka pamuwan e' Tuhan Rū-na Sussi ma ka'am, buwat bay
panganjanji'na bo' aniya' tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na.
14 Rū Sussi itu pamatantu in kitam anambut ai-ai bay panganjanji'
Tuhan ma saga a'ana, ati minnē' kitam makatantu in a'a palsuku'an
Tuhan pinalimaya to'ongan du ma sinosōng. Jari sinanglitan Tuhan
ma sabab kamahaldika'na.

Pangamu' si Paul ni Tuhan

15-16 Ya itu sababanna angkan aku mbal pahali magsukul ni Tuhan
ma pasalanbi sangay min waktu kakaleku habal pasal pangandolbi ma
Panghū' Isa maka ma pasal lasabi ma a'a palsuku'an Tuhan kamemon.
Kinannal na pa'in kam sakahaba' waktu kapangamu'ku duwa'a,
17 ati abut-abut aku angamu' junjung ni Tuhan ya pagtuhanan
Panghū'tam si Isa Al-Masi maka pag'mma'antam mahaldika'. Ya
pangamu'ku bang pa'in iya amahōp Rū-na ni ka'am bo' kam bin-
uwanan panahu'an alalom maka panghati pasal kahandak Tuhan, ati
bo' pasōng pangita'ubi ma iya.
18 Amu'ku isab bang pa'in pinasawa akkalbi bo' kasakupanbi
to'ongan bang ai pangaholatanbi angkan kam pinene' e' Tuhan.
Kabaya'anku isab subay kasakupanbi bang ai pamusaka' e' Tuhan ma
ka'am saga a'a palsuku'anna, hatina saga lidjiki' mamarahi ahāp.
19 Bang pa'in isab kata'uwanbi kawasana landu' apaslod, kawasa
mbal tapula'-pula', ya makahāp kitam sasuku angandol ma iya. Dasali'
kawasa Tuhan itu maka kosog barakatna
20 ya bay pamakallumna Al-Masi pabīng min kamatayna. Puwas e',
pinatingkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan, mahē' ma sulga'.
21 Pinabangsa na iya, alanga to'ongan min binangsa mala'ikat maka
min ai-ai kamemon taga-kawasa, min bangsa pananasat maka min
pagnakura'an indaginis ya ma diyata' ayan. Alanga kag'llal Al-Masi
min kag'llal kamemon, ma dunya itu sampay ma ahirat.
22 Pinat'nna' e' Tuhan ai-ai kamemon ma deyo' pād-tape' si Isa bo'
pinagbaya'an e'na. Jari gin'llal iya pagmakōkan ma palhimpunan saga
jama'ana kamemon,
23 ya dalil pagdayaw pamasugpat baranna, ya amuwan kajatuhan
ma ai-ai kamemon.

2

Kapinda min Kamatay ni Kallum

1 Na, ma waktu palabay in ka'am ilu bay sali' a'a patay ma pang'nda'
Tuhan ma sabab salla' maka dusa ya tahinangbi.

2 Bay kam ameya'an addat-tabi'at ala'at ya pameya'an saga a'a bal-
dusa ma dunya itu. Pameya'anbi isab nakura' saitan, ya pagnakura'an
saga bangsa mananasat min diyata' ayan, ya pameya'an isab e' saga
manusiya' agagga ma panoho'an Tuhan.
3 Maglamugay asal kitam maka saga a'a inān magdūlan napsutam,
maghinang ai-ai makahāp palasahan barantam, abowa-bowa e' hona'-
hona'tam asabul. Bay kitam dasali' maka manusiya' kasehe' angkan
kitam pagmulka'an e' Tuhan.
4 Daipara aheya ka'ase' Tuhan. Apaslod lasana
5 angkan kitam pinakallum e'na sambeya' maka Al-Masi, minsan kita
bay sali' sapantun patay ma sabab bay kahinangantam ala'at. Min
ka'ase' Tuhan maka min lasana ya angkan kam lappasan.
6 Pinakallum kitam sambeya' maka Al-Masi, ati pinapagdakayu'
kitam maka iya bo' magbaya' maka iya minna'an min lahat sulga'.
7 Buwattē' hinang Tuhan bo' supaya ta'nda'an di-na salama-lama
in ase'na maka lasana mahal-mahal du pa'in, mbal to'ongan tasipat.
Ta'nda' asal ma kahinangan si Isa Al-Masi bang buwattingga kahāp
Tuhan tudju ni kitam.
8 Sabab min ase' maka lasa Tuhan ya angkan kam lappasan, ma
sabab pangandolbi ma Al-Masi. Ngga'i ka min kahinanganbi, tu'ud
pamuwan Tuhan ma ka'am.
9 Mbal kam makapagmalangkahi ma baranbi, sabab ngga'i ka min
hulas-sangsā'bi ya angkan kam lappasan.
10 Hinangan Tuhan du kita, tapabaha'u e'na ma sabab si Isa Al-
Masi ya pasōranta, bo' supaya ta'ambatta saga hinang ahāp ya
pangangganta'an kita e' Tuhan.

Kapagdakayu' saga Bebeya'an Al-Masi

11 Jari entomunbi bay kahālanbi dahū. Saddī bangsa kam, ya
pinagsambatan e' saga Yahudi "a'a halam bay makalabay pagislam".
Ya pangōn saga Yahudi di-sigam: "Bangsa magi'islam", sabab aniya'
bainat hinangan manusiya' ma kuwit baran sigām.
12 Entomunbi, bay kam alawak asal min Al-Masi ma waktu tagna'
inān. A'a liyu kam halam aniya' lamud ma bangsa Isra'il, ya bangsa
palsuku'an Tuhan. Halam isab aniya' lamudbi ma kapagsulutan ya bay
panganjanji' Tuhan ma saga a'a suku'na. Bay halam aniya' holatanbi
ma dunya itu, lāgi halam aniya' Tuhan pana'atanbi.
13 Daipara ma buwattina'an, in ka'am bay alawak sidda min Tuhan
pinasekot na sabab min kamatay Al-Masi ati sōd na kam ma iya.
14 Sabab baran Al-Masi bay amowahan kitam kasannangan, ati
dabangsa na kitam, bangsa Yahudi maka ngga'i ka. Pinahalam e' si
Isa agpang ya bay makabahagi'-duwa bangsatam, hatina pinahalam
e'na bay pagbantahan.
15 Tinangbus na e' Al-Masi in sara' agama maka panoho'anna bay
pamogbogan bangsa Yahudi. Ya maksudna, in bay duwa bangsa subay
dabangsa na, bangsa baha'u, pagka sōd sali'-sali' ma iya. Jari maghāp
na kitam, magsulut-siyuluti.
16 Lāgi pinapaghāp maka Tuhan sigām karuwa bangsa, labay min
kamatay si Isa ma hāg. Pinahalam e'na pagbantahan Yahudi maka
bangsa saddī.

17 Bay pi'itu Al-Masi anganasihatan kitam kamemon, ka'am ya bay
alawak min Tuhan maka ka'am ya asekot. Ya panganasihatna ni kitam,
makajari na kitam maghāp maka Tuhan
18 sabab in kitam kamemon makapagbalharap na maka Tuhan labay
min Al-Masi pagka tinabangan sali'-sali' e' Rū-na dakayu'-kayu'.
19 Hatina in ka'am ngga'i ka Yahudi mbal na kaōnan a'a liyu atawa
a'a saddī, sabab dabangsa na kam maka saga a'a bay palsuku'an Tuhan
tagna'. Dampalanakan kam ma okoman Tuhan.
20 Jari in kitam kamemon sali' dalil luma'. Bay nihinang papaganna
e' saga a'a kawakilan si Isa maka e' saga kanabihan, bo' si Isa Al-Masi
ya sali' dalil batu pamahogot kamemonna.
21 Al-Masi ya pamabatukan pagdayaw maka panyapna kamemon,
bo' pasōng heyana sampay tahinang langgal pangarapan ni Panghū'.
22 Ka'am isab, pagka sōd na kam ma Al-Masi, sali' dalil pagdayaw
luma'. Pinapagdakayu' kam, pinapagbatuk bo' kam manjari luma'
pat'nna'an Tuhan, sabab min Rū-na ya pat'nna' ma deyom pan-
gatayanbi.

3

Si Paul Magnasihat ma saga A'a Ngga'i ka Yahudi

1 Ya itu sababanna angkan aku angamu'-ngamu' ni Tuhan ma
pasalbi. Aku si Paul, pilisu Al-Masi ma sabab ka'am ya bangsa ngga'i
ka Yahudi.
2 Tantu takalebi pasal hinang bay pama'atas ma aku e' Tuhan sabab
min ase'na maka lasana, hinang pamowa ka'am ni kahāpan.
3 Bay aku pinabukisan e' Tuhan maksudna ya halam bay ki-
nata'uwan e' manusiya'. Bay na kam sulatanku pasal itu, sagō'
kapu'utanna hal.
4 Jari bassahunbi sulat itu bo' tahatibi bang ai bay pinabukis ni aku
pasal Al-Masi.
5 Halam itu bay pinata'u ni manusiya' ma masa awal, sagō' pinabukis
na e' Rū Sussi ni saga a'a kawakilan maka ni kanabi-nabihan asussi.
6 Ya na itu bay pamabukis e': dambeya'an na saga a'a ngga'i ka
Yahudi maka bangsa Isra'il ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi ya
tapagsab'nnalbi na. Sapantun sigām pagdayaw baran dakayu'-kayu',
maka sali'-sali' sigām pinaniya'an janji' pagka sōd si Isa Al-Masi na.
7 Bay aku kabuwanan hinang e' Tuhan subay magnasihat lapal ahāp,
ati katulunan aku kapandayan min kawasana.
8 Areyo' aku min saga a'a suku' Tuhan kamemon, sagō' nihāp aku
e'na. Sinō' aku angalapal ni saga a'a bangsa ngga'i ka Yahudi pasal
anughala' mbal tapula'-pula' ya pamaniya' sigām min Al-Masi.
9 Sinō' aku amahati manusiya' kamemon ma pasalan maksud Tuhan
bang buwattingga kal'ngnganna. Halam bay pinabukis maksud itu
ni sai-na sangay min awal tagna'. Tu'ud bay kinuli-kulihan asal e'
Tuhan, ya magpapanjari ma kamemon.
10 Jari ya na itu maksud Tuhan: subay pinahati saga bangsa mala'ikat
maka bangsa ga'osan ma diyata' ayan pasal kalalom pangita'u Tuhan
ma indalupa ginis, ya pinaluwas e'na labay min palhimpunan saga
jama'a Al-Masi.

11 Ya na ko' itu maksud Tuhan bay niniyat e'na dahū lagi' min awal
tagna', ya tatuman e'na labay min si Isa Al-Masi Panghū'tam.
12 Alimaya na kitam pasōd sampay ni haddarat Tuhan, mbal na
tināw sabab Al-Masi ya parakayu'antam maka pangandolantam.
13 Angkan amu'ku ni ka'am, da'a bbahinbi pangimanbi ma sabab
aniya' katiksa'an kalabayanku itu. Ma kahāpbi du angkan subay
pagkoyaganbi.

Pangamu'-ngamu' ma Pasal saga A'a Epesos

14 Angkanna aku pasujud ma alopan Mma'tam Tuhan,
15 ya po'onan ma pag'mma'an kamemon, ai-na ka ma sulga', ai-na ka
ma dunya.
16 Angamu' aku duwa'a ni Tuhan bang pa'in kam paniya'anna
kawasa luwas min barakatna mbal tapula'-pula', labay min Rū-na Sussi
ya pat'nna' ma iman-nyawabi.
17 Ya angutku bang pa'in pataptap Al-Masi ma deyom pangatayanbi
ma sabab pangandolbi ma iya. Angamu' aku junjung isab bang
pa'in ahogot lasabi sapantun kayu alalom gamutna, atawa luma' ahāp
papaganna.
18 Bang pa'in kam maka a'a suku' Tuhan kamemon pinaniya'an
barakat bo' kasakupanbi lasa Al-Masi, luhana, langana, taha'na, maka
lalomna.
19 Mura-murahan, bang pa'in kata'uwanbi lasa itu, ya mbal tat'kkad
e' pangita'u manusiya', bo' supaya kam tinulunan manglabi-labihan
min katubus Tuhan.
20 Na, mahaldika' ni Tuhan, ya taga-kawasa maghinang kahāpan
ma pangatayanbi paliyu to'ongan min ai-ai amu'tam maka min ai-ai
tahimangkantam.
21 Wajib iya pinagmahaldika'an ma deyomantam saga jama'ana
maka ma deyoman si Isa Al-Masi ya parakayu'antam, waktu ni waktu
sampay ni kasaumulan. Amin!

4

Pagda'atay saga Bebeya'an Al-Masi

1 Na, pagka aku pilisu ma sabab pameya'ku ma Panghū'tam, aniya'
amu'ku ni ka'am: angutunbi palantara ya tōp ma sasuku pinene' e'
Tuhan.
2 Subay areyo' pangatayanbi, subay ahanunut bissalabi maka subay
kam angimanan pagkahibi. Magka'inagon kam dangan-parangan,
tanda' lasabi.
3 Amanuyu' kam magsulut-siyuluti bo' taptap kapagdakayu'bi atay,
ya pamuwan ka'am e' Rū Tuhan.
4 Kitam magpangandol sali' dalil pagdayaw baran Al-Masi, bo'
baranna dakayu' du. Dakayu' du Rū Tuhan maka dakayu' du isab
pangaholatantam, waktu kapamene' Tuhan ma kitam.
5 Dakayu' du Panghū', dakayu' du pangandolantam, maka dakayu'
du pagpandi.
6 Dakayu' du Tuhan ya pag'mma'an ma binangsa manusiya'
kamemon. Magnakura' iya ma kamemon, ta'abut kamemon e'
kawasana maka itiya' na iya ma deyom ataytam kamemon.

7 Binuwanan kitam kapandayan pakaniya-pakaniya, ai-ai ya pangangganta' e' Al-Masi.
8 Buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Waktu ka'angkatna ni sulga'
aheka pilisu bay tabowana.
Ati pamuwanna kahāpan ma manusiya'.”
9 Na, buwattitu hatian ya yukna he', “pariyata' ni sulga'”. Hatina in iya bay pareyo' ni dunya itu dahū, ni deyo'na katapusan, bo' yampa pariyata'.
10 Jari ya a'a bay pareyo', iya isab bay pa'angkat pabalik ni liyu saga langit, bo' supaya aliput e'na kamemon.
11 In iya isāb bay amuwan saga a'a kawakilan magnasihat, maka a'a taga-kapandayan amaluwas bissala Tuhan, maka a'a magpasaplag lapal ahāp, maka a'a ata'u amandu' maka angupiksa' saga jama'a.
12 Ya po'on aniya' kapandayan buwattē' ma kajama'ahan Al-Masi, bo' supaya asakap saga a'a suku' Tuhan kamemon maghinang ai-ai, maka supaya pahogot gom pa'in saga pagdayaw ya pagsambatta baran Al-Masi.
13 Jari maka'abut du kitam kamemon pinapagdakayu' atay ma pangandoltam maka ma pangita'utam pasal Anak Tuhan. Jari ajatu kitam ma kaul maka pi'il buwat kajatu Al-Masi.
14 Mbal na kitam sali' onde'-onde' halam aniya' panahu'anna, mbal na “tabowa pap'llay e' baliyu atawa goyak,” hatina pandu' indalupa ginis ya pinahinang e' saga guru pangangakkal, panganjallat ma sasuku mbal gi' asangpot.
15 Padpad kitam kaddasan ma kaonde'-onde'tam, gom gi' kitam amanuyu' magbissala kasab'nnalan luwas min lasatam danganparangan, ati pasangpot kitam ma kaul maka pi'il bo' pasali' ni Al-Masi. In iya pagmakōkantam maka kitam sapantun pagdayaw baranna,
16 ati magbatuk-biyatuki ba'anan pagdayaw itu, magsugpat pahāp min ugat ya karalosanna. Jari bang ajatu na kahinangan pagdayaw kamemon, pasulig du katibu'ukantam. Buwattē' isab ma kitam baran Al-Masi, maglasa-liyasahi kitam bo' ajatu kahinangantam dangan maka dangan, ati tantu aniya' kasōngantam.

Kaul-pi'il ya Tōp ma A'a Sōd ma Al-Masi

17 Magbanda' aku ma ka'am sabab aniya' kapatutku min Panghū'tam. Pahali kam ameya' ma kasuddahan saga a'a ya mbal magta'at ni Tuhan, ya kulang pūs ma pamikil sigām.
18 Kalaungan akkal sigām maka halam aniya' lamud sigām ma kallum ya pamuwan e' Tuhan. Tu'ud sigām magmatuwas di-sigām angkan mbal ata'uwan iya.
19 Mbal sigām ata'u aiya', gom pa'in sigām angandūlan di-sigām maghinang kasabulan makamaru. Paddas sigām maghinang kalumu'an duhun manduhun.
20 Sagō' ngga'i ka buwattē' ya pakata'ubi pasal Al-Masi.
21 Tantu kam bay makakale ma pasalna, bay kam pinandu'an kasab'nnalanna labay min lapal ahāp pasal si Isa.
22 Angkanna kam subay ang'bba min bay kabiyaksahanbi tagna'. Bbahinbi kajarihanbi tagna', waktu kam tabowa-bowa e' saga napsu baran pangangakkal.

23 Subay kam pinabaha'u to'ongan ma itikadbi maka panahu'anbi.
24 Sulugunbi kajarihanbi baha'u (sapantun badju') ya pinaniya'an
ka'am e' Tuhan bo' kam makasali' ni iya ma kabontolan maka
kasussihan atay.
25 Angkan ko' kitam subay pataikut min pagputing. Ai-ai pah'llingta
ma pagkahita subay b'nnal sadja, sabab dambeya'an kitam, sapantun
pagdayaw baran Al-Masi.
26 “Bang kam ganta' angastol, pahalli' kam bo' mbal tabowa angahi-
nang ala'at.” Da'a buku-bukuhinbi pangastolbi sampay ni kakohapan.
27 Kamaya'-maya' kam bo' halam aniya' lawang pasōran nakura'
saitan anasat ka'am.
28 Bang a'a bay panangkaw subay ang'bba min pagtangkawna. Subay
iya amiha pagusaha alaba, jari bang manglabi-labihan na aniya' du
pa'in panulungna ma saga a'a miskin.
29 Da'a kam amaluwas bissala asabul. Ai-ai pamissalabi subay
panabang sadja ma kasehe'anbi, pamahāp panghati sigām ma ai-ai
kagunahan. Bang buwattē', aniya' kasōngan ma sasuku makakale.
30 Da'a pabakatunbi atay Rū Sussi min Tuhan, ya pinatulunan ka'am
bo' aniya' palsaksi'an in ka'am pinalimaya du ma llaw damuli.
31 Timaninbi koto'-koto' deyom ataybi kamemon, maka astolbi. Da'a
pakawasunbi ataybi, da'a kam angamahit atawa angalimut, da'a isab
kam anganjingki ma sai-sai.
32 Saguwā' hāpunbi sehe'bi, ka'ase'inbi. Magampun-iyampuni kam,
buwat bay pangampun ka'am e' Tuhan sabab min Al-Masi.

5

Saga Kahinangan Abontol

1 Panganak Tuhan na kam landu' kinalasahan, angkan kam subay
ameya'-meya'an kajarihanna.
2 Subay kam alasa na pa'in, buwat kalasa Al-Masi ma ka'am. Bay
paglilla'na baranna ni kamatay ma sababbi, tinukbal ni Tuhan sali'
dalil pagkulban, sali' lalabotan ahāp hamutna pamasulut atay Tuhan.
3 Ka'am ilu, pagka kam palsuku'an Tuhan, subay mbal na maghi-
nang kala'atan d'nda maka l'lla atawa maghinang kahina'an, atawa
dumasiyaw magnapsu ai-ai. Mbal tapagsuli-suli saga kahinangan
buwattē'.
4 Mbal apatut isab bang kam maglaka'-laka' atawa magsuli-suli
karupangan atawa maglata kasabulan. Ya patut hinangbi magsukul
ni Tuhan.
5 Pata'u kam to'ongan, sasuku maghinang kasabulan, atawa
magkahina'an d'nda maka l'lla, atawa bahaya pilak, napsuna ya
pagtuhanan a'a inān. Tantu halam aniya' lamudna ma deyom
pagparintahan Al-Masi maka Tuhan.
6 Painsap kam bo' mbal ka'akkalan e' bissala halam pūsna.
Haka'anta ka, dusa buwattē' ya sababan angkan pinataluwa'an mulka'
e' Tuhan saga a'a agagga ma iya.
7 Angkan kam banda'anku, da'a kam palamud ma saga a'a buwattē'.
8 Tagna', bay kam sapantun ma deyom kalendoman, sagō' ma
karanta'an na kam sabab Panghū' Isa ya pasōranbi. Subay ahantap
maka asaltun kajarihanbi pagka kam a'a ma deyom karanta'an na.

9 Sasuku ma deyom karanta'an, kahāpan maka ka'adilan maka
kasab'nnalan ya kamattihanna.
10 Panuyu'inbi ai-ai makasulut atay Panghū'tam.
11 Da'a kam palamud ma hinang halam pūsna, ya nihinang na
pa'in ma kalendoman. Padpad kam palamud, gom pa'in patanyagunbi
la'atna.
12 Makaiya'-iya' ya nihinang e' saga a'a ma deyom limbung, subay
mbal minsan pinagsuli-suli.
13 Sagō' ta'nda'an di-na ai-ai kamemon bang taluwa' kasawahan,
14 sabab asawa asal. Angkan takallam ma ayat Kitab, ya yuk-i,
"Ka'a atuli ilu, abati' na ka.
Pabangun ka min kamataynu,
ati taluwa' ka kasawahan Al-Masi."
15 Jari pahatul-hatul kam bo' ahāp bowahanbi ma kaul maka pi'il.
Palalomunbi akkalbi, da'a beya'-beya'unbi akkal karupangan.
16 Tukirinbi hinang ahāp sakahaba' waktu, sabab aheka kala'atan
nihinang ma patahunan ītu.
17 Da'a kam magkarupangan, sagō' patukid kam anganad bang ai
kahandak Panghū'tam pamahinangna ka'am.
18 Da'a kam maglango binu sabab makamula ko' inān. Ahāp lagi'
kam kahōpan e' Rū Tuhan.
19 Bang kam maglanggal maka pagkahibi jama'a Al-Masi, paggu-
nahunbi bissala min Kitab, maka kalangan ginisan pamudjibi Tuhan.
Magkalangan kam pamudjibi Tuhan, pamaheyabi iya, luwas min
bowa'bi maka min deyom ataybi.
20 Subay kam magsukul ni Mma'tam Tuhan sakahaba' waktu ma
pasal ai-ai kamemon, sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.

Pasal A'a Maglakibini

21 Subay kam magmalulus dangan maka dangan, pagka Al-Masi ya
pagta'atanbi.
22 Ka'am kar'ndahan, subay asulut ma kabaya'an h'llabi, buwat
kasulutbi ma Panghū'tam.
23 H'llabi ya pagmakōkanbi, buwat Al-Masi ya pagmakōkan ma
kitam saga a'ana. Manglalappas asal iya.
24 Magmalulus ma iya saga jama'ana kamemon, damikiyanna ka'am
kar'ndahan subay magmalulus ma h'llabi ma ai-ai kabaya'an sigām.
25 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, buwat ka-e' Al-Masi alasa-
han kitam saga a'ana. Bay paglilla'na baranna pinapatay ma sabab
kitam,
26 supaya kitam pinasuku' ma Tuhan sadja. Sinussi kitam e' Al-Masi
min lapalna maka min bohe',
27 bo' supaya halam aniya' dusa panā'an kitam, maka halam aniya'
tamaktam, atawa limpa' atawa salla'. Jari aninag kitam kajama'ahanna
ati tinaima' e'na sapantun pangantin d'nda.
28 Damikiyanna isab ka'am kal'llahan, subay alasahan h'ndabi buwat
e'bi alasahan baranbi. Bang kam alasa ma h'ndabi, sali' kam alasahan
ginhawa-baranbi.
29 Sabab halam aniya' ab'nsihan baranna, gom pa'in pakanna maka
pahilala'na pahāp, buwat kapahilala' Al-Masi ma kitam saga jama'ana,
30 sabab sapantun kitam pagdayaw baranna.

31 Tasulat ko' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Ya na itu sababanna
angkan a'a ang'bba min ina'-mma'na, bo' papūn ni h'ndana. Jari
dabaran na sigām karuwangan.”
32 Alalom bissala inān, mbal agon tahati. Bang ma bistahanku, Al-
Masi maka kajama'ahanna ya sinambat inān.
33 Malaingkan ka'am kal'llahan subay alasahan kah'nda'anbi buwat
e'bi alasahan baranbi, maka ka'am kar'ndahan subay magaddatan
kah'lla'anbi.

6

A'a Magtautai'anak

1 Ka'am saga onde'-onde', beya'unbi pami'at ina'-mma'bi, sabab patut
ko' itu ma sasuku angandol ma Panghū' Isa.
2 Ikutunbi panoho'an bay tasulat ma Kitab, ya muna-muna
panoho'an sinugpatan janji' e' Tuhan. Yuk-i, “Wajib kam magaddatan
mma'bi maka ina'bi.”
3 Maka buwattitu sugpatna, “bo' supaya kam makani-kahāpan,
sampay ataha' umulbi maitu ma dunya.”
4 Ka'am saga matto'a, subay ahanunut bowahanbi ma saga anakbi
bo' mbal mandā'-dā'. Ya pami'atbi maka pamandu'bi ma sigām sabab
makasulut atay Panghū'tam.

Ata maka Tag-Ata

5 Ka'am saga ata, beya'unbi panoho'an nakura'bi maitu ma dunya.
Ya hinangbi ma sigām subay hilas min atay pote', buwat Al-Masi ya
paghinanganbi. Subay kam magmatāw maka magaddat ma sigām.
6 Subay ahāp hinangbi, ngga'i ka hal ma waktu kapangaliling sigām
ma ka'am, supaya kam nihulmat e' sigām. Hinangunbi panoho'an
sigām hilas min deyom ataybi ma sabab Al-Masi ya pa'atahanbi.
7 Hinangunbi pahāp ai-ai pamahinang ka'am sabab ngga'i ka hal
manusiya' ya paghinanganbi, sampay isab Panghū'tam.
8 Sabab kata'uwanbi asal, sai-sai ahāp hinangna, ata maka ngga'i ka,
tinungbasan iya ahāp e' Panghū'tam.
9 Ka'am saga nakura', subay ahatul addatbi ma saga panendogbi.
Da'a sanggupinbi, sabab dakayu' du nakura' ya magnakura'an ka'am
sali'-sali', nakura' ka atawa ata. Ya na si Isa ya pagnakura'anbi ma
deyom sulga', ya mbal amapagbidda' manusiya' bang angahukum.

Saga Panyap Pangatu ma Nakura' Saitan

10 Buwattitu ya pamituwaku katapusan: pahogotunbi na pangan-
dolbi sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi. Paggunahunbi kosogna
akawasa.
11 Sapantun kam sundalu binowa magbono', angkan kam subay
magpanyap maka panyap kamemon ya pamuwan e' Tuhan pangatubi,
bo' kam maka'atu ma nakura' saitan.
12 Ngga'i ka pagkahi manusiya' ya sehe'ta magbono', sagō' binangsa
mananasat ya makapagbaya' ma tonga'an ayan, maka bangsa mbal
ta'nda' mata, ai-ai taga-ga'os atawa ntan, sampay ba'anan kawasa ma
deyom kalendoman.
13 Angkan kam soho'ku: sakapunbi na panyap kamemon ya pa-
muwan ka'am e' Tuhan. Jari bang pat'kka llaw kapanasat ka'am e'
saitan, aniya' na pangatubi ati mbal kam tara'ug. Bang ta'ambatbi

kamemon ya pamahinang ka'am e' Tuhan, tantu kam mbal angaku-
da'ug.
14 Manjari patanam kam buwat ibarat sundalu. Pakambotunbi
kasab'nnalan pangahampan hawakanbi. Gunahunbi hinang abontol
panampan daggahabi.
15 Subay kam asakap magpatanyag lapal pasal kapaghāp Tuhan
maka manusiya'. Ya he' sali' sapantun pataumpa'bi.
16 Bowahunbi pangandolbi sakahaba' waktu bo' tasagangbi pana'
arokot, hatina ai-ai panasat ka'am e' saitan ya patila'atun.
17 Kannalunbi pangita'ubi in ka'am tantu lappasan. Ya he' sali' saruk
basi' pangagpang kōkbi. Pangatuhunbi palman Tuhan, sapantun kalis
pamuwan ka'am e' Rū Tuhan pakokosbi.
18 Subay kam taptap anabbut ni Tuhan labay min Rū-na. Amu'-
amu'unbi ni iya ai-ai kasusahanbi sakahaba' waktu, min kawasa maka
kata'u ya pamuwan Tuhan ma ka'am. Da'a kam sinumu pajaga,
angabut-ngabut kam angamu'an tabang saga pagkahibi suku' Tuhan
kamemon.
19 Amu'inbi isab aku tabang ni Tuhan bang pa'in aku buwananna
bissala ma waktu kapagnasihatku, bo' aku makatawakkal amahati
saga a'a pasal lapal ahāp, ya pinabukis na e' Tuhan.
20 Bay aku kawakilan magnasihat lapal itu, angkan aku itiya' na ma
deyom kalabusu. Angamu'-ngamu' kam ni Tuhan, bang pa'in aku aesog
magpasaplag palman buwat bay pama'atas aku e' Tuhan.

Bissala Katapusan

21-22 Papi'iluku ni ka'am si Tikikus, danakantam kinalasahan, a'a
kapangandolan isab ma kahinanganna tudju ni Panghū'tam. Pi'ilu du
iya amowahan ka'am habal pasal ai-ai kamemon ya makani-kami itu.
Kahaka'an isab kam bang ai na pa'in kahālanku maka hinangku, maka
bang ai kahālan kami itu kamemon. Pinahogot e'na pangatayanbi.
23 Buwattitu pangamu'-ngamu'ku ma pasal saga dauranakan mailu:
bang pa'in sigām pinaniya'an kasannangan atay maka lasa maka
pangandol ahogot, deyo' min Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam Isa
Al-Masi.
24 Mura-murahan, bang pa'in kaniya'an tatabangan kamemon saga
a'a ya taptap lasa sigām ma Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

PILIPI

Pahati pasal sulat itu

Pilipi itu dakayu' da'ira aheya ma lahat Makidunya. Ma lahat Girīk asal sago' ma deyo'an pagparinta Rōm ma waktu si Paul. Bay makapagnasihat si Paul maina'an ma Pilipi tagna' kat'kkana ni lahat Makidunya, ati aheka a'a bay magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ahogot to'ongan pangandol sigām ma Panghū' Isa, maka magkalasa isab sigām maka si Paul. Minsan iya makalikut min Pilipi, maumu tibawna pabīng saga bagayna maina'an. Lāgi pinatuntul iya e' sigām.

Palabay pa'in daka pilantahun min waktu kat'nna' si Paul ma Pilipi, kinalabusu iya ma sabab pagnasihatna. Takale pa'in e' saga Almasihin ma Pilipi in si Paul wa'i takalabusu, magtūy sigām bay amabeya' danakan sigām si Epaprode amowahan iya balanja'.

Na, ya na itu sababanna angkan sinulat e' si Paul sulat itu: kaissana, pinabeya' e'na lapal pagsukulna ma sabab tabang maka lasa sigām. Karuwana, sinō' sigām amahogot pangandol sigām ma si Isa Al-Masi, maka sinō' kinōgan minsan ma deyom kasigpitan. Kat'lluna, sinō' sigām angahalli' ma saga guru putingan.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira PILIPI

1 Sulat itu min si Paul maka si Timuti, duwangan sosoho'an si Isa Al-Masi. Pabeya' kami pi'ilu ni ka'am saga a'a sōd si Isa Al-Masi kamemon ya maglahat mailu ma Pilipi, beya' isab pagmatto'ahanbi maka saga a'abi magpanabang.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan sampay e' Panghū' Isa Al-Masi.

Pangamu'-ngamu' maka Pagsukul si Paul

3 Aheya pagsukulanku ni Tuhan sakahaba' waktu bang kam taentomku.

4 Sakahaba' waktu kapanambahayangku, akōd aku angamu'an ka'am kahāpan kamemon,

5 sabab taentomku bay tabangbi ma aku magnasihat lapal ahāp, sangay min waktu tagna' sampay ni kabuwattituhan.

6 Makatantu aku pasal hinang ahāp ya tinagna'an e' Tuhan ma deyom pangatayanbi, sabab tantu tukiranna sampay ta'abut llaw kapi'itu pabalik si Isa Al-Masi.

7 Patut aku magka'inagonan ka'am kamemon, sabab itiya' kam taptap ma pangatayanku. Bay kam palamud kamemon ma hinang ya pamasuku' aku e' Tuhan. Bay aku gapi'bi, minsan ma kapagsambungku himumungan maka saga a'a ya anulang pagnasihatku, minsan maitu ma deyom kalabusu.

8 Saksi'ku Tuhan, b'nnal sadja pah'llingku ya yukku aheya pangentomku ma ka'am. Alasa aku ma ka'am buwat lasa Al-Masi ma aku.

9 Angamu'-ngamu' na pa'in aku ni Tuhan ma pasalbi, bang pa'in magkak'nnop na pa'in paglasabi dangan maka dangan, sampay pangita'ubi harap ni Tuhan. Bang pa'in pasōng isab akkalbi bo' ahāp e'bi amikilan ai-ai,

10 ati bo' kam makatali' bang ai ya hinangbi ahāp katapusan. Bang
tatali'bi pahāp, tantu alanu' ataybi, maka halam aniya' dusa panā'an
ka'am bang at'kka llaw kabalik Al-Masi.
11 Pin'nno'an du kam kahāpan indaginis labay min si Isa Al-Masi ma
addat-tabi'atbi, ati pinudji Tuhan maka sinanglitan ma sababbi.

Pangalabusu ma si Paul Ahāp Kaluwasanna

12 Saga dauranakanku, kabaya'anku subay kata'uwanbi in
pakaradja'an kalabayanku itu ahāp sadja kamattihanna, sabab minnē'
pasaplag gom pa'in lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi.
13 Kinata'uwan na e' saga jaga ma deyom astana' itu maka saga a'a
kamemon ma jadjahan ītu, in aku kinalabusu ma sabab Al-Masi ya
pameya'anku.
14 Jari pahogot lagi' pangandol kaheka'an saga danakantam suku'
Panghū' Isa ma sabab kili-kili ya pangengkot aku itu, ati pasōng
katawakkal sigām amasaplag lapal Tuhan. Mbal na sigām tināw.
15 Ya b'nnalna aniya' saga a'a kasehe' magnasihat pasal Al-Masi
ma sabab pangihid maka pangalindi sigām. Sagō' aniya' kasehe'an
magnasihat min atay pote'
16 ma sabab lasa sigām ma aku. Kinata'uwan asal e' sigām in aku
bay pinamaitu min kahandak Tuhan bo' t'nggehanku lapal ahāp.
17 Magnasihat pasal Al-Masi saga a'a angalindi inān, sagō' magduwa
baihu' sigām sabab ya maksud sigām to'ongan subay karuhunan
susaku hinabuku ma deyom kalabusu.
18 Saguwā' minsan buwattē', mbal pamagayku. Gom pa'in aku
kinōgan bang pa'in pinagnasihat Al-Masi, ai-na ka min atay pote', ai-na
ka min panganjingki. Maka taptap du kakōganku,
19 sabab kata'uwanku in aku pinaluwas du min deyom kalabusu,
labay min pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan. Tinabang isab aku e' Rū si
Isa Al-Masi.
20 Ya angutku to'ongan, maka holatanku, bang pa'in aku mbal
karapatan ma hinang bay pamasuku' aku e' Tuhan. Bilahi aku
anawakkal sakahaba' waktu, ya lagi'na ma waktu itu, bo' supaya aniya'
sanglit ma Al-Masi min ai-ai hinangku, ma kallumku ka atawa ma
kamatayku.
21 Sabab ahalga' ma atayku Al-Masi sat'ggolku allum. Maka bang aku
ganta' amatay na, labi ahāp to'ongan.
22 Bang pina'amu, sat'ggol halam ta'abut ganta'anku, paheka gom
pa'in kahinanganku ajatu. Sagō' dalam duwa gi' aku. Mbal
kata'uwanku bang ingga ya subay pene'ku, ni kamatay atawa ni
kallum.
23 Magduwa-ruwa deyom pikilanku. Bilahi aku amutawan minnitu
bo' pa'atag ma Al-Masi, sabab labi hāpna bang kita ma atagna na.
24 Sagō' muna-muna ahalga' ma ka'am bang pinataha' lagi' umulku.
25 Manantuhi aku bang ingga ya makahāp ka'am, angkan aku mbal
gi' amutawan min ka'am. Maitu lagi' aku ma ka'am bo' supaya pasōng
pangandolbi maka kakōganbi.
26 Jari bang aku makamailu ma ka'am pabīng, aku ya sababan
angkan manglabi-labihan kakōg-koyagbi.
27 Na, minsan ai paniya', pahantapunbi palantarabi bo' makatōp
ma saga a'a ya angisbat lapal ahāp pasal Al-Masi. Jari minsan aku

mailu ma ka'am, atawa hal pinahabalan sadja ma pasal kahālanbi,
kata'uwanku du in ka'am dauyunan sadja. Kata'uwanku isab in ka'am
magdakayu' amogbogan lapal ahāp.
28 Da'a kam tināw ma saga a'a ya amantahan ka'am, minsan kam
ni'inay. Sabab bang ta'nda' e' sigām in ka'am mbal tapakitāw, nahas ko'
inān pamata'u sigām in sigām magka'at du, maka ka'am ya lappasan
ma sabab katabang Tuhan ma ka'am.
29 Ahāp ya pangangganta' Tuhan ma ka'am ma sabab Al-Masi ya
pameya'anbi, ngga'i ka hal pamarassayabi ma iya, lāgi makananam
kam kabinsana'an isab ma pasalanna.
30 Sabab ilu kam binowa magsu'al maka saga a'a ya magpanagga'
lapal ahāp, buwat bay ta'nda'bi ma aku waktu kapagsu'alku maka
a'a kasehe'. Maka takalebi isab buwattina'an in aku masi binowa
magsu'al.

2

Addat Al-Masi ya Panunurantam

1 Na, kata'uwanku ahogot imanbi ma sabab pagbeya'bi maka Al-
Masi. Kauli'an kasusahanbi ma sabab lasana maka aniya' kapag-
dakayu'bi atay sabab min Rū Sussi. Aheya isab kasi-lasabi dangan
maka dangan.
2 Manjari, pagga buwattē' kahālanbi, pajatuhun lagi' kakōganku.
Magdakayu' kam ma pamikilbi, papagsali'-sali'unbi lasabi, magda'atay
kam to'ongan. Bang aku beya'bi buwattē', jukup du pa'in kakōganku.
3 Ai-ai hinangbi subay da'a min pangihidbi atawa min kabaya'anbi
magmalangkahi. Subay areyo' sadja pangatayanbi. Bistahunbi
pagkahibi ilu alanga gi' min ka'am.
4 Da'a pikilunbi kahāpan ni baranbi sadja, saguwā' magka'inagon
kam dangan maka dangan.
5 Ya pangatayanbi subay pasali' ni buwat pangatayan si Isa Al-Masi.
6 Tuhan asal iya min ka'asalna,
sagō' halam tapikilna in kapagdakayu'na maka Tuhan subay
gomgomanna.
7 Gom pa'in bbahanna kaniya'na kamemon,
ati maglilla' iya magpa'ata.
Bay iya magpabaran manusiya' pi'itu ni dunya,
8 pasengod iya ni kajarihan manusiya'.
Bay iya magpareyo' di-na,
ati beya'na kabaya'an Tuhan sampay ni kamatay,
minsan pinapatay ma hāg.
9 Angkan iya pinalanga e' Tuhan ni langa katapusan.
Kabuwanan iya ōn alanga min ōn kamemon,
10 bo' magsujuran ni iya binangsa ai-ai kamemon,
ai-na ka ma sulga', ai-na ka ma dunya,
ai-na ka isab ma deyom ahirat.
11 Magpasab'nnal sigām kamemon
in si Isa Al-Masi Panghū' to'ongan,
maka Mma'tam Tuhan ya pinagmahaldika'an.

Sawa Pamasawa Dunya

12 Manjari itu, saga bagay kalasahanku, beya'unbi na pa'in pamituwaku buwat bay sakahaba'. Bay asal beya'bi ma kamailuku lagi', sagō' luba'-lagi'na na bang aku alikut. Isbatunbi Tuhan, pagmatāwinbi, hinabubi amanuyu' bo' tatuman kalappasbi.
13 Sabab Tuhan ya angahinang na pa'in ma deyom pangatayanbi bo' aniya' baya'bi maka kosogbi angahinang ai-ai pangahandakna.
14 Hinangunbi ai-ai panoho'an ka'am ma halam aniya' karugalan atawa panganjawabbi,
15 supaya halam aniya' la'at atawa salla' panā'an ka'am. Jari anak Tuhan na kam halam taga-tamak minsan kam palamud ma saga a'a ya abengkok pikilan sigām maka ala'at kasuddahan sigām. Sapantun kam bitu'un asahaya amuwan sawa ma b'ttong langit,
16 salta' ka'am amasampay lapal min Tuhan ni saga a'a ma dunya itu, lapal makabuwanan sigām kallum taptap. Bang hinangbi ina'an, pamantuganku ka'am bang ta'abut llaw kabalik Al-Masi, sabab ka'am ya sali' bainat in hinangku maka sangsā'ku taga-kamattihan du.
17 Na, ya pangandolbi ma Al-Masi sali' dalil pagkulban tinukbalan ni Tuhan. Maka bang aku saupama pinapatay, laha'ku sali' dalil lalabotan pamajukup ni pagkulbanbi. Jari mbal aku magang-ang amutawanan nyawaku, gom pa'in aku magbeya' maka ka'am magkōg-koyagan.
18 Damikiyanna isab ka'am ilu, subay kam kinōgan na pa'in sampay ameya' ma kakōganku.

Si Timuti maka si Epaprode

19 Agara' aku amabeya' si Timuti pasa'ut pi'ilu, bang kabaya'an Panghū' Isa isab. Jari bang iya pabīng pi'itu amowahan aku habal pasal kahālanbi, aheya kalasiganku.
20 Sabab halam aniya' angatu ma si Timuti itu bang takdil ni pagka'inagon ma ka'am.
21 Kaheka'an saga a'a itu hal angannal ma baran sigām sadja, mbal angannal pasal pakaradja'an si Isa Al-Masi.
22 Sagō' kata'uwanbi si Timuti maka kahatulna. Bay iya anabangan aku magnasihat lapal ahāp, buwat panabang a'a ma mma'na.
23 Angkan aku magniyat amapi'ilu si Timuti, sago' subay kata'uwanku dahū bang ai tum'kka ni aku.
24 Pasangdol isab aku ma Panghū' Isa, bang pa'in aku makasaunu' ni ka'am.
25 Bang ma kumpasanku ahāp subay pabalikku ni ka'am danakanku si Epaprode, ya bay soho'bi pi'itu anabangan aku. Sehe'ku iya maghinang ni Tuhan, gapi'ku angosogan lapal ahāp.
26 Angentom iya ma ka'am kamemon, maka asusa isab iya pagka takalebi habal pasal sakina.
27 B'nnal bay abangat sakina, arak iya amatay, manda' iya kina'ase'an e' Tuhan. Ya du aku kina'ase'an, sabab bang iya ganta' bay amatay, magduruhun karukka'anku.
28 Angkanna aheya baya'ku amabalik iya ni ka'am, bo' kam kinōgan pag'nda'bi ma iya, ati pahantap bay kasusahanku.
29 Sampangunbi iya pahāp luwas min pagkōg-koyagbi, sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi sali'-sali'. Pagaddatinbi saga a'a ya pasali' ni si Epaprode itu,

30 sabab arak to'ongan iya amatay ma sabab hinangna tudju ni Al-
Masi. Bay panūkna kallumna, bang pa'in iya paganti' min ka'am
amatuntul aku.

3

Ya Pasangdolan si Paul

1 Na, saga dauranakanku, ya itu katapusanna: magkōg-koyag kam
ma sabab Panghū'bi si Isa. Mbal makainay ma aku bang aku anulatan
ka'am pabalik pasal itu, bang pa'in kam asalamat.
2 Halli'inbi saga a'a maghinang kala'atan ilu, ya sapantun ero' landu'
ab'ngngis. Tagihan sigām anganggali'an kuwit a'a, bainat in sigām
suku' Tuhan.
3 Sagō' haka'anta kam, kitam ya taga-bainat b'nnal. Amudji kitam
ni Tuhan sabab min Rū-na Sussi, maka magkōg-koyag isab kitam
ma sabab si Isa Al-Masi. Halam aniya' pasangdolantam ma hinangan
baran.
4 Sagō' bang aku subay taga-pasangdolan ma hinangan baran, aniya'
du kahinangan ma aku.

Bang pangannal saga a'a kasehe' aniya' kapatutan sigām pasangdol
ma pamogbog sigām ma agama, luba'-lagi'na na aku.
5 Sabab ta'abut pa'in walung'llaw min bay kapaganak ma aku,
ni'islam aku ma buwat addat kami Yahudi. Bangsa Isra'il aku, panubu'
si Benjamin asal kamatto'ahanku. Porol aku bangsa Hibrani. Bang
takdil ni pamogbog ma sara' agama Yahudi, umpigan Parisi aku ya
atukid amogbog ma sara' agama.
6 Landu' aku atukid ma agama Yahudi, ya po'on bay pinjala'ku saga
jama'a Al-Masi. Bang aniya' a'a tabista a'adil ma sabab kapamogbogna
ma panoho'an-sara' si Musa, luba'-lagi'na na aku itu, sabab halam
aniya' salla'ku.
7 Malaingkan ai-ai bay pangannalku amowa aku ni kahāpan mbal
na pamagayku bang pa'in aku taga-lamud ma Al-Masi.
8 Maka ngga'i ka hal e'-i. Ai-ai bay ahalga' ma aku dahū itungku na
sali' halam aniya' pūsna, bang pa'in kata'uwanku Panghū'ku si Isa Al-
Masi. Sabab ahalga' gi' iya min kamemon. Taikutanku na kamemon
bay bistaku pangalta' ma waktu tagna', ati itungku na sali' s'ggit, bang
pa'in ta'angutku Al-Masi,
9 sampay makaparakayu' na ni iya. Mbal paheyaku ma atay in
kabontolan luwas min pamogbogku ma sara' bay tasulat si Musa.
Binista aku abontol e' Tuhan sabab min pangandolku ma Al-Masi. Ya
na ko' ilu kabontolan pamuwanna ma sasuku angandol.
10 Ya sadja pagmatayanku bang pa'in kasakupanku Al-Masi, bo'
tananamku isab barakat Tuhan ya bay pamakallum Al-Masi min
kamatayna. Bilahi aku pasali' ni iya anandalan kabinasahan buwat
bay panandalna, sampay ni kamatay.
11 Sabab bang buwattē' kapameya'ku ma Al-Masi makaholat aku
pinakallum pabīng min kamatay.

Si Isa ya Pagmatayantam Sakahaba' Waktu

12 Halam gi' ta'abut kamemon ya pagmatayanku, maka mbal gi'
aku sampulna' ma kaul maka pi'il. Sagō' amanuyu' na pa'in aku bo'

ta'angutku kamemon ya minaksud e' si Isa Al-Masi angkan iya bay amene' aku.
13 Haka'anta kam saga dauranakan, mbal aku amikil di-ku in aku maka'angut na. Sagō' buwattitu na pa'in hinangku: bbahanku na ai-ai bay talabayku inān, ati angutku na ai-ai ya pinama-aku ma sinosōng.
14 Amanuyu' aku sampay ta'abutku kahāpan ya pangabbitan aku e' Tuhan labay min si Isa Al-Masi, hatina kallum kakkal ma deyom sulga'.
15 Kitam kamemon, sasuku kitam asangpot na ma pangandol maka ma akkal, subay sali'-sali' panganguttam. Bang hati aniya' amikilan saddī pasal ai maka ai, pinasawa du e' Tuhan pamikilna.
16 Sagō' minsan painay, subay tukiranta ai-ai bay ta'abutta min katagna' pangandolta sampay ni kabuwattituhan.
17 Saga danakanku, subay kam dauyunan anunuran aku. Pandogahinbi isab saga a'a kasehe'an, ya ameya' ma suntu'an bay pang'bba kami ma ka'am.
18 Araran itu bay pah'llingku ni ka'am ma waktu palabay, maka balikanku hinabu aku anangis: aheka a'a anulakan pandu' pasal kamatay Al-Masi ma hāg.
19 Nalka' ya kamattihan sigām, sabab tabanyaga' sigām e' napsu, maka pagbantugan sigām saga hinang makaiya'-iya'. Luwal legot dunya ya kinannal e' sigām.
20 Saguwā' mbal buwattē' ma kitam. Sulga' ya lahattam luggiya', maka aniya' Manglalappas lagarantam pabalik pi'itu minnē', hatina Panghū'tam si Isa Al-Masi.
21 Makapi'itu pa'in iya, pinindahan e'na ginhawa barantam ya magkalamma maka magkamatay itu. Pinindahan ni buwat baranna asahaya, min kawasana ya panganggа'osna ma ai-ai kamemon.

4

1 Saga dauranakanku kinalasahan, landu' aku angentom ma ka'am. Ka'am ya po'onan kalasiganku maka kamaujuran hinangku. Angkan buwattitu pah'llingku ma ka'am: patotogunbi pameya'bi ma Panghū'tam!

Pamituwa Katapusan

2 Aniya' amu'ku ni duwangan d'nda ilu, si Yudi maka si Sintiki, bang pa'in sigā magsulut sabab magdanakan asal sigā ma deyoman Panghū' Isa.
3 Ka'a isab, bagayku kapangandolan, aniya' panganjunjungku ni ka'a pagka kita dansehe'an maghinang panoho'an Tuhan. Tabangun pa'in duwangan d'nda ilu sabab sehe'ku asal amuspus amasaplag lapal ahāp, beya' isab si Klemen maka a'a kamemon bay anehe'an aku maghinang. Tasulat na e' Tuhan ōn sigām ma būk ya panunulatan ōn a'a taga-kallum kakkal.
4 Magkōg-koyag kam sakahaba' waktu ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi. Balikanku lagi': magkōg-koyag kam!
5 Subay ahantap bowahanbi ni a'a kamemon. Asekot na waktu kapi'itu Panghū' Isa.
6 Da'a kasusahinbi ai-ai, saguwā' amu'unbi ai-ai kagunahanbi ni Tuhan sakahaba' waktu pangaharapbi iya. Pagsukulinbi iya ma waktu kapangamu'-ngamu'bi.

7 Jari pinaniya'an kam kasannangan Tuhan, kasannangan mbal
ta'ambat pinikil e' manusiya', ati asalamat du pa'in ataybi maka
pamikilbi sabab si Isa Al-Masi ya parakayu'anbi.
8 Na, ya katapusanna, saga dauranakanku, pahōpunbi ni deyom
pamikilbi ai-ai landu' ahāp maka patut binantug. Pikilunbi ai-ai
abontol, asaltun, ahāp kinale, maka ai-ai makasulut atay.
9 Beya'unbi ai-ai bay ta'anadbi atawa ta'ā'bi min aku, ai-na ka min
bissalaku, ai-na ka min palantaraku. Ati pat'ttog ma ka'am in Tuhan
ya amuwanan kitam kasannangan atay.

Pagsukulan si Paul

10 Aheya pagsarang-sukulanku ni Panghū'tam ma sabab
pagka'inagonbi ma aku pinabalik na. Bay kam alasa asal ma aku,
sagō' halam aniya' dapatbi amabeya'an aku tatabangan.
11 Mbal yukku in aku kasigpitan, sabab ahantap pangatayanku
minsan buwattingga kahālanku.
12 Bay na kalabayanku kasigpitan maka kaniya' ballabi-labihan,
sagō' biyaksa aku amahantap pangatayan minsan ai paniya', ai na ka
lingantu, ai na ka asso, ai na ka taga-kaniya' manglabi-labihan, ai na
kakulang-kabusan.
13 Kasandalanku ai-ai kamemon ya tum'kka ni aku, sabab min kosog
Al-Masi ya pamakosogna aku.
14 Saguwā' ahāp addatbi anabangan aku ma deyom kasusahanku itu.
15 Ka'am saga a'a Pilipi ata'u isab ma bay kahālanku, waktu
katulakku min lahat Makidunya ilu. Halam aniya' jama'a Al-Masi saddī
min ka'am bay amatuntul aku. Luwal ka'am ya sehe'ku magtabang-
tiyabangi, bo' pa'in baha'u kata'ubi ma pasal lapal ahāp.
16 Minsan ma waktu kamaina'anku ma Tessaloneka, bay kam
angabut-ngabut amabeya'an aku tatabangan hinabuku ma deyom
asigpit.
17 Sagō' ngga'i ka kaniya'bi ya angutku. Ya sadja kabaya'anku bang
pa'in aniya' paluntunganbi aheya bang ta'abut waktu panungbas ka'am
e' Tuhan.
18 Bo' kata'uwanbi, tasambutku na kamemon bay pabeya'anbi aku,
magsukul. Gom pa'in palabi lagi', jari halam aniya' kulangku, sabab
itiya' na isab paglasa ya bay pabowabi ma si Epaprode. Sapantun
lalabotan ahamut ko' itu, tinukbalan ni Tuhan. Kasulutan isab iya.
19 Jari Tuhanku ya amuwanan ka'am ai-ai kulangbi min alta'na ya
mbal tapula'-pula', luwas isab min si Isa Al-Masi.
20 Sanglitantam Tuhantam, ya Mma'tam, sampay ni kasaumulan.
Amin.
21 Pasampayunbi pa'in minsan la'a hal lapal kasi-lasaku ni kamemon
saga a'a Tuhan, ya pasuku' ma si Isa Al-Masi. Ya du saga dauranakan-
tam ma aku itu, amasampay isab lapal kasi-lasa sigām.
22 Ya du isab kamemon saga a'a suku' Tuhan ma lahat itu, luba'-
lagi'na sigām ya paokom ma deyom astana' Sultan Mahatinggi itu,
amabeya' isab ni ka'am minsan la'a hal lapal kasi-lasa sigām.
23 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e'
Panghū'tam si Isa Al-Masi. Amin.

Wassalam

KOLOSSA

Pahati pasal sulat itu

Kolossa itu dakayu' da'ira bay mahē' ma lahat niōnan Asiya Diki'. Mbal magkata'u si Paul maka saga jama'a si Isa Al-Masi ya maglahat ma da'ira Kolossa he'. Luwal a'a niōnan si Epapras ya kata'uwanna mahē', dakayu' sehe'na maghinang ma si Panghū' Isa. Aniya' isab a'a Kolossa bay am'nnal ma si Isa ma sabab nasihat si Epapras.

Ma kalabusu pa'in si Paul, at'kka ni iya si Epapras bay min Kolossa. Aniya' habal tabowana pasal kahālan saga a'a ma palhimpunan si Isa ma Kolossa he'. Yuk habal itu, aniya' kono' saga guru baha'u palamud ni sigām amowa pandu' saddī. Pinareyo'-deyo'kono' si Isa e' sigām ati bang ma pamandu' sigām in bangsa mala'ikat alanga kono' min si Isa, maka mala'ikat ya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan. Jari asasaw pikilan kajama'ahan si Isa ma palhimpunan Kolossa ma sabab pamandu' saga guru t'kka baha'u inān.

Ya itu sababanna angkan si Paul bay amabeya' sulat itu ni sigām, pinabowa ma si Epapras. Ya pangahaka si Paul ma deyom sulat itu in pandu' saga guru inān asā' du. Si Isa Al-Masi b'nnal Anak Tuhan, pinalanga asal iya e' Tuhan maka halam aniya' paliyu min iya. Jari halam aniya' saddī min si Isa amowa manusiya' ni Tuhan, maka tunggal iya pagpanghū'an.

Sulat si Paul ni Saga A'a ma Da'ira KOLOSSA

1 Sulat itu deyo' min aku, si Paul, maka min danakantam si Timuti.
Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi min kahandak Tuhan.
2 Pasampayku sulat itu ni ka'am saga dauranakan ma Kolossa, a'a
asussi taga-pangandol ma Al-Masi. Mura-murahan, bang pa'in kam
pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam Tuhan.

Pagsukulan si Paul ni Tuhan

3 Sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ma pasalanbi, aheya
pagsukulan kami ni Tuhan ya Mma' Panghū' Isa Al-Masi.
4 Sabab makakale kami habal pasal pangandolbi ma si Isa Al-Masi
maka pasal lasabi ma a'a saga suku' Tuhan kamemon.
5 Angandol kam maka alasa sabab aniya' kaholatan tinau'an ka'am
ma deyom sulga'. Bay na kam pinakalehan lapal kasab'nnalan pasal si
Isa, ati minnē' kata'uwanbi aniya' niholat.
6 Pasaplag na pa'in lapal ahāp itu ni kaluha'an dunya. Aheya du
pa'in paluntungan lapal itu ma deyom kaul-pi'il manusiya', buwat ma
kaul-pi'ilbi isab sangay min llaw tagna' kakalebi pasal kasi-lasa Tuhan.
Tahatibi isab bang ai hatulanna
7 pagka kam pinandu'an e' si Epapras, sehe' kami kinalasahan
ya magbeya' maka kami maghinang panoho'an Tuhan. Atukid e'na
maghinang ma deyo'an si Isa Al-Masi, ganti' kami.
8 Bay iya amowahan kami haka pasal lasabi ma sabab Rū Tuhan.
9 Angkan na kami halam pahali angamu'an ka'am kahāpan ni Tuhan
sangay min waktu kapanambut kami lapal pasal kahālanbi. Angamu'-
ngamu' kami tabang ni Tuhan bang pa'in kam binuwanan panghati

maka pangita'u e' Rū-na, bo' supaya kasakupanbi to'ongan bang ai
pangahandak Tuhan ma buwat ka'am.
10 Manjari ahatul kam ma kaul-pi'ilbi buwat kabaya'an Panghū' Isa,
ati ai-ai hinangbi makasulut iya maka ajatu kahinanganbi waktu ni
waktu, maka pasōng pangita'ubi pasal Tuhan.
11 Mura-murahan, bang pa'in kam binuwanan kosog e' Tuhan
deyo' min kawasana barakatan, manjari kaimananbi ai-ai minsan
buwattingga.
12 Subay kam magkōg-koyag magsukul ni Mma'tam Tuhan, ya bay
amapatut ka'am bo' tataima'bi palsuku'an ma deyom lahat asahaya.
13 Pinuwasan kitam e'na min deyom kalendoman ya pagbaya'an
nakura' saitan, ati pininda kitam ni pagbaya'an Anakna kinalasahan.
14 Nil'kkat na kitam min pagbanyaga'an nakura' saitan maka
ta'ampun dusatam.

In Al-Masi Mbal Kaliyuhan

15 Dasali' Al-Masi maka Tuhan. Mbal ta'nda'tam Tuhan sagō'
kasakupanta kajarihanna pag'nda'tam Al-Masi. Anak tunggal-kawasa
iya, dahū asal min kamemon pinapanjari.
16 Ai-ai kamemon ma deyom sulga' maka ai-ai ma dunya, ya ta'nda' e'
manusiya' maka ya mbal ta'nda', bangsa hibilis maka ai-ai taga-ga'osan
ma diyata' ayan, in itu kamemon bay pinapapanjari e' Al-Masi, deyo'
bay min Tuhan. Maka Al-Masi ya taga-kapatut ma kamemon.
17 Asal na iya ma halam gi' aniya' pinapanjari, maka iya ya
angumbangan pinapanjari kamemon bo' supaya mbal apulag.
18 Pagmakōkan iya ma saga jama'ana, maka sigām ya buwat ibarat
baranna. In iya asal po'onan kallum ma sigām, maka dahū iya min
kamemon pinakallum min kamatay, supaya iya tunggal bangsahan
min kamemon.
19 Min kabaya'an Tuhan isab angkan Al-Masi dasali' maka iya ma
kajarihanna kamemon.
20 Ya minaksud asal e' Tuhan in ummat pinapanjari kamemon subay
maghāp maka iya labay min Anakna. Manjari ai-na ka bangsa ma
babaw dunya atawa ma diyata' langit, makapagkahāp maka Tuhan
ma sabab laha' Anakna bay pabu'us waktu kamatayna ma hāg.
21 Waktu tagna', bay kam alawak min Tuhan. Bantana asal kam ma
deyom pikilanbi ma sabab kala'atan ya hinangbi.
22 Saguwā' buwattitu maghāp na kam maka Tuhan sabab min
kamatay Al-Masi. Ya maksud Tuhan subay kam magharap maka iya
ma asussi pangatayanbi, ma halam aniya' tamak-tamakbi atawa dusa
panā'an ka'am.
23 Tantu ko' inān, bang pa'in kam patotog angandol ma Al-Masi. Da'a
bbahinbi lapal ahāp bay takalebi sabab ya na po'onna angkan aniya'
holatbi. Ya na ko' itu lapal ahāp ya pinasaplagan a'a kamemon ma
kaluha'an dunya itu. Aku si Paul taga-kag'llal min Tuhan magnasihat
lapal itu.

Kahinangan si Paul

24 Kinōgan aku bininasa bang pa'in ma sababanbi, sabab bang
aku anandalan kabinasahan, paganap binasaku ni kabinasahan bay

kasandalan Al-Masi, ya sasuku halam ajukup. Bay iya anandalan kabinasahan ma sababan saga jama'ana, ya ibarat baranna.
25 Aku itu tahinang sosoho'an na e' Tuhan bo' aku anabang ma sasuku magpangandol ma si Isa. Kawakilan aku e'na anabang ka'am, sinō' aku magnasihat lapalna kamemon.
26 Lapalna itu bay nilimbungan e' Tuhan min manusiya' kamemon min masa awal lagi', sagō' pamata'u na buwattina'an ni saga a'a suku'na.
27 Sigām suku'na ya pinata'u, bo' manyatakan saga a'a ma sabarang bangsa bang ai maksud Tuhan ma manusiya'. Mamarahi ahāp ya bay limbunganna he', ahalga' to'ongan, sagō' pinabukis na. Hatina Al-Masi pat'nna' du ma deyom ataytam, angkan aniya' holattam in kitam pinasuku'an sahaya ma deyom sulga'.
28 Angkanna halam aniya' panganasihat kami saddī min Al-Masi. Ginuna e' kami ai-ai tata'u kami pasal Al-Masi, pami'at maka pamandu' kami ma a'a kamemon bo' supaya sigām dangan maka dangan abontol du ma kaul maka pi'il, pagka ameya' na ma Al-Masi.
29 Ya na itu pagsangsā'anku na pa'in. Puspusku kosogku, ya bay pamakosog aku e' Al-Masi.

2

1 Bilahi aku amata'u ka'am pasal pagka'inagonku ma ka'am maka saga a'a min da'ira Laodikiya inān, sampay isab sasuku mbal gi' magkilā maka aku.
2 Ya angutku subay ahogot pangandolbi maka subay arakayu' ataybi maglasa-liyasahi. Subay asawa panghatibi pasal Al-Masi sabab minnē' ahogot to'ongan pangandolbi ati kasakupanbi lapal bay nilimbungan e' Tuhan ma waktu palabay, ya pasal Al-Masi.
3 In iya pagtatau'an pangalta' kamemon, hatina kapandayan maka kata'u Tuhan.
4 Na, buwattē' pamahatiku ka'am supaya kam mbal takole' nirupang e' ba'anan pasu'alan halam aniya' pūsna, minsan buwattingga kalu'uyna.
5 Manjari itu, minsan aku alikut min ka'am, aheya du kam ma deyom pikilanku. Sidda aku kinōgan ma sabab ahatul pagtipunbi maka atotog pangandolbi ma Al-Masi.

Al-Masi ya Pagmakōkan

6 Jari itu, pagka tataima'bi na si Isa Al-Masi pagpanghū'anbi, subay kam pasangdan na pa'in ma iya.
7 Ya pamalutbi ma iya subay buwat gamut kayu lalomna. Pat'ttog kam ma iya supaya pahogot gom pa'in pangandolbi buwat bay pamandu' ka'am. Subay lipat-manglipat pagsukulanbi ni Tuhan.
8 Kamaya'-maya' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' manusiya' minsan sai-na bang bilahi amanyaga' ka'am supaya kam tabowa ameya' ma sigām. Pangangakkal asal pangita'u saga a'a inān. Halam aniya' kagunahanna sabab hal pali-pali bay pang'bba min kamatto'ahan, maka ilmu' bay min bangsa hibilis ya magbaya' ma diyata' ayan. Ngga'i ka pangita'u min Al-Masi.
9 Sabab ina'an ma Al-Masi kajarihan Tuhan, jukup ma addatna maka ma panahu'anna, bo' pa'in magpabaran manusiya' buwat kitam.

10 Ya du ka'am kabuwanan kasampulna'an pagka Al-Masi ya
pasōranbi. Alanga asal iya min kamemon, makapagagi ma ai-ai taga-
ga'os, bangsa mala'ikat ka maka bangsa saitan.
11 Aniya' bainat pangilāhan ka'am ya sōd ma Al-Masi, saguwā' ngga'i
ka bainat ma kuwit baranbi ya nihinang e' manusiya' magi'islam. Ya
pangilāhan ka'am bainat bay nihinang e' Al-Masi.
12 Sababna sapantun kam a'a bay kinubul sambeya' maka iya,
waktu kapamandi ma ka'am tanda' palsaksi'an in ka'am suku'na na.
Pinakallum isab kam pabīng, pagka pasangdolanbi kawasa Tuhan ya
bay amakallum si Isa pabīng min kamatayna.
13 Tagna'bi inān sali' kam hantang a'a magpatayan ma pang'nda'
Tuhan sabab masi magdusa. Bay ala'at kajarihanbi maka halam
aniya' lamudbi ma bangsa suku' Tuhan. Daipara apinda na kahālanbi
buwattina'an, pinakallum na kam e' Tuhan sambeya' maka Al-Masi.
Niampun e'na dusata kamemon,
14 maka pinapasan e'na sulat panuntut ya pamat'nna'an kitam.
Pinuwasan kita min hukuman sara' ma sabab kamatay Al-Masi ma
hāg. Jari halam na aniya' sababan pamat'nna'an kita hukuman.
15 Tara'ug isab e' Al-Masi bangsa mananasat maka ai-ai taga-kaga'os
ma diyata' ayan. Kala'anan e'na ga'osan sigām ati pinahina' sigām ma
mairan. Tara'ug e'na kamemon ma sabab kamatayna ma hāg.
16 Angkanna kam subay mbal tasoway e' sai-sai ma pasal kinakanbi
maka inumanbi, atawa pasal jamu duwa'a atawa hinang bulan atawa
hinang ma llaw mulliya.
17 Binogbog e' sigām usulan inān bo' pa'in hal gindan pamaentom
sigām aniya' gi' nilagaran ma waktu sinōng, ya na Al-Masi.
18 Jagahinbi kahāpan ya panungbas ka'am e' Tuhan bo' kam mbal
kinulli'an e' saga a'a ya maglaku-laku pasal kareyo' pangatayan sigām.
Anumba sigām ma saga mala'ikat, magmalangkahi na pa'in sigām
pasal aniya' kono' bay panyata' ni sigām min Tuhan. Abbuhan saga
a'a buwattē' ati abowa-bowa e' legot dunya, maka hona'-hona' halam
aniya' pūsna.
19 Tu'ud sigām pabutas min Al-Masi ya po'onan kallum sigām. Buwat
sapantun baran, Al-Masi ya kōkna, maka kitam ya pagdayawna. Jari
magdalos pagdayaw itu maka kōk pagka aniya' ugat paralosanna.
Angkan kitam itu, ya dalil pagdayaw Al-Masi, pasōngna pa'in kosogtam
ma sabab Tuhan ya magkabaya'an.

Kapaunung ma Al-Masi

20 Sapantun kam a'a bay paunung ma Al-Masi ma kamatayna, sabab
amatay na kam ni bay palihalanbi tagna', ati apuwas na kam min
komkoman binangsa saitan ya magbaya' ma diyata' ayan. Jari angay
kam subay pasangdan na pa'in ma kal'ngnganan a'a kasehe' ma dunya
itu?
21 Angay beya'bi pali-pali sigām, ya yuk-i, “Da'a ntanin ilu!” atawa
“Da'a kakanun ina'an!” atawa “Da'a umasun ina'an!”
22 Saguwā' pinjaman sadja ya pinagpali-pali e' saga a'a inān,
sabab ubus pa'in ginuna, magtūy pahalam. Maka pali-pali inān hal
pinahinang e' manusiya'.
23 Nihagda kita e' sigām subay magsumba ni mala'ikat. Sinō'
magpareyo'-deyo' di-ta, maka magtiksa'-tiksa' di-ta. Aniya' kono'

paluntungan ma pangahagda sigām, sagō' halam aniya' dapatna pamapaggat napsu baran.

3

1 Manjari itu, pagka Al-Masi allum na pabīng, ya du ka'am parakayu'
ma iya binuwanan kallum kakkal. Na pagka buwattē', tuyu'inbi ai-ai
ma deyom sulga' ma kamaina'anan Al-Masi. Ina'an asal iya aningkō'
ma paningkō'an bangsahan, ma bihing Tuhan tampal ni kowan.
2 Pagmatayinbi ai-ai suku' ma sulga', da'a na ai-ai ma babaw dunya
itu.
3 Sabab ka'am ya angandol ma Al-Masi, ibarat a'a amatay na, halam
na aniya' baya'na ma alam itu. Ina'an asal po'onan kallumbi ma
haddarat Tuhan, tinau' pahogot e' Al-Masi.
4 Sababna Al-Masi ya po'onan kallumbi, angkanna ma sinosōng,
bang iya pa'nda' pi'itu, magdongan du kam maka iya bo' aliput isab
e' sahayana.

Kaul-pi'il Tagna' maka Kaul-Pi'il Baha'u

5 Angkan yukku ma ka'am, taikutinbi napsubi ala'at. Da'a kam
magd'nda atawa magl'lla. Da'a kam magkasabulan, da'a kam magba'is-
ba'is. Da'a kam abahaya ma pilak sabab bang alta' ya paheyabi ma
atay, ya na he' sali' pagtuhananbi.
6 Ab'nsi Tuhan ma hinang buwattē', ya po'on iya amat'kka mulka' ni
saga a'a agagga ma panoho'anna.
7 Buwattē' kabiyaksahanbi tagna', waktu lagi' kam ameya' ma ai-ai
kanapsuhanbi.
8 Sagō' ma buwattitu subay bbahanbi bay kasuddahanbi ala'at inān,
buwat saga magastol, magb'nsi ma pagkahi, maka magb'ngngis. Da'a
kam angalimut sehe'bi, da'a isab maglaka'-laka',
9 da'a kam magputing ma sehe'bi. Bay na bbahanbi kajarihanbi
maka kahinanganbi tagna'.
10 Kaniya'an na kam kajarihan baha'u ya pinindahan na pa'in e'
Tuhan Magpapanjari, supaya kam makasali' ni buwat kajarihanna. Ya
mohotna in ka'am subay pasōng pangita'ubi ma iya.
11 Manjari dasali' saga a'a kamemon sasuku bay pinabaha'u na e'
Tuhan. Halam aniya' pagbidda'an sigām, bangsa Yahudi ka maka
bangsa kasehe', a'a magislam ka maka a'a halam bay magislam, ata
ka maka ngga'i ka, sampay saga a'a bangsa liyu. Pat'nna' Al-Masi ma
deyom ataytam sali'-sali', maka Al-Masi sadja ya katumanan ma ai-ai
kamemon.
12 Bay kam tapene' e' Tuhan nihinang a'ana. A'a sussi kam
kinalasahan e'na angkan kam wajib ma'ase' ma pagkahibi samantala'
ahāp addatbi ni kasehe'an, areyo' isab maka alunuk pangatayanbi.
Tatasinbi pagkahibi minsan kam ni'inay.
13 Bang aniya' pagla'atanbi maka pagkahibi, sagarinbi na. Bang
aniya' kap'ddi'anbi atay, subay kam magampun-iyampuni. Ya pangam-
punbi ma pagkahibi manusiya' subay buwat kapangampun ka'am e'
Panghū' Isa.
14 Maka aniya' gi' sugpatna aheya: subay kam alasa ma pagkahibi
sabab bang kam maglasa-liyasahi ahogot du kapagdakayu'bi atay.

15 Magmalulus kam ma Al-Masi bo' kam minaliman e' kasannan-
ganna, sabab sinō' kam e' Tuhan subay magsulut-siyuluti, sabab kitam
magpangandol ma Al-Masi sapantun dabaran du. Pagsukulinbi isab
Tuhan.
16 Gomgominbi pamandu' Al-Masi bo' pasobsob to'ongan ni deyom
ataybi. Bang kam ganta' magpandu' dangan maka dangan, paglag-
ihunbi pangita'u kamemon bay pamuwan ka'am. Magkalang kam
saga kalangan pamudji Tuhan sampay kalangan makani-ka'am min
Rū Tuhan. Magkalang kam pagka aheya pagsukulanbi ni Tuhan.
17 Entomunbi Panghū' Isa ma ai-ai hinangbi maka pamūngbi, in iya
pameya'anbi. Maka pagsukulinbi na pa'in Tuhan ya Mma'tam labay
min ōn si Isa.

Pandu' ma saga A'a Daokoman

18 Ka'am kar'ndahan subay ameya' ma kabaya'an h'llabi. Patut isab,
pagka si Isa ya Panghū'bi.
19 Ka'am kal'llahan, kalasahinbi h'ndabi, da'a kab'ngngisinbi.
20 Ka'am saga kamanahutan, angikut kam ma pami'at matto'abi
sabab kasulutan Panghū'tam ma hinangbi buwattē'.
21 Ka'am kamatto'ahan, da'a pala'atunbi atay anakbi bo' mbal
mandā'-dā'.
22 Ka'am saga tendog, subay beya'bi kamemon panoho'an nakura'bi.
Da'a hal ma salta' sigām ang'nda' bo' supaya kam sinanglitan. Subay
sali' du ma kamaina'an maka ma kalikut sigām. Hinangunbi
panoho'an sigām min deyom ataybi, ma sabab Panghū' ya pagad-
datanbi.
23 Subay kam atukid ma ai-ai hinangbi sabab minsan manusiya' ya
paghinanganbi, Panghū' Isa ya luggiya' nakura'bi.
24 Kata'uwanbi du, Panghū'tam ya anungbasan ka'am ma sinosōng.
Pinasambutan kam pusaka' ya tinau'an saga a'a suku'na ma sabab Al-
Masi ya paghinanganbi.
25 Sasuku mbal taluwa' hinangna, tinungbasan du pinapagtongod
maka hinangna ala'at, sabab mbal amapagbidda' Tuhan ma manusiya'.

4

1 Ka'am saga nakura', subay ahāp pangahatulbi ma saga sosoho'anbi.
Ya panambabi ma sigām subay pinapagtongod maka hinang sigām,
sabab kata'uwanbi asal aniya' pagnakura'anbi mahē' ma sulga'.

Pamituwa Katapusan

2 Patukid kam angarap ni Tuhan, pahāpun akkal-pamikilbi, maka
pagsukulinbi Tuhan.
3 Amu'-amu'inbi isab kami tabang bang pa'in kami mura-murahan
pinaluhaya e' Tuhan bo' supaya kami makapagnasihat lapal pasal
Al-Masi, ya lapal halam bay kinata'uwan ma masa awal e'. Ya he'
po'onna angkan aku kinarenahan ma deyom kalabusu itu, tu'ud aku
magnasihat pasal Al-Masi.
4 Amay-amay, amu'inbi aku tabang min Tuhan supaya asawa e'ku
magnasihat pasal si Isa sabab ya na he' bay pamahinangna ma aku.
5 Pahāpunbi addatbi tudju ni saga a'a ya mbal am'nnal ma si Isa.
Bang aniya' waktu sumiyan-sumiyan, haka'inbi to'ongan sigām ma
pasalna.

6 Ai-ai pamissalabi subay ahanunut sadja, bo' supaya kasulutan
sasuku akale. Subay kam ata'u isāb anambungan sasuku anilaw ka'am.

Bissala Pama'iran

7 Aniya' lapal ma pasal kahālanku binowahan ka'am e' si Tikikus.
Danakantam iya, a'a landu' kinalasahan. Dansehe'an iya maka kami
maghinang ma Panghū' Isa, a'a kapangandolan isab.
8 Makabāk kam kalasigan bang iya angahati ka'am pasal kahālan
kami itu, ya po'on iya sō'ku pi'ilu.
9 Bay pasehe'ku ma iya si Onesimus, a'a dalahat maka ka'am.
Danakantam iya kinalasahan maka kapangandolan. Kahaka'an kam
e'na pasal saga pakaradja'an maitu kamemon.
10 Si Aristarkus, sehe'ku ma deyom kalabusu itu, amabeya' minsan
la'a hal lapalna ma ka'am. Ya du si Markus itu, kaki si Barnabas. Bay
na kam haka'anku pasal si Markus. Bang iya ganta' pahapit ni lahatbi
ilu subay iya patuntulunbi pahāp-hāp.
11 Itiya' isab si Yussa' ya niranglay Justus, amabeya' isab lapalna ma
ka'am. Luwal t'llungan itu ya bangsa Yahudi anehe'an aku magnasihat
pasal pagparinta Tuhan. Aheya to'ongan panabang sigām ma aku.
12 Si Epapras amabeya' isab minsan la'a hal lapalna. Sosoho'an
iya ma si Isa Al-Masi, a'a min lahatbi du isab. Angamu'-ngamu' iya
pakosog ma sababbi sakahaba' waktu, bang pa'in ahogot pameya'bi
ma kabaya'an Tuhan bo' supaya kam asampulna' ma kaul-pi'ilbi, ma
halam aniya' hawal-hawal ma deyom ataybi.
13 Makasaksi' du aku ma pasal si Epapras itu. Bay iya magsangsā'
ma sababbi sampay ma saga a'a ma da'ira Laodikiya maka ma da'ira
Hirapulis.
14 Maka itiya' isab si Lukas ya doktol kalasahantam, maka si Demas.
Ya du sigām duwangan itu amabeya' isab lapal sigām.
15 Amabeya' aku lapal pagaddatku ma saga danakantam ma
Laodikiya, maka ma si Nimpa. Lapayun isab kajama'ahan Al-Masi ya
magtipun ma luma'na.
16 Bang aubus na e'bi amassa sulat itu palanjalunbi lagi' ni saga
jama'a si Isa Al-Masi ya magtipun ma da'ira Laodikiya inān bo' tabassa
e' sigām. Amu'unbi isab sulat bay pabeya'anku sigām, ati bassahunbi
isab he'-i.
17 Haka'inbi si Arkippus ilu: “Amay-amay. Talusun hinang bay
pamahinang ka'a e' Panghū' Isa sabab iya ya paghinangannu.”
18 Sugpatanku isab da'ayat maka sulatan tanganku du. Nientom du
kam e'ku, e' si Paul. Da'a aku takalipatunbi pagka itiya' aku ma deyom
kalabusu kinarenahan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan e' Tuhan.
Wassalam

1 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Aniya' dakayu' da'ira mahē' ma lahat Makidunya niōnan Tessaloneka. Mbal du alawak da'ira itu min da'ira Pilipi.

Ma l'ngngan si Paul karuwana bay iya makahapit maka saga sehe'na si Timuti maka si Silas ni Tessaloneka bo' magnasihat ni saga a'a mahē'. Minsan mbal at'ggol kamahē' sigām, aheka a'a bay akale ma pagnasihat sigām sampay magkahagad na ma Panghū' Isa. Sagō' aniya' saga Yahudi bay anagga' disi Paul, bay amidjakan isab saga a'a Tessaloneka, sinō' angala'at sigām. Angkanna sigām bay ala'an minnē' tudju ni da'ira Kurintu. Ma Kurintu pa'in, asusa pamikil si Paul pasal saga bebeya'an si Isa bay bbahanna ma Tessaloneka inān, ya agon-agon tabowa e' sasat ati pataikut min Panghū' sigām si Isa. Jari sinō' si Timuti patibaw e' si Paul pina'an ni Tessaloneka angahati bang buwattingga saga Almasihin maina'an.

Makabīng pa'in si Timuti ni Kurintu, nihaka e'na pasal kahālan saga bebeya'an si Isa Al-Masi maina'an ma Tessaloneka. Manjari aheya pagsukulan si Paul ni Tuhan pasal iman maka lasa sigām. Angkanna pabeya'na sulat itu. Sinambungan isab e'na patilaw sigām pasal kabalik si Isa min sulga', maka sinō' sigām pataptap angandol ma si Isa minsan ma deyom kabinasahan.

Sulat si Paul Kaissana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya suku' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan.

Pagsukulan ma Sabab saga A'a Tessaloneka

2 Magsukul kami ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu' kami ni Tuhan.

3 Nientom kam ma alopan Mma'tam Tuhan, nientom kahāpan ya hinangbi luwas min pangandolbi, nientom pagsangsā'bi ma sabab lasabi ma iya, maka kahogot imanbi isab ma sabab Panghū' Isa Al-Masi ya pangasahanbi.

4 Saga dauranakan, ka'am kinalasahan e' Tuhan, kata'uwan kami in ka'am bay tapene' e'na.

5 Sabab ngga'i ka pangupama manusiya' ya panganasihat kami ma ka'am, sagō' lapal abarakat bay min Rū Tuhan, angkan ahogot pagsab'nnalbi. Kata'uwanbi bay bowahan kami waktu kat'nna' kami ma ka'am bo' ahāp kahālanbi.

6 Bay sunuranbi kajarihan kami maka kajarihan Panghū'tam. Minsan kalabayanbi katiksa'an abisa, tinaima' e'bi lapal itu, lāgi kinōgan kam sabab min Rū Sussi.

7 Angkan buwattina'an, ka'am ya panunuran e' kamemon saga a'a magpangandol ma lahat Makidunya maka ma lahat Akaya.

8 Pasaplag isāb lapal pasal Panghū' Isa sabab min ka'am, pasampay
ni kaluha'an lahat Makidunya maka Akaya. Ngga'i ka hal jadjahan
ina'an, pasaplag habal pasal pangandolbi ni Tuhan ni sabarang lahat.
Minsan kami mbal na ah'lling,
9 sabab amissala na pa'in saga a'a inān pasal kapanaima'bi ma kami.
Tabissala pasal kapang'bbabi min ta'u-ta'u ya bay pagtuhananbi tagna'
bo' kam papinda angisbat Tuhan b'nnal, ya kakkal salama-lama.
10 Angagad kono' kam ma waktu kapi'itu min sulga' Anakna, ya bay
pakallumna min kamatayna. Si Isa ko' inān, ya angalappas kitam min
mulka' song pinat'kka ni saga manusiya'.

2

Kahinangan si Paul ma Da'ira Tessaloneka

1 Saga dauranakanku, kata'uwanbi aheya kapūsan l'ngngan kami
pi'ilu ni ka'am.
2 Kata'uwanbi asal, bay kami makalabay kabinasahan ma da'ira
Pilipi maka landu' nihina', sago' magsukul ni Tuhan, bay kami
makatawakkal angahaka'an ka'am lapalna ahāp minsan aheka
anagga'.
3 Ya pamandu' kami ma ka'am halam aniya' sā'na, halam aniya'
mohotna ala'at, halam aniya' niyat kami angakkalan kami.
4 Tabista kami e' Tuhan makajari pinangandolan lapal ahāp itu.
Mbal kami angangut anulut manusiya' sagō' Tuhan, ya makaliling
deyom pikilantam.
5 Kata'uwanbi haliluwal kami, halam kami bay angalanahan a'a
minsan sai bo' tabowa am'nnal, halam kami magbau'-bau' in kami
asaltun bo' pa'in sinōd bahaya pilak. Tuhan ya saksi' kami.
6 Halam isab kami bay amiha mahaltabat min manusiya', ai-na ka
min ka'am atawa min a'a saddī.
Minsan kami taga-kapatut pagka kawakilan Al-Masi, halam kami bay
angahagda atawa amabuhat ka'am.
7 Gom pa'in ahanunut pah'lling kami ma ka'am, buwat d'nda
angupiksa' saga anakna.
8 Aheya lasa kami ma ka'am, ya po'on kami lilla' angahaka'an ka'am
pasal lapal ahāp min Tuhan. Lāgi pamalilla' baran kami sampay ni
kamatay, ma sabab kaheya lasa kami ma ka'am.
9 Tantu taentombi, saga dauranakan, bay paglu'ug kami waktu
kamailu kami ma ka'am. Bay kami maghulas-sangsā' llaw-sangom bo'
aniya' kalluman kami, supaya halam sai-sai kabuhatan sat'ggol kami
anganasihatan ka'am lapal Tuhan.
10 Kasaksi'anbi, maka kasaksi'an isab e' Tuhan, bang buwattingga
bay tebong kami ma deyomanbi saga a'a magpangandol. Abontol sadja
kami, halam aniya' kasā'an.
11 Kata'uwanbi isab bay addat kami ma ka'am pakaniya-pakaniya,
sali' addat matto'a ma saga anakna lahasiya'.
12 Bay pahogot kami imanbi, bay palasig kami pangatayanbi, bay
kam sinō' amahāp kaul-pi'ilbi bo' tōp ma Tuhan, ya amowa ka'am
palamud ma pagparintahanna maka ma kasahaya'anna.
13 Magsukul na pa'in kami ni Tuhan sabab mbal takalipat kami bay
kapanaima'bi lapal palman. Takalebi min kami bo' pa'in ngga'i ka

lapal manusiya' ya taima'bi sagō' palman sab'nnal-b'nnal min Tuhan,
palman amowa na pa'in ma deyom pangatayan sasuku magkahagad.
14 Dauranakanku, panunuranbi na pakaradja'an ya kalabayan e' saga
jama'a si Isa Al-Masi ya ma palhimpunan lahat Yahudiya. Sabab ya du
ka'am bay nila'at e' pagkahibi dabangsa, buwat bay pangala'at sigām
e' pagkahi sigām Yahudi.
15 Bay pinapatay e' sigām Panghū' Isa, maka pinapatay isab kanabi-
nabihan ma awal lagi'. Mbal sigām makasulut atay Tuhan maka
sinagga' e' sigām saga a'a kamemon.
16 Sinagga' kami e' sigām bo' mbal tapagnasihat lapal ahāp ma saga
a'a bangsa liyu, ya ngga'i ka Yahudi sabab mbal bilahi bang bangsa
liyu lappasan min dusa. Mbal sigām pahali angalandu'an dusa sigām,
ya angkan pinataluwa'an mulka' Tuhan.

Kabaya'an si Paul Anibaw saga A'a Tessaloneka

17 Saga dauranakanku, pagka kami bay magokat maka ka'am minsan
mbal at'ggol, landu' kami angentom ati atuyu' to'ongan kami amowa
mag'nda' maka ka'am pabīng. Minsan kami alawak min ka'am
buwattina'an, itiya' kam ma deyom pikilan kami.
18 Bilahi kami patibaw ni ka'am, paligay aku itu, si Paul. Min pila
aku bay magsakap pi'ilu, sagō' pinat'nna'an aku bimbang e' nakura'
saitan, ya angkan halam makalanjal.
19 Na, ka'am ya pagsababan pagkōg-koyagan kami maka kaholatan
kami. Maka ka'am ya pamantugan kami ma matahan Panghū'tam si
Isa bang ta'abut waktu pagbīngna pi'itu.
20 Aho' b'nnal, ka'am ya pamantugan maka pagkōg-koyagan kami.

3

1-2 Na, pagka mbal kasandalan pangentom kami ma ka'am, anganiyat
kami amatibaw si Timuti pi'ilu, bo' kami duwangan ta'bba ma da'ira
Aten itu. Si Timuti itu, danakan kami asal maka sehe' kami maghinang
kahinangan Tuhan. Magbeya' kami magnasihat lapal ahāp pasal
Al-Masi. Pinatibaw iya pi'ilu bo' amahogot imanbi maka amakosog
pangandolbi ma Tuhan.
3 Ya kabaya'an kami subay halam aniya' tabowa maghenggol-henggol
imanna ma sabab kabinasahan ya kalabayanbi ilu. Kata'uwanbi asal,
pinakadal kitam kabinasahan pagka suku' Al-Masi.
4 Bay sa kam nihaka'an waktu kamailu kami, in kitam suku' Al-
Masi tantu t'kkahan kabinasahan. Jari kasakupanbi na, paniya' na
bay pangahaka kami.
5 Angkanna, pagka mbal na kasandalanku susaku ma kahālanbi, bay
soho'ku si Timuti pi'ilu angahati ka'am bang masi ahogot pagimanbi
ma si Isa Al-Masi. Ya kahanggawanku, kalu kam bay tasasat e' nakura'
saitan, sabab bang kam tabowa e' sasat saitan, kaliman bay hinang
kami mailu.
6 Daipara itiya' na si Timuti baha'u bay at'kka min ka'am, maka ahāp
to'ongan habal ya tabowana pasalbi. Yukna ahogot masi pagimanbi
ma Tuhan maka masi na pa'in paglasabi dangan maka dangan. Yukna
isab ahāp ataybi tudju ni kami itu, maka aheya baya'bi ang'nda' kami,
buwat kaheya baya' kami mag'nda' maka ka'am.

7 Angkanna, saga dauranakan, minsan kami ma deyom kasigpitan
maka kabinasahan, ahogot du atay kami sabab makata'u na kami in
ka'am halam apinda min pangandolbi ma Tuhan.
8 Ahāp na palnyawahan kami pagka kata'uwan kami in pameya'bi
ma Panghū' Isa atotog du.
9 Magsukul na kami ni Tuhan ma sababbi, sabab ka'am ya po'onna
angkan aheya kakōgan kami ma matahanna.
10 Llaw-sangom atukid kami angamu'-ngamu' ni Tuhan, bang pa'in
kami mag'nda' maka ka'am, bo' kam katabangan kami bang aniya'
mbal gi' jukup ma pagimanbi.
11 Mura-murahan, bang pa'in kami tinabang e' Mma'tam Tuhan
maka e' Panghū'tam si Isa bo' kami makatūy pi'ilu ni ka'am.
12 Mura-murahan isab, bang pa'in kam tinabang e' Panghū'tam
bo' lumabihan lasabi ma saga sehe'bi dambeya'an ilu sampay ma
manusiya' kamemon, buwat isab lasa kami ma ka'am.
13 Bang pa'in pinatotog ataybi e' Panghū' supaya kam asussi maka
saltun ma matahan Mma'tam Tuhan ma waktu kabalik pi'itu Panghū'
Isa, beya' maka ba'anan a'a suku'na.

4

Kaul-pi'il ya Makasulut Atay Tuhan

1 Na, saga dauranakan, buwattitu hatulanna. Bay kam pandu'an
kami bang kaul-pi'il ingga ya makasulutan Tuhan. Buwattē' asal kaul-
pi'ilbi, Sagō' buwattina'an, pagka aniya' kapatut kami min Panghū' Isa,
amu'ta kam maka soho'ta kam amuspus to'ongan ma kaul-pi'il ahāp.
2 Kata'uwanbi du, in pamandu' kami ma ka'am asal min kapatut
Panghū' Isa.
3 Ya kabaya'an Tuhan subay asussi deyom ataybi. Da'a kam
maghinang kala'atan d'nda maka l'lla.
4 Ka'am kal'llahan, subay ahantap e'bi amowa h'ndabi ma halam
aniya' sabulna, maka subay ahatul addatbi ma sigām.
5 Da'a parūlunbi napsu baranbi magba'is-ba'is, buwat saga a'a mbal
magmatāw ma Tuhan.
6 Na, bang takdil ni napsu baran itu, da'a to'ongan kam angahinang
la'at ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Da'a isab kam angulli' ai-aina
sabab bininasa e' Panghū' sasuku magdusa buwattē'. Bay kam pata'u
kami pasal palkala' itu ma waktu tagna' gi', bay na kam asal banda'an
kami.
7 Pinene' kitam e' Tuhan supaya anuyu'an palantara asaltun, da'a
paghinang kala'atan d'nda maka l'lla.
8 Jari sasuku anaikutan pandu' itu, Tuhan ya taikutanna, ngga'i ka
manusiya'. Lāgi Tuhan ya amuwanan ka'am Rū-na Sussi.
9 Na, minsan kam mbal sinulatan pasal paglasabi maka pagkahibi
angandol ma Al-Masi, sabab kapandu'an kam e' Tuhan, subay maglasa-
liyasahi dangan maka dangan.
10 Maka alasa du kam asal ma saga danakanbi kamemon magpan-
gandol ma si Isa, ina'an ma kaluha'an lahat Makidunya ilu. Sagō'
amu'ta kam, saga dauranakan, pasōngunbi gi' lasabi ma sigām.

11 Tuyu'inbi ai-ai amowa ni kasannangan. Tukirinbi hinangbi
luggiya', da'a kam anasaw ma hinang pagkahibi. Magusaha'an kam di-
bi bo' aniya' kallumanbi, buwat bay panoho'an kami ma ka'am dahū.
12 Manjari bang beya'bi panoho'an itu, pinagaddatan kam e' saga
a'a minsan sigām mbal angandol ma si Isa, ati mbal kam asukkal ma
kalluman.

Pasal Kapabalik Panghū' Isa

13 Na, saga dauranakanku, bilahi kami amahati ka'am pasal saga a'a
angandol ma si Isa Al-Masi bang sigām ganta' amatay na. Subay kam
mbal magdukka buwat saga a'a kasehe'an, ya halam aniya' pangasa-
ngasahan sigām allum pabalik.
14 Am'nnal kitam in si Isa bay amatay ati allum pabīng, angkan
kitam am'nnal bang amatay saga a'a ya angandol ma si Isa, pinakallum
du sigām pabīng e' Tuhan ati paronganna sigām ma si Isa ma waktu
pagbīngna.
15 Pamandu' kami itu bay min Panghū' Isa, ya yukna in kitam
masi allum ma waktu kabīngna pi'itu, mbal du parahū min saga a'a
magpatayan.
16 Sabab dahū aniya' lling pagtawag akosog, maka suwala nakura'
mala'ikat, maka lling tiyup-tiyup min Tuhan. Magtūy saru'un-du'un
ya t'kka Panghū' min sulga'. Puwas e' pinabangun dahū saga a'a bay
magpatayan, a'a asal bay angandol ma Al-Masi.
17 Puwas e' kitam ya masi allum ma dunya itu, binowa du
magdongan maka sigām pa'angkat ni diyata' gabun bo' anampang
Panghū'tam ma tonga'an ayan. Manjari parakayu' kitam ma Panghū'
sampay ni kasaumulan.
18 Angkan pangahaka'unbi saga bissala itu dangan ni dangan, bo'
supaya ahogot pangatayanbi.

5

1 Na, saga dauranakan, in pasal masa sinōng maka pakaradja'anna,
minsan kami mbal na anulatan ka'am.
2 Sabab kata'uwanbi du, ya llaw kapi'itu Panghū' magtagha' sadja
sali' hantang a'a anangkaw ma sangom, mbal kinata'uwan bang
sumiyan ya kat'kkana.
3 Bang aniya' a'a magupama in sigām asannang na, maka halam
aniya' kapiligduhan, magtūy sigām t'kkahan bala' sabu pa'in sigām
ah'lling. Mbal sigām makalahi sabab tagha' sadja t'kka bala' he',
sapantun d'nda song anganak bang patagha' p'ddi'na.
4 Sagō' ka'am ilu, saga dauranakanku, ngga'i ka ma deyom kalendo-
man, angkan kam subay mbal kinobla'an bang patagha' ya t'kka llaw
ina'an-i, buwat kakobla' a'a bang aniya' sugarul anōd luma'na.
5 Sabab ka'am ilu sali' a'a porol ma kasawahan, ngga'i ka ma
kalendoman.
6 Angkanna kitam subay mbal makasali' ni saga a'a kasehe'an, ya
magtulihan sadja. Subay kita pajaga, maka subay ahāp pamikiltam.
7 Sarang na waktu sangom pagtuli a'a, maka sangom isab ya waktu
paglalango saga a'a magi'inum.
8 Sagō' kitam, pagka ma deyom kasawahan na, subay ahāp pamik-
iltam, ngga'i ka buwat pamikil a'a maglalango. Kitam magpangandol
ma si Isa sali' dalil sundalu magtinampan. Ya panampan daggahata,

ya na pangandolta ni Tuhan maka lasata. Ya panurung kōkta, ya na
kaholatanta ma Tuhan in kitam kalappasan du.
9 Halam kitam bay pinene' e' Tuhan supaya kitam pinananam
mulka'na, sagō' supaya kitam lappasan ma sabab si Isa Al-Masi ya
Panghū'tam.
10 Bay iya amatay ganti'tam bo' supaya kitam pat'nna' ma iya, ai-na
ka amatay, ai-na ka allum lagi' ma waktu kapi'ituna.
11 Angkan kam subay amahogot atay sehe'bi dangan maka dangan.
Subay kam magtabang-tiyabangi buwat asal kabiyaksahanbi.

Pamissala Katapusan

12 Na, saga dauranakan, aniya' gi' pangamu' kami ma ka'am.
Pagaddatinbi saga a'a pagnakura'anbi ma deyoman Panghū' Isa.
Atukid sigām maghinang ma deyomanbi, amandu'an ka'am pasal
addat-tabi'at maka hinang ya makasulut iya.
13 Pagmahaltabatinbi maka kalasahinbi saga pagnakura'an ilu ma
sabab hinang sigām ma ka'am. Magsulut isab kam dangan maka
dangan.
14 Ya na itu isab pangamu' kami ma ka'am, saga dauranakan, amay-
amayinbi saga a'a lisu'an, sō'unbi sigām maghinang. Pahogotunbi atay
sasuku al'kkas sinōd tāw. Tabanginbi isab saga a'a aluhay tabowa e'
sasat. Imaninbi a'a kamemon.
15 Pajaga kam supaya halam aniya' ma ka'am amalosan la'at bang
ganta' aniya' angala'at ka'am. Sagō' ya tuyu'anbi sakahaba' waktu
subay maghinang ahāp ma pagkahibi angandol ma si Isa Al-Masi,
sampay ma saga a'a kamemon.
16 Subay kam magkakōran sakahaba' llaw.
17 Subay kam angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan.
18 Ai-ai pat'kka ni ka'am, subay kam magsukul sadja sabab
ya na kabaya'an Tuhan subay hinangbi pagka si Isa Al-Masi ya
parakayu'anbi.
19 Da'a sagga'unbi ai-ai nihinang e' Rū Sussi ma deyomanbi.
20 Da'a palehomunbi saga bissala ya pinabissala e' Tuhan.
21 Sagō' pariksa'unbi ai-ai takalebi. Bang ahāp, bogboginbi.
22 Halli'inbi la'at indaginis.
23 Mura-murahan, bang pa'in pinasussi kajarihanbi kamemon e'
Tuhan, ya amuwan kasannangan atay. Mura-murahan isab, bang pa'in
jagahanna nyawabi maka pikilanbi maka baranbi bo' halam aniya'
tamakbi ma waktu pagbīng pi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi.
24 Tantu itu nihinang e' Tuhan ya bay amene' ka'am, sabab
kapangandolan iya to'ongan.
25 Saga dauranakanku, amu'inbi isab kami tabang ni Tuhan.
26 Siyumunbi saga danakantam mailu kamemon, tanda' pagaddat
kami ma sigām.
27 Aniya' kapatutku min Panghū', ya angkan kam soho'ku amassa
sulat itu ni pagkahibi kamemon ya angandol ma si Isa.
28 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan min
Panghū'tam si Isa Al-Masi. *Wassalam*

2 TESSALONEKA

Pahati pasal sulat itu

Asasaw saga Almasihin ma da'ira Tessaloneka sabab asā' pamikil sigām pasal kabalik si Isa Al-Masi min sulga' ni dunya. Yuk kasehe'an bay na iya pabalik. Angkan pinabeya' e' si Paul sulat karuwana itu, bo' haka'anna sigām subay aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna patuwa' dahū bo' yampa pabalik Panghū' Isa. Manjari saga a'a mbal magkahagad ma si Isa subay tabowa maghinang kala'atan e' a'a mamarahi la'atna inān. Jari paruhun na pa'in saga dusa ma deyom dunya.

Pinituwahan e' si Paul saga bebeya'an si Isa, sinō' mbal lisu'an. Sinō' sigām magusaha supaya aniya' napaka sigām, maka sinō' isab anabang pagkahi sigām. Bay sigām soho'na amahogot pangandol sigām tudju ni si Isa minsan makalabay kabinasahan, sabab nijagahan du sigām e' Tuhan, maka tinungbasan e'na la'at sasuku aminasa sigām.

Sulat si Paul Karuwana ni Saga A'a ma Da'ira TESSALONEKA

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min sehe'ku si Silas maka si
Timuti, pinasampay pi'ilu ni palhimpunan Tessaloneka, ya ka'am suku'
Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.
2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka
kasannangan atay e' Mma'ta Tuhan maka e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Pagsukulan maka Pangamu'-ngamu'

3 Saga dauranakanku angandol ma Al-Masi, wajib kami magsukul
na pa'in ni Tuhan ma sababbi sakahaba' waktu. Ya angkan kami patut
magsukul sabab aheya na kasōngan pagimanbi ni si Isa Al-Masi, maka
pasōng gom pa'in paglasabi dangan maka dangan.
4 Ya na itu sababanna angkan kami amantug ma pasalbi ni saga
kajama'ahan Tuhan. Sabab minsan kam ma deyom katiksa'an maka
kabinasahan, asandal kam maka anatas pangandolbi ma iya.
5 Saga pakaradja'an itu kamemon amuwan bainat in hukuman
Tuhan abontol, sabab kasandalanbi katiksa'an ma sabab suku' Tuhan
kam, ati minnē' kinata'uwan in ka'am tōp pinasōd ni deyom pagpar-
intahanna.
6 Abontol asal hukuman Tuhan, tiniksa' du e'na saga a'a bay aniksa'
ka'am.
7 Ka'am sasuku magkasusahan buwattina'an, binuwanan du kasala-
matan ma sinosōng, beya' isab kami. Nihinang itu e' Tuhan bang
panyata' Panghū' Isa pi'itu min deyom sulga' magbeya' maka saga
mala'ikatna akawasa.
8 Asahaya kapi'ituna sali' sapantun api asuleyab. Amat'nna' iya
hukuman ma sasuku mbal magmatāw ma Tuhan, maka ma sasuku
isab mbal ameya' ma lapal ahāp pasal Panghū' Isa.
9 Ya pangahukum Tuhan ma saga a'a inān mulka' halam aniya'
katobtobanna. Binutawanan sigām min Panghū'tam maka min
kawasana asahaya,

10 ma llaw pagbīng si Isa Al-Masi pi'itu. Ya na ina'an waktu
pangamahaldika' iya e' a'a suku'na, waktu pamaheya ma iya e' saga
a'a magpangandol kamemon. Talapay isab ka'am ilu ma waktu sinōng
inān, sabab tapagkahagadbi saksi' kami pasal si Isa.
11 Angkanna kami angamu'-ngamu' na pa'in ni Tuhan ma sababbi.
Ya pangamu' kami, bang pa'in kam tubus ma kaul maka pi'il pagka
kam bay tapene' e' Tuhan. Ya pangamu' kami isab, bang pa'in kam
tinabangan min kawasana bo' tatalusbi kamemon niyatbi ma sabab si
Isa ya pangandolanbi.
12 Angkan kami angamu'-ngamu' buwattitu supaya pinaheya ōn si
Isa Panghū'tam ma sababbi. Maka pinaheya du isab kam e'na, ma
sabab tatabangan min Tuhantam sampay min Panghū' Isa Al-Masi.

2

Banta Tuhan

1 Na, in pasal kapi'itu Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka pasal
pagtimuktam maina'an maka iya, ya na itu pangamu' kami ma ka'am
saga dauranakanku.
2 Da'a kam magtūy asasaw atawa asusa bang aniya' a'a magbau'-
bau' in llaw pagbīng Panghū' Isa ni dunya ta'abut na. Da'a beya'unbi
minsan kami ya tinugpang bay amabeya' lapal atawa sulat atawa
bissala bay patulun min Tuhan.
3 Da'a kam ameya' nilingu e' sai-sai minsan buwattingga pamissala
sigām. Sabab ya llaw Panghū' inān mbal gi' magtūy at'kka, sabab in
kaheka'an manusiya' ma dunya itu subay anagga' dahū ma Tuhan.
Maka aniya' dakayu' a'a mamarahi la'atna subay patuwa' dahū bo'
yampa at'kka llaw ina'an-i. Nalka' ya pamakadal ma a'a inān.
4 Kinuntarahan e'na ai-ai kamemon ya pagtuhanan e' manusiya',
maka kamemon ya sinumba e' sigām. Magpalanga iya di-na min
kamemon, ati pasōd iya aningkō' ma langgal pangarapan Tuhan
magnahu'-nahu' in iya Tuhan.
5 Halam bahā' taentombi? Bay na itu pangahakaku ma ka'am waktu
lagi' bay kamailuku.
6 Kata'uwanbi du bang ai ya angagpang a'a mamarahi ala'at e', ya
angkan mbal magtūy paniya' bay yukku-i. Subay ta'abut waktu bay
panganggantа' iya bo' yampa iya palahil.
7 Ma buwattina'an magkahinangan asal a'a mamarahi la'atna inān,
sagō' ma deyom sipuk. Mbal gi' tino'ongan hinangna sat'ggol masi
maitu ya manghahawid.
8 Subay nila'anan manghahawid inān bo' yampa palahil a'a mama-
rahi la'atna itu. Sagō' atubag du iya e' Panghū' Isa ma waktu kabalikna
pi'itu. Amatay iya e' napas Panghū', magmula iya katūyan ma sabab
sahaya Panghū'.
9 Jari paglahil a'a itu, aniya' kawasana min nakura' saitan ya angkan
iya makahinang kaginisan hinang kawasahan maka saga paltanda'an
maka saga hinang makainu-inu, sagō' ngga'i ka b'nnal.
10 Ginuna e'na kala'atan indaginis pamarupangna saga a'a anudju
nalka'. Ya angkan sigām anudju nalka' sabab mbal sigām bilahi
ma pandu' kasab'nnalan. Halam tataima' e' sigām bo' supaya sigām
lappasan min hukuman dusa.

11 Pagka buwattē', pinat'kkahan sigām e' Tuhan akkal-pikilan
abengkok, ya po'on sigām magkahagad ma kaputingan.
12 Angkan pinat'kkahan hukuman sasuku mbal magkahagad ma
pandu' kasab'nnalan saguwā' kinōgan gom pa'in maghinang kala'atan.

Pamatotog Pangandoltam

13 Sagō' wajib kami magsukul ni Tuhan sakahaba' waktu ma sabab
ka'am, saga dauranakan kinalasahan e' Panghū'tam. Sabab bay kam
tapene' asal e' Tuhan min awal tagna' lagi', supaya kam lappasan
ma sabab hinang Rū Tuhan amasussi deyom ataybi, maka ma sabab
pagkahagadbi ma pandu' kasab'nnalan pasal si Isa Al-Masi.
14 Ya na ko' he' po'onna angkan kam tapene' e' Tuhan, pagka takalebi
lapal ahāp ya bay pagnasihat kami ma ka'am. Tapene' kam e'na supaya
kam pinahampitan sanglit maka sahaya Panghū'tam si Isa Al-Masi.
15 Angkanna, saga dauranakanku, patotogunbi pangandolbi. Bog-
boginbi to'ongan saga pandu' bay takalebi min bowa' kami, sampay
saga pandu' ma deyom sulat bay pabeya'an kami ni ka'am.
16 Kinalasahan kitam e' Mma'tam Tuhan, maka tinabang kitam
e'na, angkan pamuwanna na ma kitam katotogan atay anatas ni
kasaumulan. Pamuwanna isab pangasa mbal magkapinda. Mura-
murahan, bang pa'in Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi
17 amahogot ataybi maka amakosog ka'am supaya ahāp sadja
hinangbi maka bissalabi.

3

Si Paul Mikisambahayang

1 Na, saga dauranakanku, ya itu llingku katapusan. Amu'-
amu'inbi kami tabang ni Tuhan, bang pa'in al'kkas palatag lapal pasal
Panghū'tam, bang pa'in nihulmat isab lapal itu e' saga a'a makakale,
buwat bay kapangahulmatbi.
2 Angamu'-ngamu' kam isab bang pa'in kami pinuwas e' Tuhan min
a'a jahulaka', sabab ngga'i ka a'a kamemon ya magkahagad ma lapal
ahāp.
3 Daipara kapangandolan to'ongan Panghū'tam. Pinahogot e'na
imanbi, nihampanan isab kam bo' mbal ni'inay e' nakura' saitan.
4 Angandol kami ma ka'am ma sabab Panghū'tam, ati kata'uwan
kami in ka'am tantu ameya' ma bay panoho'an kami, maka hinangbi
na pa'in.
5 Mura-murahan, bang pa'in kam niulinan e' Panghū' bo' pasōng
ta'ubi pasal lasa Tuhan ma ka'am, maka pasal kasandal Al-Masi.

Pagbanda' Pasal Kalisu'

6 Manjari, saga dauranakanku, pagka aniya' kapatut kami min
Panghū'tam si Isa Al-Masi, soho'ta kam paokat min pagkahibi be-
beya'an si Isa kasehe', ya lisu'an magusaha, maka mbal ameya' ma
bay pamandu' kami ma ka'am.
7 Sabab kata'uwanbi asal in kami subay panunuranbi. Halam kami
bay lisu'an maghinang waktu gi' kamailu kami ma ka'am.
8 Halam kami bay mikibalanja', sagō' bayaran kami ai-ai bay
pagnapaka kami. Gom pa'in kami maghulas-sangsā' llaw maka

sangom bo' supaya aniya' kalluman kami. Jari mbal kam kabuhatan amalanja'.
9 Patut asal bang kami mikibalanja' ni ka'am, sagō' amalanja'an kami di-kami bo' aniya' kapamintānganbi.
10 Sabab minsan ma waktu kamailu kami, aniya' bay pamandu' kami ma ka'am, yuk-i, "Bang a'a mbal bilahi maghinang, subay iya mbal pakanbi."
11 Ya angkan itu binissala, sabab makakale kami aniya' ilu ma ka'am saga a'a lisu'an magusaha maka kabiyaksahan sigām palamud ma palkala' ngga'i ka suku' sigām.
12 Ya panoho'an kami maka pamituwa kami ma sigām min kapatut Panghū'tam si Isa Al-Masi, subay sigām pahantap magusaha.
13 Sagō' ka'am, saga dauranakanku, da'a kam sinumu maghinang ahāp.
14 Bang aniya' ganta' mailu agagga ameya' ma panoho'an kami ya ma deyom sulat itu, gindaninbi a'a inān ati da'a kam magbeya' maka iya bo' supaya iya aiya'.
15 Da'a pa'in iya itungunbi sali' bantabi, sagō' banda'anbi iya sali' dakayu' danakanbi.

Pamissala Katapusan

16 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan e' Panghū'tam, ya po'onan kasannangan, sakahaba' waktu minsan ai makani-ka'am. Mura-murahan isab, bang pa'in iya pagapi' ma ka'am kamemon.
17 Na, aku baranku ya anulat katapusan sulat itu, tanda' in aku si Paul ya amabeya'. Buwattitu asal kabiyaksahanku ma sulatku kamemon.
18 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan aheya e' Panghū' Isa Al-Masi. *Wassalam*

1 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Si Timuti ya pinabeya'an sulat itu e' si Paul, dakayu' l'lla abata' bay min Listara, da'ira mahē' ma Asiya Diki'. Ina' si Timuti itu bangsa Yahudi, niōnan si Yunis. Mma'na bangsa Girīk.

Ma l'ngngan si Paul karuwana magnasihat pehē' ni kalahat-lahatan, bay iya pabalik ni da'ira Listara ati binowa e'na si Timuti panehe'. Kasulutan si Paul ma addat-tabi'atna, angkan iya tahinang sali' anakna. At'ggol pameya' si Timuti ma si Paul, maka aheka isab bay ta'anadna min iya. Jari aniya' waktu panehe' si Paul ma si Timuti pabba ma Epesos angahatul ma saga Almasihin mahē', sampay ma saga kauman ma jadjahan e'.

Pagt'kka si Paul ni Makidunya, pinabeya' e'na sulat itu ni si Timuti pamat'ttog atayna, supaya iya atukid amandu' pandu' b'nnal bay min si Isa Al-Masi. Sinō' e'na nilāng ma si Timuti saga guru magpandu' ngga'i ka b'nnal. Sinō' iya amene' saga a'a ahāp, pinat'nna' magnakura'an saga jama'a si Isa. Pinituwahan isab si Timuti subay ahalli' ma ai-ai hinangna, maka mbal subay aloman magpandu' ma kasehe'anna, minsan iya abata' lagi'.

Sulat si Paul Kaissana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi ma sabab panoho'an Tuhantam Manglalappas, maka ma sabab si Isa Al-Masi ya pangaholatantam.

2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti, ya ōnanku anakku lahasiya' ma sabab pangandolnu ma si Isa.

Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi. Bang pa'in ka kina'ase'an sampay binuwanan kasannangan deyom atay.

Pasal Saga Guru Magpandu' Kaputingan

3 Na, Timuti, balikanku lagi' bay panoho'anku ma ka'a, songku pa'in atulak ni lahat Makidunya. Kabaya'anku subay ka pat'ddas mailu ma Epesos bo' supaya talāngnu saga a'a mailu, ya amandu' saga pandu' ngga'i ka b'nnal.

4 Soho'un sigām pahali magsuli-suli pasal kissa hinangan manusiya' maka saga salsila panugsugan ka'mbo'-mbo'an sigām, sabab hal paglugatan. Mbal amowa ni maksud Tuhan, ya pamata'una ma saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi.

5 Ya mohotku angkan buwattitu pamituwaku, subay ajatu lasabi luwas min atay pote', maka min pikilan alanu' maka min iman sab'nnal-b'nnal.

6 Sagō' aniya' a'a bay pasiha' min pandu'ku. Ya taturul e' sigām saga suli-suli halam aniya' pūsna.

7 Bilahi sigām niōnan guru pagguruhan sara' Tuhan, sagō' mbal tahati e' sigām bang ai pamandu' sigām maka ai pangalogos sigām ma saga a'a.

8 Kata'uwanta in sara' bay tasulat e' si Musa ahāp asal, bang pa'in
apatut e'ta angangguna iya.
9 Kata'uwantam isab ngga'i ka a'a adil ya pinat'nna'an sara' itu,
sagō' a'a magpangalanggal sara' maka a'a agagga pinandu'an, a'a mbal
angisbat Tuhan, maka a'a baldusa. Ya pinat'nna'an sara' isab saga a'a
asabul maka a'a halam aniya' kannal sigām tudju ni Tuhan, beya' isab
saga a'a amono' matto'a sigām atawa pagkahi sigām manusiya'.
10 Pinat'nna'an isab sara' saga a'a angaliyu-lakad, maka a'a maghi-
nang kasabulan, maka a'a anaggaw pagkahi sigām pagpilak, a'a
magputing, a'a anaksi' ya ngga'i ka b'nnal. Taluwa' sara' isab ba'anan
kahinangan ai-ai ya mbal magtaluwa' maka pandu' b'nnal.
11 Pandu' b'nnal itu magtaluwa' maka lapal ahāp ya pangandol ma
aku e' Tuhan asahaya, ya wajib pinagmahaldika'an.

Ase' maka Lasa Tuhan ya Pagsukulan si Paul

12 Magsukul aku ni si Isa Al-Masi Panghū'tam, ya amuwanan aku
kosog bo' supaya aku makahinang hinangku. Magsukul aku ni
iya sabab tabistana aku patut pangandolan, ati kawakilan aku e'na
maghinang ma iya.
13 Kawakilan aku e'na minsan iya bay pah'llinganku pangkal ma
tahun palabay, minsan bay tala'atku saga a'ana maka abisa bay
pangala'ugku ma sigām. Daipara kina'ase'an aku e'na sabab ma waktu
he' halam gi' aniya' bay pangandolku ma iya, angkan aku a'awam in
bay kahinanganku inān ala'at.
14 Pinalabi e' Panghū'tam lasana maka ase'na ma aku, maka
tinabang aku e'na bo' pasōng pangandolku. Tinabang isab aku
angalasa pagkahiku. Suku'tam asal kahāpan ina'an-i bang kitam
parakayu' ni si Isa Al-Masi.

15 B'nnal kabtangan itu, subay tinaima' to'ongan, ya yuk-i, “In si Isa
Al-Masi bay pi'itu ni dunya bo' supaya puwasanna saga a'a dusahan
min hukuman dusa.” Bang takdil ni a'a dusahan, halam aniya' paliyu
min aku.
16 Sagō' minsan buwattē' paldusahanku, bay aku kina'ase'an
to'ongan e' Tuhan ati niampun aku e'na. Pina'nda'an e' si Isa katuyu'na
ma saga a'a dusahan, angkan aku bay imananna to'ongan minsan aku
dusahan labi min kamemon. Manjari aku itu sali' suntu'an ma saga
a'a magkahagad ma iya ma llaw sinōng sampay binuwanan kallum
kakkal ni kasaumulan.
17 Magmahaldika' kitam ma Tuhan dakayu'-kayu', ya Sultan ni
kasaumulan. Mbal iya magkamatay, mbal iya ta'nda' e' manusiya'.
Wajib iya pinudji salama-lama. Amin.

18 Timuti, anakta ka. Pangandolku na ma ka'a panoho'an itu, ya
magtaluwa' asal maka palman Tuhan, ya bay binowahan ka'a e' saga
a'a magbobowa palman. Isbatun to'ongan kabtangan palman itu bo'
ahāp e'nu angatu ma ai-ai ala'at.
19 Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi. Paisbat ka bo' halam
aniya' dusa tahinangnu ya makasasaw pikilannu. Sabab aniya' saga a'a
mbal ameya' ma pikilan alanu', ya angkan magka'at pangandol sigām
ma Tuhan.

20 Buwattē' si Himinus maka si Iskandar maka kasehe'an lagi'. Bay
na sigām tukbalanku ni pang'ntanan nakura' saitan supaya sigām
amintāng ati bo' pahali amah'lling pangkal ni Tuhan.

2

Pasal Pangarap ni Tuhan

1 Ya itu saga pamituwaku: in kitam bebeya'an si Isa subay anabbut
Tuhan, subay angamu' tabang ni iya maka magsarang-sukul. Subay
kitam angamu'-ngamu' ma pasal a'a kamemon,
2 ma pasal saga sultan maka a'a kamemon taga-kapatut magparinta
bo' supaya asannang maka ahantap paglahattam, samantala' kitam
magmatāw ma Tuhan min addat-tabi'at asaltun.
3 Landu' ahāp bang buwattē' bowahantam, makasulut atay Tuhan
ya Manglalappas.
4 Ya kabaya'an Tuhan itu, in manusiya' kamemon subay lappasan
min hukuman dusa maka subay ata'uwan pandu' kasab'nnalan.
5 Sabab dakayu' du Tuhan, maka dakayu' du isab magpa'llot ma
Tuhan maka manusiya' amapagkahāp sigām, ya na si Isa Al-Masi
pagkahita manusiya'.
6 Bay paglilla'na kallumna pangal'kkat bangsa manusiya' min pal-
dusahan sigām. Manjari, pagka amatay si Isa ma waktu bay asal
panganggantа' e' Tuhan, minnē' tatuman bang ai ya kabaya'an Tuhan
ma manusiya'.
7 Ya na itu sababna angkan aku kawakilan e' Tuhan, sinō' amandu'
ma saga a'a ngga'i ka bangsa Yahudi, supaya sigām nasihatanku pasal
pangandol ma si Isa Al-Masi maka pasal pandu' kasab'nnalan. B'nnal
sadja ya pah'llingku itu, mbal aku magputing!
8 Maingga-maingga aniya' saga jama'a si Isa magtipun, ya
kabaya'anku in kal'llahan subay angamu'-ngamu' ni Tuhan magatay
pote', hinabu sigām anangga ma halam aniya' ka'astol atawa paglugat
sigām ni sai-sai.
9 Kabaya'anku isab subay ahantap bowahan saga d'nda bang takdil
ni pan'mmek. Ya kalingkat sigām subay aganta'. Bu'un sigām subay
nihatul sagō' da'a sakit pina'alti. Subay sigām da'a magbulawan atawa
magmussa' atawa mags'mmek ahalga'.
10 Ya makalingkat sigām saga kahinangan ahāp. Tōp asal itu ma saga
d'nda ya magpina'in in sigām magtata'at ma Tuhan.
11 Saga d'nda isab subay akale sadja bang ninasihatan, maka subay
angaku pinandu'an.
12 Mbal tugutanku saga d'nda magnasihat atawa magmanda ma l'lla.
In d'nda subay hal akale bang ma palhimpunanbi.
13 Sabab si Mbo' Adam bay pinapanjari dahū e' Tuhan bo' yampa si
Sitti Hawa.
14 Maka ngga'i ka si Adam ya bay ka'akkalan e' nakura' saitan. D'nda
ya bay ka'akkalan, maka d'nda ya bay angalanggal sara' Tuhan.
15 Malaingkan lappasan du saga d'nda ma paganak bang pa'in
tinuyu'an e' sigām pangandol ma Tuhan, maka lasa sigām ma a'a, maka
kasussi pangatayan sigām. Addat-tabi'at sigām isab subay ahantap na
pa'in.

3

Pagmakōkan ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

1 B'nnal kabtangan itu, ya yuk-i, “Bang a'a angangut pinat'nna'
magmakōk ma saga jama'a si Isa, ahāp pangangutna.”
2 Subay halam aniya' la'at atawa sā' panā'an a'a magmakōk. Subay
dakayu' du h'ndana, subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, subay ahāp
pikilanna maka ahāp addatna. Bang aniya' pehē' ni luma'na subay
pa'iddana to'ongan. Subay iya apanday isab amandu' ma saga sehe'na.
3 Subay iya ngga'i ka a'a maglalango. Subay iya mbal ab'ngngis sagō'
subay ahāp bowahanna ni kamemon. Subay iya mbal pangalulugat,
subay mbal napsuhan ma pilak.
4 Subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana, maka in iya baranna
subay pinagaddatan e' panganakna. Panoho'anna isab subay bineya'
e' sigām.
5 Sabab bistahunbi, bang a'a pinat'nna' nakura' bo' mbal ata'u
angahatul ma anak-h'ndana, buwattingga e'na angahatul katimukan
saga a'a suku' Tuhan?
6 Bang a'a sōd baha'u ni si Isa Al-Masi mbal iya makajari pinat'nna'
nakura' sabab mbal gi' ahogot pangandolna, gana-gana palanga atayna
ati pinat'kkahan iya hukuman, buwat bay hukuman ma nakura' saitan.
7 Sagō' ya a'a pinat'nna' pagmakōkan subay pinagaddatan asal e' saga
a'a ngga'i ka jama'a si Isa. Sababna, bang iya ganta' tasā' e' sigām, gana-
gana iya tabowa e' sasat nakura' saitan.

Magtatabang ma Palhimpunan saga Jama'a si Isa

8 Na, in pasal a'a pinat'nna' magtatabang ma katimukanbi saga
jama'a si Isa Al-Masi, subay asaltun addat-tabi'at sigām, maka subay
sigām mbal magduwa-d'lla'. Subay sigām mbal maglalango maka
subay mbal napsuhan ma sīn.
9 Subay sigām patotog magatay pote' ma pandu' kasab'nnalan ya bay
pamata'u e' Tuhan pasal si Isa Al-Masi.
10 Subay sigām sinulayan dahū, jari bang kapandogahan na in
addat sigām ahāp, makajari na sigām pinat'nna' magtatabang ma saga
nakura'.
11 Damikiyanna h'nda sigām, subay ahāp isab addat-tabi'at sigām
maka subay mbal biyaksa angalituhan suli-suli. Subay isab mbal
angandūl ma napsu sigām, maka subay kapangandolan ma ai-ai
indaginis.
12 Saga a'a pinat'nna' magtatabang itu subay dakayu' du h'ndana
maka subay ahāp e'na angahatul anak-h'ndana maka sasuku ma
okomanna.
13 Jari bang ahāp e' saga a'a magtatabang itu maghinang kahinangan
sigām, pinaheya du ōn sigām, ati makatawakkal sigām amissala ma
pasal pangandol ni si Isa Al-Masi.

Pasal Bay Pamata'u e' Tuhan

14 Na, Timuti, buwattitu panulatku ma ka'a sabab angasa aku pasa'ut
pi'ilu.
15 Sagō' bang aku tinaggahan, kata'uwannu du min sulat itu bang
buwattingga bowahan saga a'a ma deyom okoman Tuhan, hatina
ma palhimpunanbi saga a'a suku' Tuhan ya kakkal salama-lama. In

palhimpunan ilu ibarat papagan maka hāg ya pasangdolan pandu'
kasab'nnalan itu.
16 Halam aniya' kalu-kaluna, alalom sidda pandu' agamatam, pandu'
pasal si Isa Al-Masi ya bay halam kinata'uwan, sagō' pinata'u na e'
Tuhan.
Bay iya palahil pi'itu magpabaran manusiya',
sinaksi'an iya e' Rū Sussi in iya a'adil.
Ta'nda' iya e' ba'anan mala'ikat.
Pinagnasihat iya ni palbangsahan kamemon,
pinagkahagad iya e' saga a'a ma kaluha'an dunya.
Tabowa iya pa'angkat ni kasahaya'an sulga'.

4

1 Pasti' asal pamissala Rū Tuhan ma pasal waktu sinōng. Yukna
aheka a'a ang'bba min pamogbog sigām ma pandu' kasab'nnalan bo'
angisbat ma saitan putingan, maka ameya' isab ma pandu' bay minnē'.
2 Saga pandu' itu pinalatun e' saga a'a pangangakkal, ya mbal ata'u
magsusun sabab abengkok itikad sigām.
3 Bang ma pandu' saga a'a itu, dusahan kono' sasuku magh'nda atawa
magh'lla, maka aniya' kono' pagkakan mbal manjari kinakan. Asā'
to'ongan pandu' buwattē' sabab in pagkakan itu bay pinapanjari e'
Tuhan, angkan patut nihalal maka pinagsukulan e' sasuku magkaha-
gad maka makata'u pandu' b'nnal.
4 Ahāp asal kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, angkan subay
taima'ta sadja bang pa'in amu'anta pagsukulan ni iya.
5 Halal kinakanta kamemon ma sabab lapal Tuhan maka ma sabab
pagsukulta isab.

Sosoho'an si Isa Al-Masi Ahāp

6 Na, Timuti, bang pamandu'nu saga pituwaku itu ni saga dau-
ranakanta angandol ma si Isa Al-Masi, ahāp hinangnu. Akosog isab
imannu ma sabab lapal agamatam ya pamalutannu, maka ma sabab
pandu' kasab'nnalan ya pameya'annu.
7 Sagō' da'a ka angikut ma saga kissa-kissa nsa'-bidda', ya halam
aniya' kapūsanna. Patanamun akkal-pikilannu bo' taptap ahāp
pameya'nu ma kabaya'an Tuhan.
8 Bang baranta ya pakosogta, aniya' du kagunahanna minsan mbal
aheya. Sagō' bang pakosogta pangandolta tudju ni Tuhan supaya
tabeya'ta kabaya'anna, aheya to'ongan kagunahanna. Sabab minnē'
kita tabowa ni kahāpan, ngga'i ka hal ma dunya ītu, sampay isab ma
dunya dakayu'.
9 B'nnal kabtangan itu, wajib ni'isbat kamemon.
10 Ya angkan kitam magsangsā' na pa'in maka magtuyu' na pa'in
magnasihat, sabab pangasahantam Tuhan kakkal salama-lama. In iya
isab angalappas ma manusiya' kamemon min hukuman dusa, labi-
luba'na saga a'a magkahagad ma iya.
11 Manjari, Timuti, pandu'in pahāp maka soho'un bineya' saga
panoho'an itu.
12 Da'a ka aiya' amandu' minsan aniya' amareyo'-deyo' ka'a ma sabab
abata' lagi' ka. Sagō' subay ahāp bowahannu kamemon bo' ka manjari
panunuran e' saga a'a angandol mailu ma si Isa Al-Masi. Subay ahāp

kaul-pi'ilnu, subay alasa ma pagkahinu, subay akosog pangandolnu ma
Tuhan, maka subay halam aniya' la'at ma deyom pikilannu.
13 Sat'ggolku mbal gi' makapi'ilu, patuyu' ka amassa min Kitab saka-
haba' waktu kapagtipunbi saga jama'a si Isa. Patuyu' ka anganasihat
maka amandu'an sigām.
14 Da'a haman-hamanun kapandayannu, ya bay min Rū Sussi.
Kapandayan itu bay pamuwan ka'a ma waktu palabay, pagka aniya'
lapal min Tuhan bay binissala ma pasalnu, maka ka'a bay pinat'nna'an
tangan e' saga pagmatto'ahan.
15 Hinangun kamemon ya pamahinang ka'a ma deyom sulat
itu. Patukid ka to'ongan, bo' supaya ta'nda' e' a'a kamemon ahāp
kasōngannu.
16 Kamaya'-maya' ka ma barannu sampay ma pamandu'nu. Hi-
nangun na pa'in ai-ai panoho'anku itu ma ka'a. Sabab bang itu
pagtuyu'annu, ngga'i ka hal ka'a ya lappasan min hukuman dusa, sagō'
sasuku akale ma lapalnu.

5

Pagmatto'ahan, Balu D'nda, maka Ata

1 Da'a ka amah'llingan l'lla aumul gi' min ka'a. Bang saupama aniya'
pamandu'nu ma iya, palunukun bissalanu buwat e'nu amissala ni
mma'nu lissi. Saga l'lla abata' lagi', bistahun sali' danakannu.
2 Saga d'nda aumul min ka'a, pagaddatin buwat ka-e'nu ma ina'nu
lissi. Saga d'nda abata' lagi', pagaddatin sigām buwat danakannu isab,
ma halam aniya' pikilannu saddī tudju ni sigām.
3 Na, in pasal saga d'nda abalu angandol ma si Isa Al-Masi, ya halam
taga-kampung amatuntul sigām, pagaddatin sigām.
4 Sagō' bang balu d'nda aniya' anakna atawa mpuna, anak-mpuna
he' subay magka'inagonan kamatto'ahan sigām. Bainat ko' inān in
sigām magta'at sab'nnal-b'nnal ni Tuhan, ati katungbasan e' sigām bay
kamale'an matto'a sigām atawa mbo' sigām angipat sigām tagna'. Jari
bang buwattē' hinang sigām, kasulutan Tuhan.
5 Saguwā' bang balu d'nda karangan-danganan, halam to'ongan
aniya' angupiksa' iya, Tuhan sadja ya kaholatanna. Angamu'-ngamu'
na pa'in iya ni Tuhan, mikitabang isab ma iya llaw-sangom.
6 Sagō' bang aniya' balu d'nda hal angandūlan napsu baranna,
sapantun iya a'a amatay minsan masi gi' allum baranna.
7 Pasampayun pamandu'ku itu ni saga bebeya'an si Isa mailu, supaya
halam aniya' pagsababan panā'an a'a ma sigām.
8 Sagō' bang aniya' a'a mailu mbal bilahi amahilala' lahasiya'na, ya
lagi'na bang mbal amahilala' a'a ma okomanna, a'a inān ang'bba na
min pandu' ya pagkahagarantam, maka akalap gi' dusana min a'a mbal
angandol ma Tuhan.
9 Na, bang takdil ni pagsusulatan balu d'nda, ya patut nilapay bang
d'nda ta'abut nnompū' tahun umulna, maka balu halam bay magh'lla
ni saddī.
10 Ya patut nilapay, bang balu abantug ma sabab hinangna ahāp,
buwat pami'atna ma panganakna, pamahilala'na ma saga a'a makani-
luma'na, maka areyo' pangatayanna angayuput saga pagkahina suku'
Tuhan. Subay d'nda anabang saga a'a taluwa' kasusahan, maka atuyu'

isab angahinang kahāpan indaginis. Ya na ina'an ginis balu ya taluwa'
sinulat.
11 Sagō' bang balu d'nda abata' gi', da'a sigām lapayun ma deyom
pagsulatan ilu, sabab aluhay apinda pikilan sigām. Bang sigām
t'kkahan baya' magh'lla, ang'bba du sigām min paghinang sigām ma
Al-Masi.
12 Jari makarusa sigām pagka mbal na taisbat bay janji' sigām ni
Tuhan tagna' kabalu sigām.
13 Gana-gana sigām angalisu' maghinang, ati pabiyaksa sigām
angalatag kaluma'an. Maka ngga'i ka isab hal e'-i, sabab tagihan
sigām maglituhan suli-suli ma pasal a'a kasehe'an. Palamud sigām ma
palkala' ngga'i ka suku' sigām, maka pinagsuli-suli na pa'in e' sigām
ya mbal wajib binissala.
14 Bang ma aku, ahāp lagi' bang saga balu masi gi' abata' magh'lla
pabīng maka maganak maka angahatul deyom luma' sigām. Manjari
halam aniya' la'at tabissala e' saga bantatam ma pasalan kitam
magpangandol ma si Isa Al-Masi.
15 Angkan buwattitu pamandu'ku, sabab aniya' saga balu pataikut
na min Tuhan bo' ameya' ma nakura' saitan.
16 Sagō' bang d'nda bebeya'an si Isa taga-lahasiya' balu d'nda, ya
d'nda inān subay angupiksa' iya. Mbal manjari pinaupiksa' e'na ma
saga Almasihin kasehe'. Sarang ma sigām amahilala' saga d'nda balu
ya halam to'ongan aniya' magka'inagonan sigām.

17 Na, in pasal saga matto'a ya ahāp pamatuntul sigām ma ka'am
jama'a si Isa Al-Masi ilu, patut tungbas sigām nilipat duwa. Labi-labi gi'
isab bang matto'a amuspusan kosogna magnasihat maka magpandu'.
18 Sabab tasulat asal ma deyom Kitab, ya yuk-i, “Da'a sampongunbi
bowa' sapi' pasalta' anganggisa' pai.” Maka aniya' isab ayat Kitab
dakayu', ya yuk-i, “Bang a'a sinō' maghinang, patut iya tinambahan.”
19 Bang saupama aniya' anuntutan dakayu' matto'abi, da'a magtūy
asipunbi tuntut e'. Subay aniya' duwangan atawa t'llungan ya
makasaksi' ma dusana.
20 Bang aniya' ganta' makarusa, bi'atunbi a'a inān ma pang'nda' saga
bebeya'an si Isa kamemon, bo' supaya amintāng a'a kasehe'an maka
tināw isab anunuran a'a bay makarusa he'.

21 Timuti, saksi'ku Tuhan maka si Isa Al-Masi maka saga mala'ikat
asussi, soho'ta ka to'ongan angisbat ai-ai ya panoho'anku ka'a ma
deyom sulat itu. Da'a ka amapagbidda' ma a'a minsan sai. Ai-ai
hinangnu da'a ka angandapitan dangan ma saukat kalasahannu.
22 Da'a ka magdai'-dai' amene' a'a nihinang pagmakōkan ma palhim-
punanbi. Tandingun dahū bo' kinata'uwan addat-tabi'atna. Da'a ka
palamud ma dusa a'a kasehe'an. Pahalli' ka ma barannu bo' asaltun
kaul-pi'ilnu.

23 Da'a hal bohe' ya inumnu, sagō' anginum ka isab dangkuri' binu-
anggul panambal b'ttongnu, sabab maumu ka magsaki-saki.

24 Aniya' saga a'a ta'nda'an di-na paldusahan sigām, maka
kata'uwanta in sigām taga-dusa angkan sigām tantu nihukum ma
sinosōng. Aniya' isab saga a'a kasehe'an mbal magtūy ta'nda' dusa
sigām. Subay waktu sinōng bo' yampa kinata'uwan.

25 Damikiyanna isab aniya' saga hinang atampal magtūy kahāpna,
maka aniya' isab saga hinang mbal magtūy kinata'uwan. Sagō' minsan
buwattē', mbal katapukan, kinata'uwan du ma sinosōng.

6

1 Sasuku banyaga' magpangandol ma si Isa subay magaddat to'ongan
ma saga a'a ya tag-dapu sigām, bo' supaya halam aniya' makapah'lling
la'at ma Tuhan, atawa makasoway pandu' ya pameya'antam.
2 Bang banyaga' pinagdapuhan e' pagkahi bebeya'an si Isa, subay
mbal kinulangan pagaddatna ma saukat magdanakan sigām ma
deyoman Al-Masi. Ahāp lagi' bang banyaga' inān amahāp hinangna,
ma sabab a'a paghinanganna he' pagkahina bebeya'an si Isa, a'a isab
asal kalasahanna. Ya itu subay pamandu'nu ma kasehe'annu ilu:
soho'un sigām ameya' to'ongan.

Pasal Karaya B'nnal

3 Bang aniya' mailu magpandu', bo' saddī pamandu'na min pandu'
kasab'nnalan bay min Panghū'tam si Isa Al-Masi, maka bang saddī isab
min pandu' ya amowa kitam maghinang kabaya'an Tuhan,
4 na, hal magmalangkahi a'a inān maka halam aniya' kata'uwanna.
Ya sadja kabaya'anna subay magpayod maka magsu'al pasal saga
kabtangan. Ya kamaujuranna aniya' maglindi-lindihan, aniya' mag-
panganjawab, aniya' maghimumungan ala'at, aniya' magtuna' nsa'-
bidda'.
5 Jari magsagga' na pa'in saga a'a itu. Asagut deyom pikilan sigām,
maka mbal na tasilang e' sigām pandu' kasab'nnalan. Ma pangannal
sigām, bang sigām magagama magdaya du sigām.
6 B'nnal isab, aheya untungta bang kita magsukul sadja ma ai-ai
panganggantа' kita.
7 Kita itu ma waktu kalahilta, aniya' bahā' bay bowata ni deyom
dunya itu? Halam aniya'. Damikiyanna bang kita amatay, halam aniya'
tabowata pehē'.
8 Angkanna kita subay mbal anawad. Bang pa'in aniya' napakata
maka pan'mmekta, sarang na ko' he'.
9 Sagō' saga a'a bilahi magkarayahan, aluhay tabowa sinasat mag-
dusa. Tajallat sigām e' ba'anan napsu ma karupangan indaginis ya
amaka'at sigām, ati ya kamattihanna magmula du sigām ma dunya
ītu sampay ma dunya dakayu'.
10 Sabab napsuta ma alta' ya po'onan la'at kaginisan kamemon ya
nihinang e' manusiya'. Aniya' isab saga a'a napsuhan ma alta', ati
minnē' sigām ang'bbahan pangandol sigām ma si Isa Al-Masi. Ya
kamaujuranna ahansul pangatayan sigām e' ba'anan kasusahan ya
pat'kka ni sigām.

Pamituwa ma si Timuti Sadja

11 Saguwā' ka'a, Timuti, a'a tapene' e' Tuhan, patala ka min kala'atan
inān kamemon. Tukirin kaul-pi'il abontol maka pangisbat ni Tuhan,
maka pangandol ma Al-Masi, maka lasa ma pagkahinu. Pahantapun
bowahannu minsan ma sai, maka imanin ai-ai tum'kka ni ka'a.
12 Puspusin kosognu ameya' ma Al-Masi, maka angutun kallum
kakkal ya anatas ni kasaumulan, sabab ya na ilu po'onanna ya angkan

ka'a-i niabbit e' Tuhan. Entomun bay kapagsab'nnalnu ma alopan saga
saksi' aheka, hatina in ka'a angandol to'ongan ma si Isa Al-Masi.
13 Aniya' itu pamituwaku ma ka'a ma pang'nda' Tuhan, ya amuwan
napas ma binangsa kamemon, maka ma pang'nda' si Isa Al-Masi, ya
bay atawakkal magpasab'nnal ma alopan gubnul Puntus Pilatu pasal
pangandol ma Tuhan. Buwattitu pamituwaku:
14 hinangun kamemon ya pamahinang ka'a e' Tuhan, ma halam
aniya' sā'na atawa la'atna panā'an iya. Hinangun to'ongan sampay
ta'abut waktu kabalik Panghū' Isa Al-Masi pi'itu ni dunya.
15 Bang ta'abut na waktuna, pinapi'itu du iya pabalik e' Tuhan, ya
jukup asal barakatna, maka tunggal isab magbaya' ma kamemon.
Sultan asal iya ma kasultan-sultanan kamemon, Panghū' isab ma
kapanghū'-panghū'an kamemon.
16 Hal iya mbal magkamatay. Pa'ataganna asal deyom sahaya ya
mbal tasekot e' manusiya'. Halam aniya' bay maka'nda' iya ma waktu
palabay, maka halam du aniya' maka'nda' iya ma sinōng. Wajib iya
mahaldika'tam, maka ma iya asal barakat sampay ni kasaumulan.
Amin.
17 Na, in pasal saga a'a mailu taga-karaya, soho'un sigām da'a
magmalangkahi ma sabab karaya sigām ma deyom dunya itu. Subay
sigām mbal angandol ma pangalta' sigām sabab mbal du kakkal. Subay
Tuhan ya pasangdolan sigām, sabab magmura e'na amuwan ai-ai
makalasig pangatayantam.
18 Pandu'in isab saga a'a ilu subay maghinang kahāpan ma pagkahi
sigām. Ya karaya sigām subay kahinangan ahāp. Subay sigām hilas
amuwan ma sasuku taluwa' kasusahan.
19 Bang itu nihinang e' sigām, sali' aniya' alta' tatau' e' sigām ma
deyom sulga' panantuhan sigām ma waktu sinōng. Jari makasambut
du sigām kallum b'nnal, hatina kallum kakkal.
20 Na, Timuti, amay-amay, tau'un pahogot saga pandu' bay pangandol
ma ka'a. Tangkisin bissala ya mbal makasulut atay Tuhan, maka
saga pagpayod halam aniya' gunana. Niōnan ko' itu pangita'u e' a'a
kasehe'an, sagō' ngga'i ka.
21 Sabab aniya' saga a'a magpina'in in sigām bay kaniya'an pangita'u
ina'an-i, sagō' minnē' sigām tabowa pasiha' min pandu' b'nnal ya
pam'nnalantam.
Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan
e' Tuhan. *Wassalam*

2 TIMUTI

Pahati pasal sulat itu

Ma waktu kapanulat si Paul ma sulat itu, ina'an iya ma da'ira Rōm ma deyom kalabusu. Kata'uwanna asal in iya song pinapatay ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi. Angkan anulat si Paul pabīng ni si Timuti sabab bilahi mag'nda' maka iya pabīng. Ta'nda' ma sulat itu bang buwattingga lasa si Paul ma si Timuti, ya ōnanna anakna.

Aheka pamituwa si Paul ma si Timuti ma deyom sulat itu. Sinō' iya patukid na pa'in anaksi' ma pasal si Isa, maka subay mbal takalipatna pandu' b'nnal bay pamandu' iya. Subay iya alasa ma pagkahina, subay isab aiman minsan ma deyom kabinasahan maka katiksa'an. Subay panunuranna si Paul, angkan iya pinaentoman pasal pangandol si Paul maka kasandalna maka lasana.

Sulat si Paul Karuwana ni si TIMUTI

1 Sulat itu min aku, si Paul. Kawakilan aku e' si Isa Al-Masi sabab min
kabaya'an Tuhan, sinō' magnasihat ni saga a'a pasal kallum kakkal ya
bay paljanji'an Tuhan ma sasuku parakayu' ma si Isa Al-Masi.
2 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Timuti. Sali' ka anakku kinalasahan.
Mura-murahan, bang pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasan-
nangan deyom atay e' Mma'ta Tuhan maka Panghū'ta si Isa Al-Masi.
Bang pa'in ka kina'ase'an isab.

Pamalasig si Paul ma Pangatayan si Timuti

3 Magsukul aku ni Tuhan, ya paghinanganku. Maghinang na
pa'in aku ma iya ma abontol itikadku, buwat bay paghinang ka-
matto'ahanku ma masa awal e'. Magsukul aku ni Tuhan ma sababnu,
Timuti, pagka taentomta ka ma waktu kapangarapku ni Tuhan llaw
maka sangom.
4 Bang taentomku bay panangisnu ma waktu katulakku, landu' aku
bilahi mag'nda' maka ka'a pabalik supaya aku kinōgan to'ongan.
5 Taentomku isab kapangandolnu sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi,
buwat bay pangandol mbo'nu d'nda si Loyda maka bay pangandol
ina'nu si Yunis. Tatantuku isab in ka'a taga-pangandol buwattē'.
6 Ya itu po'onna angkan ka paentomanku pasal kapandayan bay
pamuwan ka'a e' Tuhan, waktu kapat'nna'ku tanganku ma ka'a.
Pajatuhun kapandayannu ilu
7 sabab ngga'i ka tāw ya pamahōp Tuhan ma pangatayantam, sagō'
kawasa, maka lasa ma pagkahi, maka pamaggat napsu.
8 Da'a ka aiya' magsab'nnal ni a'a pasal Panghū'tam si Isa Al-Masi.
Da'a ka isab aiya' ma pasalku, pagka aku ma deyom kalabusu itu
ma sabab pameya'ku ma Al-Masi. Sagō' maglilla' sadja ka ameya'an
aku anandalan kasigpitan ma sabab lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi.
Pinakosog du ka e' Tuhan bo' kasandalannu.
9 Lappasan na kitam e'na min hukuman dusa, tapene' kitam bo'
kitam tahinang a'a suku'na. Ngga'i ka ko' itu tungbas ma sabab aniya'
bay hinangtam ahāp, sagō' ma sabab aniya' lasana maka ase'na tudju
ni kitam. Ya asal mohotna ma halam gi' tapapanjari dunya, in kitam

manusiya' asal kalasahanna maka ka'ase'anna sabab min kahinangan
si Isa Al-Masi.
10 A'awam kitam tagna' sagō' pinabukis na ma buwattina'an, sabab
makapi'itu na ni dunya si Isa Al-Masi, ya Manglalappas. Taga'os e'na
kosog kamatay ati kaniya'an kitam kallum kakkal ni kasaumulan luwas
min lapal ahāp.
11 Kawakilan aku e' Tuhan, sinō' magnasihat maka magpandu' lapal
ahāp.
12 Ya na itu sababna angkan aku katiksa'an ma deyom kalabusu
itu, sagō' mbal aku aiya' sabab kata'uwanku du bang sai ya pan-
gandolanku. Maka tatantuku isab in iya makakole' anganjagahan
kamemon bay pangandolna ma aku, sampay ta'abut llaw pabalikna
ni dunya.
13 Isbatun to'ongan saga pandu' b'nnal bay pamandu'ku ma ka'a.
Panunurin pahāp. Pahogotun pangandolnu ma si Isa Al-Masi maka
kalasahin isab pagkahinu, pagka si Isa Al-Masi ya parakayu'antam sali'-
sali'.
14 Tau'un pandu' ahāp ya bay pangandol Tuhan ma ka'a, pagka ka
tinabang e' Rū Sussi, ya pat'nna' ma deyom ataytam.
15 Kata'uwannu, Timuti, bay aku siniya-siya e' saga bebeya'an si Isa
ma lahat Asiya itu, sampay e' si Pigilus maka si Hermogen.
16 Saguwā' mura-murahan bang pa'in disi Onesepor magtai'anak
kina'ase'an e' Tuhan, sabab araran iya bay amalasig pangatayanku.
Halam iya bay aiya' anibaw aku minsan aku ma deyom kalabusu.
17 Sagō' pagt'kkana pi'itu ni da'ira Rōm, magtūy pinuspusan e'na
kosogna amiha aku sampay aku tabākna na.
18 Mura-murahan, bang pa'in iya kina'ase'an e' Tuhan ma llaw
kabalik si Isa Al-Masi pi'itu angahukum manusiya'. Kata'uwannu
du bang buwattingga bay katabang si Onesepor itu ma aku, waktu
kamahē'ku gi' ma da'ira Epesos e'.

2

1 Manjari ka'a Otō', pakosogun pangandolnu sabab min tatabangan
ya pamuwan kitam bebeya'an si Isa Al-Masi.
2 Saga pamandu'ku bay takalenu min aku ma alopan saga saksi'
aheka, subay patanggungnu ma saga a'a kapangandolan, a'a ata'u isab
amandu'an saga sehe' sigām.
3 Maglilla' ka ameya'an aku anandalan kasigpitan, supaya ka
makasali' ni sundalu ahāp ma deyoman si Isa Al-Masi.
4 Sabab bang a'a magsundalu, mbal iya palamud ma kahinangan
saga a'a ngga'i ka sundalu sabab kabaya'anna subay kasulutan
nakura'na.
5 Atawa bang a'a bilahi maglomba ma pagdaganan, mbal iya
makara'ug bang mbal beya'na aturan paglomba he'.
6 Bang a'a isab magsangsā' maghuma, subay iya parahū angā'
bahagi'na min buwa' huma he'.
7 Tali'un to'ongan saga pamaralilku itu, sabab tinabang du ka e'
Tuhan bo' tahatinu to'ongan.
8 Entomun si Isa Al-Masi, tubu' iya si Da'ud maka bay iya pinakallum
pabīng min kamatay. Ya na itu lapal ahāp pagnasihatku.

9 Angananam aku kabinasahan ma sabab pagnasihatku lapal ahāp
itu, maka itiya' aku tinahan ma deyom kalabusu buwat a'a bay
makalanggal sara'. Sagō' minsan tinahan baranku itu, mbal tatahan
lapal Tuhan.
10 Manjari maglilla' aku angananam kabinasahan ma sabab saga
a'a tapene' e' Tuhan, bo' supaya sigām parakayu' ni si Isa Al-Masi ati
pinaniya'an kasalamatan ma deyom sahaya Tuhan salama-lama.
11 B'nnal sadja saga kabtangan itu, ya yuk-i,
"Bang kita bay ameya' ma si Isa ma kamatayna,
ameya' du isab ma iya ma kallumna.
12 Bang kita anandal na pa'in ma deyom kabinasahan,
ameya' du kita ma si Isa ang'ntanan pagparinta ma sinosōng.
Bang kita amalilu in si Isa ngga'i ka pameya'anta,
pinaliluhan du kita isab e'na.
13 Bang kita mbal at'ttog angandol ma iya,
masi du iya kapangandolan sabab mbal to'ongan apinda addatna."

Sosoho'an ya Makasulut Atay Tuhan

14 Paentomin saga bebeya'an si Isa mailu pasal pamituwaku itu.
Amay-amayin to'ongan sigām ma pang'nda' Tuhan, sō'un sigām da'a
magsu'al pasal saga kabtangan. Saga pagsu'al itu mbal du makahāp,
sagō' amaka'at gom pa'in pangandol saga a'a sasuku makakale iya.
15 Puspusun kosognu amahāp ai-ai hinangnu bo' ka makasulut atay
Tuhan. Subay abontol e'nu magnasihat pasal lapal kasab'nnalan,
supaya ka mbal aiya' ma sabab hinangnu.
16 Halli'in saga pagbissala karupangan ya mbal makasulut atay
Tuhan. Bang a'a palamud ma saga pagbissala buwattē', ya kamatti-
hanna tabowa sigām magdusa ati palawak gom pa'in min Tuhan.
17 Ya pandu' saga a'a magbissala karupangan e' ibarat dugsul, palatag
na pa'in ma deyom baran sampay alapat kamemonna. Buwattē' isab
saga pamandu' disi Himinus maka si Pilitus.
18 Ka'bbahan e' sigā pandu' b'nnal. Yuk sigā in pamakallum saga
a'a magpatayan palabay na, angkan halam na aniya' pinakallum ma
sinosōng. Jari minnē' aniya' saga a'a mbal na angandol ma si Isa.
19 Sagō' ya pandu' min Tuhan itu apagon asal, sali' dalil papagan
luma' mbal tajogjog. Aniya' sulat ma papagan itu, yuk-i, "Kinata'uwan
e' Tuhan bang sai a'ana." Aniya' gi' isab sulatna dakayu', yuk-i, "Sasuku
ah'lling in iya suku' Tuhan, subay bbahanna saga kahinangan ala'at."
20 Buwattitu pamaralilku ma ka'a, Timuti. Ma deyom luma' aheya
ya pat'nna'an a'a dayahan, magginisan kapanyapanna. Aniya' saga
pangisihan hinangan bulawan, aniya' isab hinangan pilak. Subay
palkala' aheya bo' yampa ginuna saga pangisihan ahalga' itu. Aniya'
isab saga pangisihan hinangan kayu atawa tana', makajari ginuna
llaw-llaw.
21 Manjari saga bebeya'an si Isa sali' dalil kapanyapan indagi-
nis. Sasuku anussihan di-na min la'at kamemon, tapagguna ma
pakaradja'an aheya. Ya angkan iya tapagguna e' Panghū'na, sabab
tasussi deyom atayna maka sakap iya maghinang ai-ai ahāp.
22 Halli'in saga napsu baran ya kabiyaksahan saga onde' baha'u. Ya
tuyu'annu subay atay abontol, maka pagiman, maka paglasa, maka

kasannangan. Magda'atay ka maka saga a'a angarap ma Panghū'ta si
Isa Al-Masi min deyom atay sussi.
23 Da'a ka palamud ma saga pagjawab karupangan, ya halam aniya'
kapūsanna. Kata'uwannu in pagjawab buwattitu tahinang sadja
pagbono'.
24 Pagka sosoho'an Tuhan ka, da'a ka maglugat maka sai-sai. Subay
ka angahāp maka anabalan a'a kamemon, maka subay ahāp e'nu
magpandu'.
25 Bang aniya' ganta' makasagga' pandu'nu, subay ahanunus panam-
bungnu. Kalu sigām binuwanan pikilan e' Tuhan bo' makabāk
pagsusunan, ati tabowa sigām pata'u ma pandu' kasab'nnalan.
26 Jari angahāp pikilan sigām pabīng, ati papuwas sigām min
pang'ntanan nakura' saitan, ya bay anganjallat pikilan sigām bo'
ameya' maghinang kabaya'anna.

3

Pasal Masa Kahinapusan

1 Entomun to'ongan itu, Timuti. Bang sōng na ta'abut masa
kahinapusan dunya itu, aheka katiksa'an paniya'.
2 Ya niangut e' saga a'a ma masa ina'an kahāpan di-sigām sadja,
mbal takannal e' sigām a'a kasehe'an. Napsuhan du sigām ma pilak,
abbuhan sigām, maka alanga atay sigām. Amissala sigām kala'atan
ma pagkahi sigām maka mbal ameya' ma pami'at matto'a sigām. Mbal
sigām ata'u magsukul, maka landu' sigām asabul.
3 Mbal sigām ma'ase' ma sehe' sigām, mbal isab bilahi magkahāp
bang aniya' bay pagsagga'an. Angalimut na pa'in sigām ma a'a
kasehe'an, maka nirūlan ai-ai kinanapsuhan baran sigām. Ab'ngngis
sigām makalandu', maka ab'nsi ma ai-ai ahāp.
4 Mbal sigām kapangandolan sabab paninipu. Lumandu'an esog
sigām, maka mbal manjari pagmalangkahi sigām. Bilahi sadja sigām
maghāp palasahan ati halam aniya' baya' sigām angisbat Tuhan.
5 B'nnal sigām magagama sagō' halam aniya' pūsna sabab mbal
sigām bilahi pinindahan pangatayan. Oto' halli'in saga a'a buwattē'.
6 Aniya' isab saga l'lla ma waktu ina'an-i pasōd ni deyom luma' a'a
bo' amidjakan saga kar'ndahan magkarupangan. Asasaw pikilan saga
d'nda inān sabab min dusa sigām, ati abowa-bowa sigām e' napsu
magindaginis.
7 Akale sadja sigām ma sai-sai amandu', sagō' mbal to'ongan
makahati ma pandu' b'nnal.
8 Saga l'lla ya amidjak inān anagga' asal ma pandu' b'nnal. Asagut
deyom pikilan sigām, maka pangandol sigām ngga'i ka b'nnal. Ya
panunuran sigām kahinangan disi Jannis maka si Jambes, ya bay
anagga' si Musa ma masa awal e'.
9 Saguwā' in pamandu' saga a'a amidjak inān halam du aniya'
kasōnganna. Mbal at'ggol, kinata'uwan du karupangan sigām e' a'a
kamemon, buwat bay karupangan disi Jannis maka si Jambes e'.

Patogol ma Pandu' B'nnal

10 Samantala' ka'a, Timuti, kata'uwannu du bang ai pamandu'ku
maka bang buwattingga kaul-pi'ilku maka bang ai mohotku.

Kata'uwannu isab in aku angandol asal ma si Isa. Imananku maka
kalasahanku isab saga pagkahiku, maka sandalanku saga kasukkalan.
11 Kata'uwannu du saga kapinjala'an maka kasigpitan bay pat'kka ni
aku mahē' ma da'ira Antiyuk maka mahē' ma Ikuni maka ma Listara.
Aho', kata'uwannu saga kapinjala'an kamemon bay kasandalanku.
Daipara kapuwasan aku e' Panghū'tam min kasukkalanku inān
kamemon.
12 B'nnal asal, sasuku bilahi ameya' ma kabaya'an Tuhan ma sabab
si Isa Al-Masi ya parakayu'anna, tantu sigām kat'kkahan kapinjala'an.
13 Sagō' saga a'a patila'atun maka saga a'a pangakkal, paruhun na
pa'in kahinangan sigām ala'at. Angalingu sigām ma sehe' sigām, maka
talingu du isab baran sigām.
14 Sagō' ka'a, Timuti, patogol ka ameya' ma pandu' b'nnal bay pa-
mandu' ka'a, ya pandu' asal pagkahagarannu to'ongan. Kata'uwannu
du bang sai bay amandu'an ka'a.
15 Maka kata'uwannu isab kahālannu sangay min kariki'-diki'nu
sampay ni kaheyanu, bay ka pina'anad asal ma ai-ai tasulat ma deyom
Kitab. Ya na ina'an po'onanna angkan ka makapikil anaima' kallum
kakkal, ya pamuwan e' Tuhan ma sasuku angandol ma si Isa Al-Masi.
16 Kamemon tasulat ma deyom Kitab inān bay pinasulat e' Tuhan,
ati aheya kagunahanna pamandu' maka pangalāng saga hinang
mbal taluwa', maka pamabontol kasā'an. Aheya isab kagunahanna
pamituwa pasal addat-tabi'at ahāp,
17 supaya ajukup saga a'a sosoho'an Tuhan ma pangita'u maka
ma kapandayan. Jari sakap na sigām maghinang saga hinang ahāp
kamemon.

4

1 Na, Timuti, aniya' gi' panoho'anku to'ongan ma ka'a. Saksi'ku
Tuhan maka si Isa Al-Masi, ya angahukum manusiya' ma sinosōng,
saga a'a masi allum sampay saga a'a magpatayan. Song iya pabalik
pi'itu ni dunya amat'nna' pagparintana, angkan buwattitu pangamay-
ngamayku ma ka'a.
2 Pagnasihatun lapal Tuhan, anakap ka di-nu minsan ai waktu, kinale
ka llingnu atawa mbal. Bang aniya' makahinang kasā'an, bi'atun.
Bang aniya' makarusa, lāngun. Bang aniya' alamma pangandolna ma
Tuhan, pakosogun. Patampalun pamandu'nu, maka imanin saga a'a
pandu'annu minsan sigām ahunit pinandu'an.
3 Angkan buwattitu panoho'anku ma ka'a, sabab aniya' waktu ma
sinosōng mbal anaima' saga a'a ma pandu' b'nnal. Ya tinurul e' sigām
ai-ai kabaya'an sigām, ati aheka guru pinatimuk e' sigām, sasuku
amowahan sigām lling ahāp kinale.
4 Pataikut sigām min pandu' b'nnal ati akale gom pa'in ma kissa bay
hinangan manusiya'.
5 Saguwā' ka'a, Timuti, subay atotog pikilannu minsan ai kal-
abayannu. Sandalin kasigpitan ai-ai, maka tuyu'in hinangnu magnasi-
hat lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi. Hinangun to'ongan ai-ai kamemon
bay pamahinang ka'a e' Tuhan.
6 Song na ta'abut ganta'an panukbal kallumku, sapantun inuman
panukbal ni Tuhan. Asekot na waktu pamole'ku ni ahirat.

7 Bay na puspusanku kosogku sali' dalil a'a maglomba ma pagdaganan, ati makasampay na aku ni gindananna. Halam bay bbahanku pangandolku ma Tuhan.
8 Manjari aniya' asal tinagama e' Tuhan ma deyom sulga' panungbasna ma sasuku bay abontol atayna ma deyom dunya. Pinasambutan du aku tungbas inān e' Panghū' Isa Al-Masi, ya maghuhukum abontol, bang ta'abut llaw aheya inān. Ngga'i ka isab hal aku ya tinungbasan. Tinungbasan du isab saga a'a kamemon sasuku aholat angalagaran kapi'itu si Isa.

Pasal bay Kalabayan si Paul

9 Patuyu' ka pasa'ut pi'itu,
10 sabab bay na aku ni'bbahan e' si Demas pagka ahalga' ma iya saga legot dunya itu, ati wa'i na iya ala'an tudju ni lahat Tessaloneka. Si Kresken wa'i na ni Galatiya, maka si Titus wa'i ni Dalmatiya.
11 Luwal la'a si Lukas ya sehe'ku maitu. Ngā'un si Markus ati bowahun pi'itu sabab makatabang iya ma aku ma hinangku itu.
12 Ina'an si Tikikus bay soho'ku ni Epesos.
13 Bang ka pi'itu, bowahun s'mmekku ya bay ta'bba ma luma' si Karpus mahē' ma lahat Trowas. Bowahun isab saga būkku, ya lagi'na saga katas panulatanku.
14 Si Iskandar, ya a'a magsasal e', bay sidda angala'at aku. Sagō' pī'un na, Tuhan ya ata'u anungbasan iya ma sabab hinangna.
15 Ka'a isab, pahalli' ka ma iya sabab akosog panagga'na ma lapal pagnasihatta.
16 Tagna' aku sinumariya mahē' ma sara', halam aniya' bay angandapitan aku. Bay aku siniya-siya e' sehe'ku kamemon. Mura-murahan, bang pa'in mbal binista e' Tuhan paghinang sigām buwattē'.
17 Sagō' minsan aku bay ni'bbahan e' sigām, pagapi' asal Panghū' Isa ma aku. Kabuwanan aku kosog e'na supaya aku makapagnasihat ma saga a'a ngga'i ka Yahudi, bo' sigām makakale pahāp ma lapalna. Jari kapuwasan aku e'na min kamulahan, sapantun a'a niliyusan min bowa' halimaw.
18 Tantu isab aku lappasan e' Tuhan min kala'atan kamemon ya pat'kka ni aku ma sinosōng, ati binowa aku e'na ni lahat pagparintahanna ma deyom sulga', ma halam aniya' baya-bayana. Patut iya pinudji sampay ni kasaumulan. Amin.

Bissala Katangbusan

19 Itiya' aku amasampay minsan la'a hal lapalku ni si Prisila maka si Akila maka disi Onesepor magtai'anak.
20 Si Erastus, he' na angagad ma Kurintu, maka si Trupimus bay bbahanku ma da'ira Militus pagka asaki.
21 Amay-amay, Timuti, pasa'ut ka pi'itu bo' ka mbal ta'abut e' musim pamaliyu.
Itiya' isab disi Ubulus, si Pudin, si Linus maka si Klauda magpasampay isab minsan la'a hal lapal sigām ni ka'am. Damikiyanna isab saga dauranakantam bebeya'an si Isa kasehe'an.
22 Mura-murahan, bang pa'in patotog Panghū'tam ma deyom ataynu. Bang pa'in ka'am kamemon kaniya'an tatabangan min Tuhan. *Wassalam*

TITUS

Pahati pasal sulat itu

Si Titus itu bangsa Girīk. Abata' lagi' iya ma waktu kasambutna sulat itu. Bay iya makakale ma pagnasihat si Paul angkan iya angandol na ma si Isa Al-Masi. Manjari tabanganna si Paul ma hinangna, ati kapangandolan to'ongan iya.

Bay iya ameya' ma si Paul ma l'ngnganna pabalik ni saga lahat kasehe' bay pagnasihatanna. Jari aniya' dakayu' lahat ya pat'kkahan sigā ma l'ngngan e'-i, ya na pū' Kerete. Manjari itu, song pa'in sigā ala'an, anoho' si Paul ma si Titus subay pa'bba ma pū' inān angahatul saga a'a maina'an ya magpangandol ma Panghū' Isa.

Ma deyom sulat itu pinandu'an e' si Paul si Titus bang buwattingga pamene'na a'a pinat'nna' nakura' ma saga jama'a si Isa Al-Masi ma lahat dakayu' maka dakayu', maka bang buwattingga subay addat sigām. Pinandu'an iya isab pasal matto'a maka onde' baha'u, d'nda maka l'lla, bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Sinō' iya angalāng saga guru ya magpandu' ngga'i ka b'nnal, sabab pandu' sigām hal amowa saga Almasihin magkasasawan.

Sulat si Paul ni si TITUS

1 Sulat itu min aku, si Paul, sosoho'an Tuhan. Kawakilan isab aku
e' si Isa Al-Masi, sinō' pehē' anabangan saga a'a bay tapene' e' Tuhan
bo' pasōng pangandol sigām ma iya, bo' pasōng isab pangita'u sigām
pasal pandu' b'nnal, ya amowa sigām ameya' ma kabaya'an Tuhan.
2 Angkan buwattē', sabab aniya' kallum kakkal holatantam. Kallum
kakkal inān bay panganjanji' asal e' Tuhan dahū gi' min waktu
pamapanjari dunya, maka Tuhan itu mbal ata'u magputing.
3 Ta'abut pa'in waktu bay pangangganta' inān, pinaluwas e'na
lapalna labay min pagnasihatku. In pagnasihat itu bay pangandol ma
aku e' Tuhantam Manglalappas.
4 Pasampayku sulat itu ni ka'a, Titus. Sali' na ka anakku lahasiya'
pagka kita angandol sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Mura-murahan, bang
pa'in ka pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay e' Mma'tam
Tuhan maka e' si Isa Al-Masi, ya maglalappas ma kitam.

Saga Hinang si Titus ma Pū' Kerete

5 Bay ka bbahanku mailu ma pū' Kerete bo' tahatulnu ai-ai halam
bay aubus, tapat'nna'nu isab saga a'a nihinang pagmatto'ahan ma saga
jama'a si Isa ya magtimuk ma kalahat-lahatan ilu kamemon. Entomun
bay panoho'anku ma ka'a:
6 bang a'a pinat'nna' pagmatto'ahan subay halam aniya' dusana
panā'an iya maka subay dakayu' du h'ndana. Saga panganakna isab
subay angandol ma si Isa Al-Masi, maka subay mbal bula'ug atawa
atuwas pinandu'an.
7 Sababna bang a'a pinat'nna' pagmakōkan ma saga jama'a si Isa,
hinang Tuhan ya pangandol ma iya, angkan subay halam aniya' dusa
panā'an iya. Subay iya mbal abbuhan atawa al'kkas apasu' atayna.

Subay iya ngga'i ka a'a patilango, maka subay mbal ab'ngngis atawa napsuhan ma pilak.
8 Bang aniya' a'a pehē' ni luma'na subay pa'iddana to'ongan, maka subay iya ka'amuhan isab ma ai-ai makahāp. Subay iya ahantap ma ai-ai hinangna, maka subay iya abontol. Subay iya ameya' ma Tuhan min deyom atayna, maka subay ata'u ahalli'an napsuna.
9 Subay ahogot pamalutna ma lapal kapangandolan itu, buwat bay pamandu' ma iya. Manjari ata'u iya amahogot atay saga a'a kasehe'an, pagka pamandu'na pandu' kasab'nnalan ma sigām. Maka ata'u iya anambungan saga a'a anagga' iya bo' pabontolna kasā'an sigām.
10 Angkan subay buwattē', sabab aheka a'a atuwas kōk sigām maka agagga pinandu'an, labi-luba'na saga sehe'bi bay papinda min agama Yahudi. Binissala e' saga a'a inān ya halam aniya' pūsna, maka nilingu e' sigām a'a kasehe'an.
11 Lāngun saga a'a magbissala buwattē' sabab aheka a'a magtautai'anak tabowa asasaw e' pamandu' sigām, pandu' mbal wajib pinamūng, maka pandu' pagpilak sadja.
12 Aniya' dakayu' pagkahi sigām bangsa Kerete, a'a bibissalahun, bay makapaluwas bissala, yuk-i, "Saga bangsa Kerete itu hal magputing, ab'ngngis sigām buwat sattuwa talun, napsuhan sigām maka lisu'an maghinang."
13 Taluwa' bissala inān, angkan subay lāngnu saga a'a magpandu' inān bo' supaya ahāp pagkahagad sigām ma pandu' b'nnal.
14 Soho'un sigām da'a angisbat ma saga kissa-kissa bangsa Yahudi ya ngga'i ka b'nnal, da'a isab ameya' ma panoho'an bay nihinang e' saga a'a pataikut min kasab'nnalan.
15 Bang a'a asussi pangatayanna, asussi ai-ai kamemon makanipikilanna. Sagō' bang a'a mbal asussi pangatayanna maka mbal am'nnal ma si Isa Al-Masi, halam aniya' asussi ma iya sabab katamakan deyom pamikilna, maka mbal tapagbidda'na hāp maka la'at.
16 Saga a'a inān magbau'-bau' in sigām ata'u ma Tuhan, sagō' hinang sigām maka bissala sigām mbal magtaluwa'. Makab'nsi-b'nsi addat sigām, mbal sigām ameya' pandu', maka mbal makapaghinang ahāp.

2

Pandu' B'nnal

1 Samantala' ka'a, Titus, pamituwanu subay magtaluwa' maka pandu' b'nnal.
2 Pituwahin saga matto'a l'lla in sigām subay ahalli' ma napsu baran sigām, subay ahāp addat sigām, maka subay ahantap ma ai-ai nihinang e' sigām. Subay ahogot to'ongan pangandol sigām ma si Isa, subay alasa ma pagkahi sigām, maka subay asandal minsan ai tum'kka ni sigām.
3 Buwattē' isab pamituwanu ma saga matto'a d'nda. Ya addat-tabi'at sigām subay makatōp ma d'nda ya atuyu' ameya' ma kabaya'an Tuhan. Subay sigām da'a angalimut ma sehe' sigām maka subay mbal tagihan anginum ai-ai makalango. Ya pamandu' e' sigām subay pandu' ahāp.
4 Manjari tabi'at e' matto'a d'nda itu saga kar'ndahan abata' gi' bo' sigām alasa ma anak-h'lla sigām,

5 sampay ahantap ma ai-ai hinang sigām. Subay asussi pangatayan
sigām maka subay atuyu' maghinang ma deyom luma'. Subay isab
angaku kagara'an e' h'lla sigām. Bang buwattē' addat sigām, manjari
halam aniya' makapah'llingan la'at pasal lapal Tuhan itu.
6 Damikiyanna isab saga l'lla abata' gi', soho'un sigām pahantap ma
ai-ai tahinang sigām.
7 Ka'a Titus, subay ahāp to'ongan kaul-pi'ilnu bo' ka manjari
panunuran e' saga sehe'nu. Bang ka amandu' subay abontol sadja
pamandu'nu, maka bowahannu subay magtaluwa' maka lapal Tuhan
ya pamandu'nu.
8 Ma ai-ai pamandu'nu paggunahun saga bissala ahāp ya mbal
tasoway, supaya aiya' saga kuntaratam pagka mbal makabāk sababan
pamah'lling sigām la'at ma kitam.
9 Pandu'in saga ata in sigām subay ameya' kapagbaya'an nakura'
sigām, maka subay patuyu' anulut atayna. Mbal sigām manjari
anganjawab ma panoho'an nakura' sigām.
10 Subay sigām mbal anangkawan nakura' sigām, sagō' subay
mattan in sigām ahatul maka kapangandolan sakahaba' waktu. Jari
ka'amuhan saga a'a ma pamandu'tam pasal Tuhan, ya angalappas ma
kitam min hukuman dusa.
11 Sabab pinatuwa' na e' Tuhan lasana maka ase'na bo' kalappasan
saga manusiya' kamemon min hukuman dusa.
12 Kapandu'an kitam e' lasa maka ase' Tuhan subay ang'bba min ai-
ai ya mbal amowa kitam tudju ni iya. Subay bbahanta isab napsuta
ma legot dunya itu. Jari subay kitam ahantap ma ai-ai hinangtam.
Subay kitam abontol sadja, maka subay ameya'an kabaya'an Tuhan
sat'ggoltam ma dunya itu,
13 samantala' kitam angalagaran llaw ya asal holatantam. Ya na
ina'an llaw patuwa' sahaya Tuhantam Sangat Kawasa, si Isa Al-Masi
ya maglalappas ma kitam.
14 Bay iya maglilla' amatay ma sababtam, supaya kitam tal'kkat
e'na maka kapuwasan min kala'atan kamemon. Kabaya'anna subay
asussi ataytam, bo' kitam manjari a'a suku'na na, ya atuyu' maghinang
kahāpan.
15 Ya itu pamandu'nu ni saga a'a. Amay-amayin sigām maka bi'atun
sasuku sigām asā', sabab aniya' kapatutnu anagda sigām. Subay halam
aniya' amareyo' ka'a.

3

Sakap Maghinang Ahāp

1 Paentomin saga bebeya'an si Isa Al-Masi mailu, in sigām subay
angaku ma kapatut saga pagnakura'an maka saga a'a ang'ntan
pagparinta, ati subay ameya' ma panoho'an sigām. Subay sigām sakap
maghinang ai-ai ahāp.
2 Soho'un sigām da'a angalimut ma sai-sai, sagō' subay sigām pasulut
maka pabagay sadja ma a'a kasehe'an. Subay ahanunut pah'lling sigām
ni a'a kamemon.
3 Sabab in kitam bay du isab a'awam ma waktu palabay, bay agagga
sinoho', maka bay talingu. Tabowa-bowa na pa'in kitam e' napsu ahāp-
ala'at, ai-ai ya makahāp palasahan. Bay ala'at isab kasuddahantam

maka angandali'it na pa'in kitam ma saga sehe'tam. Ab'nsi kitam ma
pagkahita, maka kinab'nsihan isab kitam e' sigām.
4 Sagō' Tuhan, ya angalappas kitam, bay makapatuwa' kahāpna
maka lasana ma bangsa manusiya',
5 ati puwasanna kitam min hukuman dusa. Ngga'i ka ma sabab
aniya' kahāpan bay hinangtam, sagō' ma sabab ase'na ma kitam.
Nianakan kitam pabīng e' Rū Sussi maka kabuwanan kallum baha'u
pagka sussina ataytam.
6 Manglabi-labihan na kahāpan ma kitam pagka kitam pinasango-
nan Rū Sussi e' Tuhan ma sabab si Isa Al-Masi ya angalappas kitam.
7 Sabab min lasa maka ase' Tuhan ya angkan kitam pinapagkahāp na
maka Tuhan, bo' kitam kaniya'an kallum kakkal ya asal holatantam.
8 B'nnal sadja ya pah'llingku itu. Kabaya'anku subay ka amandu'
pahāp-hāp pasal saga pandu'ku ya ma deyom sulat itu. Soho'un saga
a'a ilu angikut to'ongan bo' supaya sasuku sigām magkahagad ma
Tuhan magmatuyu' na pa'in maghinang ahāp. Ahāp asal hinang sigām
buwattē', maka aniya' kagunahanna ma a'a kamemon.
9 Saguwā' halli'in saga a'a magjawab ma halam aniya' kagunahanna,
maka pagsuli-suli pasal saga ōn ka'mbo'-mbo'an sigām pangkat-
mamangkat. Da'a ka isab palamud bang aniya' maglugat atawa
magsu'al pasal sara' bay pang'bba e' si Musa ma masa awal e'. Saga
pagsuli-suli buwattē' mbal makahāp, halam aniya' pūsna.
10 Bang aniya' sehe'bi makatagna'an paglugat ma saga bebeya'an si
Isa, sanggupin iya mint'dda, bo' sanggupin iya pabīng min t'dda la'a.
Bang iya mbal ang'bba min hinangna he', da'a ka palamud ma iya.
11 Sabab kata'uwannu in a'a buwattē', abengkok asal pikilanna maka
dusahan. Atampal sā'na sabab min hinangna.

Bissala Katangbusan

12 Na, Titus, bang at'kka pi'ilu si Artemas atawa si Tikikus, sai-sai ya
soho'ku, patuyu' ka pehē' ni da'ira Nikupulis bo' kitam magbāk mahē'.
Sabab agara' aku pat'nna' mahē' sat'ggol timpu pamaliyu.
13 Patuntulun si Apollos maka si Senas ya abugaw he' bang sigā
pauntas ni pal'ngnganan sigā. Buwanin sigā ai-ai kagunahan sigā.
14 Pandu'in saga sehe'tam bebeya'an si Isa Al-Masi ilu, in sigām
subay patukid maghinang ahāp bo' aniya' panabang sigām ma a'a
kasehe'an bang kasigpitan. Bang buwattē' aniya' du pa'in kagunahan
saga kahinangan sigām.
15 Saga sehe'ku kamemon maitu amasampay minsan la'a hal lapal
sigām ni ka'a. Ya du aku amasampay kasi-lasaku ni sasuku alasahan
kami, pagka kitam dambeya'an angandol ma Al-Masi.

Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tatabangan
e' Tuhan. *Wassalam*

PILIMUN

Pahati pasal sulat itu

Si Pilimun itu Almasihin bay min lahat Kolossa. A'a balkanan iya tabowa angandol ma si Isa sabab pagnasihat si Paul ya takalena. Magbagay asal iya maka si Paul sangay min waktu kapangandolna ma si Isa.

Aniya' ma si Pilimun dakayu' banyaga' niōnan si Onesimus. Jari si Onesimus itu bay alahi min luma' nakura'na ni da'ira Rōm, ati maina'an iya makapagbāk maka si Paul. Pinandu'an iya e' si Paul lapal ahāp pasal si Isa Al-Masi angkan iya angandol na. Manjari tinabangan e'na si Paul mahē' ma deyom kalabusu.

Na, pagka magkahagad na si Onesimus ma si Isa, wajib iya subay pabīng ni nakura'na, ya bay palahianna he'. Sagō' aniya' sara' ma masa ina'an-i, bang aniya' banyaga' ganta' alahi min nakura'na, subay bininasa to'ongan. Ya itu po'onna angkan si Paul amabeya' sulat itu ni si Pilimun, sinō' angampun si Onesimus bang pabīng na ni pang'ntananna. Sinoho' si Pilimun anaima' si Onesimus buwat danakanna lahasiya', sabab angandol na sigā sali'-sali' ma si Isa Al-Masi. Si Onesimus ya amowa sulat itu pinasampay ni nakura'na.

Sulat si Paul ni si PILIMUN

1 Sulat itu min aku, si Paul, maka min si Timuti danakantam ma deyoman si Isa. Itiya' aku ma deyom kalabusu ma sabab si Isa Al-Masi ya pameya'anku.

Pinasampay sulat itu ni ka'a, Pilimun. Bagay kami ka, maka sehe' kami maghinang ma Tuhan.

2 Pinasampay isab ni si Appiya danakantam d'nda, maka ni si Arkippus ya sehe' kami maghinang ma si Isa ibarat sundalu, maka ni kajama'ahan si Isa ya magtipun ma luma'nu.

3 Mura-murahan bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan deyom atay e' Mma'tam Tuhan maka Panghū'tam si Isa Al-Masi.

Magsukul si Paul ni Tuhan

4 Magsukul aku ni Tuhan sakahaba' waktu kapangamu'-ngamu'ku ma pasalnu,

5 sabab takaleku pasal pangandolnu ma Panghū' Isa maka kaheya lasanu ma saga a'a suku' Tuhan kamemon.

6 Angamu'-ngamu' aku ni Tuhan bang pa'in ka atuyu' angahaka'an saga a'a pasal pangandolnu ma Panghū' Isa, bo' supaya palalom panghatinu pasal kamemon kahāpan ya pinaniya'an kitam ma sabab Al-Masi ya parakayu'antam.

7 Bagay, akōd to'ongan aku sabab min lasanu, maka alasig isab deyom atayku ma sabab kapamalasignu pangatayan saga a'a suku' Tuhan.

Pangamu' si Paul ma Pasal si Onesimus

8 Manjari itu, minsan aniya' kapatutku deyo' min Al-Masi anoho' ka'a pasal ai-ai subay hinangnu, mbal du aku magpanoho'an.

9 Sagō' amu'anta sadja ka junjung, luwas min paglasata. Jari aku, si
Paul, a'a to'a na, ya ma deyom kalabusu itu ma sabab kapameya'ku ma
Al-Masi, hal anganjunjung la'a.
10 Angamu' aku junjung ni ka'a pasal si Onesimus, ya sali' anakku
lahasiya' itu. Tahinang aku pag'mma'anna sabab tabowa iya magka-
hagad ma si Isa hinabuku ma deyom kalabusu itu.
11 Tagna' he', halam bay aniya' gunana ma ka'a, sagō' ma buwat-
tina'an aheya na gunana ma ka'am sampay isab ma aku.
12 Jari itiya' papole'ku ni ka'a si Onesimus, a'a kalasahanku to'ongan.
13 Bilahi aku bang iya bay paddas maitu ma aku bo' aniya' paganti'
min ka'a anabangan aku sat'ggolku ma deyom kalabusu itu ma sabab
lapal ahāp ya pagnasihatku.
14 Sagō' mbal ka pogosku subay anabangan aku. Ya kabaya'anku
bang aku tabangannu, subay min baya'nu to'ongan. Jari mbal aku
angahinang ai-ai bang ka mbal pasulut.
15 Ya angkan arai' si Onesimus bay pinaokat min ka'a dai'-dai', supaya
iya pakakkal ma ka'a t'ggolna allum.
16 Tagna' he' banyaga'nu sadja iya, sagō' ma buwattina'an ahāp lagi'
iya min banyaga', sabab danakantam na iya kinalasahan. Ahalga'
to'ongan iya ma aku, sagō' labi iya ahalga' ma ka'a sabab banyaga'nu
iya maka danakannu isab ma sabab Panghū' Isa ya parakayu'anbi.
17 Manjari, Pilimun, bang aku tabistanu sali' sehe'nu magusaha,
taima'un si Onesimus itu buwat panaima'nu ma aku.
18 Bang aniya' dusana ma ka'a, atawa bang aniya' utangna, aku ya
pa'atasun.
19 Nda'un paljanji'anku itu, ma sulatan tanganku: "Aku si Paul
amayad." Ngga'i ka isab pagtungbuy, sagō' aheya utangnu ma aku,
sabab aku ya po'onna angkan ka taga-kallum kakkal na ni kasaumulan.
20 Aho', bagay, dūlin lagi' aku maka palasigun atayku ma sabab
pangandolta ma Al-Masi ya Panghū'tam.
21 Sulatku sulat itu sabab tatantuku in ka'a akale du. Kata'uwanku
in tabangnu ma aku palabi lagi' min pangamu'ku itu.
22 Aniya' gi' isab amu'ku: sakapin aku bilik mailu, sabab aholat aku
in pangamu'bi ni Tuhan nirūlan du e'na, ati ni'nde'an du aku ni ka'am.

Bissala Katapusan

23 Itiya' si Epapras, sehe'ku maitu ma deyom kalabusu ma sabab si
Isa Al-Masi ya pameya'anna, amabeya' minsan la'a hal lapalna ma ka'a.
24 Damikiyanna disi Markus, si Aristarkus, si Demas maka si Lukas,
saga sehe'ku maitu maghinang ma Tuhan, amabeya' isab lapal sigām
ma ka'a.
25 Mura-murahan, bang pa'in kam kamemon pinaniya'an tatabangan
e' si Isa Al-Masi Panghū'tam.

Wassalam

HIBRANI

Pahati pasal sulat itu

Mbal kinata'uwan bang sai bay anulat sulat itu, sagō' aheka am'nnal si Paul ya bay anulat.

Sulat itu bay sinulatan saga bangsa Hibrani, hatina bangsa Yahudi, sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi. Pagka sigām ameya' ma si Isa, kinab'nsihan sigām e' pagkahi sigām Yahudi ya mbal magkahagad. Niudju' sigām sampay bininasa bo' ang'bba min pangandol sigām ma Panghū' Isa. Aniya' jama'a si Isa kasehe' mbal makasandal bininasa, jari pabīng ni bay agama sigām tagna'. Angkanna sulat itu bay pinabowa ni saga a'a suku' si Isa, pamat'ttog atay sigām supaya sigām amalut pahogot ma iya.

Nihaka ma sulat itu pasal si Isa, Anak Tuhan asal iya alanga lagi' min si Musa, alanga isab min saga mala'ikat. Aheya isab kamatay si Isa min susumbali'an ya pinagkulban e' bangsa Yahudi pamapuwas dusa. Nihaka isab maitu pasal manusiya' pinaghāp na maka Tuhan ma sabab hinang si Isa, maka halam aniya' saddī min iya magpatillot ma manusiya' maka Tuhan.

HIBRANI

Anak Tuhan Labi Alanga min saga Mala'ikat

1 Ma awal jaman lagi' araran e' Tuhan amasampay palmanna ni
ka'mbo'-mbo'antam labay min kanabi-nabihan, maka aheka ginisan
lān bay pamasampayna.
2 Saguwā' ma ahil jaman itu, Anakna ya amasampay palmanna ni
kitam. Bay pinapanjari e' Anak saga alam min kahandak Tuhan, maka
gin'llal iya pinusaka'an kamemon ai-ai ma sakalingkal alam.
3 Takilāta sahaya Tuhan labay min Anakna, ta'nda'ta isab ma
kajarihan Anak bang buwattingga kajarihan Tuhan. Tinayak na pa'in
alam itu e' Anak sabab min kallamna kawasahan. Aubus pa'in e'na
angahinang lawang pamasussi manusiya' min dusa sigām, aningkō'
iya ma bihing Tuhan Sangat Kawasa, tampal ni kowan.
4 Jari pinabangsa Anak itu labi min saga mala'ikat. Maka alanga isab
ōn ya pamusaka' Tuhan ma iya, labi alanga min ōn saga mala'ikat.
5 Sabab halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat bay
pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”
Damikiyanna isab, halam aniya' mala'ikat bay pinalmanan e' Tuhan
buwat ma ayat ītu, ya yuk-i,
“Mma'na du aku,
maka anakku du iya.”
6 Aniya' isab bay pangallam e' Tuhan ma waktu song pinabeya' Anakna
tunggal-kawasahan pi'itu ni deyom dunya, yuk-i,
“Subay iya pinudji e' kamemon saga mala'ikat Tuhan.”
7 Buwattitu isab pamissalana ma pasal bangsa mala'ikat:
“Tahinangna bangsa mala'ikat sali' baliyu,
tahinang sosoho'anna sali' dallet api.”
8 Malaingkan buwattitu pangallam Tuhan pasal Anakna:

“O Tuhan, anatas pagparintanu ni kasaumulan.
Abontol sadja kapagsultannu.
9 Kasulutan ka ma ai-ai abontol,
kab'nsihannu ai-ai ala'at.
Angkan ka pinene' pinalanga e' Tuhannu,
angkan ka binuwanan kakōgan maka kabantugan
labi gi' min bay pamuwanna ma kasehe'annu.”
10 Aniya' gi' pamissala dakayu', yuk-i,
“O Panghū', bay papanjarinu dunya itu ma awal tagna'.
Tangannu ya bay angahinang kalangit-langitan.
11 Palanyap du babaw dunya itu maka diyata' ayan,
Magka'ndang kamemonna buwat sapantun s'mmek,
sago' ka'a ilu kakkal sadja.
12 Momosnu dunya maka langit buwat s'mmek nilūnan,
ati pindahannu ni saddī, buwat badju'.
Malaingkan ka'a ilu mbal magkapinda,
kakkal ka saumul-umul.”
13 Halam aniya' mala'ikat bay binissalahan e' Tuhan buwat pamissalana ma Anakna, ya yuk-i,
“Dai' ka aningkō' ma bihingku kowan,
sampay pat'nna'ku palbantahannu kamemon,
ma deyo' pād-tape'nu.”
14 Na pagka buwattē', ai bahā' saga mala'ikat? Ginis umagad sigām pinabeya' e' Tuhan anabang ma manusiya' ya makataima' kalappasan min Tuhan.

2

Pasal Kalappas Aheya

1 Pagka buwattē' kawasa Anak Tuhan, subay isbatta pandu' b'nnal bay takaleta ma pasalna, supaya kita mbal tabowa palaran.
2 Sabab bang mbal katangkisan sara' ya bay pinalatun e' mala'ikat ni ka'mbo'-mbo'antam, maka bang sasuku makahinang kasā'an atawa dusa bay pinat'nna'an kabinasahan pinapagtongod maka dusana,
3 na, buwattingga kita apuwas min mulka' bang palehomta kalappas landu' aheya itu? Panghū' Isa baranna bay magnasihat pasal kalappas itu, ati tinuman kasab'nnalanna e' saga a'a bay makakale iya.
4 Tinapilan isab saksi' sigām e' Tuhan, pagka sigām buwananna barakat maghinang paltanda'an maka hinang kainu-inuhan a'a. Katulunan sigām ginis kapandayan min Rū Sussi, min kahandak Tuhan isab.

Si Isa ya Manglalappas

5 Na ngga'i ka bangsa mala'ikat ya gin'llal e' Tuhan makapagbaya' ma dunya sinosōng ya pagsambatta itu.
6 Manusiya' ya pinapagbaya', buwat tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Ai kapūsan manusiya' angkan pagka'inagonannu?
Ai anak manusiya' angkan parulinu?
7 Pat'nna'nu iya areyo' dangkuri' min bangsa mala'ikat.
Buwanannu iya kasanglitan maka kabantugan,
8 sampay kapatut magbaya' ma kamemon ai-ai.”

Bang ma bissala Kitab itu, aniya' kapatut pamuwan e' Tuhan
ma Anak Manusiya' bo' kapagbaya'an e'na ai-ai kamemon. Halam
aniya' mbal tumabeya' pinagbaya'an. Malaingkan mbal gi' ta'nda'ta
manusiya' magbaya' ma kamemon.
9 Ta'nda'ta si Isa, ya bay pinareyo' dai'-dai' min saga mala'ikat,
minahaldika'an na maka sinanglitan ma sabab kamatayna ganti'
manusiya' kamemon, sabab min ase' maka lasa Tuhan.
10 Tuhan ya po'onan ma kamemon maka kamattihan ma kamemon,
angkan patut bang iya amasampulna' si Isa labay min saga kabi-
nasahan bay kalabayanna. Aheka a'a tahinang panganak Tuhan bay
binowa e' si Isa ni kasahaya'anna, sabab iya ya pagmakōkan maka
Manglalappas sigām.
11 Sinussi e'na pangatayan manusiya', jari da'mma' iya maka saga a'a
ya sinussi. Angkan iya mbal aiya' angaku in sigām danakanna.
12 Buwattitu ya bay pah'llingna ni Tuhan, yuk-i:
“Bissalahanku saga danakanku ma pasal kahinangannu.
Sanglitanta ka ma palhimpunan sigām.”
13 Yukna isab,
“Pasangdol aku ma Tuhan.”
Maka aniya' isab ayat dakayu', ya yuk-i,
“Itiya' aku maka dauranakan ya bay pamaipat aku e' Tuhan.”
14 In niōnan dauranakan itu dalaha' maka daisi sabab manusiya'
sigām sali'-sali', angkan si Isa bay tahinang manusiya' bo' supaya
makananam kamatay. Jari itu, pagka kalabayanna kamatay, tara'ug
e'na nakura' saitan ya bay taga-ga'osan ma kamatay manusiya'.
15 Pagka buwattē' kapanganda'ug si Isa min nakura' saitan, tapali-
maya e'na sasuku bay tabanyaga' e' tāw sigām ma kamatay, sangay
lagi' min kaonde' sigām.
16 Atampal ko' itu, ngga'i ka mala'ikat ya tinabang e' si Isa, sagō' saga
panubu' si Ibrahim.
17 Ya itu sababanna angkan si Isa subay magsali' to'ongan maka
dauranakanna manusiya' bo' supaya tananamna ai-ai kalabayan
sigām. Manjari ma'ase' iya maka kapangandolan, jari patut iya
nihinang Imam Muwallam magpatillot ma sigām maka Tuhan bo'
supaya aniya' ka'ampunan dusa sigām.
18 Ma buwattina'an makatabang na si Isa ma sasuku sinasat sabab
bay kalabayanna sasat maka kabinasahan.

3

Si Isa Alanga min si Musa

1 Saga dauranakanku magpangandol ma si Isa, ka'am bay niabbit*
e' Tuhan nihinang a'ana, soho'ta na kam angannal ma pasal si Isa.
Bay iya pinapi'itu e' Tuhan nihinang Imam Muwallam ma agama ya
pagsab'nnalantam.
2 Atukid asal iya ma hinangna tudju ni Tuhan, ya bay amene' iya
magimam, buwat bay katukid si Musa maghinang ai-ai ma luma'
okoman Tuhan.

* **3:1 3:1** ‘Niabbit,’ hatina ‘pinabā’’ atawa ‘pinata'u.’

3 Patut asal bang si Isa sinanglitan labi min si Musa. Buwat ibarat
luma', patut bang a'a maghinang luma' ya sinanglitan labi min luma'
bay hinangna.
4 Minsan maingga luma', aniya' bay makahinang iya, saguwā' Tuhan
ya makahinang kamemon ai-ai.
5 Sosoho'an Tuhan asal si Musa, atukid maghinang ai-ai ma deyom
luma' Tuhan. Binissala e'na pasal palman Tuhan ya pinaluwas ma
waktu sinōng.
6 Saguwā' pangandolan Al-Masi pagka Anak tag-luma' iya, angkan
tukiranna hinangna magbaya' ma luma' Tuhan. Sapantun kitam
luma' Tuhan kapagbaya'anna, bang pa'in ahogot imantam maka
kaholatantam.

Aniya' Pahalian ma saga A'a Suku' Tuhan

7 Ya itu lapal min Rū Sussi, ya yuk-i,
“Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
8 da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi,
waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'anku,
waktu isab kapanukas sigām ma aku ma lahat paslangan.
9 Sinulayan na pa'in aku e' sigām, yuk Tuhan, tinukas na pa'in,
minsan sigām bay maka'nda' saga kahinanganku
ma deyom mpatpū' tahun e'.
10 Angkan ap'ddi' atayku ma saga a'a inān.
‘Saga a'a itu,’ yukku, ‘mbal at'ttog pameya' sigām ma aku.
Halam ni'ikut e' sigām addat-tabi'at ya kabaya'anku.’
11 Bay aku angastol ati pagsapahanku sigām, yukku,
‘Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku.’
”

12 Na, saga dauranakan, halli'inbi pikilanbi bo' supaya halam aniya'
min ka'am maghinang kala'atan, saga ang'bbahan pangandolna, ati
tabowa pataikut min Tuhan ya kakkal salama-lama.
13 Sat'ggol masi waktu niōnan “llaw itu”, subay kam magtabang-
tiyabangi dapagkahian sakahaba' waktu bo' pahogot imanbi, supaya
kam mbal ka'akkalan e' kala'atan ati tabowa magmatuwas ma Tuhan.
14 Tantu kita dambeya'an maka Al-Masi bang pa'in isbatta pangan-
dolta min tagna' sampay ni katapusan.
15 Buwat lapal sulat Kitab, ya yuk-i:
“Ma llaw itu, bang takalebi suwala Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'an e',
ma waktu bay kapanulang sigām ma kabaya'an Tuhan.”
16 Na, sai pinagbissala itu, ya bay makakale suwala Tuhan saguwā'
anulang ma kabaya'anna? Ya na sigām kamemon bay pinagmunda'an
e' si Musa paluwas min lahat Misil.
17 Sai isab bay kina'astolan e' Tuhan ma deyom mpatpū' tahun e'?
Ya na saga a'a bay makarusa, angkan sigām bay nilaglagan ma lahat
paslangan e'.
18 Maka sai isab taluwa' sapahan Tuhan, ya yukna, “Saga a'a itu mbal
to'ongan pasōd ni pahalian bay tagamahanku sigām.” Ya taluwa' sapa
Tuhan inān, ya na saga bay anulang kabaya'anna.
19 Manjari kata'uwanta, halam bay makasōd saga a'a inān ni lahat
pahalian sabab mbal magkahagad ma Tuhan.

4

1 Na, pagka masi taga-pūs bay panganjanji' Tuhan ma kitam, hatina
in kitam makajari pasōd ni pahalian bay tagamana, angkan kita subay
ahalli' supaya halam aniya' min kitam mbal maka'abut pinasōd ni
pahalian e'.
2 Bay kitam makakale lapal ahāp min Tuhan, buwat bay pinakale
ma ka'mbo'-mbo'an e'. Bay sigām makakale lapal sagō' halam aniya'
kahāpan ta'ā' sigām minnē' sabab halam bay am'nnal.
3 Sagō' makasōd kitam ni pahalian bay tinagama e' Tuhan, pagka
am'nnal ma lapalna. Saguwā' sasuku mbal am'nnal, mbal isab pasōd
buwat bay pamissala e' Tuhan, yuk-i,
"Astolan aku, ya po'on aku makasubali, yukku,
Saga a'a itu, mbal to'ongan makasōd
ni deyom lahat pamahalianku sigām."
Buwattē' bay janji' Tuhan. Aniya' asal pahalian sabab ajukup hinang
Tuhan sangay min waktu bay kapamapanjarina dunya.
4 Sabab aniya' tasulat ma deyom Kitab ma pasal llaw kapitu'na, ya yuk-
i, "Ta'abut pa'in llaw kapitu'na, magtūy pahali Tuhan min hinangna
kamemon sabab ajukup na."
5 Ni'isaban isab e' Tuhan pah'llingna, yukna, "Mbal to'ongan makasōd
saga a'a itu ni lahat bay tagamaku pahalian sigām."
6 Jari halam bay makasōd ni deyom pahalian saga a'a bay makakale
tagna', sabab agagga sigām. Malaingkan aniya' a'a pinasōd,
7 sabab aniya' gi' llaw dakayu' pangangganta' e' Tuhan ma manusiya',
ya pinagbahasa "Llaw Ītu". Palabay pa'in daka pilantahun min waktu
ka'mbo'-mbo'an e', ni'isaban e' Tuhan palmanna, pinabissala ma si
Da'ud, ati tasulat bissalana ma ayat Kitab bay pagbassata tagna'. Yuk-i,
"Ma llaw itu, bang takalebi palman Tuhan,
da'a patuwasunbi kōkbi."
8 Bang si Yussa' bay makabuwanan pahalian tantu ma bangsa Isra'il
ma masa awal inān, waktu tagna', mbal bay amissala Tuhan pasal
llaw saddī.
9 Sagō' aniya' bissalana, maka aniya' pahalian ma a'a suku' Tuhan,
10 sabab sasuku makasōd ni deyom pahalian bay tinagamahan iya
e' Tuhan, pahali iya min hinangna buwat kahali Tuhan min bay
hinangna.
11 Angkan kitam subay amuspus pasōd ni pahalian Tuhan, bo'
supaya halam aniya' min kitam tinaikutan ma sabab kapameya'na ma
kajarihan saga a'a patigaggahun inān.
12 Pahōp asal palman Tuhan, maka apaslod. Atalom gi' labi min
katalom kalis, ati pa'abut to'ongan ni deyom paltubu-tubuhanta maka
ni palnyawahanta sampay ni sumsumta. Manjari ai-ai pinikil maka
niniyat e' manusiya', tasilang sadja ma sabab palman Tuhan e'.
13 Halam aniya' katapukan min pang'nda' Tuhan ma ai-ai pinapanjari
kamemon. Atampal sadja ma pang'nda'na, ati paharap du kitam ni iya
ma sinosōng, magpasab'nnal ma pasal kamemon bay hinangta.

Si Isa Imam Muwallam Bangsahan

14 Na, aniya' ma kitam Imam Muwallam landu' bangsahan, wa'i na
makasampay ni haddarat Tuhan. Ya na si Isa Anak Tuhan. Angkan
subay ahogot pamogbogtam ma agama ya pagsab'nnalantam itu.

15 Sabab si Isa, ya Imamta Muwallam, landu' ma'ase' ma kitam.
Kata'uwanna asal kalammahantam sabab bay na kalabayanna sasat
indaginis buwat makani-kitam. Ya sadja pagbidda'anna, in iya halam
bay makarusa.
16 Na, pagka aniya' ma kitam Imam Muwallam buwattē', subay mbal
ag'mma sumangattam pasekot ni haddarat Tuhan angamu' tabang min
iya, ya po'onan tabang. Tantu kitam kina'ase'an maka tinabang ma
waktu asigpit.

5

1 Na, in pasal Imam Muwallam bangsa Yahudi: bang aniya' pinene'
magimam muwallam, pinene' iya min pagkahina manusiya'. Kawak-
ilan iya maghinang ni Tuhan paganti' min pagkahina. Tinukbalan
e'na lalabotan ni Tuhan, kinulban e'na saga hayop supaya aniya'
pangampunan dusa saga a'a.
2 Biyaksa iya t'kkahan lamma angkan ahanunut e'na amissalahan
saga a'a halam kapandu'an, a'a bay paokat min lān tudju ni Tuhan.
3 Ngga'i ka isab hal dusa a'a kasehe'an ya pinagkulbanan, sampay
dusa baranna isab, sabab manusiya' iya magkalamma.
4 Halam aniya' angangg'llal di-na Imam Muwallam bang hal min
baranna, saguwā' Tuhan sadja ya amene', buwat bay pamene'na ma
si Harun waktu palabay.
5 Damikiyanna Al-Masi, halam iya bay maglaku-laku di-na in iya
subay imam muwallam, saguwā' Tuhan bay angangg'llal. Buwattitu
pamissala Tuhan ma iya:
“Ka'a ya Anakku, maka aku ya mma'nu min llaw itu.”
6 Aniya' isab bay pamissalana ma ayat saddī, ya yuk-i,
“Ka'a ya tahinang imam salama-lama tahun.
Sali' du pagimamnu maka bay pagimam si Malkisadik waktu tagna'.”
7 Hinabu pa'in si Isa ma dunya itu, bay iya angamu' duwa'a maka
anganjunjung ni Tuhan, ya taga-kapatut amuwasan iya min kamatay.
Akosog panangisna sabuna angamu'-ngamu', ati kinale iya e' Tuhan
ma sabab kapagmalulusna ma kahandakna.
8 Makananam si Isa katiksa'an minsan iya Anak Tuhan, manjari
atukid pameya'na ma panoho'an Tuhan pagka kapamintānganna
tiksa' inān.
9 Ta'abut pa'in iya atubus ma kamemon, tahinang iya tunggal
manglalappas ma sasuku ameya' ma iya, bo' supaya sigām pinaniya'an
kallum kakkal.
10 Lāgi pinat'nna' iya Imam Muwallam e' Tuhan, buwat bay
kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

Imanta Subay Ginomgoman Pahāp

11 Na, aheka lagi' arak pamata'u kami ma ka'am ma pasal ina'an-i,
saguwā' kahunitan aku amahati ka'am sabab agagga kam pinandu'an.
12 At'ggol na kapameya'bi ma si Isa, sagō' mbal gi' kam makapandu'
ma pagkahibi ilu. Subay aniya' a'a saddī amandu'an ka'am pabalik
pasal lapal Tuhan. Sali' kam hantang onde'-onde' ya mbal makakakan
atuwas, subay hal gatas.
13 Bang a'a mbal makakakan saddī min gatas, masi iya onde'-onde'
ya mbal gi' makapanilang ahāp maka ala'at.

14 Subay kam asangpot bo' yampa makakakan pagkakan atuwas.
Hatulanna, bang a'a asangpot pangandolna, biyaksa iya ami'at
baranna bo' tasilangna ahāp maka ala'at.

6

1 Angkanna, bang kitam bilahi asangpot ma kaul maka pi'il, subay
kitam ang'bba min pamandu' panagna'an pasal Al-Masi, bo' palanjal
ni pangadji' alalom-lalom. Da'a balikantam undang-undangan pasal
pagtaikut min hinang halam taga-pūs maka pangandol ma Tuhan.
2 Pasal pagpandi maka pagt'ppak tangan, maka pandu' pasal
pagpakallum a'a magpatayan maka hukuman kakkal. Bay na pan-
gadji'antam ina'an.
3 Jari pasangpot du pangita'utam, bang karūlan isab e' Tuhan.
4 Saupama a'a bay pinasawahan panahu'anna: bay makananam
anughala' min sulga' maka bay makahampit kawasa min Rū Sussi.
Bang a'a inān anaikutan pangandolna ma si Isa, tantu iya mbal
makabāk kataubatan pabīng.
5 Bay na kalabayanna kahāpan min palman Tuhan maka tananamna
isāb barakat min pagparintahan sinōng.
6 Sagō' bang iya animanan pangandolna, tantu iya mbal makabāk
pagsusunan atawa pagtaubatan pabalik. Sabab hatulanna, nilansang
e'na Anak Tuhan ni hāg pabalik, nihinang iya panunggīngan a'a ma
mata mairan pabīng.
7 Na, kitam manusiya' sapantun tana' paghuma'an. Bang araran
kaulanan, pasulig maina'an saga tinanom ya pagguna e' a'a tag-huma.
8 Saguwā' bang tana' hal patomo'an sagmot maka kayu-kayu itingan,
halam aniya' kagunahanna. Taka-taka sinukna'an ati tinunu' ma
katobtobanna.
9 Saguwā' minsan buwattē' pagbanda'ku ma ka'am, saga bagay
kalasahanku, makatantu kami in ka'am mbal magkabuwattē'. Tantu
kam kaniya'an kahāpan ya pinasambeya' maka kalappasan kal-
abayanbi ilu.
10 Abontol asal Tuhan. Mbal takalipatna bay hinangbi ahāp sampay
lasabi ma iya. Ta'nda' lasabi min panabangbi ma pagkahibi bebeya'an
si Isa, min tagna' sampay ni kabuwattina'anan.
11 Ya sadja kabaya'an kami bang pa'in ataptap katuyu'bi dangan
maka dangan sampay ta'abutbi kamaujuranna, bo' tatuman ai-ai
holatbi min Tuhan.
12 Mbal kami bilahi bang kam maglisu'-lisu'. Ahāp lagi' kam
anengoran saga a'a anandalan haggut-pasu' ma sabab pangandol
sigām, ya angkan sigām makasambut panganjanji' Tuhan.

Tuman du Janji' Tuhan

13 Ma waktu kamatto'ahan, aniya' janji' Tuhan ma si Ibrahim. Bay
sapahanna isab janji'na, ōnna dakayu'-kayu' ya pagsapahanna sabab
halam aniya' alanga min ōnna.
14 Angallam iya ma si Ibrahim, yukna, “Ya itu janji'ku ma ka'a:
barakatanta ka to'ongan maka pahekaku saga panubu'nu.”
15 Halam sinumu si Ibrahim angalagaran Tuhan, angkan tasambutna
kamemon bay panganjanji' ma iya.

16 Ya addat manusiya' bang anapa, subay aniya' pagsapahan liyu min
sigām, jari asulut palkala' a'a duwangan bang makapagsapa na.
17 Ya kabaya'an Tuhan subay atampal to'ongan bang ai maksudna
maka bang buwattingga tatasna, angkan pinapagtapil janji'na maka
sapana.
18 Minnē' kitam makatantu in janji' Tuhan mbal magkapinda sabab
mbal kapindahan in duwa magtapil itu, mbal isab kapaliluhan e'
Tuhan. Angkan pat'ttog gom pa'in imanta, sasuku kitam makabāk
kasalamatan ma iya, ati amalut kitam ma kaholatan ya pamuwanna
ma kitam.
19 Jari ahogot kaholatantam, sali' sapantun sau mbal talaran minsan
buwattingga kalandos s'llog. Angkan ahogot, sabab ina'an paengkot
ma deyom Luma' Pangarapan ni Tuhan, ma haddaratna to'ongan.
20 Bay na pareyom pina'an si Isa, dahū min kitam, sali' dalil imam
magpatillot ma pasaltam. Tahinang na iya Imam Muwallam magimam
salama-lama, buwat bay kapagimam si Malkisadik ma masa awal e'.

7

Si Imam Malkisadik

1 Na in pasal sultan Malkisadik: si Malkisadik itu bay sultan ma lahat
Salem ma masa awal e', maka imam isab iya ma Tuhan Mahatinggi.
Jari dakayu' llaw, hinabu si Ibrahim amole' min panganda'ugna ma
saga sultan kuntarana, sinampang iya e' Malkisadik maka sinibahatan
e'na kahāpan.
2 Kabuwanan bahagi' si Malkisadik e' si Ibrahim, dambahagi' min
sangpū' ma pangalta' bay ta'agawna ma pagbono'an. Bang nihati ōn
Malkisadik itu, “Sultan Ka'adilan” atawa “Sultan Kasannangan.”
3 Halam aniya' salsila pasal si Malkisadik bang minningga
pangkatanna. Mbal isab kata'uwanta bang buwattingga kapaganak
ma iya maka bang sumiyan kamatayna. Dasali' iya maka Anak Tuhan,
sabab anatas kapagimamna ni kasaumulan.
4 Kira-kirahunbi kabangsa si Malkisadik itu, sabab kabuwanan iya
bahagi' sangpū' min pangalta' bay tataban e' si Ibraham, pangkattam
landu' abantug.
5 Aniya' panoho'an sara' pinat'nna'an saga panubu' si Libi pasal
kapagimam sigām. Sinō' sigām animuk alta' min pagkahi sigām tubu'
si Ibrahim, bahagi' sangpū' min kaniya' sigām.
6 Ngga'i ka panubu' si Libi si Malkisadik itu, sagō' makasambut iya
bahagi' min si Ibrahim. Jari si Ibrahim, a'a bay kapanganjanji'an e'
Tuhan, bay niamu'an kahāpan e' si Malkisadik.
7 Atampal ko' itu, ya a'a angamu' kahāpan akawasa lagi' min a'a ya
niamu'an kahāpan.
8 A'a magkamatay asal saga kaimaman Yahudi ya animuk bahagi'
alta' min pagkahi sigām. Saguwā' si Malkisadik itu, ya bay makasam-
but bahagi' min si Ibrahim, tasulat ma deyom Kitab in iya taptap allum.
9 Taga-kapatut saga imam panubu' si Libi animuk alta' sagō'
tumabeya' si Libi ma mbo'na si Ibrahim ma kapanukbal bahagi' alta'
ni si Malkisadik.
10 Halam gi' bay nianakan si Libi ma waktu kapanukbal si Ibrahim
e', sagō' ina'an iya patanam ma deyom kuddarat mbo'na.

Si Isa maka si Malkisadik

11 Na, ma waktu tagna' inān aniya' sara' pamat'nna' e' Tuhan ma
bangsa Isra'il, maka aniya' kaimaman panubu' si Libi bay gin'llal
magsuluhan. Manjari bang panubu' si Libi itu bay taga-kawasa
amasampulna' kajarihan saga pagkahi sigām, angay subay aniya'
bowahan imam saddī buwat kapagimam si Malkisadik? Angay mbal
bineya' kapagimam si Harun ya panubu' si Libi?
12 Bang ginanti'an bowahan pagimam tagna', subay ginanti'an isab
sara' ya pameya'anna.
13-14 Atampal ko' itu, ngga'i ka panubu' si Libi ya pagbissalahantam
itu, sagō' si Isa ya Panghū'tam. Saddī tubu'anna sabab panubu' si Yuda
iya, maka halam aniya' panubu' si Yuda maghinang ma deyom Luma'
Pangarapan ni Tuhan. Halam minsan sinambat e' si Musa panubu' si
Yuda bang takdil ni imam.
15 Atampal to'ongan, aniya' na imam saddī palahil, ma buwat
kapagimam si Malkisadik.
16 Ngga'i ka sara' atawa usulan manusiya' ya makabuwanan si Isa
kapatut magimam, sagō' nihinang iya imam ma sabab kawasana,
pagka halam aniya' kahinapusan kallumna.
17 Buwat bay binissala ma deyom Kitab, ya yuk-i,
"Ka'a ya tahinang imam ma salama-lama tahun,
buwat bay kapagimam si Malkisadik."
18 Pinapasan na bay sara' tagna' pagka halam aniya' kosogna, halam
aniya' kapūsanna.
19 Sabab halam aniya' bay tasussi pangatayanna ma sabab sara' si Musa
ya bogboganna. Maka aniya' na niholat saddī, labi ahāp min sara' inān.
Minnē' kitam taga-kapatut pasekot ni Tuhan.
20 Aniya' gi' sapa Tuhan pinabeya' ma pagimam si Isa. Halam aniya'
sapa ma saga imam tagna',
21 saguwā' si Isa tahinang imam labay min panapa Tuhan, ya yuk-i,
"Angallam Panghū' ma pasalan ka'a, yukna,
'Ka'a ya tahinang imam sampay ni kasaumulan.'
Mbal to'ongan apinda sapa pangallamna itu."
22 Na pagka buwattē', labi ahāp kapagsulutan baha'u itu, ya niumban-
gan e' si Isa.
23 Aniya' gi' pagbidda'an saga imam tagna' maka si Isa. Magkamatay
asal saga imam tagna' inān, angkan subay aheka bo' aniya' na pa'in
paganti'.
24 Saguwā' halam aniya' ganti' si Isa sabab allum iya salama-lama.
25 Angkan iya makaga'os angalappas to'ongan ma sasuku angandol
ma iya, bo' supaya makapagsekot maka Tuhan. Makalappas iya min
buwattina'an sampay ni kasaumulan sabab allum iya salama-lama
anganjunjung ni Tuhan ma pasalan sigām.
26 Manjari Imamtam Muwallam si Isa, ya ata'u anabangan kitam.
Asussi pangatayanna, halam aniya' tamakna. Pinabidda' iya min
manusiya' dusahan ati pinalanga iya ma deyom sulga'.
27 Bidda' isab iya min saga Imam Muwallam kasehe'an inān. Taga-
kapatut sigām anukbalan susumbali'an llaw-llaw pamapuwas dusa.
Dusa baran sigām ya pinuwas dahū, bo' yampa dusa kasehe'an.

Sumaguwā' mbal magkagunahan buwattē' si Isa. Pinamint'dda panukbalna pagkulban ni Tuhan pamapuwas dusa manusiya' kamemon, pagka paglilla'na baranna ni kamatay.
28 Bang ma sara' si Musa, manusiya' salla'an ya pinat'nna' magimamnakura'. Saguwā' labi ajatu pangwakil Tuhan ma Anakna sabab min janji'na ahogot, damuli lagi' min waktu kapamuwan sara'. Jari Anakna, ya halam aniya' salla'-salla'na, tahinang Imam Muwallam sampay ni kasaumulan.

8

Si Isa ya Imam Muwallam

1 Na, ya na itu to'ongan maksud pagbissalahantam: aniya' ma kitam Imam Muwallam buwat bay bissalaku he'. Ina'an iya ma haddarat Tuhan Sangat Kawasa, aningkō' ma bihingna tampal ni kowan.
2 Ina'an iya magimam ma pangarapan mahasussi, hatina ma langgal to'ongan ya bay nihinang e' Panghū', ngga'i ka e' manusiya'.
3 Ya angkan aniya' imam muwallam pinat'nna', sabab anukbalan sigām lalabotan saga manusiya' ni Tuhan, sampay susumbali'an ya pagkulban sigām. Damikiyanna Imamtam Muwallam, subay aniya' panukbalna ni Tuhan.
4 Bang iya bay ma dunya lagi', mbal iya makapagimam sabab aniya' asal imam maitu pinat'nna' anukbalan lalabotan saga a'a ni Tuhan ma buwat usulan sara' Yahudi.
5 Sagō' ya nihinang e' imam ma dunya itu ngga'i ka kab'nnalanna. Sali' lambung sadja atawa patta' ma hinang to'ongan, ya nihinang ma deyom sulga'. Buwattē' isab bay kahinangan si Musa ma masa awal e', ma songna maghinang langgal tolda. Bay iya binanda'an e' Tuhan, yuk-i, "Amay-amay, beya'in suntu'an langgal bay pa'nda'anku ni ka'a ma diyata' būd."
6 Sagō' kapagimam ya pamahinang ma si Isa, aheya to'ongan lagi' min kapagimam saga a'a ma dunya. Labi ahāp isab kapagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya' maka Tuhan ma sabab si Isa, maka labi ahāp paljanji'an ya amuwan kajatuhan.
7 Bang bay halam aniya' salla' ma kapagsulutan tagna', mbal bay ginanti'an ni saddī,
8 sagō' tasoway e' Tuhan saga a'a suku'na, angkan yukna,
"Aniya' waktu paniya' ma sinosōng
waktu pangahinangku pagsulutan baha'u maka bangsa Isra'il,
beya' isab bangsa Yuda.
9 Saddī isab min kapagsulutan tagna',
ya bay hinangku ma ka'mbo'-mbo'an sigām,
waktu kapamowaku sigām paluwas min lahat Misil.
Halam kabogbogan e' sigām kapagsulutanku maka sigām,
ya angkan sigām pasagaranku, yuk Panghū'.
10 Buwattitu ya kapagsulutan song hinangku ma bangsa Isra'il:
Ma waktu sinōng inān, yuk Panghū',
pahōpku panoho'anku ni deyom pamikil sigām.
Sulatku isab sara'ku ma deyom atay sigām.
Ati aku ya pagtuhanan sigām,
maka sigām ya tahinang bangsa suku'ku.

11 Mbal na sigām subay amandu'an sehe' sigām ma pasalanku,
mbal sigām amogos pagkahi sigām subay ata'u ma Panghū'.
Sabab kinata'uwan du aku e' a'a kamemon,
min a'a areyo' sampay ni a'a bangsahan.
12 Ati ampunku paldusahan sigām kamemon.
Mbal na entomku bay hinang sigām ala'at."
13 Na, pagka binissala e' Tuhan kapagsulutan baha'u itu, hatina amaluba na in kapagsulutan tagna'. Sabab minsan ai-ai, bang ang'ndang na atawa amaluba na, al'kkas na magka'at.

9

Untulan ma Langgal Pagkulbanan Tagna'

1 Na, aniya' sara' pasal pagta'at ni Tuhan bay pabeya' ma kapagsulutan tagna', maka aniya' isab luma' pangarapan bay hinangan manusiya'. Buwattitu hinanganna:
2 aniya' luma' tolda bay nihinang duwa bilikna. Ya bilik pasōran dahū niōnan Bilik Sussi. Aniya' panyapna papagan palita'an maka lamisahan pagtutukbalan, maka tinapay pangalabot ni Tuhan.
3 Aniya' isab bilik niōnan Bilik Mahasussi ma deyom to'ongan, ma liyu kultina pangagpang.
4 Ya panyapna lamisahan bulawan panugtugan kamanyan, maka ba'ul sinarul deyom-luwasanna maka bulawan, ya pinagōnan Ba'ul Pagsulutan. Aniya' ma deyom ba'ul inān garul bulawan isihan kinakan niōnan "manna". Ina'an isab tungkud si Harun ya bay tinomo'an dahun, maka duwa papan batu bay niukilan pagsulutan Tuhan.
5 Aniya' duwa mala'ikat pikpikan ma diyata'an ba'ul, tanda' pangilahan in ina'an-i haddarat Tuhan. Pab'llat pikpik sigām angalimbuhan sa'ob ba'ul, ya pinigsikan laha' pangampunan dusa. Saguwā' mbal tapagbissalatam ba'anan kapanyapanna ma waktu itu.
6 Na, buwattitu ya kal'ngngananna ma deyom Luma' Pangarapan inān: magsōd saga imam llaw-llaw ni deyom bilik tampal ni luwasan bo' angahinang ai-ai ya kapatutan sigām.
7 Saguwā' luwal imam muwallam ya makajari pasōd ni bilik ma deyom to'ongan inān, mint'dda dantahun. Maka minsan iya, subay aniya' laha' pagkulban tabowana pareyom, tinukbalan ni Tuhan pamapuwas dusana sampay dusa saga a'a kasehe'an ya halam tasayu e' sigām.
8 Jari asawa pamandu' min Rū Sussi itu, hatina halam aniya' pasōran ni Bilik Mahasussi To'ongan sat'ggol masi Luma' Pangarapan tagna' inān.
9 Kapamintāngan ko' itu ma kitam buwattina'an, hatina in lalabotan maka kukulbanan ya tinukbal ni Tuhan ma waktu palabay inān, halam aniya' dapatna amabontol itikad saga a'a inān.
10 Angkan buwattē', sabab in untulan bay bogbogan sigām pasal pagkakan maka paginum maka ginisan pagail, hal pamasussi baran sigām sampay ta'abut waktu pamabaha'u ai-ai e' Tuhan.

Pasal Laha' Al-Masi

11 Saguwā' makalahil pa'in Al-Masi magimam muwallam angumbangan saga pakaradja'an ahāp ya paniya' ma buwattina'an, bay iya pasōd

ni langgal labi asampulna' min langgal hinangan manusiya'. In langgal
itu ngga'i ka suku' ma alam pinapanjari.
12 Min t'dda du Al-Masi bay pasōd ni Bilik Mahasussi. Ngga'i ka laha'
kambing maka laha' sapi' ya tabowana, saguwā' dī laha'na, bo' supaya
kitam pinuwas min hukuman dusa sampay ni kasaumulan.
13 Bang aniya' a'a abatal ma masa awal, subay iya pinigsikan
maka laha' kambing atawa laha' sapi', maka abu min anak sapi'
tinunu' pinalamud ni bohe'. Manjari ala'an batalna ati patut iya
anambahayang.
14 Saguwā' labi akawasa laha' Al-Masi min laha' hayop. Tinabang
iya e' Rū kakkal ma waktu kapaglilla'na baranna pagkulban ni Tuhan,
halam isab aniya' tamak-tamakna. Manjari laha'na itu makapabontol
itikadtam min kahinangan ya amowa ni kamatay. Minnē' limaya na
kitam maghinang ni Tuhan ya kakkal salama-lama.
15 Ya itu sababanna angkan Al-Masi wajib magpatillot angahatul
kapagsulutan baha'u ya paghāpan manusiya' maka Tuhan, bo' supaya
sasuku tapene' e'na makasambut pusaka' kakkal. Angkan sigām
makajari anambut, sabab Al-Masi bay amatay pamapuwas sigām min
paldusahan ya bay tahinang sigām ma deyo'an kapagsulutan tagna'.
16 Bang takdil ni kataddangan pamusaka', buwattitu
kal'ngngananna: in pusaka' mbal magtūy ni'nde'an ni a'a pinusaka'an.
Subay amatay dahū in a'a amusaka', maka subay aniya' bainat pasal
kamatayna bo' yampa ni'nde'an pusaka' inān.
17 Sabab in kataddangan pusaka' itu mbal gi' taga-pūs sat'ggol masi
allum a'a tag-alta'. Subay iya amatay bo' yampa taga-pūs.
18 Angkanna, minsan ma kapagsulutan tagna', subay aniya' laha'
pagkulban pabu'us dahū bo' yampa aniya' kajatuhanna.
19 Buwattitu isab kal'ngngananna: aubus pa'in e' si Musa bay
amata'u saga a'a Isra'il pasal kamemon sara' ya panoho'an Tuhan
ma sigām, bay iya angā' laha' hayop pinaglamud maka bohe', bo'
pigsikanna Kitab panulatan sara', beya' isab saga a'a inān kamemon.
Ya tagunana pamigsik laha', engas-engas min kayu-kayu hissup
pin'kkos maka bulbul bili-bili nianjibi keyat.
20 Ya lling si Musa hinabuna amigsik: “Ya itu laha' amuwan
kajatuhan ma pagsulutan itu, ya bay pinat'nna'an ka'am e' Tuhan bo'
kam ameya' ma panoho'anna.”
21 Damikiyanna luma' pangarapan sigām ni Tuhan, maka panyap
kamemon ya pinakay ma paghinang sigām, pinigsikan isab maka laha'.
22 Hatina, sinussi maka laha' agon-agon kamemon ai-ai ya pinakay
ma sara' agama inān. Subay aniya' laha' pinabu'us bo' ka'ampunan
paldusahan manusiya'.
23 Jari in luma' pangarapan tagna' maka kapanyapanna subay sinussi
maka laha' hayop. Sagō' ngga'i ka he' kab'nnalanna. Hal ibarat patta'
ma dī Luma' Pangarapan ya ma deyom sulga'. Bo' malaingkan landu'
ahalga' ai-ai ma deyom sulga', angkan subay aniya' laha' labi ahalga'
panussi iya.
24 Jari sinōd e' Al-Masi in Bilik Mahasussi, sagō' ngga'i ka bilik sussi
hinangan manusiya' ma buwat suntu'an bay min sulga'. Pasōd Al-
Masi ni deyom sulga' to'ongan bo' makapagharap maka Tuhan ma
haddaratna, ati maina'an iya anganjunjung ma pasalantam.

25 Bay pasōd saga imam muwallam Yahudi ni deyom Bilik Mahasussi
tahun ni tahun amowa laha' hayop pagkulban ni Tuhan. Saguwā' Al-
Masi halam bay pasōd bo' maglilla' baranna magbalik-balik.
26 Bang iya bay pasōd min heka, min heka du isab tananamna
kabinasahan sangay min waktu kapamapanjari dunya. Saguwā'
mint'dda sadja kalahilna ni dunya itu, ma song akiyamat dunya, bo'
supaya paglilla'na baranna ni kamatay pamala'an dusa manusiya'.
27 Ya pangangganta' bangsa manusiya' subay amatay min t'dda sadja
bo' yampa nihukum e' Tuhan.
28 Damikiyanna Al-Masi, min t'dda du isab iya bay amatay pagkulban
bo' supaya tatanggungna dusa manusiya'. Palahil iya pabīng ma
sinosōng, kaminduwana na, sagō' ngga'i ka pamuwas dusa. Ya angkan
iya palahil pabīng bo' kalappasanna to'ongan sasuku angalagaran iya.

10

1 Ya sara' bay pamuwan e' Tuhan ma bangsa Yahudi he' hal
hantang suntu'an pang'nda'anta kahāpan ya song pinaniya'. Ngga'i
ka kab'nnalanna. Aniya' susumbali'an bay pinagkulban ni Tuhan
tahun ni tahun, halam aniya' kaubusanna. Sagō' mbal makarapat saga
pagkulban inān pangalanu' pangatayan a'a magsasambahayang.
2 Bang sigām bay sinussi sab'nnal-b'nnal min dusa sigām, halam
aniya' dusa tananam sigām, ati mbal sigām magkagunahan magkulban
pabalik. Malaingkan masi du dusa sigām.
3 Maka susumbali'an ya pagkulban na pa'in ma pasalan sigām tahun
ni tahun hal pamaentom in sigām masi taga-dusa.
4 Mattan du, laha' sapi' maka laha' kambing mbal makapuwasan
dusa manusiya'.
5 Na, pagka halam aniya' ka'ampunan dusa min paghinang tagna' he',
buwattitu pagkallam Al-Masi hinabuna palahil ni dunya itu. Yukna,
“Ngga'i ka pagkulban maka lalabotan ya kabaya'annu,
saguwā' sakapannu aku baran manusiya'.
6 Mbal ka kasulutan ma katibu'ukan hayop tinunu' pagkulban,
atawa ginisan lalabotan ya tinukbal pama'ampun dusa.
7 Buwattitu isab pamissalaku: Itiya' aku, O Tuhan,
lilla' angahinang ai-ai pangahandaknu aku,
buwat tasulat ma pasalku ma deyom Kitab.”
8 Duwa ginis bay pamissalana he', kaissana, “Halam aniya'
kabaya'annu, ai-na ka ma susumbali'an maka lalabotan, atawa ma
hayop tinunu' ma katibu'ukan atawa ma pagkulban pagtaubatan
dusa.” (Buwattē' pah'llingna minsan panoho'an sara' asal saga
pagkulban maka tutukbalan.)
9 Karuwana, ya yukna, “Itiya' aku, O Tuhan, sakap angahinang ai-ai
pangahandaknu aku.” Hatina, nibbahan e' Tuhan bay bowahan tagna'
bo' pinaganti' bowahan baha'u.
10 Na, pagka ajukup e' si Isa Al-Masi bay pangahandak Tuhan ma
iya, asussi kitam min dusatam ma sabab baran si Isa bay pagkulban
pinam'nt'dda.
11 Magt'nggehan na pa'in ma deyom langgal saga imam Yahudi inān
kamemon bo' maghinang ai-ai pamahinang sigām. Tinukbalan e'
sigām magbalik-balik saga pagkulban halam dapatna pamala'an dusa.

12 Saguwā' in imam damuli itu, hatina Al-Masi, bay magmalilla'
baranna min t'dda sadja, nihinang pagkulban pamapuwas dusa
manusiya', ati mbal binalikan sampay ni kasaumulan. Jari itu, aubus
pa'in hinangna he', aningkō' iya ma bihing Tuhan tampal ni kowan,
13 ati ina'an na iya angagad buwattina'an sampay ta'abut waktu
kapanganda'ug Tuhan min palbantahanna kamemon, bo' yampa
pinat'nna' saga palbantahan e' ma deyo' pād-tape' Al-Masi.
14 Al-Masi itu, pinamint'dda pagmalilla'na baranna ni Tuhan, ati
minnē' pinabontol to'ongan itikad manusiya', sasuku sinussi e'na.
15 Aniya' isab saksi' min Rū Sussi, ya tasulat ma deyom Kitab, yuk-i,
16 “Ya na itu kapagsulutan pat'nna'ku ma manusiya'
bang ta'abut llawna, yuk Panghū'.
Pahōpku panoho'anku ni deyom atay sigām.
Sulatku isab ma deyom panahu'an sigām.”
17 Sinugpat isab ayat dakayu' itu, ya yuk-i,
“Mbal na entomku paldusahan sigām,
sampay kala'atan bay tahinang e' sigām.”
18 Na, pagka ta'ampun dusatam kamemon e' Tuhan, mbal na kitam
magkagunahan angahinang pagkulban pabīng.

Pasekot Kitam ni Tuhan

19 Manjari itu, saga danakanku, makatawakkal na kitam pasōd ni
deyom Bilik Mahasussi ma sabab laha' si Isa.
20 Sabab bay pagmalilla' e' si Isa baranna pinapatay, ati minnē' kitam
niukaban pasōran baha'u, pasōran kakkal. Hatina makasōd na kitam
ni Bilik Mahasussi labay min kultina ya sapantun baran si Isa.
21 Aniya' na Imamtam bangsahan tag-kapatut ma okoman Tuhan.
22 Angkan kitam subay pasekot ni Tuhan magatay pote', ma ahogot
pangandolta ma iya. Subay halam aniya' hawal-hawalta ma pasal dusa
bay hinangta ma waktu palabay, sabab tapabontol na itikadta. Tapandi
isab baranta paltanda'an in kitam asussi na.
23 Subay kita amalut pahogot ma kaholatan ya pagkahagaranta,
sabab kapangandolan asal Tuhan ya bay anganjanji' ma kitam.
24 Subay kannalta isab pagkahita bang buwattingga e'ta anabangan
sigām bo' maglasa-liyasahi maka maghinang kahāpan.
25 Da'a kitam ang'bba min addattam magtipun-tipun, buwat ka-
pang'bba e' saga jama'a si Isa kasehe'. Gom na pa'in kita magtipun
amat'ttog iman pagkahita dangan maka dangan, ya lagi'na ma buwat-
tina'an pagka kata'uwanta asekot na Llaw Panghū' Isa.
26 Na, bang kita angahinang kala'atan bo' pagtu'uranta minsan
bay tataima' pandu' kasab'nnalan, tantu halam aniya' pagkulban
pamala'an dusata.
27 Ya sadja lagaranta hukuman Tuhan makatāw-tāw, maka api
asiglat ya panunu'na ma saga a'a anagga' iya.
28 Bang aniya' a'a bay makalanggal sara' si Musa ma masa awal e',
bo' aniya' saksi' min duwangan atawa t'llungan maguyun, pinapatay
iya, mbal kina'ase'an.
29 Jari labi abisa hukuman pinat'kkahan a'a ya angahalipulu Anak
Tuhan. Mbal isab magaddat ma laha' bay pamajatu pagsulutan baha'u,
ya panussi pangatayanna min dusa. Tahina' isab e'na Rū Sussi, ya
ama'nda'an kitam ka'ase' Tuhan.

30 Kata'uwanta bang sai bay amaluwas bissala, ya yuk-i, “Aku ya
amalos. Aku ya anungbas.” Yukna isab, “Angahukum Panghū' ma
bangsa suku'na.”
31 Landu' makatāw-tāw bang kita taluwa' hukuman Tuhan, ya kakkal
salama-lama.
32 Entomunbi bay palihalanbi ma waktu tagna' gi'. Baha'u kam bay
makananam kasawahan min Tuhan sampay am'nnal ma si Isa, maka
aheka katiksa'an bay kalabayanbi, sagō' halam bay apinda imanbi.
33 Suma'an pinaggunyak-gunyak baranbi maka pininjala' ma mata
mairan, suma'an ka'am angandapitan pagkahibi waktu sigām pinin-
jala'.
34 Bay ka'ase'anbi saga a'a pilisu ati tanggungbi kabinasahan sigām.
Minsan kalangpasan ai-aibi kamemon, gom pa'in kam kinōgan sabab
kata'uwanbi aniya' gi' ma ka'am alta' labi ahalga', anatas ni kasaumu-
lan.
35 Angkan kam sinoho' da'a ang'bbahan pangandolbi ma Tuhan,
sabab aheya tungbasna bang binogbogan.
36 Paiman kam supaya tahinangbi ai-ai pangahandak ka'am e' Tuhan,
bo' kam makahampit bay paljanji'anna ma ka'am.
37 Sabab asekot na waktu, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya
yuk-i,
“Mbal at'ggol bo' at'kka ya bay nilagaran. Marai' na t'kkana.
38 Allum du saga a'aku abontol ma sabab pangandol sigām,
sagō' bang a'a pataikut min aku, mbal aku kasulutan ma iya.”
39 Saguwā' halam aniya' lamudtam ma saga a'a ya pataikut min Tuhan
bo' yampa binutawanan e'na. Angandol kitam ma Tuhan ati lappasan
kitam min hukuman.

11

Pasal Pangandol

1 Na in pasal pangandol itu, hatina aniya' paltantuhanta in ai-ai
holatta buwattina'an paniya' du ma sinosōng. Min pangandolta, ya
angkan kita am'nnal ma pasal ai-ai ya mbal gi' ta'nda'ta.
2 Bay kasulutan Tuhan ma saga a'a ma waktu ka'mbo'-mbo'an ma
sabab pangandol sigām ma iya.
3 Bang kita angandol, makata'u kita in alam itu kamemon bay
pinapanjari e' Tuhan min palmanna sadja. Manjari kakaya'-kaya'anna
itu ya ta'nda' mata, bay tahinang min ai-ai ya mbal ta'nda'.
4 Entomunbi saga a'a bay ma masa awal e', buwat si Habil. Bay iya
angandol ma Tuhan, ya po'on iya bay makatukbalan pagkulban tudju
ni iya, labi ahāp min bay pangalamas siyakana si Kabil. Bay angandol
si Habil, ati binista iya abontol e' Tuhan sabab ka'amuhan Tuhan ma
panukbalna. Masi aniya' kapamintāngantam min pangandol si Habil
minsan at'ggol na kamatayna.
5 Si Idris isab ma masa awal e', halam iya bay makalabay kamatay
sabab akosog pangandolna ni Tuhan. Halam tabāk bangkayna sabab
bay iya pina'angkat e' Tuhan hinabuna allum. Angkan buwattē', sabab
a'a iya makasulut atay Tuhan.
6 Halam aniya' manusiya' makasulut atay Tuhan bang mbal angan-
dol ma iya. Sabab sai-sai bilahi angarap ni Tuhan subay magkahagad

aniya' Tuhan. Subay isab kahagadna aniya' panungbas Tuhan ma
sasuku atuyu' amiha iya.
7 Si Nū isab, aniya' pangandolna angkan iya bay angasip ma
pagbanda' Tuhan pasal bala' song pinat'kka ni dunya. Kinahagad e'na
ma halam gi' ta'nda'na. Bineya' e'na panoho'an Tuhan, ati nihinang
e'na adjung aheya supaya sigām magtai'anak lappasan min latap. Ati
minnē', min bowahan hinang si Nū he', talhakit in a'a kasehe'an bay
ma dunya patut pinatōngan dusa. Bo' si Nū ya binista abontol ma
sabab pangandolna.
8 Si Ibrahim isab, bay iya angandol ma Tuhan angkan beya'na
panoho'an Tuhan ati ala'an min dī lahatna tudju ni lahat saddī, ni
bay panganjanji' Tuhan ma iya. Bay iya palintas minsan halam
kata'uwanna bang pi'ingga patudjuhanna.
9 Ma sabab pangandolna isab, angkan si Ibrahim bay pat'nna' ma
lahat bay panganjanji' Tuhan ma iya, minsan iya sali' a'a liyu maina'an.
Maglihan-lihan iya, ati luma' tolda ya luma' palihananna. Buwattē'
du isab anakna si Isa'ak maka mpuna si Yakub, ya tumabeya' ma si
Ibrahim panganjanji'an lahat inān e' Tuhan.
10 Aiman si Ibrahim sabab aniya' lagaranna lahat saddī, hatina da'ira
ahogot pangosolanna, ya ginanta' maka nihinang e' Tuhan.
11 Damikiyanna si Sara h'nda si Ibrahim, angandol isab ma Tuhan ati
kabuwanan iya kosog makapangiram minsan iya aumul na, minsan
palabay na bay waktu pangiramna. Tu'ud pangandolanna Tuhan in
janji'na maujud du.
12 Si Ibrahim itu, minsan iya sali' a'a pinagamatay na, humeka
to'ongan tubu'na. Ya heka panubu'na buwat heka bitu'un ma b'ttong
langit, buwat solagan gusung ma bihing tahik, mbal takole' ni'itung.
13 Manjari kamemon saga a'a kaōnan inān bay magpangandol ma
Tuhan sampay ni kamatay. Ya bay paljanji'an Tuhan ma sigām, halam
bay tasambut ma dunya lagi', saguwā' tapantaw e' sigām min katāhan,
maka e' sigām kinōgan. Bay sigām angahaka patampal in sigām sali'
a'a liyu, hal maglihan ma dunya itu.
14 Na, pagka sigām ah'lling in sigām a'a liyu, manyatakan du aniya'
lahat saddī minohot, hatina lahat sigām luggiya'.
15 Halam isab nientom lahat bay pala'anan sigām tagna', sabab bang
aniya' bay baya' sigām pabīng ni lahat e', halam aniya' bay makasagga'.
16 Sagō' ngga'i ka lahat tagna' ya nientom e' sigām, sagō' lahat labi
ahāp, lahat sulga'. Angkan Tuhan mbal aiya' niōnan Tuhan e' sigām,
sabab aniya' da'ira bay tinagama e'na ma sigām.
17-18 Si Ibrahim isab, waktu bay kapanulay Tuhan ma iya, ahogot
pangandolna. Angkan iya bay mbal allog amapatay anakna si Isa'ak
pagkulban, minsan ya anak bay panganjanji' e' Tuhan. Yuk janji'
Tuhan e', “Paheka du panubu'nu luwas min si Isa'ak.” Sagō' angandol
si Ibrahim, angkan iya magmalilla' amapatay anakna he', pagkulban
ni Tuhan.
19 Sabab bang ma bistahan si Ibrahim, tapakallum du anakna e'
Tuhan. Jari tasambut e' si Ibraham anakna sali' luwas min kamatay.
20 Si Isa'ak isab bay angandol ma Tuhan, angkan nijanji'an e'na
anakna duwangan, si Yakub maka si Esaw, in sigā pinat'kkahan du
lidjiki' e' Tuhan ma sinosōng.

21 Si Yakub isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma
Tuhan ati niamu'an e'na barakat mpuna, anak si Yusup duwangan.
Binalutan e'na tungkud pasangdolanna hinabuna amudji Tuhan.
22 Si Yusup isab, song pa'in iya magkamamatay, bay angandol ma
Tuhan. Angkan iya bay makapah'lling pasal kala'an bangsa Isra'il min
lahat Misil. Pang'bba e'na ma sigām panoho'an pasal bangkayna.
23 Ina'-mma' si Musa isab bay angandol ma Tuhan waktu kapan-
guldin sultan Misil subay pinapatay kamemon anak Yahudi l'lla sasuku
nianakan baha'u. Angkan sigā bay anapukan si Musa ma deyom
t'llumbulan puwas min kapaganak ma iya. Ta'nda' pa'in e' sigā in si
Musa mahal-mahal lingkatna, halam sigā tināw ma uldin sultan e'.
24 Si Musa isab bay angandol ma Tuhan, sabab ta'abut pa'in
kasangpotna mbal na iya angaku niōnan anak dayang-dayang, ya anak
Sultan bay amasulig iya.
25 Pād-pād iya ameya' ma hinang ala'at ma luma' sultan, ya makahāp
palasahan dai'-dai' sadja, bilahi lagi' iya parakayu' ma pagkahina
bangsa Isra'il, a'a suku' Tuhan. Lilla' iya magbeya' maka sigām
bininasa.
26 Bang ma iya, minsan iya pinakaiya' ma sabab Al-Masi, ahalga'
lagi' min kamemon alta' ma lahat Misil, sabab ya angutna tungbas min
Tuhan ma llaw damuli.
27 Bay ala'an si Musa min lahat Misil ma sabab kosog pangandolna
ma Tuhan, halam iya tināw ma pangastol sultan e'. Akosog to'ongan
niyatna, sabab ta'nda'na Tuhan ya mbal ta'nda' manusiya'.
28 Ma sabab pangandolna isab, angkan iya bay magpanoho'an
ma bangsa Isra'il. Sinō' sigām amigsikan laha' bili-bili ni lusuk-
lusuk lawang sigām, bo' mbal talapay pinapatay anak sigām l'lla
kasiyakahan bang palabay mala'ikat pangmumulka'. Ya he' tagna'an
Hinang Paglakad.
29 Bangsa Isra'il isab, waktu kauntas sigām ni dambila' s'llang ya
niōnan S'llang Keyat. Minsan du bay s'llang, tahinang gintana'an
magtūy ma sabab pangandol sigām, jari pauntasan sigām parambila'.
Saguwā' pasulay pa'in saga a'a Misil pauntas, alembo sigām sabab
pabīng magtūy tahik.
30 Waktu kapehē' bangsa Isra'il ni da'ira Ariha, pinaglibut-libutan
da'ira inān e' sigām ma deyom dapitu'. Ta'abut pa'in kapitu'na, magtūy
alubu ādna batu sabab min kosog pangandol sigām.
31 Bay angandol ni Tuhan si Rahab ya d'nda pagtatambahan ma
da'ira Ariha. Pinatuntul e'na saga a'a magmata-mata ati halam iya
bay talapay pinapatay maka saga a'a ya agagga ma Tuhan.
32 Na, mbal na sugpatanku sabab mbal aku makasa'ut angahaka'an
ka'am ma pasal disi Gidiyun, si Barak, si Samson, si Jepta, si Da'ud, si
Samwel, sampay ni kanabi-nabihan.
33 Saga a'a itu bay angangga'os pagsultanan ma sabab pangandol
sigām. Aniya' kasehe' abontol pagsara' sigām ma sabab pangandol,
maka aniya' bay makasambut panganjanji' Tuhan ma sabab pangandol
sigām. Aniya' isab bay amak'ttop bowa' halimaw.
34 Aniya' sigām kasehe' bay am'ddahan api aheya, aniya' isab bay
makaliyus min patay bono'. Aniya' isab sigām taluwa' kalammahan
saguwā' angosog gom pa'in pamaranan sigām. Landu' sigām aesog ma
pagbono', sampay tara'ug e' sigām ba'anan sundalu min lahat saddī.

35 Aniya' saga d'nda bay kamatayan sagō' allum pabalik saga
lahasiya' sigām magpatayan he'. Aniya' isab a'a kasehe' mbal angaho'
pinal'ppa minsan sigām pinap'ddi'an to'ongan sampay kamatay. Tu'ud
sigām aholat pinakallum pabalik bo' binuwanan kallum labi ahāp.
36 Aniya' isab kasehe' bay pinaggunyak-gunyak sampay niraplosan,
aniya' isab kasehe' bay kinarenahan bo' yampa tinambolan ma deyom
kalabusu.
37 Aniya' isab sigām bay pinagbantung, aniya' bay pinagkatkat duwa,
maka aniya' isab bay binono' maka kalis. Aniya' sigām kasehe' hal
kuwit bili-bili atawa kambing ya pas'mmek sigām, miskin to'ongan.
Nila'ugan na pa'in sigām, nijahulaka'.
38 Dunya itu mbal tōp paglahatan saga a'a inān, subay lahat labi
ahāp. Sat'ggol sigām ma dunya itu, hal sigām maglihan na pa'in
suma'an ma lahat paslangan, suma'an ma kabūd-būran. Bay sigām
pat'nna' ma deyom sengab batu* atawa ma lowang ma deyom tana'.
39 Babantugun saga a'a itu kamemon ma sabab kosog pangandol
sigām ma Tuhan. Saguwā' halam sigām bay makasambut panganjanji'
Tuhan t'ggol sigām allum,
40 sabab aniya' labi ahāp pangangganta' kitam e' Tuhan. Hatina in
kitam maka saga a'a bay masa awal inān subay magbeya' anambut
paljanji'an maka kasampulna'anna.

12

Mma'tam Tuhan

1 Na, pagka kita sali' dalil a'a maglomba pinagtimukan e' ba'anan
saksi', subay bbahanta ai-ai makasembol, sampay saga dusa ya
katagihanta sidda. Subay kita atuyu' magdagan sampay ta'abutta
gindan ya pat'kkahanta.
2 Subay patonganta si Isa saumul-umul, sabab iya ya pasangdolanta
min katagna' sampay ni katapusan. Bay sinandalan e'na katiksa'an
ma waktu kapangalansang iya ni hāg pinapatay. Halam bay paheyana
ma atay kaiya'anna amatay ma hāg, sabab niangut e'na kakōgan ya
tinagamahan iya. Ina'an na iya ma sulga' aningkō' ma haddarat Tuhan,
tampal ni kowan.
3 Kannalunbi to'ongan bay kasandal si Isa waktuna pinagsagga' e'
saga a'a baldusa. Bang he'-i takannalbi mbal du palamma pangandolbi.
Mbal du kam sinumu ameya' ma iya,
4 sabab kata'uwanbi asal, halam lagi' aniya' min ka'am bay amatay
min kapanagga'bi ma kala'atan.
5 Marai' takalipatbi ya bay binissala e' Panghū' ni buwat ka'am
anakna bo' supaya ahogot ataybi. Yukna inān,
"Ka'am saga anak, da'a kam amabiyal ma pami'atku ma ka'am.
Da'a kam mandā'-dā' bang kam buwananku kal'ggahan.
6 Sabab bi'atku du sasuku kalasahanku.
Palabayku isab min kabinasahan sasuku ōnanku anak."
7 Angkanna, bang kam ganta' pinat'kkahan kabinasahan, subay kam
magmalilla' sadja sabab pami'at mma'bi ko' itu. Ya kabinasahan
tananambi ilu tanda' palsaksi'an in ka'am binista anak e' Tuhan. Aniya'
bahā' onde'-onde' mbal bini'at e' mma'na?

---

* **11:38 11:38** 'Sengab batu,' atawa 'songab batu.'

8 Bang kam mbal tumabeya' bini'at e' Tuhan buwat kapami'atna ma
anakna kamemon, mbal kam manjari niōnan anakna lahasiya'. Sali'
kam ngga'i ka anak to'ongan.
9 Minsan mma'ta maitu ma dunya, bay ami'at kita ati masi sigām
pagaddatanta. Ya lagi'na isab Mma'ta Tuhan, ya ang'ntan palnyawa-
han manusiya'. Subay kita magmaluluy ma iya bo' supaya kita allum
to'ongan.
10 Pinagbi'at kita e' matto'ata sat'ggol kita onde'-onde', bo' pami'at
sigām hal min akkal manusiya'. Saguwā' saddī pami'at Tuhan sabab
tantu pamahāpna kaul-pi'ilta bo' supaya kita makasali' ni buwat
kasussina.
11 Bang kita bini'at e' Tuhan mbal kita magtūy kinōgan sabab masi
alengog pikilanta. Saguwā' bang palabay na waktu bay pami'at e',
amintāng du kita bo' aniya' kasannanganta luwas min kabontolan
hinangta.

Pamandu' maka Pagbanda'

12 Angkan yukku ma ka'am: pakosog kam, maka pat'ttogunbi
pangandolbi.
13 Pabontolunbi lān pal'ngngananbi. Jari bang aniya' pagkahibi
ilu magduwa-ruwa, mbal iya alungay min lān. Gom pa'in kauli'an
kalamma pangandolna.
14 Subay kam amuspus magsulut maka a'a kamemon. Tuyu'inbi isab
kaul-pi'il asussi, sabab halam aniya' makata'u Tuhan bang mbal asussi.
15 Kamaya'-maya' kam, kalu aniya' min ka'am ang'bba min ase' maka
lasa Tuhan. Painsap kam isab bang aniya' a'a ma deyomanbi ala'at
kasuddahanna, sabab a'a buwattē' sapantun gamut kayu makalassun,
taka-taka pasaha' ati paledled la'atna ni kaheka'an.
16 Kamaya'-maya' kam isab bo' supaya halam aniya' min ka'am
magd'nda atawa magl'lla. Da'a isab pasagarinbi bang aniya' mailu
an'ppu si Esaw, a'a masa awal sali' halam aniya' tuhanna. Si Esaw
itu bay anak kasiyakahan, ati pamusaka' ma iya paljanji'an Tuhan.
Saguwā' bay panambi' e'na palsuku'anna ni dapinggan kinakan.
17 Kata'uwanbi asal kissana. At'ggol-t'ggol pa'in minnē', anganjun-
jung iya ma mma'na bang pa'in iya niamu'an lidjiki' min Tuhan. Sagō'
pinagin'mbal iya sabab in bay hinang mma'na inān mbal to'ongan
kapindahan, minsan buwattingga pagtangisna.
18 Ka'am ilu, asekot na kam ni Tuhan, sagō' ya kasekotbi ngga'i ka
buwat bay ma bangsa Isra'il masa awal e', sabab ta'nda' e' sigām bang
ai ya pasekotan sigām, hatina būd Turusina. Ta'nda' e' sigām kosog
apina, maka lendom makatangkob lahat, maka hunus alandos.
19 Takale isab sigām sali' tiyup-tiyup atanog, maka lling suwala
makatāw-tāw. Pagkale sigām ma suwala he', magtūy sigām angan-
junjung to'ongan bang pa'in sigām mbal pinakalehan pabalik, minsan
hal dakabtang.
20 Tināw sigām makalandu' ma sabab panoho'an, ya yuk-i, “Bang
aniya' makaragpak ni būd itu, minsan hayop, subay pinagbantung
pinapatay.”
21 Makatāw-tāw sidda ya ta'nda' sigām inān. Sampay isab si Musa,
sabab buwattitu bay llingna: “Amidpid aku,” yukna. “Tināw aku
sidda.”

22 Saguwā' ka'am ilu, saddī na kasekotbi ni Tuhan. Ilu na kam
makasampay ni būd Siyun, ni da'ira paglahatan Tuhan kakkal salama-
lama. Makasampay na kam ni da'ira Awrusalam ma deyom sulga',
sampay ni saga mala'ikatna magibu-ibuhan.
23 Ina'an kam ma palhimpunan magkalasigan, ma palhimpunan
saga a'a niōnan anak Tuhan siyaka, ya tasulat ōn sigām ma deyom
sulga'. Makaharap isab kam ni Tuhan, ya angahukum ma manusiya'
kamemon. Ina'an isab kam ma saga umagad a'a adil bay magpatayan,
ya asampulna' na.
24 Makasampay na isab kam ni si Isa, ya magpatillot ma manusiya'
maka Tuhan bo' angahatul kapagsulutan baha'u. Ta'abutbi isab laha' si
Isa, ya pinagsambat laha' pamigsik. Laha' labi ahāp ko' inān min laha'
si Habil ya bay pinabu'us ma masa awal e', sabab laha' pamalosan.
25 Angkanna kita subay mbal amabiyal bang Tuhan ya amissala ni
kita. Subay kita amintāng min saga a'a bay amabiyal ma pagbanda'
si Musa, waktu kapamowana palman Tuhan ma masa awal e'. Bang
sigām halam bay makapuwas min kabinasahan minsan hal manusiya'
ya bay pinabiyal e' sigām, luba'-lagi'na kita mbal makapuwas bang
taikutanta Tuhan ya magbanda'an kitam min deyom sulga'.
26 Ma waktu kapamalman Tuhan ma si Musa, bay ajogjog deyom
dunya e' suwalana. Sagō' buwattina'an aniya' panganjanji'na dakayu',
ya yuk-i, “Pajogjogku dunya pabīng, min t'dda lagi', sagō' ngga'i ka hal
dunya ya pinajogjog, sampay isab saga lapis langit.”
27 Bang nihati kabtangan itu, ya yuk-i, “min t'dda lagi'”, in ai-ai
pinapanjari nijogjog du bo' palanyap, malaingkan pataptap sadja ya
mbal takole' nijogjog.
28 Angkanna kitam subay magsukul to'ongan ni Tuhan, sabab
makasambut kitam lahat mbal takole' nijogjog. Subay kita amudji
Tuhan ma buwat kabaya'anna. Subay kitam magmamay maka
magmatāw ma iya.
29 Sabab bang angahukum Tuhantam, sali' api makasuleyaban
kamemon.

13

Saga Hinang Makasulut Tuhan

1 Da'a bbahinbi kabiyaksahanbi maglasa-liyasahi sabab magdanakan
kam ma deyoman Al-Masi.
2 Paentom kam. Bang aniya' pi'ilu ni luma'bi a'a mbal takilābi, subay
iya patuntulbi. Sabab aniya' ma waktu palabay bay amatuntul a'a liyu,
kinabā' manusiya' sagō' mala'ikat min sulga'.
3 Kannalunbi na pa'in kahālan pagkahibi ma deyom kalabusu ilu,
sali' hantang baranbi ya ma deyom kalabusu. Kannalunbi isab saga
pininjala', sali' hantang ka'am isab pininjala'.
4 Ka'am kamemon, pahalga'unbi paglakibinibi. Kamaya'-maya' kam,
sabab sasuku maghinang kala'atan d'nda maka l'lla atawa angaliyu-
lakad ni ngga'i ka paghola'na, tantu pinataluwa'an hukuman Tuhan.
5 Subay kam ahalli' isab ma napsubi bo' kam mbal ameya' ma bahaya
pilak. Da'a kam atawad min bay pangangganta' ka'am, sabab aniya' du
Tuhan amaruli, buwat yukna,
“Mbal kam bbahanku, mbal kam pasagaranku saumul-umul.”

6 Angkan kita subay atawakkal amissala buwat bay tasulat ma deyom
Kitab, ya yuk-i,
“Panghū' du ya anabangan aku,
ati halam aniya' kagawahanku.
Mbal du aku tināw ni'inay e' a'a.”
7 Entomunbi saga a'a pagmakōkanbi, ya bay anganasihatan ka'am
lapal Tuhan. Entomunbi bay kamattihan sigām pagka ahāp bowahan
sigām t'ggol sigām allum. Sengorinbi isab bay pangandol sigām.
8 Mbal magkapinda si Isa Al-Masi, sali' du iya min katagna' sampay
ni kabuwattina'anan, sampay isab ni katapusan.
9 Da'a kam abowa-bowa e' pandu' magsaddī-saddī, supaya kam
mbal pabidda' min pandu' b'nnal. Ahāp bang lasa maka ase'
Tuhan ya ginuna pamakosog palnyawahanta, da'a na panoho'an pasal
kapamangan. Halam aniya' paluntungan saga a'a pinagbaya'an e'
panoho'an buwattē'.
10 Aniya' kulban tinukbalan ma pasaltam, sagō' mbal makalamud
saga a'a ya maghinang ma langgal pagkulbanan Yahudi.
11 Ma agama Yahudi, bang ta'abut waktu pagkulban ni Tuhan supaya
pinuwasan dusa saga a'a, Imam Muwallam ya wajib amowa laha'
hayop ni deyom Bilik Mahasussi bo' tinukbal ni Tuhan. Saguwā' baran
hayop itu binowa paluwas min kaluma'an inān, bo' yampa tinunu'.
12 Damikiyanna si Isa, bay iya amatay isab ma luwasan da'ira supaya
tasussina saga a'ana maka laha'na luggiya'.
13 Jari paluwas kita min agama Yahudi tudju ni si Isa, ati ameya' kita
pinaggunyak-gunyak buwat bay paggunyak-gunyak saga a'a ma iya.
14 Sabab halam aniya' palahatanta kakkal ma dunya itu. Tu'ud kita
angalagaran lahat dakayu' ya paniya' ma sinosōng.
15 Angkan na, subay kitam magabut-abut anukbal pudji ni Tuhan
labay min si Isa, hatina bissala pamudji paluwas min bowa'ta, pagka
si Isa pamanyabutantam.
16 Da'a kam alipas angahinang kahāpan ni sehe'bi. Bahagi'inbi sigām
kaniya'bi bang sigām taluwa' kasigpitan, sabab hinangbi buwattē' sali'
dalil lalabotan makasulut atay Tuhan.
17 Beya'unbi pamandu' saga a'a pagmakōkanbi maka paluluy sadja
kam ma panoho'an sigām. Anganjaga na pa'in sigām ma ka'am bo'
mbal ainay pal-imananbi, sabab aniya' waktu pabaihu' sigām ni Tuhan
angahaka pasal ai-ai bay tahinang sigām. Beya'unbi isab panoho'an
sigām supaya aniya' kakōgan sigām, sabab halam aniya' kasōngan ma
ka'am bang sigām kabuhatan ma sabab panulangbi.
18 Da'a kam pahali angamu'an kami tabang ni Tuhan. Makatantu
kami in itikad kami abontol sadja tudju ni Tuhan, maka halam aniya'
angut kami saddī min hinang ahāp maka kasuddahan ahāp.
19 Aniya' isab panganjunjungku ni ka'am: angamu'-ngamu' kam
kono' ni Tuhan bang pa'in aku makasa'ut pabīng ni ka'am.

Lling Katapusan

20-21 Pangamu'antam Tuhan po'onan kasannangan, ya bay amangun
Panghū'tam si Isa min kamatayna supaya iya allum pabīng. Si Isa
ya dakayu' babantugun angupiksa' kitam ma sabab laha' kamatayna
bay pamajatu kapagsulutan kakkal ni kasaumulan. Angipat na iya
ma kitam suku'na, ya pinagbahasa sali' bili-bilina. Mura-murahan,

bang pa'in kam pinanyapan e' Tuhan ai-ai kagunahanbi supaya ahāp
e'bi angahinang kahandakna. Mura-murahan isab, bang pa'in Tuhan
angahinang ai-ai kabaya'anna ma deyom pangatayanbi ma sabab Al-
Masi ya pameya'anbi. Manjari sanglitantam Al-Masi salama-lama.
Amin.
22 Saga dauranakanku, aniya' gi' panganjunjungku ni ka'am: iku-
tunbi lapal sulat ya pabeya'ku itu. Da'a kam sinumu amassa, sabab
mbal sakit ataha'.
23 Subay kata'uwanbi in danakantam si Timuti tapaluwas na min
kalabusu. Bang iya makasa'ut pi'itu, bowaku iya ameya' ma aku
anibaw ka'am.
24 Haka'inbi saga pagnakura'anbi sampay a'a suku' Tuhan ilu
kamemon in kami itu amabeya' minsan la'a hal lapal kami ma sigām.
Saga danakantam min lahat Itali itu amabeya' isab lapal sigām.
25 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tataban-
gan. *Wassalam*

YAKUB

Pahati pasal sulat itu

Si Yakub itu siyali si Isa Al-Masi min ina'. Pagnakura'an iya ma saga a'a magpangandol ma si Isa ma da'ira Awrusalam.

Sulat itu bay pinasampay e' si Yakub ni saga a'a bangsa Yahudi kamemon ya magkahagad ma si Isa Al-Masi. Ya angkan si Yakub bay anulat ni sigām supaya sigām kapandu'anna bang buwattingga subay kaul-pi'il sigām. Yukna bang a'a ganta' ah'lling in iya angandol ma Tuhan, bo' pa'in mbal ahāp addatna maka kaul-pi'ilna, pangandol a'a inān halam aniya' pūsna. Hatina bang a'a angandol sab'nnal-b'nnal ma Tuhan subay manyatakan to'ongan min addatna maka min saga hinangna.

Sulat min si YAKUB

1 Sulat itu min aku si Yakub, a'a sosoho'an Tuhan maka si Isa Al-Masi Panghū'tam. Magaddat aku ma ka'am saga pagkahiku Yahudi, a'a suku' Tuhan apulak-palik ma kaluha'an dunya.

Pasal Kasukkalan maka Pagiman

2 Saga dauranakanku, bang kam taluwa' kasukkalan indaginis, subay kam kinōgan.
3 Sabab kata'uwanbi, bang pangandolbi pinalabayan kasukkalan bo' kaimananbi, gom pa'in pasōng tatasbi anandalan ai-ai.
4 Puspusinbi kosogbi anandalan kasukkalan bo' supaya kam asang-pot ma kaul maka pi'il, ma halam aniya' kulangbi.
5 Sagō' bang aniya' ma ka'am akulang pangita'una, subay iya angamu'-ngamu' ni Tuhan ati tantu iya kabuwanan pangita'u, sabab magmura asal Tuhan ma a'a kamemon. Mbal iya an'ndal bang pangamu'an.
6 Saguwā' bang kam ganta' angamu' ai-ai ni Tuhan, subay kam am'nnal ma iya ma halam aniya' pagduwa-duwabi. Sasuku magāng-āng pangandolbi ni Tuhan, ibarat kam sahal goyak tabowa pehē'-pi'itu e' baliyu.
7 Da'a kam aholat pinasambutan ai-ai e' Panghū',
8 sabab bang a'a magduwa-ruwa pikilanna mbal ahantap pamikilna.

Pasal Miskin maka Dayahan

9 Bang saupama aniya' pagkahitam sōd si Isa kamiskinan, subay iya kinōgan sabab pinalanga du iya e' Tuhan.
10 Damikiyanna bang aniya' a'a sōd si Isa taga-karaya, subay iya kinōgan bang pinareyo' e' Tuhan, sabab minsan a'a dayahan pahalam du isab ibarat sumping kasagmotan.
11 Makasilak pa'in llaw, magtūy alanos kasagmotan e' pasu' llaw he'. Apakpak sumpingna ati pahalam bay manisna. Buwattē' du isab bang a'a dayahan. Kosog-kosogan pa'in iya angusaha, amatay du iya ati ka'bbahan du pagusahana.

Pasal Sasat

12 Aheya du kahāpan a'a bang mbal alungay pangandolna minsan
iya anandalan kasukkalan. Sababna bang mbal apinda pangandolna
minsan ma deyom kasukkalan, pinaniya'an du iya kallum kakkal ni
kasaumulan. Ya na itu tungbas panganjanji' Tuhan ma sasuku alasa
ma iya.
13 Bang kam ganta' sinasat maghinang la'at, da'a bīnginbi Tuhan.
Da'a yukbi Tuhan ya anasat ka'am inān, sabab in Tuhan mbal tasasat
maka mbal isab iya anasat.
14 Sagō' napsu manusiya' ya amowa-mowa iya maghinang kala'atan.
Napsuna sali' dalil umpan angati iya maghinang dusa.
15 Ma tagna'anna, aniya' kinanapsuhan e' a'a, ma deyom pikilanna
sadja. Mbal at'ggol magbuwa' du napsu inān, jari dusa ya buwa'na.
Bang karuhunan dusa inān, nalka' ya kamattihanna.
16 Angkanna, saga danakan kalasahanku, da'a palinguhunbi piki-
lanbi.
17 Saga lidjiki' kamemon maka ai-ai halam aniya' salla'na ya
pamuwan kitam, patulun asal min sulga', min Tuhan magpapanjari
saga sawa ya anahaya ma b'ttong langit. Magkapinda sawa inān sagō'
mbal magkapinda Tuhan maka mbal amuwan landung.
18 Min kabaya'anna angkan kitam nihinang anakna pagka kahagad-
tam lapal palmanna. Ya kabaya'anna in kitam saga anakna subay
pinabangsa labi gi' min bangsa ai-ai bay papanjarina.

Pasal Pagkale maka Paghinang

19 Amay-amay, saga dauranakan kalasahanku, subay kitam pakale
pahāp maka subay mbal magdai'-dai' amissala. Subay kitam mbal
al'kkas angastol,
20 sabab bang a'a angastol mbal tahinangna saga hinang ahāp ya
kinabaya'an e' Tuhan.
21 Angkan subay la'ananbi kamemon ya makalumu' ataybi, maka
subay bbahanbi saga hinang ala'at ya mamarahi hekana ilu.
Pareyo'unbi ataybi tudju ni Tuhan, maka taima'unbi lapal palmanna,
ya sali' dalil binhi' tinanom e'na ma deyom pangatayanbi. Sabab
palman Tuhan ya sababanna angkan kam lappasan min hukuman
dusa.
22 Da'a kam hal akale ma palman Tuhan. Ikutunbi panoho'anna.
Bang kalebi bo' mbal hinangbi, angakkalan kam di-bi.
23 Bang a'a ganta' hal akale ma palman Tuhan, bo' mbal ameya'
ma panoho'anna, in a'a inān ibarat a'a ananding pangluwahanna ma
samin.
24 Aubus pa'in e'na ananding, ala'an iya min atag ina'an ati
takalipatna magtūy bang buwattingga pangluwahanna.
25 Samin itu ibarat sara' Tuhan ya halam aniya' salla'na, sara'
makapaluhaya ma manusiya'. Maka a'a ang'nda' ma samin itu ibarat
a'a angadji' na pa'in ma sara' inān. Mbal takalipatna sagō' bineya' e'na
bay ta'adji'na, jari tantu iya kabuwanan kahāpan e' Tuhan minsan ai
hinangna.
26 Bang aniya' a'a amikilan di-na in iya bal-agama, bo' mbal
tapaggatna d'lla'na amissala ala'at, a'a inān angakkalan di-na. Halam
aniya' kapūsan pagagamana.

27 Bang ma Mma'tam Tuhan, ya na itu pagagama halam aniya'
lamudna ala'at: kaissana, subay tabangta saga anak-ilu' maka saga
balu d'nda bang sigām ma deyom kasigpitan. Karuwana, subay kita
angahalli'an di-ta bo' kita mbal tabowa anunuran saga addat ala'at
maitu ma dunya.

2

Sinō' Kita Da'a Amapagbidda' A'a

1 Saga dauranakanku, pagka kam ameya' ma si Isa Al-Masi, ya
Panghū'tam bangsahan, subay mbal papagbidda'bi a'a minsan sai-na.
2 Saupama aniya' duwangan a'a pasōd ni deyom pagtimukanbi,
dakayu' inān dayahan magsingsing bulawan maka mags'mmek
ahalga', bo' dakayu' inān miskin, ndang asal s'mmekna.
3 Saupama palabi pagaddatbi ma a'a ahalga' s'mmekna, ati yukbi ma
iya, "Tuwan, aningkō' ka kono' ma tingkō'an ahāp itu." Sagō' yukbi ni
a'a miskin e', "An'ngge sadja ka mailu," atawa "Aningkō' ka maitu ma
lantay, ma atag tape'ku".
4 Na, bang buwattē' hinangbi, asā' kam pagka papagbidda'bi saga
pagkahibi bebeya'an si Isa. Ala'at deyom pikilanbi, pagka yukbi alanga
dakayu', bo' areyo' dakayu'.
5 Pakale kam, saga dauranakanku kinalasahan. Tapene' asal e'
Tuhan saga a'a ya binista miskin ma dunya itu, bo' aniya' karaya
sigām b'nnal, hatina pangandol sigām ma iya. Pinene' isab sigām
bo' binuwanan palsuku'an ma deyom pagparintahanna, buwat asal
panganjanji'na ma sasuku alasahan iya.
6 Sagō' ilu pagtunggīnganbi saga a'a miskin! Sai bahā' anigpitan
ka'am, maka sai anukbalan ka'am ni pagsara'an? A'a dayahan ko' he'.
7 Sai bahā' amissalahan la'at ma pasal ōn bangsahan ya pangōn tag-
suku' ma ka'am? A'a dayahan!
8 Ahāp hinangbi bang beya'bi to'ongan sara' Tuhan, sara' umbul
dakayu'. Tasulat asal sara' itu ma deyom Kitab, ya yuk-i, "Kalasahinbi
pagkahibi buwat e'bi alasahan baranbi."
9 Sagō' bang papagbidda'bi a'a ma sabab luwana, makarusa kam,
maka taluwa' kam hukuman sabab langgal sara' kam.
10 Sara' Tuhan itu, minsan bogboganbi kaheka'anna bo' pa'in
lakaranbi hal dakayu', talanggalbi du kamemonna.
11 Sabab yuk Tuhan ma deyom sara'na, "Da'a ka angaliyu-lakad
ni ngga'i ka paghola'nu," maka yukna isab, "Da'a ka amapatay".
Manjari minsan kam mbal angaliyu-lakad, bo' amapatay kam, masi
du talanggalbi sara' Tuhan.
12 Subay kitam ahantap ma kaul maka pi'il sabab sinara' kitam ma
sara' ya makabuwan kalimayahan.
13 Sabab bang Tuhan ya angahukum ma manusiya', bo' aniya' a'a
halam bay ma'ase' ma pagkahina, mbal du isab kina'ase'an e' Tuhan.
Saguwā' bang a'a ma'ase' ma pagkahina, mbal iya tināw sinara' sabab
ma'ase' du Tuhan ma iya.

Pasal Pangandol maka Paghinang

14 Saga dauranakanku, bang aniya' a'a ganta' ah'lling in iya angandol
ma Tuhan, bo' mbal taluwa' saga hinangna, pangandolna inān halam

aniya' pūsna, maka halam aniya' dapat makalappas iya min hukuman dusa.
15 Saupama aniya' pagkahibi bebeya'an si Isa kulang-kabus ma pan'mmek maka ma pagkakan,
16 ai kapūsanna bang hal yukbi ni sigām, “Mura-murahan, bang pa'in ahāp kahālanbi. Mags'mmek kam akapal bo' kam mbal nihaggut! Amangan kam pahāp!” Bang kam hal amissala sadja bo' mbal amuwan ai-ai panabangbi kulang-kabus sigām, na, tantu halam aniya' pūsna.
17 Damikiyanna bang takdil ni pangandol. Bang yukbi in ka'am angandol ma Tuhan, bo' halam aniya' hinangbi ahāp tumabeya', mbal b'nnal pangandolbi.
18 Kalu aniya' anganjawab, yuk-i, “Aniya' angandol ma Tuhan, aniya' maghinang kahāpan.” Na, bang buwattē' panganjawabna, buwattitu panambungku, “Pa'nda'in aku pangandolnu ma halam aniya' hinang tumabeya' tanda' saksi', ati pa'nda'anta ka pangandolku luwas min kahinanganku ahāp.”
19 Am'nnal ka bahā' in Tuhan dakayu' du? Na, ahāp isab. Sagō' minsan saga saitan, am'nnal isab sigām in Tuhan dakayu' du, ati amidpid sigām sabab min tāw sigām.
20 Dupang pahāp ka! Bilahi ka bahā' kab'nnalan pasal pangandolta halam aniya' pūsna bang mbal pinabeya'an kahinangan ahāp?
21 Pikilun si Ibrahim ya ka'mbo'-mbo'antam. Angkan iya bay binista abontol e' Tuhan ma sabab tahinang e'na panoho'an Tuhan. Bay tukbalanna ni Tuhan anakna si Isa'ak, pinat'nna' e'na ma diyata' batu pagkulban.
22 Mbal bahā' tahatinu? Ya pangandol si Ibrahim inān bay magbeya' maka hinangna. Min hinangna angkan jukup pangandolna ma Tuhan.
23 Jari tahatita na in bay tasulat ma deyom Kitab pasal si Ibrahim, ya yuk-i, “Si Ibrahim bay am'nnal ma Tuhan, ati binista iya abontol e' Tuhan sabab min kapam'nnalna.” Angkan iya bay kaōnan bagay Tuhan.
24 Na, minnē' kata'uwannu in kitam itu binista abontol e' Tuhan bang aniya' isab hinangta ahāp. Mbal jukup bang kita hal angandol. In pangandolta subay magbeya' maka hinangta.
25 Buwattē' isab si Rahab, d'nda pagtatambahan ma masa awal e'. Sagō' binista iya abontol e' Tuhan ma sabab hinangna ahāp. Bay patuntulna saga mata-mata bangsa Isra'il bay pina'an anganyata' lahatna. Pinandu'an sigā e'na lān saddī pamole'an sigā.
26 Manjari in pangandolta ma Tuhan sapantun baran, amatay bang halam aniya' napasna. Damikiyanna pangandolta ma Tuhan, amatay isāb bang halam aniya' kahinangan ahāp tumabeya'.

3

Pasal D'lla'

1 Saga dauranakanku, subay mbal aheka min ka'am angangut nihinang guru. Sabab kata'uwanbi in kami saga guru, bang asā' pamandu' kami, labi abuhat in hukuman ya pinat'nna'an kami e' Tuhan min saga a'a ngga'i ka guru.

2 In kitam manusiya', araran magkasā'. Bang aniya' a'a mbal
to'ongan asā' ma bissalana, tubus na a'a inān ma kaul maka pi'il, maka
kapagagihanna kabaya'an baranna.
3 Ya dalilna kakkang kura'. Sangonanta kakkang itu ni bowa' kura'
bo' ameya' ma panoho'anta, ati kapagbaya'anta pi'ingga-pi'ingga.
4 Dalilna isab bansān ma kappal leha'an. Minsan aheya baran
kappal, maka minsan akosog baliyu, maka minsan ariki' isab bansān,
in kappal inān tabowa patudju pi'ingga-pi'ingga ya kinabaya'an e' a'a
amansān.
5 Buwattē' isab hatulan d'lla'ta itu. Minsan b'nnal ariki', tantu aheya
hinangna.
Pikilunbi api. Minsan hal keyat ariki', tantu makaralletan gulangan
aluha.
6 Na, api itu pangandalilan d'lla'ta, sabab d'lla'ta ya makatagna'an
ginisan kala'atan. Dakayu' du d'lla' ma baranta, sagō' bang itu palagtik
na, tabowa katibu'ukan baranta ni kala'atan. T'ggolta allum, in d'lla'ta
itu amuwanan kita kasusahan. Ya dalilna api luwas bay min nalka'.
7 Binangsa kaginisan, sattuwa talun maka manuk-manuk, daing isab
maka sowa, takole' pinagbaya'an e' manusiya'.
8 Saguwā' d'lla' itu, halam aniya' makapagbaya'an iya. Halam aniya'
hondongan la'atna, ap'nno' asal e' lassun makapatay.
9 D'lla'ta ya ginuna pamudjita Panghū'ta Tuhan, ya Mma'tam.
Maka d'lla'ta isab ya ginuna panukna'ta pagkahita manusiya', ya bay
pinapanjari e' Tuhan ma buwat kajarihanna.
10 Hatina dakayu' du bowa' ya paluwasan bissala pamudji maka
bissala panukna'. Saga dauranakanku, subay kita da'a buwattē'.
11 Aniya' bahā' bohe' ahāp maka bohe' at'bbag magbeya' paluwas
min dakayu' tuburan?
12 Tantu halam. Saga dauranakanku, aniya' bahā' kayu igira
amuwan buwa' jaitun? Aniya' bahā' bahan anggul amuwan buwa'
igira? Tantu halam. Damikiyanna, mbal ka makasauk bohe' ahāp min
pagbohe'an at'bbag.

Pasal Pangita'u min Tuhan

13 Bang aniya' mailu ma ka'am a'a alalom pangita'una maka ahāp
panghatina, subay manyatakan ma kahāp tebong a'a ilu in iya taga-
pangita'u. Subay areyo' pangatayanna maka subay alalom pikilanna
bo' maghinang ahāp.
14 Sagō' ka'am ilu, bang ala'at deyom hona'-hona'bi bo' kam angan-
dali'it ma sehe'bi, maka bang hal kahāpan baranbi ya kannalbi, da'a
kam magbantug-bantug di-bi in ka'am taga-kata'u. Da'a paliluhinbi
dusabi.
15 Min dunya sadja saga hona'-hona' buwattē', min pikilan manusiya'
maka min saitan. Ngga'i ka buwattē' bang pangita'u min Tuhan.
16 Sabab maingga-maingga lahat, bang aniya' saga a'ana angandali'it
maka hal angannal ma kahāpan baran sigām, tantu aniya' maina'an
kasasawan maka ginisan la'at kamemon.
17 Sagō' bang a'a taga-pangita'u min Tuhan buwattitu kahālanna:
kaissana, halam aniya' tamak atayna. Karuwana, aluhay iya binowa
magsulut bang aniya' pagsagga'an. Ahāp bowahanna ni a'a kamemon,
maka ahanunus iya. Ma'ase' iya, maka biyaksa iya maghinang ahāp

ma pagkahina. Magtaluwa' hinangna maka lling bowa'na, maka mbal
iya amapagbidda' a'a minsan sai.
18 Sasuku a'a amapagkahāp sehe'na, sali' dalil a'a magtanom.
Kabontolan atay ya ta'ā'na min tinanomna, pagka patisulutun iya
maka mbal pangalulugat.

4

Magmaluluy Sadja Kam ma Tuhan

1 Ai po'onna angkan kam araran magsagga' maka maglugat? Min
napsubi ko' ilu, ya magkosog-kosogan na pa'in ma deyom ataybi.
2 Aniya' kabaya'anbi sagō' mbal ta'ā'bi, angkan kam bilahi amapatay.
Aniya' kanapsuhanbi sagō' mbal kam karūlan, angkan kam magsagga'
maka magbono'. Mbal kam pinaniya'an ai-ai ya kabaya'anbi, sabab
mbal kam angamu' ni Tuhan.
3 Maka minsan isab amu'bi, mbal kam binuwanan sabab ala'at kōkbi.
Tu'ud kam bilahi magparūl napsubi, angkan kam angamu'.
4 Ka'am ilu sali' sapantun a'a angaliyu-lakad ni ngga'i ka paghola'na.
Halam bahā' kata'uwanbi? Sasuku amanuyu' ma kala'atan ai-ai ma
dunya itu, kab'nsihanna Tuhan. Maka sasuku ka'amuhan ma addat-
tabi'at ya sinunuran ma dunya itu, bantahanna Tuhan.
5 Marai' pangannalbi mbal b'nnal ya tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-
i, “In ginhawa bay pinat'nna' e' Tuhan ma deyom baranta akosog asal
magnapsu.”
6 Sagō' akosog lagi' tabang Tuhan ma kita min saga napsu ya amowa-
mowa baranta, buwat bay tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Sinagga' e' Tuhan saga a'a alanga atayna,
sagō' tinabangan e'na saga a'a areyo' atayna.”
7 Angkan kam subay magmaluluy sadja ma kabaya'an Tuhan.
Paggatunbi nakura' saitan ati alahi du iya min ka'am.
8 Pasekot kam ni Tuhan ati sinekot kam isab e'na. Ka'am saga
dusahan ilu, bbahinbi saga hinangbi ala'at. Ka'am isab, ya mbal
magtaluwa' hinangbi maka llingbi, sussihunbi deyom ataybi.
9 Kasukkalinbi saga kala'atan ya tahinangbi. Magkarukka'an kam
maka magtangis. Ya pagtittowabi maka kakōganbi subay pininda ni
kasusahan.
10 Pareyo'unbi ataybi tudju ni Panghū' ati pinalanga du kam e'na.
11 Saga dauranakanku, da'a kam angalimut kasehe'anbi. Sabab
sasuku angalimut atawa anoway danakanna bebeya'an si Isa, sali' sara'
Tuhan maka kahandakna ya sowayna. Jari bang kam ganta' anoway
kahandak Tuhan, tantu mbal beya'bi sabab yukbi aniya' sā'na.
12 Dakayu'-kayu' Tuhan ya amat'nna' sara' maka angahukum. Tung-
gal du iya ya angalappas maka tunggal iya amowa ni kamulahan.
Angkan halam aniya' kapatutbi anoway pagkahibi manusiya'.

Pagbanda' Pasal Pagabbu

13 Pakale kam sasuku kam magpangupama pasal llaw sinōng. Yukbi,
“Salung atawa simuddai pehē' du kami ni da'ira ina'an-i ati pahanti'
kami dantahun maina'an maglitu supaya aheka sīn paluntungan
kami.”

14 Malaingkan mbal kata'uwanbi bang ai pat'kka ni ka'am salung!
Kallumbi ma dunya itu sali' dalil husbu. Dai'-dai' du ta'nda', magtūy
palanyap.
15 Angkan subay buwattitu pah'llingbi, “Bang min kabaya'an
Panghū', allum gi' kami ati makahinang itu-ini.”
16 Sagō' ka'am ilu, alanga ataybi maka abbuhan kam. Bo' arapun in
pagabbu buwattilu ala'at kamemon.
17 Manjari sai-sai ata'uwan hinang ahāp bo' mbal hinangna, taga-
dusa du iya.

5

Pagbanda' ma saga A'a Dayahan

1 Na, ka'am saga a'a dayahan, pakale na kam ma aku. Subay kam
magpanangis, subay kam maglemong, ma sabab kasukkalan ya song
pat'kka ni ka'am.
2 Magka'at na alta'bi, maka s'mmekbi ahāp aubus bay kinakan e' ulat.
3 Saga bulawanbi maka pilakbi anawasa' na ma deyom tau'an. Jari
in sawasa' inān tanda' saksi' in ka'am bay anipun alta' paheka ma
llaw kahinapusan dunya itu. Taka-taka in alta'bi inān sapantun api
amangan isibi.
4 Dayahan kam, sagō' halam kagadjihanbi saga a'a maghinang ma
kahuma'anbi. Kalehunbi pangandahing saga a'a bay soho'bi animuk
buwa' min tana'bi. Wa'i pasampay pangandahing sigām ni Tuhan
Sangat Kawasa.
5 Ka'am saga dayahan, kabiyaksahan kam maghāp palasahan maka
angandūlan napsubi. Ibarat kam sapi' hal amahambug di-na, bo' mbal
kata'uwanna song waktu panumbali' iya.
6 Bay hukumbi maka papataybi saga a'a halam taga-dusa, minsan
sigām halam bay anagga' ka'am.

Pangiman ma Deyom Kabinasahan

7 Angkanna, saga dauranakanku, tatasinbi ai-ai makani-ka'am
sat'ggol mbal pabīng Panghū'tam si Isa Al-Masi. Pikilunbi a'a
maghuma, atatas iya angagaran waktu pagbuwa' tana'na, sabab
ahalga' asal buwa'na ma iya. Mbal iya sinumu angagaran kat'kka ulan,
ulan pagararu maka ulan pamatahak pai.
8 Damikiyanna isab ka'am, subay kam mbal sinumu angagad.
Pahogotunbi ataybi sabab asekot na waktu papi'itu Panghū'tam.
9 Saga dauranakanku, da'a pagmusmurinbi sehe'bi bebeya'an si
Isa Al-Masi, bo' kam mbal taluwa' hukuman Tuhan. Ilu na ya
maghuhukum, asekot na to'ongan.
10 Saga dauranakanku, pikilunbi saga nabi, ya bay amowa lapal deyo'
min Panghū' ma masa awal e'. Panunurinbi sigām, pagka sigām bay
atuyu' angiman ma deyom kabinasahan.
11 Bang ma bistahanta, taga-kahāpan asal saga a'a makatatas
buwattē'. Takalebi pasal kasandal si Ayyub waktuna ma deyom
kasusahan. Kata'uwanbi isab kamaujuranna, ahāp bay panung-
bas Panghū' ma iya. Sabab landu' patiase'un maka patilasahun
Panghū'tam.

12 Saga dauranakanku, ahalga' pamituwaku itu min kamemon: bang
aniya' bissalabi da'a kam magsapa. Da'a sibahatunbi sulga' atawa
dunya atawa ai-ai saddī pagsapahanbi. Magaho' sadja kam bang subay
aho'. Mag'mbal isab bang subay mbal. Da'a palabihunbi minnē', bo'
kam mbal taluwa' hukuman Tuhan.

Pangamu'-ngamu' maka Pangandol

13 Abila aniya' a'a mailu ma ka'am t'kkahan kasusahan, subay iya
angamu' tabang ni Tuhan. Abila isab aniya' ma ka'am kinōgan, subay
iya angalang saga kalangan pamudjina Tuhan.
14 Abila aniya' ma ka'am taga-saki, subay tambukuhanna saga
pagmatto'ahan ma palhimpunan si Isa Al-Masi mailu. Ati saga matto'a
inān subay angamu'-ngamu' ni Tuhan ma kamaina'anan a'a sakihan,
maka subay sigām anapu iya maka ns'llan ma salta' sigām anabbut ōn
Panghū'tam.
15 Manjari itu, bang sigām angamu'-ngamu', bo' ahogot asal pangan-
dol sigām ma Tuhan, a'a inān kauli'an du. Niuli'an du iya e' Panghū',
maka bang aniya' dusana, niampun du.
16 Angkan yukku ma ka'am, magpasab'nnal kam pasal saga dusabi ni
pagkahibi bebeya'an si Isa Al-Masi. Amu'inbi isab tabang ni Tuhan ma
sabab pagkahibi dangan maka dangan, bo' supaya kam kauli'an. Bang
a'a abontol angamu' ni Tuhan min deyom atayna, abarakat to'ongan
pangamu'na.
17 Si Nabi Elija e', manusiya' du buwat kitam. Bay iya anabbut Tuhan
min deyom atayna ma masa awal e', angamu' subay mbal angulan. Jari
halam to'ongan aniya' ulan am'ttak ni lahat inān ma deyom t'lluntahun
maka tonga'.
18 Puwas e' bay iya angamu'-ngamu' pabalik subay aniya' ulan.
Angulan magtūy, jari magbuwa' saga tinanom.
19 Na, saga dauranakanku, abila aniya' min ka'am pasiha' min pandu'
b'nnal, bo' aniya' a'a dangan amowa iya ameya' ma pandu' b'nnal
pabalik, ahāp ko' he'.
20 Tau'unbi itu ma deyom pikilanbi: sai-sai makabowa a'a dusahan
ang'bba min kasā'anna, lappasan e'na a'a dusahan inān bo' mbal
pinehē' ni deyom nalka', ati ta'ampun du paldusahanna aheka.
Wassalam

1 PETROS

Pahati pasal sulat itu

Si Petros itu mulid si Isa Al-Masi min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay iya pinene' e' Panghū' Isa magnasihat lapalna. Ato'a na si Petros ma waktu kapanulatna sulat itu.

Bay pabeya'na sulat itu ni saga bebeya'an si Isa Al-Masi ya apulak-palit min lahat sigām porol. Bay sigām pininjala' e' saga a'a mbal magkahagad ma si Isa ati pinakaukanat ni kalahat-lahatan. Pinabeya'an sigām sulat itu e' si Petros bo' aniya' pamalasig atay sigām minsan ma deyom katiksa'an, supaya mbal ang'bba min pangandol sigām ma si Isa. Pinaentoman sigām pasal si Isa Al-Masi, pasal kamatayna maka kallumna pabīng, maka kabalikna ni dunya min sulga'. Angkanna sigām makaholat in sigām makasandal ma deyom kabinasahan, ati tantu sigām tinungbasan pahala' ma waktu kabalik si Isa Al-Masi.

Sulat Kaissana min si PETROS

1 Sulat itu min aku, si Petros, a'a kawakilan e' si Isa Al-Masi magnasihat lapalna. Pasampayku sulat itu pi'ilu ni ka'am saga a'a bay tapene'na, ya maglihan-lihan ma dunya itu. Ilu kam apulak-palik ma kalahat-lahatan buwattina'an, ma sakalibut lahat Puntus, Galatiya, Kappadoke, Asiya, maka ma lahat Bitiniya.

2 Bay kam tapene' e' Mma'tam Tuhan min maksudna, jari suku'na na kam ma sabab hinang Rū Tuhan ya ma deyom ataybi. Tapene' kam supaya kam ameya' ma si Isa Al-Masi, bo' pinuwasan dusabi ma sabab laha'na.

Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an tatabangan maka kasannangan atay ma halam aniya' kulangna.

Kaholatantam Kallum Kakkal

3 Mahaldika' ni Tuhan, ya mma' Panghū'tam si Isa Al-Masi. Aheya to'ongan ka'ase'na ma kitam, ya angkan kitam binuwanan kallum baha'u buwat sapantun a'a nianakan pabīng. Makaholat isab kitam pinakallum min kamatay, sabab ya du si Isa Al-Masi bay pinakallum isab min kamatayna.

4 Jari angagad na kitam pinaniya'an pusaka' ya tinau' e' Tuhan ma saga a'a suku'na. Tinau' e'na ma deyom sulga', ati maina'an mbal magka'at, mbal magkahalu', mbal magkapinda.

5 Nihampanan kam pahāp sabab min kawasa Tuhan, pagka kam angandol ma iya. Tantu kam nihampanan sampay ta'abutbi kasalamatan ya pinabukis ma llaw kahinapusan.

6 Angkan kam kinōgan minsan ma deyom susa ma dunya pinjaman itu, ma sabab katiksa'an indaginis ya kalabayanbi.

7 Pinaniya'an kam katiksa'an ilu bo' sinulayan pangandolbi bang b'nnal atawa ngga'i ka. Minsan bulawan, subay pinalabay min api bo' nila'anan l'mmi'na. Sagō' ahalga' lagi' pangandolbi min bulawan, sabab mbal anatas bulawan ni kasaumulan. Bang kam angandol

sab'nnal-b'nnal, sinanglitan du kam maka minahaldika'an bang ta'abut
llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.
8 Alasa kam ma iya minsan halam ta'nda'bi. Maka minsan iya mbal
ta'nda'bi ma buwattitu, angandol kam asal ma iya. Jari aheya sidda
kakōganbi, mbal tasibahat,
9 sabab kaniya'an kam kasalamatan kakkal, ya kamaksuran pangan-
dolbi.
10 Bay amikilan pahāp saga kanabihan ma masa awal e', bay
angahangpat to'ongan pasal kasalamatan itu. Bay pinagbissala e'
sigām kahāpan ya pinama-ka'am ma ahil jaman itu.
11 Pinatulunan sigām Rū Al-Masi, angkan sigām bay angabtang pasal
kabinasahan ya subay kalabayanna, maka ma pasal sanglit-sahaya ma
iya puwas kabinasahan e'. Jari sidda bilahi saga nabi inān makata'u
bang sumiyan kat'kkana maka bang buwattingga kal'ngngananna.
12 Pinata'u sigām e' Tuhan in pakaradja'an bay pagbissala sigām
inān ngga'i ka ma baran sigām, sagō' ma saga a'a ma tahun sinōng,
hatina ma ka'am. Manjari ka'am na ya pinakale na e' saga a'a bay
magnasihat lapal ahāp min kawasa Rū Tuhan ya pinatulunan sigām
min sulga'. Minsan saga mala'ikat, bilahi to'ongan makahati ma pasal
saga pakaradja'an itu.

Sinō' Kita Amanuyu' ma Ka'adilan

13 Angkan kam soho'ku subay pahatul-hatul ma deyom pamikilbi.
Pahalli' kam, maka holatunbi kahāpan ya pamuwan ka'am bang
ta'abut na llaw pamatuwa' si Isa Al-Masi.
14 Beya'unbi panoho'an Tuhan, sengorinbi onde'-onde' ahatul. Da'a
parūlunbi kanapsuhan ya bay kabiyaksahanbi waktu tagna', ma halam
gi' aniya' kata'ubi.
15 Subay kam a'adil ma ai-ai hinangbi sabab a'adil asal Tuhan, ya bay
anoho' ka'am ameya' ma iya.
16 Sabab tasulat ma deyom Kitab bay bissala Tuhan, ya yuk-i, “Wajib
kam sussi ma kaulbi maka pi'ilbi, sabab aku itu mahasussi asal.”
17 Angahukum Tuhan ma manusiya' kamemon, tinongoran kahi-
nangan sigām pakaniya-pakaniya ma halam aniya' papagbidda'na.
Angkanna, pagga pangōnbi “Mma'” ma Tuhan bang aniya' pangamu'-
ngamu'bi, subay kam magmatāw ma iya t'ggolbi pat'nna' ma dunya
itu.
18 Kata'uwanbi du bang ai bay pamuwan e' Tuhan pangal'kkat ka'am
min bay kajarihanbi halam taga-pūs inān, ya kajarihan bay pang'bba
ka'am e' kamatto'ahanbi. Ngga'i ka alta' magkaka'at buwat bulawan
atawa pilak ya bay pangal'kkat ka'am,
19 sagō' laha' Al-Masi ahalga', ya bay pabu'us ma kamatayna.
Ibarat iya bili-bili halam aniya' tamakna atawa salla'na, pagkulban
pamapuwas dusatam.
20 Ya na itu asal pangahandak Tuhan ma iya ma halam gi' aniya'
dunya, jari makapi'itu na iya ma masa damuli itu, ma sababbi du.
21 Min hinang si Isa Al-Masi angkan kam angandol na ma Tuhan,
ya bay amakallum si Isa min kamatayna sampay amabangsa iya ma
deyom kasahaya'an. Jari ahogot na pangandolbi maka pangasabi ma
Tuhan.

22 Na buwattina'an, pagka kam angisbat na ma pandu' kasab'nnalan,
tabowa na kam ang'bba min kasabulan kamemon bo' aniya' kasi-lasabi
b'nnal ma pagkahibi bebeya'an si Isa. Angkan kam soho'ku: maglasa-
liyasahi kam min deyom ataybi.
23 Sabab ka'am ilu sali' sapantun onde' baha'u bay nianakan. In ka-
paganak ma ka'am itu ngga'i ka min manusiya' ya magkamatay, sagō'
min palman Tuhan. A'a baha'u na kam sabab min kapagsab'nnalbi
ma palman Panghū', ya makakallum ma manusiya' maka mbal
magkapinda.
24 Yuk ayat Kitab,
"Pinjaman sadja saga manusiya' kamemon, sapantun parang.
Kamemon kabantugan sigām sapantun sumping-sumping.
Angalanos du parang, magkapakpak du isab kasumpingan,
25 saguwā' anatas palman Panghū' salama-lama."
In palman Panghū' itu, ya na lapal ahāp bay panganasihat ka'am.

2

Al-Masi Dalil Batu Landu' Ahalga'

1 Angkan kam subay ang'bbahan kamemon kahinanganbi ajahil.
Da'a kam magputing. Da'a kam magbau'-bau' in ka'am ahāp bo'
pa'in masi ala'at deyom ataybi. Da'a kam angalindi, maka da'a kam
angalimut sehe'bi.
2 Pasali' kam ni onde'-onde' baha'u nianakan, ya aruru' na pa'in.
Ya du ka'am subay angabut-ngabut angadji' palman Tuhan. Sali' dalil
gatas ahāp ko' inān, ya makapasangpot pangandolbi sampay ta'abutbi
kasalamatanna,
3 pagka tananambi na bang buwattingga kahāp Panghū' ma ka'am.
4-5 Pasekot na kam ni si Isa, ya dalil batu allum ni kasaumulan.
Pasekot kam bo' kam pinagguna e' Tuhan pangahinanganna luma'
pat'nna'an Rū-na. Pinaralil isab kam ni batu allum, maka si Isa
iya batu aheya pamahogotan luma' Tuhan. Bay tasulak si Isa Al-
Masi e' saga a'a, sagō' pinene' iya e' Tuhan sabab landu' ahalga' ma
atayna. Jari maina'an du kam ma luma' Tuhan maghinang ni iya
min itikad abontol, buwat dalil imam. Maina'an kam anukbal ni iya
saga kapudjihanbi maka kahinanganbi ahāp. Jari ka'amuhan iya ma
panukbalbi sabab si Isa Al-Masi ya pamanyabutanbi.
6 Buwattitu ya tasulat ma deyom Kitab:
"Aniya' batu landu' ahalga' tapene'ku,
pat'nna'ku nihinang papagan luma' ma da'ira Siyun.
Jari sasuku angandol ma iya
halam du aniya' kapagsusunanna."
7 Tantu ahalga' batu itu ma ka'am ya magpangandol ma si Isa. Saguwā'
aniya' mbal bilahi magkahagad, ya sinambat ma ayat Kitab dakayu',
ya yuk-i,
"Ya batu bay tasulak e' saga a'a maghinang luma',
kinabā' halam aniya' gunana,
ya na ina'an batu aheya to'ongan kalagihanna."
8 Maka aniya' gi' ayat dakayu', yuk-i,
"Ya ina'an batu parugtulan tape' a'a,
batu pamah'bba'an."

B'nnal ko' he'. Mbal sigām magkahagad ma palman Tuhan pasal si
Isa, ya po'on sigām sali' dalil a'a makarugtul ni batu. Ya na tu'ud
pangahandak Tuhan ma sigām.
9 Malaingkan tapene' kam e' Tuhan bo' kam tahinang kaimaman
magsusultan, bangsa sussi, a'a palsuku'an Tuhan. Nilinganan kam
e'na paluwas min kalendoman, bo' papinda ni kasawahanna makainu-
inu. Tapene' kam bo' supaya patanyagbi pasal kahinangan Tuhan ahāp
makalandu'.
10 Ma waktu bay dahū inān ngga'i ka kam suku' Tuhan, sagō' a'a
Tuhan na kam ma buwattitu. Bay kam a'awam ma pasal ka'ase' Tuhan
ma waktu palabay, saguwā' tananambi na ka'ase'na.
11 Saga bagay kalasahanku, sali' kitam a'a liyu ma dunya itu
sabab aniya' lahattam saddī. Angkan buwattitu panganjunjungku ma
ka'am: da'a to'ongan dūlinbi napsu baranbi ala'at, sabab napsuta itu
magsagga' asal maka kapameya'ta ma Tuhan.
12 Ya kal'ngngananbi subay ahantap sadja minsan kam ma deyoman
saga a'a mbal ata'uwan Tuhan. Minsan sigām bilahi anuna'an ka'am
maghinang ala'at, ta'nda' e' sigām saga hinangbi ahāp, ya po'on sigām
ananglitan Tuhan ma llaw kapi'ituna.

Pagmalulus ma Pagnakura'an

13 Subay kam magpabeya' sadja ma saga a'a kamemon sasuku taga-
kag'llal, ma sabab Panghū' Isa ya pameya'anbi. Kaissana, beya'unbi
panoho'an min sultan mahatinggi, ya alanga min kamemon ma lahat
itu.
14 Pasunu', beya'unbi panoho'an min saga gubnul, ya kabuwanan
kapatut aminasa sasuku maghinang ala'at, maka ananglit ma sasuku
maghinang ahāp.
15 Sabab ya na itu kabaya'an Tuhan ma ka'am, hinangunbi kahāpan.
Jari pag'nda' saga a'a kulang panghati inān ma kahinanganbi, magtūy
patambol bowa' sigām. Pahondong sigām amūng-mūng karupangan.
16 Limaya na kam, maka ahāp isab. Saguwā' da'a kam anumagal in
ka'am makajari maghinang ala'at ma sabab limaya na. Ata Tuhan na
kam, angkan kam limaya maghinang panoho'anna sadja.
17 Pagaddatinbi manusiya' kamemon. Kalasahinbi pagkahibi mag-
pangandol ma si Isa, pagmatāwinbi Tuhan, pagaddatinbi sultan
mahatinggi.

Si Isa Al-Masi ya Panunuran

18 Ka'am saga sosoho'an maghinang ma a'a, angalilla' sadja kam ma
a'a ya paghinanganbi. Ngga'i ka hal a'a ahāp kasuddahanna, a'a alasa
ma ka'am ya subay pagaddatanbi. Subay pagaddatinbi sigām minsan
isab ab'ngngis.
19 Bang kam ganta' bininasa ma halam aniya' sā'bi paminasahan
ka'am, bo' pa'in sandalanbi ma sabab Tuhan ya paheyabi ma atay,
kasulutan Tuhan ma ka'am.
20 Sagō' bang kam angimanan katiksa'an ya pinapagtongod maka
hinangbi ala'at, mbal kam patut sinanglitan. Sagō' bang kam anandal
kabinasahan minsan bay makahinang ahāp, kasulutan du Tuhan ma
ka'am.

21 Ya na he' asal kabaya'an Tuhan ma ka'am, in ka'am subay asandal
ma deyom kabinasahan. Al-Masi ya panunuranbi sabab bay na iya
anandalan kabinasahan ma sababanbi. Pasali' kam ni iya.
22 Halam to'ongan iya bay makarusa,
halam iya bay makapah'lling puting minsan min t'dda.
23 Ma waktu bay kapamūng-mūng ala'at ma iya, halam iya bay anam-
bung ala'at. Waktu kapaminasa ma iya, halam iya bay ananggupan sai-
sai. Gom pa'in pangandolna baranna ni Tuhan ya abontol hukumanna.
24 Bay tinanggung e' si Isa karusahantam pagka amatay ma hāg
pangalansangan ma iya, supaya kitam ang'bba min dusatam bo'
amanuyu' kahinangan abontol. Kauli'an kitam ma sabab saga bakat
bay tananamna.
25 Bay kam sali' sapantun bili-bili alungay min paglabayan, sagō' ma
buwattina'an pabibud na kam bo' pabeya' ma Al-Masi, ya angupiksa'
ka'am sampay anganjagahan nyawabi.

3

Pamandu' ma A'a Maglakibini

1 Ka'am saga kar'ndahan, subay sulutbi kabaya'an h'llabi. Manjari
bang aniya' sigām mbal gi' magsab'nnal ma lapal Tuhan, bo' pag'nda'
sigām kaul-pi'ilbi ahāp du, minnē' aniya' pagsab'nnalan sigām. Minsan
sigām mbal bissalahanbi, tabowa sigām asulut
2 pag'nda' sigām ma kabontol itikadbi sampay ma pana'atbi ma
Tuhan.
3 Mbal kam tahinang alingkat ma sabab pangari-ngaribi ma pan-
gluwahanbi, buwat saga pama'alti bu'unbi, maka pamulawanbi maka
pan'mmekbi ahalga'.
4 Ya wajib tuyu'anbi bo' kam ahāp d'nda, subay addat ahāp.
Bang kam ahongpot, bang areyo' pangatayanbi, anatas du kamanisbi
sampay ni kato'abi. Maka landu' ahalga' kamanisbi buwattē' ma
pang'nda' Tuhan.
5 Buwattē' isab kahinangan saga d'nda suku' Tuhan ma masa awal.
Bay sigām pasangdol ma iya, angkan sigām ahāp d'nda. Bay sinulut e'
sigām kabaya'an h'lla sigām
6 buwat si Sara, h'nda si Ibrahim. Sinulut e'na kabaya'an h'llana,
niōnan e'na nakura'na. Na, ka'am saga d'nda ma buwattitu, bang ahāp
hinangbi, maka bang kam mbal aluhay pinakitāw, sali' kam dī tubu' si
Sara.
7 Ka'am kal'llahan, subay ahāp akkalbi magpūn maka paghola'bi.
Pagaddatinbi sigām pahāp pagka alunuk baran sigām min baranbi,
sabab sali'-sali' du kam pinahampitan kallum taptap ma deyom sulga'.
Bang buwattē' hinangbi halam aniya' makalimbit pangamu'-ngamu'bi
ni Tuhan.

Kabinasahan ma Sabab Hinang Ahāp

8 Ya na itu bissalaku katapusan ma ka'am, subay kam dauyu-
nan kamemon, magkannal-kiyannali. Sunurinbi addat magdanakan
maglasa-liyasahi, ka'ase'inbi pagkahibi ma areyo' pangatayanbi.
9 Bang kam ganta' nila'at, da'a balosinbi la'at. Bang kam sinukna'an,
da'a pellenginbi sukna'. Ya pamalosbi ma sigām subay kahāpan sabab
ya na kabaya'an Tuhan ma ka'am, supaya kam pinusaka'an kahāpan.

10 Sabab tasulat ma deyom Kitab, ya yuk-i,
“Sai-sai bilahi ahāp palasahanna,
supaya tananamna waktu kasannangan,
subay pahondong maghimumungan ala'at,
subay mbal magbissala kaputingan.
11 Subay iya pataikut min hinang ala'at,
bo' maghinang ahāp.
Subay iya atuyu' magsulut maka kasehe'anna,
maka subay pagmatayanna kasannangan.
12 Sabab anganjaga du Panghū' ma saga a'a abontol,
kinale e'na pamanyabut sigām.
Sagō' sinagga' e'na saga a'a jahallis.”
13 Halam aniya' angala'at ka'am bang kam atuyu' maghinang ahāp.
14 Maka minsan kam saupama pinuhinga' ma sabab hinangbi ahāp, aheya du kakōganbi. Da'a kam atāw ma pananggup manusiya', da'a isab kam magkahanggawan.
15 Sagō' paheya'unbi Al-Masi ma deyom pangatayanbi, in iya tantu Panghū'bi. Subay kam asakap sakahaba' waktu supaya kam makasambungan sai-sai atilaw ka'am bang angay kam makatantu pinaniya'an kahāpan.
16 Sagō' subay ahanunut maka a'addat panambungbi. Subay abontol isab itikadbi bo' magkaiya'an saga a'a ya anoway kahinanganbi ahāp ma sabab pameya'bi ma Al-Masi.
17 Bang Tuhan ya magkahandak, ahāp kam taluwa' kabinasahan ma sabab ahāp hinangbi, bang pa'in da'a hinang ala'at.
18 Sabab bay amatay Al-Masi pinamint'dda ma sabab kamemon paldusahan manusiya'. Ngga'i ka ma sabab dusa baranna, sabab halam aniya' dusana minsan dakayu'. Tu'ud iya amatay supaya kam binowa maghāp maka Tuhan. Bay iya pinapatay sagō' pinakallum e' Rū Tuhan.
19 Min Rū Tuhan isab angkan iya bay pehē' magmahalayak ni saga umagad ya bay tinambolan e' Tuhan ma deyom ahirat.
20 Ya na ina'an umagad saga a'a bay mbal ameya' ma kabaya'an Tuhan waktu kapangahinang adjung e' si Nū. Bay angagad Tuhan ma samantala' si Nū angahinang adjung inān, ya aniya' ameya' ma iya. Saguwā' pagtumbuk latap, walu' du a'a bay pasakat ni adjung bo' lappasan min latap.
21 Ya kalappas sigām min latap inān sali' paralilan kalappastam labay min bohe' pagpandi ma waktu itu. Bang nihati pagpandi itu, ngga'i ka hinang pamala'an lumut baranta saguwā' paltanda'an in kitam bay anganjanji' ni Tuhan min itikad abontol. Manjari lappasan kitam sabab min kallum si Isa pabalik min kamatayna.
22 Wa'i na iya pehē' ni sulga' aningkō' ma bihing Tuhan tampal ni kowan. Mahē' na iya magbaya' ma bangsa mala'ikat kamemon, maka ma ai-ai taga-kapatut atawa taga-ga'osan ma deyom sulga'.

4

Kaul-Pi'il ya Makasulut Tuhan

1 Na, pagka Al-Masi bay makalabayan kabinasahan ma ginhawa-
baranna, ya du ka'am subay anengoran iya bo' kam sakap anan-
dal kabinasahan. Sabab sai-sai angananam kabinasahan buwattē',
ang'bba na min katagihanna magdusa.
2 Jari puwas itu, sat'ggolbi maitu ma dunya, subay kam pinagagihan
e' kabaya'an Tuhan. Da'a na kam pinagagihan e' napsu maka baya'
manusiya',
3 ya pinene' e' saga a'a ya mbal ata'uwan Tuhan. At'ggol bay
kapaghinangbi kasabulan makatamparasa, magba'is maka maglango-
han. Sakahaba' waktu pagtipunbi maglami-lami, landu' aheka bay
inumbi. Bay kam pasumba isab ni ta'u-ta'u ya sammal ma pang'nda'
Tuhan. Sagō' sarang na.
4 Ma buwattina'an ainu-inu saga a'a bay sehe'bi waktu tagna'
bang angay kam mbal na palamugay ni sigām angandūlan napsubi.
Angkanna kam binissalahan la'at e' sigām.
5 Saguwā' aniya' du waktu paharap saga a'a inān ni Tuhan angahaka
pasal bay kahinangan sigām. Asakap asal Tuhan angahukum binangsa
manusiya', saga a'a masi allum sampay a'a bay magpatayan.
6 Ya itu sababanna angkan lapal ahāp itu bay pinagnasihat sampay
ni umagad saga a'a magpatayan, bo' supaya sigām pinaniya'an kallum
ma haddarat Tuhan, minsan sigām bay pinalabayan hukuman ya
pangangganta'an manusiya' pagma-dunya lagi'.
7 Sōng na kiyamat dunya itu, angkan subay ahāp sadja kōkbi. Subay
ahantap e'bi amikil bo' ahāp pangamu'-ngamu'bi ni Tuhan.
8 Maka ya na itu subay pahalga'bi min kamemon: maglasa-liyasahi
kam to'ongan, sabab bang kam maglasa sab'nnal-b'nnal tantu kam
magampun-iyampuni minsan painay heka kasā'anbi.
9 Bang aniya' saga pagkahibi bebeya'an si Isa ganta' pahapit ni
luma'bi, da'a kam magmusmud. Pa'iddahunbi sadja sigām min atay
pote'.
10 Aniya' ma ka'am kapandayan bay pamuwan e' Tuhan pakaniya-
kaniya. Jari paggunahunbi kapandayanbi ilu panabangbi ni kasehe'an,
sabab patut du bang ahāp e'bi angangguna kata'u atawa kapandayan
bay pangandol ma ka'am e' Tuhan.
11 Sai-sai apanday magnasihat, subay lapal min Tuhan ya pag-
nasihatna. Sai-sai ata'u anabang ma sehe'na, subay iya anabang
to'ongan min kosog bay pangahandak iya e' Tuhan. Sabab minnē'
pinaheya ōn Tuhan ma ai-ai hinangbi, pagka si Isa Al-Masi ya
pamanyabutanbi. Patut iya pinasuku'an kasahaya'an maka barakat
sampay ni kasaumulan. Amin.

Kabinasahan ma Sabab Kapameya'ta ma Al-Masi

12 Saga bagay kalasahanku, da'a kam kinobla'an ma sabab kabi-
nasahan aheya ya tum'kka panulayan ka'am, sabab maumu aniya'
buwattē'.
13 Sagō' palasigunbi ataybi, sabab tananambi na kabinasahan buwat
bay kalabayan Al-Masi, jari aheya du kakōganbi bang pina'nda'an na
sanglit sahayana ni kamemon.
14 Subay kam kinōgan bang kam pinamūng-mūngan ala'at ma sabab
Al-Masi ya pameya'anbi, sabab ilu pat'nna' ma ka'am Rū barakatan, ya
na Rū Tuhan.

15 Bang kam taluwa' kabinasahan, subay halam aniya' sababanna,
buwat saga bay amapatay a'a, bay anangkaw, bay magpilliyu, atawa
minsan bay palamud ma palkala' a'a ngga'i ka lamudbi.
16 Sagō' bang kam pinananaman kabinasahan ma sabab Almasihin
kam, da'a kam aiya'. Magsukul sadja kam ni Tuhan ma sabab ōn Al-
Masi ya pangōn ka'am.
17 Song na waktu panagna' hukuman Tuhan, sagō' kitam ma
deyomanna ya nihukum dahū. Bang buwattē' kahālanna, bang
kitam suku'na pinat'nna'an hukuman, ai kamaujuran saga a'a mbal
magkahagad ma lapal ahāp ya min Tuhan?
18 Buwat yukna ma deyom Kitab,
“Bang a'a adil mbal agon lappasan,
luba'-lagi'na na a'a baldusa, ya mbal angisbat Tuhan!”
19 Angkanna, sai-sai kam angalabayan kabinasahan sabab iya na
kahandak Tuhan ma ka'am, pasangdan kam maghinang ahāp. Pan-
gandolunbi isab baranbi ni bay amapanjari ka'am, sabab tantu iya
kapangandolan.

5

Pagmatto'ahan maka Onde' Baha'u

1 Aniya' isab pamituwaku ma saga pagmatto'ahan ya ma deyomanbi,
sabab pagmatto'ahan isab aku. Mataku itu bay maka'nda' kabinasahan
Al-Masi, maka aniya' du isab lamudku ma sinosōng bang iya pina-
bangsa na ma pang'nda' saga manusiya' kamemon. Ya na itu amu'ku
ni ka'am:
2 Upiksa'unbi pahāp saga a'a bay pangandol ma ka'am e' Tuhan,
ya sali' dalil bili-bili pinaipat ma ka'am. Ayarinbi sigām min kōg
maka baya', sabab ya na itu kabaya'an Tuhan. Da'a kam subay
nihagda. Ya pangupiksa'bi ma sigām subay ngga'i ka pagpilak, subay
min kahilasanbi sadja.
3 Da'a pagmandahinbi saga a'a bay pama'atas ka'am, gom pa'in kam
panunuran sigām.
4 Jari bang pi'itu pabalik si Isa Al-Masi, ya dalil nakura' magupiksa'
bili-bili, landu' ahāp panungbasna ma ka'am. Ya tungbas inān mbal
magkapinda kahāpna, sabab makahampit kam ma sahayana.
5 Na, ka'am isab saga l'lla abata' lagi', beya'unbi pamituwa pag-
matto'ahanbi ilu. Subay areyo' pangatayanbi sabubi magtabang-
tiyabangi, sabab yuk lling Kitab,
“Angatu Tuhan ma a'a alanga atayna,
sagō' tabangna sasuku areyo' atayna.”
6 Angkan kam subay magpatireyo' ni Tuhan Sangat Kawasa, bo' kam
pinalanga e'na bang ta'abut llaw bay pangangganta'na.
7 Tukbalunbi kasusahanbi kamemon ni Tuhan, sabab magka'inagon du
iya.
8 Pahāpunbi pamikilbi, pajaga kam to'ongan. Sabab ilu bantabi
nakura' saitan amiha ka'am. Sali' iya sapantun halimaw maglunsul
na pa'in, kalu aniya' tapihana nil'kkob e'na.
9 Atuhunbi nakura' saitan ma ahogot pangandolbi ma si Isa, sabab
kata'uwanbi ngga'i ka hal ka'am ya t'kkahan kabinasahan, sampay isab
saga pagkahibi Almasihin ma kaluha'an dunya.

10 Sagō' aubus pa'in e'bi anandalan kabinasahan ma dai'-dai', binawi'
du kam e' Tuhan sampay halam aniya' salla'bi. Pinatotog e'na imanbi,
binuwanan du kam kosog bo' mbal apinda min pangandolbi ma iya.
In iya Tuhan po'onan tatabangan. Pinagabbit kam e'na supaya kam
pinabangsa ma deyom kasahaya'anna ya mbal magkapinda, pagka Al-
Masi ya parakayu'anbi.
11 Sanglitantam Tuhan, ya sangat kawasa sampay ni kasaumulan.
Amin.

Lapal Katangbusan

12 Si Silas bay anabangan aku anulat sulat apu'ut itu. Bang ma
bistahanku in iya dakayu' danakantam tantu kapangandolan. Bilahi
aku amahogot ataybi, ya po'on aku amabeya' sulat itu. Sugpatanku
isab saksi'ku, in itu tatabangan sab'nnal-b'nnal deyo' bay min Tuhan.
Da'a bbahinbi.
13 Amabeya' minsan la'a hal lapal sigām saga pagkahibi bebeya'an
Al-Masi ya magsakaum maitu ma lahat Babilon, a'a tapene' e' Tuhan
buwat ka'am. Ya du si Markus itu, ya itungku sali' anakku.
14 Magsiyum kam tanda' sin paglasabi dangan maka dangan.
Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an kasannangan deyom
atay, sasuku kam suku' Al-Masi. *Wassalam*

2 PETROS

Pahati Pasal Sulat itu

Bay tasulat sulat itu e' si Petros, mulid si Isa min mulidna kasangpū' maka duwa. Bay pabeya'na sulatna ni saga Almasihin ya apulak-palit ma kalahat-lahatan. Ya minohot e' si Petros ma deyom sulat karuwana itu subay sinā' saga guru putingan maka pandu' bengkok ya pamandu' e' sigām. Bang ma pandu' sigām si Isa Al-Masi mbal na pabīng ni dunya, angkan saga jama'ana subay hal maglami-lami maka maghāp palasahan di-sigām.

Sinō' saga Almasihin inān e' si Petros subay amalut pahogot ma bay pamata'u sigām pasal Tuhan maka Panghū' Isa Al-Masi. Sabab in lapal inān bay pinasampay ni sigām e' saga a'a bay anganyata' baran Panghū' Isa sampay akale ma suwalana. Bang ma pamandu' si Petros, angkan halam makasaunu' Panghū' Isa pabīng pi'itu sabab angiman gi' Tuhan ma manusiya' kamemon minsan dusahan, “sabab mbal bilahi minsan la'a hal dakayu' manusiya' amutawan min iya ni deyom nalka'.”

Sulat Karuwana min si PETROS

1 Sulat itu deyo' min aku, si Simun Petros, dakayu' sosoho'an si Isa
Al-Masi ya kawakilan e'na magnasihat.

Pabeya'ku sulat itu ni ka'am kamemon angandol ma si Isa Al-Masi.
In iya Tuhantam maka iya ya makalappas kitam. Min kabontolanna,
ya angkan kitam kaniya'an pangandol itu. Manjari pangandolbi ilu
maka pangandol kami itu mbal du magbidda', ahalga' sali'-sali'.

2 Mura-murahan, bang pa'in manglabi-labihan tatabangan maka
kasannangan deyom atay ma ka'am, min pangita'ubi ma pasal Tuhan
maka ma pasal Panghū'tam si Isa.

Pasal Pana'abbit maka Pamene' Tuhan

3 Min barakatna du, angkan kita kaniya'an ai-ai pamajatu kallumta
maka pamahogot pangisbatta ma Tuhan, labay min Al-Masi ya bay
amowa ka'am pinasuku'an kahāpna maka kabangsana.

4 Jari pamuwan na ma kitam saga janji' Tuhan, ya mamarahi ahāp
maka ahalga'. Minnē' kitam makasengod ni kajarihan Tuhan, ati
makapuwas kitam min kanapsuhan alumu' ya ma deyom dunya itu.

5 Ya itu sababanna angkan kam subay amanuyu' bo' supaya pinasug-
pat addat-tabi'at ahāp ni pangandolbi, ati addat-tabi'atbi pinasugpatan
pangita'u.

6 Pangita'ubi subay pinasugpatan pamaggat napsu, ati pamaggatbi
napsu subay pinasugpatan iman. Pangimanbi subay pinasugpatan
pagta'at ni Tuhan,

7 ati pagta'atbi subay pinasugpatan lasa ma saga danakanbi be-
beya'an si Isa, maka lasabi subay pinasugpatan lasa ni a'a kamemon.

8 Bang jukup itu kamemon ma ka'am sampay manglabi-labihan na,
tantu ahāp kamattihanna ma ai-ai hinangbi, maka pasōng ta'ubi pasal
si Isa Al-Masi, Panghū'tam.

9 Saguwā' sai-sai halam kaniya'an bay pamūngku he', ibarat iya a'a
kasamunan matana, mbal agon maka'nda'. Takalipatna na in iya bay
sinussi min karusahanna tagna'.
10 Angkan yukku ma ka'am, saga dauranakan, subay kam atuyu'
to'ongan bo' atuman kapamene' Tuhan ma ka'am. Bang itu hinangbi
na pa'in, mbal to'ongan kam ang'bba min pangandolbi tudju ni iya.
11 Minnē' kam binuwanan kapatut bo' kam sinagina pasōd ni
deyoman pagparinta si Isa Al-Masi, ya Panghū'tam Manglalappas.
Taptap kapagbaya'na sampay ni kasaumulan.
12 Ya du ina'an sababanna angkan aku mbal pahali amaentoman
ka'am, minsan kata'uwanbi na maka minsan ahogot na pameya'bi ma
pandu' b'nnal ya ta'ā'bi.
13 Sababna, bang ma aku, patut kam paentomanku na pa'in
sat'ggolku allum.
14 Kata'uwanku, mbal aku at'ggol maitu, sabab pinata'u aku e' si Isa
Al-Masi Panghū'tam in aku song amole' lahat.
15 Angkan tukiranku pamandu'ku ma ka'am bo' supaya aniya'
pangentomanbi ma ai-ai bay pamūngku bang aku amatay na.

Kasahaya maka Barakat Panghū' Isa Al-Masi

16 Ngga'i ka kissa luwas min akkal manusiya' ya pameya'an kami,
waktu kapangahaka kami ma ka'am pasal kabalik si Isa Al-Masi
Panghū'tam ni dunya, maka pasal kawasana. Mata kami ya bay
maka'nda' sahayana maka kaheya'anna.
17 Mahē' asal kami waktu bay kapanambutna kamahaldika'an maka
sahaya min Tuhan ya Mma'na. Aniya' suwala bay pinakale ma
iya luwas min haddarat Tuhan, yuk-i, “Anakku ko' itu kalasahanku.
Landu' aku kasulutan ma iya.”
18 Baran kami bay makakale suwala he' amissala min deyom
sulga', waktu kapagdongan kami maka Al-Masi ni pussuk būd ya bay
kamahē'an Tuhan.
19 Manjari itu, pagka ina'an bay tanyata' kami, makatantu kami in
bay pagkallam saga nabi pasal Al-Masi kapam'nnalan sadja du. Subay
asipbi pahāp ya bay pinagkallam e' sigām, sabab sapantun palita'an ko'
inān asinag na pa'in ma deyom kalendoman, sampay ni karai'-llawan,
sampay ni waktu kasobang bitu'un maga.
20 Muna-muna, asipunbi pandu' ītu labi min kamemon: halam aniya'
manusiya' makapahati pasal pagkallam kanabi-nabihan ya tasulat ma
deyom Kitab, bang hal min baranna.
21 Sabab ya pinagkallam e' kanabi-nabihan itu ngga'i ka luwas min
kahandak manusiya'. Tu'ud sigām kapagbaya'an e' Rū Tuhan angkan
makapaluwas lapal deyo' min Tuhan.

2

Pasal Guru Mbal B'nnal

1 Ma waktu palabay inān aniya' saga a'a magnabi-nabi di-sigām
bay patuwa' ni bangsa kami. Damikiyanna isab ma ka'am, aniya'
du patuwa' ma deyomanbi a'a maglaku-laku in sigām guru, bo' pa'in
mbal b'nnal pagguru sigām. Binowahan kam e' sigām pandu' amaka'at
pangandolbi ma si Isa. Pinaliluhan e' sigām Panghū'tam si Isa, ya

bay angal'kkat sigām min naja'. Sakadjap sadja mulka' ma saga a'a
buwattē'.
2 Sagō' aheka a'a ameya'-meya'an sigām maghinang kasabulan
makatamparasa. Ya he' po'onna angkan binissalahan la'at bowahan
kasab'nnalan ya pameya'antam.
3 Saga guru mbal b'nnal itu napsuhan sidda, angkan kam pinakale-
han saga kissa bay pahinang-hinang sigām, bo' kam kapanguntungan
e' sigām. Sagō' in hukuman ma saga a'a inān sakap asal sangay min
awal. Mbal atuli mulka' ya tinagamahan sigām.
4 Minsan saga mala'ikat dusahan, halam sigām bay kina'ase'an e'
Tuhan. Gom pa'in nilarukan e'na ni nalka' ati kinabbat sigām maina'an
ma deyom lendom bitu-bituhan, bo' angalagaran llaw hukuman.
5 Damikiyanna isab saga a'a bay mbal magmatāw ma Tuhan ma
masa awal e', halam sigām bay kina'ase'an e' Tuhan, gom pa'in
sigām pinatumbukan latap ma sakalingkal dunya. Luwal disi Nū bay
hampananna, iya maka sehe'na pitu' puhu'. Ma halam gi' latap inān,
bay ninasihatan e' si Nū ba'anan a'a inān pasal pangatayan sigām
subay pinabontol.
6 Bay tinunu' isab e' Tuhan da'ira Sodom maka Gomora, pan-
gahukumna ma karusahan saga a'a maina'an. Minnē' aniya' kapam-
intāngan saga a'a kasehe'an bang ai kamattihan sasuku mbal angisbat
Tuhan.
7 Hal si Lōt ya bay pinuwas e' Tuhan min saga da'ira inān.
Bay ahantap addat-tabi'atna angkan asasaw pikilanna e' saga a'a
pangalanggal sara' maina'an, sabab hal magba'isan.
8 Bay iya pat'nna' ma t'ngnga'-t'ngnga' sigām ang'nda' ma palantara
sigām, akale ma himumungan sigām kahaba' llaw, ya po'on abakat
atayna e' kala'atan sigām.
9 Kamattanan kitam min si Nū maka si Lōt in Panghū' ata'u
angalappas min deyom katiksa'an sasuku ameya' ma kabaya'anna.
Ata'u isab iya anambolan saga a'a dusahan ma deyom kabinasahan
sampay ta'abut llaw hukuman.
10 Luba'-lagi'na na bang a'a magdūl-baya'an napsu sigām landu'
asammal, maka mbal magaddat ma sai-sai taga-pagbaya'.
Atawakkal makalandu' saga guru ngga'i ka b'nnal itu, maka ma-
marahi sidda pagmalangkahi sigām. Mbal sigām magaddat ma saga
bangsa sulga', gom pa'in magtunggīng.
11 Labi aga'os maka akawasa saga mala'ikat min guru putingan itu,
sagō' minsan mala'ikat, mbal du amah'llingan la'at ma pagkahi sigām
bangsa sulga' bang ta'abut waktu kapangaharap sigām ni Panghū'.
12 Sagō' saga guru itu amah'lling pangkal ma mbal tahati e' sigām.
Nihinang e' sigām ai-ai makani-pikilan sigām, buwat hantang sattuwa
talun ya halam taga akkal, hal sinaggaw bo' pinapatay. Buwattē' isab
kadal saga a'a buwattē', magmula du.
13 Katungbasan sigām kala'atan ma sabab kala'atan ya bay tahinang
sigām. Ya makahāp palasahan sigām bang magdūlan napsu sigām
sampay ma mata mairan. Ya na pa'in pagkōg-koyagan sigām bang
angakkalan ka'am ma waktu kapagsalubi maka sigām. Tinamakan
kam e' sigām, binuwanan kamaruhan.
14 Tagihan sigām ang'nda'-ng'nda' ma saga d'nda ya pagba'isan
sigām, mbal to'ongan sinumu magdusa. Binidjakan e' sigām ni

kala'atan saga a'a mbal ahogot pangandolna. Kabiyaksahan sigām maghawa napsu ma indaginis. Pagmulka'an Tuhan saga a'a inān!
15 Bay na sigām pasaddī min pal'ngnganan abontol, alopas na min paglabayan. Ya panunuran sigām nabi bay ma masa awal, ōnna si Bala'am anak si Beyor. Si Bala'am he' bay bilahi tinambahan sīn ma sabab kahinanganna ala'at,
16 sagō' pinabukagan iya e' kura' ma sabab dusana. Kura' he' bay magsuwala buwat suwala manusiya', angkan halam kalandu'an e' si Bala'am karupanganna.
17 Halam aniya' pūs pagguru saga a'a itu. Sali' sigām sapantun tuburan bohe' at'ggang, atawa gabun tabowa paleyang e' baliyu. Aniya' lahat tinagamahan sigām e' Tuhan ma lendom bitu-bituhan.
18 Bowa'an sidda sigām, pangangabbu, sagō' halam aniya' pūs bissala sigām. Niumpanan e' sigām saga a'a baha'u bay ang'bba min kasā'an ya kabiyaksahan pagkahi sigām. Pinabilahi sigām angandūlan baya' napsu sigām makatamparasa.
19 Bang ma janji' saga guru itu, limaya sasuku ameya'-meya'an hinang buwattē'. Sagō' ya b'nnalna, sali' sigām banyaga' kapagagihan e' napsu angkan sigām subay maghinang kasabulan.
20 Saupama a'a bay makapuwas min kalumu'an dunya pagka si Isa Al-Masi Panghū'tam ya pangandolanna, bang iya tajallat pabīng maghinang kalumu'an bay bbahanna, luhūy ala'at kahālanna damuli min bay dahū.
21 Bang sigām bay ata'u ma kal'ngnganan ya amowa ni atay abontol, bo' bay pataikut min panoho'an deyo' min Tuhan, ahāp lagi' sigām halam bay makata'uwan panoho'an e'.
22 Taluwa' sigām lling bay min kamatto'ahan, ya yuk-i, “Ero' bay angutta', pabīng amangan utta'na,” maka itu gi', “Bawi bay pinandi, pabīng magtūy paloblob ni kapisakan.”

3

Pasal Llaw Kapabalik Panghū' Isa

1 Saga bagay kalasahanku, kaminduwaku na anulat ni ka'am. Ya maksudku ma sulat dahū sampay ma sulat ītu, subay amaentoman ka'am pasal bay ta'anadbi tagna', bo' supaya abontol e'bi amikil ma halam aniya' simbugna ala'at.
2 Entomunbi bay pinagkallam e' kanabi-nabihan ma masa awal, sampay panoho'an deyo' min si Isa Panghū'tam Manglalappas. Bay kam pinandu'an pasal panoho'an inan e' saga a'a kawakilan si Isa.
3 Ya na itu subay hatiunbi dahū min kamemon: ma kahinapusan masa itu aniya' patuwa' ni deyomanbi saga a'a tagihan ameya' ma napsu sigām. Niudju' kam e' sigām, yuk-i,
4 “Angay halam tatuman ya bay janji' si Isa pasal kapi'ituna pabīng? Amatay na saga kamatto'ahan kami, sagō' masi na pa'in pa'atol dunya itu maka kakaya'-kaya'anna. Halam aniya' apinda ma dunya itu sangay min waktu bay pamapanjari!”
5 Tu'ud panu'uran e' saga a'a angudju' itu, angkan sigām mbal angentom ma bay hinang Tuhan ma awal tagna'. Angallam iya mint'dda, magtūy paniya' langit maka dunya. Pinatuwa' gintana'an min deyom bohe', bo' bohe' du bay pangahinang iya.

6 Min bohe' du isab angkan nilatapan dunya bay waktu awal e',
pinaka'at e' Tuhan.
7 Min pagkallam Tuhan isab, ya angkan umbanganna langit maka
dunya ma buwattitu, bo' supaya tinunu' bang ta'abut llaw pan-
gahukumna ma saga manusiya' ya mbal bilahi magta'at ni iya. Ya
na ko' ina'an llaw kapamutawan sigām min Tuhan.
8 Saga bagay, da'a takalipatunbi ītu: dang'llaw maka dangibu tahun
sali' du t'ggolna bang ma bistahan Panghū'.
9 Bang ma pangannal kasehe'an at'ggol e' Panghū' anuman bay
panganjanji'na. Sagō' ngga'i ka. Tu'ud iya pasangdan angimanan
ka'am sabab mbal iya bilahi bang aniya' minsan la'a hal dakayu'
manusiya' amutawan min iya. Ya kabaya'anna in manusiya' kamemon
subay apinda pikilanna sampay ang'bba min dusana.
10 Saguwā' patagha' sadja ya Llaw Panghū'tam, buwat kat'kka a'a
panangkaw. Palanyap du langit ma llaw du ina'an, maka akosog sidda
lagublubna. Ahansul e' api kamemon bay paniya' ma diyata' ayan.
Pahalam isab dunya itu sampay kakaya'-kaya'anna kamemon.
11 Na, pagka kata'uwanbi in ai-ai kamemon itu pinahalam du ma
sinosōng, kira-kirahunbi to'ongan pasal kajarihanbi bang buwattingga
bowahanna. Subay kam amuspus bo' asussi pangatayanbi maka halam
aniya' salla'bi,
12 ma salta' kam angalagaran llaw kapi'ituna inān. Subay kam
patukid isab maghinang ai-ai pamahinang ka'am, bo' tasa'ut kapi'ituna.
Ya na ina'an llaw pangahansul saga lapis langit ma deyom api, llaw
isab panunaw ai-ai kamemon bay ma diyata' ayan, sabab min pasu'na.
13 Saguwā' kitam itu, angalagaran gi' panganjanji' Tuhan, hatina
langit baha'u maka dunya baha'u ya paglahatan ka'adilan.
14 Angkanna, saga bagay, sat'ggol kam angalagaran llaw ina'an-i,
patukid kam bo' supaya halam aniya' tamak atawa la'at tabāk ma
pangatayanbi, hinabubi isab magda'atay maka Tuhan.
15 Da'a bistahunbi in Panghū' alallay pagka tangguhanna hukuman.
Tu'ud iya angimanan bangsa manusiya' sabab kabaya'anna subay
aniya' waktu kapang'bba sigām min dusa ati bo' lappasan min mulka'
sinōng. Buwattē' du isab bay panulat ni ka'am e' si Paul, dakayu'
danakantam kinalasahan. Tulun min Tuhan asal pangita'una anulatan
ka'am buwattē'.
16 Atayudtud du isab sulat si Paul kamemon bang harap ni
pakaradja'an sinōng inān. Sagō' aniya' lapal sulatna ahunit nihati, ya
pinabengkok e' saga a'a akulang ma panghatina maka ma pangandol,
buwat kapamabengkok sigām ma ayat Kitab kasehe'. Tantu sigām
minulka'an.
17 Saga bagay, bay na kam kabanda'anku pasal pakaradja'an itu.
Angkan kam soho'ku pajaga bo' kam mbal tabowa apinda min kahogot
pangandolbi. Da'a beya'-beya'unbi kasā'an saga a'a asabul ilu,
18 sagō' pasōngunbi pangandolbi ma tatabangan si Isa Al-Masi
Panghū'tam Manglalappas. Pasōngunbi isab ta'ubi ma pasalanna.
Patut iya pinasuku'an kamahaldika'an, min waktu itu sampay ni
kasaumulan! Amin. *Wassalam*

1 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Si Yahiya itu bay dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa, ya sinō' magnasihat lapalna. Ato'a na si Yahiya ma waktu kapanulatna t'llu sulat itu.

Ya sulat si Yahiya dahū itu bay pinasampay ni kamemon a'a magpangandol ma si Isa ma kalahat-lahatan. Aheka a'a ma masa ina'an bay magpandu' kaputingan. Yuk sigām kasehe' in si Isa ngga'i ka Anak Tuhan, hal manusiya' kono'. Yuk kasehe'an isab in Anak Tuhan halam bay magpabaran manusiya', hal bay magpasalupa pi'itu. Aniya' isab pamandu' sigām saddī.

Pinasawa e' si Yahiya ma sulat itu in si Isa b'nnal Anak Tuhan maka b'nnal isab iya manusiya'. Binanda'an isab saga jama'a si Isa, sinō' sigām angandongdong to'ongan bang aniya' pandu' takale e' sigām, magsali' maka bay pandu' min si Isa Al-Masi atawa mbal. Jari bang pandu' ngga'i ka b'nnal subay tinangkisan.

Pinasawa maitu pasal saga a'a angandol ma si Isa Al-Masi sampay alasa ma Tuhan Mma'na: subay sigām alasa isab ma pagkahi sigām manusiya'.

Sulat Kaissana min si YAHIYA

1 Sulatanta kam pasal si Isa Al-Masi, ya palman pamo'onan kallum.
Min awal tagna' asal palman itu. Bay iya takale kami, bay iya ta'nda'
maka mata kami. Tatanding iya maka ka'ntanan e' kami.
2 Bay na palahil ya niōnan Po'onan Kallum. Bay iya ta'nda' kami,
jari kami itu saksi'na angkan kami angahaka'an ka'am ma pasalna, ya
amuwan kallum kakkal. Bay iya ma Mma'na Tuhan asal min ka'asalna,
bo' bay pa'nda' ni kami.
3 Jari in bay ta'nda' maka takale kami, ya na he' pamata'u kami ni
ka'am bo' supaya kam pauyun ma kami magda'atay maka Mma'tam
Tuhan sampay anakna si Isa Al-Masi.
4 Sulatanta kam sulat itu bo' supaya ajukup kakoyagantam.

Tuhan Ya Po'onan Karanta'an

5 Ya na itu lapal bay takale kami min si Isa Al-Masi, lapal pangahaka
kami ma ka'am: in Tuhan asal po'onan kasawahan. Halam aniya'
kalendoman ma kajarihanna minsan dangkuri'.
6 Angkan ko', bang kita ganta' magpa'in in kita da'atay maka Tuhan
bo' masi kita ma deyom kalendoman dusa, putingan kita pagka mbal
ameya' ma kasab'nnalan.
7 Kakkal Tuhan ma deyom karanta'an, jari bang kita pasengod ni iya
pataptap ma karanta'an, da'atay kita. Maka sinussi kita min dusata
kamemon sabab min laha' si Isa Anak Tuhan.
8 Abila yukta halam aniya' dusata, angakkalan kita di-ta maka halam
aniya' kasab'nnalan ma deyom kajarihanta.
9 Sagō' bang kita magpasab'nnal ni Tuhan pasal paldusahanta, tantu
kita niampun. Sinussi isab kita min kala'atanta kamemon sabab
tinuman e' Tuhan janji'na, maka abontol kahinanganna.

10 Bang yukta in kita halam bay makarusa, sali' pahiputingta Tuhan,
ati halam pasobsob lapal palmanna ni deyom atayta.

2

Aniya' Amogbogan Kita ma Haddarat Tuhan

1 Saga anak-mpuku, sulatanta kam sulat itu supaya kam mbal
magdusa. Malaingkan bang aniya' ganta' makarusa, aniya' du
amogbogan kita ma alopan Tuhan, ya na si Isa Al-Masi, ya A'adil.
2 Baran Al-Masi bay tahinang pagkulban pangampunan dusatam.
Maka ngga'i ka dusatam hal, sampay dusa manusiya' kamemon ma
dunya itu.
3 Bang beya'ta panoho'an Tuhan, minnē' kita makatantu in kita
ata'uwan iya.
4 Bang aniya' ganta' magpa'in in iya ata'uwan Tuhan bo' mbal beya'na
panoho'anna, a'a inān putingan maka halam aniya' kasab'nnalan ma
deyom kajarihanna.
5 Saguwā' sasuku ameya' ma lapal palman Tuhan, tantu ajatu lasa
Tuhan ma kajarihan a'a inān. Bang kita makarakayu' sab'nnal-b'nnal
ma Tuhan, buwattitu pangilahanna:
6 sasuku ah'lling in iya pataptap ameya' ma Tuhan, panunuranna
kaul-pi'il si Isa waktu kamaituna lagi' ma dunya.

Panoho'an Baha'u

7 Saga bagay kalasahanku, ngga'i ka panoho'an baha'u ya panulatku
itu ma ka'am. Panoho'an tagna' gi' ko' itu, ya bay ma ka'am sangay
min katagna' kapagkahagadbi ma Al-Masi, hatina lapal pagnasihat ya
bay takalebi.
8 Saguwā' minsan bay at'ggol ma ka'am, patut niōnan panoho'an
baha'u sabab manyatakan kab'nnalna ma kajarihan Al-Masi maka ma
kajarihanbi. Anginut na palabay kalendoman, anahaya na in sawa
b'nnal.
9 Sasuku magpina'in in iya ma deyom karanta'an, bo' kab'nsihanna
na pa'in pagkahina bebeya'an si Isa, masi iya ma deyom kalendoman
sampay ni kabuwattituhan.
10 Sagō' sasuku alasa ma pagkahina, karanta'an iya pataptapanna,
maka halam aniya' makabowa iya angahinang dusa.
11 Sagō' masi gi' ma deyom kalendoman sasuku ab'nsi ma pagkahina.
Mbal kata'uwanna bang pi'ingga ya patudjuhanna sabab abuta iya e'
kalendoman.
12 Sulatanta kam, saga anak-mpuku,
sabab ta'ampun na dusabi min ōn Al-Masi.
13 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi, ya min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,
sabab tara'ugbi nakura' saitan, ya patila'atun.
Sulatanta kam isab, saga anak-mpuku,
sabab kata'uwanbi na Mma'bi Tuhan.
14 Sulatanta kam isab, saga kamatto'ahan,
sabab kata'uwanbi Al-Masi,
ya bay asal min katagna' awal.
Sulatanta kam isab, saga kasubulan,

sabab akosog kam maka pat'ttog palman Tuhan
ma deyom pangatayanbi.
Tara'ugbi isab nakura' saitan, ya patila'atun.
15 Da'a panuyu'inbi dunya pinjaman itu maka kahinanganna, sabab
mbal alasa ma Mma'tam Tuhan sasuku amanuyu'an kahinangan
dunya itu.
16 Sabab ngga'i ka min Tuhan saga kahinangan dunya itu: buwat
saga napsutam ala'at, maka ai-ai kinarandaman mata, maka ai-ai
pagmalangkahian manusiya'. Luwas ko' itu min alam dakayu'.
17 Palabay du alam itu maka kanapsuhanna, sagō' sasuku maghinang
kabaya'an Tuhan allum sampay ni kasaumulan.

Banta Al-Masi

18 Saga anak-mpuku, song na patobtob dunya itu. Bay na kam
kahaka'anku, aniya' banta Al-Masi palahil pi'itu. Aheka na isab
pi'itu buwattina'an amantahan iya, angkan kata'uwanta asekot na
katapusan dunya itu.
19 Bay palamud saga banta inān ma kitam tagna', sagō' wa'i na sigām
pasaddī sabab ngga'i ka dambeya'an to'ongan maka kitam. Bang bay
sigām b'nnal dambeya'an maka kitam, bay du sigām pataptap ma
kitam. Sagō' pasaddī na sigām bo' mattan in sigām ngga'i ka min
pameya'antam.
20 Aniya' bay pamatulun ni ka'am e' Mahasussi, angkan ka'am
kamemon taga-pangita'u.
21 Ya po'on aku anulat itu ni ka'am, ngga'i ka ma sabab kam a'awam
pasal pandu' b'nnal, sagō' ma sabab kasakupanbi na. Kata'uwanbi
isab, halam aniya' puting paluwas min kasab'nnalan.
22 Na, sai bahā' putingan? Ya amina'in in si Isa ngga'i ka Al-Masi
tapene' e' Tuhan. Banta Al-Masi in a'a putingan he', sinulak e'na Tuhan
maka Anakna.
23 Sabab sai-sai anulak si Isa Anak Tuhan, tasulakna isab Tuhan.
Maka sai-sai angaku si Isa in iya Anak Tuhan, ina'an isab Tuhan Mma'
ma a'a inān.
24 Angkan kam amay-amayanku: pasobsobunbi lapal bay takalebi
tagna' ni deyom panahu'anbi. Bang tau'bi pahogot, kakkal du
kapagdakayu'bi maka Anak Tuhan maka Mma'na.
25 Panganjanji' Al-Masi ko' itu ma kitam, hatina kallum taptap ni
kasaumulan.
26 Angkan buwattē' panulatku ma ka'am bo' tata'ubi pasal saga a'a
ya bilahi amowa ka'am pasaddī min kasab'nnalan.
27 Sagō' pat'ttog ma ka'am ya bay pamatulun e' Al-Masi, mbal kam
magkagunahan pandu' min sai-sai. Sabab kapandu'an na kam e' Rū
Sussi ya pamatulun ma ka'am, maka b'nnal sadja pamandu'na, ngga'i
ka puting. Jari beya'unbi pamandu'na bo' supaya kam taptap ma Al-
Masi.

Panganak Tuhan

28 Na, saga anak-mpuku, pataptap kam ma Al-Masi bo' kam mbal
tināw ma waktu kabalikna, ati mbal magkaiya'an pa'alop ma iya bang
ta'abut llaw kapi'ituna pabīng.
29 Pagka kata'uwanbi in Al-Masi asal adil, kata'uwanbi sasuku
maghinang ka'adilan tahinang anak Tuhan isab.

3

Saga Panganak Tuhan

1 Mbal tapula'-pula' lasa Mma'tam ma kitam. Min kaheya lasana angkan kitam niōnan anak Tuhan na. B'nnal isab, anak Tuhan na kitam. Mbal ata'uwan Tuhan kaheka'an a'a ma dunya itu, angkan kitam mbal takilā e' sigām.

2 Saga bagay kalasahanku, anak Tuhan kitam buwattina'an, bo' halam gi' pinabukis bang buwattingga kasōngantam. Daipara kata'uwantam, bang pabīng na Al-Masi, makasali' kitam ni iya sabab maka'nda' kitam pangluwahanna.

3 Jari sai-sai aniya' holatanna buwattē', sinussi e'na pangatayanna bo' pasali'na ni kasussi Al-Masi.

4 Makalanggal sara' Tuhan sasuku makahinang dusa, sabab in niōnan dusa itu sali' du maka langgal sara'.

5 Kata'uwanbi bang ai mohotna angay palahil Al-Masi ni dunya. Bay iya pi'itu amuwasan paldusahan manusiya', sagō' halam to'ongan aniya' dusa ma iya.

6 Jari mbal kasangdanan magdusa sasuku taptap ma Al-Masi. Malaingkan sasuku angandusa na pa'in, halam bay takilāna Al-Masi, halam isab kata'uwanna.

7 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal ka'akkalan e' sai-na. Sasuku maghinang kabontolan a'adil asal, sali' Al-Masi.

8 Sasuku angandusa na pa'in, suku' iya ma nakura' saitan, sabab saitan e' bay magdusa asal sangay min awal tagna'. Angkan Anak Tuhan bay palahil pi'itu ni dunya, bo' paka'atna kahinangan nakura' saitan e'.

9 Mbal maghinang dusa sasuku tahinang anak e' Tuhan, sabab ina'an kajarihan Tuhan ma deyom pangatayanna. Mbal iya makasangdan magdusa sabab Tuhan ya pag'mma'anna.

10 Aniya' pagbidda'an saga anak Tuhan maka anak nakura' saitan angkan tasilangtam. Sasuku mbal angahinang kabontolan maka mbal alasa ma pagkahina, mbal kaōnan anak Tuhan.

Pasal Paglasa-liyasahi

11 Ya itu lapal nasihat bay takalebi, tagna' kapameya'bi ma Al-Masi: in kitam subay maglasa-liyasahi.

12 Da'a subay panunurantam si Kabil, ya bay amapatay siyalina l'lla. Suku' saitan Patila'atun iya, sabab ala'at asal bay kahinanganna, bo' arapun abontol bay kahinangan siyalina he'.

13 Da'a kam ainu-inu, saga danakan, bang kam kinab'nsihan e' saga a'a ma dunya itu.

14 Kata'uwanbi kahālantam tagna', sapantun kitam a'a magpatayan, sagō' papinda na kitam min kamatay tudju ni kallum. Angkan kata'uwantam, sabab alasa na kitam ma pagkahita bebeya'an Al-Masi. Paddas ma deyom kamatay sasuku mbal alasa.

15 Sasuku ab'nsi ma pagkahina, a'a inān sali' pamomono'. Maka kata'uwanbi asal, bang a'a amono' pagkahina manusiya' halam iya bay kaniya'an kallum kakkal.

16 Min Al-Masi ya kata'uwantam dī lasa bang buwattingga, sabab bay pinaglilla' e'na kallumna ganti'tam. Maka ya du kitam, subay kitam magmalilla' amatay ma sabab saga pagkahitam jama'a Al-Masi.

17 Bang saupama aniya' a'a taga-kaniya' maka'nda' pagkahina ma
deyom kasigpitan bo' mbal ka'ase'anna, painay e'na alasahan Tuhan?
18 Saga anak-mpuku, da'a kitam alasa hal min kuwit bowa'ta. Subay
min atay-pote' maka min itikad abontol maka min kahinangan b'nnal.
19 Jari bang kita alasa ma pagkahita min deyom atay, minnē'
kita manantuhi in kita beya' du ma kasab'nnalan, ati ahantap
pangatayantam ma alopan Tuhan.
20 Minsan aniya' amadlak ni ataytam pasal bay dusata tagna', mbal
kita sakit asusa sabab alalom gi' pangita'u Tuhan min ai-ai tananam e'
itikadta. Kasakupan e' Tuhan ai-ai kamemon.
21 Angkanna, saga bagay kinalasahan, bang halam aniya' salla'
atawa dusa tananamta ma deyom pangatayanta, mbal kita tināw ma
matahan Tuhan.
22 Makasambut kita min iya ai-ai amu'ta sabab beya'ta saga
panoho'anna. Hinangta isab ai-ai makasulut atayna.
23 Ya na itu panoho'anna: subay kita magkahagad ma ōn Anakna si
Isa Al-Masi, maka subay maglasa-liyasahi isab buwat bay panoho'an
kita.
24 Pataptap du ma Tuhan sasuku maghinang panoho'anna, maka
pataptap isab Tuhan ma iya. Angkan kata'uwanta in Tuhan pataptap
na ma kita, ma sabab Rū ya bay pat'nna'na ma deyom pangatayanta.

4

Tatabun Pahāp saga A'a Magnabi-nabi

1 Saga bagay kalasahanku, bang aniya' a'a amūng in iya bay
katulunan e' Rū Tuhan, da'a iya kahagarunbi magdai'-dai'. Subay
tatabunbi dahū bang b'nnal min Tuhan ya pasangon ma iya. Sabab
aheka na saga a'a bay paluwas ni kaluha'an dunya maglaku-laku in
sigām nabi, bo' ngga'i ka.
2 Buwattitu ya pangilāhanbi saga a'a bang b'nnal bay patulunan Rū
Tuhan: sasuku angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu magbaran manusiya',
min Tuhan iya.
3 Sagō' sasuku mbal angaku buwattē', ngga'i ka Rū Tuhan ya
pasangon ma iya. Min banta Al-Masi ko' inān, ya yukku ma ka'am
song palahil pi'itu. Itiya' na iya ma buwattina'an.
4 Sagō' ka'am ilu, saga anak-mpu, suku' Tuhan na. Tara'ugbi saga
nabi ya ngga'i ka b'nnal ma sabab Rū Tuhan ma deyom pangatayanbi
ilu. Akawasa gi' Rū Tuhan ya bay pasangon ma ka'am min sai-sai ma
dunya itu.
5 Suku' ma dunya itu saga nabi putingan inān, angkan niasip pandu'
sigām e' saga a'a ma dunya.
6 Saguwā' suku' Tuhan asal kitam, ati sai-sai ata'uwan Tuhan angikut
kitam du. Mbal angikut saga a'a ya ngga'i ka suku' Tuhan. Minnē'
kapandogahanta pamandu' a'a, bang min Rū kasab'nnalan ka atawa
min saddī.

Tuhan Po'onan Lasa

7 Saga bagay kalasahanku, subay kitam maglasa-liyasahi sabab
min Tuhan asal lasa kamemon. Anak Tuhan sasuku alasa, maka
kata'uwanna Tuhan.

8 Sasuku mbal alasa, mbal kata'uwanna Tuhan sabab Tuhan ya
po'onan lasa kamemon.
9 Buwattitu ya kamattanan lasa Tuhan ni kitam: bay soho'na Anakna
tunggal pi'itu ni dunya supaya kitam pinaniya'an kallum kakkal.
10 Ya itu dī lasa: lasa Tuhan ma kitam, ngga'i ka lasatam ma Tuhan.
Min lasana angkan soho'na Anakna pi'itu ni dunya pinapatay hantang
pagkulban bo' supaya aniya' pangampunan dusatam.
11 Saga bagay kalasahanku, pagka buwattē' lasa Tuhan ma kitam,
wajib kitam subay maglasa-liyasahi.
12 Halam aniya' a'a bay maka'nda' luwa Tuhan, malaingkan bang ki-
tam maglasa-liyasahi, pataptap du Tuhan ma kitam ati pinasampulna'
lasana ma deyom kajarihantam.
13 Ya na itu pamandogahantam angkan kata'uwantam in kitam
pataptap na ma Tuhan, maka iya ya pataptap isab ma kitam: itiya'
Rū-na bay pamuwan e'na bo' pat'nna' ma deyom pangatayantam.
14 Bay ya ta'nda' kami, maka kami isab saksi' in si Isa bay sinō' pi'itu
e' Mma'na Tuhan bo' kalappasanna manusiya' kamemon.
15 Sasuku magpasab'nnal in si Isa Anak Tuhan, pataptap du Tuhan
ma a'a inān, maka iya isab pataptap ma Tuhan.
16 Pasangdolantam lasa Tuhan ya kata'uwantam asal.
Tuhan ya po'onan lasa, jari sasuku pasangdan alasa ma Tuhan maka
ma pagkahina, pataptap iya ma Tuhan, maka Tuhan isab pataptap ma
iya.
17 Pinasampulna' lasatam supaya kita mbal agawa bang ta'abut llaw
pangahukum Tuhan ma manusiya'. Mbal kita tināw sabab sali' du
kahālantam ma dunya itu maka kahālan Al-Masi.
18 Bang b'nnal to'ongan lasata, mbal du kalamuran tāw, sabab bang
tinubus na lasata pahalam tāwta. Sasuku masi makananam tāw halam
gi' asampulna' lasana, sabab tināw iya bininasa e' Tuhan.
19 Angkan kitam alasa ma Tuhan sabab dahū iya bay alasahan kitam.
20 Bang aniya' ganta' amūng in iya alasa ma Tuhan bo' masi
kab'nsihanna pagkahina, putingan a'a inān. Sabab bang mbal
kalasahanna pagkahina ya ta'nda'na, daka buwattingga e'na alasahan
Tuhan ya halam ta'nda'na.
21 Ya na itu panoho'an Al-Masi ma kitam: sasuku alasa ma Tuhan
subay alasa isab ma pagkahina.

5

Da'ugantam min Kala'atan Dunya

1 Sasuku magkahagad in si Isa asal Al-Masi ya tapene' e' Tuhan, a'a
inān anak Tuhan. Bang kita alasa ma a'a, kalasahanta isab anakna.
2 Minnē' kata'uwantam, bang kita alasa ma Tuhan maka bang beya'ta
isab panoho'anna, tantu kita alasa ma panganakna.
3 Hatina bang kita sab'nnal alasa ma Tuhan, subay beya'ta
panoho'anna. Maka panoho'anna mbal sakit abuhat.
4 Sabab sasuku kita bay tahinang anak e' Tuhan, tara'ugta na
sasat dunya itu. Min pangandolta ma Al-Masi ya angkan kita
makapanganda'ug.
5 Jari sai lagi' ya makara'ug min kala'atan dunya itu? Luwal sasuku
ya amarassaya ma si Isa, ya Anak Tuhan.

Saksi' Pasal si Isa Al-Masi

6 Si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya labay min bohe' maka laha'. Ngga'i
ka hal bohe', sagō' laha' isab bay kamatayanna. Rū Tuhan ya anaksi'
sabab in iya po'onan kasab'nnalan.
7 Manjari maguyun t'llu saksi' itu:
8 Rū Tuhan, maka bohe', maka laha'.
9 Magkahagad kita bang saksi' min manusiya', sagō' akosog lagi'
saksi' min Tuhan sabab saksi' Tuhan ko', ya bay pangallamna pasal
Anakna.
10 Manjari sasuku amarassaya ma Anak Tuhan, aniya' isab saksi'
ma deyom itikadna. Sagō' sasuku mbal amarassaya ma Tuhan,
amahiputing iya ma Tuhan pagka halam kahagadna panaksi' ya bay
pamuwan e' Tuhan pasal anakna.
11 Ya na itu lapal saksi' min Tuhan: Tuhan ya bay amuwanan
kitam kallum kakkal ni kasaumulan, maka kallum kakkal itu bay min
Anakna.
12 Sasuku parakayu' to'ongan ni Anak Tuhan, ma iya asal kallum itu.
Sasuku isab halam makarakayu', halam aniya' kallumna kakkal.

Pasal Kallum Kakkal

13 Sulatanta kam bo' kata'uwanbi in ka'am taga-kallum kakkal
salama-lama, sasuku kam amarassaya ma Anak Tuhan.
14 Halam aniya' hawal-hawaltam paharap ni Tuhan, sabab tantu
kinale ai-ai panabbuttam bang pa'in min kahandakna.
15 Kata'uwantam isab, tantu kitam pinaniya'an ai-ai bay panabbut-
tam.
16 Bang aniya' maka'nda' danakanna magdusa bo' ngga'i ka dusa pag-
mulka'an Tuhan, subay iya angamu' tabang ni Tuhan. Jari kabuwanan
kallum danakanna he' bang pa'in ngga'i ka dusa pagmulka'an. B'nnal
aniya' dusa pagmulka'an Tuhan, mbal yukku in ka'am subay angamu'-
ngamu' pasal dusa buwattē'.
17 Dusa asal kahinangan ala'at kamemon, sagō' aniya' dusa mbal
pagmulka'an Tuhan.
18 Kata'uwanta, sasuku bay tahinang panganak Tuhan mbal
pinasangdan dusana sabab nihampanan iya e' Anak Tuhan, ati mbal
ya ta'abut e' saitan Patila'atun.
19 Kata'uwanta in kitam suku' Tuhan na, sagō' in a'a kaheka'an ma
dunya itu masi kapagbaya'an e' saitan Patila'atun.
20 Kata'uwanta, in Anak Tuhan bay pi'itu ni dunya sampay
amuwanan kita panghati bo' supaya kata'uwanta Tuhan b'nnal. Maka
parakayu' na kita ni Tuhan b'nnal itu maka ni Anakna si Isa Al-Masi.
Ya na itu Tuhan b'nnal, iya ya po'onan kallum kakkal.
21 Saga anak-mpuku, pahalli' kam bo' kam mbal kapagtuhanan e'
saddī min Tuhan. *Wassalam*

2 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Sulat si Yahiya karuwana itu bay pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan maka saga panganakna. In d'nda itu pinaralil isab ni saga a'a dapalhimpunan. Sinō' sigām maglasa-liyasahi, maka binanda'an sigām e' si Yahiya pasal saga a'a magpandu' puting.

Sulat Karuwana min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahan, pinabeya' ni dakayu' d'nda tapene' e' Tuhan sampay ni saga panganakna. Alasahan aku ka'am sab'nnal-b'nnal. Lāgi ngga'i ka hal aku, sampay a'a kamemon ya ata'uwan kasab'nnalan, alasa du isab ma ka'am.
2 Alasa kami ma sabab kasab'nnalan ma deyom pangatayantam, ya pataptap ma kitam sampay ni kasaumulan.
3 Mura-murahan, bang pa'in kitam pinaniya'an tatabangan maka ase' maka kasannangan atay, deyo' min Mma'tam Tuhan maka min si Isa Al-Masi Anakna. Bang pa'in pinama-kitam luwas min kasab'nnalanna maka min lasana.

Kasab'nnalan maka Lasa

4 Landu' aku kinōgan pagka aku kahaka'an aniya' panganaknu kasehe'an ameya' ma kasab'nnalan, buwat bay panoho'an kitam e' Mma'tam Tuhan.
5 Jari aniya' amu'ku ni ka'a, arung: beya'un panoho'an ya sulatku itu. Ngga'i ka panoho'an baha'u, sagō' panoho'an bay ma kitam sangay min katagna' gi', ya yuk-i: maglasa-liyasahi kam.
6 Ya lasa pah'llingku itu, iya na palantaratam ameya' na pa'in ma panoho'an Tuhan. Buwat bay takalebi sangay min katagna', in kitam sinō' taptap maglasa-liyasahi.
7 Aheka a'a pangakkal ma dunya, a'a mbal angaku in si Isa Al-Masi bay pi'itu ni dunya magbaran manusiya'. Pandogahinbi a'a buwattē' sabab Pangangakkal maka Banta ko' inān, ya kuntara Al-Masi.
8 Halli'inbi sigām bo' mbal kaliman bay pagsangsā'antam ati bo' tasambutbi kamemon ya panungbas ka'am.
9 Sai-sai mbal pataptap ma pandu' bay min Al-Masi, bo' paliyu gom pa'in minnē', halam ma iya Tuhan. Ya balikna, sai-sai pataptap na pa'in, ina'an ma iya Tuhan Mma' maka Anakna.
10 Bang aniya' ganta' pi'ilu ni ka'am, bo' mbal maguyun pandu'na maka pandu' Al-Masi, da'a pareyomunbi ni luma'bi. Da'a minsan saginahunbi,
11 sabab sai-sai anagina a'a buwattē' taga-lamud na ma kahinan-ganna ala'at.

Bissala Panangbusan

12 Aheka gi' pangahakaku ni ka'am sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat itu. Aholat aku kalu makatibaw pi'ilu magsuli-suli pabaihu' maka ka'am, ati bo' ajukup kakoyagantam.
13 Saga anak danakanbi d'nda ya tapene' e' Tuhan, amabeya' ni ka'am minsan la'a hal lapal sigām. *Wassalam*

3 YAHIYA

Pahati pasal sulat itu

Ya sulat si Yahiya kat'lluna itu bay pinabeya' ni dakayu' l'lla niōnan si Gayus. Sinanglitan si Gayus itu e' si Yahiya ma sabab kapanuyu'na ma hinang Tuhan sampay ma pamatuntulna ma saga bebeya'an si Isa ya palanjal ni kalahat-lahatan magnasihat.

Sulat Kat'lluna min si YAHIYA

1 Sulat itu min aku, dakayu' pagmatto'ahanbi, pinasampay ni si
Gayus, bagay kalasahanku sab'nnal-b'nnal.
2 Bagay, ya amu'ku ni Tuhan bang pa'in ahāp labayannu kamemon,
bang pa'in ahāp anggauta'nu, pinasali' ni kahāp ataynu tudju ni Tuhan.
3 Landu' aku kinōgan pagka aniya' saga danakanta bay at'kka
pi'itu angahaka'an aku ma pasalannu. In ka'a kono' ahogot to'ongan
pamalutnu ma pandu' b'nnal. At'ttog asal pameya'nu ma kal'ngnganan
b'nnal.
4 Halam aniya' makalasig atayku liyu min habal pasal saga pan-
ganakku ameya' na pa'in ma kal'ngnganan b'nnal.
5 Bagay, atuyu' asal ka ma hinangnu amatuntul saga danakanta
bebeya'an Al-Masi, minsan a'a mbal takilānu.
6 Sinuli-suli lasanu e' sigām ni saga jama'a Al-Masi ma palhimpunan
itu. Ahāp asal hinangnu amatuntul saga inān song sigām pauntas ni
pal'ngnganan sigām. Makasulut Tuhan ko' ilu.
7 Saga a'a itu bay angalanjalan l'ngngan sigām ma sabab ōn si Isa ya
panabbutan sigām, maka halam aniya' tabang tasambut sigām min a'a
ya mbal magkahagad ma si Isa.
8 Patut kita angayuput saga a'a buwattē', bo' aniya' lamudta ma
hinang sigām magnasihat pandu' b'nnal.
9 Bay na aku amabeya' sulat ni saga jama'a si Isa Al-Masi mailu,
sagō' si Diyutripi, ya bilahi magmakōk ma palhimpunan sigām, mbal
to'ongan angasip.
10 Angkan bang aku pi'ilu bangkilku du bay hinangna maka bay
pangalimutna m'ssa' bidda' ma pasalan kami. Maka mbal gi' iya
ka'amuhan ma hinangna buwattē', angkan paruhunna gom pa'in.
Mbal taima'na saga dauranakanta ya pahapit pi'ilu magnasihat, maka
nilāng e'na sasuku bilahi anaima', pinaokat isab min palhimpunanbi!
11 Bagayku kalasahanku, da'a sengorin addat-tabi'at ala'at. Sengorin
addat-tabi'at ahāp. Sasuku maghinang kahāpan suku' Tuhan iya, sagō'
sasuku maghinang kala'atan halam aniya' kata'una ma Tuhan.
12 Si Dimitri ilu sinaksi'an sangkahāpan e' a'a kamemon, maka saksi'
sigām maguyun du maka kasab'nnalan. Kami isab saksi'na, maka
kata'uwannu in saksi' kami b'nnal sadja.
13 Aheka gi' pangahakaku ka'a sagō' mbal aku bilahi amataha' sulat
itu.
14 Aholat aku makasa'ut pi'ilu mag'nda' maka ka'a bo' kita makapag-
tampal bissala.

15 Mura-murahan, bang pa'in ka kaniya'an kasannangan deyom atay.
Amabeya' kamemon saga bagay kami maitu minsan la'a hal lapal
sigām. Haka'in saga bagay kami mailu dangan maka dangan, in sigām
masi nientom. *Wassalam*

JUDAS

Pahati pasal sulat itu

Si Judas itu bay siyali si Isa, magdanakan isāb maka si Yakub ya pagnakura'an saga Almasihin mahē' ma Awrusalam.

Pinabeya' e' si Judas sulatna itu ni a'a kamemon magpangandol ma si Isa Al-Masi ma kalahat-lahatan. Niebot-ebotan sigām e'na, sinō' pahalli' to'ongan ma saga guru ya amandu' kabengkokan. Bay magbau'-bau' saga guru inān in sigām magkahagad sab'nnal-b'nnal ma si Isa Al-Masi, sagō' aheka kahinangan sigām mbal manjari. Ba'isan sigām maka abbuhan.

Aniya' isāb jama'a si Isa bay magkahagad ma pamandu' sigām sampay ameya'-meya' ma sigām maghinang la'at. Binanda'an e' si Judas saga jama'a itu, sasuku tabowa binidjakan e' saga guru putingan he', bo' supaya amuspus pabalik ni pandu' b'nnal ya bay pamandu' ma sigām tagna'.

Sulat min si JUDAS

1 Sulat itu min aku, si Judas, dakayu' sosoho'an si Isa Al-Masi, maka danakan si Yakub. Pasampayku sulat itu ni ka'am saga a'a tapene' maka kinalasahan e' Tuhan, ya niokoman e' si Isa Al-Masi.

2 Mura-murahan, bang pa'in kam pinaniya'an ase' maka lasa ballabi-labihan, sampay kasannangan deyom atay.

Kamaujuran saga A'a Mbal Angisbat Tuhan

3 Sagay bagayku kinalasahan, landu' aku bilahi anulatan ka'am pasal kalappasan ya pagkahagarantam sali'-sali', sagō' saddī ya pan-ulatku ma ka'am buwattina'an. Ya pangamay-ngamayku ma ka'am: t'nggehinbi pandu' b'nnal ya bay pangandol pinam'nt'dda e' Tuhan ma saga a'a suku'na.

4 Aniya' saga a'a mbal magmatāw ma Tuhan makalamud ni ka'am ma halam kata'uwanbi, angkan kam amay-amayanku pahāp. Pin-abengkok e' sigām pamandu' pasal ase' maka lasa Tuhantam, bo' aniya' panganda'awahan sigām maghinang kalumu'an. Tapaliluhan e' sigām si Isa Al-Masi, ya tunggal Panghū'tam Sangat Kawasa. Tasulat asal ma masa awal lagi' pasal hukuman ya pangangganta' ma saga a'a buwattē'.

5 Minsan kasakupanbi bay kahālan bangsa Isra'il ma masa awal, bilahi gi' aku amaentoman ka'am pasal waktu kabanyaga' sigām ma lahat Misil. Bay sigām niliyus e' Panghū' min lahat Misil sagō' puwas e' bay papatayna sasuku mbal magkahagad ma iya.

6 Entomunbi isāb pasal saga mala'ikat kasehe', ya bay angaliyu-lakad min kapatutan bay pangangganta' Tuhan ma sigām bo' ang'bba min pat'nna'an sigām luggiya'. Wa'i sigām tinambolan e' Tuhan ma deyom kalendoman bitu-bituhan, binaggot maka kili-kili kakkal ni kasaumulan, sampay ta'abut Llaw Aheya pangahukum Tuhan ma sigām.

7 Entomunbi isāb saga a'a bay ma da'ira Sodom maka Gomora sampay ma saga kaluma'an ma sakalibutna. Tagihan sigām maghinang kalumu'an maka kasabulan makatamparasa, ati pinat'kkahan sigām api mbal magkap'dda bo' aniya' pamintāngan ma a'a kamemon.

8 Buwattē' isāb saga a'a ma deyomanbi ilu. Anguppi na pa'in sigām ati katamakan anggauta'-baran sigām. Sinulak e' sigām kapagbaya' Tuhan, nilimut bangsa mala'ikat ya landu' asahaya.

9 Minsan si Mika'il, ya pagnakura'an saga mala'ikat, mbal makatawakkal angalimut ma nakura' saitan, waktu kapaglugat sigā. Ya sadja pah'lling si Mika'il, "Panghū' Tuhan ya amabukagan ka'a."

10 Malaingkan maghimumūngan na pa'in saga a'a ya sambatku ma sulat itu. Akasla pah'lling sigām pasal ai-ai ya mbal tahati e' sigām. Sali' sigām hayop angandūlan ai-ai kanapsuhan sigām, angkan sigām kamulahan.

11 Maka'ase'-ase' sidda saga a'a inān sabab sinengoran e' sigām kajarihan si Kabil. Bineya'-beya' e' sigām kasā'an si Bala'am, sabab ya du sigām tabowa e' bahaya pilak. Anagga' sigām ma Tuhan, buwat bay kapanagga' disi Kora ma masa awal e', ati alaglag isab sigām.

12 Saga a'a ilu sali' dalil tamak ma pagjamubi, ya hinangbi tanda' sin paglasabi. Mbal sigām ata'u aiya' sabab halam aniya' pangannal sigām saddī, luwal baran sigām. Sapantun sigām gabun mbal amuwan ulan, gabun tabowa paleyang e' baliyu. Sapantun isab sigām po'on kayu mbal amuwan buwa' minsan musimna na, angkan binubut sampay gamutna. Jari minduwa kamatay saga a'a inān.

13 Sapantun sigām goyak ma timpu badju. In kaiya'an sigām sali' bula'-bula' goyak bang am'ssa'. Ibarat sigām bitu'un maglensa, mbal tapamandogahan. Kalendoman bitu-bituhan ya katobtoban sigām sampay ni kasaumulan.

14 Bay angallam nabi Idris, ya panubu' si Adam min nnom pangkat, ma pasal a'a buwattilu, yuk-i, "Pata'u kam. Pi'itu du Panghū'tam maka mala'ikatna sussi magibu-ibuhan,

15 bo' tahukum e'na manusiya' kamemon. Pinatōngan e'na dusa saga a'a agagga ma iya, ma sabab kala'atan ya tahinang sigām luwas min kajarihan sigām ala'at, maka ma sabab lling pangkal kamemon bay pamissala e' sigām ni Tuhan."

16 Magdurugal maka magsosoway saga a'a inān. Tagihan sigām angandūlan napsu sigām ala'at, maka magbantug-bantug di-sigām. Nilanahan e' sigām a'a kasehe'an bo' supaya karūlan ai-ai kabaya'an sigām.

Bissala Pangamay-ngamay

17 Sagō' saddī ma ka'am, saga bagayku. Entomunbi bay pangallam e' saga a'a kawakilan e' Panghū'tam si Isa Al-Masi.

18 Yuk sigām ma ka'am, "Bang song na kahinapusan masa itu, paniya' saga a'a angudju'-ngudju' ka'am, a'a hal angandūlan napsu sigām minsan pangalāngan e' Tuhan."

19 Bilahi saga a'a inān angahinang okatan ma saga jama'a Al-Masi. Pinagbaya'an sigām e' napsu baran sigām maka halam ma sigām Rū Tuhan.

20 Saguwā' ka'am, saga bagay, subay magpakosog di-bi bo' ahogot
pagkahagadbi ma pandu' sussi ya pangandolanbi. Subay kam angamu'
duwa'a isab min kawasa Rū Sussi.
21 Pahogot kam ma lasa Tuhan samantala' kam angalagaran si Isa Al-
Masi Panghū'tam, ya amuwanan ka'am kallum taptap ni kasaumulan
ma sabab ka'ase'na.
22 Ma'ase' kam ma saga sehe'bi ya magāng-āng angandol ma si Isa.
23 Liyusunbi saga a'a ya song magnikala'atan, ibarat a'a song ahūg ni
api. Ka'ase'inbi pahāp saga a'a kasehe'an, sagō' tangkisinbi kala'atan
sigām bo' kam mbal kalaminan. Kab'nsihinbi napsu sigām, ya sali'
hantang l'mmis makatupak badju'.

Pamudji ni Tuhan

24 Magpudji kitam ni Tuhan. Luwal iya taga-kawasa angahampanan
kitam bo' mbal tabowa maghinang dusa pabīng. Pinatampal kitam
e'na ni haddaratna asahaya ma halam aniya' tamak atay. Aheya isab
pagkōg-koyagtam.
25 Luwal Tuhan dakayu'-kayu' ya amuwasan kitam min hukuman
dusa, angkan iya subay pudjitam labay min Panghū'tam si Isa Al-Masi.
Sabab ma iya kasanglitan, kabantugan, ga'osan maka kawasahan, min
awal tagna' sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan. Amin.
Wassalam

PAMABUKISAN

Pahati Pasal Jūd itu

Ya bay anulat jūd pamabukisan itu si Yahiya, dakayu' mulid si Isa Al-Masi min kasangpū' maka duwa. Ato'a to'ongan na iya, song na amatay ma waktu kapanulatna itu, song na waktu kamatayna. Bay iya ma pū' Patmos, pū'-pū' ariki' pamilisuhan iya e' parinta Rōm ma sabab pagnasihatna pasal si Isa Al-Masi.

Jūd itu bay sinulat e' si Yahiya pamahogot iman saga Almasihin bay ma masa ina'an-i sabab landu' sigām nila'at. Aniya' uldin bay min Sultan Mahatinggi ma bangsa Rōm, in sasuku magkahagad ma si Isa Al-Masi in iya tunggal pagpanghū'an, subay pininjala' e' parinta. Jari aheka sigām bay amatay ma sabab kabisa paminjala' sigām e'.

Ya sinulat e' si Yahiya ma deyom jūd itu ai-ai bay pamabukis ma iya e' Tuhan ma pasal pakaradja'an song pinaniya' ma dunya maka ma langit. Aheka bay pama'nda' ma iya hal panginu-inuhan a'a sabab alalom sidda hatina. Kasehe' bay tahati e' saga Almasihin ya bay allum ma masa he'-i, sagō' aheka mbal tahatitam ma buwattina'an. Aheka isab bissala paralilan mbal kahangpatantam. Malaingkan asawa pamandu' ma jūd itu ma pasal si Isa Al-Masi. In iya sali' dalil "Bili-bili" bay pagkulban pamuwas dusa manusiya' kamemon, maka in iya Panghū' Sangat Kawasa. Tantu iya angangga'osan palbantahanna kamemon sampay nakura' saitan, ati pinabaha'u e'na langit maka dunya. Manjari Panghū' Isa Al-Masi ya magsultan ma kamemon sampay ni kasaumulan.

PAMABUKISAN

ni si Yahiya

1 Jūd pasal pakaradja'an song paniya', ya pamata'u e' Tuhan ma si
Isa Al-Masi sinō' pamabukis ma iya ni saga sosoho'anna. Pinabukis e'
si Isa labay min mala'ikatna ya papehē'na ni sosoho'anna si Yahiya.
Jari si Yahiya ya anaksi' ma deyom jūd itu pasal kamemon ta'nda'na.
2 Kasaksi'an e' si Yahiya kamemon bay ta'nda'na maka takalena,
hatina pangallam Tuhan maka kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa
Al-Masi.
3 Tantu isab pinaniya'an kahāpan sasuku amassa sulat itu pasal
pakaradja'an sinosōng, damikiyanna sasuku akale maka angikut ma
ai-ai tasulat maitu. Sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'an itu
kamemon.

Pagaddat maka Pagpudji

4-5 Sulat itu deyo' min aku, si Yahiya, pinasampay ni pitu' palhim-
punan jama'a si Isa ma kalingkal lahat Asiya. Mura-murahan, bang
pa'in kam pinaniya'an tabang maka kasannangan atay min Tuhan, ya
mbal magkapinda min awal sampay ni kabuwattituhan sampay isab
ni kasaumulan, maka min Rū pitu' hekana ya ma dahuan tingkō'an
Tuhan, maka min si Isa Al-Masi, ya kapangandolan ma saksi'na. Dahū
asal iya pinakallum pabīng min kamatay. Magagi isab iya ma sasuku
magnakura' ma kaluha'an dunya.

Pudji ni iya, ya alasa ma kitam. Tapapuwas kitam e'na min paldusahan ma sabab laha'na ya pinabu'us ma kamatayna.
6 Tahinangna kitam bangsa sultan, tumpukan kaimaman maghinang ni Tuhan, ya Mma'na. Angkan subay sanglitantam Al-Masi itu, in iya sangat kawasa sampay ni kasaumulan. Amin.
7 Pajaga kam. Ilu si Isa Al-Masi song pi'itu, ameya' min gabun.
Ta'nda' du iya e' manusiya' kamemon
sampay e' saga a'a bay angahiyak iya.
Kamemon bangsa ma dunya itu magkarukka'an du ma sababna.
Aho', bang du pa'in. Amin.
8 "Aku ya Alip maka Ya'," yuk Tuhan Sangat Kawasa, "Aku in Panghū' ya mbal magkapinda sangay min awal sampay ni kabuwattituhan, sampay ni kasaumulan."

Magpanyata' Al-Masi

9 Aku itu si Yahiya dakayu' danakanbi. Dansehe'an kitam ma deyoman si Isa, angkan aku taga-lamud ma ka'am angimanan kasigpitan maka kabinasahan, ya pinaniya'an sai-sai pasuku' ni pagparinta si Isa. Bay aku pinalawak pehē' ni pū' Patmos ma sabab panganasihatku palman Tuhan, maka ma sabab lapal kasab'nnalan bay pamata'u e' si Isa.
10 Manjari aniya' dakayu' llaw, llaw Panghū' Isa, bay aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan. Makakale aku suwala akosog ma bukutanku, ahapal sali' lling tiyup-tiyup.
11 Yuk suwala inān, "Sulatun ai-ai ta'nda'nu ati pabeya'un ni saga jama'a ya magtipun ma pitu' da'ira itu: ni Epesos, Ismirna, Pergamo, Tiyatira, Sardis, Piladilpi, maka ni Laodikiya."
12 Sakali palingi' aku ang'nda' bang sai ya amissala ni aku. Paglingi'ku pa'in, maka'nda' aku pitu' papagan bulawan pamat'nna'an palita'an.
13 Maina'an, ma t'ngnga' saga papagan palita'an inān, aniya' dangan an'ngge, angaluwa manusiya'. Ya pakayanna pa'abut ni tape'na, maka aniya' kambot bulawan palebod ma daggahana.
14 Bu'unna apote' to'ongan buwat pote' tawas, maka parallet matana, pinaka na api.
15 Tape'na inān magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan ni api bo' yampa nilanu'an. Ya suwalana inān sali' lagublub bohe' anasahan min diyata'.
16 Aniya' pitu' bitu'un balutanna ma tanganna kowan, maka aniya' takos paluwas min bowa'na, atalom solabna karuwambila'. Baihu'na aninag sali' silak llaw bang augtu na.
17 Pag'nda'ku ni iya, magtūy aku pahantak ma atag tape'na, bā'nu aku amatay. Daipara pinat'nna' e'na tanganna kowan ni aku, maka e'na ah'lling. Yukna, "Da'a ka atāw! Aku ya Tagna'an maka Kahinapusan.
18 Aku dakayu'-kayu' ya asal allum. Bay na aku amatay, sagō' nda'un itu, allum na aku pabīng sampay ni kasaumulan. Aku ya taga-kawasa magagi ma kamatay sampay ma lahat saga a'a magpatayan.
19 "Na, sulatun," yukna, "kamemon bay ta'nda'nu maina'an sī', maka ya ta'nda'nu ma buwattina'an, maka ya paniya' isab ma waktu sinōng.

20 Pamahatiku na pasal pitu' bitu'un bay ta'nda'nu ma tanganku
kowan maka pasal pitu' papagan palita'an bulawan. Ya na itu hatina:
in pitu' bitu'un itu, ya na pitu' mala'ikat ang'ntanan pitu' palhimpunan
jama'aku. In pitu' papagan palita'an, ya na pitu' palhimpunan."

2

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Epesos

1 Yukna gi', "Sulatun lapal itu bo' pabeya'un ni mala'ikat dakayu', ya
ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Epesos.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa pitu'
bitu'un ma tanganku kowan, maka magl'ngngan pehē'-pi'itu ma
deyoman pitu' papagan palita'an bulawan itu.

2 Kata'uwanku hinangbi. Kata'uwanku isab kapanuyu'bi
maghulas-sangsā', maka ma kosogbi anandalan kasigpitan ai-ai.
Kata'uwanku isab mbal kaimananbi saga a'a maghinang kala'atan.
Bay na tapariksa'bi to'ongan saga a'a magnahu'-nahu' in sigām bay
kawakilan e'ku, ati minnē' kata'uwanbi saga a'a inān magputing.

3 Kata'uwanku isab in ka'am aiman asal. Bay sandalanbi kasigpi-
tan ai-ai ma pasalku, maka halam bay bbahanbi imanbi.

4 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am, sabab lasabi ma aku ngga'i ka
buwat bay ka'ina tagna'.

5 Entomunbi bay kaheya lasabi tagna', apinda na to'ongan.
Taikutinbi na dusabi, jari hinangunbi kahāpan buwat bay hinangbi
tagna'. Bang mbal taikutanbi dusabi magbaran du aku pi'ilu ni ka'am
angala'anan palita'anbi min pat'nna'anna.

6 Sagō' kasulutan isab aku ma ka'am sabab ka'mbalanbi hinang
saga a'a magpameya' ma umpigan Nikulai, ya ka'mbalanku isab.

7 Na, ka'am kamemon ya taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala
Rū Tuhan ni saga palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e'
sasat-manasat, buwananku iya kapatut amangan buwa' min kayu
ya makabuwan kallum salama-lama, ya patomo' mahē' ma lahat
Tuhan."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Ismirna

8 "Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan
palhimpunan jama'aku ma da'ira Ismirna.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Tagna'an maka
Kahinapusan. Bay aku amatay, bo' allum na pabīng.

9 Kata'uwanku kabinasahan ya kalabayanbi ilu, maka ya kahālan
kamiskinbi, saguwā' ya b'nnalna taga-karaya kam aheya. Kata'uwanku
isab bang ai pangalimut ka'am e' a'a magnahu'-nahu' in sigām Yahudi
a'a suku' Tuhan, bo' pa'in ngga'i ka. Saga a'a inān dansehe'an asal maka
saga a'a bebeya'an nakura' saitan.

10 Da'a katāwinbi saga kabinasahan ya song pat'kka ni ka'am.
Pakale kam! Sōng kam sinulayan e' nakura' saitan bo' kam apinda min
pagimanbi. Aniya' kam ni'isi ni deyom kalabusu, ati sangpū' ng'llaw
ya t'ggol kapangananambi kabinasahan. Sagō' pat'ttog kam angandol
ma aku minsan kamatay ya sōngbi, sabab tungbasanta du kam kallum
saumul-umul.

11 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū
Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal

tabowa e' sasat-manasat mbal du makananam kap'ddi'an ma deyom nalka', ya pinagbahasa kamatay kaminduwana.”

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Pergamo

12 “Sulatun isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Pergamo.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa takos atalom solabna karuwambila'.

13 Kata'uwanku bang ma'ai paglahatanbi. Ina'an kam ma lahat binabantug sabab pagsusumbahan ni nakura' saitan. Saguwā' minsan buwattē', ahogot pameya'bi ma aku. Halam bay butawananbi pagimanbi ni aku minsan waktu bay pamapatay ma si Antipas e'. Kapangandolan iya magnasihat ma pasalku, angkanna iya bay binono' ma lahat nakura' saitan ilu.

14 Sagō' aniya' panowayku ma ka'am. Muna-muna, aniya' min ka'am ilu ameya'-meya' ma pandu' si Bala'am, ya bay ma masa awal e'. Si Bala'am e' bay amandu'an si Balak amowa bangsa Isra'il magdusa ni Tuhan, ati takakan e' sigām pagkakan haram ya bay paglamas ni ta'u-ta'u. Bay isab sigām magkarupangan d'nda-l'lla.

15 Karuwana, aniya' isab min ka'am ameya'-meya' ma pandu' umpigan Nikulai.

16 Angkan kam subay pataikut min dusabi. Bang kam ganta' mbal, pasa'ut aku pi'ilu ati atuhanku saga a'a ilu. Pangatuku pakokos ya paluwas min bowa'ku.

17 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū Tuhan itu, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku. Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, buwananku sigām kinakan mbal ta'nda' e' kasehe'an, kinakan min deyom sulga' ya niōnan manna. Toporanku isab sigām batu pote' bay kasulatan ōn sigām baha'u. Halam aniya' makata'uwan ōn inān saddī min a'a asal makataima' iya.”

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Tiyatira

18 “Sulatun na isab lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Tiyatira.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, Anak Tuhan. Mataku itu parallet sali' suleyab api, tape'ku itu magsinglab sali' tumbaga bay sinubuhan.

19 Kata'uwanku kahinanganbi. Kata'uwanku in lasabi aheya, maka pangandolbi ma aku ahogot, maka akosog isab panabangbi ma pagkahibi, maka panandalbi ma kasigpitan ai-ai. Ahāp lagi' kahinanganbi buwattina'an min bay dahū.

20 Saguwā' aniya' panowayku ma ka'am. Ilu pasagaranbi si Jesebel, ya d'nda magnahu'-nahu' in iya magpalatun palman min Tuhan. Tabowa saga sosoho'anku magdusa sabab min pamandu'na. Tabowana sigām maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay amangan kinakan haram ya bay pangalamas ni ta'u-ta'u.

21 Bay na patangguku d'nda inān, kalu iya apinda min paldusa-hanna. Sagō' mbal iya bilahi ang'bba min pagba'is-ba'isna.

22 Pahantakku iya ma pabahakanna sabab saki, ati makananam iya kabinasahan. Ya du saga sehe'na maghinang ala'at, bowaku isab angananam kabinasahan aheya bang mbal pinagsusunan sampay tinaikutan saga kala'atan bay tahinang sigām.

23 Papatayku isab saga a'a ameya' ma pandu' d'nda inān, bo'
supaya kinata'uwan e' saga jama'aku kamemon ma palhimpunan
sigām, in aku itu dakayu'-kayu' makasakupan akkal-pamikil maka
itikad manusiya'. Tungbasanku kam isab kaniya-kaniya, pinapagton-
god maka bay kahinanganbi.
24 Sagō' ka'am kasehe'an ma Tiyatira ilu, halam bay ameya' ma
pandu' si Jesebel e'. Halam isab bay anadbi pandu' magilmu' ya
pinagōnan pandu' alalom min nakura' saitan. Haka'anta kam, mbal
kam pahunitanku angkan itu sadja panoho'anku ka'am:
25 gomgominbi ai-ai bay pamasuku' ka'am, sampay ta'abut waktu
kabalikku pi'ilu.
26-27 Sai-sai mbal tabowa e' sasat-manasat, maka atuyu' isab
maghinang kabaya'anku sampay ni llaw kamatayna, buwananku
du kawasa buwat bay pamuwan aku e' Mma'ku. Buwananku
sigām kawasa magnakura' ma kabangsa-bangsahan. Ya bowahan
pagnakura' sigām sali' hantang tungkud basi' mbal ka'atuhan, ati
palbantahan sigām sali' bila' poga akaukanat sadja.
28 Buwananku isab sigām bitu'un maga.
29 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū
Tuhan ya pinasampay ni saga jama'aku ilu."

3

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Sardis

1 Amissala gi' ya a'a ta'nda'ku inān, yukna, "Sulatun lapal itu ni
mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira
Sardis.
Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya amowa Rū
Tuhan maka bitu'un pitu' hekana. Kata'uwanku bang ai kahinan-
ganbi. Kata'uwanku isab kabantugbi maghinang kabaya'anku, sagō'
ngga'i ka ko' ilu b'nnal.
2 Angkan kam subay pahalli'. Pahogotunbi pangandolbi ya masi
takapin ilu, bo' mbal atighan kamemon. Ya kahinanganbi ilu, bang
ma lilinganku isab, mbal gi' ajatu ma pang'nda' Tuhanku.
3 Angkan pikilunbi saga pandu' bay takalebi tagna'. Beya'unbi na,
pataikut kam min dusabi. Sagō' bang kam mbal pahalli', patangkaw
du aku pi'ilu ma waktu mbal kata'uwanbi.
4 Sagō' aniya' gi' min ka'am ma Sardis ilu halam kalaminan
kala'atan. Bay asal halli'anbi ataybi, buwat hantang s'mmek
nihalli'an bo' mbal katamakan. Papagdonganta kam maka aku ma
apote' lullun pakayanbi, sabab tōp kam ameya' ma aku.
5 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, pinas'mmekan du sigām
pote' buwat yukku e', maka mbal papasanku ōn sigām min Kitab
pagsusulatan ōn a'a ya kabuwanan kallum kakkal. Patanyagku ni
Mma'ku maka ni saga mala'ikatna in a'a inān suku'ku na.
6 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi to'ongan pamissala Rū
Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku."

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Piladilpi

7 "Sulatun lapal itu ni mala'ikat pasunu', ya ang'ntanan palhimpunan
jama'aku ma da'ira Piladilpi.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya Mahasussi, ya Ab'nnal To'ongan. Aku ya ang'ntan kunsi' sultan Da'ud. Bang aku ya angukab halam aniya' makatambol. Damikiyanna bang aku ya anambol halam aniya' makaukab.

8 Kata'uwanku bang ai ya kahinanganbi. Kata'uwanku isab akulang ga'osbi, sagō' taisbatbi pandu'ku maka ahogot pameya'bi ma aku. Aniya' lawang bay ukabanku ka'am pasōranbi, lawang mbal tatambol minsan e' sai.

9 Pakale kam! Saga a'a magbau'-bau' ilu in sigām bangsa Yahudi suku' Tuhan kono', hal magputing. Suku' saitan sigām. Ma waktu sinōng, bowaku du sigām pasujud ni tape'bi, jari kinata'uwan e' sigām kamemon in ka'am kalasahanku.

10 Bay kam soho'ku angimanan ai-ai, ati katukiranbi panoho'anku he'. Angkan kam hampananku pahāp bo' halam aniya' baya-bayabi ma deyom kabinasahan ya pat'kka ni kaluha'an dunya ma sinosōng, kabinasahan panulayan a'a kamemon.

11 Arai' na aku pi'ilu pabalik ni dunya. Gomgominbi pahāp ai-ai bay pamasuku' ka'am bo' supaya halam aniya' maka'agaw tungbas ya pamahala' ka'am.

12 Sasuku mbal tabowa e' sasat-manasat, paheyaku du ma had-darat Tuhan. Pataptap iya maina'an, mbal to'ongan ala'an minnē' salama-lama. Sulatku ōn Tuhanku ma baranna, maka ōn da'ira Tuhan ya niōnan Awrusalam Baha'u. Ya na ko' itu da'ira song pinareyo' min sulga', min Tuhanku. Sulatku isab ōnku baha'u ma baran saga a'aku inān.

13 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya pinasampay ni palhimpunan jama'aku.”

Lapal ni Palhimpunan Almasihin ma Laodikiya

14 “Sulatun lapal itu ni mala'ikat damuli, ya ang'ntanan palhimpunan jama'aku ma da'ira Laodikiya.

Buwattitu ya panulatnu: lapal itu deyo' min aku, ya niōnan Amin, ya tantu kapangandolan. B'nnal asal panaksi'ku. Aku ya po'onan ma kamemon bay pinapanjari e' Tuhan.

15 Kata'uwanku isab kahinanganbi, in ka'am ma llot ameya' ma aku maka mbal, sali' hantang bohe' mbal papasu', mbal paringin. Ya kabaya'anku subay kam ano'ongan. Bang kam ameya' ma aku, ameya' kam to'ongan. Bang hati' mbal, da'a na.

16 Sagō' magduwa-ruwa lagi' pikilanbi ma pasalku, buwat bohe' bang ma llot apasu' maka aringin. Angkan kam ludja'anku.

17 Yukbi in ka'am dayahan, ahāp kallumanbi. Yukbi halam aniya' sukkalbi. Sagō' ya b'nnalna, sali' kam hantang buta sabab halam tasayubi bang ai to'ongan kahālanbi. Asiya-siya kam, makahansul kam deyom atay, sabab miskin kam, hatina akulang pagimanbi. Sali' kam a'a halam aniya' kapan'mmekna.

18 Angkan kam hūganku gara' buwattitu: b'llihunbi min aku bulawan halam aniya' simbugna bo' kam manjari dayahan. B'llihunbi min aku pakayan pote' pamakaybi bo' katambunan tamparasabi. B'llihunbi isab tambal min aku panambal matabi bo' kam maka'nda'.

19 Sasuku kalasahanku, bi'atku na pa'in sampay sowayku supaya
amintāng. Angkanna, panuyu'inbi kahāpan, pataikut kam min
dusabi.
20 Pakale kam! Itiya' aku angalagaran ka'am, sali' a'a an'ngge ma
lawang luma'bi anguku' pikiukab. Bang aniya' angasip ma suwalaku
sampay angukaban aku, pasōd du aku bo' kami magsalu.
21 Sasuku anganda'ug maka mbal tabowa e' sasat-manasat,
buwananku du kapatut magsamatingkō' maka aku ma tingkō'anku
bangsahan. Pasali' du iya ni aku pagka tara'ugku palbantahanku ati
aningkō' aku ma bihing Mma'ku, ma paningkō'anna bangsahan.
22 Na, sai-sai kam taga-tainga, asipunbi pamissala Rū Tuhan, ya
pinasampay ni saga palhimpunan jama'aku."

4

Pakaradja'an ma Deyom Sulga'

1 Puwas e' aniya' saddī pa'nda' ni aku. Aniya' ta'nda'ku lawang aukab
ma deyom sulga'. Takaleku isab suwala ya bay amissala ni aku dahū,
ya sali' lling tiyup-tiyup. Yukna, "Pariyata' ka pi'itu, pa'nda'anta ka
saga pakaradja'an ya song pat'kka."
2 Saru'un-du'un du aku kapagbaya'an e' Rū Tuhan ati ta'nda'ku pan-
ingkō'an bangsahan ma deyom sulga', maka aniya' Dangan aningkō'
ma diyata'na.
3 Angillap asal pamaihu'anna, buwat palmata gaddung maka pal-
mata keyat. Paningkō'an inān alengkol e' biradali* walna' gaddung.
4 Alibut isab e' duwampū' maka mpat paningkō'an saddī, pan-
ingkō'an e' duwampū' maka mpat pagmatto'ahan magpamakay pote',
maka magpinorong korona bulawan.
5 Ya paningkō'an ma t'ngnga' inān asal paluwasan lāt maka l'tte'
maka l'ggon maglagublub, maka aniya' pitu' suwariyan parallet ma
alopanna. Bang nihati, in pitu' suwariyan inān ya na Rū Tuhan.
6 Aniya' isab ma dahuan paningkō'an inān pinaka s'llang aningaw-
tingaw, sali' luwa samin.
Ta'nda'ku isab ma sakalibut paningkō'an, ma mpat duguna, aniya'
mpat binatang†. Alapat baran sigām e' mata, min dahuan maka min
bukutan.
7 Ya pangluwahan dakayu' binatang inān buwat luwa halimaw.
Karuwana buwat luwa sapi', kat'lluna buwat pamaihu'an manusiya',
maka ka'mpatna inān buwat luwa belle' bang paleyang.
8 In mpat binatang inān taga-kepet, nnom hekana pakaniya-
pakaniya, maka alapat sigām e' mata deyom-luwasan. Halam aniya'
halian sigām magkalang llaw-sangom, yuk-i,

"Sussi, sussi, sussi asal Tuhan,
ya Panghū' Sangat Kawasa.
In iya Tuhan mbal magkapinda sangay min awal tagna'
sampay ni kabuwattituhan, sampay isab ni kasaumulan."

9 Magkalang na pa'in mpat binatang inān, pagsanglit maka pagma-
haldika' maka pagsukul sigām ni Tuhan kakkal salama-lama ya
aningkō' ma tingkō'anna bangsahan. Sakahaba' waktu magkalang
mpat binatang itu,

---

* **4:3 4:3** Biradali: atawa salindugu'. † **4:6 4:6** Binatang: atawa sattuwa palsuku'an Tuhan.

10 magsujuran saga pagmatto'ahan karuwampū' maka mpat. Paharap sigām ni Dangan ya aningkō' ma tingkō'an e', ati amudji sigām
ma iya, ya kakkal allum salama-lama. Pinat'nna' e' sigām saga korona
bay paporong sigām ma dahuan paningkō'an bangsahan, bo' yampa
sigām amaluwas bissala. Yuk-i,
11 "O Tuhan, Panghū' kami, ka'a ya dakayu'-kayu'
patut sinanglitan sampay minahaldika'.
Patut isab ka kaniya'an kawasa,
sabab ka'a ya bay amapanjari kamemon.
Asal min kahandaknu angkan pinaniya' ai-ai kamemon,
angkan kabuwanan kallum."

5

Gulungan Katas maka Bili-bili

1 Manjari aniya' isab ta'nda'ku gulungan katas, ina'an binalutan ma
tanganna kowan e' Dangan ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan.
Katas inān bay sinulatan min karuwambila'na maka bay pinikitan
maka pitu' gindan bo' mbal pab'llat.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku mala'ikat akawasa. Atanog e'na amissala,
yuk-i, "Sai bahā' taga-kapatut amitas saga gindan ma gulungan katas
itu sampay am'llat iya?"
3 Sagō' minsan ma diyata' langit atawa ma babaw dunya atawa ma
deyom ahirat, halam aniya' bay tabāk makarapat am'llat gulungan
katas inān, ang'nda' ni deyomna.
4 Na, pagka halam aniya' minsan dakayu' patut am'llat katas inān
atawa ang'nda' ma deyomna, magtūy aku anangis magkarukka'an.
5 Manjari binissalahan aku e' dakayu' matto'a min duwampū' maka
mpat inān, yuk-i, "Da'a ka anangis. Nda'un ba. Tara'ug na nakura'
saitan e' dangan a'a ya pinagsambat Halimaw min panubu' si Yuda.
Babantugun iya, maka tubu' sultan Da'ud. Angkanna iya makarapat
amitas pitu' gindan ma gulungan katas inān, sampay am'llat iya."
6 Puwas e' aniya' ta'nda'ku maina'an sali' Bili-bili an'ngge ma atag
paningkō'an bangsahan ma t'ngnga'-t'ngnga'na. Pinaglibutan iya e'
mpat binatang maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan. Aniya'
ta'nda'ku ma baran Bili-bili saga bainat in iya bay pinapatay. Aniya'
pitu' tandukna maka pitu' isab matana. Bang pina'amu, in pitu' matana
inān, ya na Rū Tuhan pinabeya' e' Tuhan ni kaluha'an dunya.
7 Sakali itu pa'abut Bili-bili itu ni Dangan ya aningkō' ma paningkō'an
bangsahan, angā' gulungan katas min tanganna kowan.
8 Pagā'na katas, magtūy in mpat binatang, maka duwampū' maka
mpat pagmatto'ahan inān magsujuran ma dahuanna amudji iya. Saga
pagmatto'ahan inān bay amowa biyula kaniya-kaniya maka tugtugan
bulawan ap'nno' e' kamanyan, bo' hamut kamanyan inān buwat ibarat
pagduwa'a min a'a suku' Tuhan.
9 Sakali magkalangan sigām kalangan baha'u, yuk-i,
"Ka'a ya taga-kapatut angā' gulungan katas
sampay amitas gindanna,
sabab ka'a ya bay pinapatay,
maka laha'nu bay pabu'us ma kamataynu.
Ya na ko' ilu bay pangal'kkat saga manusiya' min karusahan sigām

bo' supaya sigām manjari suku' Tuhan.
Saga a'a itu asal min bangsa kamemon, min bahasa kamemon,
min panubu' kamemon, sampay min lahat kamemon.
10 Tahinangnu sigām tubu'an sultan,
tumpukan imam maghinang ni Tuhantam.
Ati sigām ya magbaya' ma babaw dunya itu ma sinosōng.”
11 Puwas e' ang'nda' aku pina'an pabalik, ati aniya' takaleku suwala min mala'ikat magibu-ibuhan. Sikat'nggehan sigām ma sakalibut paningkō'an bangsahan maka mpat binatang maka duwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān.
12 Atanog e' ba'anan mala'ikat itu magkalang, yuk-i,
“Patut minahaldika' Bili-bili ya bay pinapatay.
Akawasa iya maka dayahan to'ongan.
Aheya asal pangita'una maka kosogna.
Mahaldika'ta iya, sanglitanta iya, pudjita iya.”
13 Puwas e' takaleku magkalangan kamemon bay pinapanjari e' Tuhan, ma diyata' langit, ma babaw dunya, ma ahirat, sampay ma deyom tahik. Aho', magdakayu' saga binangsa kamemon ma sakalingkal alam, yuk-i,
“Pudjitam iya ya aningkō' ma paningkō'an bangsahan.
Pudjitam Bili-bili inān.
Subay iya mahaldika'tam,
subay sanglitantam salama-lama,
sabab in iya asal sangat kawasa.”
14 Sakali anambag mpat binatang inān, yuk-i, “Amin”. Ati pasujud karuwampū' maka mpat pagmatto'ahan inān amudji Tuhan maka Bili-bili.

6

Saga Gindan Pinikit ni Gulungan Katas

1 Na, sabu pa'in aku ang'nda' pina'an, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan kaissana min gulungan katas inān. Maka takaleku dakayu' binatang min atag paningkō'an inān magsuwala. Sali' l'ggon ya tanog suwalana, yuk-i, “Lanjalin na!”
2 Magtūy aniya' ta'nda'ku kura' pote'. Ya angura' inān amowa ba'ugan pana', maka binuwanan iya korona paporong kōkna. Jari angura' iya paluwas minna'an angangga'osan saga bantana kamemon. Mbal iya angaku da'ug.
3 Sakali pinitas e' Bili-bili inān ya gindan karuwana, ati takaleku binatang karuwana magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!”
4 Magtūy aniya' kura' dakayu' paluwas, kura' alutu' keyatna. Ya angura' inān binuwanan patakos ataha', maka binuwanan iya kapatut angala'anan kasannangan min kaluha'an dunya, sampay amat'nna' kalengogan ma bangsa manusiya' amapagbono' sigām.
5 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan kat'lluna, ati takaleku binatang kat'lluna magsuwala, yuk-i, “Lanjalin na!” Pag'nda'ku, aniya' kura' ettom pangura'an e' a'a amenten timbangan.
6 Jari aniya' takaleku sali' suwala paluwas min t'ngnga' mpat binatang inān. Yuk suwala he', “Ya pam'lli dapansing buwas tirigu

atawa t'llu pansing dawa subay gadji a'a dang'llaw. Sagō' in ns'llan
maka binu da'a subay pinaka'at."
7 Puwas e' pinitas isab e' Bili-bili ya gindan ka'mpatna, ati takaleku
binatang ka'mpatna magsuwala, yuk-i, "Lanjalin na!"
8 Pag'nda'ku aniya' kura' angamudas, sali' halam laha'na. Ya
angura' inān niōnan Kamatay, maka paturul min buli'anna niōnan
Ahirat. Manjari in duwangan itu binuwanan kapatut amapatay
dabahagi' min bahagi' mpat ma manusiya' kamemon ma dunya. Bono',
gotom, bonglay, sampay sattuwa talun, ya pinat'kka e' duwangan itu
pamapatay saga a'a.
9 Puwas e', pagpitas pa'in e' Bili-bili ya gindan kalimana min
gulungan katas e', ta'nda'ku maina'an, ma deyo' tongod pagkulbanan,
saga umagad a'a. A'a inān bay pinapatay ma sabab pagnasihat sigām
ma palman Tuhan, maka ma sabab katuyu' sigām anaksi' ma pasal si
Isa Al-Masi.
10 Sakali angalingan saga umagad itu. Atanog pangalingan sigām,
yuk-i, "O Tuhan Panghū' kami, ka'a ya tunggal Sangat Kawasa. Ma-
hasussi ka maka ab'nnal to'ongan! Buwattingga gi' t'ggolna bo' yampa
hukumnu saga a'a ma dunya he'? Sumiyan sigām pagmulka'annu ma
sabab pamapatay sigām ma kami itu?"
11 Jari binuwanan sigām juba pote' pakaniya-pakaniya, ati sinō'
sigām pahali-hali gi' dai'-dai'. Subay kono' jukup ya heka dauranakan
sigām sosoho'an Tuhan pinapatay bo' yampa minulka'an saga a'a bay
amapatay he'.
12 Na, aubus pa'in ina'an-i, ta'nda'ku Bili-bili amitas gindan
ka'nnomna min gulungan katas. Magtūy aniya' linug aheya maka-
jogjog deyom dunya. Angalendom isab mata llaw sali' hantang karut
ettom, maka luwa bulan inān akeyat pinaka luwa laha'.
13 Sampay bitu'un ma b'ttong langit, sikapakpakan sali' hantang
buwa' kayu amalaganas hūgna bang taluwa' badju.
14 Nilanyapan isab langit sali' hantang katas nilūnan, maka
kamemon kabūd-būran maka kapū'-pū'an apinda min baina.
15 Manjari saga a'a ma dunya, saga kasultanan maka saga parinta,
saga kanakura'an sundalu, saga a'a dayahan maka a'a ga'osan sampay
isab a'a kamemon, ata maka ngga'i ka ata, magtapukan di-sigām sama-
sama, ai-na ka ma deyom songab batu, ai-na ka ma deyo' kabatuhan
ma kabūd-būran.
16 Aminta-minta sigām ni kabūd-būran maka ni kabatuhan, yuk-i,
"Tambunin kami, bo' supaya kami mbal ta'nda' e' Dangan ya aningkō'
ma paningkō'an bangsahan, bo' mbal isab taluwa' mulka' min niōnan
Bili-bili.
17 Sabab ta'abut na waktu pamat'kka mulka' e' sigā ma manusiya'.
Halam aniya' makasandalan mulka' inān, minsan sai."

7

Dahatus maka Mpatpū' maka Mpat Ngibu A'a Isra'il

1 Puwas inān maka'nda' aku mpat mala'ikat an'ngge ma mpat pidju
alam magpanagang. Ina'an sinagang e' sigām mpat baliyu aheya bo'
supaya mbal patumbuk ni gintana'an atawa ni dilaut, atawa ni kakayu-
kayuhan minsan la'a hal ni dampo'on.

2 Maka aniya' ta'nda'ku dakayu' mala'ikat paluwas min sobangan
amowa pagsasāp Tuhan, ya kakkal salama-lama. Ginasuran e'
mala'ikat dakayu' saga mala'ikat ka'mpat inān, ya bay kabuwanan
kawasa e' Tuhan magpaka'at dunya deya-dilaut.
3 Yuk mala'ikat dakayu' itu, "Da'a gi' mulahunbi gintana'an maka
dilaut ilu sampay kakayu-kayuhanna, sat'ggol halam gi' kasāpan e'
kami saga sosoho'an Tuhantam ma tuktuk sigām."
4 Manjari nihaka'an aku bang pila puhu' ya subay sināpan ma tuk-
tuk. Dahatus kono' maka mpatpū' maka mpat ngibu min kabangsahan
tubu' Isra'il.
5-8 Min panubu' si Yuda aniya' sangpū' maka duwangibu bay
kasāpan. Ya du min panubu' si Ruben, si Gād, si Aser, si Naptali, si
Manasse, si Simiyun, si Libi, si Issakar, si Sibulun, si Yusup, maka si
Benjamin. Sangpū' maka duwangibu bay kasāpan min panubu' sigām
kaniya-kaniya.

Katimukan A'a Mamarahi Hekana

9 Puwas e' ang'nda' aku, ati ta'nda'ku katimukan a'a mamarahi
hekana, mbal taitung! Aniya' sigām min lahat kamemon maka
min bangsa kamemon, min panubu' kamemon maka min bahasa
kamemon. Ina'an sigām sikat'nggehan ma alopan paningkō'an bangsa-
han maka ma alopan Bili-bili. Magnijuba sigām pote', magpamowa
isab sali' lokay kaniya-kaniya.
10 Atanog e' sigām magsuwala sama-sama, yuk-i,
"Sanglitanta Tuhan Manglalappas,
ya aningkō' ma paningkō'anna bangsahan.
Pudjita isab Bili-bili."
11 Ina'an mpat binatang maka saga pagmatto'ahan an'ngge ma atag
paningkō'an, maka ina'an isab saga mala'ikat kamemon an'ngge min
sakalibut sigām. Sakali magsujuran ba'anan mala'ikat inān paharap
ni paningkō'an ati pinudji Tuhan e' sigām.
12 Yuk-i,
"Amin. Sanglitanta Tuhan, mahaldika'ta na iya.
Paheyata ōnna, pagsukulanta iya,
sabab ma iya asal pangita'u alalom
maka barakat maka sangat kawasa
sampay ni kasaumulan!
Amin!"
13 Sakali itu, tinilaw aku e' dakayu' min pagmatto'ahan inān,
yukna, "Kata'uwannu bahā' bang sai saga a'a magnijuba pote' itu?
Kata'uwannu bang minningga sigām?"
14 Anambung aku, "Tuwan, mbal. Ka'a ya makata'u."
Yukna ma aku, "Sigām inān bay makalabay kabinasahan aheya. Bay
karakdakan e' sigām juba sigām ma laha' Bili-bili, hatina kala'anan
tamak dusa sigām.
15 Ya he' sababanna angkan sigām an'ngge ma alopan tingkō'an Tuhan.
Maghinang sigām ma iya llaw-sangom ma tongod pangarapan ni iya.
Nihampanan sigām e' Tuhan, ya aningkō' ma tingkō'anna bangsahan.
Asalamat sigām ma haddaratna.
16 Mbal na sigām lingantu atawa patay bohe' pabalik
sampay ni kasaumulan.

Mbal sigām kinapiyalu atawa apanggang,
17 sabab Bili-bili, ya pa'atag ma haddarat Tuhan, angupiksa' sigām.
Iya ya magmakōk, amowa sigām ni tuburan bohe' makakallum.
Ati sinapuhan e' Tuhan bohe' mata sigām kamemon.”

8

Gindan Kapitu'na

1 Manjari itu, apuwas pa'in e' Bili-bili amitas gindan kapitu'na min gulungan katas inān, magtūy halam aniya' minsan bah'ssek ma deyom sulga' ma deyom saga tonga' jām.

2 Puwas e' ta'nda'ku pitu' mala'ikat an'ngge ma haddarat Tuhan, ati tinoporan sigām tiyup-tiyup pakaniya-pakaniya.

3 Sakali aniya' mala'ikat dakayu' pina'an an'ngge ma atag pagkukulbanan, maka e'na amowa tugtugan bulawan. Aheka kamanyan bay pamuwan ma iya pamasimbugna ni saga duwa'a ya pangamu'-ngamu' e' kamemon saga a'a suku' Tuhan. Ati tinukbal e' mala'ikat maina'an ma lamisahan bulawan ya ma dahuan tingkō'an Tuhan.

4 Jari in humbu kamanyan maka pangamu'-ngamu' saga a'a suku' Tuhan, wa'i pat'bbud pariyata' min tangan mala'ikat e'.

5 Sakali, niā' tugtugan e' mala'ikat itu. Pin'nno'an e'na maka baga api min diyata' lamisahan inān bo' yampa nilarukan ni dunya. Paglaruk itu, magtūy aniya' l'ggon maglagublub, maka l'tte', maka lāt aninglab. Aniya' isab linug anganjogjog deyom dunya.

Pinah'lling Tiyup-tiyup

6 Manjari in pitu' mala'ikat, ya amowa pitu' tiyup-tiyup inān, sakap na song amah'lling.

7 Ya mala'ikat dakayu' inān amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy aniya' tigtigan aes maka api bay pinatumbuk ni dunya maglamud maka laha'. Minnē' atunu' dunya, dabahagi' min bahagi' t'llu. Talapay saga kakayu-kayuhan dabahagi' isab min bahagi' t'llu, maka atunu' isab kaparang-parangan kamemon ma dunya.

8 Puwas e' ya mala'ikat karuwana inān amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya' api akompol buwat heya būd wa'i pinatumbuk ni deyom tahik. Paglaruk pa'in itu, magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ma katahikan inān tahinang laha'.

9 Amatay magtūy dabahagi' min bahagi' t'llu ya ai-ai bay allum ma deyom tahik. Magka'at isab dabahagi' min bahagi' t'llu ya sasuku tabayan ma kuwit tahik inān.

10 Puwas e' ya mala'ikat kat'lluna amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Sakali aniya' bitu'un aheya amaga'-maga' sali' suwariyan, wa'i pinatumbuk min b'ttong langit tudju ni kasapa'-sapa'an maka ni tuburan bohe', dabahagi' isab min bahagi' t'llu.

11 Bitu'un inān niōnan “Pa'it” sabab ya bohe' bay katumbukanna apa'it du. Aheka a'a bay amatay paginum sigām bohe' inān, sabab min pa'itna.

12 Puwas e' ya mala'ikat ka'mpatna amah'lling na isab tiyup-tiyupna. Magtūy taluwa' lendom dabahagi' min bahagi' t'llu ma llaw, ma bulan, sampay saga bitu'un. Angkan ma deyom dang'llaw, alendom mpat

jām t'ggolna. Damikiyanna ma waktu sangom, mpat jām isab mbal amuwan sawa min diyata' langit.

13 Na puwas ina'an-i, sabuku ang'nda', aniya' belle' takaleku mag-suwala, ina'an paleyang ma to'ongan ayan. Atanog suwalana, yukna, "Arōy! Arōy! Asiya-siya na sasuku maglahat ma dunya, sabab landu' abisa saga bala' ya pinat'kka ni sigām bang ta'abut waktu pamah'lling tiyup-tiyup e' t'llu mala'ikat damuli!"

9

1 Manjari ya mala'ikat kalimana bay amah'lling tiyup-tiyupna, ati aniya' ta'nda'ku sali' bitu'un bay ahūg ni dunya min diyata' langit. Bitu'un itu bay kabuwanan kunsi' pangukab tambol lowang tegob-tegoban.

2 Pagukabna pa'in lowang inān, magtūy aniya' humbu an'bbud min deyomna, sali' humbu min tunu' aheya. Jari kalendoman llaw maka langit e' humbu inān.

3 Aniya' ba'anan ampan pat'ppak ni dunya luwas bay min deyom humbu, kabuwanan kapatut angeket, buwat jalalangking.

4 Sinō' sigām da'a amaka'at kaparang-parangan atawa kakayu-kayuhan atawa ai-ai patomo' ma babaw dunya. Luwal saga a'a halam bay kasāpan tuktuk sigām maka sāp Tuhan ya makajari minula e' saga ampan inān.

5 Malaingkan mbal sigām pinarūl amapatay. In manusiya' inān subay pinap'ddi'an sadja ma deyom limambulan. Ya nanam p'ddi' kalabayan saga a'a inān sali' maka p'ddi' keket jalalangking.

6 Na, ma deyom limambulan parahing na pa'in saga a'a kineket itu bang pa'in sigām amatay, sagō' mbal tinugutan amatay. Bilahi to'ongan sigām amatay sagō' mbal nirūlan.

7 Ya pangluwahan saga ampan inān sali' hantang kura' pinanyapan song pangura'an ni pagbono'an. Aniya' sali' korona bulawan paporong ma kōk sigām, maka pamaihu'an sigām sali' manusiya'.

8 Bu'un sigām ataha' sali' bu'un d'nda, maka empon sigām sali' taling sattuwa halimaw.

9 Daggaha sigām tinamingan maka sisik sali' luwa basi'. Ang'llub isab pikpik sigām bang pajabjab, sali' tagandak ba'anan kura' angangguyud saga kalesa bang parugpak ni pagbono'an.

10 Togel sigām sali' togel jalalangking, taga-tugsuk ma tōngna. Ya ina'an paminasa sigām ma manusiya' ma deyom limambulan.

11 Aniya' isab sultan magagi ma sigām, ya na dakayu' saitan tag-ntanan lowang tegob-tegoban inān. Ōn tag-ntanan inān, bang ma bahasa Hibrani, si Abaddon. Bang ma bahasa Girīk, si Apolyon, hatina Pamamaka'at.

12 Na, minnē' patobtob na bala' ya dahū pinat'kka, sagō' masi gi' duwa bala' damuli.

13 Manjari mala'ikat kannomna bay amah'lling tiyup-tiyupna ati makakale aku suwala paluwas min mpat dugu lamisahan bulawan ya pagtugtugan kamanyan, ya maina'an ma alopan Tuhan.

14 Buwattitu ya lapal suwala inān, yukna, "Hubarin na mpat saitan ya bay niengkotan ma bihing sapa' Alpurati he'."

15 Saga saitan inān bay pinasakap asal sagō' halam sigām bay
nihubaran. Subay na ta'abut waktuna to'ongan, llawna maka bu-
lanna maka tahunna, bo' yampa sigām pinaluwas amapatay ba'anan
manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu ma sigām kamemon.
16 Kahaka'an aku bang pila sundalu ma deyo'an mpat saitan e', a'a
magpangura' lullun. Duwampū' ngibu laksa' kono' ya heka sigām.
17 Buwattitu ya pangluwahan saga kura' bay ta'nda'ku, maka saga
sundalu magpangura' inān. Ya daggaha sigām bay tinampanan maka
taming magwalna' keyat api maka bilu alutu' maka sali' biyaning
mailang. Ya kōk kura' inān angaluwa halimaw, ya bowa' sigām
paluwasan api maka humbu maka mailang arokot.
18 Jari amatay in binangsa manusiya', dabahagi' min bahagi' t'llu.
Ya makapatay inān t'llu ginis bala' bay paluwas min bowa' saga kura',
hatina api maka humbu maka mailang arokot.
19 Aniya' duwa bala' pamapatay saga kura' inān ma manusiya'.
Kaissana, ya bala' paluwas min bowa' sigām. Karuwana, ya bala' ma
togel sigām, sabab togel sigām inān sali' sowa taga-kōk pangamula ma
manusiya'.
20 Malaingkan saga manusiya' takapin, ya halam bay amatay
e' bala' inān, mbal to'ongan pataikut min ta'u-ta'u pagtutuhanan
sigām. Mbal sigām pahali anumba ni saga saitan sampay ni ta'u-ta'u
mbal maka'nda', mbal makakale, maka mbal makal'ngngan, ya bay
hinangan bulawan, pilak, tumbaga, batu maka kayu.
21 Mbal sigām papinda min kahinangan ala'at. Masi-masi sigām
magpamono' sampay amantak ni pagkahi sigām. Mbal sigām pahali
maghinang kasabulan d'nda maka l'lla, sampay magtangkaw.

10

Mala'ikat maka Gulungan Katas Ariki'

1 Manjari aniya' na isab dakayu' mala'ikat akosog ta'nda'ku pareyo'
min sulga' tudju ni dunya, paputus ma gabun. Aniya' biradali*
palengkong min diyata' kōkna, ati baihu'na magsinag sali' mata llaw.
Ya b'ttisna inān sali' hāg arokot.
2 Aniya' ntananna gulungan katas ariki' pab'llat. Tape'na kowan bay
pinat'ppak ni diyata' tahik, ati tape'na gibang pinat'ppak ni gintana'an.
3 Sakali angalingan pakosog mala'ikat itu, sali' pamanggohong†
pakosog min bowa' halimaw. Paglinganna itu, na, sinambag iya e'
pitu' l'ggon angalagublub.
4 Paglagublub itu, arak sulatku bay lapal l'ggon e', sagō' aniya'
takaleku suwala min deyom sulga' anagang aku, yuk-i, "Da'a sulatun
ya pagkallam e' pitu' l'ggon ilu. Kuli-kulihun sadja."
5 Manjari in mala'ikat ya bay ta'nda'ku an'ngge ma tahik maka ma
gintana'an, bay anayang tanganna kowan tudju ni langit
6 maka e'na anibahat. Ya panibahatanna ōn Tuhan kakkal, ya bay
amapanjari langit maka kakaya'-kaya'anna sampay dunya itu deya-
dilaut maka kakaya'-kaya'anna isab. Yuk sibahatna, "Pinalanjal na,
mbal na patanggu.

---

* **10:1 10:1** 'Biradali' atawa 'salindugu''. 'Rainbow' bang ma bahasa Ingglis. † **10:3 10:3** 'Pamanggohong:' ya lling halimaw atawa baruwang landu' akosog.

7 Sagō' ta'abut pa'in saga llaw song pinah'lling tiyup-tiyup e' mala'ikat
kapitu'na, atuman kagara'an Tuhan ya bay ma deyom sipuk. Tahinang
buwat bay pamata'una ma saga sosoho'anna, hatina ma kanabi-
nabihan."
8 Puwas e' amissala ni aku pabīng ya suwala bay takaleku ah'lling
min deyom sulga', yuk-i, "Pehē' ka, ngā'un katas pab'llat min tangan
mala'ikat ya an'ngge ma tahik sampay ma gintana'an inān."
9 Na, pehē' aku ni mala'ikat angamu' gulungan katas ariki'. Yukna
ni aku, "Ā, ngā'un na, kakanun. Tananamnu du ko' ilu, amamis sali'
gula' buwani ma deyom bowa'nu, sagō' al'ssom ma deyom b'ttongnu."
10 Ngā'ku gulungan katas ariki' min tangan mala'ikat inān bo'
yampa kakanku. Pagkakanku magtūy amamis sali' gula' buwani, sagō'
pagt'llonku, al'ssom ma deyom b'ttongku.
11 Manjari aniya' amissala ni aku, yukna, "Subay paluwasnu lapal
Tuhan pabīng pasal ya song pinat'kka ni kabangsa-bangsahan, ni
kapanubu'an, ni bahasa kaginisan, sampay ni ba'anan kasultanan
sigām."

11

Duwangan Saksi'

1 Manjari itu kabuwanan aku batang kayu pagsukuran, ati sinoho'
aku anukud. Yuk panoho'an e', "Pehē' ka, sukurun langgal Tuhan
sampay pagkukulbanan. Itungun bang pila jama'a ya angarap ni
Tuhan maina'an.
2 Sagō' da'a lapayun halaman ma katilibut langgal inān. Da'a
sukurun he'-i sabab pamasuku' ma saga a'a ngga'i ka suku' Tuhan.
Nilumu' da'ira sussi e' sigām ma deyom mpatpū' maka duwambulan.
3 Sō'ku duwangan saksi'ku pina'an," yukna. "Magpamakay sigā
s'mmek karut, ati pinasaplag e' sigā lapal Tuhan ma deyom dangibu
maka duwa hatus maka nnompū' llaw."
4 Na, in duwa saksi' itu*, ya na duwa kayu jaitun maka duwa
palita'an an'ngge ma dahuan Panghū' ya tag-suku'an dunya.
5 Bang aniya' ganta' pasulay angala'ugan saga saksi' itu, aniya' api
pasulapput min bowa' sigā amaka'at saga banta sigā. Angkan tantu
amatay sai-sai anawakkal anganjahulaka'an duwangan itu.
6 Aniya' isab kapatut sigā anambolan langit bo' supaya mbal angulan
sat'ggol sigā masi magpasaplag lapal Tuhan. Taga-kapatut isab sigā
magbaya' ma tuburan bohe', pinapinda ni laha'. Maka aniya' isab
kapatut sigā amat'kka bala' kaginisan ni dunya, sumiyan-sumiyan ya
kabaya'an sigā.
7 Na, bang aubus na e' duwangan saksi' itu magpasaplag lapal Tuhan,
nirugpakan du sigā e' dakayu' sattuwa makatāw-tāw, ya paluwas min
deyom lowang tegob-tegoban. Tara'ug e'na duwangan itu, pinapatay.
8 Jari patay sigā pinasagaran pahantal ma paglabayan ma deyom
da'ira binabantug inān, da'ira bay pangalansangan Panghū' sigā ni
hāg. Ya pangōn da'ira inān Sodom maka Misil, bo' ngga'i ka he' dī
ōnna. Tu'ud ōn pamaralil sadja.
9 Ma deyom t'llung'llaw maka tonga' in patay duwangan saksi' itu
niaro'-aro'an na pa'in e' ba'anan a'a min panubu' kamemon, min

* **11:4 11:4** Tasulat pasal saksi' itu ma Jūd Nabi Jakariya 4:1-14.

bangsa kamemon, min bahasa kamemon, maka min lahat kamemon.
Saguwā' mbal to'ongan amakubul saga a'a angaro'-ngaro' inān.
10 Na, kinōgan du sidda saga a'a ma sakalingkal dunya ma sabab
kamatay duwangan itu. Magkalamihan sigām sampay maghulmat-
hiyulmati dangan maka dangan, sabab in duwa nabi itu bay amaniya'
kabinasahan ni saga a'a pat'nna' ma dunya.
11 Saguwā', palabay pa'in t'llung'llaw maka tonga' min bay kamatay
duwangan itu, magtūy pinabatuk nyawa sigā pabīng e' Tuhan, bin-
uwanan kallum pabalik. Magtūy sigā pabungkal, ati sasuku maka'nda'
ma sigā landu' to'ongan tināw.
12 Puwas e' aniya' takale e' duwangan nabi itu suwala atanog
amissala ni sigā min deyom sulga', yuk-i, "Pariyata' kam pi'itu."
Magtūy sigā pariyata' ni sulga' min deyom gabun ma sabu banta sigā
ang'nda'-ng'nda'.
13 Salta' kapariyata' sigā, saru'un-du'un aniya' linug akosog maka-
landu'. Alubu dabahagi' min bahagi' sangpū' ma da'ira inān. Aniya'
pitu' ngibu a'a amatay e' linug. Sakali saga a'a ya takapin allum inān
sinōd tāw sidda, angkan sigām bay amuwan sanglit ma Tuhan ya ma
deyom sulga'.
14 Na, palabay na bala' karuwana sagō' arai' na bala' kat'lluna.

Pinah'lling Tiyup-tiyup Kapitu'

15 Na, ya mala'ikat katapusan amah'lling na tiyup-tiyupna. Magtūy
aniya' saga suwala atanog takale min deyom sulga', yuk-i, "In dunya itu
kapagparintahan na e' Panghū'tam Tuhan maka Al-Masi ya tapene'na.
Taptap kapagparintana sampay ni kasaumulan!"
16 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan, ya magt-
ingkō'an asal ma alopan Tuhan, pasujud magpamudji iya,
17 yuk-i,
"O Tuhan Panghū' kami Sangat Kawasa,
kakkal ka asal min awal sampay ni kabuwattituhan.
Aheya pagsukulan kami sabab ginuna e'nu kawasanu
bo' ka anagna' magparinta ma dunya.
18 Bay akagit atay saga palbangsahan patigaggahun,
ati ta'abut na waktu kapangamulka'nu sigām,
waktu pangahukumnu ma saga a'a magpatayan,
waktu kapanungbasnu ma saga kanabi-nabihan ya sosoho'annu,
sampay a'a suku'nu kamemon maka sasuku magaddat ma ōnnu,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo',
waktu isab kapamaka'atnu saga a'a bay amaka'at dunya itu."
19 Sakali niukab na langgal Tuhan ma sulga' ati ta'nda'ku maina'an
ba'ul pangisihan kapagsulutan Tuhan maka saga a'a suku'na. Aniya'
inān singlab lāt, maka l'ggon maglagublub, maka linug, maka aniya'
tigtigan aes parugpak min diyata'.

12

D'nda maka Naga

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paltanda'an landu' makainu-inu palahil
ma b'ttong langit. Aniya' inān dakayu' d'nda an'ngge ma bulan, ya

pas'mmekna sali' sinag llaw. Ya paporong ma kōkna sangpū' maka
duwa bitu'un.
2 D'nda itu arai' na anganak. T'kkahan iya p'ddi' angkan iya
angolang.
3 Puwas e' aniya' paltanda'an makainu-inu saddī palahil ma b'ttong
langit. Ta'nda'ku dakayu' naga keyat landu' aheya, pitu' kōkna, sangpū'
tandukna. Kōkna kapitu' inān taga-korona.
4 Sakali itu, in togel naga itu bay angalappet saga bitu'un, dabahagi'
min bahagi' t'llu, bo' nihantakan e'na min b'ttong langit pareyo' ni
dunya. An'ngge iya ma dahuan d'nda ya song anganak e', supaya
l'kkobna onde'-onde' bang makaluwas na.
5 Manjari d'nda inān anganak l'lla sagō' halam ta'abut e' naga
sabab niragtu' minnē' bo' tinandanan ni Tuhan ma paningkō'anna
bangsahan. Ya pangangganta' asal ma onde' inān in iya subay
magbaya' ma palbangsa-bangsahan kamemon ma sinosōng, maka
akosog kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'.
6 Na, taragtu' pa'in onde' he', magtūy alahi d'nda inān ni lahat halam
a'ana, lahat bay tinagamahan iya e' Tuhan. Maina'an iya niussap ma
deyom dangibu maka duwa hatus maka nnompū' llaw.
7 Sakali aniya' pagbono' ma deyom sulga'. Disi Mika'il maka saga
mala'ikat ma deyo'anna bay magbono' maka naga. Angatu isab naga
inān maka saga panendogna,
8 sagō' mbal makaga'os angkan pinala'an min bay tongod sigām ma
deyom sulga'.
9 Ya naga aheya bay nilarukan paluwas min sulga'. Ya na he' sowa
bay awal, ya niōnan hibilis atawa nakura' saitan. Angakkal asal iya
ma manusiya' kamemon. Nihantakan iya pareyo' ni dunya, sampay
panendogna kamemon.
10 Puwas e', aniya' takaleku suwala akosog ah'lling min deyom sulga',
yukna,
“Ta'abut na waktu kapangalappas Tuhan ma manusiya'.
Pina'nda'an na e' Tuhan ya kosog kapagparintana.
Pina'nda'an na isab kapatut Al-Masi ya tapene'na.
Sabab nakura' saitan bay anuntutan danakantam llaw-sangom
ma alopan Tuhan, ina'an na bay nilarukan paluwas min sulga'.
11 Tara'ug na iya e' dauranakantam sabab min laha' si Isa, ya niōnan
Bili-bili,
maka min pandu' b'nnal ya pamatanyag sigām.
Lāgi pinaglilla' e' sigām ginhawa-baran sigām sampay ni kamatay.
12 Ka'am maglahat ma deyom sulga' ilu, magkōg-koyag kam.
Maka'ase'-ase' ka'am maglahat ma dunya, ma gintana'an maka ma
tahik,
sabab ilu nakura' saitan paruwa'i ni ka'am.
Kumarukan to'ongan pasu' atayna,
sabab kata'uwanna in ganta'anna song na ta'abut.”
13 Sakali itu, tata'u pa'in e' naga in iya bay nihantakan ni dunya,
magtūy turulna d'nda ya bay anganakan l'lla inān.
14 Sagō' d'nda itu bay kabuwanan duwa pikpik belle' aheya bo'
makaleyang tudju ni lahat halam a'ana, ya bay tinagamahan iya. Ati
maina'an iya niussap ma deyom t'lluntahun maka tonga' bo' supaya
mbal ta'abut e' sowa, hatina e' naga inān.

15 Jari aniya' bohe' alandos bay sinulapputan e' naga inān min deyom
bowa'na bo' supaya nirunukan d'nda inān sampay talaran.
16 Daipara tinabang iya e' tana'. Wa'i palowang tana' ati in bohe' bay
min bowa' naga inān hal pahūs ni deyom lowang.
17 Na, minnē' mbal takole'-kole' pasu' atay naga inān tudju ni
d'nda, angkan iya angangut anguntarahan saga anak-mpu d'nda inān
kasehe'an, sasuku ameya' ma panoho'an Tuhan sampay amogbogan
pandu' b'nnal bay min si Isa.
18 Manjari pehē' naga inān an'ngge ma bihing tampe.

13

Duwa Sattuwa

1 Manjari itu, aniya' ta'nda'ku sali' sattuwa paluwas min tahik.
Sattuwa itu pitu' kōkna maka sangpū' tandukna, bo' tandukna he'
bay sinangonan korona pakaniya-pakaniya. Kōkna kapitu' inān bay
sinulatan ōn sidda ala'at, ōn pangkal ni Tuhan.
2 Ya sattuwa ta'nda'ku itu sali' luwa halimaw b'ttikan, tape'na sali'
tape' sattuwa baruwang, maka bowa'na sali' bowa' halimaw. Sattuwa
itu bay kawakilan e' naga, kabuwanan barakatna luggiya' maka
kapagsultanna maka kapatutna akosog.
3 Dakayu' kōk sattuwa itu bay nilagut ma katubaganna, sagō' kauli'an
bay bakatna arak makapatay he', angkan takuddat saga a'a kamemon
ma dunya. Jari ameya' sigām ma sattuwa itu.
4 Pasumba kamemon saga a'a ma naga inān sabab in iya bay
amuwan kapatutna ma sattuwa. Sinumba isab sattuwa e' sigām maka
e' sigām ah'lling, yuk-i, “Sattuwa itu halam aniya' sali'na! Halam aniya'
maka'atuhan iya!”
5 Manjari in sattuwa itu pinarūl magbaya' ma dunya ma deyom
mpatpū' maka duwambulan. Pinasagaran isab iya magmalangkahi
sampay amah'lling pangkal ni Tuhan.
6 Pinabanga' e'na bowa'na anukna'an Tuhan maka ōnna maka
pajātanna, maka sasuku maglahat ma deyom sulga'.
7 Pinasagaran isab sattuwa itu amono' saga a'a suku' Tuhan sampay
sigām tara'ug e'na. Binuwanan iya kapatut magbaya' ma panubu'
kamemon, ma pihak kamemon, ma bahasa kamemon, sampay ma
bangsa kamemon.
8 Ma sinosōng in sattuwa itu pinudji e' a'a kamemon maglahat ma
deyom dunya, sasuku halam tasulat ōnna ma kitab ya palsuku'an Bili-
bili. Sangay min waktu kapamapanjari dunya, tasulat asal ma kitab
inān ōn saga a'a ya taga-kallum kakkal.
9 Na, sasuku kam taga-tainga, asipunbi itu-i:
10 Bang a'a pinakadalan sinaggaw, tantu du iya sinaggaw.
Bang kadalna patay lagut, tantu du iya amatay e' lagut.
Angkan ka'am saga a'a suku' Tuhan, subay kam pasandal maka subay
pahogotbi imanbi.
11 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku sattuwa dakayu', luwas bay min
deyom tana'. Aniya' duwa tandukna ariki' pinaka luwa tanduk bili-bili,
sagō' suwalana inān sali' lling naga.
12 Sattuwa damuli itu bay kawakilan e' sattuwa tagna', ya bay
kauli'an bakatna makatubag e', angkan pinagguna e' sattuwa damuli

in kapatut aheya ya bay min sattuwa tagna'. Pinissoko' a'a kamemon
ma dunya e' sattuwa damuli itu, sinō' pasumba ma sattuwa dahū inān.
13 Tahinang isab e' sattuwa damuli itu hinang makainu-inuhan
a'a. Bay soho'na api pareyo' min diyata' langit tudju ni dunya ma
pang'nda'an a'a kamemon.
14 Ka'akkalan e'na saga a'a kamemon ma deyom dunya. Tabowa-
bowa sigām sabab hinang makainu-inu ya tahinangna deyo' bay
min sattuwa dahū ya paganti'anna. Jari in sattuwa damuli itu bay
magpanoho'an ma a'a kamemon, sinō' sigām angahinang ta'u-ta'u
pangahulmat sattuwa ya bay nilagut maka kalis e', sagō' masi allum.
15 Kabuwanan isab kawasa sattuwa damuli itu amuwan napas ma
ta'u-ta'u, ya nihinang sali' pangluwahan sattuwa dahū. Manjari allum
ta'u-ta'u itu, angkan makapamūng na, anoho' subay pinapatay sasuku
mbal anumba iya.
16 Bay pinissoko' e'na a'a kamemon subay sināpan ma tangan sigām
kowan maka ma tuktuk sigām. Pinagsali'-sali' kamemon, alanga maka
areyo', miskin maka dayahan, ata maka ngga'i ka.
17 Sai-sai halam taga-sāp mbal makajari am'lli atawa amab'lli. Sāp
inān, ya na ōn sattuwa atawa umbul ganti' ōnna.
18 Ahunit umbul itu nihati. Sagō' sai-sai ataha' nahu'na makatali' du
bang ai hatina umbul sattuwa itu, sabab ōn a'a ko' he'. Umbulna itu
nnom hatus maka nnompū' maka nnom.

14

Bili-bili maka saga A'a Suku'na

1 Puwas e' ang'nda' aku pabalik ati ta'nda'ku ya pinagsambat Bili-
bili, ina'an an'ngge ma būd Siyun. Ameya' isab ma iya ba'anan a'a,
dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu hekana, ya bay sinulatan
tuktuk sigām maka ōn Bili-bili sampay ōn Mma'na Tuhan.
2 Takaleku isab lling min deyom sulga' landu' atanog, sali' lagublub
bohe' anasahan min diyata', sali' kosog l'ggon. Bo' alu'uy lling bay
takaleku inān, sali' tunis min a'a magbibiyula.
3 Na, ya a'a dahatus maka mpatpū' maka mpat ngibu, ina'an
maina'an magpan'ngge pa'alop ma tingkō'an Tuhan maka ma mpat
binatang maka ma saga pagmatto'ahan. Magkalangan sigām kalangan
baha'u, kalangan mbal ta'anad e' saddī min sigām karahatus maka
mpatpū' maka mpat ngibu, ya bay nil'kkat min pang'ntanan nakura'
saitan waktu lagi' sigām bay ma dunya.
4 Halam aniya' tamak ma saga a'a itu, sali' sapantun subul asussi
to'ongan pangatayanna, a'a halam gi' bay makalabay d'nda. Paumpig
sadja sigām ma niōnan Bili-bili pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganana. Bay
sigām nil'kkat e' Tuhan min pang'ntanan nakura' saitan waktu sigām
lagi' ma dunya, ati sigām ya makarahū pinasuku' ma Tuhan maka ma
Bili-bili.
5 Halam aniya' kaputingan atawa tamak sigām.

T'llu Mala'ikat

6 Puwas e' maka'nda' aku mala'ikat dakayu' paleyang ma diyata'
ayan, maka e'na amowa lapal ahāp ya mbal magkapinda ni kasaumu-
lan. Pinasaplag e'na ni a'a kamemon ma dunya, ni lahat kamemon, ni
bangsa kamemon, ni bahasa kamemon, maka ni pihak kamemon.

7 Sakali magsuwala mala'ikat e'. Atanog suwalana, yuk-i, “Katāwinbi
Tuhan, mahaldika'unbi, sabab ta'abut na waktu pangahukumna ma
manusiya' kamemon. Pudjihunbi na iya, ya bay amapanjari langit
maka dunya, s'llang maka tuburan bohe' kamemon.”
8 Na, aniya' paturul mala'ikat saddī magsuwala isab. Yukna,
“Magka'at na, magka'at to'ongan na da'ira Babilon, ya da'ira bina-
bantug inān. Sapantun iya d'nda ala'at bay amowa-mowa bangsa
kamemon maginum binuna makalango, hatina tabowa maghinang
kaba'isan.”
9 Puwas e' paturul isab mala'ikat saddī, kat'lluna na. Atanog isab e'na
magsuwala, yukna, “Sasuku amudji sattuwa maka ta'u-ta'una, maka
sasuku bay makataima' sāp sattuwa ma tuktukna atawa ma tanganna,
10 pinananaman mulka' Tuhan. In mulka' itu sali' hantang binu
halam aniya' lamudna, ya tinumpahan ni deyom Sawan Mulka' Tuhan.
Aho', sasuku amudji sattuwa inān pinap'ddi'an to'ongan ma deyom api
maka mailang asuleyab, ma pang'nda' saga mala'ikat sussi maka Bili-
bili.
11 Aniya' humbu pat'bbud na pa'in min api paminasahan inān,
sampay ni kasaumulan. Llaw-sangom halam aniya' halian pagsandal
saga a'a ya bay anumba ni sattuwa maka ta'u-ta'una, atawa sai-sai bay
kasāpan maka ōn sattuwa.”
12 Angkan ko' ka'am suku' Tuhan ilu, ya ameya' ma panoho'an Tuhan
sampay amogbogan si Isa, pahogotunbi imanbi.
13 Sakali makakale aku suwala min deyom sulga', yukna, “Sulatun
na: puwas min llaw itu aheya du kakōganna sasuku amatay ma
deyoman Panghū' Isa.”
Magtūy anambag Rū Tuhan, yukna, “Aho', tantu du sigām magkōg-
koyag. Pahali sigām min bay pagsangsā'an sigām, sabab paddas na
ma sigām ya kamaujuran ma bay kahinangan sigām ahāp.”

Dalil Kapagani ma Dunya

14 Manjari ang'nda' aku pabalik ati aniya' ta'nda'ku gabun pote',
maka aniya' aningkō' maina'an sali' angaluwa manusiya'. Aniya'
korona bulawan pamaporong kōkna, maka aniya' sanggot atalom ma
tanganna.
15 Sakali aniya' gi' mala'ikat saddī bay paluwas min deyom langgal
inān, ati angalingan pakosog ni iya ya aningkō' ma diyata' gabun e'.
Yuk-i, “Gunahun na sanggotnu ilu. Magani na ka, sabab ta'abut na
musim kapagani ma dunya. In dunya inān sali' dalil huma ajatu na
buwa'na.”
16 Manjari ya mala'ikat bay aningkō' ma diyata' gabun inān wa'i
angalabaran sanggotna ni dunya bo' pinagani e'na kamemon.
17 Sakali aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī luwas bay min langgal
ma deyom sulga', amowa isab sanggot atalom.
18 Maka aniya' gi' isab mala'ikat saddī, mala'ikat tunggu' api, paluwas
min tongod lamisahan pagtugtugan kamanyan ni Tuhan. Angalingan
pakosog mala'ikat itu ni mala'ikat ya amowa sanggot atalom e', yukna,
“Gunahun na sanggotnu ilu pananggot buwa' anggul ma dunya sabab
atahak na. Sanggotun na saga tundunanna min bahanna.”
19 Magtūy ya mala'ikat taga-sanggot e' bay angalabaran sanggotna ni
dunya. Tinipun e'na buwa' anggul inān bo' yampa larukanna ni deyom
pagp'gga'an aheya, ya pangisihan mulka' Tuhan.

20 Jari pin'gga' ba'anan anggul inān ma pagp'gga'an ma luwasan
da'ira. Pagp'gga' pa'in, laha' ya paluwas angandunuk ni katāhan saga
t'llu hatus kilometro. Ati lalomna dand'ppa maka tonga'.

15

Pitu' Mala'ikat Amowa Bala' Kahinapusan

1 Manjari itu aniya' na isab ta'nda'ku paltanda'an dakayu' ma diyata'
langit, landu' makainu-inu maka makahailan. Ya ta'nda'ku inān pitu'
mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Ya na he'-i kahinapusan bala'
pamatobtob mulka' Tuhan.
2 Sakali aniya' ta'nda'ku maina'an sali' kahantang s'llang, landu'
asawa sali' sawa samin, maka kalamuran api angillaw-ngillaw.
Ta'nda'ku isab saga a'a bay makapanganda'ug min sattuwa talun
maka min ta'u-ta'u ya hinangan pangluwahanna. Halam sigām bay
angaku umbul ya panganggindan ōn sattuwa he'. Jari ina'an saga
a'a bay anganda'ug magpan'ngge ma bihing s'llang, ya sali' sawa
samin. Amowa sigām biyula bay pamuwan sigām e' Tuhan pakaniya-
pakaniya.
3 Magkalangan sigām kalangan bay min si Musa ya sosoho'an Tuhan,
maka kalangan min Bili-bili. Buwattitu ya lapal kalangan sigām:
"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
kawasahan kahinangannu kamemon, makainu-inu sidda.
Ka'a ya sultan ma palbangsa-bangsahan.
Abontol maka b'nnal kaniyatannu kamemon.
4 O Panghū', sai bahā' mbal magmatāwan ka'a?
Aniya' bahā' mbal magmahaldika'an ka'a?
Ka'a sadja ya tunggal mahasussi,
magsakaum kamemon palbangsahan amudji ka'a,
sabab ta'nda' e' a'a kamemon in kahinangannu asal adil."
5 Puwas e' ta'nda'ku aukab langgal ma deyom sulga', maka ta'nda'ku
isab Bilik Mahasussi maina'an.
6 Ta'nda'ku isab pitu' mala'ikat paluwas min deyom langgal inān, ya
mala'ikat amowa pitu' ginis bala'. Al'ssin pakayan sigām, makasilaw
pote'na. Pinakambotan bulawan isab daggaha sigām.
7 Makaluwas pa'in, na, tinoporan sigām pinggan bulawan e' dakayu'
binatang min mpat inān. Ya pitu' pinggan inān ap'nno' e' mulka' Tuhan
ya kakkal ni kasaumulan.
8 Manjari langgal inān ap'nno' e' humbu min haddarat Tuhan,
paltanda'an sahayana maka kawasana, ati halam aniya' makasōd ni
deyom langgal inān sat'ggol halam gi' aubus saga bala' pitu' hekana ya
binowa e' pitu' mala'ikat e'.

16

Saga Pinggan Isihan Mulka' Tuhan

1 Manjari itu, aniya' takaleku suwala atanog ah'lling min deyom
langgal tudju ni pitu' mala'ikat ya amowa pinggan inān. Yuk suwala
itu, "Pehē' na kam. Bu'usinbi na ni dunya isi pitu' pinggan, ya ap'nno'
e' mulka' Tuhan ilu."
2 Sakali, pehē' dakayu' mala'ikat amu'usan bala' min pingganna
tudju ni kareya-reyahan. Pagbu'us pa'in, magtūy paluwasan saga

dugsul abau maka ap'ddi' saga a'a inān, ya bay makataima' sāp sattuwa
maka anumba ta'u-ta'u bay hinangan pangluwahanna.
3 Puwas e' ya mala'ikat karuwana amu'usan bala' min pingganna
tudju ni dilaut. Pagbu'us pa'in, magtūy tahik inān tahinang sagu, ati
ai-ai bay allum ma deyom tahik amatay kamemon.
4 Manjari mala'ikat kat'lluna amu'usan na isab bala' min pingganna
tudju ni kasapa'-sapa'an maka ni saga tuburan bohe'. Pagbu'us pa'in,
saga bohe' inān tahinang laha'.
5 Sakali takaleku bissala mala'ikat, ya tag-ntanan ma kabohe'-
bohe'an. Yukna,
"O Tuhan Mahasussi, ya mbal magkapinda min awal tagna'
sampay ni kabuwattina'anan, abontol sadja hukumannu.
6 Sabab in saga a'a suku'nu maka saga nabi
ya bay magpalatun palmannu, wa'i bay pinapatay.
Bay pinabu'us laha' sigām e' saga a'a ma deyom dunya,
angkan patut sigām pinainum laha'.
Magtongod du pa'in hinang sigām maka tungbasna."
7 Puwas e' aniya' takaleku suwala min atag lamisahan pagkulbanan.
Yuk suwala he',
"O Panghū', Tuhan Sangat Kawasa,
abontol sadja hukumannu, mbal tasoway."
8 Puwas pa'in e'-i, ya mala'ikat ka'mpatna amu'usan bala' min
pingganna tudju ni mata llaw, manjari pinakalap silak llaw min bay
dahū pamahanglus saga manusiya'.
9 Na, pagka ahanglus saga a'a e' llaw sabab kumarukan pasu'na,
magtūy sigām magpanukna' ma ōn Tuhan ya magkabaya'an ma bala'.
Mbal sigām pataikut min dusa sigām atawa amuwan sanglit ma Tuhan.
10 Manjari binu'usan pingganna e' mala'ikat kalimana, pinat'kka
bala'na ni paningkō'an sattuwa talun, ni po'onan pamarintahanna.
Magtūy taluwa' lendom katilibut lahat ya pamarintahan sattuwa he'.
Pinagk'ttop e' saga a'a d'lla' sigām ma sabab kabisa p'ddi'.
11 Magpanukna' isab sigām ma Tuhan ya tag-sulga', ma sabab
p'ddi' maka dugsul sigām. Sagō' mbal na pa'in sigām pataikut min
kahinangan ala'at.
12 Sakali binu'usan pinggan e' mala'ikat kannomna, pinat'kka bala'na
ni sapa' aheya ya niōnan Alpurati. Pagbu'us pa'in, magtūy atigang
bohe' sapa' inān, tahinang lān palabayan saga sultan luwas min
sobangan.
13 Puwas e' aniya' saga saitan ta'nda'ku magbagala pinaka luwa
ambak, t'llu hekana. Ina'an paluwas min bowa' naga, min bowa'
sattuwa, maka min bowa' nabi ya bay magpamissala puting.
14 Ya magbagala inān saga hibilis ata'u maghinang saga hinang
makainu-inu. Manjari saga hibilis itu wa'i pehē' ni saga kasultanan
ma kaluha'an dunya, amowa sigām magsakaum bo' supaya magbono'
bang ta'abut llaw bay ginanta' e' Tuhan Sangat Kawasa, ya llawna
makatāw-tāw.
15 Sakali angabtang Al-Masi, yukna, "Pakale kam. Patangkaw aku
pi'ilu ma waktu halam tapikilbi. Kinōgan to'ongan sasuku ta'abutku
ajaga na pa'in maka asakap isab pan'mmekna. Mbal iya ta'abut ma
sasangna anantang, ati halam aniya' kaiya'anna minsan iya paluwas
ni kaheka'an a'a."

16 Na, tatipun e' t'llu hibilis inān saga sultan ma kaluha'an dunya, ni
lahat ya niōnan Armageddon ma bahasa Hibrani.
17 Manjari itu binu'usan na isab pingganna e' mala'ikat kapitu'na,
pinat'kka ni tonga'an ayan. Pagbu'us pa'in, magtūy aniya' suwala
akosog ah'lling min paningkō'an ma deyom langgal. Yuk suwala inān,
"Na! Atangbus na!"
18 Magtūy aniya' lāt maka l'tte' maka l'ggon maglagublub, maka
aniya' linug akosog makalandu'. Sangay min kaniya' manusiya' halam
aniya' linug paliyu minnē' kosogna. Ya na he' kapuspusanna!
19 Magtūy magb'kka' tana' ma da'ira abantug, aboklang t'llu.
Magka'at saga kada'irahan ma sabarang lahat. Manjari nientom
Babilon Babantugun e' Tuhan, ati pinainum iya mulka' landu' abisa,
luwas min sawanna.
20 Alanyap kapū'-pū'an kamemon. Sampay kabūd-būran, ala'an
lullun min bay pat'nna'anna, mbal na ta'nda'.
21 Saga manusiya' inān bay katumbukan tigtigan aes min diyata'
langit. Ya buhat dansolag aes itu aniya' saga limampū' kilu. Angkan
saga a'a inān bay anukna'an Tuhan ma sabab kabisa bala' inān.

17

D'nda Babantugun maka Sattuwa

1 Manjari itu aniya' pasekot ni aku dangan min saga pitu' mala'ikat
ya magbowa pinggan inān. Yukna ni aku, "Dai' ka. Pa'nda'anta ka
bang buwattingga hukuman ya pinat'kka ni da'ira aheya, ya ma atag
kasowang-sowangan. Ya dalilna d'nda ala'at to'ongan hinangna, d'nda
asal babantugun.
2 Saga kanakura'an tag-lahat min sakalingkal dunya bay makapag-
beya' maka d'nda babantugun itu maghinang kahina'an. Jari saga
a'a kamemon tabowa-bowa isab ginila e' hinangna, sali' sapantun a'a
nilango binu, mbal aiya' maghinang kasabulan."
3 Sakali kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat
tudju ni lahat paslangan. Maina'an pa'in, aniya' ta'nda'ku dakayu'
d'nda angura' ma sattuwa talun, walna' keyat. Sattuwa inān pitu'
kōkna maka sangpū' tandukna. Alapat baranna e' ōn makapangkal
ni Tuhan.
4 D'nda inān magbinadju' taluk maka keyat, ap'nno' e' pamulawan,
palmata ahalga' maka saga mussa' tipay. Aniya' bowana ma tanganna
sawan bulawan ap'nno' e' kalumu'an maka kasabulan, luwas bay min
usahana.
5 Aniya' isab ōn tasulat ma tuktukna, ōn alalom hatina. Ya na itu
sulatanna:

BABILON DAˈIRA BABANTUGUN
POˈONAN KAPUTAHAN
POˈONAN KALUMUˈAN MAKA KASAMMALAN.

6 Maka ta'nda'ku isab in d'nda inān nilango e' laha' bay tainumna,
laha' min saga a'a suku' Tuhan, ya bay pinapatay ma sabab si Isa ya
pamalutan sigām.
Pag'nda'ku d'nda inān, landu' tak'bbal atayku.
7 Na, tinilaw aku e' mala'ikat, yukna, "Ai kainu-inuhannu? Pa-
hatita na ka ma pasalan d'nda inān maka bang ai hatina sattuwa
pangura'anna inān, ya pitu' kōkna maka sangpū' tandukna.

8 Ya sattuwa talun ta'nda'nu inān, bay allum tagna', bo' bay
amatay, maka marai' na paluwas min lowang tegob-tegoban bo' yampa
pinapehē' ni katobtobanna, pinaka'at. Aheya kainu-inuhan saga a'a
maglahat ma deyom dunya, sasuku halam bay tasulat ōn sigām ma
deyom kitab panulatan ōn a'a taga-kallum kakkal, ya bay asal tasulat
ma halam gi' bay pinapanjari dunya. Landu' sigām ainu-inu, pag'nda'
sigām ma sattuwa talun e'. Bay allum, ati amatay, bo' palahil du
pabalik."
9 Yuk mala'ikat gi', "Ya pamahatiku buwattina'an tahati du e' a'a
alalom panahu'anna maka pangita'una. Ya pitu' kōk ma sattuwa talun
inān, hatina pitu' būd paningkō'an e' d'nda ala'at e'. Maka hatina isab
pitu' sultan.
10 Lima sultan inān palabay na kapagsultan sigām. Dakayu'
inān masi magsultan ma buwattina'an, maka ya kapitu'na halam gi'
magsultan. Bang ganta' magsultan na kapitu'na inān, dai'-dai' du
kapagsultanna.
11 Ya sattuwa talun, bay allum bo' amatay, ya na ina'an sultan
kawalu'na. Dambeya'an asal iya maka pitu' sultan e', ati pinapehē'
iya ni katobtobanna, pinaka'at.
12 "In sangpū' tanduk ta'nda'nu inān, ya na sangpū' sultan saddī,
halam gi' makapagsultan. Sigām kasangpū' kabuwanan kawasa
magsultan magsambeya' maka sattuwa talun, saguwā' dai'-dai' du ya
kapagsultan sigām.
13 Dakagara'an kasangpū' inān, ati pamuwan e' sigām ga'osan maka
kapatut sigām ma sattuwa he'.
14 Manjari pa'atubang sigām magbono' maka Bili-bili. Sagō' tara'ug
sigām e' Bili-bili maka saga a'a kapangandolanna, a'a bay tapene'na
ameya' ma iya. Mbal iya angaku da'ug sabab in iya Panghū' sin
kapanghū'an kamemon, maka Sultan sin kasultanan kamemon."
15 Ah'lling gi' mala'ikat ni aku, yukna, "Bang pahatiku pasal
kasowang-sowangan ya paningkō'an d'nda bay ta'nda'nu inān, ya
na ginisan panubu', palbangsahan, pangkatan maka pihak, sampay
ginisan bahasa.
16 Sangpū' tanduk isab ya ta'nda'nu inān, hatina sangpū' sultan. Ma
sinosōng, sigām maka sattuwa talun e' ab'nsi du ma d'nda ala'at inān.
Niā'an iya e' sigām pangalta'na kamemon, tinantangan ai-ai kamemon
bay ma baranna. Pinagkakan e' sigām isina bo' yampa iya tinunu'.
17 Buwattē' hinang sigām sabab pinapikil sigām e' Tuhan angahinang
kabaya'anna. Min kahandakna, ya angkan atayudtud kagara'an
sangpū' sultan inān anukbalan kapatut sigām ni sattuwa talun, sampay
ta'abut atuman kamemon bay pangallam Tuhan.
18 Ya d'nda bay ta'nda'nu," yuk mala'ikat, "ya na da'ira babantugun
ya magkuma'agi ma kasultanan ma deyom dunya."

18

Magka'at Da'ira Babilon

1 Pagubus pa'in inān, aniya' isab ta'nda'ku mala'ikat saddī pareyo'
min sulga'. Aheya kawasana, maka sahayana inān makabuwan
kasawahan ma katilibut dunya.
2 Magsuwala iya pakosog, yukna,

“Katūyan na! Magka'at na Babilon, da'ira babantugun!
Tahinang na paglahatan saga hibilis,
pagsakauman saga saitan,
pagt'ppakan saga manuk-manuk haram, ya makasammal.
3 Babilon itu sapantun d'nda ala'at,
amidjakan bangsa a'a kamemon maginum binuna makalango,
tabowa-bowa sigām maghinang kahina'an maka iya.
Saga pagsultanan isab, ya tag-lahat ma deyom dunya,
bay magkahina'an maka iya.
Maka saga a'a maglilitu ma sabarang lahat,
bay magkarayahan ma sabab napsu karalaman d'nda itu.”
4 Sakali aniya' takaleku suwala saddī ah'lling min sulga', yuk-i,
“Paluwas kam minnilu, ka'am suku'ku.
Ala'an kam min d'nda ilu.
Da'a kam palamud ma iya maghinang kala'atan,
bo' kam mbal talapay ma kabinasahan ya pinat'nna'an iya.
5 Kalna' paldusahanna magtimbun-tambak na, pabūd ni diyata' langit.
Halam takalipat e' Tuhan kahinanganna ala'at.
6 Hinangunbi ma iya buwat bay hinangna ma kasehe'an.
Ya panungbas ma iya subay nilipat duwa ma ai-ai bay hinangna.
Pagka tabowana saga a'a anginam kasabulanna,
subay isab iya pinananaman mulka' Tuhan nilipat duwa kosogna.
7 Pat'kkahunbi ma iya kabinasahan maka karukka'an.
Papagtongorunbi maka bay pagmalangkahina
maka pagdūl-baya'na ma kanapsuhanna indaginis.
Hal iya magabbu ma deyom pikilanna, yuk-i,
‘Aku itu sultan makapagbaya', mbal du aku magkabalu.
Mbal du aku makananam kasusahan.’
8 Sabab min pagabbuna angkan d'nda itu
katumbukan bala' indalupa ginis ma deyom dang'llaw.
Taluwa' iya bonglay, kaudjulan maka gotom.
Tinunu' isab iya ma deyom api,
sabab akawasa asal Panghū'tam Tuhan,
ya amat'nna'an iya hukuman.”
9 Manjari saga nakura' tag-lahat ma deyom dunya, ya bay magbeya' maka d'nda inān maghinang kasabulan maka magdūl-baya'an kanapsuhan sigām, magtangis du maka magdukka, pag'nda' sigām humbu ya paluwas min tunu' da'ira he'.
10 Ina'an sigām an'ngge ang'nda'-ng'nda' min katāhan sabab atāw talapay ma kabinasahanna. Ya pagdohon sigām, “Allā, mbal manjari! Kaliman da'ira Babilon, kabantugna maka kakosogna. Dasasa'at du, kabinasahan magtūy ya pakadalanna.”
11 Ya du saga a'a maglilitu ma deyom dunya, magtangis isab maka magdohon pasal halam na aniya' magpam'lli dagangan sigām.
12 Halam aniya' am'lli ni sigām saga bulawan, pilak, palmata maka mussa'. Halam na aniya' am'lli kakana' sigām ahalga', buwat kakana' taluk, keyat, maka sutla'. Halam na aniya' am'lli ginisan kayu ya alahang ta'nda' e' a'a, maka ai-ai hinangan garing maka kayu ahalga', maka ai-ai hinangan tumbaga, basi' maka batu marbol.
13 Halam isab aniya' am'lli saga pamapā ya dagangan sigām, saga kamanyan, laksi', maka ns'llan pahamut. Halam na aniya' am'lli saga

binu, ns'llan jaitun,* tirigu maka buwasna. Halam na aniya' am'lli ni
sigām saga sapi', bili-bili, kura' maka saga pameya'an ya ginuyud e'
kura', sampay isab saga a'a ya niragangan e' sigām nihinang ata.
14 Yuk saga a'a maglilitu itu ni da'ira Babilon, "Na, pahalam na min
ka'a kamemon bay kanapsuhannu. Alungay na min ka'a pangalta'nu
kamemon maka kapanyapannu ahalga'. Mbal na tabaliknu saumul-
umul."
15 Saga a'a magdaragang, ya bay magkarayahan min pagdagang
sigām ma deyom da'ira inān, ang'nda'-ng'nda' ma tunu'na min katahan
sabab atāw sigām talapay ma kabinasahanna. Magtangis sigām maka
magdohon,
16 yuk-i,
"Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'.
Sapantun d'nda magpamakay kakana' ahalga',
walna' taluk maka keyat, alapat isab e' pamulawan,
palmata ahalga' maka mussa'.
17 Dasasa'at du, magtūy alungay pangalta'na kamemon."
Damikiyanna isab saga nakura' ma kappal maka saga pasahero,
maka saga a'a maghinang isab ma kappal sampay sasuku magusaha
ma dilaut, ang'nda'-ng'nda' isab ma da'ira inān min katāhan.
18 Pag'nda' sigām ma humbu min tunu'na he', magtūy sigām
angolang, yuk-i, "Halam aniya' da'ira saddī makaliyu bantugna min
da'ira Babilon inān."
19 Magtūy sigām amusugan bagunbun ni diyata' kōk sigām, tanda'
saksi' in sigām magkarukka'an na. Magtangis sigām maka magdohon,
yuk-i,
"Allā, mbal manjari da'ira babantugun e'! Kaugun to'ongan.
Ya na da'ira pangā'an karaya e' sasuku magkakappal
sabab aheka alta' bay mahē'.
Sagō' dasasa'at du, magtūy alungay ai-aina kamemon!"
20 Ka'am ma deyom sulga', magkōg-koyag kam
pagka magka'at na da'ira he'.
Ka'am saga a'a suku' Tuhan, maka ka'am saga a'a kawakilan,
maka ka'am isāb kanabi-nabihan,
magkōg-koyag kam sabab katungbasan in da'ira Babilon,
taluwa' hukuman Tuhan ma sabab bay hinangna ma ka'am.
21 Na puwas e', aniya' mala'ikat akosog amuhat batu aheya to'ongan,
sali' heya batu gilingan bay awal, ati nihantakan e'na ni tahik. Yukna,
"Buwattina'an ya kaheya paglubu ma Babilon, da'ira babantugun,
mbal na ta'nda' pabīng sampay ni kasaumulan.
22 Ka'a, da'ira Babilon, mbal na takale ma deyomannu
saga a'a magbiyula maka a'a magkalangan,
a'a magsoleng maka a'a magtiyup-tiyup.
Mbal na ta'nda' mailu a'a maghinang ai-ai kapandayan sigām.
Mbal na takale llub paggilingan.
23 Minsan sū' palita'an mbal na ta'nda' mailu.
Sampay paglami-lami pagkawin, mbal na takale.
Saga a'abi magdaragang bay tamakaga'os ma kaluha'an dunya.

* **18:13 18:13** Jaitun itu ginis kayu ahāp pangā'an ns'llan pagb'lla, ns'llan pang'ns'llan palita'an.

Ka'akkalan saga palbangsahan kamemon ma sabab pantaknu
maka hikmatnu.
24 Katōngan dusa da'ira Babilon itu ma sabab kapamono'na
ma saga kanabi-nabihan maka saga a'a suku' Tuhan.
Ina'an ma Babilon ba'anan bangkay sigām,
sampay saga a'a kamemon ya patay bono' ma deyom dunya."

19

1 Na aubus pa'in e'-i, aniya' takaleku sali' suwala min manusiya'
kumarukan hekana sikapūn-pūnan maina'an ma sulga'. Yuk sigām,
"Pudjitam Tuhan! Ma iya asal sahaya maka kawasa.
Tunggal du iya makalappasan kitam min dusa.
2 Abontol maka b'nnal hukumanna kamemon.
Pat'nna'na hukuman ma d'nda babantugun, d'nda ala'at hinangna
ya bay amowa-mowa a'a kamemon anunud ma iya maghinang
kalumu'an.
Bininasa iya e' Tuhan ma sabab a'a suku' Tuhan ya papatayna."
3 Sakali in ba'anan a'a inān magsuwala pabīng, suwala atanog, yuk-i,
"Sanglitantam Tuhan! Atunu' da'ira babantugun.
Pat'bbud na pa'in humbuna sampay ni kasaumulan."
4 Manjari in duwampū' maka mpat pagmatto'ahan maka mpat
binatang e' magsujuran na, maka e' sigām amudji Tuhan ya aningkō'
ma paningkō'an bangsahan. Yuk sigām,
"Amin! Sanglitantam Tuhan!"
5 Sakali aniya' takaleku suwala paluwas min tongod paningkō'an
Tuhan, yuk-i,
"Sanglitinbi Tuhan, ka'am kamemon sosoho'anna,
sasuku kam magmatāw ma iya,
ai-na ka alanga, ai-na ka areyo'."
6 Puwas e' aniya' takaleku sali' suwala min manusiya' kumarukan
hekana. Akosog to'ongan llingna, sali' lagublub bohe' anasahan min
diyata' maka sali' l'ggon landu' akosog. Takaleku ya bissala sigām, yuk-
i,
"Sanglitanta na Tuhan! Sanglitanta na Panghū'tam Tuhan
Sangat Kawasa, sabab pat'nna'na na pagparintana!
7 Subay kitam magkōg-koyag, magkalasigan to'ongan.
Sanglitantam Tuhan
sabab ta'abut na waktu pagkawin Bili-bili maka saga a'a suku'na,
sapantun pangantin d'nda ya angari-ngarihan di-na.
8 Kabuwanan iya s'mmek angillap, s'mmek apote' to'ongan."
(In s'mmek pote' itu, bang nihati, ya na ka'adilan bay tahinang e' saga
a'a suku' Tuhan.)
9 Sakali ah'lling ni aku dakayu' mala'ikat e', yukna, "Sulatun
itu: aheya kahāpan sasuku sinō' paluruk ni pagkawinan Bili-bili."
Sinugpatan lagi' bissala mala'ikat inān, yukna, "Kallam Tuhan ko' itu,
kallam b'nnal."
10 Magtūy aku pasujud ma atag tape' mala'ikat inān amudji iya, sagō'
yukna, "Da'a ka pasujud ni aku. Aku itu dakayu' sosoho'an Tuhan
buwat du ka'a maka saga dauranakannu ya amogbogan lapal b'nnal
bay pamata'u e' si Isa. Tuhan sadja pudjihun. Lapal si Isa itu, ya na
lapal bay pamatulun e' Tuhan ni saga nabi."

A'a Angura'an Kura' Pote'

11 Manjari itu ta'nda'ku aukab sulga', maka aniya' kura' pote'. Ya angura' ma kura' inān pinagōnan si Kapangandolan maka Kasab'nnalan. Abontol pangahukumna maka pamono'na ma palbantahanna.

12 Matana inān sali' api parallet, maka aheka korona paporong ma kōkna. Aniya' ōn sinulat ma puhu'na sagō' halam aniya' makata'u bang ai hatina, luwal baranna ya makata'u.

13 Ya juba pas'mmekna inān ap'nno' e' laha', maka ya ōn pangōn iya, "Palman Tuhan".

14 Tinurul iya e' ba'anan sundalu min sulga'. Magpangura' sigām ma saga kura' pote' maka magnijuba pote' isab, juba halam aniya' tamakna.

15 Ya niōnan Palman Tuhan itu, aniya' takos atalom paluwas min bowa'na, panganda'ugna ma palbangsa-bangsahan. Magbaya' iya ma sigām kamemon, maka akosog kapagbaya'na, sali' hantang tungkud basi' mbal tasagga'. Sasuku angatu ma iya sali' sapantun buwa' anggul ya gini'ikan ma pagp'gga'an Tuhan Sangat Kawasa, jari mulka' mbal tasipat bisana ya paluwas minnē'.

16 Aniya' ōn sinulat ma jubana maka ma pa'ana, buwattitu:

SULTAN SIN KASULTANAN,
PANGHŪ' SIN KAPANGHŪ'AN.

17 Manjari ta'nda'ku na isab dakayu' mala'ikat ma diyata' langit, an'ngge ma sinag llaw. Angalingan iya pakosog ni kamanuk-manukan kamemon ya magleyangan ma tonga'an ayan inān. Yuk-i, "Pi'itu kam magsakaum ni pagjamuhan Tuhan, pagjamuhanna aheya.

18 Pi'itu kam amangan isi patay saga kasultanan, saga jiniral maka saga kasundaluhan, sambil isi kura' maka isi a'a ya bay magpangura'. Amangan kam isi patay indaginis kamemon, ata maka ngga'i ka ata, a'a alanga maka a'a areyo'."

19 Puwas e' ta'nda'ku sattuwa talun inān magtipun maka kasultanan min kaluha'an dunya sampay kasundaluhan sigām. Ina'an sigām magdakayu' amono' ma dangan ya angura' ma kura' pote' inān, beya' isab saga sundaluna.

20 Manjari sinaggaw sattuwa talun maka nabi putingan ya kawakilan e' sattuwa talun, angkan iya bay makahinang saga hinang kainuinuhan a'a. Hinangna inān bay pangakkalna saga a'a, sasuku kasāpan maka umbul sattuwa, maka sasuku bay anumba ni ta'u-ta'u ya nihinang pangluwahan sattuwa dakayu'. Na, in sattuwa talun maka nabi putingan inān, bay nilarukan maka kallum-llum sigām ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw suleyabna.

21 Ati saga kasundaluhan sigām bay pinapatay maka takos ya paluwas min bowa' a'a ya angura' inān. Pinagkakan isi patay sigām e' kamanuk-manukan, sampay mag'ssohan na.

20

Dangibu Tahun

1 Manjari aniya' na isab ta'nda'ku mala'ikat pareyo' min sulga', amowa kunsi' tambol lowang tegob-tegoban, maka kilikili a'aslag.

2 Sinaggaw e'na naga, ya Sowa Masa Awal, hatina nakura' saitan atawa hibilis. Tasaggaw pa'in, niengkotan iya maka kilikili ati ginanta'an dangibu tahun.

3 Puwas e', nilarukan iya e' mala'ikat ni deyom lowang tegob-
tegoban, bo' kinandaruhan pahogot sampay pinikitan gindan bo' mbal
taukab. Tinambolan nakura' saitan inān bo' supaya mbal na pa'in
makapangakkal ma palbangsa-bangsahan, sat'ggol mbal gi' pa'abut ni
dangibu tahun e'. Bang ta'abut na dangibu tahun, pinal'ppa du iya,
sagō' dai'-dai' du.
4 Manjari itu aniya' ta'nda'ku saga paningkō'an babangsahun
maka saga a'a magtingkō'an maina'an. Kabuwanan sigām kapatut
amal'ngngan hukuman. Ta'nda'ku ba'anan saga umagad min a'a
bay pinapatay ma sabab pagnasihat sigām pandu' b'nnal ya bay
pamata'u e' si Isa, maka ma sabab palman Tuhan. Saga a'a itu
halam bay makasumba ni sattuwa talun atawa ni ta'u-ta'u hinangan
pangluwahanna. Halam isab bay makataima' umbul sattuwa panāp
tuktuk sigām atawa tangan sigām. Allum na sigām pabalik min
kamatay ati ameya' sigām ma Al-Masi magsultan ma deyom dangibu
tahun.
5 Ya ina'an tagna'an pagpakallum pabalik ma saga a'a bay mag-
patayan. (A'a magpatayan kasehe' mbal gi' pinakallum pabīng. Subay
na apuwas dangibu tahun e'.)
6 Aheya kalasigan maka kahāpan sasuku makasambeya' pinakallum
min kamatay ma pagpakallum dahū itu. Mbal sigām talapay ma kabi-
nasahan paddas, ya pinagbahasa kamatay kaminduwana. Pina'ntanan
sigām hinang kaimaman angarap ni Tuhan maka ni Al-Masi. Ati
ameya' sigām ma Al-Masi ang'ntan pagparinta ma deyom dangibu
tahun.

Pasal Nakura' Saitan Tara'ug na

7 Na, bang atobtob na dangibu tahun inān, pinal'ppa du nakura'
saitan min deyom lowang bay pangalabusuhan iya.
8 Pagluwasna minnē', angakkal na isab iya ma kabangsa-bangsahan
ma mpat pidjū alam, ya bangsa pinagōnan Gōg maka Magog.
Pinapagsakaum saga a'a inān kamemon e' nakura' saitan, pinasakap
magbono'. Ya heka sigām inān sali' sapantun heka solagan gusung ma
bihing tampe.
9 Manjari maglanjalan ba'anan a'a inān bo' angulatapan kaluha'an
dunya, sampay alikus e' sigām paghanti'an a'a suku' Tuhan maka
da'ira kalasahanna. Sagō' aniya' api pareyo' min langit anunu' sigām
kamemon.
10 Puwas e' in nakura' saitan, ya bay angakkalan saga a'a palbangsa-
bangsahan inān, wa'i nilarukan ni deyom api mailang ya magdanaw-
danaw suleyabna. Ya na he' api bay pangalarukan sattuwa talun maka
nabi putingan. Na, ina'an sigām pinap'ddi'an llaw-sangom sampay ni
kasaumulan.

Hukuman Kahinapusan

11 Manjari itu aniya' ta'nda'ku paningkō'an apote' maka aheya, maka
ta'nda'ku isab ya magtingkō' maina'an. Dunya maka langit wa'i na
ala'an min haddaratna, mbal na ta'nda' pabīng.
12 Sakali ta'nda'ku a'a magpatayan kamemon aheya-ariki', ina'an
magpan'ngge ma dahuan paningkō'an inān. Jari niukab kakitaban,
maka aniya' gi' kitab dakayu' niukab, ya kitab pagsusulatan ōn saga
a'a, sasuku kabuwanan kallum kakkal. Saga a'a magpatayan inān

nihukum min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at, ya tasulat asal ma deyom saga kitab inān.
13 Sai-sai bay magpatayan ma deyom tahik bay paluwas paharap ni Tuhan. Damikiyan isab sigām bay ma deyom gumi maka nalka' paluwas isab sigām kamemon bo' paharap ni Tuhan. Ati nihukum sigām kamemon kaniya-kaniya min bay kahinangan sigām ahāp-ala'at.
14-15 Puwas e', sasuku halam bay tasulat ōnna ma deyom kitab pagsusulatan ōn saga a'a taga-kallum kakkal, nilarukan ni deyom kasaplagan api ya magdanaw-danaw suleyabna. Manjari in kamatay maka nalka' bay tinimanan ni deyom api mailang ya magdanaw-danaw, ya pinagōnan kamatay karuwana.

21

Langit Baha'u maka Dunya Baha'u

1 Manjari itu aniya' ta'nda'ku langit maka dunya hinangan baha'u, halam aniya' tahikna. Langit tagna' maka dunya tagna' bay na nilanyapan.
2 Ta'nda'ku isab da'ira Sussi, Awrusalam Baha'u, deyo' bay min sulga' min haddarat Tuhan. Ya da'ira inān bay niari-arihan sali' sapantun pangantin d'nda bang song binatalan ni pangantin l'lla.
3 Sakali aniya' takaleku suwala akosog luwas min paningkō'an Tuhan, yuk-i, “Buwattina'an magdalahat na Tuhan maka manusiya'. Pat'nna' iya ma sigām, jari in sigām palsuku'anna na. Magbaran na Tuhan pataptap ma manusiya' ati iya ya pagtuhanan sigām.
4 Sinapuhan e'na kamemon bohe' mata sigām. Halam na aniya' magkamatay, halam na aniya' magdohon atawa magtangis, maka halam na aniya' p'ddi' tananam e' sigām. Sabab kamemon kahālan ma dunya tagna' pahalam na.”
5 Sakali angabtang Dangan ya aningkō' ma tingkō'an bangsahan, yukna, “Na, pabaha'uku na ai-ai kamemon.” Yukna lagi', “Sulatun itu, sabab b'nnal sadja kabtangan itu maka kapangandolan.”
6 Angallam isab iya ni aku, yukna, “Aubus na kahinanganku kamemon. Aku in Alip maka Ya', Tagna'an maka Kahinapusan. Sai-sai patay bohe' painumku min tuburan bohe' ya amuwan kallum kakkal. Painumku iya minsan halam aniya' tongodna.
7 Pasuku'anku kahāpan itu ma sasuku mbal taga'os e' sasat-manasat. Aku ya pagtuhananna, maka iya ya anakku.
8 Saguwā' sasuku patāw maka sasuku mbal kapangandolan, nilarukan ni deyom api. Damikiyanna isab sasuku maghinang kasammalan, saga amono' ma pagkahina manusiya', maghinang kalumu'an d'nda maka l'lla, saga magpantak, saga a'a anumba ni saddī min Tuhan, sampay kamemon saga a'a magputing, ya palsuku'an sigām kamemon pinehē' ni deyom api mailang, ya magdanaw-danaw suleyabna. Ya na he' pinagōnan Kamatay Karuwana.”

Awrusalam Baha'u

9 Sakali itu aniya' pasekot ni aku dakayu' mala'ikat min mala'ikat pitu' inān, ya amowa pitu' pinggan bulawan ap'nno' e' pitu' ginis bala'. Yukna ni aku, “Pi'itu ka. Pa'nda'anta ka pangantin d'nda, ya pinah'nda e' Bili-bili.”

10 Manjari kapagbaya'an aku e' Rū Tuhan ati binowa aku e' mala'ikat
e' tudju ni diyata' būd alanga to'ongan. Pina'nda'an aku Awrusalam,
Da'ira Sussi, hinabuna pareyo' min sulga', min haddarat Tuhan.
11 Da'ira inān angillap e' sahaya Tuhan. Ya illapna sali' illap palmata
intan gaddung, atilag sali' sawa samin.
12 Da'ira inān bay nilikusan maka ād batu aluha maka alangkaw.
Sangpū' maka duwa lawangna, tinunggu'an pakaniya-pakaniya e'
mala'ikat sangpū' maka duwa. Ya lawang inān bay sinulatan maka
ōn bangsa Isra'il kasangpū' maka duwa.
13 Ād inān aniya' t'llu lawangna tampal ni sobangan, t'llu ni satan,
t'llu ni uttala', maka t'llu isab tampal ni s'ddopan.
14 Ya papagan ād pangalikus da'ira inān sangpū' maka duwa batu
aheya, sinulatan pakaniya-pakaniya maka ōn a'a kasangpū' maka
duwa ya bay kawakilan e' Bili-bili.

15 Na, ya mala'ikat bay amissalahan aku inān, aniya' bowana
sukuran bulawan panukudna ma da'ira sampay ma lawangna maka
ādna.
16 Magpasagi' da'ira inān, sali' du taha'na maka luhana. Pagsukud itu
duwangibu maka mpat hatus kilometro taha'na, maka langana maka
luhana.
17 Sinukud isab e'na kapal ād inān ati sukuranna mpatpū' d'ppa bang
ma sukurantam.
18 Palmata intan gaddung ya pangahinang ād inān ati baran da'ira
inān bay nihinang maka dī bulawan, sagō' atilag sali' sawa samin.
19 Saga batu pamapagan ād pangalikus da'ira inān bay niari-arihan
maka palmata ginis-ginisan. Ya pangari-ngari batu dakayu' inān
palmata intan gaddung, ya karuwana palmata bilu alutu', kat'lluna
palmata jali'-jali', ka'mpatna palmata gaddung alutu',
20 kalimana palmata sakulati magjali'-jali', kannomna palmata keyat
alutu', kapitu'na palmata biyaning, kawalu'na palmata ogos gaddung,
kasiyamna palmata kuning, kasangpū'na palmata gaddung ugbus-
ugbus saging, kasangpū' ka ssana palmata bilu magb'ttik-b'ttik, ati ya
kasangpū' karuwana palmata taluk.
21 Ya pangahinang sangpū' maka duwa lawang da'ira inān sangpū'
maka duwa isab mussa' tipay. Dakayu' du mussa' atibu'uk ya
pangahinang dakayu' lawang. Maka saga lān ma deyom da'ira inān
dī bulawan, atilag sali' sawa samin.

22 Halam aniya' langgal ta'nda'ku ma deyom da'ira inān pangarapan
Tuhan sabab ina'an asal Tuhan ya Panghū' Sangat Kawasa, maka
ina'an isab Bili-bili. Angkan mbal kagunahan langgal maina'an.
23 Mbal isab magkagunahan sawa llaw atawa sawa bulan ma da'ira
inān sabab ina'an asal sahaya Tuhan amuwan kasawahan, maka ina'an
Bili-bili pamalita'an.
24 Pasaplag sawana inān pamasawa pal'ngnganan palbangsa-
bangsahan. Maka saga kasultanan min kaluha'an dunya amowa du
pangalta' sigām ni deyom da'ira inān.
25 Saga lawangna mbal tinambol, aukab sadja kahaba' llaw sabab
halam na aniya' sangom maina'an.
26 Ai-ai makabuwan kabantugan ma palbangsa-bangsahan maka ai-
ai pangalta' sigām, binowa du pina'an ni deyom da'ira,

27 sagō' halam aniya' lumu' pinasōd pina'an atawa a'a maghinang
kamaruhan atawa a'a magputing. Ya sadja makasōd ni deyom da'ira
inān bang a'a bay tasulat ōn sigām ma kitab suku' Bili-bili, ya kitab
panunulatan ōn a'a bay kabuwanan kallum kakkal.

22

Sapa' Po'onan Kallum

1 Sakali itu pina'nda'an aku sapa' e' mala'ikat, sapa' makabuwan
kallum kakkal. Asawa sidda bohe'na, anasahan min paningkō'an
Tuhan maka Bili-bili,
2 labay min t'ngnga' lān ya ma deyom da'ira he'. Ma karuwambila'
sapa' inān aniya' kayu, ya kayu makabuwan kallum. Kayu inān
magbuwa' min sangpū' maka duwa ma deyom dantahun, min t'dda
ma deyom dambulan. Bo' dahunna inān tapanguli' saki ma kabangsa-
bangsahan.
3 Halam aniya' mulka' tabāk ma deyom da'ira inān.
Ya tingkō'an Tuhan maka Bili-bili ina'an ma deyom da'ira ati pinudji
du iya e' saga sosoho'anna.
4 Ta'nda' e' sigām pamaihu'anna maka sinulatan ōnna tuktuk sigām.
5 Halam aniya' sangomna mahē' maka mbal sigām magkagunahan
palita'an atawa mata llaw sabab Panghū' Tuhan ya amaranta' sigām.
Maka sigām ya ang'ntan pagparinta sampay ni kasaumulan.
6 Manjari amissala mala'ikat inān ni aku, yukna, “Ya lapal
kabtangan bay tasulatnu ilu b'nnal sadja, kapangandolan asal.
Sabab in Panghū'tam Tuhan, ya amasangon Rū-na ma kanabi-
nabihan, bay amapi'itu mala'ikatna amata'uwan saga sosoho'anna
pasal pakaradja'an marai' na pinat'kka.”

Kapi'itu si Isa Pabalik

7 “Pakale kam,” yuk si Isa, “asekot na kapi'iluku. Aheya du kakōgan
sasuku magkahagad ma kabtangan bay takallam ma deyom sulat ilu.”
8 Na, aku itu si Yahiya. Bay takaleku maka ta'nda'ku saga
pakaradja'an tasulat itu kamemon. Akatis pa'in e'ku akale maka
ang'nda', magtūy aku bay pasujud ma alopan mala'ikat, ya bay
ama'nda'an aku ai-ai he'. Arak aku amudji iya,
9 sagō' yuk mala'ikat e' ni aku, “Da'a ka amudji aku sabab pagkahinu
aku sosoho'an Tuhan. Pagkahiku isab saga kanabi-nabihan ya
dauranakannu, maka sasuku magkahagad ma lapal sulat itu. Luwal
Tuhan dakayu'-kayu' ya pudjita.”
10 Yukna isab ni aku, “Da'a limbungin lapal bay pamalman ma
deyom sulat itu sabab asekot na waktu pamat'kka pakaradja'anna
kamemon.
11 Sai-sai angahinang kala'atan maka kasabulan, paruhun gom pa'in
kala'atanna maka kasabulanna ma sinosōng. Damikiyanna isab sai-
sai bay angahinang ahāp subay pasangdan na maghinang ahāp. Maka
sai-sai isab asussi pangatayanna subay pasangdan magmasussi.”
12 “Pakale kam,” yuk si Isa. “Asekot na kapi'iluku. Bowaku du
tungbas panungbasku a'a kamemon kaniya-kaniya, ai-ai katongoran
hinangna.
13 Aku in Alip maka Ya', in Awal maka Ahil, in Tagna'an maka
Kahinapusan.

14 “Aheya kakōganna sasuku anussi pamakayna min tamak
kamemon, hatina anussi pangatayanna, sabab kabuwanan sigām
kapatut amangan buwa' min kayu makabuwan kallum e', maka
kapatut isab palabay min saga lawang pasōran ni deyom da'ira he'.
15 Sagō' ina'an ma luwasan da'ira saga maghihinang kalumu'an na
pa'in, saga magpapantak, saga a'a maghinang kasabulan d'nda maka
l'lla, saga a'a magpapatay pagkahina manusiya', saga a'a magpanumba
ni saddī min Tuhan maka saga a'a magpangakkal maka magputing.
16 “Aku itu si Isa. Bay soho'ku mala'ikatku pi'ilu ni ka'am saga
palhimpunan jama'aku bo' kam pinata'u e'na pasal saga pakaradja'an
itu. Aku itu tubu' sultan Da'ud. Aku itu niōnan Maga, bitu'un asahaya.”
17 Sakali ah'lling Rū Tuhan maka saga a'a ya pinagbahasa pangantin
d'nda. Yuk sigām, “Pi'itu ka.” Sasuku makakale bissala itu subay
ameya'-meya' ah'lling, “Pi'itu ka.” Pi'itu kam, sasuku kam patay bohe'.
Anginum kam bohe' makabuwan kallum itu. Pangahilas ko' itu ni sai-
sai bilahi, minsan halam aniya' tongodna.

Bissala Katangbusan

18 Aku itu si Yahiya. Banda'anta kam, sasuku kam makakale lapal
bay takallam ma deyom sulat itu: bang aniya' ganta' amak'nnop ai-ai
halam bay takallam ma deyom sulat itu, pinak'nnopan du iya e' Tuhan
saga bala' bay tasabbut ma deyomna itu.
19 Damikiyanna, sai-sai angulangan kabtangan min deyom sulat itu,
kinulangan isab e' Tuhan palsuku'anna ya tasabbut ma deyom sulat
itu. Mbal iya kaniya'an buwa' min kayu ya makabuwan kallum. Mbal
iya pinasōd ni deyom Da'ira Sussi.
20 Na, ya na itu pamissala e' dangan ya anaksi' ma saga pakaradja'an
bay pinabukis ma sulat itu, yukna, “Tantu. Asekot na kapi'iluku.”
Na, bang pa'in ka pi'itu, Panghū' Isa.
21 Mura-murahan, bang pa'in ka'am kamemon pinaniya'an tataban-
gan e' Panghū' Isa. Amin.

KALANGAN

Pahati pasal Jūd itu

Ya itu Jūd Kalangan maka Panganduwa'a saga a'a suku' Tuhan min awal lagi' sampay ni kabuwattituhan. Nabi Da'ud ya bay magtarasul kaheka'anna, saguwā' aniya' isab a'a saddī bay palamud. Ma tagna'anna in kalangan itu halam bay tasulat, hal nientom maka kinalang. Saguwā' palabay pa'in patahunan taguna e' bangsa Isra'il pamudji sigām ma PANGHŪ' ati pinapagtimuk nihinang būk bo' pinabatuk ni Kitab Jabul.

Magginis saga tarasul ma deyom Jūd itu. Aniya' kalangan pamudji maka pananglit Tuhan, aniya' kalangan pangamu' tabang e' a'a kasigpitan, aniya' kalangan pangamu' ka'ampunan e' a'a taga-dusa, aniya' kalangan pagsukulan ma sabab kahāpan min Tuhan, aniya' isab panganjunjung bang pa'in minula saga palbantahan.

Aniya' ma jūd itu saga duwa'a ya tōp niusul e' a'a dangan, aniya' tōp pinagsambahayang e' katibu'ukan bangsa Isra'il.

Takalang saga kalangan itu e' si Isa, tasambat e' saga a'a bay anulat Kitab Injil, maka tapagguna e' saga palhimpunan Almasihin min waktu tagna' sampay ni llaw itu.

JŪD KALANGAN

1
Palbahagi'an Kitab Jabul

Kalangan 1

1 Aheya kahāpan ma a'a
sasuku mbal ameya' gara' min a'a jahulaka',
sasuku isab mbal pasehe' ma a'a pangandusa.
Mbal iya palamud ma saga a'a ya angandali'it Tuhan,
2 saguwā' kahōpan iya ma sara' ya panoho'anna ma manusiya'.
Ya he' kinannal e'na llaw-sangom.
3 A'a inān sali' sapantun kayu tinanom ma bihing sapa',
ya amuwan buwa' ma musimna du.
Minsan painay mbal pak'llos dahunna.
Ai-ai hinangna, ahāp sadja tungbasna.
4 Malaingkan saga a'a jahulaka' mbal buwattē'.
Sapantun sigām hampa' pai ya tabowa paleyang e' baliyu.
5 Ya he' sababna angkan saga a'a jahulaka'
mbal makara'awa bang ta'abut nihukum,
mbal isab pinalamud ma sasuku abontol atayna tudju ni Tuhan.
6 Saga a'a abontol niayura na pa'in e' PANGHŪ'-Yawe,
sagō' saga a'a jahulaka' ala'at sadja kat'kkahan sigām.

2

Kalangan 2

1 Angay angkan magbantu saga kabangsa-bangsahan,
angay sigām magisun ma halam aniya' pūsna?
2 Magsakap di-sigām saga kasultanan,

magsakaum saga pagnakura'an
bo' angatu ma PANGHŪ'-Yawe,
maka ma Al-Masi ya tapene'na.
3 Maghimumungan saga a'a inān, yuk-i,
"Gom kitam papuwas min komkoman sigām,
gom b'kkattam saga kili-kili ya pangengkot sigām."
4 Saguwā' pagtittowahan sigām he' Tuhan,
ya aningkō' ma sulga' magkabaya'an ma kamemon.
Pinagtunggīngan sigām e' Panghū'.
5 Pinabukagan saga a'a inān kabowa pangastolna,
pinakitāw sigām ma sabab landu' akagit atayna.
6 Yuk Tuhan ma sigām, "O'o, sultan bay tapatingkō'ku,
ina'an ma Būd Siyun, ya būd kamulliyahanku."
7 Ya panambung sultan e', "Pasaplagku lapal
ya pangallam aku he' PANGHŪ'."
Yukna ma aku, "Ka'a ilu tahinang anakku na.
Aku ya Mma'nu tinagna'an min llaw itu.
8 Bang aku ya pangamu'annu,
pamusaka'ku ma ka'a kamemon bangsa,
pamasuku'ku ma ka'a sakalibutan dunya.
9 Ka'a ya amarinta ma kabangsa-bangsahan,
ati apaslod pamarintanu sapantun tungkud basi'.
Alopot sigām kamemon sali' dalil paliyuk."
10 Angkan yukku ma ka'am saga sultan, "Pata'u kam.
Pahalli' kam, sasuku magbabaya' ma babaw dunya.
11 Magpatireyo' kam ma PANGHŪ',
pagkoyaginbi iya hinabubi magpamidpid.
12 Pasiyum kam ma Anakna, ya aniya' kakagit atayna,
ati taggaha' kam t'kkahan mulka'na.
Sabab pasulapput astolna saru'un-du'un,
malaingkan aheya kahāpan ma sasuku makabāk patapukan ma iya."

3

Kalangan 3
Kalangan si Da'ud ma waktu kalahina min anakna si Absalom
1 O Yawe, aheka saga a'a amantahan aku!
Kapilahan aku e' saga a'a magpanagga' aku.
2 Aheka isab saga a'a anunggīngan aku, yuk-i,
"Mbal iya pinuwas e' Tuhan min kamulahan."
3 Saguwā' ka'a ya tampanku, O PANGHŪ'.
Ka'a ya amuwanan aku kasahaya'an.
Ka'a ya amahogot kamahaldika'anku.
4 Bang aku parahing ni PANGHŪ'-Yawe,
sinambungan aku e'na min būdna mulliya.
5 Ahāp e'ku atuli, asannang isab kabati'ku,
sabab binogbogan aku e' PANGHŪ'.
6 Mbal aku tināw ma saga bantaku ibu-ibuhan,
ya angalibutan aku ma paruruwambila'.

7 Ya PANGHŪ!, pasa'ut ka,
lappasun aku min ka'aniban.
Suntukun palbantahanku ma baihu' sigām,
paglopotun empon sigām.
8 Si Yawe ya angaliyusan aku min kamulahan.
Bang pa'in buwanannu kahāpan saga a'a suku'nu.

8

Kalangan 8
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, ka'a pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!
Alanga sahayanu min kapitu' lapis langit.
2 Min kahandaknu saga kamanahutan amudji ōnnu,
saga anak duru'an lagi' ananglitan ka'a.
Angkan mbal maka'atu saga palbantahan,
mbal makatukas saga magbabalos.
3 Ya PANGHŪ!, bang aku pahangad ni langit
bo' angira-ngira kahinangan tangannu,
bang nda'ku bulan maka saga bitu'un
ya bay pat'nna'nu ma b'ttong langit,
4 tabowa aku atilaw pasal kami manusiya'.
Ai kapūsan kami angkan kami pagka'inagonannu?
Angay kannalnu bangsa manusiya' ya mbal anatas itu?
5 Pat'nna'nu kami areyo' dangkuri' min saga bangsa mala'ikat ya porol
ma sulga'.
Buwanannu kami kasanglitan maka kabantugan.
6 Buwanannu kami kapatut magbaya'
ma kamemon ai-ai bay paniya'nu,
bo' kami makapagnakura' ma kamemon papanjarihan,
7 saga sapi' maka saga bili-bili, hayop ni'ipat,
maka saga sattuwa talun.
8 Makapagagi kami ma saga manuk-manuk,
maka ma kaginisan daing tahik maka sattuwa dilaut.
9 O Yawe, ya pagpanghū'an kami,
kaheya du pa'in mahaltabatnu ma kaluha'an dunya!

13

Kalangan 13
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, sumiyan aku patandung pabalik ni ataynu?
Sumiyan ka pabaihu' ni aku pabīng?
2 Sumiyan bahā' pahondong kalengog pikilanku itu,
sabab llaw-sangom pasangdan na pa'in kasusahanku.
Sumiyan pahali saga bantaku anganda'ug min aku?
3 O Yawe, Tuhanku, palingi' gi' ka anambungan aku.
Pasawahun pang'nda'ku, da'a aku pasagarin amatay.
4 Sabab bang aku mbal dūlannu,
tantu aku niudju' e' kuntaraku, yuk-i,

“Nē! Tara'ug na ka!”
Ati magkalasigan saga banta ma sabab kaiya'anku.
5 Saguwā' angandol sadja aku ma kasi-lasanu tuman,
maka magkōg-koyag ma sabab kapanglappasnu.
6 O PANGHŪ', magkalang aku ni ka'a,
sabab kahāpnu ma aku mbal tapula'-pula'.

16

Kalangan 16
Kalangan si Da'ud
1 Ya Tuhan, hampanin aku,
sabab ka'a ya patapukanku.
2 Yukku ni si Yawe, “Ka'a ya Panghū'ku,
Halam aniya' palsuku'anku ahāp saddī min ka'a.”
3 Babantugun saga a'a ma lahat itu,
ya atotog ameya' ma kabaya'an Tuhan.
Landu' aku kasulutan ma sigām.
4 Malaingkan bang a'a ameya' ma tuhan-tuhan saddī,
pak'nnop na pa'in kasusahan sigām.
Mbal aku palamud ma a'a inān anukbal laha',
mbal minsan sibahatku ōn saga pagtuhanan sigām.
5 Ka'a PANGHŪ', sapantun pusaka'ku,
Ka'a ya palsuku'anku,
ahāp kasōngan ya pangangganta'nu ma aku.
6 Kabuwanan aku tana' ma lahat kasalamatan,
landu' ahāp ya pamusaka'nu aku.
7 Sanglitanku si Yawe ya angahūgan aku gara'.
Minsan ma waktu sangom, kapandu'an aku
luwas min pandu' ya ma deyom pangatayanku.
8 Si Yawe ya pataptap ma pangatayanku.
Itiya' iya ma bihingku,
angkan aku mbal tabowa pajudjal.
9 Magkōg-koyag aku sampay min deyom atay,
asalamat pamarananku,
10 sabab mbal aku siya-siyanu ma deyom ahirat.
Mbal aku pasagarannu angahalu' ma deyom paliyangan.
11 Tantu aku tuli'annu lān ya amowa ni kallum.
Sinōd aku kōg-koyag ma sabab kamaitunu ma aku,
kahōpan aku e' kalasigan ya anatas ni kasaumulan
bang ta'abutku na haddaratnu.

19

Kalangan 19
Kalangan si Da'ud
1 Atanyag sanglit-sahaya Tuhan
ma sabab paltanda'an ya ta'nda'ta ma b'ttong langit.
Abantug kapandayan Tuhan
ma sabab saga pandoga ma tonga'an ayan.
2 Kahaba'-kahaba' llaw binuwanan kitam lapal,
kahaba'-kahaba' sangom binuwanan kitam panghati.

3 In bitu'un maka llaw itu ta'nda' asal ma sabarang lahat,
pa'abut lapal sigām ni kalibutan dunya.
4-5 Pasaplag pandu' sigām ni kamemon bangsa,
Pasampay bissala sigām ni mpat pidju alam.
In mata llaw sali' sapantun l'lla pangantin
bay nihinangan luma' e' Tuhan ma langit, tampal ni sobangan.
Ati paluwas iya minnē' buwat a'a bastigan
ya kinōgan magdagan ma paglomba'an.
6 Pasobang mata llaw min bihing langit dakayu'
bo' pas'ddop ni bihingna dakayu',
maka halam aniya' minsan ai mbal taluwa' pasu'na.
7 Ajukup asal sara' bay pinat'nna' e' si Yawe,
ya na sara' makahayang palnyawahan manusiya'.
Kapangandolan ai-ai pangahatul e' si Yawe,
ya na hatulan pangā'an pangita'u e' a'a bilahi pinandu'an.
8 Abontol saga pamandu' si Yawe,
ya na pandu' makalasig deyom pikilan.
Asawa panoho'an si Yawe,
ya na panoho'an makaranta' panghati manusiya'.
9 Asussi pagmatāw ma si Yawe,
sabab taptap anatas ni kasaumulan.
Atuman kamemon pangahandak si Yawe,
a'adil lullun, halam aniya' salla'na minsan ai.
10 Labi ahalga' pangahandakna min bulawan,
minsan bulawan porol landu' aheka.
Labi amamis min gula' buwani
minsan gula' masi am'ttak min sāng buwani.
11 Binanda'an sosoho'annu e' ai-ai pangahandaknu,
maka aheya tungbas ma sasuku angisbat.
12 Sai bahā' makakilā kasā'an baranna?
Bang manjari ampunin aku ya dusa halam tasayuku.
13 Hawirin aku bo' mbal magtu'ud angandusa.
Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' dusa pagtu'ud-tu'uran.
Jari mbal aku katōngan dusa,
ati abontol itikadku pagka halam bay makahinang dusa aheya.
14 Ya PANGHŪ', bang pa'in ka kasulutan ma bissalaku maka ma hona'-hona'ku,
sabab ka'a ya batu-lakit pamalutanku,
ka'a ya Manglalappas ma aku.

22

Kalangan 22
Kalangan si Da'ud
1 O Tuhanku, angay aku siya-siyanu?
Angay ka palawak na pa'in min aku?
Angay halam takalenu pangandahingku?
2 O Tuhanku, anganjunjung aku ni ka'a kahaba' llaw,
saguwā' mbal aku sambungannu.
Angamu'-ngamu' aku ni ka'a kahaba' sangom,
sagō' halam aniya' halianku.

3 Malaingkan ilu ka aningkō' ma deyom kamahaldika'an.
Ka'a ya Tunggal Mahasussi, ya pinudji e' bangsa Isra'il.
4 Bay angiman ma ka'a saga kamatto'ahan kami,
bay sigām pasangdol ni ka'a ati liyusannu min kasigpitan.
5 Bay sigām parahing ni ka'a, ati lappasannu,
bay sigām angandol ma ka'a, ati halam karapatan.
6 Saguwā' aku itu sali' kalog tana', sali' ngga'i ka manusiya'.
Niudju' aku he' pagkahiku, nihalipulu e' kampungku.
7 Pinakaiya' aku he' sasuku ang'nda'.
Nihina' aku, pinagelong-elongan, pinagtunggīng.
8 Ya lling sigām ma aku, "A'a itu angandol ma si Yawe,
na, patabangta iya ma PANGHŪ'-Yawe.
Kalu iya pinuwas min kasigpitan,
pagka aheya lasa PANGHŪ' ma iya."
9 Malaingkan, Tuhanku, ka'a ya bay amaluwas aku min kulunan ina'ku.
Tabowa aku angandol ma ka'a min kariki'-diki'ku gi',
min waktuku onde' duru'an lagi'.
10 Ka'a ya kaholatanku min llaw kapaganak ma aku,
ka'a ya Tuhanku sangay min kapangiram ma aku.
11 Da'a kono' ka pala'an min aku,
sabab itiya' aku marai' taluwa' kasusahan.
Luwal ka'a ya makatabang.
12 Sikapūn-pūnan ni aku ba'anan palbantahanku,
sapantun sapi' mandangan min lahat Basan.
13 Pinabanga' bowa' sigām tudju ni aku,
sapantun halimaw marai' na an'kkob, an'kkat.
14 Angalongkoy anggauta'ku, magsalisi' lullun to'olangku.
Angalunuk atayku, ibarat lansuk atunaw e' pasu'.
15 Katoho'an k'llongku, buwat katoho' buli' lapohan.
Angakkot d'lla'ku ni isi emponku,
tahinangnu aku anginam bagunbun nalka'.
16 Aniya' sapantun ero' ma sakalibutku,
pinagtipunan aku he' a'a jahulaka'.
Nilagbas e' sigām tape'-tanganku.
17 Ta'nda'an di-na bokogku kamemon,
pinatong aku e' saga a'a ab'nsihan aku,
kinōgan sigām ma kala'at pangluwahanku.
18 Pinagbahagi'an s'mmekku he' sigām,
pinagko'ot-ko'ot badju'ku bang sai makarapu.
19 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka palawak min aku.
Ka'a ya ga'osanku, bang pa'in ka pasa'ut anabang.
20 Tampanin aku bo' mbal taōk e' kalis.
Ahalga' ma aku nyawaku, angkan amu'ku pinuwas min kosog saga ero' itu.
21 Liyusun aku min bowa' halimaw,
papuwasun aku min tanduk sapi' talun.
22 Ati pasaplagku ōnnu ni dauranakanku,
pudjiku ka ma palhimpunan saga jama'anu.
23 Ka'am ya magmatāw ma si Yawe, pudjihunbi!
Ka'am saga panubu' si Yakub, pagmahaltabatinbi!

Ka'am bangsa Isra'il kamemon, hulmatunbi!
24 Sabab halam pabiyalna pagdahing saga a'a asukkal,
halam bay pasagaranna ma deyom kasigpitan.
Halam bay taikutanna sasuku angamu'-ngamu',
gom pa'in tabangna.
25 O Tuhan, ka'a ya pagpudjihanku ma palhimpunan aheya,
suhulku isab najalku ma matahan saga a'a magmatāwan ka'a.
26 Amangan saga miskin ma sinosōng sampay sigām asso.
Sasuku kam angangut ma si Yawe ananglit du ma iya.
Mura-murahan, bang pa'in kam allum saumul-umul.
27 Kinannal si Yawe he' a'a kamemon ma mpat pidju alam itu,
ati papinda sigām magta'at ni iya.
Magpudji sabarang bangsa ma alopanna,
28 sabab PANGHŪ!-Yawe ya tag-parintahan ma dunya.
Iya ya makapagagi ma kabangsa-bangsahan.
29 Sasuku taga-karaya ma dunya itu, sigām balkanan,
pasujud du ma alopan Tuhan.
Sasuku amole' lahat kamatayan magpatireyo' ma iya,
sampay saga a'a ya mbal makapakalluman di-sigām, pasujud du.
30 Ni'isbat Tuhan e' panubu' magsuring-magsaingsing,
pinandu'an sigām pasal si Yawe ma sinosōng.
31 Ati sigām ya pas'lle' amatanyag ni saga a'a halam gi' palahil
pasal kabontolan ya tahinang e' Tuhan ma sabab a'a suku'na.

23

Kalangan 23
Kalangan si Da'ud
1 Si Yawe ya angipat aku, sapantun a'a angipat bili-bilina,
angkan halam aniya' kulang ma aku.
2 Kahinangan aku he'na pahalian ma parang-parang alunuk,
niambit aku he'na ni atag bohe' kasannangan.
3 Pinahayang nyawaku,
minaliman aku he'na ma lān abontol, ma sabab Ōnna kabantugan.
4 Minsan palabayanku kal'ddoman lambung kamatay,
mbal aku atāw pinuhinga' sabab ka'a ya gapi'ku, O Tuhan.
Ilu tungkudnu maka soha'nu amuwanan aku kasalamatan baran.
5 Sakapannu aku jamuhan ma alopan palbantahanku.
Ni'ns'llanan he'nu kōkku, tanda' sin lasanu ma aku.
Palasay sawanku pagka ap'nno' he' pahala'.
6 Tantu aku pinasuku'an kahāpan,
tantu tinogolan lasanu ma aku sat'ggolku allum.
Ati luma' PANGHŪ! ya pat'nna'anku saumul-umul.

24

Kalangan 24
Kalangan si Da'ud
1 Suku' PANGHŪ! dunya itu sampay kapanyapanna.
Suku'na alam itu sampay kabangsa-bangsahanna.
2 Pinat'nna' e'na gintana'an ma t'ngnga' s'llang,

pinahogot he'na ma t'ngnga' kas'llogan.
3 Sai bahā' makatukad ni būd PANGHŪ'?
Sai bahā' makat'ngge ma deyom luma' pangarapan ni iya?
4 Luwal a'a ya asussi tanganna min dusa,
ya apote' deyom pangatayanna.
Luwal isab a'a ya mbal anumba ni ta'u-ta'u,
maka mbal magsapa pagputingan.
5 Makasambut pahala' min PANGHŪ' bang a'a buwattē' kajarihanna.
Tinungbasan iya kabontolan itikad e' Tuhan Manglalappas.
6 Buwattē' isab kahālan saga a'a ya angangut Tuhan,
ya atuyu' paharap ni ka'a, O Tuhan si Yakub.
7 Bang pa'in paukab saga tambol!
Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
bo' supaya makasōd Sultan Sanglit-sahaya!
8 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
Si Yawe ko' itu, ya landu' akosog, landu' aesog.
PANGHŪ' ko' itu, ya makaga'os ma pagbono'.
9 Bang pa'in paukab saga tambol!
Bang pa'in paukab saga lawang awal-jaman,
bo' supaya makasōd Sultan Sanglit-sahaya!
10 Sai sa Sultan Sanglit-sahaya itu?
Si Yawe ko' itu, ya Sangat Kawasa.
Ya na Sultan Sanglit-sahaya!

27

Kalangan 27
Kalangan si Da'ud
1 Si Yawe ya amuwanan aku kasawahan maka kalappasan,
angkan halam aniya' katāwanku.
PANGHŪ'-Yawe ya sapantun kuta' pangahampan kallumku,
angkan halam aniya' kagawahanku.
2 Bang aku sinekot e' a'a jahallis,
ya bilahi angamula baranku,
bang aku nirugpak e' ba'anan bantaku,
tantu sigām makarugtul, makahantak.
3 Minsan aku nilikusan he' tumpukan ba'anan sundalu,
mbal kin'bba-k'bba atayku.
Minsan aku t'kkahan pagbono',
ahantap na pa'in pangatayanku.
4 Luwal itu ya pangamu'ku ni PANGHŪ'-Yawe,
luwal itu ya pagmatayanku,
bang pa'in aku paokom ma luma' Tuhan
sat'ggolku allum ma babaw dunya itu.
Landu' aku bilahi ang'nda' ma kahāp palantarana,
maka angaruhan iya ma luma'na pangarapan.
5 Angkan buwattē', sabab tinampanan aku he'na
ma waktu katumbuk kasusahan.
Pinakuta'an aku e'na ma pussuk batu-lakit,
tinapukan aku sakuli-kuli ma luma' pagtata'atan ni iya.
6 Minnē' aku anganda'ug min palbantahanku,

pinalanga aku min saga banta ma katilibutku.
Tukbalanku pagkulban ni PANGHŪ'-Yawe
ma langgal ya pangarapan iya,
hinabuku angolang kabowa kakōganku.
Angalang isab aku, pagpudjiku PANGHŪ'.
7 O PANGHŪ', kalehun lagi' panganjunjungku,
ka'ase'in aku, sambungin aku.
8 Ah'llingan aku di-ku, "Panuyu'in si Yawe."
Jari patuyu' aku ma ka'a, O PANGHŪ'.
9 Da'a kono' ka pataikut min aku sabab sosoho'annu aku.
Da'a pa'in akagit ataynu, da'a aku taikutin,
sabab ka'a ya pananabang ma aku.
Da'a aku palehomun, da'a aku bbahin,
sabab ka'a ya Tuhanku Manglalappas.
10 Abila aku siniya-siya he' ina'-mma'ku,
tantu aku tinaima' e' PANGHŪ'.
11 Ya, PANGHŪ', pandu'in aku lānnu, ya amowa ni kahāpan.
Malimin aku ma lān abontol,
sabab aheka a'a angangut angala'at aku.
12 Da'a aku pasagarin pinagbaya'an e' saga kuntaraku,
sabab aniya' a'a anuna'an aku kaputingan.
Ya kab'ngngis sigām mbal kaliyuhan.
13 Saguwā' minsan buwattē', aniya' kaholatanku tuman.
Tantu aku makabāk kahāpan min si Yawe,
hinabuku lagi' ma dunya dakayu' itu.
14 Angkan yukku, "Pangasahin si Yawe.
Pahogotunbi imanbi, pataptapunbi pangatayanbi,
pangaholatinbi PANGHŪ'-Yawe."

32

Kalangan 32
Kalangan si Da'ud
1 Aheya kahāpan ma sasuku niampun kala'atanna,
sasuku pinapasan paldusahanna.
2 Aheya kahāpan ma sasuku abontol ma bistahan PANGHŪ'
sasuku halam aniya' kaputingan ma pangatayanna.
3 Sat'ggol limbunganku dusaku, anitis na pa'in bokogku
ma sabab pangandahingku kahaba' llaw.
4 Kabuhatan aku llaw-sangom,
sali' kahantang tangannu ya makabuhat.
Angalongkoy kuwat-anggauta'ku,
buwat a'a apanggang ma musim pang'llaw.
5 Malaingkan bay tapamattanku dusaku ni ka'a,
halam bay limbunganku kala'atanku.
Yukku, "Gom aku magpasab'nnal ni PANGHŪ',"
magtūy ta'ampunnu kasā'anku kamemon.
6 Angkan sasuku magtata'at subay angamu'-ngamu' ni ka'a
ma waktu kahanggawna.
Bang pasōng kasusahanna sapantun latap alalom,
mbal iya alimun he' susa.

7 O Tuhan, ka'a ya patapukanku,
ka'a ya angahampanan aku min kajahatan.
Alibut aku e' saga a'a magkalangan aku
ma sabab kalappasnu ma aku.
8 Yuk Tuhan ni aku, “Pandu'anta ka lān ya wajib palabayannu.
Hūganta ka gara' ati peyananku ka.
9 Da'a ka pasali' ni kajarihan kura',
ya halam aniya' akkalna.
Mbal tasoho' hayop inān, mbal tapasekot ni ka'a,
luwal bang sangonannu kakkang maka engkot.”
10 Aheya karukka'an saga a'a ya ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angandol ma si Yawe,
ap'nno' iya e' kasi-lasa PANGHŪ'.
11 Kalasiginbi si Yawe. Pakoyag kam sasuku ahāp kajarihanbi.
Magkalang kam sasuku abontol itikadbi.

37

Kalangan 37
Kalangan si Da'ud
1 Da'a kahanggawinbi saga a'a jahulaka',
da'a isab pangihirinbi saga a'a maghinang kala'atan!
2 Sapantun sigām parang-parang al'kkas alanos,
sapantun dahun ak'llos magdai'-dai'.
3 Angandol sadja kam ma PANGHŪ'-Yawe,
hinangunbi kahāpan.
Pat'nna' kam ma lahatbi porol,
pat'nna' kam ma deyom kasannangan.
4 Paglasiginbi PANGHŪ'
ati kabuwanan kam ai-ai ya makasulut pangatayanbi.
5 Pama'andolunbi kahālanbi ni PANGHŪ',
pasangdolinbi iya, ati tahinang e'na ya amu'bi.
6 Pinabukis he'na ka'adilanbi,
sapantun sawa ya pabukis dai'-llaw,
pinasaplag kabontol palkala'bi,
sapantun sinag llaw bang augtu.
7 Pat'mmun kam ma alopan si Yawe, lagarinbi iya.
Da'a kam asusa bang auntung saga a'a kasehe'an,
bang tahinang kagara'an sigām ajahallis.
8 Da'a kam angastol! Da'a kam angamahit!
Da'a papasu'un ataybi, tantu ala'at kat'kkahanna.
9 Sabab pinahalam saga a'a ala'at kajarihanna,
saguwā' sasuku angasa ma PANGHŪ' pinusaka'an lahat itu.
10 Mbal at'ggol, pahalam saga a'a ala'at itu.
Minsan painay e'bi amiha, mbal tabāk.
11 Sagō' saga a'a areyo' pangatayanna pinasuku'an lahat itu,
ati halam aniya' makasasaw kasannangan sigām.
12 Binantuhan a'a ahāp atayna he' a'a jahulaka'.
Ang'ttop le'e saga a'a inān, tanda' sin kab'nsi sigām ma a'a ahāp.
13 Malaingkan pinagtittowahan he' PANGHŪ' saga a'a jahulaka',
sabab kata'uwanna aniya' llaw pangangganta' ma sigām.

14 Angahublut kalis saga a'a jahulaka',
anakap ba'ugan pana' sigām,
bo' tapana' e' sigām saga a'a kamiskinan maka kasigpitan.
Ya maksud sigām amapatay saga a'a abontol atayna.
15 Saguwā' papelleng kalis inān angandugsu' jantung sigām,
pinagpōng-pōng isab saga ba'ugan pana' sigām.
16 Minsan akulang ai-ai ya palsuku'an ma saga a'a abontol,
labi ahalga' ko' inān min alta' manglabi-labihan
ya palsuku'an saga a'a ala'at.
17 Sabab pahalam ya ga'osan saga a'a jahulaka',
sagō' angandapit PANGHŪ'-Yawe ma saga a'a abontol palangayna.
18 Niayuput e' si Yawe kallum sasuku mbal katōngan dusa
ati anatas pusaka' sigām sampay ni kasaumulan.
19 Mbal sigām aiya' bang t'kkahan kasigpitan.
Minsan ma waktu gotom, maka'ssohan kinakan sigām.
20 Malaingkan saga a'a jahulaka' magka'at lullun.
Palanyap saga palbantahan PANGHŪ', ibarat humbu.
Ibarat sigām kalingkat sumping ya patomo' ma deya,
dai'-dai' du palanos bo' halam na.
21 Angutang saga a'a ala'at sagō' mbal amayad.
Saguwā' saga a'a ahāp magmura sadja,
22 sabab sai-sai kabuwanan pahala' he' PANGHŪ'
pinusaka'an lahat itu.
Saguwā' sai-sai sinapdahan e' PANGHŪ', tantu magmula.
23 Bang kasulutan PANGHŪ' ma kaul-pi'il a'a,
pinatotog e'na tekangna.
24 Minsan iya makarugtul, mbal tabowa pahantak,
sabab PANGHŪ'-Yawe ya amalutan tanganna.
25 Min kaonde'-onde'ku sampay ni kato'aku itu,
halam aniya' a'a abontol bay ta'nda'ku pinasagaran he' Tuhan.
Halam isab ta'nda'ku anak a'a inān tabowa angamu' kinakan.
26 Magmura sadja sigām amuwan maka amautang,
angkan pinaniya'an pahala' saga anak sigām e'.
27 Angkan yukku, pataikut kam min kala'atan bo' patukid ma kahāpan,
ati taptap kam pat'nna' ma lahatbi porol.
28 Angkan buwattē', sabab kasulutan PANGHŪ' ma a'a angahinang kabontolan.
Mbal palehomna saga a'a ya atukid angisbat iya.
Nihampanan e'na saga a'a suku'na sampay ni kasaumulan,
saguwā' bin'kkat e'na napas saga a'a maghinang kala'atan.
29 Pamusaka' ma a'a ahāp ya lahat sigām porol,
ati maglahat sigām maina'an salama-lama tahun.
30 Bang a'a asussi pangatayanna, amissala iya pangita'u,
abontol maka asaltun himumūnganna.
31 Ina'an ma deyom atayna sara'-manara' min Tuhanna,
angkan mbal parasdas tape'na.
32 Tinipu saga a'a ahāp palangayna he' a'a ala'at,
sabab angamohot amapatay,
33 saguwā' mbal pinasagaran he' si Yawe saga a'ana gina'os he' a'a jahulaka'.

Bang sigām pinaharap ni huwis, mbal tugutanna sigām taluwa'
hukuman.
34 Pangaholatinbi PANGHŪ', bogboginbi panoho'anna
ati pinalanga kam bo' pinusaka'an lahatbi porol.
Song isab ta'nda'bi saga a'a jahulaka' pinahalam.
35 Aniya' bay ta'nda'ku a'a landu' ajahat maka abigsi',
ahāp sadja kahālanna, sapantun kayu alabung dahunna,
ya patomo' ma tana' bay asal patomo'anna.
36 Sagō' da'a ka pilang'llaw paglabayku minnē', na halam na.
Minsan painay he'ku amiha iya, halam to'ongan tabākku.
37 Kira-kirahunbi a'a halam dusahan, pangli'unbi a'a abontol palan-
gayna,
sabab ahāp kasōngan ma saga a'a mbal bilahi maglugat.
38 Saguwā' tantu pinaka'at kamemon saga baldusa,
halam aniya' kasōngan a'a maghinang kala'atan.
39 Lappasan sasuku asussi pangatayanna, sabab min PANGHŪ',
ya sapantun kuta' pasindungan a'ana bang t'kkahan bala'.
40 Tinabang sigām e' si Yawe, pinuwas e'na min kasigpitan.
Niliyus sigām e'na min ga'osan saga a'a jahallis,
nilappas isab sigām sabab Tuhan iya pangandolan.

40

Kalangan 40
Kalangan si Da'ud
1 Angagad na pa'in aku ma si Yawe minsan mbal anambung saru'un-
du'un,
jari palingi' iya ni aku bo' akale ma panabbutku.
2 Bay aku binuhat e'na min kal'bbohan,
pinaluwas aku min lowang kapisakan.
Pinat'ngge aku ma batu, pinahogot pat'nggehanku.
3 Aniya' kalangan baha'u pamakalangna ma aku,
kalangan pamudji Tuhantam.
Aheka a'a magmatāw pag'nda'na ma pakaradja'an itu,
ati angandol sigām ma si Yawe.
4 Aheya kahāpan ma sasuku apagon pangandolna ma PANGHŪ',
ya mbal ameya' ma saga a'a magabbu-abbu,
atawa ma a'a ya magta'at ma tuhan-tuhan puting!
5 O Yawe, Tuhanku, aheka hinangnu makainu-inu.
Mbal taitung saga kahāpan ya mohotnu ma kami.
Bang aku bay pasulay anuli-nuli kamemon,
mbal takole' sinuli-suli pagga kumarukan hekana.
6 Ngga'i ka tutukbalan maka tapung ya pagmatayannu,
ngga'i ka susumbali'an tinunu',
ngga'i ka tataubatan dusa ya kagunahannu.
Saguwā' tin'bbok e'nu taingaku, hatina pinakale aku.
7 Magtūy aku ah'lling, yukku, “Itiya' aku, sakap aku,
buwat tasulat ma Kitab ma pasalanku.
8 O Tuhanku, ahutu aku angahinang kabaya'annu.
Itiya' ma aku sara'nu, ma deyom pangatayanku.”

9 Bay pasaplagku kabontol pangahandak si Yawe ma palhimpunan aheya.
Kata'uwannu asal, PANGHŪ', halam bay tambolku bowa'ku.
10 Mbal tahananku ma atay kabontolnu,
ah'lling na pa'in aku pasal kapangandolannu maka kalappasnu.
Halam bay limbunganku kasi-lasanu maka kab'nnalnu,
gom pa'in pagnasihatku ma palhimpunan aheya.
11 Ya PANGHŪ', da'a pa'in ka'llogin ase'nu ma aku.
Hampanin aku sakahaba' waktu maka lasanu kakkal, maka kab'nnalannu.
12 Sabab itiya' aku t'kkahan susa-manusa ya mbal taitung
itiya' aku kapilahan e' ba'anan dusaku.
Palabi hekana min heka lamba bu'unku,
angkan aku mbal na maka'nda' pahāp,
angahimāt pangatayanku pagka halam aniya' pangasa.
13 O PANGHŪ', bang pa'in aku lappasnu,
O Yawe, bang pa'in ka pasa'ut anulung!
14 Bang pa'in pinahina' maka pinaligoto' e'nu
saga a'a kamemon ya anganiyat amapatay aku.
Bang pa'in hawirannu saga a'a bilahi angamula aku,
bang pa'in sigām tahinang pagtunggīngan.
15 Saga a'a isab ya bay anittowahan aku,
bang pa'in sigām kapam'ngngangan ma sabab iya' sigām.
16 Saguwā' saga a'a ya angaholat ma ka'a, Tuhan,
bang pa'in sigām kinōgan maka ka'amuhan ma ka'a.
Sasuku kasulutan ma kakosog panglappasnu,
subay anabbut sararan-daran:
“Akawasa si Yawe! Akawasa si Yawe!”
17 Maka aku itu, minsan kamiskinan maka kasigpitan,
kinannal isab aku he' PANGHŪ'.
O Tuhan, ka'a ya Mananabang maka Manglalappas ma aku,
Pasa'ut ka kono'.

46

Kalangan 46
Kalangan saga Anak si Kora
1 Tuhan ya patapukanta maka pangā'anta kosog,
asakap iya anabang bang aniya' kasukkalan.
2 Angkan kita mbal tināw minsan ajogjog dunya,
minsan al'bbos kabūd-būran tudju ni timbang.
3 Aho', minsan magabal tahik, minsan amukal,
minsan isab ahenggol saga būd he' kosog haus.
4 Sagō' aniya' sapa' anasahan amowa kakōgan ni da'ira Tuhan,
ni lugal sussi ya haddarat Tuhan Mahatinggi.
5 Ina'an Tuhan ma deyom da'irana, angkan mbal pajudjal.
Pagk'llat llaw, tinabang he' Tuhan.
6 Maglengogan kabangsa-bangsahan. Pah'bba' kapagsultanan.
Angabtang sadja Tuhan, magtūy atunaw dunya.
7 Pataptap PANGHŪ' Sangat Kawasa ma kita,
kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.

8 Dai' kam, nda'unbi kahinangan si Yawe,
ya hinang makak'bbal atay bay tahinangna ma dunya.
9 Pinahondong he'na ba'anan pagbono' ma kaluha'an dunya.
Pinagpōng he'na ba'ugan pana', pinagp'ppot saga budjak,
Pinagtunu' tampan sundalu ma deyom api.
10 “Pahali kam, pahati kam in aku Tuhan.
Patut aku pinalanga he' kabangsa-bangsahan.
Patut aku pinalanga to'ongan ma dunya.”
11 Pataptap PANGHŪ! Sangat Kawasa ma kita,
Kuta' pasindunganta ya Tuhan pangkatta si Yakub.

51

Kalangan 51
Kalangan si Da'ud Pangamu' Ka'ampunan
1 O Tuhan, ka'ase'in aku ma sabab lasanu kakkal.
Patiase'un ka,
angkan amu'ku pinapasan paldusahanku.
2 Kose'in aku min kasā'anku,
sussihun aku min dusaku.
3 Sabab kata'uwanku na kala'atanku,
mbal takalipatku, pamikilanku na pa'in sakahaba' waktu.
4 Ya dusaku itu dusa ni ka'a sadja, ngga'i ka dusa ni manusiya'.
B'nnal, bay aku amakay dusa ni ka'a,
angkan taluwa' bang aku katōngannu dusa. Abontol ka.
Taluwa' isab bang aku pat'nna'annu hukuman.
5 Tantu aku dusahan waktu lagi' kapaganak ma aku,
dusahan aku min waktu kapangiraman ina'ku ma aku.
6 Tantu isab, ya kabaya'annu subay aniya' kab'nnalan sampay min deyom atay.
Ya pamandu'nu pasal pangita'u itiya' pasobsob ni itikadku.
7 Sussihun aku maka sayul hissup, ati alanu' aku.
Pandihun aku, ati apote' aku min pote' gapas.
8 Pakalehun aku lling pagkoyagan, paglasigan.
Pakōrun kuwat-anggauta'ku, ya bay pinananaman kakagit ataynu.
9 O Tuhan, bang pa'in ka pakeleng min paldusahanku,
maka papasin kasā'anku kamemon.
10 Paniya'in aku atay sussi,
pabaha'uhun itikadku bo' mbal magpinda-pinda.
11 Da'a kono' aku paluwasun min haddaratnu.
Da'a la'anin min aku Rū-nu Sussi.
12 Pabīngun ni aku kalasigan ya bay ma aku tagna' kapangalappasnu ma aku.
Buwanin aku kajarihan ahutu bo' tahinangku kabaya'annu.
13 Jari pandu'anku saga a'a ya angalanggal sara'nu,
pandu'anku sigām pasal kaul-pi'il ya makasulut ataynu.
Ati aniya' saga a'a dusahan pabalik ni ka'a.
14 O Tuhan, ka'a Tuhan Manglalappas, puwasin aku min dusa amapatay a'a
ati angalang aku pasal kabontol pangahandaknu.
15 O Tuhan, PANGHŪ!, pakalangun aku,
bo' ka sanglitanku labay min suwalaku,

16 Bang pagkulban ya kabaya'annu, bay du ka bowahanku.
Mbal ka kasulutan ma susumbali'an pinagtunu'.
17 Ya huhulmatan pagmatayan Tuhan, ya na atay ata'u magsusun.
O Tuhan, mbal sowaynu atay pagsususun maka atay areyo'-deyo'.
18 Bangunun da'ira Siyun ma sabab lasanu hilas.
Pahāpun tambak batu ya bay pangād ma da'ira Awrusalam.
19 Minnē' aniya' tutukbalan abontol pangahulmat ka'a.
Aniya' susumbali'an pinagtunu' ma katibu'ukanna,
maka aniya' sapi' l'lla pinagkulban ma panukbalan ya ma luma'nu.

61

Kalangan 61
Kalangan si Da'ud
1 Ya Tuhan, kalehun panangisku,
taima'un pangamu'-ngamu'ku.
2 Angalingan aku ni ka'a min lahat ya katapusan alawak
pagka halam aniya' holatanku.
Malimin aku ni batu alanga ya mbal ta'abutku.
3 Sabab ka'a ya bay patapukanku,
ibarat kuta' mbal tasōd e' saga bantaku.
4 Landu' aku bilahi pat'nna' ma Luma' Pangarapan ni ka'a
bo' magluma' mailu sat'ggolku allum,
ati pasindung aku ma deyo' kepetnu sapantun anak manuk.
5 Ya Tuhanku, tasambutnu bay janji'ku ma ka'a,
ati kabuwanan aku kahāpan ya pamusaka'nu
ma sasuku magmatāw ma ōnnu.
6 Bang pa'in pataha'nu umul sultan,
bang pa'in pahogotnu pagsultanna sampay ma panubu'na.
7 Mura-murahan, bang pa'in iya magsultan ma matahannu salama-lama tahun.
Hampanin iya pahāp ma sabab lasanu maka janji'nu ya mbal magkapinda.
8 Jari aku itu angalang na pa'in pamudjiku ōnnu,
ati suhulku ai-ai bay panganajalku ma ka'a,
tukbalanku ni ka'a kahaba' llaw.

63

Kalangan 63
Kalangan si Da'ud
1 O Tuhan, ka'a ya Tuhanku,
landu' aku angentom ma ka'a.
Bang aku alawak min haddaratnu,
ya sapantunna lahat paslangan halam aniya' bohe'na.
Patay bohe' palnyawahanku, apanggang baranku
ma sabab katuyu'ku ma ka'a.
2 Bay ka ta'nda'ku ma deyom Luma' Pangarapan ka'a,
bay ta'nda'ku kawasanu maka sahayanu.
3 Ahalga' lasanu, labi ahalga' min kallumku,
angkan ka sanglitanku luwas min k'llongku.
4 Pudjiku ka sat'ggolku allum.

Anangga aku hinabuku anabbut ōnnu.
5 Asalamat nyawaku, sapantun a'a asso he' kinakan ahāp lanabna,
angkan aku angalang pamudji ka'a luwas min k'llongku.
6 Taentomku ka'a hinabuku palege ma pabahakanku,
ati ka'a ya paghona'-hona'ku kahaba'-kahaba' sangom.
7 Ka'a ya anabangan aku, angkan aku tabowa angalang
hinabuku pasindung ma pikpiknu, sali' manuk-manuk.
8 Pabalut pangatayanku ma ka'a,
pinatotog aku he' tangannu sakap kowan.
9 Bang pa'in palurus ni kalaloman ahirat
saga a'a ya magisun amapatay aku.
10 Bang pa'in sigām tinugutan binono' patay kalis
bo' pinagkakan he' saga ero' paslangan.
11 Pagubus, magkalasigan sultan ma Tuhan.
Sinanglitan isab Tuhan e' sasuku anganjanji' ma ōnna.
Malaingkan pinakittup bowa' saga a'a magputing.

66

Kalangan 66

1 Ka'am kamemon ma dunya,
olanginbi Tuhan ma sabab kakoyagbi!
2 Magkalang kam pamaheyabi ōnna kawasahan!
Pudjihunbi iya bo' pasōng kabantuganna!
3 Amissala kam ni Tuhan, yukbi, “Ya Tuhan,
akawasa du pa'in kahinangannu, mbal tasipat!
Magpatiata saga palbantahannu ni ka'a
sabab kawasanu mbal tasagga'.
4 Pasujud ni ka'a sabarang bangsa ma deyom dunya.
Angalang sigām pananglit ka'a,
pinudji ōnnu ma kalangan sigām.”
5 Pi'itu kam ang'nda' ma bay tahinang he' Tuhan.
Makatāw-tāw saga kahinangan ya tahinang e'na
pangahāp kitam panubu' si Mbo' Adam.
6 Ya tahik bay tahinang he'na katoho'an,
bo' magtinape' saga a'a parambila'.
Angkan kitam subay magkōg-koyagan Tuhan,
7 ya magparinta sampay saumul-umul ma sabab kawasana.
Pineyanan he'na palbangsa-bangsahan,
supaya halam aniya' min sigām angatu ma iya.
8 Ka'am saga bangsa, pudjihunbi Tuhantam,
patanogunbi suwalabi pananglit ma iya.
9 Niliyusan kitam min kamatay,
pineyanan kitam bo' mbal parasdas tape'tam.
10 Bay kami sulayannu, Tuhan, bay kami tatabnu,
sapantun pilak tinatab ma panarulan.
11 Bay kami kalabusunu, sapantun daing ma pokot,
bay kami patanggungnu tanggungan abuhat.
12 Makahantak pa'in kami,
bay tugutannu saga a'a angura' palabay min kōk kami.
Bay kami palabay isab min deyom api maka min bohe',

arak amatay, manda' kami paluwasnu
bo' pinasampay ni lahat magdayas-dayas ma kinakan.
13 Pi'ilu aku ni luma'nu angungsuran pagkulban tinunu',
maka hinangku bay pagnajalku ni ka'a.
14 Hinangku in janji' bay kak'bbatan bowa'ku, hinabuku bay kasigpitan.
15 Tukbalanku ni ka'a bili-bili al'mmok maka kambing l'lla tinunu' ma
katibu'ukanna.
Ungsuranku ni ka'a susumbali'an sapi' maka kambing.
16 Sasuku kam magmatāw ma Tuhan, pi'itu kam akale
ati pangahakaku ma ka'am bay kahinanganna ma aku.
17 Bay aku parahing ni iya,
bay iya sanglitanku maka pangallam bowa'ku.
18 Abila aku bay anganapsuhan la'at ma deyom atayku,
mbal aku kinale he' Panghū'ku.
19 Saguwā' tantu aku kinale he' Tuhan,
ta'asip e'na pangamu'-ngamu'ku.
20 Pudjitam Tuhan,
ya halam bay amabiyal pagduwa'aku,
ya halam bay pahali alasahan aku.

84

Kalangan 84
Kalangan saga Anak si Kora
1 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!
Kalingkat du pa'in pat'nna'annu ilu!
2 Sali' aku apunung e' baya'ku pi'ilu ni halaman luma' PANGHŪ'.
Magkalang aku ni Tuhan kakkal ma sabab kakōranku,
luwas min palnyawahanku maka min ginhawa-baranku.
3 Minsan saga manuk-manuk paupit
makabāk pat'ppakan ma atag paghinangan kulban ni ka'a.
Sampay saga manuk-manuk baliyu
makahinang pugaranna mailu pangint'llohanna.
Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa!
Ka'a ya Sultanku, ka'a ya Tuhanku.
4 Aheya kahāpan sasuku pat'nna' ma deyom luma'nu,
sabab makasanglit sigām ma ka'a ma halam aniya' hogga'anna.
5 Aheya kahāpan ma sasuku makasambut kosog min ka'a,
ya angangut patukad ni Awrusalam bo' anambahayang.
6 Pasalta' sigām palabay min l'bbak Baka*,
tahinang lugal pagbohe'an.
Ta'abut pa'in waktu pangulan, ap'nno' l'bbak inān
e' kalowang-lowangan taga-bohe'.
7 Paganap na pa'in kosog sigām, bo' paganap,
sampay sigām paharap pakaniya-kaniya ni Tuhan ma da'ira Siyun.
8 Ya PANGHŪ', Tuhan Sangat Kawasa, Tuhan si Yakub,
bang pa'in sambutnu pangamu'-ngamu'ku itu.
9 O Tuhan, nda'un gi' sultan ya makatampanan kami.
Nda'un pamaihu'anna, in iya a'a tapene'nu.

* **84:6 84:6** Baka: hatina ‘Panangisan’ atawa ‘po'on kayu balsam’.

10 Aku itu, pād-pād dangibu llaw maingga-maingga lahat,
gom lagi' dang'llaw ma deyom halaman luma'nu.
Pād-pād aku pat'nna' ma kaluma'an saga a'a jahulaka',
gom lagi' ma luma'nu, minsan hal an'ngge ma atag bowa' lawang.
11 Sabab Tuhan Yawe sali' ād maka tampan ma saga a'ana.
Amuwan iya hulmat maka mahaltabat.
Sasuku ahongpot tebongna
mbal kinaiskutan he' Tuhan ai-ai ahāp.
12 O Tuhan Sangat Kawasa
aheya kahāpan ma sasuku angandol ma ka'a.

91

Kalangan 91

1 Sasuku pat'nna' ma sindungan Tuhan Mahatinggi
pahali-hali ma limbuhan Sangat Kawasa.
2 Buwattitu pah'llingku, “Si Yawe ya pahogotanku.
Sapantun iya kuta' patapukanku, pangandolanku iya.”
3 Tantu iya amuwasan ka'a min jallat ya pinat'nna'an ka'a,
maka min saki makapatay.
4 Tinambunan ka e'na ma sabakanna, ibarat manuk.
Pasindung ka ma deyo' pikpikna.
Tuhan ya sapantun ād makahampanan ka'a
sabab mbal to'ongan apinda kajarihanna.
5 Mbal kagawahannu bangsa magl'l'ngngan ma kalendoman,
atawa budjak ya nihiyak waktu llaw.
6 Mbal isāb katāwannu saki maglunsulan ma sangom,
atawa bonglay ya makalaglag bang ugtu llaw.
7 Abugtang pa'in dangibu a'a ma atagnu kowan,
sangpū' ngibu pa'in ma atagnu gibang, mbal ka talapay.
8 Ta'nda' hal he' matanu bang ai panungbas Tuhan ma saga a'a jahulaka'.
9 Bang Tuhan Mahatinggi ya pataptapannu,
hatina si Yawe ya patapukanku isab,
10 mbal ka t'kkahan bala',
mbal sinekot luma'nu he' saki bonglay,
11 sabab aniya' saga mala'ikat sinō' he' Tuhan
angahampanan ka'a pi'ingga-pi'ingga pal'ngnganannu.
12 Tinayak ka e' sigām bo' mbal makasantuk tape'nu ni batu.
13 Gi'ikannu halimaw maka sowa d'ppong,
kagindasan e'nu halimaw maka buwaya.
14 Angallam si Yawe, yukna, “Alasa a'a itu ma aku,
angkan liyusku iya min kajahatan,
Angaku iya ma ōnku, angkan iya hampananku.
15 Pagsabbutna ma aku, sambunganku magtūy.
Pataptap aku ma iya hinabuna ma deyom sukkal.
Tabangku iya ma deyom kasigpitan,
maka buwananku iya ōn abantug.
16 Ka'amuhan iya pagga pataha'ku umulna.
Pata'uku iya bang buwattingga pangalappasku.”

93

Kalangan 93

1 Si Yawe ya magsultan ma kamemon,
pagmahaldika'an sultan mahatinggi ya pamakayna.
Ga'osan sultan iya pakambot hawakanna.
Magsin'mmek iya kamahaltabatan.
Ahogot papagan dunya itu, mbal tajudjal.
2 Ya Tuhan, ahogot kapagsultannu, sangay min awal tagna'.
Ka'asalnu dahū gi' min kapamapanjari dunya.
3 O Yawe, ang'llub saga s'llang,
angabal tahik, alandos pangabalna,
angalagublub kalumbagan tahik.
4 Landu' aheya pangulattub goyak,
aheya isab pang'llub goyak pasampoyak.
Saguwā' labi lagi' aheya ga'osan si Yawe,
ya katapusan alanga.
5 Atantu pangahatulnu, mbal magpinda-pinda.
Alingkat luma'nu e' kasussina.
Alingkat ni kasaumulan, O PANGHŪ!.

95

Kalangan 95

1 Dai' na kam, magkalang kitam ni si Yawe kabowa kakōgan,
Patanogtam suwalatam ni iya,
ya pinagsambatan Batu-Lakit panglappasan.
2 Sūng kitam anukbal pagsukulan ni iya,
paheyatam iya labay min kalangan maka tarasul.
3 Sababna si Yawe ya Tuhan makaga'os,
sultan abantug, alanga min katuhan-tuhanan kamemon.
4 Tinayak he'na po'onan dunya itu.
Dapuna asal saga kapussukan būd.
5 Suku'na asal saga katahikan, sabab iya ya bay amapanjari.
Iya na isab bay angompol gintana'an.
6 Dai' na kam, pasujud kitam amudji iya.
Angōk-tu'ut kitam ma alopan PANGHŪ! Magpapanjari,
7 kalna' in iya pagtuhanantam,
maka kitam saga a'ana, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
Na, ma llaw itu, bang takalebi bissala Tuhan, yukna,
8 “Da'a patuwasunbi kōkbi buwat bay ka'mbo'-mbo'anbi ma Meriba,
buwat bay ma Massa isab, ma lahat paslangan.
9 Bay aku sinulayan maka tinukas he' ka'mbo'anbi,
sinulayan aku he' sigām,
minsan du bay kalabayan he' sigām kahinanganku.
10 Mpatpū' tahun bay kap'ddi' atayku ma pangkatan ina'an-i.
Saga a'a itu,” yukku, “mbal makatotog ameya' ma aku.
Halam tata'u e' sigām kaul-pi'il ya kabaya'anku.
11 Bay akagit atayku ati pagsapahanku sigām,” yukku,
“Saga a'a itu mbal to'ongan pasōd ni lahat pahalian bay tagamaku.”

100

Kalangan 100

1 Ka'am kamemon ma dunya itu,
patanogun suwalabi amudji si Yawe,
kabowa kakōganbi.
2 Ta'atunbi PANGHŪ'-Yawe luwas min kakoyaganbi,
pabaihu' kam ma iya maka kalanganbi makalasig.
3 Ta'uhunbi si Yawe, in iya Tuhan.
Si Yawe ya bay amapanjari kitam, ati suku'na kitam.
A'ana kitam, sapantun bili-bili ma pangipatanna.
4 Palabay kam min saga lawangna salta' kam magsarang-sukul.
Pasōd kam ni halaman luma'na hinabubi magpudji.
Pagsukulinbi iya, pudjihunbi ōnna!
5 Sabab ahāp kasuddahan PANGHŪ', maka taptap lasana kasi.
Kapangandolan iya salama-lama tahun.

103

Kalangan 103

Kalangan si Da'ud
1 Pudjiku si Yawe min deyom pangatayanku.
Pudjiku ōnna sussi min palnyawahanku
maka min kuwat-anggauta'ku.
2 Aho', pudjiku PANGHŪ' min deyom pangatayanku,
mbal takalipat kamemon kahāpan ya bay pamuwanna.
3 Sabab iya ya angampun kamemon paldusahanbi.
Iya ya amauli' kamemon sakibi.
4 Iya isāb angal'kkat kallumbi min lahat kamatayan.
Iya isab amalipatan ka'am lasa maka ase'.
5 Iya ya amuwanan ka'am ginisan kahāpan ya makahāp palasahanbi,
angkan tabawi' bay kosog kabata'bi.
Sapantun kam belle' ya mbal ata'u binale'.
6 Abontol PANGHŪ'-Yawe ma kahinanganna kamemon,
pinabontol e'na hukuman ma sasuku pininjala' e' sara'.
7 Bay pata'una si Musa pasal kaniyatanna.
Bay pa'nda'na hinangna ni bangsa Isra'il.
8 Patiase'un maka patilasahun asal PANGHŪ'-Yawe,
mbal akagit atayna magdai'-dai',
gom pa'in palabi lasana tuman.
9 Mbal iya paddas amabukag,
mbal anatas ka'astolna sampay ni kasaumulan.
10 Mbal kita pinat'nna'an kabinasahan ya makatōpan dusata.
Mbal kita tinungbasan e'na ma buwat hinangta ala'at.
11 Sabab-kalna', landu' aheya lasana ma sasuku magmatāwan iya.
Mbal tabista kaheya lasana itu, buwat diyata' langit
mbal tabista langkawna min babaw dunya.
12 Pinalawak e'na paldusahantam,
buwat lawak sobangan maka s'ddopan.
13 Aheya ase' ma sasuku magmatāw ma iya,
buwat ka'ase' matto'a ma panganakna.

14 Sabab kinata'uwan asal e'na ya bay pangompolan kitam manusiya'.
Taentomna in kitam bay nihinang min bagunbun tana'.
15 Ya niōnan manusiya' itu mbal anatas,
sapantun parang-parang dai'-dai' patubu'.
Sapantun sumping huma dai'-dai' manisna.
16 Pagtumbuk pa'in baliyu, magtūy halam na.
Mbal taentom bay kamahē'na.
17 Malaingkan ya kasi-lasa PANGHŪ' ni sasuku magmatāw ma iya
anatas min awal tagna' sampay ni kasaumulan.
Pasampay kahandakna abontol ni anak-mpu saga a'a kamemon,
18 sasuku amogbogan kapagsulutan sigām maka Tuhan,
maka atukid ameya' ma pandu'na.
19 Pinatuman e' si Yawe pagparintana ma sulga'
ati magtuhan iya ma papanjarihanna kamemon.
20 Pudjihunbi PANGHŪ'-Yawe,
ka'am saga mala'ikatna patikawasahun
ya angahinang kahandak Tuhan,
ya ameya' ma panoho'anna.
21 Pudjihunbi PANGHŪ', ka'am kalaksa'-laksa'an
ya sosoho'anna ma deyom sulga',
maka ka'am ya maghinang kabaya'anna.
22 Pudjihunbi PANGHŪ', ka'am papanjarihanna,
pudjihunbi iya maingga-maingga ma pagparintahanna.
Pudjiku isab PANGHŪ' sampay min buli'-atayku.

119

Kalangan 119
1 Aheya kahāpan ma sasuku mbal katōngan dusa,
ya atukid ameya' ma bay panara' si Yawe.
2 Aheya kahāpan ma saga a'a ya magkahagad ma pandu'na,
ya magmatayan Tuhan sadja.
3 Mbal sigām angahinang kala'atan,
gom pa'in sigām an'ppu kajarihanna.
4 O PANGHŪ', bay ka amat'nna'an kami hatulan
ya wajib bineya' to'ongan.
5 Mura-murahan bang pa'in aku makatuyu'
ameya' ma ai-ai pangahandaknu.
6 Mbal aku tahinang pagiya'an,
bang tahona'-hona'ku panoho'annu kamemon.
7 Pudjiku ka magatay pote',
hinabuku angadji' panara'nu ya landu' abontol.
8 Ameya' du aku ma pangahandaknu,
da'a pa'in aku siya-siyahun.
9 Buwattingga he' subul anussi kajarihanna?
Luwal bang panunuranna palmannu.
10 Ka'a ya pagmatayanku, Tuhan,
da'a aku tugutin pasā' min panoho'annu.
11 Tatau'ku palmannu ma deyom pangatayanku
bo' supaya mbal amakay dusa ni ka'a.

12 O Yawe, bang pa'in aheya barakat ma ka'a,
pandu'in lagi' aku pasal kahandaknu.
13 Usulku na pa'in
saga panara' bay pangallamnu.
14 Kinōgan aku ameya' ma pandu'nu,
buwat a'a magkōgan pangalta' aheya.
15 Panoho'annu ya pagtali'anku kahaba' waktu,
pamikilanku na pa'in kajarihannu.
16 Ka'amuhan aku ma pangahandaknu,
mbal palehomku palmannu.
17 Pagmurahun sosoho'annu itu, ati allum aku,
maka amogbog pahāp ma palmannu.
18 Pasawahun lagi' pikilanku
bo' ahāp e'ku ang'nda' ma sara'nu makainu-inu.
105 O PANGHŪ', palmannu itu sapantun palita'an ma pal'ngngananku,
suwariyan ma labayanku.
106 Bay aku makasapa maka bay patumanku,
in aku ameya' to'ongan ma panara'nu, ya adil lullun.
129 Makainu-inu pamandu'nu, angkan bogboganku to'ongan.
130 Palmannu ya pangā'an sawa pamaranta' pikilan manusiya',
minsan a'a akulang pangadji'na makahati du isab.

121

Kalangan 121
1 Pahangad aku ang'nda' tudju ni kabūran.
Minningga aku makabāk tabang?
2 Tinabang aku he' si Yawe,
ya bay amapanjari langit maka dunya.
3 Mbal pasagaranna tape'nu parasdas ma lān.
Mbal tatuli ya anganjagahan ka'a.
4 Mbal talilap ya anunggu'an bangsa Isra'il,
tantu iya mbal tatuli.
5 Si Yawe ya anganjagahan ka'a,
pasindungannu si Yawe pataptap ma bihingnu kowan.
6 Mbal ka kinapiyalu bang llaw,
mbal ka taluwa' bulan bang sangom.
7 PANGHŪ'-Yawe ya angahampanan ka'a bo' mbal ta'abut la'at.
PANGHŪ' ya ameyanan kallum-nyawanu.
8 PANGHŪ' ya anganjagahan ka'a ma katulaknu maka ma kapole'nu,
min llaw itu sampay ni kasaumulan.

139

Kalangan 139
Kalangan si Da'ud
1 O Yawe, bay aku tatabnu,
kata'uwannu aku maka kapaga'aku.
2 Ata'u ka ma katingkō'ku maka ma kapundukku,
kasakupannu pamikilku minsan min kalawakan.
3 Ata'u ka ma kalunsulku maka kalegeku,

tahimangkannu kajarihanku kamemon.
4 O Yawe, bang aku sōng amaluwas bissala,
asal kata'uwannu kamemonna ma halam gi' tak'bbat.
5 Nilikusan aku e'nu min dahuwan maka min bukutan,
kapat'nna'an aku tangannu.
6 Landu' makahaylan pangita'u buwattilu, mbal takannalku.
Landu' alanga, mbal ta'abutku.
7 Ya PANGHŪ!, pi'ingga aku bo' makalahi min Rū-nu?
Pi'ingga palahianku bo' kaillaganku haddaratnu?
8 Bang aku pa'angkat ni langit diyata', mailu ka asal.
Bang aku pabahak ma lahat kamatay, mailu isab ka.
9 Bang aku paleyang ni pasobangan llaw
ati maglahat aku ma dambila' s'llang,
10 ina'an ka isab angamaliman aku,
komkomannu aku maka tangannu sakap kowan.
11 Bang aku angupama, yukku, “Tantu aku katambunan e' kalendoman,
papinda isab llaw ni sangom ma katilibutku,”
12 halam aniya' dapat, sabab halam aniya' lendom ma ka'a.
Minsan sangom anahaya sali' llaw,
sabab sali' du lendom maka sawa bang ma ka'a.
13 Ka'a PANGHŪ!, bay amapanjari ginhawa-baranku,
tabatuk e'nu pagdayawku hinabuku lagi' ma deyom kandang ina'ku.
14 Aheya pudjiku ni ka'a, sabab ainu-inu aku, sinōd aku tāw,
ma sabab ginhawa-baran ya hinangannu aku.
Tata'uku asal, makainu-inu kahinangan kamemon.
15 Halam katapukan min ka'a pagdayaw baranku
waktu lagi' kapagbatuk ma aku ma kuta' kuddarat.
Waktu isab kapanganyam ma aku ma kalaloman gumi,
16 ta'nda'nu aku ma halam gi' ajukup kapaga'aku.
Tasulat asal saga llaw ya pangangganta'nu ma aku,
tasulat ma deyom kitabnu,
tasulat dahū lagi' min llaw kalahilku.
17 Ya Tuhan, ahalga' ma aku kahona'-hona'nu,
kumarukan hekana, mbal tasipat.
18 Bang aku angitung kahona'-hona'annu,
paheka lagi' min solagan gusung ma kaluha'an dunya.
19 Ya Tuhan, bang pa'in papataynu saga a'a jahallis!
Ka'am saga bula'ug, ala'an kam min aku!
20 Tuhan, pinamūng-mūngan ka pangkal e' saga a'a inān,
pinahina' ōnnu e' palbantahannu.
21 O Yawe, aheya kab'nsiku ma sasuku ab'nsihan ka'a.
Sasuku angatu ma kapagbaya'nu, asammal ma pang'nda'ku.
22 Mbal kasandalan kab'nsiku ma saga a'a inān,
itungku sigām sali' bantaku.
23 O Tuhan, lilingun aku bo' tata'unu deyom pangatayanku,
tatabun aku bo' tata'unu bang ai kahanggawanku.
24 Tandingun aku, ya aniya' makala'at ma iman-nyawaku,
ati malimin aku ma lān ya kakkal min awal ni ahil.

143

Kalangan 143

Kalangan si Da'ud

1 O Yawe, kalehun lagi' pangamu'-ngamu'ku.
Kalehun panganjunjungku, ka'ase'in aku.
Pasa'ut ka kono' anabangan aku,
sabab kapangandolan ka maka abontol.
2 Aku itu sosoho'annu, da'a aku sara'un,
sabab halam aniya' manusiya' abontol ma pang'nda'nu.
3 Tinurul aku he' bantaku,
ginindasan aku e'na, pinodjak aku.
Pinat'ddas aku he'na ma deyom kalendoman,
sapantun a'a at'ggol na kamatayna.
4 Halam aniya' kaholatanku, alamma palnyawahanku,
angaloyot pangatayanku kabowa sukkalna.
5 Amagtak ni atay saga patahunan palabay,
angahona'-hona' aku pasal kahinangannu,
amikil-mikil pasal hinang tangannu kamemon.
6 Jari anangga aku tudju ni ka'a,
mbal kasandalan pagmatay ma ka'a,
sapantun a'a patay bohe' ma lahat apanggang.
7 O PANGHŪ!, pasa'ut lagi' ka anambung,
sabab angalongkoy iman-nyawaku.
Bang ka pataikut min aku,
tantu aku pasali' ni saga a'a ya amole' lahat.
8 Bang pa'in aniya' habal pagdai'-llaw
angalapalan aku pasal lasanu kakkal,
sabab angandol du aku ma ka'a.
Pandu'in aku lān ya wajib pal'ngngananku,
sabab ka'a ya pangaholatan palnyawahanku.
9 O Yawe, liyusun aku kono' min saga bantaku,
sabab ka'a ya patapukanku.
10 Pandu'in aku bo' tabeya'ku ai-ai pangahandaknu aku,
sabab ka'a ya Tuhanku.
Bang pa'in aku minaliman he' Rū-nu ahāp,
supaya aku makal'ngngan ma lān aratag.
11 Ya PANGHŪ!, pakallumun aku ma sabab kabantug ōnnu.
Puwasin aku min kasukkalan ma sabab kabontol palangaynu.
12 Laglagun lagi' palbantahanku ma sabab lasanu kakkal.
Pahalamun saga a'a kamemon ya anguntarahan aku, sabab atanu du aku.

148

Kalangan 148

1 Pudji ni si Yawe!
Pudjihunbi iya min deyom sulga',
pudjihunbi min kalangahan langit.
2 Ka'am saga mala'ikatna, pudjihunbi iya,
ka'am sosoho'anna patikawasahun, pudjihunbi.
3 Ka'am mata llaw maka bulan, pudjihunbi si Yawe,

ka'am saga bitu'un magsasahaya, pudjihunbi iya.
4 Saga ma kalangkawan katapusan, amudji kam ma iya,
Saga bohe' ma diyata'an langit, amudji kam.
5 Patut pinabantug ōn si Yawe e' ai-ai pinapanjari
sabab angallam sadja iya ati paniya' magtūy.
6 Pinat'nna'an sigām lugal min kahandakna,
pinat'nna'an sigām ganta'an ya anatas ni kasaumulan.
7 Pudjihunbi si Yawe ma kaluha'an dunya,
ka'am saga sattuwa maka sasuku ma kategob-tegoban,
8 l'tte' maka tigtigan aes, alu' aes maka gabun,
saga badju ya angahinang kabaya'anna,
9 kamemon kabūd-būran maka kabīd-bīran,
saga kabbun maka saga kayu sidro,*
10 kaginisan sattuwa talun maka kamemon sapi' ni'ipat,
manuk-manuk palē maka manuk-manuk pikpikan
11 saga kasultanan ma dunya maka palbangsa-bangsahan,
saga a'a balbangsa maka saga magbabaya',
12 saga onde' baha'u subul-budjang,
kamanahutan maka kato'ahan.
13 Papudjihun kamemon pinapanjari itu,
soho'un amabantug ōn si Yawe
sabab luwal ōnna ya patut binantug.
Minsan maingga ma dunya, minsan isab ma sulga'
halam aniya' makaliyu min kamahaldika'an si Yawe.
14 Aniya' a'a patikosogun pinaniya' e'na panabang saga a'ana,
a'a pinagmahaltabatan e' kamemon suku'na,
e' saga panubu' si Isra'il, ya bangsa kalasahanna.

* **148:9 148:9** Sidro: po'on kayu landu' ahāp kayuna pangahinangan luma' atawa kappal.